ORIGINES ECCLESIASTICÆ:

SIVE

DE JURE

ET

POTESTATE ECCLESIÆ CHRISTIANÆ,

Exercitationes.

Authore HERBERTO THORNDICIO,
Weſtmonaſterienſis Eccleſiæ Canonico.

LONDINI,
Typis *T. Roycroft.* Proſtant apud *Rob. Scott*, in vico Little-Britain, 1674.

Index Capitum.

Cap. I. *A Fide Scripturarum in quas partes conſentiant, tanquam priori, ad Eccleſiæ Auctoritatem de qua diſputatur, conſtituendam, progrediundum eſſe. Seponendum Interea præjudicium Spiritus Sancti, veritatem huic vel alteri parti inſpirantis.* Pag. 1.

Cap. II. *Scripturarum fidem in ea miracula deſinere, quibus Dominus & Apoſtoli Evangelio, Moſes ac Prophetæ Legi fidem aſtruxerunt: Tum, in eam Analogiam, ſecundum quam, Vet. Teſtamenti Hiſtoria Novi Teſtamenti myſterio reſpondeat, Patres Myſtico ejus ſenſu ſalutem adeptos.* p. 14.

Cap. III. *Propoſitam Analogiam, in ferendæ Legis Moſaicæ conſilio, apud Deum inito, fundatam eſſe.* p. 41.

Cap. IV. *Quatenus, in eis quæ ante Legem, quæque ſub Lege, Scripturis conſignata ſunt, propoſita Analogia locum habere cenſenda ſit, De ſenſu Myſtico plura.* p. 52.

Cap. V. *Certam eſſe fidem Scripturis, quæque in Deum non in homines deſinat, conſenſiente fidelium teſtimonio, non Auctoritate decernentis Eccleſiæ. Nullam edere rationem cur credant, qui aliam viam inſiſtunt.* p. 76.

Cap. VI. *Scripturas non eſſe ſeipſis perſpicuas, omnibus quorum ſalutis intereſt, probatur inductione Scripturæ Legalis, Propheticæ, Evangelicæ, Apoſtolicæ.* p. 94.

Cap. VII. *Eccleſiæ Unitatem in Communione poſitam eſſe; cui indulgendæ inſtituta à Domino poteſtas clavium Societatem Eccleſiæ contineat.* p. 112.

Cap. VIII. *Profeſſionem fidei, quam celebrat Baptiſmus, ad ſalutis legem pertinere. Regulam eſſe quandam fidei, Eccleſia Antiquiorem, quæ & ad ſalutis, & ad communionis legem pertineat.* p. 127.

Cap. IX. *Demonſtratur idipſum, à ſupremo jure in Eccleſiam, ab Apoſtolis ad Eccleſiam tranſmiſſo, ex Scripturis ad totius Eccleſiæ conſenſum exactis; Reſpondente etiam Jure Synagogæ, ſecundum ejus analogiæ rationem, qua Synagogam Eccleſiæ reſpondere demonſtratum eſt. Ac primo, de jure ſubſtituendi Apoſtolis Rectores Eccleſiarum.* p. 153.

Cap X. *De Jure ferendi Leges Eccleſiæ; ſupplendis legibus latis ab Apoſtolis.* p. 171.

Cap. XI. *De Jure pellendi communione Eccleſiæ, eos qui a fidei lege deſciſcunt,* p. 185.

Cap. XII. *De Jure diſpenſandi Facultates Eccleſiæ, conflatus ex Oblationibus fidelium.* p. 206.

Cap. XIII. *Demonſtratur id ipſum, Inductione cauſarum, vel propter quas abdicatæ ſunt ab Eccleſia Hæreſes, vel quæ ſalva communione compoſitæ ſunt; ab initio Eccleſiæ uſque ad concilium Epheſinum.* p. 221.

Cap. XIV. *Intra fines traditionis Catholicæ errore immunis, interpretandam Scripturam, decernendum de fide. Quatenus de eis, quæ non neceſſe ſit ad ſalutem, ſingulorum fide teneri, decernendum ſit. Leges etiam Apoſtolicas mutari poſſe; non eas quæ unitatem continent. Quatenus Eccleſiæ unitas ad ſalutem neceſſaria.* p. 239.

Cap. XV. *Solum Eccleſiæ uſum non facere fidem traditionis. Traditionem reformationi non obſtare. Nullam eſſe de Millennio; nullam, de Euchariſtia ad ſalutem baptizatorum Infantium neceſſitate, Traditionem. Difficilius eſſe poſſe, quam pro captu ſingulorum fidelium, Schiſmatis cauſas dijudicare.* p. 274.

Cap. XVI. *Epiſcopos eſſe, ex Apoſtolorum inſtituto, Presbyteris ſuperiores.* p. 291.

Cap. XVII.

Index Capitum.

Cap. XVII. *De Responsionibus ad allatam ex S. Paulo objectionem, quas alii attulerunt.* p 313.

Cap. XVIII. *Adversus cœtus absolutos, & Presbyteria.* p. 325.

Cap. XIX. *Jus dandæ Confirmationis idoneum esse argumentum instituti ab Apostolis Episcopatus.* p. 339.

Cap. XX. *Respondetur Objectionibus, quibus interpellari videtur Traditio de successoribus Apostolorum Episcopis.* p. 348.

Cap. XXI. *Neque Petri, neque R. Ecclesiæ Principatum Monarchiam fuisse, vel esse; sed Canonicam supra reliquas Ecclesias Auctoritatem.* p. 379.

Cap. XXII. *Jus Conciliorum & Hierarchiæ rationem, secundum Diœceses & Provincias Imperii Romani constitutum esse.* p. 397.

Cap. XXIII. *Canones Concilii Sardicensis per Orientem non valuisse. Qui de Appellationibus Episcoporum damnatorum ad R. Sedem, ab Afris recusati, ab Italis & Gallis quomodo recepti. De obsequio erga Sedem R. Hispanicarum Ecclesiarum, Britannicarumque.* p. 419.

Cap. XXIV. *De Jure Sedis Constantinopolitanæ. Sedem R. in Synodis Oecumenicis præsedisse. Schismatis Acaciani causam non minus penes ipsam, quam penes Acacium residere. De Judicio in PP. Symmachum & Honorium. Ambitionem R. Sedis, recepta Quinta Synodo in Ordinem redactam. Quibus Gradibus Primatus ejus, ex Canonico sui arbitrii evaserit.* p. 454.

Cap. XXV. *De Auctoritate Patrum, in dogmatibus decretisque Ecclesiæ constituendis.* p. 489.

Cap. XXVI. *Exponuntur Scripturæ, tam quæ hinc, indefinitam Scripturæ claritatem, quam quæ inde, erroris immunem Ecclesiam asserere videntur.* p. 501.

Cap. XXVII. *Quæ ex Patribus afferuntur, ad utramque sententiam confirmandam ita exponuntur, ut positam hic sententiam asserant.* p. 519.

Cap. XXVIII. *Scripturas quæ Apocryphæ dicuntur consensus Ecclesiastici Auctoritate Legi; Propheticæ Scripturæ fidem non habere.* p. 541.

Cap. XXIX. *De auctoribus, deque auctoritate Græcæ Versionis, quæ LXXII. Senibus tribuitur; tum de Auctoritate vulgatæ Versionis Latinæ.* p. 569.

Cap. XXX. *De hodiernæ Literaturæ Judaicæ Fide & Auctoritate. Fidem Veteris Scripturæ non stare punctorum vocalium, & hodierni Codicis Hebraici auctoritate; sed consensu Codicis Origeniani, Syriaci, Hieronymiani. Non Posse fidei periculum creari ex ea lectionis varietate, quæ, toto adhibito Ecclesiæ instrumento, tolli non possit.* p. 581.

Cap. XXXI. *Jus summarum Potestatum in Ecclesiasticis, à Jure Ecclesiæ, rationibus ex Scripturis Novi Testamenti ductis discernendum esse; Addicentibus etiam Veteris Testamenti Scripturis.* p. 605.

Cap. XXXII. *Usurpatum hoc jus Fidelibus ab initio Potestatibus, Oecumenicis Conciliis cogendis, regendis, Sanciendis; Tum extra ordinem minoribus: Denique legibus ferendis, de rebus sacris.* p. 618.

Cap. XXXIII. *Quo Jure, quaque lege, instaurari à Fidelibus Potestatibus Ecclesia possit. Schismatis causa, quæ hinc accidat, penes quem futura sit.* p. 649.

Cap. XXXIV. *De Jure sanciendarum pœnis seculi Legum Ecclesiasticarum. Non cadere Jure suo summas Potestates, quibus Ecclesiæ communione interdictum sit. Eadem ratione, tum paci publicæ, tum unitati Ecclesiæ cautum esse.* p. 670.

Ad Lectorem Christianum

PRÆFATIO.

NEMINI mirum videri potest, Ordinis mei hominem, tristi civilis apud nos belli exitu exauctoratum, otium, quod ingratiis dabatur, dispiciendæ rationi ac modo instaurandæ Ecclesiæ consecrasse. Neque enim obscurum est, multas dissidiorum nostrorum causas illud unum habuisse, quatenus a R. Sedis dogmatibus institutisque discedendum sit, ut legitime instaurata videatur Ecclesia. Itaque cum apud me constitutum esset, eam esse demum Ecclesiæ Reformationem, quæ intra fines, totius ab initio Ecclesiæ Fide ac Legibus definitos consistat; putavi officij mei esse, quanta Fidei periculo sacris manum admoverent, qui hos fines non agnoscerent, quovis mei capitis periculo testari. Nimirum, cui persuasum erat, neque instaurata hujus Coronæ Majestate, aliam unitatis Ecclesiasticæ instaurandæ rationem teneri posse, quæ Deo

Occasio hujus scriptionis.

grata sit; neque aliter firmam futuram, nisi Deo gratam, justa ratio asserat. Nam quod hospitium Ecclesiæ Respub. sit, neque conflagrare hospitium suum expedire Ecclesiæ possit; Propterea ferenda quæ publicæ pacis ratio postulare videretur eis quorum intererat; expetenda autem, non nisi ea quæ justa Sanctissimæ Fidei & Religionis Christianæ ratio asserat, ac postulet. Quantum enim Fidei communis interest, legitimarum Potestatum arbitrio, instaurari Ecclesiam eis Legibus, quæ cives universos ipsis subditos teneant? Itaque hanc sententiam, post aliquot editos libellos, de eis quæ apud nos in disputatione versabantur, vernaculo sermone, ad præcipua earum controversiarum, quæ hodiernum Ecclesiæ discidium continent capitula propagatam vulgavi: Et quia tumultuaria editione mihi satisfactum non fuerat, de retractandis eisdem, & sermone latino Ecclesiæ totius judicio subjiciendis cogitabam.

undamen-
um ejus; Fi-
em Ecclesia
ntiquiorem
sse.

Nimirum observasse mihi videbar discrimen eorum, quæ singulorum sunt Fidelium, eo ipso quod Fideles sint, & spem regni cœlestis foveant, sive fide tenenda tantum, sive moribus etiam exercenda; ab eis quæ Fidelium sunt universorum, Ecclesiæ Communione gaudentium. Nam Ecclesiæ Unitatem, in Communione Officiorum cultus divini, ex instituto dominico positam esse, probandum erat nobis; quia apud nos primum, non tam palam negari, quam cuniculis subrui cœptum est. Atqui hinc constat, antiquiorem esse, rationis quidem ac naturæ ordine, Legem salutis, Communione Ecclesiæ; Propterea Dei consilio institutæ, ut susceptum

tum in Baptiſmo jugum Chriſti, opitulante Fidelium Communione, ad mortem uſque perferri poſſit. Itaque lex ſalutis poſita erit in eis, quæ ſingulorum ſunt Fidelium; Niſi quod ſingulorum ſit Fidelium, Eccleſiæ Communionem colere; excolendæ, ſive Fidei profitendæ conſtantia, ſive morum totius vitæ ſanctitate, legi ſalutis. Sed ea quæ in controverſiam deducta ſunt, (ſive de Lege ſalutis, quæ lex eſt Evangelici *fœderis, ſive de legibus & inſtitutis* Eccleſiæ *) definiri non poſſunt, ad inſtaurandam quidem Unitatem* Eccleſiæ, *niſi prius definitum fuerit, qua ratione, quoque jure definiendum ſit quicquid indefinitum Unitatem* Eccleſiæ *in dubium vocare poſſit. Definitionis enim locum habere illud intelligo, quicquid legitimo* Eccleſiæ *decreto conſtitutum fuerit. Itaque cum multa diſcidio cauſam præbeant, quæ de inſtitutis ac Legibus* Eccleſiæ Catholicæ *quæruntur; ſemper tamen neceſſe fuerit, idoneam ſcindendæ* Eccleſiæ *cauſam præbere non poſſe, quicquid Scripturis, ex totius ab initio* Eccleſiæ *conſenſu intellectis, definiri non poſſit; Quicquid intra fines quæritur, totius ab initio* Eccleſiæ *conſenſu definitos. Quid enim prohibebit, integram eſſe* Eccleſiæ *Communionem, manente inſtitutorum morumque Eccleſiaſticorum diverſitate, quam Unius ab initio* Eccleſiæ *auctoritas non improbet? Nimirum, ſemel perſpecta receptaque lex communis ſalutis non patitur eos fines latere, intra quos definitum, quicquid* Eccleſiæ *Unitatem in dubium vocat, idoneam diſcidij cauſam nullam relinquat. Hæc ego, generaliter hoc loco dicta, obſcura potius videri patior, quam*

ut

ut exemplis agendo, pro conceſſo ſumere videar, quod diſputando conficiendum eſt. Unum eſt, de quo plenius hac diſputatione quæſiviſſe mihi videor, quam antehac factum eſt; Cum diſcidium, quod de re maximi momenti (quatenus ratus eſſe deberet Baptiſmus ab Hæreticis acceptus, cum ab Hæreſi ad Eccleſiam *redibatur)* Eccleſiæ *imminebat, ſolâ minus rectè ſententiam utrinque partium tolerantia, ita ex veritate ſopitum oſtendi, ut ad diſcidium non veniretur. Neque enim ulla gravioris momenti controverſia hodierno* Eccleſiæ *diſcidio cauſam præbere videbitur, quam quæ de Baptiſmi veritate, ad ſalutis legem pertinentis, tum vertebatur.*

Conſilium hujus Editionis.

Inſtitueram itaque, quæ de diſſidiorum noſtrorum, deque præcipuis controverſiarum capitibus, ſuper quibus hodie diſcidium patitur Latina Eccleſia, *vernaculo ſermone ſcripſeram, Latine tribus libris retractare,* Eccleſiæque, *quæ ſcriberem, cognitioni ſubjicere; Quorum primum hîc habes. Secundus de lege fœderis Evangelici futurus fuerat; Nimirum de eis, quæ de ſalutis lege controverſa diſcidio cauſam præbent. Tertius de inſtitutis Legibuſque* Eccleſiæ *Catholicæ; quatenus ita ad ſtatum* Eccleſiæ *hodiernum definienda ſint controverſa, ut diſcidio locus eſſe nullus debeat. Sed occupatus, derepente ingruentibus, abhinc ſexennio, ingraveſcentis ætatis incommodis, adfectum opus interrupiſſem, niſi in mentem veniſſet, diſputationem hanc, quam nunc edimus, integri operis ſpeciem ferre poſſe; Quæ à primis credendi rationibus initium ſumens, in eo inſtaurandæ* Eccleſiæ *jure deſinit,*

desinit, quod, sive summis Potestatibus Fidem professis, sive Ecclesiis, *Summarum Potestatum ditionem agnoscentibus, ex universæ ab initio* Ecclesiæ *consensu asserit. Nam etsi permulta restabant tractanda, ad ejus argumentum pertinentia, quæ, progressa cum ætate scriptorum decretorumque Ecclesiasticorum lectio & meditatio, ad Scripturæ utriusque consensum collata admonebat; Tamen, si remitterentur lectores rerum sacrarum studiosi, ad recentiorum Scriptorum loca, quorum sententias probandas putabam, videbatur ejus instituto satisfieri posse. Institueram enim ab initio, laudandis scriptorum nominibus abstinere; etsi eorum præsertim, quorum sententias reprehendebam; quia partium studium; facit, ne recte dissentire videri possis ab eis, quorum in nonnullis rationes sequaris. Expertus autem incommoda, quæ, ingravescentis ætatis infirmitati attulit exigua studij ejus contentio, quod illis impendendum sciebam, quæ inter imprimendum emendanda erant, cogor nunc, ab edendorum reliquorum consilio discedere. Sed satis erit, si exilius jejuniusque scripta, quæ disputationis hujus finem occupant, cum ad ejus scopum maximi momenti sint, ejusmodi tamen sint, ut susceptæ me editionis pertinere non debeat.*

Reformationem professis gratam eam esse debere.

Nemo autem me existimet, si quando veritatis ejus modum definiam, qui si reciperetur, instaurandæ unitati satis esset, ulla spe esse tanti boni meis rationibus obtinendi. Quis enim nescit, utrinque cædi solere, qui se pugnantibus medios inferunt? Neque nisi malis suis admonitos litigantes concordiæ rationibus aures præbere? Nisi persuasum

haberem, nullam esse legitimam rationem instaurandi Ecclesiæ *hujus* Anglicanæ *Unitatem, nisi quæ ad instaurandam totius* Ecclesiæ *Unitatem valeat, Reformandæ* Ecclesiæ *nomine sciissam, nunquam ad hujus editionis consilium deventum fuisset. Itaque non debet ejus institutum Reformationem* Ecclesiæ *colentibus offensioni esse, qui studium suum Patriæ probare se speret, cujus rationes, in tanti re momenti, non satis probari æquo animo ferat. Nimirum, quibus Reformatio* Ecclesiæ *cordi est, eis Unitas Reformati Nominis in ratione ac modo Unitatis cordi esse debet. Neque enim vel sine Unitate Reformationem obtinere posse sperandum est, neque Unitatem, sine ratione, ac modo, ac Lege Unitatis. Quis enim nescit, discessisse in partes, qui utrinque Reformasse se* Ecclesiam *putant, de modo præsentiæ Corporis sanguinisque Dominici in Sacramento Eucharistiæ? Tum vero, de Prædestinationis & Gratiæ divinæ consensu cum Libero hominis arbitrio, ad salutis legem assequendam retinendamque, in partes rursus discessum esse? Atqui, quæ spes est instaurandæ Communionis, nisi in eam veritatis legem modumque partes consentiant, quæ totius ab initio* Ecclesiæ *consensu definiri possit? Quæ ratio dissentiendi restat, si in eam partes consentiant? Nam ego quidem non recipio in me, definita esse* Traditione, *quæcunque de his rebus in disputationem deduci possint, vel deducta sint. Illud mihi dicere videor posse, receptis quæ* Traditione *totius* Ecclesiæ *definita sunt, nihil restare, quod indefinitum discidio causam præbeat. Atqui, quid aliud, ad instaurandam* Ec-

clesiæ

cleſiæ *Unitatem, a* R. Sede *poſtulari poteſt, quam ut ejus veritatis agnitione contenta ſit, quam* Traditio Eccleſiæ *continet; de reliquis ita ferat diſſentientes, ut eos Communione non abdicet? Aut quid aliud poſtulant ſententiarum divortia, de quibus ultimo loco* Eccleſiæ Anglicanæ *Communio laborat? De* Epiſcopatu, *deque non temerandis Deo per* Eccleſiam *dictis, conflatum eſt diſſidium, quod* Eccleſiam Anglicanam *etiamnum labefactat. Qui, conſentiente Scripturis divinis* Eccleſiæ Traditione, *utramque cauſam, inteſtini belli exitu damnatam, inſtaurata hujus* Coronæ Majeſtate *probatam, merito dici poſſunt obtinuiſſe, quam cauſam dicent, quare eam rationem in omnibus non ſequantur, qua in eis ſuperiores ſunt, quæ in diſputationem venerunt? Merito alia atque alia pondera, alias aliaſque menſuras adhibere dicendi fuerint, ad veritatis momenta ac modos æſtimandos, ſi aliud agant. Itaque tantum abeſt, ut inſtaurata videre* Eccleſia *debeat, niſi* Epiſcopatus *ſucceſſio, niſi facultatum Deo dicatarum diſpenſatio* Eccleſiæ *juri ſervetur, nulla alia ut inſtaurandæ Communionis ratio ſuperſit; Inter eos quidem, qui* Reformationem *profeſſi, in partes propterea diſceſſerunt, quod* Eccleſiæ *auctoritas, in* Epiſcopatus *ſucceſſione, decernendi de controverſis jus non obtinuerit. Videant quam obtinendæ* Reformationis *ſpem foveant, qui inde quidem, quod* R. Sedis *arbitrio Communionis Legem definiant, neque de* Euchariſtiæ *præſentia, neque de Gratiæ conſenſu cum arbitrij libertate in partes diſceſſum eſſe vident; Hinc, ne* Trinitatis *quidem Fidem, neque*

ſatisfactionis Chriſti, *inconcuſſam manere, quod* Epiſcopatus *ſucceſſio ad legem Communionis inſtaurandam propagandamque non valeat.* Reformationis *enim nomen, ut &* Veritatis, *&* Orthodoxiæ, *ſine re titulus erit, quamdiu nihil ſit præter arbitrium inſcribentium, quo definiatur.* Reformandæ *autem* Eccleſiæ *tantum opus eſt, quantum uno momento perfectum non eſſe, mirum videri non debet. Publicæ certe paci conſultum erit, conſenſu nominis* Reformati, *in eam* Reformandi *rationem, quæ profeſſionem* Eccleſiæ Reformandæ *impleat.*

Nec tamen ingratam R. Sedi.

Quod ſi quis dicat, deſpondere eum R. Sedi *victoriam videri, qui* Reformationem *ſtare poſſe neget, niſi ea* Unitatis *lege, quam non agnoſcat; Is eam non eſſe* Eccleſiæ *victoriam ſciat, per quam Veritas non vincat. Satis eſſe ad ſententiæ noſtræ veritatem, quod legitima primæ* Sedis *magnitudo obtineri non poſſit, ita ut communis Fidei ſinceritati conſultum ſit, niſi* Canonicum *juris ſui modum agnoſcat. Nam quod purpuram ſuam, ſententiæ ejus mercedem eſſe vult, quæ nullam credendi rationem auctoritate* Eccleſiæ *antiquiorem agnoſcit; merito eam auctoritatem penes* R. Eccleſiam *eſſe videri patior, quæ ſi obtineat, nulla ratio ſuperſit, cur* Chriſtiani *eſſe debeamus, quoniam* Eccleſiæ *auctoritate antiquior nulla ſit. Sane, cum inde quidem, Veritatis lex ſit quicquid* R. Sedi *libet, hinc partes fiunt, ut ab ea magis diſcedatur quotidie ac magis; Videant quam ſibi de eis victoriam polliceantur, quibus diſcidia ex diſciaijs ſerere Veritatis loco eſt; niſi vincat Veritas, quæ* Eccleſiæ

aucto-

auctoritatem Scripturæ *ſenſu contineat, quem totius ab initio* Eccleſiæ *conſenſus defineat. Itaque non eſt metuenda ejus ſententiæ victoria, quam ſponte deſeruerunt, qui nunc dierum* Schiſmatis *nomine trahere ad ſe contendunt, quos graviori* Hæreſis *crimine reos peragi non poſſe, centum aliquot & quinquaginta annos experiendo cognoverunt. Quod ſi eos fines* Eccleſiaſtico *juri ponendos agnoſcerent, quos* Scripturæ *ſenſus* Eccleſiæ *totius conſenſu definitus agnoſcat; Merito damnarent eos* Schiſmatis *crimine, qui legitimæ Communionis rationes ac modum non agnoſcerent. Nam quod* Eccleſiæ, *id eſt* R. Sedi *tantum in ſummas Poteſtates juris aſſerunt, quantum Fidei expedire ipſis videatur; Id cum, Fidei jure, ipſis cum infima Fidelium plebe communis fiat, quid impedit, etiam plebi, Fidei nomine tantum eſſe ſibi juris in ſummas Poteſtates videri, quibus obſequij Fidem debent, ut armis quærendum putent, quod* R. Sedes, *armis in ſummas Poteſtates ſibi inobſequentes ſumptis quærendum doceat? Præſertim, qui Fidei veritatem auctoribus Scripturis tenere ſe credant, quarum Fides auctoritate* Eccleſiæ *antiquior ſit. Sed Summarum Poteſtatum jura in ſacris recte ab eis intelligi, qui R.* Sedem *colunt, manifeſtum erit, ſi recolatur; fruſtra, hos centum quinquaginta annos, ſperaſſe* R. Sedem, *Poteſtates à quibus agnoſcitur, conjuncturas vires ſuas ſubigendis eis, qui ipſam, ut res nunc ſunt, non agnoſcant; interdicturas civium ſuorum commercio eis quibus ipſa* Communionem *ſuam negat. Nimirum, fruſtra hæc ab eis expectari, qui ſe jugum ſuum gravare ſciunt, ſi*

jus

jus ipſi nullis limitibus definitum aſſerant. Atqui quis neſcit, quanto hiatu expectatum ſit, per tot annos, ab alteris partibus, ut meretricem Babylonicam *Reges nudam deſtituerent, & ſpoliatam opibus ſuis contemptui* Gentium *exponerent? Et tamen inventus nemo eſt, qui tanti incepti conſilium caperet, donec extitit apud nos* Tyrannus, *qui cædibus, rapinis, perjurijs, omnibuſque inteſtini belli malis ad parricidium graſſatus, in ſacrificium hæc omnia Deo ſe offerre putaret, quod ſe moriturum non crederet, donec tam gratam Deo cauſam aggrederetur. Mihi ego, apud occupatos hoc præjudicio, difficilem cauſam ſuſceptam putarem, niſi, ex his quæ probaſſe me confido, conſtare poſſet, ſive* Antichriſtus Papa *ſit, ſive non ſit, eandem inſtaurandæ* Eccleſiæ *& rationem & modum eſſe; nec debere obſcurarum Prophetiarum ſenſum fundatæ Fidei communis veritati obſtare. Quod ſi agnoſceretur inſtaurandæ* Eccleſiæ *ratio, ac proinde modus; ſi nec metus eſſet ſummis Poteſtatibus, ne, inſtaurandæ* Eccleſiæ *nomine, plebes Fideles vim à ſe adhiberi poſſe putarent, nec Fidelibus Plebibus, ne neglectis Eccleſiaſtici juris limitibus, ſibi ſalutis ratio non conſtaret; Puto gratulaturam ſibi R. Sedem, quod, ſervanda fide procurandæ communis ſalutis, juris ſui* Canonicum *modum obtineret. Et hæc quidem, ſi, decurſa controverſorum omnium diſputatione, ſuper quibus diſcidium conflatum eſt, exponere datum fuiſſet, fidentius aſſererentur. Indicium enim eſt inventæ veritatis, difficultatum ſibi undiquaque reſpondens ſolutio, ut ait* Ariſtoteles. *Proximum eſt, jacta eſſe hac*

diſpu-

disputatione fundamenta, ex quibus singula dijudicentur. Quæ si Ecclesiæ Catholicæ *causa, grata partibus esse posse, improbum sit sperare; veniam humanitatis imbecillitati tribuere omnium fuerit, qui veniam à Deo Dominoque* Christo *expectant. Obtestor autem æquos Lectores, ut ad sententiam nostram cognoscendam, Latini sermonis proprietatem adhibendam putent; Mihi autem, si cubi eam assecutus non sim, ignoscendum.*

DE

Errata *sensum morantia, iteratæ lectionis. Nam prius animadversa in calce libri reperies.*

Præf. *pag.* 5. *l.* 24. *l.* pœnitere p. 7. *l.* 20. *l.* videri p. 3. *l.* 5. *lege* sive 11. 26. *l.* sive 19. 22. *l.* aliis 22. 1. *l.* Sacrificiorum 26. 3. *l.* subingres. 27. 25. *l.* φιλαλήθως 32, 19. *l.* Conc. XI. 45. 9. *l.* X. 29. 49. 29. *l.* expiari capital potuerit. 99. 26. *l.* necesse est, eorum, 105. 8. *l.* lactentium 34. *l.* receptam, 106. 27. *l.* XI. 2. 135. 8. *l.* depositum 146. 24. *l.* ioti 156. 1. *l.* eum 24. *l.* fiisse? 170. 23. *l.* Seldenus de Synedriis libro I. 174. 23. *l.* ών. 25. *l.* χείσιν. 176. 32. *l.* indicarunt. 188. 26. *l.* Jesum Christum 218. 7. *l.* professis 230. 30. *l.* ἀναγκαίως 232. 9. *l.* Encratitarum 239. *dele* sive. 253. 18. *l.* societatis 262. 6. *l.* ut institutis 276. 28. *l.* adversam 324. 19. *l.* Syricium 325. 29. *l.* jusserit; Prorsus 328. 20. *l.* se reos 330. 28. *l.* pertendat, 331. 29. *l.* totum fere M. 332. 10. *l.* Spiritus Dei erat. 375. 13. *l.* Kentigerni 381. 2. *l.* nomine 382. 19. *l.* tantam 384. 21. *l.* quoad 409 5. *l.* assignavi. 411. 3. *l.* Hæreticum me 442. 2. *l.* ediderunt) 448. 14. *l.* Giraldo in Vita. 449. 3. *l.* avunculi 450. 1. *l.* ut notumest, *sine* (459. 14. *l.* fuisset, 460. 2. *l.* præsenti, cum rogatus est, ut 463. 10. *l.* dicti, 474. 27. *l.* pollicitationibus 501. 29. *l.* unitatem 518. 21. *l.* huc 526. 30. *l.* refarciri 539. 21. *l.* eo ipso 550. 9. *l.* in Fide 551. 23. *l.* fine. 563. 20. *dele* aris. 581. 32. *l.* populi 588. 27. *l.* communis 593. 25. *l.* 596. 8. *l.* dubium 600. 8. *l.* 616. 8. *l.* Benjaminitici 622. 22. *l.* ostendit. 623. 14. *l.* existere. 627. 35. *l.* dissidia, 631. 27. *l.* XII. 638. 17. *l.* & Ivo 640. 1. *l.* Northanhumbrorum 645. 29. *l.* lege 28. 674. 17. *l.* qui aliam 676. 5, 6. *d.* reddat & obtemperent. 698. 3. *l.* auctoritas.

DE RATIONE AC JURE Finiendi Controversias Ecclesiæ Disputatio.

CAPUT I.

A Fide Scripturarum, in quas Partes consentiant, tanquam priori, ad Ecclesiæ auctoritatem, de qua disputatur, constituendam, progrediendum esse. Seponendum interea præjudicium Spiritus Sancti, veritatem huic vel alteri Parti inspirantis.

GENERALE caput est earum Controversiarum, super quibus discidium patitur Christianismus Occidentis, de auctoritate Scripturæ & Ecclesiæ. Neque enim quicquam in quæstionem venit, eorum quæ discidio causam præbent, in quo, & veritatis Canonicæ, & auctoritatis Ecclesiasticæ ratio habenda non sit. Itaque non est mirum, ejus disputationis exitum inveniri nullum, quæ hinc quidem, Ecclesiæ auctoritatem, sine fine ac modo, inde Scripturæ fidem, sine ratione ac fundo asserit. Quid enim aliud agitur, cum hinc quidem, non nisi propter auctoritatem Ecclesiæ palam decernentis; Inde autem, non nisi propter auctoritatem clam instinguentis ac dictantis Spiritus Sancti, Scripturam pro verbo dei habendam agnoscendamque

Quid faciat discidium Ecclesiæ videri irreconciliabile.

damque contenditur? Itaque, qui Scripturam, inſpirante Dei Spiritu ſecutos ſe Reformationem amplecti putant, Fidem humano Eccleſiæ decreto nixam; Qui autem divinam Eccleſiæ auctoritatem ſecutos ſe Romanæ Eccleſiæ obſequi putant, Fidem humana inſtinctus divini opinione nixam neque ad veritatem nominis Chriſtiani, neque ad ſalutem hominis Chriſtiani valere contendunt. Quo minus mirum eſt, exitum ejus diſputationis inveniri nullum, quæ vel Eccleſiæ ſine modo, quod Scripturæ, vel Scripturæ ſine fundo, quod Eccleſiæ decedere neceſſe ſit, aſſerit. Cum enim utriuſque auctoritatis ratione judicandum ſit quicquid in quæſtionem venit, inexplicabilem eſſe eam diſputationem oportet, quam, præter utriuſque auctoritatis rationem ac modum, nihil eſt quod explicare poſſit.

Unde orta controverſia de auctoritate Scripturæ & Eccleſiæ.

Nimirum, cum primum à Luthero, adverſus Indulgentias Leonis P. X. diſputari cœptum eſt, ad auctoritatem Eccleſiæ ſe receperunt, qui in Scripturis, non ſatis ſibi ad eam cauſam præſidii reperiebant. Damnatus poſtea à Pontifice Lutherus, cum Concilium appellaſſet, poſtmodum tamen, in Comitiis Wormatienſibus, etiam Concilium Judicem recuſavit, niſi quod ex ſolis Scripturis ſententiam ferret. Secuta eſt Tridentinæ Synodi definitio, quæ omnem aliam inſtaurandæ concordiæ rationem occupaſſe videri poteſt, omnem ſpem præcidiſſe. Nam qui ejus auctoritatem agnoſcunt, modum autem auctoritatis ac fines tenere non poſſunt, niſi rationem teneant; quid aliud eſſe putent, ejus ſententiam in quæſtionem vocare, quam communi Fidei nuncium mittere? At, qui ad inſtaurandum collapſum Fidei & Eccleſiæ ſtatum pertinere palam teſtati ſunt, quæ per Tridentinæ Synodi definitiones inſtaurari non poſſunt; Quis eos æquum putet, ſi Fideles haberi velint, ejus auctoritati, nullis limitibus definitæ, ſalutem ſuam permittere, cujus ſe Fidem deſiderare palam teſtati ſunt? Nimirum huc redit Achitophelis conſilium, civilis belli alium à victoria exitum ſive horrentis, ſive aſpernantis; Ut inſtau-

randæ

randæ veritatis nulla ſpes ſupereſſet, niſi in eorum principum armis, & Rerumpub., quos ſententiam Concilii amplexos, ejuſdem amplectendæ prætextu adverſarios in ordinem coacturos ſpes erat. Itaque ab hoc initio cœptum eſt, ſive funem contentionis, ſive ferram, de auctoritate Scripturæ & Eccleſiæ diſputando reciprocare; Tam nullo profectu, quam neceſſe eſt, diſputando implicari, quicquid ab utriuſque auctoritatis, ratione nondum definitæ, momentis pendens, in quæſtionem venit.

Scripturæ auctoritatem à Partibus ſupponi.

Quod ſi, id quod in ſe habet omnis diſputatio, ac diſciplina, omnis à dubitatione & ignorantia ad ſcientiam progreſſio & methodus, id ſibi homines, in ſalutis ſuæ quæſtione, tenendum ſtatuerent; facile conſtaret, non poſſe, de eis quæ in quæſtione verſantur, niſi ex prioribus, ac notioribus, ac omnino ex rebus utrimque receptis ratiocinando conſtare. Tum, ſi communem partibus nominis Chriſtiani eſſe profeſſionem teneretur; omnino, priora ac notiora eis, quorum quæſtione conſtat diſcidium, ea eſſe omnia conſtaret, tum quæ utrimque recepta conſtat, tum propter quæ recipienda eſſe, adverſus Fidei hoſtes tenendum ſit. Quis enim parvi æſtimet, quod Novi Teſtamenti Scripturas, adverſus Judæos, utrimque veneramur & agnoſcimus; Ac proinde veteribus, eam utrimque interpretationem adhibemus, quam communis Fidei adverſus Judæos tuendæ cauſa poſtulat? Certe, ſi omnis morbi medicinam ab eis naturæ elementis proficiſci neceſſe eſt, quorum ſanitatem nondum vis morbi pervaſit, non eſt ejus morbi deſperanda curatio, cujus ſanandi tanta præſidia utrimque agnoſcimus. Nam cum utriuſque Teſtamenti Scripturas pro dei Verbo utrimque veneramur, quid aliud ad pacem reſtat, niſi ut de earum conſtituendo ſenſu, ac definiendo conſtet? Non quod ignorem, ſi de re tanta conveniret, tamen, quid Traditione tenendum reſtaret, adhuc diſputatum iri; Sed quod nihil Traditione tenendum, cui recte definitus Scripturæ ſenſus obſtet, etiam jam conveniat.

Non

Non quod ignorem, his conſtitutis, de magni momenti Scriptis quibuſdam verſari diſputationem, quatenus ad veteris Teſtamenti Scripturas pertinere cenſenda ſint; Sed quod eorum auctoritatem, receptarum utrimque Scripturarum auctoritati non obſtare, ſimul receptum ſit. Hactenus igitur, tanquam prius & notius ſumi poteſt, ad eorum veritatem, quæ in quæſtionem veniunt, ratione diſputandam, quicquid, utrimque receptis Scripturis affirmari, tam manifeſtum ſit, ut, niſi contempta Scriptorum auctoritate repudiari non poſſit.

Ne eſſe quidem Eccleſiam à Partibus ſupponi.

Atqui, non eſſe Eccleſiæ auctoritatem perinde eis priorem & notiorem, antiquiorem denique & receptiorem, quæ inter partes quæruntur, docent inteſtini belli cauſæ, inſtaurandæ Eccleſiæ obtentu apud nos ſuſcepti. Quis enim ullam omnino Eccleſiæ auctoritatem eſſe poſſe ſomniet, ſi ſemel, divinitus inſtitutam Eccleſiæ Catholicæ unitatem, in dubium veniat? Certe, omnis Eccleſiæ auctoritas hoc ponit; Cœtum eſſe ejuſmodi Eccleſiæ univerſitatem, ut ejus decretis univerſi teneantur Fideles, ſi Fidem ſuam ſine re titulum eſſe nolint. Itaque, inſtitutam à deo Eccleſiæ unitatem, non in animorum conſpiratione conſiſtere, ſed ad externam, & ſenſui ſubditam, Officiorum cultus divini Communionem pertinere. Refragati ſunt huic dogmati duplex apud nos hominum genus: Primum eorum, qui omnem auctoritatis Eccleſiaſticæ pretextum, quæ alium à ſecularis & civilis poteſtatis indultu titulum ederet, impoſturam eſſe Cleri palam ferebant: Alterum eorum, qui ſummam Eccleſiæ poteſtatem ac jus, ſingulis in ſolidum cœtibus, jure ac vinculo deum una colendi præditis aſſignabant. Nam cum uniuſcujuſque Reipub. per ſuos fines jus ſummum ſit; Cumque ubique verum ſit, quod à Platone Athenis dictum eſt; Πᾶσα πόλις πόλει φύσει πολέμιος· μάλιστα ἐαν ὁμορον χώραν τυγχάνωσιν ἔχουσαι; *Omnis Civitas omni Civitati natura hoſtis eſt, maxime ſi regiones conterminas habeant*: non poſſunt omnes Reſpub. eodem jure

jure cenſeri, ut eandem Rempub. conſtituant; prout, omnes Eccleſias ad unam conſtituendam Eccleſiam concurrere, à Deo inſtitutum hoc loco proponimus. Tum, unam Eccleſiam, ex omnibus cœtibus, ſummo Eccleſiæ jure præditis, conflari poſſe putare, ſibi ipſi contradicere eſt. Quod ſi, non tanti eſſe dicatur paucorum apud nos, ab omnium temporum ac locorum Chriſtianiſmo deſciſcentium pervicacia, ut ejus ratio, in diſputatione totius Eccleſiæ cauſam complectente, haberi debeat; Cogitandum eſt, nullam aſſerendæ Fidei rationem idoneam eſſe, niſi quæ omnibus refutandis erroribus, à quibus impugnari Fides poſſit, ſufficiat. Quid enim effato Ariſtotelis perſpectius; Perſpectam veritatem, ſolvendis omnibus de veritate difficultatibus ſatis eſſe? Idem Ariſtoteles, cum quæſtionem, an ſit aliquid, in ſe habere quæſtionem cur ſit oſtendit; ſatis oſtendit, rationem ac cauſam inſtitutæ à Deo Eccleſiæ, in aperta luce ponendam ei, qui ejus auctoritatem, ſola ſua aſſerentis fide tenendam aſſerere nolit. Itaque quantumvis contemnendi ſint qui Eccleſiæ ſtatus controverſiam, in judicio communis Fidei movent; edenda eſt ratio ejus auctoritatis, propter communem Fidem aſſerendæ, quam per communem Fidem repudiari poſſe, quamvis levis ſuſpicio ſit. Cum autem rebus omnibus modum ſuum, ac fines, ratio ſola præſcribat; tum demum, quatenus obtinere debeat Eccleſiæ auctoritas, manifeſtum fieri poteſt, ſi ejus agnoſcendæ rationes perſpectæ fuerint.

Non eſſe ponendum, ſed probandum, vel decreta Tridentina, vel adverſa dogmata à Sp. S. inſpirata eſſe.

Nunc illud, ab hoc ſtatim initio, cavendum eſt; non poſſe quenquam, qui cauſam ſuam ratione diſputari æquo animo ferat, ab hoc initio ſupponere, cauſam ſuam Sp. Sancto judice definitam. Notum eſt, utrum auctore Sp. S. ſententiam tulerit Tridentina Synodus, ſimul hinc in dubium vocari, ſimul inde, tanquam ad communis Fidei neceſſitatem pertinens ſumi. Nimirum, non conſtare Fidelibus rationem propter quam credant, ſi ſemel Eccleſiæ decreta in dubium veniant. Ac, etſi in dubium venire

poſſit, num Papæ, an vero potius Concilii ſententia Eccleſiam teneat, tamen, quod auctore Papa Concilium decreverit; quod hic factum conſtat; id ſi in dubium vocetur, nihil eſſe cur Fides communis firma cenſeri debeat. Neque enim poſſe Eccleſiæ de Fide conſtare, niſi auctore Deo teneatur, quod auctore Eccleſia decretum eſt. Itaque merito, propter repudiatum Concilium, *Hæreticos, Schiſmaticoſque* & eſſe & haberi, qui R. ſedi diſſident; Ut cum Deo auctore, & Sp. Sancto inſpirante, quicquid decreverit Concilium teneatur, non ſit mirum, exitum diſcidii nullum inveniri. Nam neque poſtulandum eſt, ut, qui Concilium repudiant, minori auctore videri velint ſententiam ſuam tenere, quam ſolis auctoribus Scripturis tenent. Quippe, Scripturas, ſolo Spiritu S. auctore fidem ipſas ſibi facere, nefas putant dubitare, qui, propter earum perſpicuam ſententiam, Concilio ſibi repugnandum ſtatuunt. Nam Deo auctore non decreviſſe Concilium, Deum ſe auctorem habere putant. Quod ſi quis, opinione ſola teneri ab eis Scripturarum ſententiam dicat; merito omnes rationem requirunt, communi Fidei coævam, cur Concilio auctore, in ejus ſententiam recte interpretatas Scripturas credere debeant, qui, eas Concilii decretis repugnare, ſibi conſtare putant. Dico autem *Fidei coævam*, quæ Eccleſiæ auctoritate antiquior ſit, rationis ordine, neque eam ſupponat; de qua dubitari poſſe, ab eis qui Fidem communem agnoſcunt, dictum eſt. Itaque, neque ceſſerunt quicquam criminibus *Hæreſis*, aut *Schiſmatis* ſibi objectis, qui adverſarium ſibi *Papam*, quaſi *Antichriſtum*, & hærentes ipſi Eccleſias, quaſi *Idololatriæ* reas proſcripſerunt. Neque enim à Scripturis diſcedunt; quibus auctoribus, graviora etiam vel *Hæreſi* vel *Schiſmate* crimina, cum quaſi manibus tenere ſe credant, nemo miretur, ſi auctore ſe Sp. Sancto ſedi R. diſſidere exiſtiment. Nemo me hic id poſtulare credat, ab his vel ab illis, ut ſententiam ſuam alio quam Deo vel Sp. Sancto auctore tenere ſe credant; qui hoc tantum poſtulo,

ut

ut communem Fidem, ſententiis ſuper quibus diſſidetur priorem ac notiorem, rationiſque ordine antiquiorem credant: Ut habeant unde ratiocinentur, qui ratione potius quam vi agendum putant; nec ultra ſententiæ ſuæ hæreant, quam quatenus ipſam communi Fidei cohærere neceſſe ſit. Nam niſi conveniat, non eſſe primo verum, Sp. S. auctore, vel Synodi decreta, vel Synodum repudiantium adverſas ſententias teneri, ſed à communi Fide ducendas rationes, propter quas, quid Sp. Sancto tribuendum ſit, conſtet, nulla iniri poteſt veritatis ratione diſputandæ ratio. Itaque ſeponenda eſt interim omnis, de dictamine & inſtinctu Spiritus divini, præſumptio, quaſi Deo auctore præjudicata; ut eis rationibus locus ſit, abſque quibus eſſet, ne communem quidem Fidem teneremus; Ut à prioribus, ac notioribus; quæ ſcilicet utrimque recepta ſunt; ad difficiliora, quæ in dubium veniunt, definienda, graſſari liceat. Erit ſuus locus, vel Hæreſis & Schiſmatis criminibus diſputandis, vel, quatenus in Sedem R. eique ſubditas Eccleſias Idololatras eſſe cadat, & Antichriſti diſcipulos. Interea loci, ſuppoſitis eis tantum de quibus convenit, ad ea de quibus diſputatur definienda, ordine ac ratione graſſandum ſit.

Pontificios gratiam gratis datam, adverſarios, gratam facientem ſibi ſumere.

Hic tamen obſervandum, aliter aſſeri dictamen & inſtinctum Sp. Sancti decretis Synodi Tridentinæ, ac omnino Eccleſiæ, aliter ea repudiantibus. Nam ut Sp. S. auctore decernere credatur Eccleſia, hoc tantum poſtulatur, ut eis adfuerit, quibus Eccleſiæ nomine res tantas decernendi jus fuerit. Itaque ne id quidem requiritur, ut ipſis ad ſalutem adfuerit; per quos Eccleſiam obligare Deum nihil vetet, etſi ipſos à ſe alienos. Neque enim fidem inſtinctus divini Eccleſiæ faciendam reſtare, ab eis, quibus, auctoritate in Eccleſiam præditis, ipſe aſſiſtentis Spiritus ſui teſtimonium perhibuerit. Atqui è diverſo, non eſt negandum, quærentibus his, unde de ſenſu Scripturæ conſtaret, reſponſum eſſe aliquoties, ab eis qui auctore Sp. S. repudiare

repudiare ſe putant decreta Concilii; perſpicuas eis eſſe Scripturas, qui ad eas intelligendas inhabitantis Sp. Sancti dotem afferunt. Quid enim aliud conſequens ei ſententiæ ſit, quæ aliam nullam *divinæ Fidei*; qua Scripturas Verbum eſſe Dei tenemus, qua Canonicas Veteris Teſtamenti Scripturas Apocryphis internoſcimus; rationem agnoſcunt, ab inſpirantis & dictantis Sp. Sancti auctoritate? Unde dubitari non poteſt, eis qui decretis Synodi Spiritus S. auctoritatem aſſerunt, ſatis eſſe, adfuiſſe videri ſententias ferentibus ejus gratiam, inſtar earum, quas, non ſalutis propriæ, ſed ædificandæ Eccleſiæ cauſa dari conſtat. Quibus autem, ejus repudiandi Concilii, neminem eſſe conſtat, quem omnes auctorem aliter ſequantur, niſi quatenus ex Scripturis veritatem oſtendat, eos non aliter ducem ſibi Sp. S. aſſerere poſſe, quam univerſim, veris Fidelibus adfuturum Dei Spiritum promiſſum ſit; Ac proinde vere eſſe Fideles, quibus repudiare Concilium datum ſit, ſupponi, cum aſſeri non poſſit, ab eis qui has rationes edunt. Quid huic diſcrimini conſequens ſit, ſuo fortaſſe loco monendum fuerit. Sumimus igitur hoc loco, tanquam ad intelligendas aliorum, non tanquam ad noſtram probandam ſententiam neceſſarium, duplex eſſe Gratiarum Sp. S. genus diſtinguendum; quarum has gratis datas appellamus, illas gratum Deo reddere eum cui adſint, dici ſoleat. Alteras, ſalutis cauſa eorum quibus adſint dari, alteras ad communem Eccleſiæ utilitatem ſpectare, ejuſque cauſa dari à Deo. Nam etſi, nullam eſſe niſi per Chriſtum, deique per Chriſtum gratiam ſalutem, non eſt hic ab initio ſumendum, ſed eis rationibus ſuo loco probandum, quas hoc loco quærimus; dato tamen hoc, id eſt, ſuppoſito pro tempore, non conceſſo, quod ad intelligenda quæ diſputantur, non probanda ſumitur, nihil impedit ex prioribus, & notioribus, receptiſque utrinque diſputari. Itaque qui Concilii decreta afferunt, ii, ſecundum S. Paulum, ubi Chariſmata Spiritus bono Eccleſiæ dari diſputat, 1 ad *Cor.* XII. 14.

adeſſe

adeſſe iis quos auctores ſequi Eccleſia debeat veritatis chariſma ; Qui autem Concilii decretis renituntur, ſibi, tanquam Idololatriæ & Antichriſto adverſantibus, Spiritum Dei verum Scripturæ ſenſum dictare, ſi conſtare eis velint, quæ altrinſecus aſſeruntur, aſſerere debent.

Sp. S. inſtinctum, niſi præmiſſis credendi rationibus, diſcerni non poſſe.

Interea diſtinguendum eſt, auxilium inſpirantis Sp.S., ac omnino inſpirationem, & inſtinctum, vel ad effectricem cauſam, vel ad formalem pertinere, intelligi poſſe. Nam Chriſtianiſmi fidem, non naturæ viribus, ſed Sp. Sancti gratiæ imputandam eſſe, etſi neque hoc loco probandum ſit, neque pro confeſſo ſumendum, ſed ea, quam hic quærimus, interpretandæ Scripturæ ratione probandum ; manifeſtum eſt tamen, ad effectricis cauſæ quæſtionem pertinere. Quod ſi quæratur, quare Chriſtiani eſſe debeamus ; ratio quæritur animo objecta, cujus intuitu amplectendus ſit Chriſtianiſmus. Eſt autem in Scholis tralatitium, potentias, habitus, actus peræque omnes ab objectis ſpeciem accipere ; Utpote, quorum ratio ipſa atque eſſentia in habitudine, quæ ad attingendum objectum pertineat, poſita ſit. Itaque cum in ea, ſecundum noſtram intelligendi rationem compoſitione, quæ formæ ac materiæ, ad conflandas rerum naturas, concurſui reſpondet, formæ loco ſit differentia ſpeciem conſtituens ; objecta potentiarum, habituum, actuum, ad formalem cauſam pertinere dicendum eſt. Itaque non eſt hoc loco diſputandum, divinitus eis Fidem revelari, qui per Fidem ſalutis compotes ſunt ; infuſo cælitus lumine deſtitui, qui Fidem repudiant. Dato enim, ſed non conceſſo ; id eſt, ſuppoſito pro tempore ; ad effectricem Fidei cauſam Sp. Sancti gratiam neceſſariam eſſe ; præeſſe tamen oportet, ac præſupponi rationes, quibus revelari à Deo Fidem, eorum prædicatione, quos ipſe miniſtros tanti operis adhibeat, idonea Fides ſit. Quibus, etſi Apoſtolatus ſui teſtimonium Sp. Dei perhibeat, repugnari tamen idoneis credendi rationibus, ab eis qui Fidem repudiant, Dominus in Evangelio oſtendit ; cum eos, qui

miracula ſua, quibus ad Fidem vocabantur, Principi dæmoniorum tribuebant, *Blaſphemiæ in Sp. Sanctum* reos agit. Nam niſi, quamvis idoneam credendi rationem, fruſtrari tamen poſset Crucis Chriſti Lex, Fidei Chriſtianorum appenſa, non eſset cur Deus Fidei præmium, jus vitæ æternæ, & Spiritus ſui promiſsum proponeret. Itaque nihil impedit, revelaſse ei Chriſtum Dei Spiritum videri, cui, refragantibus licet ſeculi cupiditatibus, ac periculis, Chriſtianiſmum Chriſtianiſmi nomine amplecti datum eſt; etſi idoneis rationibus perſuaſo, non alia Lege ſalutem æternam obtineri poſse. Sane, qui alio quam Dei ſpiritu aguntur, eos Dei ſpiritu agi ſe putare, utinam non notius eſset, quam ut probandum ſit. Atqui, non niſi vera Fides eſt, cui debetur Sp. Sancti promiſsum. Itaque ſupponendum eſt quicquid veram Fidem a falſa diſtinguit, ut te, non alio quam Dei ſpiritu agi, dignoſcas. Nam quicquid ad habendum Dei ſpiritum neceſsarium eſt, id totum, ad eundem ab hujus ſeculi ſpiritu internoſcendam, neceſſarium eſse oportet. Sane, niſi propoſitis credendi rationibus, interventu ipſarum, veritatem Fidei ſpiritu Dei revelari teneatur, periculum eſt, ne illa etiam ſpiritu Dei revelari putentur, quæ propoſitis a Domino credendi rationibus non aſtruantur. Certum eſt Gnoſticos, ab Apoſtolorum temporibus, Marcionem deinceps ac Manichæum, Montanum etiam fortaſse, denique Muhammedem, ita ſcripturas pro Dei Verbo agnoviſse, ut dogmatibus ſuis, quæ ſcripturis contineri non contenderent, non minorem auctoritatem vindicarent. Quantum hinc abeſt Fanaticorum noſtrorum fiducia, ſive quod Scripturis contineri non contendant, ſive eum Scripturæ ſenſum, quem, propoſitis rationibus, propter quas Chriſtiani ſumus, aſtruere non poſſint, fidei Eccleſiæ imponentium? Adeo nulla ratio iniri poteſt, veritatis ratiocinando indagandæ, niſi ſepoſito dictantis Dei Spiritus præjudicio, a ratione credendi incipias.

Mode-

Modeſtius eſt omnino quod poſtulant, qui ſententiam Synodi Tridentinæ in dubium venire nolunt, & Eccleſiæ, tanquam falli neſciæ, auctoritatem in diſputationem vocari. Eſt enim communi hominum ſenſui, & rerum uſui convenientius, ea lege conſtitutam à Deo Eccleſiam, ut eis auctoribus, penes quos ejus regendæ jus eſſe voluerit, ſecuram eam eſſe de Fidei veritate voluerit. Et tamen quale eſt, ut, nondum ſuppoſita Fidei veritate, Eccleſia ſibi vel dotem Spiritus, vel omnino Eccleſiæ jura ac titulos aſſerat? Nam quod veritas Chriſtianiſmi, ad conſtituendum Dei filium, id ejuſdem veritatis profeſſio, ad conſtituendam Eccleſiam facit; Hactenus ſaltem, ut, niſi integra adſit, Eccleſiæ nomen ſine re titulus ſit. Cum igitur ad Eccleſiæ veritatem veritas Chriſtianiſmi ſupponatur; priora & notiora Chriſtianis omnibus eſſe oportet, quæ ad veritatem Chriſtianiſmi, quam quæ vel ad veritatem, vel ad unitatem Eccleſiæ agnoſcendam pertinent. Tum præterea, conceſſo, penes Eccleſiam eſſe, de controverſa Chriſtianiſmi veritate pronunciare, promiſſo Spiritus auxilio; Quis hanc auctoritatem, niſi in hominibus legitimo Eccleſiæ jure præditis, niſi legitimis modis, ad conſentiendum de controverſis rebus adductis, & liberum conſenſus ſui arbitrium legitimis teſtimoniorum ſignis edentibus, eo valere putet, ad quod à Deo inſtituta Eccleſia eſt? Sive Papa ſit, ſive Concilium Generale, ſive utriuſque conſenſus, ſive homo quicunque, ſive hominum vel Ordo vel Ordines; non poteſt putari eorum ſententiæ, niſi legitimæ, promiſſum Sp. Sancti auxilium interfuiſſe. At enim eorum, qui Eccleſiam quærunt, cui communicent, quotus quiſque dogmatis Chriſtiani univerſi, aut ejus particulæ cujuſcunque veritatem non aſſequatur facilius, quam eorum, quæ ad legitimam Eccleſiæ de controverſis ſententiam pertinent? Nam, ut de eis, quæ ad omnium ſalutem neceſſaria ſunt, ſinguli rationem Deo reddant, ita rationi conſentaneum eſt, ut tamen, in eis quæ minime neceſſaria ſunt, te-

Cum eis diſputari non poſſe, qui Tridentina decreta à Sp. S. inſpirata ſupponunt.

neri non videantur, ultra id quod eis posse Deus concessit. Quod si ad Ecclesiæ veritatem supponenda est dogmatis Christiani integritas, tum, priora ac notiora sunt, quæ ad sensum Scripturæ, quam quæ ad auctoritatem Ecclesiæ constituendam requiruntur. Quæ si vera sint, si necessaria, tum, nisi sepositio Spiritus Ecclesiæ dictantis præjudicio, eisdem rationibus, quibus communem Fidem tenemus, disputandam Ecclesiæ decernentis auctoritatem permittamus, nulla iniri poterit ratio veritatis ratiocinando indagandæ. Id autem fieri nequit, nisi, utrum omnino divinitus auctorata sit Ecclesia, ad examen deduci possit. Frustra sane, *Hæreticorum & Schismaticorum* nominibus proscribuntur, qui, ingratiis R. Sedis, instaurandam Ecclesiam suscipiunt, propter præsumptum Sp. Sancti auxilium eis præstitum, qui condendis Tridentinis decretis affuerunt. Nisi prius, editis singulorum rationibus, constet, ad decernendum descendi, & potuisse, & debuisse, non magis, hominum personis Concilium implentium, addici poterit Spiritus Sancti afflatus, cujus ipsi nullum pignus exhibeant, quam Fanaticis nostris, inspirari sibi ea, quorum homini nato nemini Fidem faciant, sponte sibi Fidem haberi postulantibus. Contendentibus enim inter se partibus, penes quos sit Ecclesia, cujus Communio salutem afferat, sibi soli, nulla allata idonea ratione, Dei Spiritum asserere, id vero esset, affirmanti sibi sponte credi postulare. Etsi enim communis Fidei ratio ostendat, non esse eam integram Fidem, nec salutis spem facere, nisi quæ Communionem Ecclesiæ ad salutis spem postulat; Tamen, si eadem Fidei ratio ostendat, non esse satis ad spem salutis Ecclesiæ Communionem, nisi ad professionem qua constat Ecclesiæ Communio, implendæ professionis sinceritas accedat, facile constabit, neminem sibi præsentem Dei Spiritum polliceri posse, qui veram se Fidem, in veræ Eccl. Communione tenere, perspectum non habeat; Qui, Fidem quam teneat opere se implere. Quæ cum ejusmodi sint, ut, sine ratione verum-

Scripturæ

Scripturæ ſenſum à falſo diſcernendi, ex Scripturis haberi non poſſint; Manifeſtum eſt, de Gratiæ gratum facientis auxilio, niſi poſitis rectè intelligendæ Scripturæ rationibus, præſumi nihil poſſe. Gratiam autem gratis dari nullam niſi Eccleſiæ, cum ne ipſi quidem contendant, qui ſibi ſumunt nomen Eccleſiæ, omnino, priores eſſe rationes oportet, quibus veram eſſe Eccleſiam probent, cujus hoc ſibi nomine ſumant.

Non lumine ſed uſu rationis definiendum.

Sumendum autem & illud hoc loco, pro tralatitio; aliud eſſe, cur vera ſint, in quibus poſita eſt Fides Chriſtianorum, aſtruere, aliud, cur ipſis credi debeat. poſito enim, à Deo miſſos, quibus auctoribus credimus, non poſſet dubium eſſe, pro veris accipienda, quæcunque ab illis traduntur; etiamſi, vera eſſe, nulla ratio oſtendat. Quæ ad Dei naturam, voluntatem, conſilia ſpectant, niſi Deo revelante non conſtant. Itaque controverſias de Religione ratione finiendas eſſe, non hoc valet, ut rationis lumine, vel rebus rationis lumine perſpectis, ſed, ut rationis uſu finiendæ credantur. Neque enim à rebus ratione perſpectis, ſed divinitus revelatis, ratiocinando diſputandæ ſunt, ac terminandæ.

CAPUT

CAPUT II.

Scripturarum Fidem in ea miracula definere, quibus Dominus & Apoſtoli Evangelio, Moſes ac Prophetæ Legi Fidem aſtruxerunt: Tum, in eam Analogiam, ſecundum quam, vet. Teſtamenti Hiſtoria novi Teſtamenti Myſterio reſpondeat. Patre Myſtico ejus ſenſu ſalutem adeptos.

Idem eſſe, de Fidei & de Scripturæ veritate diſputare.

SUMPTUM igitur ſit ab initio, inter partes, quorum Controverſiæ, quibus terminis finiendæ ſunt, quærimus, de nominis Chriſtiani profeſſione, deque Scripturis ſacris pro Dei Verbo agnoſcendis, convenire. Non enim ignoro, fuiſſe, qui Scripturarum auctoritatem ſibi probandam ſumpſerint, ſuppoſita Fidei veritate. Sed eorum anxietatem, non poſſum putare cuiquam probatum iri, qui huc communem hominum ſenſum adhibeat. Quis enim ita inſanit, ut ſuſcipiendam ſibi Fidem non dubitet, cum de Scripturis dubitet, vel res Fidei, vel rationes continentibus? Quis Judæo, de ſuſcipiendo Domino Chriſto hærere aquam poſſe credat, poſtquam novi Teſtamenti Scripturas, totas commendandæ Chriſti Fidei ſcriptas, divinitus inſpiratas fuiſſe agnoverit? Illud, ad conſtituendum Scripturæ ſenſum, non poteſt non multum facere, in confeſſo eſſe, quibus rationibus agnoſcendæ ſint pro Dei Verbo Scripturæ. Neque enim alia eſſe ratio poteſt, univerſim, cur amplectanda Fides ſit, ſtatuendi, ac de ſingulorum veritate, in quibus Fidem poſitam eſſe contenditur. Itaque cum idem ſit, de ſenſu Scripturæ, ac de eis quæ propter ſcripturas de Fide quæruntur, ſtatuere, neceſſe eſt primo, de ratione credendi, propter quam, ſcripturas etiam Verbum eſſe Dei agnoscimus, conſtare eis, qui ad conſtituendam, vel Fidei veritatem, vel ſenſum Scripturæ graſſantur. Omnino nihil accidere potuit opportunius, quam, ut, de ratione agnoſcendæ pro Dei

Verbo

Verbo Scripturæ, disputandum primo sit; Modo teneatur, idem esse, de ratione quare Christiani sumus disputare.

Eam totam à miraculis pendere.

Eam autem & brevem & liquidam ediderit, qui affirmet, totam credendi rationem à miraculis pendere, quorum patrandorum virtute, voluntatis suæ internuncios Deus instruxerit; ut eis constet ad quos missi sunt, falsum esse non posse, cui Deus Testimonium perhibeat. Nemo mihi hoc loco objiciat, Dominum ac Apostolos, Mosis & Prophetarum testimonio, fidem sibi facere; ac proinde Scripturis, non minus quam miraculis. Facile enim respondetur, nec Mosem nec Prophetas, nisi editis operibus, quibus à Deo missos se probarent, fidem sibi conciliare potuisse. Itaque auctoritas quam obtinet eorum testimonium, tota in Deum, legatos suos mirabilibus edendis operibus asserentem, refundenda est. Scio Judæum *Maimonidem, Titulo de Fundamentis Legis* cap. VIII. negare, suam ac Gentis suæ fidem miraculis à Mose editis niti, sed sola tantum *Montis Sinai statione*; Sic enim pompam ejus Diei appellant, qua Legem majores sui acceperunt; cum allocutus universam simul Gentem Deus, præsens præsentem, Legem ipsis vivendi, digno Majestate sua terrore, sancivit. Nimirum, hanc sibi rationem reddunt, cur Domini Christi, ejusque Apostolorum miraculis, ad amplectendum Evangelium non moveantur. Et tamen majoribus ipsorum, visis paucis, quibus Deus Mosem instruxerat, miraculis primum, deinde mirabili prorsus Maris Rubri transitu *credidisse*, laudi datum est, *Exod.* IV. 30, 31. XIV. 30, 31. Sed per illud leve est, quo sibi satisfaciunt. Nam, quid aliud est, aut fuit, tota illa quam prædicant *Montis Sinai Statio*, quam opus mirabile, eo fine à Deo editum, ne unquam, Legem Moysi à Deo datam, in dubium veniret? Quid aliud sermo cum populo coram institutus, quam in aere nutu Dei formata sermonis humani imitatio? Quid aliud reliqua pompa, & quæ ipsam complebant universa, quam sigillum Dei Mosis legationi appensum? Scio Josephum

ſephum Albo Judæum, de *Radicibus Fidei* Judaicæ III. 11. addere hoc Sententiæ Maimonidis, ut dicat majores ſuos, in *Statione Montis Sinai*, provectos a Deo, non ſolum in Ordinem Prophetarum, ſed etiam in gradum Prophetiæ Moyſi proprium; nam cum Prophetis *per Viſionem vel per Somnium* agere ſe ſolitum, oſtendit Deus, cum Moyſe tanquam *cum amico, ore ad os* colloqui. *Num.* XII. 6, 7, 8. Cum igitur ore ad os, cum populo egerit Deus in *Statione Montis Sinai*, cum eis non aliter quam cum Moyſe egerit. Sed hæc fruſtra ſunt. Nam quid opus Moyſi dono Prophetiæ, ad hoc tantum, ut voces per miraculum à Deo editas de Propitiatorio exciperet? Niſi dei mentem ac ſententiam, niſi conſilium eorum quæ Dei nomine populo præcipiebat, per Dei Sp. intellexiſſet, non erat cur Prophetam ſe ferret, potius quam, quemcunque Deus, ad miraculum exceptorum cœlitus Dei ſermonum teſtem adhibere potuiſſet. Nam quod ſine perturbatione, quam Viſiones ac ſomnia Prophetarum afferebant, tanquam amicus cum Deo colloquens, ſermonem ejus percipiebat, propterea ad honorem Moyſi habitum pertinet, quod ſecretorum ſuorum tam familiariter eum participem feciſſe Deum intelligimus. Quod ſi non poterant Gentes ſimul univerſæ, ad quas Evangelium deſtinabatur, Deum coram loquentem audire, perinde ac Judæi, quibus ſolis ferebatur Lex Moyſi; num propterea Deo vires deerant, quibus, idoneis novo nuncio operibus, fidem faceret? Nimirum ſtupidi nos, ac ingrati, niſi tanto luculentioribus, Evangelio quam Legi, operibus teſtimonium perhibitum agnoſcamus, quanto majus fuit, ad Evangelium Gentes, quam ad Legem Judæos adducere.

Lex Naturæ ad eam ſupponitur.

Nec tamen diſſimulandum eſt, quantam vim habeat, ad aſtruendam Evangelio fidem, præceptorum ejus, cum luce animo humano divinitus indita, conſpiratio. Neque enim vel Deum eſſe, vel homine condito humana curare; ac proinde, cum in hoc ſeculo bonis male malis autem recte ſit, quos immortales, quoad animas quidem, condiderit,

eos

eos in altero seculo pro meritis remuneraturum; hoc loco probare instituí, sed pro utrimque concesso sumere. Itaque divinæ justitiæ, puritati, sanctitati, majestati; immensum in modum super omnem animi humani conceptum elatæ, ita tamen, ut ab eis, in quibus sibi animus hominis, tanquam Deo vel gratis, vel ingratis, vel placet vel displicet, non possit ejus sanctitas abhorrere; in eis quæ, tanquam Deo revelante docentur in Scripturis, non potest animi humani conscientia testimonium vel non perhibere, vel negare. Cum enim, insitam esse hominum animis, cum ad eos affertur primo Evangelium, erga Deum Religionem, ponendum omnibus sit, qui propagandam Fidem suscipiunt; Neque non testes appellandi sunt, quibuscum de Fide suscipienda agitur, quam Deo digna sit Lex salutis, quam fert Evangelium: Neque tamen propterea, de veritate eorum, quæ Fide ad salutem tenenda ratio credendi dictat, ex rationis dictamine pronunciandum; Sed ex rationibus interpretandæ voluntatis divinæ, quas idonea ratiocinatio in apertum proferre possit. Quare, quicquid potest lux animo insita, cum nihil valeret, nisi, quasi Deo ad salutem necessaria revelante, ad credendum homines vocarentur; non necesse est, insitam animis hominum lucem, quæ bona à malis discernit, ad rationem credendi, sed ad ea quæ ad credendi rationem supponenda sunt, referri.

His igitur sepositis, cum omnem credendi rationem, miraculis, à Domino Christo ejusque Apostolis, à Moyse & ipsum secutis Prophetis, faciendæ Fidei a Deo se missos, editis, contineri dicimus, nihil aliud dicimus, quam quod universa clamat Scriptura; Quæ, sive Judæos sive Gentes mirandis operibus, quibus se Dei Legatos Moyses & Prophetæ, Dominus & Apostoli probabant, commotos, non potuisse, quantumvis captum hominum superanti Fidei, non Fidem adhibere ostendit, cum ab eis traderetur, quos a Deo missos diffiteri non poterant. Nam, quod in eo consensu, quo sibi invicem divinæ Scripturæ partes testimoni-

Totius Scripturæ consensus hoc probat.

um perhibent, elucet manifeſtum ejuſdem Dei Spiritus, in omnibus ejus Scripturis indicium; ad vim eorum operum, Spiritus Dei virtute editorum referendum eſt, propter quam, ſinguli pro Dei Legatis ſuſcepti ſunt. Neque enim in tanta ingeniorum, tanta ſtudiorum humanorum varietate, eluceret tanta in unam Chriſti Fidem conſpiratio, quantam omnes oſtendunt Scripturæ divinæ, quantumvis à ſe invicem locis, temporibus, inſtitutis cauſiſque ſcribendi diſſitæ, niſi Dei Spiritu omnes ad eundem ſcopum intendente. Itaque, cum Dei gloriæ non intereſſe non poſſit, idoneis ad fidem ſibi faciendam rationibus inſtructos legatos ejus exiſtimari; quod ad fidem ſingulis, apud eos quibus prædicabant, aſtruendam ſatis erat, id ad fidem univerſis, conſenſu ſingulorum affirmandam, & abunde eſſe, & miraculi locum habere, tenendam eſt.

Quale V. Teſt. teſtimonium, Novum deſideret.

Verum, cum miraculis Legationis ſuæ teſtibus, Dominum & ejus Apoſtolos fidem ſibi conciliaſſe, expedita ratio ſit; quid opus fuit teſtimonio Moyſis ac Prophetarum, ad fidem Evangelio concilianda m? Aut quo tandem pacto, Moyſi ac Prophetarum teſtimonio ſtabit Evangelium, quos, *uſque ad Joannem valuiſſe*; id eſt, deinceps non valuiſſe; Dominus ipſe in Evangelio pronunciat; ita ut, introducto Evangelio Legem vacare, manifeſtum ſit? Equidem ſi, qualem Judæi etiamnum Meſſiam expectant, talem Deus ab initio deſignaſſet, non eſſet cur, aliis a Deo miraculis inſtructus, quam eis, quæ ad inſtaurandum Gentis ſuæ regimen, & ſubjiciendas ſibi Nationes pertinerent, (puta ſi verbi cauſa, operibus eis, miraculorum nomen deberetur, quibus Legem ſuam Muhammedes ſancivit,) ad eos accederet, qui Meſſiam qui hæc faceret, tanquam Lege ac Prophetis prædictum, quotidie expectabant. Verum, cum longe aliud illis Legis ac Prophetarum prædictionibus deſignaſſet, ac illi, male acceptis eorum oraculis credunt; Tale Domino & Apoſtolis ejus teſtimonium perhibendum erat, quod ad fidem ipſis conciliandam ſatis fuiſſet, ſi Lex nulla, Prophetæ

phetæ nulli præceſſiſſent. Nam qui, non minori auctoritate Gentibus Evangelium commendaret, quam Legem olim Judæis, eum & conſilii ſui, in danda Lege & Prophetis, & ejus ſenſus, quem Moyſi ac Prophetis inſpiraverat, idoneum & eſſe teſtem, & eſſe debere, quis neget? Præſertim, qui tam aperta, de aggregandis ad ſuum populum *Nationibus*, vaticinia præmiſerat, ut, ſtante eo Legis ſenſu, de quo Judæi contendunt, vel nihil valerent, vel exitum nullum haberent. Itaque cum omnis, quæ tum temporis extabat, erga Deum Religio, Judæis ac Gentibus abſolveretur; Cumque abunde ſit, in operibus a Chriſto Domino ac Apoſtolis, aſſerendæ legationi ſuæ editis, quo Judæis ſatis fiat, Jeſum Dominum eum eſſe Meſſiam, quem Legis ac Prophetarum oracula, ex Dei mente intellecta, venturum prænunciabant; Evangelium Legis ac Prophetarum teſtimonio ſtare, cum tamen Chriſti & Apoſtolorum miraculis ſtet, expedita ratio eſt.

Lex Moyſi, carnalis & ſpiritualis.

Sed hæc quia, quamdiu, quem ſenſum Legi ac Prophetis aſſerit Fides, non dicimus, obſcura ſunt, tenendum eſt Chriſtianis, qui, quam debent fidei ſuæ rationem Judæis reddere cupiunt, Deum Lege Moyſi, non minus civilem populi ſui vitam; quam ab alii Gentibus, quæ ad Idola a Deo vero deſciverant, ſeparatam volebat; quam, ſui colendi formam ac ritum conſtituere voluiſſe. Itaque veteri populo terræ Cananææ Dominium, ac eorum omnium, quæ inde provenirent, cum libertate, ea Lege fructum pollicitum eſſe; non minus, ne aliis civilibus legibus viverent, quam ne alium Deum, aut aliter quam Lege præſcriptis ritibus colerent. Terram autem Cananæam, vitæ beatæ olim in cœlis agendæ figuram a Deo inſtitutam, non magis apud Judæos, quam apud Chriſtianos dubitari puto. Sunt enim tam expreſſa, hinc inde, in veteribus Scripturis, hujus apud Deum arcani indicia, ut nihil aliud à Judæis poſtulandum ſit, quam ut, quod in multis obtinere ſua ipſi ſponte palam ferant, ejus rationem in omnibus valere æquum putent. Po-

ſtulandum autem, non gratis, quod dici ſolet, ſed tanquam omnium eorum miraculorum demonſtratione confectum, quæ a Domino & Apoſtolis, aſſerendæ Legationi ſuæ edita, in novis Scripturis legimus. Neque alia eſt ratio, in qua, veteres Scriptores Chriſtiani adverſus Judæos diſputant; peccato in mundum defectione primorum parentum ingreſſo, libertatis ac ſalutis eandem rationem, quam Evangelio revelavit, à Deo ab initio inſtitutam; id eſt, ante Legem primum; ac proinde ſub Lege; non Lege, ſed Evangelio ſalutem Patribus contigiſſe. Cum autem generis humani indoles, in malum propenſa, Idololatriæ labe, ac malorum omnium, quæ Idololatriam ſequi, initio Epiſtolæ ad Romanos S. Paulus oſtendit, orbem terrarum, nequicquam Patribus juſtitiam prædicantibus, inundaſſet; Deum ſuo cultui genus Abrahami, clarioribus indies editis miraculis deſpondiſſe. Et ne in Idololatriam reciderent, quam peregrini in Meſopotamia, & poſtmodum in Ægypto amplexi fuerant; quod *Ezek.* XX. 7. *Joſuæ*, XXIV. 2, 14. auctoribus credendum eſt; libertatem eis, ac terræ promiſsæ Dominium hac Lege obtuliſſe, ut a Gentibus reliquis, Legum diverſitate diſcreti, ſe ſolum pro Deo colerent. Nam qui ſub Lege hoc tenerent, non erat quo minus, qui Dei & proximi charitatem, hujus ſeculi mercede, & fœlicitatis terrenæ Lege colerent, ſpe vitæ cœleſtis, eandem, animi ſui ſponte amplecterentur. Hæc autem illa eſt Chriſtiana pietas, quam, ante latam Moyſi legem, pro ſalutis æternæ, ac ſinceræ juſtitiæ lege valuiſſe, Dominus primus & Apoſtoli, ac eis ducibus, Chriſtiani Scriptores adverſus Judæos contendunt. Quæ ſi vera ſint, vel duplex erit Moyſi Lex, vel duplex Legis Moſaicæ ſenſus, etiam Judæis, in Meſſiam, tanquam Lege promiſsum anhelantibus. Altera eſt, cujus obſervatio, quamvis, quoad exteriorem tantum actum, literis Moſaicis præſcriptum, terræ tantum promiſsæ fœlicitatem pro mercede afferebat: Altera quæ vitam futuram, eadem præcepta, ex Dei proximique charitate obſervantibus.

ſervantibus. Neque enim, ſi hoc ſub Lege factum ſit, Legis vi factum conſequens erit; Quod ab ejus populi Majoribus, Patribus ac Prophetis, niſi Dei Spiritu præditis, nunquam præſtitum fuiſſet. Neque Spiritus Dei dos, niſi eadem Fidei Lege, venturum Meſſiam expectantibus, qua, veniſſe Chriſtum profitentibus, proveniſſet.

Duplex veteris Teſtamenti ſenſus.

Hic igitur, univerſim, cardo eſt ejus differentiæ, qua, duplicem veteris teſtamenti ſenſum diſtinguendum eſſe contendo; unum in promptu poſitum, & obvium, ſecundum hujus ſeculi promiſſiones, terræ Cananææ dominio comprehenſas, & eam Legis, ſecundum verborum primo obvium ſenſum obſervationem, cujus merces erant: Alterum myſticum, & reconditum, ſecundum eam Legis obſervationem, quam homines fideles ac pii tum temporis, duce Dei Spiritu, tanquam Legem futuri ſeculi, a Deo, ſub prioris velamine propoſitam, intelligebant. Cum enim, ſuſceptæ Legis Moſaicæ intuitu, factus ſit ſui juris populus Dei vetus, & in Reipub. formam, præceptorum ejus ac rituum obſervatione redactus: Novus autem, ex univerſis Gentibus ita coactus, in unum quaſi corpus, futuri ſeculi pollicitatione, ut tamen, ſingulis quæ ad eum ſe aggregent Gentibus, ſuæ leges, in hujus ſeculi regimine, integræ ſint; non poteſt Evangelium Lege promiſſum, eo ſenſu videri, quo, ſtatus veteris populi, quoad ad hanc vitam, conſtitutus ſit. Quare, quibus, Dominum Chriſtum idoneis rationibus mundo probatum, convenit, ii conſtitutam eiſdem momentis, literalis ſenſus & carnalis à Myſtico & Spirituali differentiam, recuſare non poſſunt. Quibus autem, Dominum Jeſum Chriſtum eſſe, nondum perſuaſum eſt, ſua ſponte, ac ſepoſitis operibus, quibus à Deo ſe miſſum oſtendit, idem facturi ſunt, ſi carnalem Legem, quanti pretii ſit, ac quam Deo accepta eſſe debeat, quatenus ultra literalem ſenſum nihil ſpectet, rectæ rationis momentis perpendant. Quis enim facile credat, moroſitatem Legis, ac præceptorum ejus obſervandorum, ſuperſtitioni haud temere alienam

nam diligentiam, quis ſatisficiorum nidorem, ac animalis ſanguinis ſordes, Deo gratas eſse poſse putet, ſi ſignificationem eam, quam Evangelium exponit, ſeponas; Præſertim ad Spiritualem ejus obſervationem collatas, quam Evangelium, pro Lege vitæ æternæ requirit?

Probatur, obſcuriorum Apoſtolicæ Scripturæ locorum explicatione.

Generaliter poſita hæc, ita ut ad omnes Vet. T. ſcripturas pertineant, generaliter ex Novi T. ſcripturis affirmanda ſunt; Tum ex ſcriptoribus Chriſtianis, quos adverſus Judæos eiſdem telis pugnare diximus. S. Paulus 2 ad *Cor.* III.6.ſic de Deo; *Qui nos idoneos fecit N.T.miniſtros,non literæ ſed Spiritus*; *litera enim occidit, Spiritus autem vivificat.* Pergit autem per reliquum caput totum miniſterium ſuum Moſaico anteponere; hujus gloriam eam fuiſſe differens, quam Moyſes, *velamento vultui ſui oppanſo* occultaverit; Verum, ex eo ſenſu quem aſtruimus, *velatum* adhuc Judæis ſpiritualem legis ſenſum, qui idem Evangelium eſt, diſputat, quamdiucunque lectis veteribus ſcripturis, Chriſtum tamen & Chriſti Fidem repudiant. Neque alio pertinent, quibus Corinthios ſuos ab Idololatriæ communione revocat, 1 ad *Cor.*X.1,4.*Nolim autem ignorare vos Fratres, fuiſſe Patres noſtros ſub nube omnes, & mare omnes tranſiſſe, baptizatos etiam in Moſem omnes, in nube & mari: Item eandem omnes ſpiritualem eſcam ediſſe,eundem omnes ſpiritualem potum bibiſſe*; *Bibebant enim ex ſpirituali, quæ ſequebatur eos, Petra*; *Petra autem erat Chriſtus.* Nam quid eſt,*in Moſem baptizatos fuiſſe* Patres *in nube & mari*; Niſi tranſeuntes mare, nube velante, Moyſi ſe regendos tradidiſſe; ſicut Chriſto ſe permittunt, qui baptizantur Fideles? Quid *eſca, potus, Petra ſpiritualis*, niſi quæ eſcam, potum, Petram Evangelicam deſignant, eique reſpondent? Unde idoneum Apoſtolo argumentum,idem ipſis, quod ad ſeculum futurum attinet, expectandum, quod Patribus, quoad terram promiſſam, accidiſſe legimus. Tuetur igitur generalitatem ſuam epiphonema quod ſubdit Apoſtolus;*Hæc autem omnia eis in figura contingebant*; *Scripta autem ſunt nobis admonendis, quibus extrema*

extrema ſeculi occurrerunt. Neque enim concedendum eſt, idem, ullibi veteris ſcripturæ non obtinere, ubi eadem ratio locum habet; quatenus locum habet, ex eis quæ pergimus dicere conſtabit. Interea loci, manifeſtum hinc evadit, qua ratione Apoſtolus ad *Heb.* XI. 24, 25, 26. cum *maluiſſe* Moſem laudat *mala, quibus premebatur Dei populus, quam delicijs ad tempus frui, cum peccato conjunctis*; *Viſum ei Chriſti opprobrium majores divitias ſubdit, quam theſauros Ægypti*; *Propterea quod redditum iri mercedem expectaret.* Nimirum, quid hoc erat, niſi crux Chriſti; Quatenus quidem ejus ferendæ lex, veteri teſtimento velata, ſalutem etiam tunc afferebat? Itaque recte, eadem ratione, idem; XIII. 8. *Jeſus Chriſtus heri idem, ac hodie, & in ſeculum.* Sed omnium clariſſime, ſi attendat quis, S. Paulus, 1 ad *Cor.* II. 12, 13. *Nos autem non accepimus Spiritum mundi, ſed ex Deo Spiritum, ut ſciamus quæ nobis a Deo data ſunt*; *Quæ etiam loquimur verbis, non quæ humana ſapientia, ſed quæ Sp. S. docuit*; *Spiritualibus Spiritualia comparantes.* Nam *Spiritualia* hæc, quæ *Spiritualibus* a ſe conferri prædicat, quid aliud ſunt, quam Lex ſpiritualis; ſive ſpiritualis Legis Moſaicæ & ſecutorum Moſem Prophetarum ſenſus; quam, Evangelicæ prædicationis, palam ſpiritualis, comparatione, oſtendi à ſe S. Paulus affirmat? Propterea ſane, & *Spiritualem* eſſe *Legem* affirmat ipſe ad *Rom.* VII. 14. & S. Stephanus, *Act.* VII. 38. Moſem λόγια ζῶντα, *viva oracula* in deſerto accepiſſe, aſſerit; quæ, *vitam* hac ſola ratione afferre, communis Fides poſtulat. Neque alia ratione S. Paulus, *Judæum & circumciſionem eam quæ in propatulo, ſecundum carnem ac literam, a circumciſione cordis, & Judaiſmo ſecundum Spiritum, in corde abditum,* diſtinguit, ad *Rom.* II. 27, 28, 29. Neque alia, *revelari Evangelio Dei juſtitiam aſſerit, ex Fide in Fidem,* ad *Rom.* I. 17. ea nimirum quæ ſub Lege, in eam quæ ſub Evangelio juſtificat. Neque aliud ſibi voluit S. *Joannes,* I. 16, 17. cum de Domino Chriſto hæc ſcriberet; *Et ex plenitudine ejus omnes accepimus, & gratiam pro gratia*; Gratiam ſcilicet

Evangelio

Evangelio revelatam, pro ea quæ Lege velabatur; sic enim sequitur; *Quia Lex per Mosem data est, gratia & veritas per Jesum Christum extitit.*

Tum, universæ Apostolorum, adversus Judæos & Judaizantes, disputationis inductione.

Sed quid ego obscuriora Scripturæ Apostolicæ testimonia colligo, propterea quod generaliter hanc rationem ita astruunt, ut ad totam veterem Scripturam extendi possit? Extant Apostolorum Epistolæ, & Acta, tum, si vis, Apocalypsis Prophetia, totus nimirum Apostolicæ Scripturæ census, astruendo ex veteribus Scripturis prædicationis Evangelicæ Mysterio, diserte in tabulas relatus. Quid enim prohibet, negligere hoc loco, id quod his inter se Scripturis interest, suis locis definiendum, ut quod omnibus commune est, ab Ascensione Domini, promulgato demum Evangelio editas fuisse, in communem hujus loci rationem veniat? Inprimis autem ea loca spectemus, quibus astruitur Fides, sive adversus *Judæos*, sive adversus Fideles, propter minus perspectam credendi rationem ita *Judaizantes*, ut Legi non minus quam Fidei salutem acceptam ferrent. Haud scio an habituri sint illud monenti mihi gratiam, sine quo, satis scio, nullam esse legitimam tuendæ a Judæis Fidei rationem, qui alias se habere putant idoneas. Mihi satis est, non aliam esse ab ea legitimam, quam adhibent, & adhibere docent Apostoli. Spectentur eorum Epistolæ, sive aliæ Scripturæ, quatenus quidem, adversus, sive Judæos, sive Judaizantes Fideles, *non Lege sed Fide* salutem contingere contendunt; Mentiar, nisi ad eandem analogiam exponendæ sint, quam adductis jam eorum Scripturis adhibuimus, quæcunque sunt, quibus ex veteribus Scripturis astruitur Fides. Non quod alia ratio obtineat, sive adversus subnascentes Hæreses, hac posita hypothesi disputatur, sive monentur officii sui Fideles, sive quid aliud agitur, quod veteris Scripturæ testimonio asserendum sit, vel astruendum. Idoneam autem esse hanc asserendæ argumentationis Apostolicæ, à Judaicæ pertinaciæ incursibus, sicut Fideli nemini dubitandum est; Ita nullam

lam esse aliam, etsi, in Apostolica Scriptura cum vetere conferenda non versatis, frustra suadetur; (Quæ una ratio est, manentis in æternum contentionis, sicut ait Dominus; *Erratis nescientes Scripturas*) facile tamen comperient, qui à nobis moniti, hoc inire examen gravati non fuerint. Cujus ego universæ observationis unum exemplum affero, undecimum Caput *Epistolæ ad Hebræos*; quo, *Fide non Lege* salutem Patres consecutos asseritur. Nam ut, aliud ab hujus seculi bonis à Deo expectasse eos per Fidem, satis manifestum est, ex hujus capituli disputatione; Ita, perpetuam esse allegoriam cœlestis Patriæ, & populi Fidelis ad eum peregrinantis, in rebus Patrum ac Prophetarum, terræ promissæ jus ac bona spectantibus, universa manifestum facit. Frustra idem in reliquis obtinere contenderetur; Nam Scripturarum cognitio; quam, principii loco habendam eis, ac assumendam, qui de hæc disputatione recte judicare volunt, satis est hoc loco moneri; facilem efficiet hujus rationis translationem, ad omnes Apostolicæ Scripturæ obscuritates illustrandas; quas ad hanc rationem referendas esse, modicus usus monstrabit.

Præterea, consensu Scriptorum Ecclesiæ, de iis quæ ante Legem primum;

Ecclesiæ auctoritatem ad hanc causam adhibere ineptum esset; nondum scilicet constitutam, sed, rationibus hanc causam poscentibus, constituendam. Auctoritatis Ecclesiæ loco erit, Doctorum & Patrum Ecclesiæ auctoritas; Qui si eandem rationem, tuendæ adversus Judæos veritatis, institerunt, quam institisse Apostolos ostendimus, idoneum erit argumentum, nullam aliam ab eis inire posse, qui Apostolos sequi volunt. *Eusebius Cæsariensis, demonstrationis Evang.* I. 8. eandem causam agit adversus Judæos, quam, adducto Epistolæ ad Hæbræos capite agere Apostolum ostendimus; Tantum quod, tanquam Christianos, non tanquam Judæos, salutem assecutos Patres contendit; Apostolus autem, Fide non per Legem. Egregius est in hanc rem locus *S. Joannis Chrysostomi Homil.* XLII. *in Gen.* XXXVIII. 30. ubi Gemellos, quos Judas Patriarcha ex Thamar suscepit,

cepit, in figuram Chriſtianorum & Judæorum exponit. Faciente enim Deo, manum prior extendit, qui poſterior naſciturus erat; Ut ſignificaretur, ſub ingreſſuram Legem, quæ Fidei ceſſura erat. Nam & Abel, Enoch, Noe, Melchiſedek & Abraham ante Legem Deo placuerunt, prorſus ut poſt Legem Chriſtiani. Ut autem a peccatis ſuperantibus reſpiraretur, datam eſſe Legem, quæ peccatum, etſi non extingueret, tamen propoſita pœna cohiberet; Fidem ultimo loco, quæ tolleret. Hujus expoſitionis auctorem ipſi fuiſſe invenio *S. Irenæum, contra Hær.* IV. 43. Idem ejuſdem Operis IV. 28, *Facilem autem ad Idola reverti populum erudiebat per multas advocationes, præſtruens eos perſeverare & ſervire Deo; per ea quæ erant ſecunda ad prima advocans; Hoc eſt, per typica ad vera, per temporalia ad æterna, & per carnalia ad Spiritualia, & per terrena ad Cæleſtia.* Vide & Caput 24. Tum, IV. 35. *Munera autem, & oblationes, & ſacrificia omnia in typo populus accepit: Quemadmodum oſtenſum eſt Moyſi in Monte Sinai, ab uno & eodem Deo, cujus & nunc in Eccleſia glorificatur nomen in omnibus Gentibus. Sed terrena quidem, quæ ſunt erga nos diſpoſita, typos eſſe congruit eorum quæ ſunt Cæleſtia, ab eodem tamen Deo facta.* Hæreticorum autem eſſe, facere Cœleſtia typos aliorum Cœleſtium; Quod quia faciebant Hæreſes contra quas ſcribit, propterea rurſus *Irenæus*, actionibus *Prophetatum* ſcribit, cap. 37. & in eandem ſententiam ſæpius. Sed & rurſus Chryſoſtomus ad *Gal.* III. 16. Ἐπειδὴ γὰρ ἀνῖρες ἐταράττε τὸ τ νόμου δεχαιότερον εἶναι, τ δὲ πίστιν μετ τ νόμου, καὶ παῦλος αὐτῶν ἀναιρεῖ τ ὑπονοίαν, δείκνυς ὅτι ἔστι νόμου πρεσβυτέρα ἡ πίστις. Καὶ τοῦτο δηλοῖ ἀπὸ τ Ἀβραάμ· πρὶν γὰρ φανῆναι τ νόμον ἐκεῖνος ἐδικαιώθη. Δείκνυσι δὲ, ὅτι καὶ τὰ νῦν γινόμενα μετ πολλῆς ἐγγύης. *Quoniam enim ipſos turbabat, quod antiquior Lex eſſet, Fides autem poſt Legem, hanc etiam illorum ſuſpicionem tollit, antiquiorem eſſe Lege Fidem oſtendens. Hoc autem ab Abraham manifeſtum facit; Priuſquam enim extitiſſet Lex, ille juſtificatus eſt. Oſtendit autem,*

autem, quod quæ nunc fiunt secundum Prophetiam acciderunt. Sic etiam Theodoretus, ad *Gal.* IV. 11. Οὕτω δείξας τὴν πίστιν τοῦ νόμου καὶ πρεσβυτέραν καὶ ἰσχυροτέραν, δείκνυσι πάλιν τὸν νόμον τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀβραὰμ γεγενημένης ἐπαγγελίας μεταγενέστερον, ἀποφαίνας τὴν χάριν πρεσβυτέραν τοῦ νόμου. *Sic, cum Fidem Lege & antiquiorem & præstantiorem demonstrasset, rursus Legem promissione Abrahamo facta ætate posteriorem demonstrat, cum Gratiam Lege antiquiorem pronunciat.* Sed audiendus est Epiphanius, cum Hæreses Fidei oppositas, ab ipso rerum initio, propterea deducit; quod ab eodem initio, Fide constitisse Fidelibus spem salutis, cum Apostolis supponit; Quibus, quod ab initio obtinuit, subingressa Lege obtinere, invictum erat adversus Judæos argumentum, cui, propter spem Messiæ toti Genti communem, repugnari non poterat. Sic igitur ille, initio magni operis. Καὶ ὑδὲν λοιπὸν ἐπὶ τῆς γῆς, οὐχ' ἅιρεσις, ἢ γνώμη ἑτέρα καὶ ἑτέρα, ἀλλ' ἢ μόνον ἄνθρωποι ἐκαλοῦντο, ἑνὸς χείλους καὶ μιᾶς γλώττης. Ἦν δὲ μόνον ἀσέβεια καὶ εὐσέβεια ὁ κατὰ φύσιν νόμος, καὶ ἡ κατὰ φύσιν ἑνὸς ἑκάστου προαίρεσις τοῦ θελήματος, καὶ οὐκ ἀπὸ διδασκαλίας, ὅτε ἀπὸ συγγραμμάτων συγγραφέων πλάνη· οὐκ ἰουδαισμὸς, οὐχ' αἵρεσίς τις ἑτέρα, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν, ἡ νῦν πίστις πολιτευομένη ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καθολικῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ, ἀπ' ἀρχῆς οὖσα, καὶ ὕστερον πάλιν ἀποκαλυφθεῖσα· τῷ γὰρ βουλομένῳ φιλαπήθως ἰδεῖν, ἀρχὴ πάντων ἐστὶν ἡ καθολικὴ τοῦ θεοῦ ἐκκλησία, ἧς αὐτὸς τοῦ σκοπός. Ἀδὰμ γὰρ πρωτόπλαστος πέπλασται, οὐκ ἐμπεριτόμητος, ἀλλ' ἀκροβύστης μὲν τῇ σαρκὶ· καὶ οὐκ εἰδωλολάτρης δὲ λοιπὸν, καὶ ἤδη πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα· προφήτης γὰρ λοιπὸν· οὐκ ἔχων τίνιω περιτομὴν, οὐκ λοιπὸν ἰουδαῖος· ξύλινον δὲ μὴ προσκυνῶν ἢ ἀλλό τι, οὐκ λοιπὸν εἰδωλολάτρης. προφήτης γὰρ Ἀδὰμ, καὶ ἤδη ὅτι ὁ πατὴρ εἶπε τῷ υἱῷ· ποιήσωμεν ἄνθρωπον. Τί οὖν λοιπὸν, μήτε περιτομὴν ἔχων, μήτε εἴδωλα σέβων, ἀλλὰ τοῦ χριστιανισμοῦ χαρακτῆρα ὑποφαίνων; οὕτω καὶ ἅπαξ τοῦ Ἄβελ, καὶ ἅπαξ τοῦ Σὴθ, καὶ ἅπαξ τοῦ Ἐνὼς, καὶ ἅπαξ τοῦ Ἐνὼχ, καὶ ἅπαξ τοῦ Μαθουσάλα, καὶ ἅπαξ τοῦ Νῶε,

κὴ ἀπὸ τοῦ Ἕβερ, ἄχρι τοῦ Ἀβραὰμ διαλιπέον. Ἐνίργει δὲ τότε εὐσέβειά τε κὴ ἀσέβεια, πίστις κὴ ἀπιστία· πίστις μὲν, ἐπέχουσα τὸ χριστιανισμοῦ τὴ εἰκόνα, ἀπιστία δὲ ἐπέχουσα ἀσεβείας τὴ χαρακτῆρα κὴ παρανομίας, ἐναντία τοῦ κτ' φύσιν νόμου, ἕως ἴσου τοῦ προδεδηλωμένου χρόνου. *Neque ulla erat in terris Secta, aut ſententiarum diſcidium; Tantum Hominum appellatione cenſebantur, labio uno, unaque lingua præditi. Pietas autem, & impietas erat, ſola Naturæ Lege, & voluntatis cujuſque ſecundum naturam electione definita; nec dum error emerſerat, ſive diſciplina, ſive Scriptorum monimentis introductus. Neque Judaiſmus, neque alia ulla Secta erat, ſed illa eadem, ut ita dicam, fides vigebat, quæ nunc in ea, quæ Catholica appellatur Eccleſia; quæ, cum ab initio extitiſſet, poſtea patefacta eſt. Nam qui ſtudio veritatis rem ſpectare voluerit, inveniet primam extitiſſe Catholicam Eccleſiam, ex ipſo ejus ſcopo. Adam enim primus a Deo formatus eſt, non circumciſus, ſed præputio præditus. Neque tamen Idololatra erat, ſed Deum Patrem cum Filio & Sp. S. cognovit. Erat enim Propheta. Itaque Circumciſionem non habens, Judæus non erat; Sculptile autem nullum adorans, aut aliud id genus, Idololatra non erat. Propheta enim erat Adam, & noverat Patrem Filio dixiſſe; Faciamus hominem. Quid igitur erat? Neque Circumciſus, neque Idola colens, ſane Chriſtianiſmi formam indicabat. Idem de Abele, Setho, Enos, Enoch, Mathuſala, Noe, Ebero, uſque ad Abraham, judicium. Obtinebat autem pietas & impietas, fides & infidelitas. Illa quidem Chriſtianiſmi imaginem exhibens, hæc autem infidelitatis faciem ac tranſgreſſionis, uſque ad illud tempus quod deſignatum eſt.* Dixerat in Præfatione; Θεοσεβείας δὲ χαρακτῆρ ὑπῆρχεν ἅμα κὴ ὁ κτ' φύσιν νόμος πολιτευόμενος. De temporibus ante Abraham loquens; *Pietatis autem forma, ſimulque Lex Naturæ vigebat*; Ubi pietatis formam, ejus quæ tunc colebatur, in Naturæ Lege obſervanda ſitam fuiſſe docet, eandem quam nunc, patefactam Evangelio, & explicatam, colit Eccleſia. *S. Ambroſius in Pſalm.* XXXIX. *Scriptum profecto de Chriſto eſt, in principio Veteris Teſtamenti, quod venturus*

turus eſſet, ut in Redemptione hominum Dei Patris faceret voluntatem; quando Scriptum eſt, quod Evam, in ſpecie Eccleſiæ, ad hominis adjumenta formavit. Quid enim nobis, in hac corporis infirmitate, & ſeculi iſtius perturbatione, præſidio poteſt eſſe, niſi ſola Eccleſiæ Gratia, qua redimimur? Et fides noſtra, qua vivimus? In capite Libri Scriptum eſt; Scriptum eſt in capite Libri, quod Abel juſti hoſtia placuit Deo, diſplicuit oblatio parricidæ. Nunc aperte ſignificavit Dominus Jeſus, offerendum ſe eſſe pro nobis, ut in ſua paſſione novi ſacrificii gratiam conſecraret, ritum populi parricidalis aboleret? Dixerat paulo ſuperius; *Expectavit eum Adam de Paradiſo ejectus, ut longo liberaretur exilio. Expectavit eum in Noe juſto, qui ad ſemen futurorum eſt reſervatus.* Evam Eccleſiam ſignificare, auctorem habet S. Paulum Ambroſius; Abelis ſacrificium Chriſti Paſſionem, ipſum etiam præter Apoſtolos Dominum, minantem Judæis vindictam omnium ab Abele Sanctorum, præcurſorum & præconum ſuorum, quos Patres ipſorum perſecuti fuerant, ut ipſi ipſum crucifixerunt. Idem contendit *Tertullianus* Libro adverſus Judæos, Juſtinum Martyrem diſputatione cum Tryphone ſecutus; Nimirum, antiquiorem eſſe Lege pietatem Patrum, qua ſine Lege ſalutem ſibi promittebant, non aliter atque patefacto Evangelio Fideles; Quæ eſt tota Apoſtolorum adverſus Judæos diſputatio. Juſtinus hoc amplius, quod, pluribus ejus diſputationis locis, ſuos; id eſt, Chriſtianos; *gratiam*, Scripturæ veteris ex Dei mente intelligendæ, donante Spiritu Sancto accepiſſe: Quod mihi viſum eſt aliquando intellectu difficile; Quippe qui, adductas à Juſtino Scripturarum interpretationes, non ſemper mihi præſtandas putarem. Sed non fuit neceſſe hærere. Quid enim impedit, rationem aſſerendæ ex Lege & Prophetis Fidei, diſcipulis à Domino inſinuatam, cum *aperuiſſe dicitur eorum mentes, intelligendis Scripturis*, *Lucæ*, XXIV. 45. eandem poſtea, dato Spiritu Sancto inſpiratam eis, qui *gratiarum* ejus *diſtributionem* in hoc dono ſortirentur? Nam etſi à conſilio

Spiritus

Spiritus Sancti, veteres Scripturas dictantis, aberrare non potuerint, qui hoc, inſpirante nullo medio Spiritu Sancto potuerunt; tamen, qui eos ſecuti, eandem Fidei analogiam rationis ſuæ ductu inſiſterent, quid eſt cur, erraſſe eos, Fidei fraudi eſſe debeat? Sic igitur *Juſtinus dialogo cum Tryphone*; Ἵνα παύσησθε καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ὑμῶν ἀκροατὰς πλανῶντες, καὶ ἀφ' ἡμῶν μανθάνοντες, τῶν σοφισθέντων ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ χάριτος. *Ut deſinatis, & vos ipſos, & eos qui vos audiunt ſeducere, & a nobis diſcatis, quos gratia Chriſti ſapientes reddidit.* Multo poſt; Ἀλλὰ χάρις ἀφ' Θεοῦ μόνη, εἰς τὸ συνιέναι τὰς γραφὰς αὐτοῦ, ἐδόθη μοι· ἧς χάριτος πάντας κοινωνοὺς ἁμωσγεπῶς ἀφελῶς γίνεσθαι, ὅπως μὴ καὶ τούτου χάριν κρίσιν ὀφλήσω. *Sed gratia tantum a Deo, ut Scripturas ejus intelligam, mihi data eſt; cujus gratiæ omnes gratis & prolixe participes fieri hortor, ne hac quoque cauſa judicio obnoxius ſim*——. Rurſus multo inferius; Καλὸν ἂν εἴη ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, ἃ μὴ νενοήκατε, ἀφ' τῶν λαβόντων χάριν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τῶν χριστιανῶν μανθάνειν. *Bonum eſſet vos, O Viri! Quæ non intellexiſtis, ea a nobis, qui gratiam a Deo accepimus, Chriſtianis diſcere.* Mox, poſt non pauca; Εἰ μέν τις μὴ μετὰ μεγάλης χάριτος τοῦ ἀφ' Θεοῦ λάβοι νοῆσαι τὰ εἰρημένα, καὶ γεγονότα ὑπὸ τῶν προφητῶν, οὐδὲν αὐτὸν ὀνήσει τὸ τὰς ῥήσεις δοκεῖν λέγειν, ἢ τὰ γεγονότα, εἰ μὴ λόγον ἔχοι καὶ περὶ αὐτῶν ἀποδιδόναι· ἀλλὰ μήτι γε καὶ εὐκαταφρόνητα τὰ δόξει τοῖς πολλοῖς, ὑπὸ τῶν μὴ νοούντων αὐτὰ λεγόμενα. *Itaque, niſi quis cum magna gratia acceperit a Deo intelligere quæ a Prophetis dicta factaque ſunt, nihil ipſum juvabit dicta eorum vel geſta referre videri; Niſi etiam rationem eorum reddere potuerit. Quin & multis forte contemptibilia videbuntur, cum a non intelligentibus commemorantur.* Sane, cum pergit quærere, cur, ut Enoch & Noe ante Circumciſionem & Sabbatum, Abraham non niſi Circumciſus, ſub Lege autem Prophetæ non ſine Sacrificiis Deo placuerint, quis dubitet, inepta ad ejus conciliandam gratiam videri debere Sacrificia, abſque Fide eſſet, qua juſtificatos Patres contendit Apoſtolus?

Apoſtolus? Recte igitur Juſtinus Gratiam Chriſtianis datam intelligendarum Scripturarum diſputat, quæ Judæis perviæ eſſe non poſſint. Nam Veteris Teſtamenti hiſtoria niſi ex Novi myſterio intelligi nequit; Quamvis nihil impedit Juſtinum, rationem certam minus dextre ad hiſtoriam myſterio accommodandam aptandamque adhibere.

Sed quod ad Legem attinet, & quæ ſub Lege, Figuram habuiſſe eorum quæ ſub Evangelio geruntur affirmat Apoſtolus; Audiendus eſt S. Auguſtinus, cum præcepta Legis Spiritualia eſſe docet; Eadem nimirum, vel fere eadem quæ continet Evangelium; promiſſa autem terreſtria & carnalia; Quæ nimirum fœlicitatem terræ promiſſæ in ſe continent. Dico autem *fere eadem*, ex ipſius Auguſtini mente, quia, utrum addat Evangelium Lege præceptis, an, rejectis tantum pravis Scribarum & Phariſæorum interpretamentis, ſuum eis ſenſum reſtituat, nondum eſt definiendi locus. Sed, qui ſola carnalia Lege Fœderis promiſſa docet, eum conſequens eſt, Legis obſequium ſolo pœnæ timore contineri docere, ejus, quæ in auferendis terræ promiſſæ bonis ſita eſt, cujus ultimum mors eſt, quam ſine ſpe veniæ tranſgreſſio Legis obtendit. Itaque qui vitam ſibi ſub Lege pollicebantur; non Legis Fœdere, ſed Fidei, perinde ac, ante Legem; eos, etſi ſub Veteri Teſtamento viverent, ad Novum pertinuiſſe; perinde ac qui ſub Evangelio carnalia ſub Fidei profeſſione concupiſcunt, etſi ſub Novo Teſtamento vivant, ad Vetus tamen pertinere. Sic igitur in *Pſalmum*, LXXIII. S. Auguſtinus; *Si enim diſcernimus duo Teſtamenta, Vetus & Novum, non ſunt eadem Sacramenta, nec eadem promiſſa, eadem tamen plerunque præcepta: Nam non occides, non mœchaberis, non furaberis, honora Patrem & Matrem, non falſum teſtimonium dixeris, non concupiſces res proximi tui, non concupiſces Uxorem proximi tui, & nobis præceptum eſt. —— Videamus quare præcepta eadem; Quia ſecundum hæc Deo ſervire debemus. Sacramenta non eadem; Quia alia ſunt Sacramenta dantia ſalutem,*

Tum, de iis quæ ſub Lege.

ſalutem, alia promittentia Salvatorem. Sacramenta novi Teſtamenti dant ſalutem, Sacramenta Veteris Teſtamenti promiſerunt Salvatorem. —— Promiſſa quare non eadem? Quia promiſſa eſt terra Chanaan, terra copioſa, fructuoſa, affluens lacte & melle; promiſſum Regnum temporale, promiſſa fœlicitas ſeculi, promiſſa fœcunditas filiorum, promiſſa ſubjectio inimicorum. Hæc omnia ad terrenam fœlicitatem pertinent. Sed quare ipſa primo promitti oportebat? Quia non primo quod ſpiritale eſt, ſed quod animale; poſtea, inquit, ſpiritale. —— Sed ne quiſquam putaret ab alio factum eſſe hominem terrenum, ab alio cœleſtem, ideo Deus, oſtendens ſe eſſe utriuſque creatorem, etiam utriuſque Teſtamenti ſe voluit eſſe auctorem; ut & terrena promitteret in Veteri Teſtamento, & cœleſtia in Novo Teſtamento. Eodem pertinent quæ in *Retractationibus*, ubi de iis quæ contra *Adimantum Manichæum* ſcripſit. Et ſane, qui hæc ad mentem revocaverit, facile intelliget, quæcunque adverſus Marcionitas & Manichæos, Veteris Teſtamenti alium Deum auctorem ferentes, ab Auguſtino, Tertulliano, aliis ſcripta ſunt, eodem pertinere debere. Rurſus, in *Pſalmum* CXVIII. *Cone.* XI. *S. Auguſtinus*; *Ecce quomodo voluit iſte Legem ſibi poni a Domino; non ſicut injuſtis, & non ſubditis, ad Vetus Teſtamentum pertinentibus, poſita eſt in tabulis lapideis; Sed ſicut ſanctis filiis liberæ; hoc eſt ſupernæ Jeruſalem, filiis promiſſionis, filiis hæreditatis æternæ, Sancto Spiritu, tanquam digito Dei in mente datur, & in cordibus ſcribitur: Non quam memoria teneant, & vita negligant, ſed quam ſciant intelligendo, faciant diligendo, in latitudine amoris, non in timoris anguſtiis. Nam qui timore pœnæ, non amore juſtitiæ opus Legis facit, profecto invitus facit. Quod autem invitus facit, ſi poſſet fieri, mallet non juberi. Ac per hoc Legis, quam mallet non eſſe, non eſt amicus, ſed potius inimicus; Nec mundatur opere, qui immundus eſt cogitatione & voluntate.* Idem, *de Bapt. contra Donat.* I. 15. *Eccleſia vero, quod eſt populus Dei, etiam in iſtius vitæ peregrinatione antiqua res eſt, in aliis hominibus habens animalem portionem, in aliis autem ſpiritalem. Ad animales pertinet Vetus Teſtamentum,*

ad

ad Spirituales novum. Sed primis temporibus utrumque occultum fuit, ab Adam usque ad Moysen. A Moyse autem manifestatum est vetus, & in eo ipso occultabatur novum, quia occulte significabatur. Postea vero quam in carne Dominus venit, revelatum est novum; Veteris autem Sacramenta cessarunt, sed concupiscentiæ tales non cessarunt: In illis enim sunt, quos Apostolus, per Sacramentum novi Testamenti natos, adhuc tamen dicit animales non posse percipere quæ sunt Spiritus Dei. Sicut enim in Sacramentis Vet. Testamenti vivebant quidam Spirituales, ad Novum scilicet Testamentum, quod tunc occultabatur, occulte pertinentes; Sic & nunc in Sacramento Novi Testamenti, quod jam revelatum est, plerique vivunt carnales. Idem *de Gestis Palæst. cap.* V. *Veteris Testamenti nomen modis duobus dici solet: Uno modo secundum divinarum Scripturarum auctoritatem, alio secundum loquendi vulgatissimam consuetudinem. — Cum ergo vetus Testamentum ad servitutem pertineat; Unde etiam dictum est; Ejice ancillam & Filium ejus, non enim hæres erit Filius ancillæ cum Filio meo Isaac; regnum autem Cœlorum ad libertatem; quomodo etiam regnum Cœlorum ad vetus pertinet Testamentum? Sed quoniam, ut dixi, etiam sic solemus loqui, ut Scripturas omnes Legis & Prophetarum, quæ ante incarnationem Domini ministratæ auctoritate Canonica continentur, nomine Testamenti Veteris nuncupemus, quis Ecclesiasticis literis vel mediocriter eruditus ignorat, ita Scripturis illis promitti potuisse regnum Cœlorum, sicut etiam illud Testamentum Novum, ad quod pertinet regnum Cœlorum? — Tunc autem Daniel Propheta nondum erat, qui dixerat; Accipient sancti regnum altissimi. His enim verbis præmium non Veteris sed Novi Testamenti Prophetabat, sicut ipsum Christum venturum iidem Prophetæ prænunciarunt; Cujus sanguine dedicatum est Testamentum Novum, cujus Testamenti ministri Apostoli facti sunt, dicente beatissimo Paulo; Qui idoneos nos fecit ministros Novi Testamenti, non literæ sed Spiritus, litera enim occidit, Spiritus autem vivificat.* De timore per literam occidente, Spiritu autem per charitatem vivificante, in Libro de Spiritu & litera ad Marcellinum multa S. Augustinus.

Pergit autem ubi ſupra ; *In illo autem Teſtamento quod Vetus dicitur, & datum eſt in Monte Sina, non invenitur promitti apertiſſime niſi terrena fœlicitas. Unde illa terra quo eſt populus introductus, & per eremum ductus, terra promiſſionis vocatur ; In qua pax, & regnum, & ab inimicis victoriarum reportatio, & abundantia Filiorum, & fructuum terrenorum, & ſiqua hujuſmodi, hæc ſunt promiſſa Veteris Teſtamenti ; Quibus etſi figurantur ad Novum Teſtamentum pertinentia Spiritualia, tamen qui propter illa terrena ſuſcipit Legem Dei, ipſe eſt hæres Veteris Teſtamenti. Ea quippe ſecundum Vetus Teſtamentum promittuntur, quæ ſecundum Veterem hominem concupiſcuntur. Quæ autem illic ad Novum Teſtamentum pertinentia figurantur, novos homines quærunt. Primaſius* S. Auguſtini diſcipulus ad *Phil.* III. 6. ſic ſcribit ; *Potuit enim* (S. Paulus) *eſſe intus in affectionibus pravis pravaricator Legis, & tamen conſpicua opera Legis implere, vel timore hominum, vel ipſius Dei, ſed pœnæ formidine, non dilectione vel delectatione juſtitiæ. Nam profectò, in ipſa intus voluntate peccat, qui non voluntate ſed timore non peccat.* Merito *timorem hominum* a Dei *timore* diſtinguit, etſi utrumque Legis eſſe opus agnoſcat. Nam qui Lege Moyſi terræ promiſſæ ſortem obtinere ſe ſciebat, trangreſſione Legis mortem incidens, Adami peccato debitam, ſorte ſua excidebat. Quatenus autem futuræ mortis, in communi hominum ſorte inerat ſignificatio, quæ ſpem nullam vitæ tranſgreſſori Legis relinquebat, Lex merito timorem ei incutiebat, cum ſpem veniæ nullam oſtendebat. *Claudii* cujuſdam eruditum in *Epiſtolam ad Galatas* commentarium Bibliotheca Patrum exhibet, quem merito Taurinenſem illum eſſe putant, qui ſub Ludovico Pio claruit, Is in III. 1. ſic ſcribit. *Qui autem vivebant in his operibus timebant utique, ne, ſi ea non feciſſent, lapidationem vel crucem, vel aliquid hujuſmodi paterentur. Ergo, qui fecerit, inquit, illa vivet in illis ; id eſt, habebit præmium, ne in iſta morte puniatur. Non ergo apud Deum ; cujus ex Fide, ſi quis in hac vita vixerit, cum hinc exceſſerit, hunc cum magis habebit præſentiſſimum præmium.* Idem

fere

fere dicit *Sedulius* ad *Rom.* IV. 2. & *Commentarius Ambroſianus* ad III. 21. quorum verba, ut & *Origenis*, & aliorum latius alibi referenda erunt. Cum igitur, juſtos ab initio ex Fide vixiſſe, propugnaculum ſit Fidei adverſus Judæos, cumque ſeculi hujus bona & mala pariter Fidelibus acciderint & impiis, ab initio ſeculi, merito habebat in ſe vita Fidelium, ab initio, ex Dei conſilio, figuram Chriſtianæ Pietatis, in hujus ſeculi peregrinatione colendæ. Lata autem Lege, quæ terræ promiſſæ fœlicitatem oſtentabat, colentibus juſtitiam ex ejus præceptis, ad unius veri Dei obſequium relatis, non eſt mirum ejus promiſſa beatitudinis Cœleſtis figuram obtinere, quæ timore pœnæ non amore juſtitiæ obſequium exigebat. Sed abunde mihi eſt, quod docet *S. Auguſtinus*, quoties diſtinguit *Vetus Teſtamentum* à *Veteris Teſtamenti Scripturis*; ita ut eos, qui ſub Lege & Prophetis, Legem tamen ſalutis, quæ eadem a lapſu primorum Parentum ad finem ſeculi, Evangelio demum promulgata eſt, in eorum ſcriptis intellectam ſecuti ſint, ad Novum Teſtamentum pertinere affirmet. E diverſo, *Fideles* profeſſione, operibus *Carnales*; qualem eſſe, poſt ſuſceptam a ſeculi poteſtatibus Fidem, majorem partem Fidelium, indicare videtur; ad *Vetus Teſtamentum ſub Novo* pertinere. Quid enim aliud eſt, promulgatam Fidem bonorum hujus ſeculi intuitu ſequi, quam Deum verum, ad normam Legis Moſaicæ, promiſſæ terræ reſpectu coluiſſe? Et quid moror teſtimonia ſingulorum Eccleſiæ Scriptorum; quibus referendis omnibus exhaurienda eſſent omnium ſcrinia? Eſt enim manifeſtum, myſticum Legis ac Prophetarum ſenſum ac Spiritualem, a literali & carnali auctoribus Apoſtolis diſtinctum, omnes omnino Eccleſiæ Scriptores ſecutos eſſe, ſive in aſſerenda, ſive enarranda Fide: Quid igitur mirum eſt, idem ipſis quod Juſtino M. accidiſſe; Ut rationis ſuæ ductum, in vera ejus ratione eruenda ſecuti, aberrarent interdum à vero ejus rei modo, cujus rationem non exacte tenerent? Quam qui nunc etiam eruere ſtudent, haud ſcio,

cur inire ab Ecclesia Dei gratiam non debeant, si ad instaurandam ex veritate Fidei ejus unitatem pertineat; Quod est hujus disputationis consilium. Neque enim aliam insisti posse, aserendæ explicandæque ex Veteribus Scripturis Novæ Scripturæ viam, constare debet ex Apostolorum Scripturis, solis post promulgatam Fidem editis; Præsertim cum omnium Ecclesiæ Scriptorum lucubrationes, idem enarrandi Veterum Scripturarum Mystici sensus institutum secuti, rejectis eis, quæ ad hanc rationem non congruunt, eandem rationem asserant. Igitur non portabo ligna in Sylvam, neque excerpam ex eorum scriptis locos, quorum vix aliquid reperietur dissimile, quatenus quidem hoc consilium spectant, asserendæ, enarrandæque ex veteribus Scripturis Fidei. Illud dicam, commendatiora multo esse debere studiosis Theologiæ, veterum Ecclesiæ Scriptorum monimenta, quæ in mystico Veteris Testamenti sensu enarrando occupantur, quam recentiorum, antiquæ historiæ linguarumque professorum lucubrationes, quatenus solam veteris Scripturæ literam interpretantur. Non quod non multum faciat, ad sensum mysticum recte constituendum, literalis sensus ad historiæ veritatem enarratio; Sed quod parum interfit Christianismi historiæ veritas, à mystico sensu sejuncta. Itaque non est mirum, statim se Patres Ecclesiæ; ante constitutum scilicet sensum literalem; ad eum enarrandum contulisse; cum videamus, hodiernos literalis sensus interpretes, de cortice digladiandi finem non facere, ad medullam non accedere. Exemplo esse possunt Sſ. Cyrilli in Legem, Hieronymi in Prophetas lucubrationes; Quæ cum historiam non negligant, ita tamen Fidei veritatem, Legis & Prophetarum mysterio velatam, eruunt, ut æquis rerum arbitris, non temere ab instituta à Domino ac Apostolis ratione digredi videri debeant. Adhuc majus est, quod, hac recepta ratione, damnantur omnia enarrandæ mystice veteris Scripturæ instituta, quæ Legem ejus non sequantur. Nemo neget Philonem Judæum, & erudite & ingeniose,

ingenioſe, Legis allegoriam enarraſſe. Judæos, Phariſæorum poſteros, quorum traditiones farrago Talmudica refert, in enarrationibus myſticis, quas *medraſhin* ipſi appellant, multa ponere, quæ ad firmandam Fidem pertineant. Et tamen Philonem, qui ante repudiatam à Judæis Fidem vixit, nemo temere tanquam Fidei hoſtem repudiat; Cum tamen Fidei hoſtes, ſi quid ponant, quod Fidei proſit, cæcitati imputandum ſit, qua merito percuſſos putamus, qui Dominum Chriſtum repudiaverint. Cæterum, qui vel hos vel illum aliter legat, quam ut utroſque, ad eam rationem exigat, quam, ſecutos Scripturam Apoſtolicam Eccleſiæ Scriptores, enarrare diximus, ſibi imputet, ſi Fidei vel obſit, vel non proſit. Neque enim dubium eſt, etiam hodierno die exiſtere, qui rationes enarrandæ myſtice veteris Scripturæ ſibi comminiſcantur, quas, recepta hæc ratio ab Eccleſiæ ſcriniis excluſura ſit.

Excludi ab hac diſputatione, qui negant Patres Fide ſalutem adeptos.

Illud hoc loco prætermittendum non eſt, huic rationi conſequens; ſalutem aſsecutos quidem ſub Lege, & ante Legem Patres, ſed Fidei Lege; Ac propterea, Fidei myſterium ſuo modo cognitum habuiſſe. Et præclare quidem S. *Auguſtinus*, plebi Dei populi ita perſpectum hoc myſterium fuiſſe, ut tamen *majoribus*; *Prophetis* ſcilicet, & eorum *diſcipulis*, tum populi *principibus*; multo clarius fuerit, & perſpectius; nec tamen palam aperiendum, ſed ita diſpenſandum, quomodo ad Chriſtianam pietatem, in eo populi Dei ſtatu, facere videri poſſet. Neque video quid ſit, cur hoc ſatis probatum hoc loco videri non debeat, ante conſtitutam Eccleſiæ auctoritatem. Quando & idoneæ ſunt rationes, expugnandæ eorum pervicaciæ omni, ſi qui ſint, qui ab eo, quod communis Fidei intereſſe conſtat, diſcedere velint. Itaque neque inter partes, quarum controverſiæ, quibus finibus terminandæ ſint agimus, controverſiam hanc verſari dici poteſt. Nam Socini Hæreſis, ſi hanc veritatem non agnoſcat, quod ego negare nolim, quid eſt cur repudianda, vel hujus cauſæ præjudicio, videri non debeat? Quid enim

enim eſt, cur Eccleſiæ repudianda non ſit, cum Judæis, hoc nomine, quod rationem afferendæ adverſus Judæos Fidei repudiat? Itaque non dubitabo, ratum eſſe adverſus hanc Hæreſim præjudicium, ante omnem Eccleſiæ auctoritatem conſtitutum; etſi non neſciam, de *ſatisfactione* Domini Chriſti mihi adverſus eam diſputandum, hoc ſuppoſito præjudicio, cui ipſa repugnat. Neque enim dubitandum puto, ratum iri inter partes, quicquid afferendæ adverſus Judæos Fidei ratio poſtulat. Quanquam neque magis dubitandum puto, non minus ſibi ipſi, quam communi Fidei Socini Hæreſim contradicere, compertum iri, ſi, eorum placita ad examen revocare, tanti eſſet. Nam qui *diſcrimen ſenſus myſtici a carnali*, in veteribus Scripturis, non ignorant, ij, ſi rationem ejus tenerent, quam hic palam facimus, neque de ſalute Patrum dubitarent, neque aliter eam ipſis, quam per Chriſtum Chriſtique Fidem contingere potuiſſe. Sed videant Sociniani, cur ad ejus Reformationis cenſum, cujus nos cauſam ventilamus, pertinere non debeant, qui rationem afferendæ adverſus Judæos Fidei, non minus palam repudiant, cum de ſalute Patrum vel dubitant, quam, ab Apoſtolis palam prodita, ab omnibus Eccleſiæ Scriptoribus palam agnita eſt. De ſalute Patrum, certum eſt, & Scholaſticam Theologiam, Veterum Eccleſiæ Patrum mentem tenere, neque eis ab inſtaurandæ Eccleſiæ auctoribus contradictum eſſe. Legantur ſaltem quæ *Gul. Eſtius* ſcribit in 3 *Sent.* XXV. 3, 4. Ubi S. *Bernardi & Hugonis de S. Victore* graves admodum ſententias adducit, *Magiſtro Sententiarum*, *S. Thomæ & Bonaventuræ* conſentientes; In quibus facile erit animadvertere, ſub Lege Naturæ ac Moyſi piis, propterea, rationem conſtitiſſe ſalutis, ab eis agnoſci, quod ex Fide promiſſorum Patribus factorum ſalutis ſpem foverent; Ita ut vim eorum ac mentem eam tenerent, quam Patres primum, poſtea veteris populi Majores, Deo indies revelante agnoſcerent. Hæc enim mens eſt *S. Auguſtini* loco ſupra dicto, *de Geſtis Palæſt. cap.* V. Ubi ſic ſequitur, poſt pauca;

pauca ; *Hanc diſtinctionem, qui etiam illo tempore per Dei gratiam intelligentes, Filii promiſſionis effecti ſunt, Novi Teſtamenti hæredes in occulto Dei conſilio deputati ſunt, etiamſi Vetus Teſtamentum per temporis diſtributionem, divinitus datum, populo Veteri congruenter miniſtraverunt.* Sed & eadem eſt Servatoris ſententia, cum beatos ſic prædicat diſcipulos ſuos, *Matt.* XIII. 17. *Multi Prophetæ & juſti,* (*& Reges* Lucæ X. 24.) *Cupiverunt videre quæ vos videtis, nec viderunt, & audire quæ vos auditis, nec audiverunt.* Cum enim, cum Prophetis converſandi piis Regibus Veteris populi facultas fuerit, & ſcientiam Dei Spiritu perceptam hauriendi, merito, novi Teſtamenti hæredes fuerunt, Veteri Teſtamento Veteri populo ita miniſtrando, quemadmodum Dei conſilio congruere, vel Prophetæ ipſi, vel à Prophetis docti ſciebant. Itaque ad omnium ſalutem ſatis erat, Dei promiſſa Patribus facta ita tenere, quemadmodum à Principibus populi Dei, Prophetis ac Sacerdotibus intelligerentur. Quid autem & quantum illi de rebus tenerent, quæ nunc, in Legem Fœderis Evangelici ita veniunt, ut ab omnibus tenenda ſint, qui ſalutem Fide aſſequi velint, illud diſputationi Theologorum relinqui poteſt. Videtur enim ratio habenda ſententiæ Dominicæ, *Mat.* XI. 11. *Inter natos ex fœminis non ſurrexit maior Joanne Baptiſta ; Veruntamen minimus in regno Cœlorum maior illo eſt.* Quid enim impedit, Fœderis Evangelici ſecretum, quæ Fidelibus ſalutis Lex eſt, diſtinctius, etiam minimis eorum expoſitam videri, quam olim Prophetis ? Sed Sociniani ; qui Chriſtum, Deum ab Incarnatione eſſe cœpiſſe, cum prius non fuiſſet, dogma eſſe Fidei volunt, cujus nomine ab Eccleſia diſcedendum ſibi ſit; merito Patribus ſalutem negant, quam per Chriſtum contingere neceſſe ſit, ſi per Fidem contingat. Cum enim Apoſtoli Judæos, ac eos qui Judaizare volebant, ſimul & Fideles eſſe, hoc nomine refellant, quod per Fidem, tametſi ſub Lege, ſalutem adipiſcebantur ; quomodo ſcilicet ante Legem ; neceſſe erat illis, qui per Chriſtum Salutem adeptos negabant

bant, Fidei cauſam Judæis prodere, & ſalutem adeptos negare, ne per Fidem ſalvatos per Chriſtum ſalvatos negari non poſſet. Conſultiſſimum autem videtur, rationem totius rei a promiſſione Dei repetere, qua, lapſo ſtatim homini, in Paradiſo, ſignum ad bene ſperandum ſuſtulit, cum *caput Serpentis a Mulieris ſemine*, quam deceperat, *comminutum iri* edixit. Nam cum ſubinde *Filiorum Dei & hominum* diſcrimen celebratum apud Moſen ante, diluvium legimus, nulla magis idonea diſcriminis ratio extat quam ut ad duos Adami Filios referatur; quorum alter ſub Deo teſte ac judice pietatem cum poſteris coluerit, alter exceſſiſſe ex Dei conſpectu intelligatur, propterea quod ad ejus arbitrium ſe cum poſteris non compoſuerit. Huc certe convenit, quod μονογαμίας legem integro homini latam primus Lamech, ductis duabus uxoribus violaverit. Eodem, quod Idololatriam in eadem familia natam, Veteres Ebræorum doctores intelligunt; ſecundum eam *Gen.* IV. *ult.* verſionem, quam apud Interpretem Chaldaicum leges, qui ſe immerito Jonatham proſcribit; quem ſequitur Solomonis Jarchii Commentarius. Epiphanius quidem, in Prologo magni Operis, a diluvio demum Idololatriam natam tradit; ſecundum ea quæ apud Suidam in Σεριὺχ leguntur, undecunque demum acceperit. Sed Epiphanius βαρβαρικὸν cum invaluiſſe ſcribit ante diluvium, vitam eorum deſcribere videtur, qui a Deo diſceſſerant, ita ut ſibi quiſque, nemo in commune viveret. Sive ad Idola deſciverint hominum Filii, ſive tantum ex vi, non ex Lege vixerint, expeditum eſt, ex Fide vixiſſe Dei Filios; Cum Abel, Noe ac Enoch fidem prædicaſſe docet Apoſtolus. Conveniunt, ut dictum eſt, Patribus de hoc Scholaſtici. Quod ſi ponamus hoc initium Fidei & ſalutis per Fidem, ſuppar, ut ratio poſtulat, lapſui protoplaſtorum, non erit dubium, ad interpretandam prædicationem fidemque Enochi, Noæ, Abrahami, reliquorum ſive ante ſivè poſt diluvium Patrum, eandem Chriſti Domini hypotheſim adhibendam, pariter-

que

que intelligendam eſſe; quamvis ſubinde & Lege frequentius proditam, & Novi Fœderis Scripturis manifeſtius expoſitam, qua de re nunc agendum eſt.

CAPUT. III.

Propoſitam analogiam, in ferendæ Legis Moſaicæ conſilio, apud Deum inito, fundatam eſſe.

Unde Legis Teſtimonium; Fidei Evangelio faciendæ, neceſſariũ.

TEnendum igitur eſt, & adverſus Judæos aſſerendum, ſatis ſuperque futura fuiſſe miracula, à Domino Jeſu ejuſque Apoſtolis edita, legationi eorum a Deo Patre aſſerendæ, ſi nulla Lex obtinuiſſet, in cujus locum ſubintroducendum Evangelium eſſet; obtinente autem Lege, ſatis ea ſuperque fuiſſe aſſerendæ ejus ſententiæ, quam, ſub velamine civilis ejus populi ſtatus, in myſterio propoſitam, expreſſa Evangelii prædicatione revelandam deſignaverat Deus. Hoc conſilium, ut Evangelii ultra Legem præſtantiam, omnibus Legem amplexis, ſupra modum commendat: Ita, ſine conſenſu Veteris Scripturæ, in eum ſenſum, quem hujus conſilii ratio requirit, ubicunque propoſita ratio locum habere debet, aſſeri non poterit. Itaque tenendum eſt, diſcrimen hoc *myſtici* ſenſus ac *Spiritualis* à *carnali* ac *literali*, Veteris Teſtamenti propriam eſſe; Ita tamen, ut ad Domini Chriſti prædicationem, quam quatuor continent Evangelia, extendendum hoc non eſſe caveatur. Nam cum tempus prædicationis dominicæ, partim quidem ad Novum Teſtamentum, quod tum publicabatur, partim ad Vetus, quod interim obſervabatur, pertineat; Satius erit, ejus rationem ſuo loco a Lectore expectari, ut interim liberum ſit, hoc loco univerſim pronunciare; Totam Veteris Teſtamenti Scripturam, in hanc duplicis ſenſus differentiam conſpirare debere. Cujus rei, quoniam, in aliis, atque aliis Veteris Scripturæ partibus, haud paulo diverſa eſt ratio, operæ pretium fuerit,

diverſitatem hanc, in Lege, Prophetis, *Hagiographis*; ſic enim reliquam veterem Scripturam ab Hieronymo appellatam meminimus; tanquam ſummis ejus partibus, ſive enarrare, ſive a propoſita ratione deducere. Sic enim conſtabit ratio, ſive Chriſtianiſmi, adverſus Judæos, ex Vetere Scriptura tuendi, ſive myſtici ſenſus vel quærendi, vel recipiendi; in quo ſibi tantum indulget ingeniorum laſcivia; ſi de fundamento conſtet, quo hujus differentiæ ratio nititur. Nam cum infinita eſſe neceſſe ſit, quorum nulla ratio eſt, omnium rerum menſuram ac modum, ratione earum finiri, neceſſarium eſt.

Regnum Cælorum, veteris Fœderis Lege, promiſſum non fuiſſe.

Quis igitur neget, idonea hujus apud Deum conſilii argumenta in Lege extare? Quis autem affirmet, vitæ futuræ promiſſum, Lege expreſſum eſſe? Quis, exiſtere Sadducæorum Sectam potuiſſe, ſi expreſſum fuiſſet? Scilicet, Legis *Apoſtatæ* viſi fuiſſent, qui promiſsum negarent, quod alteram partem Fœderis, inter Deum & populum ſuum iniri, contineret. Nam quod *Reſurrectionem* Dominus ex Lege probat, in Evangelio, ſignificari quidem, & innui Lege vitam futuram oſtendit, non ea Lege fœdus initum. Itaque & valuiſſe eam Sectam, in ſummo Judæorum Synedrio, Apoſtolorum *Acta* docent IV. 1, 6. V. 17. XXIII. 6. reſurrectionis dominicæ temporibus; &, ut Sacerdos Magnus ſe ab ea alienum profiteatur, Phariſaicis *de Expiationis die* inſtitutis cavetur. Sic enim Maimonides Libro Octavo, Titulo de Officio Diei Propitiationis capite II. interpretatur, quod in *Miſnaioth* I. 5. Sacramento adigitur Sacerdos M., ne quid immutet ex Ordine agendorum, quem mandato Senatus acceperit. Neque enim mirum eſt, potuiſſe Sacerdotem M. in ſuſpicionem venire Legis Oralis negatæ, cum, a morte ſtatim Domini Sadducæorum Sectam etiam apud Sacerdotes invaluiſſe, *Actorum* Apoſtolicorum Hiſtoria oſtendat locis ſuper adductis. Recenſeantur Legis promiſſa, ab Exodo propoſita, in terræ promiſſæ ingreſſu firmata *Exod.* XVI. 27, 28. XIX. 5, 6. XXIII. 25. *Deut.* XXVI. 16. XXVII. XXVIII.

XXVIII. XXIX. & XXX. initio, *Levit.* XXV. toto; Mentiar, ſi, ultra terræ promiſſæ bona, quicquam ibi expreſſum reperias. Tum, diſerte Apoſtolus, ad *Heb.* VII. 19. *Neque enim quicquam perfecit Lex; Sed melioris ſpei introductio, per quam Deo appropinquamus.* Itaque Evangelio, non Lege, declaratum eſt vitæ æternæ promiſſum, *meliorem ſpem* præbens quam Lex. *Item.* VIII. 6. *Nunc autem præſtantius ei* (Melchiſedeco) *miniſterium contigit, quanto melioris fœderis mediator factus eſt; melioribus, ſcilicet, promiſſis ſanciti.* Et IX. 15. *Itaque & Novi Fœderis mediator, ut intercedente, redimendis quæ ſub priori peccata fuerant, morte, promiſſum æternæ hæreditatis accipiant qui vocantur. Præſtantius miniſterium* intelligit Melchiſedeci Sacerdotium; *non ex carnalis præcepti Lege, ſed ex potentia vitæ inſolubilis* VII. 16. *Carnale* autem *præceptum*, quid eſſe velit, ipſe docet. IX. 9—14. *dona ſcilicet & ſacrificia quæ Lege vigente offerebantur, nec colentem quoad conſcientiam perficere poſſunt; cibis tantum potibuſque impoſita, variiſque baptiſmis, carniſque juſtificationibus, ad tempus uſque correctionis; Quo veniens Chriſtus, tanquam futurorum bonorum Sacerdos Magnus, æternam redemptionem invenit.* Itaque recte S. Paulus 2 ad *Tim.* I. 9, 10. *Gratiam datam nobis ante mundi ſecula apparente Domino noſtro Jeſu Chriſto, nunc manifeſtam factam* prædicat; *qui mortem abolevit, vitæ autem lucem & immortalitatis per Evangelium prætulit.* Proinde S. *Hieronymus Epiſt.* CXXIX. *Mihi in Evangelio promittuntur regna Cœlorum, quæ. Vetus inſtrumentum omnino non nominat*; Quod de Lege primo loco obtinet. Tum S. Joannes Chryſoſtomus, Homill. de Lazaro, aliiſque multis in locis, Fidelibus ſtimulos admovet, ab exemplis Patrum, qui, ſub Lege, Reſurgendi promiſſum nullum haberent. *Aug.* autem *de Geſtis Pal. cap.* V. objectis Pelagio capitulis hoc accenſet; *Regnum Cœlorum etiam in Vet. Teſt. promiſſum.* Quod cum Concilium non improbaſſet, diſtinguens vetus Teſtamentum S. à *Auguſt.* Veteri Teſtamenti Scripturis; *In illo vero Teſtamento quod vetus dicitur, non invenitur*, inquit, *apertiſſime promiſſa, niſi*

terrena fœlicitas. Infinitum eſſet Patrum ſententias recitare, de Veteri Teſtamento, hoc eſt, de Lege, idem affirmantes. Satis erit apud *Orig.*, *Præfatione Librorum de Principiis*, myſticum Legis ſenſum in eorum cenſum venire.

Præcepta tamen Spiritualia Legem habuiſſe.

Quæ cum vera ſint, non poteſt tamen negari, quod locis ſupra dictis S. *Auguſtino* obſervatum, obſervante idem adverſario Juliano probatur; Legem, quæ carnalia ſolum promiſſa habeat, præcepta tamen Spiritualia habere. Quis enim Spirituale eſſe præceptum neget, *Dei ſuper omnia, proximi juxta ſeipſum amandi*; *a* quo *totam Legem & Prophetas pendere* affirmat Dominus, *Matt.* XXII. 36? Unde, plura memorari hoc loco neceſse non eſt, reliquis ad unum hoc, vel duo hæc referendis. Atqui, non reſpondet merces carnalis præcepto ſpirituali; Quod unum ſatis oſtendit, duplicem omnino eſſe, moralium Legis præceptorum, ſive ſententiam, ſive obſervationem. Eſt enim nimis manifeſtum, poſſe officia ſuo genere bona, ſive non boni finis intuitu fieri, ſive ejus, qui futuram vitam non reſpiciat. Atqui, non eſt Spiritualis Legis præceptum, niſi quod Deum reſpicit. Itaque, quamvis, quoad materiam ſubjectam moralia præcepta, ſive perpetui juris, ſive naturalis, Officio tamen carnalia erunt, ſi nihil aliud quam hujus vitæ Officia edant. Præceptum autem *amandi proximi juxta ſeipſum*, civilis inter Judæos vitæ officia reſpicere, manifeſtum faciunt præcepta Legis, quæ eadem officia Judæis, adverſus Ammonitas, Moabitas, Idumæos, Ægyptios interdicunt *Deut.* XXIII. 3, 6, 8. Nam Amalekitas etiam *odio habere* jubentur, eoque *æterno*; uſque ad *delendam* Gentis *memoriam Deut.* XXV. 17, 18, 19. Atque hujus præcepti ratione, omnino recte cenſere videntur, qui negandum Mardochæo putant, ex Lege, honorem quem haberi Hamani Amalekitæ Rex juſſerat *Eſt.* III. 2, 3. vetante ei Deo haberi honorem, Judæorum hoſti nato. Non videtur quidem dubium, hæc interdicta Idololatriæ periculum reſpexiſſe, ab eis Gentibus populo Dei affricandæ, quæ, præter fines conterminos, & uſus quotidiani cauſas, cognationem

cognationem etiam Sanguinis cum eis haberent. Itaque, quatenus hæc cautio locum habebat, ſolus docebat charitatis erga Deum reſpectus charitati erga homines antehabitus ; Qui ſiquando ceſsaret, locum ſuum,communis, erga genus humanum, præſertim ſanguine junctos, charitatis vinculum recipiebat. Sed videmus hinc factum,ut Judæi, reliquum genus humanum ita odiò habeant, ut odium ſuum Deo imputent, tanquam ipſi præſtitum. Itaque Dominus in Evangelio *Lucæ* X.19. alium Legis ſenſum Judæo oſtendit, *quem ſibi proximum Lex* diceret,quærenti ; Parabola Samaritæ, qui, vulneratum à latronibus Judæum, à Levita & Sacerdote neglectum curaverat. Quo facto,Spiritualem Legis ſenſum ita à carnali diſtinguit, ut manifeſtum ſit, eandem rationem ad reliqua,ſive perpetui juris, ſive naturalis, præcepta produci. Quoniam autem, Spirituali Legis obſervatione, vitam æternam Patribus, tam ante Legem quam ſub Lege, contigiſſe, ex dictis,obſcurum non eſt ; carnali, terræ promiſſæ mercedem reſpondere,manifeſtum eſſe debet, ex formula Legis. Non eſt hoc loco prætereundum, cum, ſuſcepta Lege,factus ſit Dei populus ſui ipſius,& bonorum terræ promiſsæ Dominus ; tum,vicinarum Gentium,quantumvis origine ſanguinis junctarum,ab unius tamen colendi veri Dei Lege alienarum hoſtis; Si Legem Moſis Evangelicæ Diſciplinæ figuram eſse volumus, neceſsario, populi Dei hoſtes, inviſibilium populi Fidelis hoſtium figuram gerere. Itaque,cum, ſine fine modoque, indictum ſit populo Chriſtiano bellum cum poteſtatibus illis quas dicimus, præcipiendum etiam fuiſse veteri populo vicinarum Gentium odium; Quod præclare S. *Auguſtino* obſervatum legimus. Quod tamen neceſse non fuit, Judæis ſine fine modoque præceptum intelligi ; Qui, idonea quæ diximus argumenta habebant,perpetuæ Dei Legis,qua ipſis ſpes vitæ æternæ conſtabat, Lege Moſis antiquioris. Neque enim dubium eſse poteſt, antiquiorem ejus ducendam rationem fuiſse, quam, ſubintroductæ per Moſem Legis. Itaque manifeſtum

nifeſtum eſt, hac ratione ſtare Domini argumentum, quod exponit ſauciati à Latronibus parabola, quam diximus. Quid enim ei opportunius fuit, quem, perpetuam ſalutis Legem, qua vitæ æternæ ſpem Patribus ante Legem conſtitiſſe dictum eſt, inſtauraturum, & ab interpretationibus Scribarum & Phariſæorum vindicaturum, finibuſque prædicationi ſuæ congruis conſtituturum veniſſe, probavimus; quam Judaiſmi errorem, præcipui Legis præcepti interpretatione traducere, cui communis humanitas Teſtimonium perhiberet? Itaque, ab hoc ſtatim initio, ſpectandum eſt, quantum ſibi polliceri de methodo hac & via poſſunt, quam ad Theologiam, id eſt, ad Scripturarum ſcientiam ſternimus, ſacrarum literarum ſtudioſis; qui difficillimæ & intricatiſſimæ diſputationis; quatenus Legem ſub Evangelio obtinere debere cenſendum ſit; definiendæ rationem, hoc loco, id eſt ſuo ſibi proprio, conſtitutam vident. Sane, neque minus poſtulant communis Fidei rationes, quam ut, ex Judaiſmi a Chriſtianiſmo diſcrimine orta diſputatio, ut ſolvatur, nihil aliud quam ejus diſcriminis rationem requirat. Igitur, cum, ex eis rationibus, quibus ſe Fides tuetur adverſus Judæos, manifeſtum ſit, duplicem Legis Moſaicæ ſenſum, duplicis Legis inſtar & vim habuiſſe, quarum altera terræ promiſſæ, altera vitæ æternæ ſpem contineret; illam ita ante Legem obtinuiſſe, ut ſub Lege non ceſſaret; quis neget, hanc totam diſputationem, in hanc duplicis Legis diſtinctionem, ita ſolvi, ut vacare id totum, quod a Moſe ſubintroductum eſt, valere autem, quicquid ante Moſem introductum, prædicatione Evangelica inſtaurandum fuit, & reformandum, dicendum ſit? Illud enim cavendum, cum divini conſilii, de lapſu generis humani inſtaurando ratio, multo clarius prædicatione Domini & Apoſtolorum promulganda fuerit, quam vel ante legem, vel ſub lege, vel ipſis Patribus cognita fuit; non eſſe hoc loco expectandum, ut eoſdem Officiorum fines, prædicatione Evangelica conſtitutos eſſe definiamus, quos, Spiritualem legem agnoſcentibus,

agnoſcentibus, vel ſub lege velante legem, cognitos & receptos fuiſſe, ex Scripturis conſtare poſſit. Quid enim prohibet, eadem obtinente ſalutis ratione, ſuos fuiſſe Officiorum fines, pro divinæ revelationis diſcrimine ?

Legis *apud S. Paulum, æquivocatio.*

Cæterum, hæc illa eſt obſcuritatis ratio, quam Epiſtolæ ad Romanos, Origenis expoſitio, propter indiſtinctam legis æquivocationem attribuit. *Vide* Origenem in III. 19. in IV. 14. in VII. 18. Spectentur Apoſtoli verba VIII. 2, 3. *Lex enim Spiritus vitæ, per Chriſtum Jeſum, liberavit me a Lege peccati & mortis. In quo enim minus valebat Lex, propter carnem, Deus, miſſo Filio in ſimilitudine carnis peccatricis, & pro peccato, damnavit peccatum in carne, ut juſtificatio Legis in nobis impleretur, non ſecundum carnem, ſed ſecundum Spiritum ambulantibus.* Fatendum eſt hoc loco, *Legis* ſignificationem, concupiſcentiæ carnis (quam VII. 21, 23. *Legem* appellat *volenti ſibi bonum oppoſitam, in malum ; & Legem in membris, in Legem mentis militantem, & captivantem ſe Legi peccati in membris ſuis*) attributam hoc loco, per abuſionem intelligendam, quæ vinculum quidem in ſe habeat, ſed nullo jure. Neque enim ex Dei inſtituto, unde legis vis, valet concupiſcentia, ſed ex juſtitiæ ratione, lapſum primorum parentum punientis. Cæterum, cum *Legem Spiritus vitæ* prædicationem Evangelicam dici manifeſtum ſit, quæ ſola promiſſum Spiritus Sancti habeat ; *Legem propter carnem invalidam*, in carne Domini Chriſti damnatam, *carnalem Legem* intelligendam conſtat, unde ſalus ſperanda non ſit ; *Legem* autem, cujus *juſtificatio, ab eis qui non ſecundum Spiritum ſed ſecundum carnem ambulant, implenda ſit*, Spiritualem, ſive eandem ſive diverſam. His autem diſtinctis, non eſt quod obſcuritas ea, de qua queritur Origenes, manere cenſenda ſit. Nam cum *Gentes* Apoſtolus, *Quæ legem non habent, ſibi eſſe Legem ait*, II. 14. *quæ Legis ſunt facientes, opuſque Legis cordibus ſuis inſcriptum oſtendentes* ; manifeſtum eſt, etſi nos legis Naturæ appellationem ſine diſcrimine uſurpamus, S. tamen Paulum abſtinere à nomine legis naturæ luci & dictamini tribuendo,

cum

cum Legem non habere pronunciat, qui ſibi ſint loco legis, & reliqua his conſequenter. Nimirum quod legis uſurpatio, ex ſolenniori nominis impoſitione, in Lege Moyſi reſideat, neque ad legem naturæ, vel legem peccati, niſi per ſignificationis converſionem, quam tropum appellant, producatur. Legem autem Moyſi, & carnalem ab omnibus obſervari, & Spiritualem a fidelibus, ſive ſub lege, ſive ante vel poſt legem intelligi, jamdudum contendimus. Itaque Scripturæ ſunt, ac Dei Verbum, Moſaicæ legis inſtituta, non minus quam Evangelica; Ceſſante tamen vinculo legis, niſi, quatenus in Evangelica coaleſcunt, eandem cum illis legem faciant, quam olim, pro eo tempore ſignificabant, quo vim adeptura erant. Manere autem legem Dei, abolitis Moſaicæ legis inſtitutis, manifeſtum eſt; quatenus eadem, ſperandæ per Chriſtum aſſequendæque ſalutis, ante legem, quæ ſub lege ratio, prædicatione Domini & Apoſtolorum inſtauranda, & definienda fuit. Neque obſtat quod, quæ fuerint Officia, quibus ſpes ſalutis ante legem & ſub lege conſtabat, adhuc, his conſtitutis, definiendum reſtat. Satis eſt enim huic loco, generalem conſtitutam eſſe duplicis legis definitionem. Cum enim, ſenſus Scripturæ definiendi conſtituendique ratio generaliter expedita fuerit, non erit obſcura ratio, expediendi ejus quod in diſputationem venire poteſt, utrum ad perpetuam ſalutis Legem, an ad diſpenſationem Moſaicam pertineat.

De Lege Lev. V. 1—5.

Sed non eſt hinc digrediendum, omiſſo duplicis Legis argumento, quod legis præceptum *Levit.* V. 1—5. poſitum præbet; etſi ejus ratio, ad multa præterea Legis præcepta pertineat. Manifeſtum eſt, ibi loci, idem ſacrificium violato, ſive juramento, ſive voto, quod immunditiei legali expiandæ, lege conſtitutum. Cujus rei quis rationem reddat, ſi duplicem legis vim ac mentem diſtinguere negligat? Quis enim, reum eſſe violatæ Dei Legis debere dicat eum, qui mortui cadaver, vel animal lege immundum, vel carnis humanæ ex lege immunditiem tangat, ſi voluntatem Dei excipias,

excipias, qua ſocietati populi Iſraelitici, & bonis terræ promiſſæ adipiſcendis, ac retinendis, hæc Lex conſtituta eſt? Parem itaque legem juramentis ac Votis, uſque ad effectum externi operis Lege carnali præceptum, implendis, eiſdem promiſſis dictum quis neget; Quibus, ex Dei proximique charitate obſervandis, ſpem vitæ æternæ conſtare ratio doceat? Eadem eſt omnino omnium præceptorum ratio, quibus immunditiæ Legalis expiatio conſtituta eſt; Ad quam, ſi ea conferas, quorum, ex Dei proximique charitate obſervandorum, communi humanitati connata eſt ratio, non poteſt non neceſſarium videri, aliam eſſe poſſe eorum obſervationem, quæ hujus ſeculi mercedem reſpiciat. Atque hæc argumenta fuerunt, legem ex Dei obſequio ſervantibus, vitæ æternæ ejus obſervatione ſperandæ, qua nullum ejus promiſſum expreſſum eſt. Sane, ipſi etiamnum Judæi fatentur, de *precibus Deo* allegandis, deque *Benedictionibus*, quas quotidie ex lege frequentant, *Majorum* potius ſuorum, ac *Scribarum Traditione*, quam expreſſo legis præcepto conſtitutum; *Maimonides*, initio *Tituli de Oratione & Sacerdotum Benedictione*. Fatentur quidem, juſtam ipſis earum conſtituendarum cauſam fuiſſe legis ſententias, quæ *Deut.* VI. 13. VIII. 10. X. 20. leguntur. Sed cum, auctoritatem Majorum eis definiendis neceſſariam fuiſſe, agnoſcunt, non poſſunt expreſso legis carnalis præcepto mandata videri, quorum præcipua eſt ad legem Spiritualem neceſſitas. Hinc etiam expedita eſt ratio, cur ſpem vitæ futuræ eis reliquam fuiſſe cenſendum ſit, qui ſub lege capite damnati, Sacrificium nullum Lege præſcriptum habebant, quo expiati capital patuerit. Cum enim terra promiſſa Paradiſi inſtar fuerit, cujus jus Lege reſtituendum non erat, omnino conſequens eſt, nullam peccati Lege capitalis expiationem lege conſtitui. Cum autem non auferret Lex vitæ ſpem, cujus ante legem ratio ex Fide conſtabat, omnino conſequens eſt, eis qui capite plectebantur ex lege, ſpem tamen ſalutis, pœnitentia ex Fide concepta, conſtare potuiſſe.

Duo tantum præceptorum Genera, Legi Mosaicæ propria.

Cum igitur positum sit, Veteris populi statum, Lege Moysi constitutum, populi Christiani, & Ecclesiæ Christi, ex Dei consilio, rudimentum & imaginem fuisse; Animadvertendum est, duobus capitibus distincta esse præcepta, in quibus hujus imaginis ratio consistat; quorum alterum, rituum divini cultus, alterum, civilis ejus populi vitæ præcepta continet. Nam tertium genus præceptorum *moralium*; sive ea *naturalis*, sive perpetui juris appellare placet; certum esse debet inter Christianos, quibus certa esse oportet quæ præmisimus, non esse Legis Mosaicæ propria. Cum enim certum sit, eandem salutem, quæ, sive sub lege, licet non vi legis, sive ante legem Patribus, eorumque morigeris discipulis contingebat, eadem ratione sub lege contigisse; tum eam, non nisi legis naturalis, propter Deum servandis præceptis, potuisse contingere; manifestum est, hæc præcepta, ex lege naturæ, quæ ante Legem Moysi sub Patribus valuerat, in legem Moysi transumptitia esse & tralatitia. *Legem* hic *Naturæ*, cum veteribus Ecclesiæ Scriptoribus, statum eum appello, sub quo, ante latam Moysi legem, salutem pii homines assequebantur. Non quod *viribus naturæ*, aut Legis naturæ cognitione eam assequerentur; Nam id quidem, suo loco disputandum jam sepositimus; Sed quod præceptis lege Moysi postea *positis* liber esset, nec ad Dei obsequium, earum observationum jugo, Lege Moysis introductarum exerceretur, quæ, si obsequium demas, per se ipsæ nihil ad salutem facerent. Distincto duplici præceptorum genere, legis Moysi propriorum, quis non per se ipse discrimen agnoscat, tam in his quam in illis ad Evangelium referendis? Est enim omnibus Christianis in conspicuo, ritus cultus divini figuras fuisse ejus obsequii, quo Patrem Messias, usque ad mortem crucis, prosecuturus olim esset: Tum ejus, quo populus Christianus, à Christo edoctus, ac impulsus, exemplum ejus secuturus. Atqui, civilis vitæ instituta ejus populi propria, quantum ad ejus continendam societatem, tantum ad exercendam erga Deum pietatem;

propter

propter quam ea societas verum Deum, ingratiis reliquarum Gentium Idololatriam colentium, cultura erat, valebant. Itaque quoties, præcipientis Dei intuitu, ad ejus gloriam observatio ejusmodi referebatur, Dei cultum, ac pietatis Christianæ Officia continebant. Quod si solam populi pacem spectaret, ac eam fœlicitatem terræ promissæ, quæ omnibus, patriæ suæ salute constat; non est eam mirum, in hoc seculo mercedem habuisse. Et tamen, qui Abrahami posteritate gloriabantur, ii, si sibi consequentia, vel facerent vel dicerent, spem vitæ æternæ, sub lege à Deo propositam, nuda legis observatione sibi pollicebantur. Nam etiam moralium præceptorum observatio, nisi antiquiorem obsequendi Deo rationem sequeretur, nisi celsiorem, sæculari sua ac populi sui pace, finem spectaret, nullam salutis æternæ spem afferebat.

Unde Judæorum superstitio.

Cum autem omnium, sive civilis vitæ, sive cultus divini rituum commune sit, ut emergant subinde quæstiones, quæ, nisi auctoritate à Legislatore constituta finiantur, ac terminentur, ipsæ Leges inutiles futuræ sint; Lege constituta est auctoritas, de omnibus hujusmodi, sub ultimo supplicio statuendi; hoc enim sibi vult Lex *Deut.* XVII. 8—12. Et tamen, qui vel Legis præceptis, vel earum sic editis determinationibus observandis, colere se Deum postulabant, iis, *inanem sui cultum ex humanorum præceptorum* observatione, Dominus in Evangelio, ex *Esaiæ* Prophetia objicit *Mat.* XV. 8. *Marci* VII. 6. *Es.* XXIX. 13. Ac, si verum amamus, hæc illa est, Ἐθελοθρησκεία, ἐθελοπεριτροθρησκεία, ἐθελοδικαιοσύνη, quam Judaismo, sive Dominus ejusque Apostoli, sive Ecclesiastici Scriptores imputant. Neque aliud continet universum δευτερώσεων Judaicarum, ac eisdem inædificatorum decretorum ac Traditionum corpus, quam harum superstitionum sarcinam, secundum quidem traditionem *Pharisæorum*; Nam eorum traditio qui Karraim se, sive *Scripturarios* appellant; quod ore traditam Legem illam non agnoscant, in quam reliquam Gentem subegerunt, qui se

רבניים id est *Magistrarios* appellant; eandem quidem superstitionem, etsi à suorum Majorum vel ratione, vel auctoritate derivat; quod edita à viris doctis ejus specimina ostendunt. Tenendum igitur est universim, sensum esse Legis Mosaicæ *carnalem* & literarium, qui civilem hanc & carnalem Legis observationem pariat; *mysticum* autem, qui spiritualem. Nam si qua præcepta Mosaicis interspersa occurrunt, quæ per *symbolicam analogiam*, mores Christianos Evangelio declaratos significent; (quorum exemplum esto, *oris bovi trituranti obligandi* interdictum, à S. *Paulo*, ad astruendum ministerii Evangelici honorem allegatum, 1 ad *Cor.* IX. 9. *Deut.* XXV. 4.) ea neque ad propositam analogiam enarrari quicquam vetat, neque tamen propterea, institutum Legis, eandem rationem in omnibus Legis præceptis obtinere, quicquam postulat.

CAPUT. IV.

Quatenus, in eis quæ ante Legem, quæque sub Lege, Scripturis consignata sunt, proposita Analogia locum habere censenda sit. De sensu Mystico plura.

Quæ ante Legem, quatenus Mystica.

SED hæc Legis propria sunt: Populus autem, qui sub Lege, Legis secundum spiritualem sensum observatione salutem assequebatur, idem eandem spem ante Legem secutus est. Ab ingresso in mundum, defectione protoplastorum, peccato, non est dubium, de eodem remedio generi humano prospectum, quo, & sub Lege fideles, & sub Christo, salvos fieri, communis fides credi postulat. Nam & ante ingressum peccatum, idem Dei consilio designatum ostendit Apostolus. Agnoscente enim *Adamo* uxorem sibi à Deo nuptam, his verbis; *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*; Item, *propterea deseret homo patrem & matrem, ut uxori adhæreat*: *Eruntque in carnem unam*;

unam; *Gen.* II. 23, 24. *Myſterium hoc magnum eſt*, inquit S. *Paulus* verba hæc tractans; *Eph.* V. 31. *dico autem de Chriſto & Eccleſia.* Ubi, myſterium Chriſti & Eccleſiæ conjugio primorum parentum prædictum oſtendit. Quin, etiamſi non ſolum in dubium vocari poſſit, utrum tota ἐξαήμερος δημιουργία, in figuram reparati per Chriſtum generis humani accipienda ſit, verum etiam obſcurum ſit, quomodo pertexi poſſit, hiſtoriæ a Moyſe deſcriptæ, juxta præſcriptos huic analogiæ terminos enarratio; Tamen, ut hoc fieri poſſe non dubito, ſi quis extra limites, propoſitæ comparationi, ab origine ejus & ratione, fixos, evagari nolit; Ita, neque, ſenſum hujuſmodi collatione redditum, ad verum ſacræ Scripturæ intellectum ac mentem pertinere. *Eſaias* enim Propheta, populi ſui a captivitate; id eſt, generis humani à peccati labe inſtaurationem, *Cælorum novorum ac terræ novæ creatione* deſcribit *Eſ.* LI. 16. LXV. 17. Et eum ſecutus, ut videtur, S. *Paulus* ad *Eph.* II. 10. Αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, inquit, Κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἀγαθοῖς ἔργοις. *Ipſius enim opificium ſumus, ab eo per Jeſum Chriſtum creati ad bona opera.* Et Eccleſiæ inſtaurationem S. *Joannes Apoc.* XXI. 1. *Cælum novum ac terram novam* appellat. Tum S. *Paulus*, cum illud *Pſalm.* XIX. 3. *in univerſum orbem exivit vox eorum, & ad ultimas uſque terras verba eorum*; de Apoſtolis intelligit *Rom.* X. 18; Eccleſiam in *Cælis* intelligit, reliquum genus humanum *terrarum* nomine intelligendum relinquit. Itaque cum apud *Davidem* ſequitur; *In eis Soli tabernaculum poſuit*; Dominum Chriſtum in Eccleſia, Solis locum in Cœlis obtinere intelligendum erit. Nam, indicatum in Novo Teſtamento ſenſum alicujus particulæ veteris Scripturæ, non eſſe eodem filo in reliquo ejuſdem loci textu pertexendum putare, nihil aliud mihi videtur, quam Scripturas Chriſtianorum ludibrio Judæorum exponere. Et hæc quidem, prout mihi vera videntur, ita poſui. Cæterum, ſi cui hoc coactum videatur, de eo quod ad aſſerendum Chriſtianiſmum neceſſarium non eſt, non puto mihi

mihi laborandum. Recte enim sibi constabit ratio, secundum quam, Veteris Testamenti *historia*, *mysterio* quod Evangelio declaratur, respondet; etiamsi eam ad mundi creationem, tanquam Ecclesiæ Christi respondentem, extendendam non putemus.

Hexaemeri Mystico sensu enarrandi ratio.

Videtur autem iniri posse Hexaemeri ad mysticum sensum enarrandi ratio, si duas S. *Augustini Civitates* adhibeamus; quas ille, permixtas esse inter se ab initio ad finem seculi, cum scribit, rationem quam nos sequimur, duplicis Veteris Scripturæ sensus exponit. Ita autem adhibeamus, ut in inferiori mundo sistamus; cœlestem autem, soli cœlesti Civitati, in terris peregrinanti significandæ reservemus. Nam cum *Cælos* discipulos esse Domini, ab initio quidem seculi, constitutum sit, *Stellas* Apostolos esse oportet, & sanctorum præcipuos, *Lunam* Ecclesiam ex bonis ac malis conflatam, *Solem* Christum hominem; Ac perinde, quæ in Cœlis omnia figuram gerere Ecclesiæ, qualis in Cœlis futura est. Itaque, quicquid ad sublunarem regionem pertinet, ad significandam hujus seculi Ecclesiam pertinebit; cum seculo quidem conflictantem. Nam, ut habent in se Dei opera, quod & gratiæ divinæ, & malitiæ humanæ significandæ aptum sit; perinde adhibendæ erunt proprietates sensibus subditæ, in quibus hæc sita est aptitudo, non solum ad Hexaemeri *Mosaicæ* enarrationem, sed & ad universam Scripturam, quoties ad Ecclesiæ casus significandos transferuntur creaturæ proprietates. *Firmamentum* imprimis aptissime Fidei respondet, *aquas superiores*, quæ gratiam Dei significant, ab *inferioribus*, quæ doctrinas vel humanas vel perversas, distinguens. Itaque etsi *mare* huic seculo significando aptissimum sit, in quo ludunt *cete* illa *ingentia*, seculi hujus Principi respondentia; Tamen, postquam seculi Principes nomen Christo dederunt, quid prohibet animalia, quæ natura de venandis minoribus victum quærunt, doctrinæ fluminibus perceptis, quæ Cœlestem originem habuit, ad peccatum solum abolendum vires suas adhibere intelligi,

telligi, ut virtute magnos ſignificent? Itaque expedita erit & *fluminum*, & *piſcium* ſignificatio. Perinde autem & *pluviæ*, & *roris*, & *gelu*, *niviſque & grandinis* & ſimilium. Nam & ad plagas divinitus incutiendas miniſterium præſtant, & ad fovendam vitam hominis. Ac proinde & beneficia Cœleſtia, quibus ad obſequium Deo præſtandum vocamur; & caſtigationes pœnaſque ſignificant, quibus ut a peccando arcemur, ita expetitur pœna de ſceleribus, & ultio divina exercetur. Quid *lucem* dicam & *tenebras*, quid *noctem diemque?* In quibus manifeſta eſt, ut ignorantiæ ac ſcientiæ, ita lætitiæ juſtitiæque ſignificatio. Tum *fulgura fulminaque* ac *turbines*, etſi gratiis cœleſtibus ſignificandis non videantur idonea, tamen & *Elias* igneo curru ſublatus eſt, & *Moyſi* Judæi baſio a Deo ereptam animam ſcribunt, cum fulmen intelligunt; Quo minus mirum ſit, beneficiorum Dei ſignificationem creaturis ineſſe, quæ de cœleſtibus veniunt. Itaque *ignem* & amoris Cœleſtis, & ſecularis perſecutionis, utrumque Scripturis genuinum eſſe. *Frigus* autem, & quæ a frigore oriuntur, cum non minus ad fovendum calorem corporibus cœlitus inditum faciat, quam ad vitam extinguendam, neceſſario eandem habet ſignificandi diverſitatem. Eadem in *fontibus* eſt, inque terra naſcentibus. Nam cum ſint πολλαὶ μὲν ἐσθλαὶ μεμίγμεναι, πολλαὶ δὲ λυγραὶ, neceſſariam habent, tum ad Dei gratiam tum ad hominis peccatum, relationem. De *montibus*, deque *campis* eadem eſt ratio; Nam & virtutibus excelſi ſemper fuerunt, ut ſemper Fideles, & ſuperbia, ab eis diverſi: Tum, ut humilitate quidam, ita alii terreſtrium amore æquabiles. *Volucres Cœli*, non eſt novum, ut in *Abrahami* ſacrificio, ſic in orationibus Fidelium, dæmonia intelligi a quibus diripiuntur; Quid autem proclivius, quam animas Cœleſtium contemplationi addictas eis ſignificari? *Jumenta & belluas pecudeſque* alia ad ſignificandas curas, quibus aluntur fideles Dei verbo, alia ad hujus vitæ neceſſaria ſuppeditanda pertinere, *Gregorius* Romanus in *Jobi* initium non male conjeciſſe videtur. Et certe

facile

facile esset hunc locum eis interpretationibus amplificare, quas exhibent Patrum Commentaria, quæ ad hanc rationem congruentia passim leguntur. Mihi satis sit, Hexaemeri enarrationem, sic generaliter indicasse, ut sicubi opus sit, quæ ad Ecclesiam, & Ecclesiæ hostes pertinere docet Scripturæ textus, oratio autem, figuris mutuo sumptis a mundi creaturis enunciat, ad rationem in Scripturis fundatam enarrari posse.

De Paradisi historia, reliquisque ante Legem.

Illud manifestum est, inter *Paradisum* & Christi Ecclesiam, necessariam esse, & intelligi debere analogiam. Exactum enim Paradiso *Adamum*, & romphææ versatilis terrore arboris vitæ fructu prohibitum, per Ecclesiam Paradiso restitui certum est; non minus, quam veteri etiam populo constabat, fœlicitatis Cœlestis statum *Paradisi* vocabulo significari. Nam interea loci, dum interim peregrinamur, apud omnes, qui in statu gratiæ jus ad statum gloriæ agnoscunt, Ecclesiam Paradisum esse oportet, quæ suos Paradiso Cœlesti restituat. Itaque cum *translatum Enochum* legimus, propterea *quod Deo placuisset*, dum in vivis esset, occurrit statim, Paradiso restitutum, quo primi Parentes exciderant. *Noe* autem *justitiæ præco*, cum Arcæ cum suis inclusus, diluvium aquarum evasit, quod orbem terrarum inundavit, exponitur ab Apostolo 1 *Pet.* III. 21. in figuram eorum, qui per aquas baptismi, in Ecclesiæ communione, morti secundæ eripiuntur. Certe in duorum *Adami* filiorum posteris, *filiorum Dei atque hominum* nominibus, ab initio statim a *Moyse* discretis, dedicatur Ecclesiæ, ab impugnante eam reliqui generis humani colluvione discrepantia. Ab *Abrahami* vocatione, illustrius extat professionis Christianæ exemplar, in ejus ac posterorum ejus peregrinatione. Nam & Ecclesiam in terris significabat terra in qua peregrinabantur, & promissio ejus in hæreditatem, Ecclesiam in Cœlis. Jam servitus Ægyptiaca, & redemptus inde per *Moysen* populus, quid opus est dicere, quam apte redemptioni per Christum respondeat; cum *baptizatos in Moysem* S. *Paulus* Israelitas

Iſraelitas propterea fuiſſe dicat, quod Legem ipſi veterem, ut Chriſtiani Novam, per baptiſmum, ſuſceperint? Peregrinatio autem deſerti, hujus ſeculi curſum, quo ad Cœleſtem Patriam anhelamus, ita repræſentat, ut *David* tamen, poſt adeptam terræ promiſſæ requiem, *peregrinum ſe inſtar patrum ſuorum* affirmet; *Pſalmo* XXXIX. 13. ut conſtet, ad aliam *requiem*, quæ *populum Dei maneret*, terræ promiſſæ hæreditatem, ſecundum Apoſtolum, ad *Hebræos* IV. 9. referri. Itaque & in Lege; id eſt, in inſtituto vivendi, quæ via erat veteris populi; & in toto peregrinandi itinere, figura eſt vitæ Chriſtianæ.

Prophetarum ſenſus duplex.

Prophetarum Officium, non niſi ſtante veteri populo obtinere debebat; Nam & ante Chriſti adventum deſitum eſt. Verum, Domini Chriſti & ejus diſcipulorum prædictionem, ac figuram continebat. Quod cum non minus de Regio Domini noſtri munere, deque Sacerdotali, ex Lege ac ſub Lege dicendum; ſeorſim tamen de Prophetico dici meretur, a quo, reliqua veteris Teſtamenti Scriptura profecta eſt. Mihi quidem, non prorſus inepte, hodierni Judæi Prophetas *priores* a *poſterioribus* videntur ita diſtinguere, ut Scripturæ, ad ejus populi hiſtoriam pertinentes, priorum Prophetarum nomine comprehendant. Non quæro quam recte, ab eodem nomine, Paralipomena, *Eſdram* & *Nehemiam*, cum *Eſtheræ* libro rejiciant. Illud dico, qui non ſolum a Prophetis, ſed de Prophetis plurimum; id eſt, de dictis factiſque eorum; ſcripti ſunt, Prophetarum libros non immerito appellari. Neque hoc inſtituto Chriſtianiſmi diſconvenit, ut in unam, cum ſequentium Prophetarum ſcriptis oraculis, ſeriem, populi veteris res rediganturNam, poſita ſemel Lege, & in Regio, Sacerdotali, ac Prophetico munere, poſito ejus populi ſtatu; non poterat, vel populus antiquus populi Chriſtiani, vel Lex Evangelii rudimentum & adumbrationem continere, niſi ut univerſi ejus populi tum Reges, tum Sacerdotes ac Prophetæ, primo loco Chriſti Domini, deinde, propter profeſſam Chriſtianiſmo imitati-

onem Christi, Christianorum & Ecclesiæ Christianæ typus sint ac figura. Quare,sive rerum gestarum narrationes,sive gerendarum vaticinia, sive ipsum Dei populum spectent, sive vicinas Gentes, ipsius, Dei nomine, adversarios ; universam hujus Scripturæ seriem Evangelii figuram esse, & eorum quæ populo Christiano vel agenda sunt, vel experiunda, omnibus Novæ Scripturæ adversus Judæos tuendæ studiosis asserendum est. At hoc concesso,de Legalis sensus ac literarii a mystico ac spirituali, in toto hoc genere Scripturæ discrimine, dubitari nequit. Quin, si ad hoc tuendum necessarium fuerit asserere,Cyrum ipsum,Gentium Idololatriæ deditarum, sed tamen populi etiam Dei Principem, idque Dei nutu, quique *omnium Gentium Dominum Domino Deo Cœlesti* acceptum refert *Ezræ* I. 2. (quo nomine, verum Israelis Deum intelligi necesse est) si hunc,inquam, in typum Christi accipiendum esse asserendum sit, ut sibi constet hujus discriminis ratio; non dubitem hoc ita faciendum esse, ut, qui ad Idolorum cultum persecuti sint Dei populum, Gentium principes, ipsorum Domini, ii figuram gerant potestatum populo Dei adversantium. Quod cum necessario consequens sit ejus rationis,unde oritur hæc differentia ; non est dubitandum,quæ de *Nabuchodonosoro* apud *Esaiam*, de Tyri principe apud *Ezechielem* ita dicuntur, ut ad lapsum Angelorum apostatarum pertinere debeant, si ad reliquarum Prophetiarum rationem , harum etiam pertexenda sit enarratio; recte a Patribus Ecclesiæ in hunc sensum exposita esse. Ego quidem fateor, S. *Hieronymum*, in Prophetis exponendis, propterea à me magni fieri, quod idem interpretandi filum per totum ejus operis corpus secutus fuerit; quò tamen, neque S. *Chrysostomus*, inter Græcos, neque inter Latinos S. *Augustinus* videtur perveniisse. Nam professi hostes Dei populi, & Gentium eum persequentium Principes, cum potestatum nobis adversantium imaginem gerant; recte & consequenter, *apostatæ* a Dei cultu,Hierosolymis instituto,decem *tribus*,& qui simulatione

pietatis

pietatis occultum ad Idola defectionem velabant, inter Judæos, hæreticorum & Schiſmaticorum, Eccleſiæ rebellium figuram habebunt; Cujus rei obſervatio interpretationis Hieronymianæ Canon eſt ac linea.

Scio me olim, tuendæ hujus differentiæ cauſæ, *Eſaiæ* luculentiſſimum de Chriſti cruce oraculum, capite ejus Prophetiarum LIII. poſitum, de *Jeremia*, ſenſu primum obvio, & interpretandum eſſe putaſſe, &, viros doctos hac in re ſecutum, interpretatum eſſe. Neque etiamnum mihi videor, eo facto, vel fidem læſiſſe, vel ejus aſſerendæ fundamenta ſubruiſſe. Nam neque ad debilitandam aſſerendi Chriſtianiſmi rationem facit, neceſſarium hoc ſenſuum Veteris Scripturæ diſcrimen videri, etiam ubi neceſſarium non eſt; Neque, ſi *Jeremias* populum Dei ſua morte non redemerit; quod Chriſtum feciſſe, hujus oraculi auctoritate ut aſſeratur, Chriſtianiſmi intereſt; (Hoc enim nemo negat) idcirco hoc Chriſtus non fecerit, ſi in utroque impleta ſit eadem Prophetia. Nam ſi mortis *Jeremiæ* fructus fructui mortis Chriſti ſubordinatus intelligatur; quid prohibet utrumque, etſi inæſtimabilis efficaciæ diſcrimine conceſſo, uno eodemque oraculo intelligi? Sed tamen, quoniam cauſæ Chriſtianæ adverſus Judaiſmum intereſt, quam pauciſſima ad hujus differentiæ aſſertionem requiri, etſi plura ſint quæ ipſi conſiſtere poſſint; Propterea, non reticebo hoc loco rationem, ab *Origene*, ut opinor, in *Philocalia* mihi ſuggeſtam, propter quam, nonnullæ Prophetiarum partes ab hac univerſalitate excipiendæ ſint. Sic enim *Origenes*, Philocaliæ capite I. Ἀλλ' ἐπεὶ εἰσί τινες γραφαὶ τὸ σωματικὸν οὐδαμῶς ἔχουσαι, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς δείξομεν· ἔστιν ὅτε οἱονεὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς γραφῆς μόνα δεῖ ζητεῖν. *Sed quoniam Scripturæ quædam ſunt quæ nihil habent corporeum, ut deinceps oſtendemus; In aliquibus ſola velut anima & Spiritus quærendus eſt.* Quod eleganter *Origenes* in Scriptura Spiritum ab anima & carne diſtinguit, prout in homine Apoſtolus 1 ad *Theſſal.* V. 23. id mihi neque aſſerere neceſſe eſt, nec refellere. Quod

De Capite LIII. Eſaiæ.

liberum ſibi eſſe vult, in ſequentibus, quod non putat decere Dei majeſtatem, illud ad literam intelligendum negare, licentiæ videtur inprimis periculoſæ. Quid Deum deceat, Deo relinquendum eſt Fidelibus; Quibus, & Legis moroſitatem, & carnis noſtræ humilitatem Deum decere, ſatis factum eſt. Cæterum, ut nulla Hiſtoria literalem ſenſum expediat, conſilio Lege Evangelium adumbrandi conſentaneum eſt contingere. Recte enim Evangelium afferere putandum eſt, cujus ſenſus ac ratio ex rebus veteris populi expediri non poteſt. Nam cum perpetuus Scripturæ conſenſus, in rebus Chriſtianorum matricibus Judaicis aptandis, ad quas Dei conſilio expreſſæ ſunt, poſita ſemel Lege *Moyſi*, ad Fidem Evangelii neceſſarius ſit; Tamen, non minus ad eandem Fidem facit, extare vaticinia, quæ penes veterem populum impleta omnino non ſint. Hoc enim poſito, ſi ſub Evangelio impleta oſtendi poſſint, omnino, à Prophetis prædictum Dominum Chriſtum, conſequens erit. Scilicet, cum Deus ſtatuiſſet tempus, quo finem habere debebat veteris populi ſtatus, Chriſtiana autem Eccleſia initium; ſatis quidem hoc luculente prædictum fuerit, ſi hoc diſcrimen, univerſæ Veteris Scripturæ textu prædictum eſſe conſtet; quod diſcrimen, longe luculentioribus miraculis, quam ipſa Lex *Moyſi*, teſtatum ſit. Sed tamen, ſi extent oracula, quæ ſub veteri populo non impleta, ſub Evangelio eveniſſe conſtet, longe efficacius adhuc os obſtruetur incredulis. Atqui hujuſmodi ſunt, & *Jacobi* vaticinium *de non defecturis tribus Judæ principibus* Gen. XLIX. & *Danielis* de *Hebdomadibus*, Dan. IX. & hoc *Eſaiæ*, ſi huc accenſendum putemus, & alia permulta, ſive apud *Eſaiam*, ſive alios, quæ ad hanc claſſem reducenda ſunt. Sed præcipue, ſparſum per totum veteris Scripturæ corpus, de Gentibus ad populum Dei aggregandis oraculum; Cujus, ſub vetere populo impleti, tam tenuia ſunt veſtigia (ſi quo tamen ſenſu impletum dici poſſit) ut non poſſint videri gloriæ Dei conſulere, (pro magno pollicentis id, quod, præ Idololatriæ aut Muhammediſmi

hammediſmi fœcunditate, nulli momenti ſit) qui aliter impletum non concedant. Equidem haud invitus facio, ut, quæ Judæis, poſt reditum a captivitate, magna & glorioſa promiſſa ſint, cœpiſſe quidem impleri fatear ſub *Maccabæis*, liberoque, ex poſtliminio, ejus populi ſtatu. Et tamen, ſi, quæ *de Proſelytis aggregandis*, deque *Idolis deſtruendis* ibi prædicuntur, ſub Evangelio impleta non fuiſſent, non ſolum nihili facienda, ſed ne vera quidem fuiſſent. Itaque hactenus conſtat ſibi ratio, Chriſtianiſmi, ex veteribus Scripturis, adverſus Judaiſmum aſſerendi.

Prophetis *Pſalmi* accenſeri poſſunt. Eſt enim in eis, ſub perſona *Davidis*, vel ſubinde *Salomonis*, vel Gentis Iſraeliticæ, perpetua Chriſti Domini, & eorum quæ in carne vel geſſit, vel paſſus eſt; tum, ſive Eccleſiæ univerſæ, ſive animæ cujuſvis Chriſtianæ, & Spiritualis ejus erga Deum ſtatus, perpetua adumbratio; Neque hoc Donatiſta *Tychonio*; cui, quantumvis Eccleſiæ adverſario, hanc regulam debere voluit S. *Auguſtinus*; ſed affirmata hactenus ratione auctore. Nam ſi qui ſint prorſus didactici, eos nominatim excipi opus non fuerit; Cum Prophetarum munus & doctrinam, etſi ad Legem ſtabiliendam & obſervandam pertineret; cujus propter Deum obſervatio vitam futuram, tum temporis, poſt ſe trahebat, ut dictum eſt; præcipuo tamen Dei conſilio, Spirituale erga Deum obſequium, quod erat in Lege πάρεργον, & ex Naturæ Lege tralatitium, explicabat, & inculcabat. Illud in *Pſalmis* obtinet, quod de Prophetis excepimus; Non eſſe mirum ſi reperiantur, qui nec de *Davide*, nec omnino de veteri populo intelligi poſſunt. Exemplo eſſe ſolet *Pſ.* XVI. 8, 9, 10, 11. qui, de adverſis quæ paſſus eſt *David* intelligi non poſſe putatur, propterea quod SS. *Petrus* & *Paulus* Act. II. 25—32. XIII. 35, 36, 37. *Davidem* Hieroſolymis & mortuum & ſepultum, propterea aſtruunt, ut hanc Scripturam in Chriſti reſurrectione impletam contendant. Quibus ego tamen cedere non poſſum; adeo manifeſte ejuſdem *Pſalmi* ſuperiora ad *Davidem* pertinent. Neque enim

De Pſalmorũ *Libro.*

enim oſtendi poteſt, in textu *Pſalmi* extantibus notis, ubi, quomodo, qui de *Davide* inſtitutus fuerat ſermo, ad Chriſtum delapſus intelligi debeat. Atqui veriſſimum eſt, *Davidem*; quem *ab inferis ereptum* intelligere debemus, cum de tot periculis evaſit; non tamen mortem peccati pœnam evaſiſſe; ſed ei manere obnoxium, Domino Chriſto reſurgente, & vim mortis antiquante; de quo propterea, præcipuo in loco, dicta hæc intelligenda ſint. De *Pſalmo* CX. idem dicere nolim. Neque enim laborandum puto in eo, ut de alio quam Chriſto dictus intelligatur; quem de Chriſto dictum Judæi ipſi, ut ex Epiſtola ad *Hebræos* manifeſtum eſt V. 10, 11. VI. 20. VII. 1—25. pro rato habebant. De XXII. *Pſalmo* ſentiat quiſque quod lubet, utrum ad ſolum Chriſtum pertineat, an de *Davide* etiam exponendus ſit. Stantibus enim quæ dicta ſunt, ad ſummam cauſæ quam agimus, quid ſtatuas, parum aut nihil intererit.

De Jobi & Salomonis *Scripturis.*

Eccleſiaſtis & *Jobi* libros unius ejuſdemque ordinis facio; quod ad hoc quidem quod agimus pertinet. Eſt enim ſatis manifeſtum, cum, nullum eſſe diſcrimen bonorum ac malorum, in eis quæ bonis & malis in hoc ſeculo accidunt, ſtudioſe adeo oſtendit *Eccleſiaſtes*, conſilium ejus eſſe, non poſſe eorum rationem reddi, ex eis quæ hujus ſeculi propria ſunt. Sic enim innuere voluit, & futurum ſeculum expectandum, & cuique eam ejus partem obventuram, quæ geſtis hujus vitæ reſpondeat, ſub Deo, cui omnia nota ſunt, Judice. Atqui *Jobi* liber, quantum quidem ejus continent cum tribus amicis diſputationes, niſi hoc ſibi velit, quid tandem ſibi velit, ego me fatebor prorſus ignorare. Nam reprehenſus *Job*, ſive ab *Elihu*, ſpontaneo arbitro, ſive à Deo Judice, tanquam ſtudio contentionis elatus ad ſuam cauſam univerſim adverſus Deum aſſerendam; quod non niſi eatenus fieri debuerat, ut eorum quæ bonis & malis in hoc ſeculo accidunt rationem, ex eorum rebus geſtis reddi nullam poſſe conſtaret; recte prorſus atque ordine, futuri ſeculi judicium expectandum eſſe innuit. Atqui futurum ſeculum

culum hujus ſeculi moderatione innui, & per myſterium ſignificari fundamentum eſt differentiæ, Spiritualis in Veteri Scriptura ſenſus a literali; quem in hujus vitæ ſtatu occupari dictum eſt. Neque quicquam præterea reſtat, ad hanc ſtatuendam differentiam neceſsarium, niſi ut intelligatur, Deum, aſsequendi futuri ſeculi Legem, Domini Chriſti miniſterio, diſerte proponendam reſervaſse. Itaque, qui hujus ſeculi οἰκουμενίαν figuram inſtaurandi per Chriſtum generis humani continere ſtatuerim, non debeo negare, quæ ad *Jobum* conſternandum, & ſubjiciendum Deo, vel *Elihu*, vel *Deo* ipſo loquente, ab ejus creaturis, earumque viribus & magnitudine adducuntur, poſse de regno peccati, deque ejus rectoribus poteſtatibus tenebrarum intelligi, ut à vetuſtis Eccleſiæ Scriptoribus intellecta ſunt; Niſi potius ab ipſis, ad intelligenda ea aſpiratum eſse, dicendum ſit. *Proverbiorum* liber duplicis Scripturæ ſenſus characterem, per diverſas, non, ut reliqua, per eaſdem ſententias ſpargit. Sunt enim ejus præcepta quædam civilis vitæ propria, alia autem, quorum obſervatio ad Dei ſolius judicium ſpectat. Nam etiam hujus vitæ officia, utrum a Dei voluntate tanquam carceribus, ad Dei gloriam tanquam metam proficiſcantur, ad eam rationem pertinet, geſtorum hujus ſeculi, quam Deo debemus. Scio multas eſse *Proverbiorum Solomonis* ſententias, per *allegoriam*, *Symbolicamque* ſignificationem elatas; cujuſmodi ſunt de *Patris matriſque obſervanda inſtitutione*, de cavendis *mulieris peregrinæ* tentationibus, deque *ſtrenuæ mulieris* laudibus, quæ in fine poſita ſunt. Hæc atque hujuſmodi inſtar ſunt eorum Legis præceptorum, quæ per *allegoriam* ſibi *peculiarem*; nempe, in ipſarum vocum ſignificatione poſitam; elata diximus. Interpretanda ſunt tamen ad ſenſum & mentem *generalis* ejus *allegoriæ*, ſecundum quam Vetus Teſtamentum Novo reſpondet; Secundum quam ſcilicet, vita veteris populi in hoc ſeculo exterior, & ſenſibus ſubdita, vitæ populi Chriſtiani, ſecundum interiorem hominem Deo ſoli notum, reſpondet. Hoc enim poſtulat,

lat, tranſitus à Lege ad Evangelium, à Deo inſtituta ab initio, quam diximus,ratio. De *Cantico Solomonis* non eſt quod aliquid dicam,propter ea quæ dicta ſunt. Niſi ad *myſterium*, quod *magnum* vocat S. *Paulus*, *Chriſti & Eccleſiæ* referatur, non eſt quod Chriſtianis Deo dignum, & ejus Spiritu, videri debeat.Cæterum non eſt opus propterea fateri,eis,quibus hoc myſterium ante adventum Chriſti explicitum non fuit, nihil ſignificaſſe,nullum ſenſum temporibus veteris populi congruum tuliſſe. Non omnino infœliciter Judæi ejus ænigmata, de veteris ſtatu populi interpretari videntur. Quod cum ad ſtabiliendum eum ſenſum pertineat, quem eis tribuere debet Chriſtianiſmus; generali nimirum ejus analogiæ ratione, qua Vetus Teſtamentum novo reſpondet; nimis moroſi ſimus,ſi ſenſum ejus ſecundum Legem,qui nos in ſtatuendo ejus ſenſu ſecundum Evangelium juvet, recuſandum potius quam adjuvandum putemus.

Futurum ſeculum, quatenus à Prophetis promiſſum.

Non eſt hic omittenda obſervatio, non ſolum vera, ſed ad totam Scripturam Propheticam pertinens; quia, ad affirmanda quæ dicta ſunt, plurimum facit. Nimirum,Reſurrectio carnis, ad futuri ſeculi Fidem neceſſaria, quod nemo negat, Lege non promiſſa, Propheticis Scripturis adumbrari potius cœpta eſt,quam ſanciri; Tum, Spiritualis Legis obſervatio, pro eadem ratione, iiſdem Scripturis clarius ſemper clariuſque & commendari cœpta,& inculcari. *Eſaiæ* XXVI. 19. ſic legimus; *Vivent mortui tui, reſurgent cadavera mea, expergiſcimini & jubilate qui pulverem incolitis*; *Ros enim tuus ros eſt herbarum, & ejiciet terra Gigantes.* Poſita hæc in *Cantico*, quo Propheta exultare vult Dei populum,poſtquam ad pulverem terræ deductus ab *Aſſyrio*, ut opinor, divinitus ſibi redditus eſſet. Atqui, quid eſt corporis mortalis ad immortalitatem reformatio? Quid aliud,quod *Ezekieli* capite XXXIII. reſtitutum iri populum ſuum pollicetur Deus, viſo *ſiccorum oſſium*,quibus cum carne & ſanguine,vitam redditam oſtendit? merito certe *Reſurrectionis Prophetam Ezekielem* prædicat S. *Hilarius*, etſi, ad inſtaurationem captivi populi

populi pertinere ejus Prophetiam, primo loco, manifeſtum eſt. Neque alia ratio eſt *Dan.* XII. 1, 2. quamvis ejus diſputandæ ſententiæ alium locum ſervemus. Cum enim præmiſiſſet; *Evadet hoc tempore populus tuus, quiſquis ſcriptus fuerit in libro vitæ*; (Quod tempus, perſecutionem eſſe Antiochi Epiphanis, palam eſt) ſubdit ſtatim; *Et multi eorum, qui in pulvere terræ dormiunt, expergiſcentur, hi ad vitam illam, illi ad ignominiam æternam, & opprobrium. Splendebunt autem Doctores firmamenti ſplendore, & qui multos juſtificant ſtellarum inſtar, in ſeculum & ſeculum.* Quorum quæ ratio reddi poteſt, ſuperioribus nullo medio medio contextorum, niſi primo loco, ad memorias eorum pertineant, qui Deo & Legę Fidem præſtiterant, vel ſecus, eorumque vel *gloriam* vel *ignominiam*; Quamvis ad Reſurrectionis Fidem, gradibus ſuis declarandam, pertineant? Diſputationem habent S. *Jobi* verba XIX. 25. *Scio Redemptorem meum vivere, & in terra demum ſtaturum, & poſt foratam hanc pellem meam, Deum me ex carne viſurum.* Sane, quem dixiſſe legimus capite XLII. 5. *auditu auris de te acceperam, nunc autem videt te oculus meus*; quidni is dicat, tanquam Propheta, ſcilicet; *Scio redemptorem meum vivere*, & quæ ſequuntur; ut intelligatur, ſibi, ſtatu priſtino inſtaurato, præſenti præſentis Dei colloquium polliceri. Quæ tamen à Propheta *Jobo*, etſi inter Gentes, quæ, nondum recepta Idololatria adhuc Gentes non erant, dicta, quid prohibet Reſurrectionem prædicere, quam à Chriſto, omnium Prophetarum ſcopo, expectamus Fideles? Specta nunc Prophetarum loca, quibus providentiam Dei in dubium vocari fatentur, eo quod bonis male, malis bene ſit, in hoc ſeculo? *Pſalmo* LXXII. 2—20. *Jer.* XII. 1, 2. *Malac.* III. 13—18. Sive perſonam vulgi in ſe aſsumunt Prophetæ, cum turbari ſe hac difficultate ferunt; ſive κατ' ὀικονομίαν, ita loquuntur, quomodo maxime probare ſe populo poſſe putabant; certum eſt, neminem eſſe Fidelem, cui in promptu non ſit ejus ſolutio, ex Fide futuri ſeculi. Quo magis probanda eſt ratio, propter quam, *Joanne ma-*

jorem dici *minimum in regno Cœlorum*, jam dictum est. Tum, eandem οἰκονομίαν sequi S. *Jobi* & *Ecclesiastæ Salomonis* disputationes. Eadem ratione, quod *justum per Fidem victurum* Propheta pollicetur *Habak.* II. 3—14 non solum ad æternam vitam pertinere asserendum est, sed & ad instaurationem Dei populi, perditis eorum hostibus Chaldæis. Sic *Psalmus* XVI. 11. *Notam mihi facies viam vitæ, satias deliciarum in conspectu tuo, & ad dextram tuam volupiæ in seculum*; Nonne eandem veritatem habebit, quam illa *Hezekiæ Es.* XXXVII. 10, 21. Primo enim, negat se *Deum ultra visurum in terra viventium*; Sed accepto per Prophetam oraculo, quærit; *quodnam est signum, quod ascendam in domum Domini?* Itaque hoc erat *videre Deum in terra viventium*, hæ illæ *in Dei conspectu deliciæ.* Sic enim etiam *Psalmo* XVII. 15; *Ego autem videbo faciem tuam in justitia, satiabor, cum expergiscor, imagine tua*; Est enim hæc Dei sive *forma*, sive *species*, sive *imago*, quam intuebantur, qui Dei gloriam arcæ fœderis insidentem adorabant. *Expergiscuntur* autem, qui ex rebus adversis evadunt. Quanquam quis neget, hæc ad Deum in Cœlis visum pertinere? Quid enim in *Psalmorum* libro clarius? CXXVI. 5, 6. *qui seminant cum lacrymis, cum gaudio metent. Qui nunc plorans vadit, & bonum fert semen, sine dubio redibit gaudens, & manipulos inferet*; sive à captivitate, de qua in initio *Psalmi*, sive ab hac vita.

Spiritualis Dei cultus, quatenus præceptus.

Sed quis neget, eandem rationem sequi Prophetarum Scripturas, in declarandis *cultus* Dei *in Spiritu & veritate* Officiis? Posita erat Lex Fœderis *Mosaici*, primo loco, in unius agnitione & cultu Dei; quem cultum, stante Lege, in omnibus ejus observandis propter Deum præceptis cerni, dictum est. Nemo nescit, quam proni ferebantur ad Idololatriam, ante captivitatem *Babylonicam*, qui hanc Legem susceperant; Quod à captivitate nunquam accidisse, indubium auctorem habemus *Judittæ* VIII. 18. *neque enim surrexit temporibus nostris, neque extat hodierno die tribus, familia, vel populus, civitasve nostri generis, qui manufactos Deos colant, sicut*

ſicut priſtinis temporibus factium eſt. Nimirum hoc debuerunt Prophetarum *Eſaiæ*, *Jeremiæ*, *Ezekielis*, aliorum concionibus, quibus Idololatriæ ſtupor depingitur; hoc oculis ſuis, quibus earum veritatem uſurpabant; hoc adverſis patriæ ſuæ rebus, ut ad bonam mentem exules redirent,cui patriæ compotes nuncium mittebant. Sed cum Idololatriæ contemptu ſuccrevit ſuperbia Spiritualis, quæ Patrum Deo charorum poſteris, nuda præceptorum, quoad opus externum, obſervatione, vitam æternam, ſatis clare Lege & Prophetis ſignificatam, deſpondebat. Hoc eſt,quod in Scribis & Phariſæis reprehendit Dominus, vitam ſibi æternam, obſervandis Traditionibus Patrum, quibus definiebatur præceptorum obſervatio, pollicentibus; Nimirum ſolvendis ſcrupuloſe decimis *Matt.* XXIII. 23. *Lucæ* XI. 42. XVIII. 12. manibus vaſiſque ex inſtituto lavandis, *Marci* VII. 4, 8. *Matt.* XXIII. 25, 26. *Lucæ* XI.39. Sabbato præciſe ſervando *Matt.* XII. 1, 12. *Marci* II. 23, 28. *Lucæ* VII. 1,9. XIII. 10, 16. XIV. 1, 5. *Joan.* V. 8, 9, 10. Phylacteriis fimbriiſque proferendis *Matt.* XXIII. 5. aliis quæ paſſim in Evangeliis occurrunt. Non eſt putandum,tantum invaluiſſe hunc morbum Domini Chriſti tempore, niſi ut initia ejus ac veſtigia ſub Prophetis extiterint; reprehendente Domino Scribas & Phariſæos, hac de cauſa, teſtimonio Prophetæ *Eſaiæ* XXIX. 13. *Matt.* XV. 9. *Marci* VII. 7. Quin, magnam partem muneris Prophetici,in revocandis eis, à Fiducia gratiæ Divinæ, ex ſacrificiis & externis Legis operibus, concipienda, ad Officia Dei in Spiritu & veritate colendi,non minus quam ab Idolis colendis, poſitam fuiſſe, res ipſa docet. Hoc docent, de ſacrificiis, de Feſtis,de jejuniis *David Pſalmo* XL. 7, 12. L. 8,13. *Samuel*, 1 *Sam.* XV. 22. *Eſaias* I. 11, 20. LVIII. 3, 10. *Jeremias* VII. 21, 22, 23. *Hoſeas* XIV. 2. *Michæas* VI. 6, 7, 8. *Zacharias* VII. 3, 10. VIII. 16, 19. Atqui fieri hoc non potuit, niſi ut ſubſtituerent eorum Officiorum commendationem, quorum eſt humanitati connata bonitas; Quod pleriſque harum concionum expreſſum

reperiet, qui rem tantam ad curam ſuam revocabit. Neque enim ſingula perſequi integrum eſt, quibus hunc locum inculcant Scripturæ Propheticæ. *Jobi* certe liber, quem ad hunc cenſum revocari poſſe dictum eſt, ſi diſputationem cum amicis ſpectemus, à capite II. aduſque finitum XXVII. cum reprehenſum à Deo Prophetam in fine Libri oſtendat, gravius autem reprehenſos amicos; quibus expiandis Prophetam Deus elegit XLII. 7, 8, 9. non eſt quod eorum argumentis Deum inſcribamus auctorem, niſi quatenus, eorum probatam fuiſſe ſententiam, conſtare poſſit. Et tamen recte S. *Chryſoſtomus*, aliique Eccleſiæ ſcriptores, quem eis ſe probaſſe Deo conſtat, quæ primoribus duobus capitibus referuntur, eum Chriſtianiſmi ſe exemplum cap. XXXI. deſcribere putant, cujus Fidem, ſapientiæ laude, cap. XXVII. commendet. Neque enim aliud ſapientiæ laudibus agere *Proverbia Salomonis*, argumento eſt veterum Eccleſiæ Scriptorum conſenſus, ad Dominum Chriſtum, Chriſtique Fidem pertinere, quæ de ſapientiæ laudibus Cap. I. VII. VIII. IX. poſita leguntur. Itaque non eſt mirum, ejus libri præcepta, multa quidem civilem prudentiam, ſenſu primum obvio inſtruere, ad ſpiritualis obſequii officia, ea quam diximus ratione transferenda: Alia ſtatim, & nullo medio, in eis præcipiendis officiis occupari. Idem ſpectare *Salomonis Eccleſiaſtem*, finis ipſe libri argumento eſt; *Finem totius rei audiamus; time Deum, & mandata ejus ſerva; Hoc enim totum eſt hominis. Quia omne opus in judicium adducit Deus, ſimul cum ſecretis omnibus, ſive bonis ſive malis.* En pietatis Chriſtianæ & ſummam & rationem, eo libro expreſſam, qui ſeculi inanitatem videtur aduſque mortis ſtatum producere, ut, ex ſeculi officiis aliud ſperari non poſſe, oſtendat. Sed omnium copioſiſſime hoc agit Pſalterium, in quo rara extant legalis vitæ argumenta, præut crebra ſunt & frequentia ſpiritualium Officiorum præcepta. Si ſolus extaret *Pſalmus* CXIX. ſolus Dei Legem commendaret, & ejus intellectum, ejus obſervandæ vires à Deo eis precibus peteret,

ret,quas paſſim legimus, merito pudefaceret *Judæos*; ſi quid ſit,cujus eorum cæcitatem obſtinationemque pudere poſſit; qui Legis ſtudium, quod tanto ardore profiteri Prophetam legimus,in *muliebrium menſium inſpectione, in embryonum abortorum* diſſectione, in exacto munditiæ legalis judicio comparando, collocatum fuiſſe,ſuis perſuadent. S. *Hieronymus* ad *Algaſiam* quæſt. X., *Præpoſitos habent Synagogis ſapientiſſimos quoſque fœdo operi delegatos, ut ſanguinem virginis, ſive menſtruatæ, mundum, vel immundum, ſi oculis diſcernere non potuerint, guſtu prælibent.* Cui convenit quod in capite primo *de Benedictionibus* Magiſtri *Davidem* introducunt cum Deo expoſtulantem, num ipſi non videatur *Pius*; quomodo ſe ipſe appellat, *Pſal.* LXXXVI. 2. *Ecce*, inquit, *Reges Orientis & Occidentis ſedent ordinibus comitatus ſui glorioſi, Ego autem ſedeo manibus inquinatis ſanguine menſtruo, Embryonibus, ſecundinis, ut pura ſit uxor viro.* Qui ea ad examen revocaverit, quæ hactenus diſputavimus, non dubitabit hoc eſſe quod diximus *ſecretum Legis*, cui diſcernendo *aperiri* ſibi *oculos*, crebris ejus *Pſalmi* precibus a Deo contendit. Tum, propter ſenſum ſpiritualem, ita Legem laudari *Pſalmo* XIX. 7, 8, 9. ut eam *animam revocare, ſimplicem ſapientem reddere, cordi lætitiam, oculis lucem præſtare,integram,rectam,puram,mundam,undiquaque juſtam,in æternum durare* prædicet; Quæ de Lege carnali nunquam dicta fuiſſent. Itaque quod idem, *Dei metuentes in via quæ Deo grata ſit inſtitutum iri*, quod *ſecretum Domini apud ejus metuentes* futurum, quod *fœdus ejus ipſis manifeſtatum iri* pollicetur, *Pſalmo* XXV. 12, 14. quid aliud ſibi velle dici poteſt,quam ejus Fœderis Legem,quo vitæ æternæ ſpem Patribus conſtitiſſe dictum eſt? Cujus intellectum, pro eo rerum ſtatu, exercendis pietatis operibus, majorem indies contigiſſe, non minus Prophetæ verba, quam noſtræ rationes oſtendunt.

Irenæus, loco ſupra citato,*contra Hæreſes* V. 35. Hæreticorum eſſe ait, (eorum nimirum, contra quos ſcribebat) facere

Quatenus hoc in N. Teſt. locum habeat.

facere cœleſtia typos aliorum cœleſtium; Quos ſic redarguit cap 69. *Rurſus autem, paſſionem Domini Typum eſſe dicentes extenſionis Chriſti ſuperioris, quam extenſus Horus formavit eorum matrem, in reliquis arguuntur, jam non habentes ſimilitudinem typum oſtendere. Ubi enim rurſus Chriſtus aceto & felle potatus eſt? Aut ubi diviſa ſunt veſtimenta ejus? Aut ubi punctus eſt, & exivit ſanguis & aqua? Aut ubi guttas ſanguinis ſudavit, & reliqua, de quibus dixerunt Prophetæ?* Arguit Hæreticos *Iræneus*, quod Paſſionem Domini Typum eſſe myſteriorum ſuorum vellent, quibus tamen ſingula, quæ in paſſione ejus acciderant, non congruebant. Itaque antea II.40. *Si enim, quæ a Domino facta ſunt, Typos eſſe dicunt eorum quæ ſunt in Pleromate, Typus in omnibus debet ſervari.* Idem eiſdem objicit *Origenes* in Expoſitione Evangelii S. *Joannis*. Sed hæc ratio Legem imponit myſtico Scripturæ ſenſui quem Eccleſia agnoſcit, ut ubique & obtineat, & ſibi conſtet; Quam minus recte intellexiſſe videtur *Origenes*, cum univerſam Scripturam, non minus recondito ac ſpirituali, quam obvio verborum ſenſu interpretandum eſſe, ac ipſe interpretari contendit. Alii his temporibus, quod idem ſibi perſuaſum haberent, ſenſus autem reconditos ab Origene, & eum fere ſecutis ſcriptoribus Eccleſiaſticis, ex Scripturis erutos, manifeſte coactos, & textui Scripturæ adverſos eſſe; novas rationes commenti ſunt, ſecundum quas, myſticus ſenſus literali reſpondeat. Mihi videtur, ad reddendam Chriſtianiſmi rationem, poſito Legem a Deo datam; hoc eſt, ad vetus Teſtamentum Novo conciliandum, & Chriſtianiſmum ex Lege probandum, aſſerendumque adverſus *Judæos*; prorſus neceſſariam eſſe hanc duplicis ſenſus differentiam; Sed quæ non ultra rationem ac baſim cui inſiſtit, locum habeat. Itaque ſpiritualem ſenſum in Novo Teſtamento alium quæri, quam quem ſimplex Evangelii ratio præ ſe fert, literalem alium, quam quem allata ex vetere Teſtamento loca poſtulant, ut ſenſus veteris proprius ſenſui proprio novi reſpondeat; idem eſſe puto,

ac

acſi Geometra contra hypotheſim faciat. Cæterum, neque hypotheſim ipſam in omnibus veteris Teſtamenti partibus aliter exigendam, ac ſingularum inſtituta ac ratio poſtulant. Scio S. *Hieronymum*, in Præfatione ad *Jonam*, & primi capitis Commentario, negare *eundem tropologiæ ordinem quem & hiſtoriæ*, ſervari poſſe, in eo quem typum Domini geſſiſſe Evangelium affirmat. Itaque de Petra ſtatim, quam Chriſtum fuiſſe ſcribit Apoſtolus, 1 ad Cor, X. 4. *Num univerſum loci hujus hiſtoriam, per hanc occaſionem cogemus ſub Leges Allegoriæ? Et non potius unuſquiſque locus, ſecundum hiſtoriæ diverſitatem, diverſam recipiet intelligentiam ſpiritualem?* Sed uſque adeo religioſe dubitat S. *Hieronymus*, ut veritatem innuat. Nam & Chriſti typus *Jonas*, & Propheta Synagogæ, ut Chriſti typus eſſe poſſet. Quare & pœnitentiam prædicare debuit *Ninevitis*, quod Gentibus univerſis facturus erat Chriſtus, & invitus prædicare; ut Synagogæ formam gereret, aſpernaturæ ſalutem futuram Gentibus communem. Utramque rationem qui ſpectet, non video, cur *Jonæ* hiſtoriam allegoriæ non congruere putet. Sane ſic, & *unuſquiſque locus hiſtoriæ*, ſive de Petra Chriſto, ſive de *Jona* Chriſto, ſecundum ejus diverſitatem *diverſam recipiet intelligentiam ſpiritualem*; nec quicquam prohibebit, *eundem tropologiæ ordinem* dici, *quem & hiſtoriæ*. Quod autem negare videtur, quod *Adamum* & *Evam*, Chriſtum & Eccleſiam ſignificaſſe aſſerit Apoſtolus, id ad totam hexaemeri hiſtoriam produci poſſe; de eo reſponderi poteſt ex eis quæ dicta ſunt. Exempli loco dictum ſit, ſpiritualis ſenſus hiſtorico aptandi, quatenus communis ratio in ſingulis locum habet. Hactenus igitur, operæ pretium viſum eſt, de diverſis partium Scripturæ inter ſe inſtitutis ac rationibus, quod quidem ad inſtitutam diſputationem attinet, minutiora hæc commentari; Non tam ad rejiciendas objectiunculas, quas ad auctoritatem novæ Scripturæ infirmandam Judæi afferre poſſint; & ad aſſerendam Fidem Apoſtolorum, in allegandis, juxta mentem Sancti Spiritus, veteris Scripturæ teſti-

teſtimoniis; Nam hæc, etſi ſummi momenti, hujus tamen inſtituti non ſunt. Sed ad conſtituendam ſemel rationem ac fundamentum, cui Novi Teſtamenti fides, poſito primum vetus à Deo eſſe, inſiſtat. Quod, niſi hoc poſito, nullus dubito firmum eſſe non poſſe.

Unus potius quàm plures ſenſus myſtici.

Quod autem poſteriores Scripturarum interpretes, ſenſum earum myſticum, in *allegoricum*, *tropologicum*, & *anagogicum* diſpeſcere voluerunt; Non videtur negandum, extitiſſe aliquam rationem, in eis rerum, Scripturis traditarum, generibus, eorumque inter ſe diverſitate, propter quam voces ipſæ, ad hoc potius quam illud ſignificandum reſtringi poſſent; Etiamſi apud veteres Eccleſiæ Patres, indifferentiorem eſſe earum uſum aſſerendum ſit. Ἀλληγορίαν quidem S. *Paulus* appellat, ſecundum quam, *montem Sinai eis quæ tunc fuerunt Ieroſolymis*; hoc eſt, Synagogæ non Eccleſiæ; συστοιχεῖν affirmat, ad *Gal.* IV. 24, 25. Nec eſt cur ejuſdem generis omnia, in quibus, ſcilicet, veteris populi vel leges vel geſta, ad novi populi ſtatum ſignificandum referuntur, eodem nomine cenſeri non poſſint. Nec tamen generalis hic intelligenda eſt ἀλληγορίας ſignificatio; ſed ad eam rationem reſtringenda, ſecundum quam, Novum Teſtamentum veteri reſpondere, diſputatum eſt. Non enim metaphoræ continuationem hic ἀλληγορίαν intelligimus tantum, ſed ejus metaphoræ, ſecundum quam Deus ipſe, Paradiſo, & terra promiſſa, Eccleſiam, ſive militantem ſive triumphantem; Regno, Prophetia, Sacerdotio Veteris Teſtamenti, Regnum, Prophetiam, Sacerdotium, ſive Chriſti ſive Chriſtianorum ſignificari voluit; Et reliqua ſecundum eandem analogiam. Quare neque *Philonis Hebræi* ἀλληγορίαι Chriſtianis agnoſcendæ ſunt, niſi huic rationi coincidant; Cujus in ἀλληγορίᾳ tabernaculi illuſtre extat exemplum, cum ἅγιον κοσμικὸν ab Apoſtolo appellatur *Heb.* IX. 1. cumque partes ejus in hujus mundi imaginem exponit. Nam *Joſephus*, *Antiq.* III. 5, 9. tres Tabernaculi regiones triplicis Cœli imaginem eſſe vult; Non aliter atque Pontificem maximum, cum

cum ejus adytum, tertio Cœlo respondens, ingreditur, figuram Christi gessisse Apostolus exponit, in summo Cœlo ad dextram Patris residentis. Sed *Philo* hoc amplius,quod Sacerdotalium vestium ἀλληγορίαν sic concludit, libro *de Vita Mosis* III. ἀναγκαῖον γὰρ ἦν τὸν ἱερώμενον τῷ θεῷ κόσμου παρεῖναι, παράκλητον χρῆσθαι τελεσφορώτατον τὸν ἀρετὴν υἱὸν, ὃς τε ἀμνησίαν ἁμαρτημάτων καὶ χορηγίαν ἀφθονωτάτων ἀγαθῶν. *Necesse enim erat, eum qui Patri Universi sacra faceret advocato uti virtute perfectissimo Filio, ad abolendam peccatorum memoriam, & omnis generis bonorum largitatem conciliandam.* Debebat enim Christum,non Mundum,Dei Filium posuisse,ut ad Apostoli mentem enarraret. Sed, quod *Philo*, ad mentem *Moysi*, *Deut.* XXVIII. 42,43. interpretandam adducit, id *Origenes*, plus semel, ad stabiliendum Christianismum ; non posse intelligi *Proselytum*, qui Judæo superior futurus sit ; quod *Philo* diserte prædictum a Moyse contendit ; alium a populo Christiano. Nam *Proselytum* propterea *superiorem futurum Israele Philo* exponit, quod ad Deum verum se recipiens, ad sortem in cœlis ineffabilem evectus sit ; degenere *Israelita*, neglecta Dei Lege, ad imas Tartari tenebras *subsidente*. *Proselytus* autem qui veram Dei Legem sequatur, post Fidem a Domino Christo proditam, solus intelligi potest Christianus. Vide *Philonem* libro de *Maledictionibus Legis* ; Tum de *Monarchia*, & de *Sacrificantibus* ; Ubi *Proselytos* Idololatriæ transfugas describit, *Israelitarum* πολιτείαν propterea amplexos, quos *Syriaca* Legis Versio recte ܠܘܬ ܐܠܗܐ reddit ; id est,ad verum Deum *conversos*. Sane *Philo*, cum ante repudiatum a Judæis Evangelium ; fortassis autem, ante Evangelium ubique terrarum promulgatum ; vixerit, causæ nihil est, quo minus, vel in Judaismo ad salutem pertinere, vel promulgato Evangelio, Judæus idem ac Christianus censeri possit ; Quo commendatiores Christianis ejus lucubrationes esse debent. Sed ut ad harum vocum distinctionem redeam ; Cum quæ a Prophetis,veteri populo a captivitate reverso fœliciter eventura prædicuntur,

in ſtatu populi Chriſtiani fœlicius impleta fuiſſe credendum ſit; Quanto magis, quæ Eccleſiæ militanti in terris præſtita vidimus, pro arrabone eorum accipienda ſunt, quæ triumphanti in Cœlis a Deo promiſſa leguntur? Ad hanc igitur ſignificandam rationem, quæ per ſe ipſa magni momenti eſt, quid obſtat, quo minus ἀναγωγῆς nomen reſtringatur; Quamvis univerſim, ad tranſlationem *a Veteri ad Novum Teſtamentum* exprimendam; in qua, reductionis ab inferioribus ad ſuperiora, (id eſt, a terreſtribus ad cœleſtia) ineſt quædam ſignificatio; ab Eccleſiæ Patribus uſurpatam, manifeſtum ſit? Denique *tropologiam* vulgo vocant, morum, ac pietatis Evangelicæ ex Veteris Teſtamenti figuris erutum argumentum; Cujus exemplum eſt, *Bovi trituranti oris non obſtringendi*, expoſitum à S. *Paulo* Legis præceptum. Atqui apud *Hieronymum* haud infrequenter, Tropologiæ generalis eſt ſignificatio, de ejus converſionis enarratione, qua Veteris Teſtamenti carnalia ad Novi Teſtamenti ſpiritualia transferuntur. Ponam hoc loco ejus verba, ad *Hedybiam* quæſt. XII. in quibus Tropologiam moralis loci enarrationem eſſe vult; *Triplex in corde noſtro deſcriptio & regula Scripturarum eſt. Prima, ut intelligamus eas juxta hiſtoriam; ſecunda, juxta Tropologiam; tertia, juxta intelligentiam ſpiritualem. In hiſtoria, eorum quæ ſcripta ſunt ordo ſervatur. In Tropologia, de litera ad majora conſurgimus; Et quicquid in priori populo carnaliter factum eſt juxta moralem interpretamur locum, & ad animæ noſtræ emolumenta convertimus. In ſpirituali* Θεωρίᾳ *ad ſublimiora tranſimus; terrena dimittimus, de futurorum beatitudine & cœleſtibus diſputamus; ut præſentis vitæ meditatio umbra futuræ beatitudinis ſit.* Idem ſcribit, in *Ezek.* caput XVI. libro V. Sequitur autem *Origenem Hieronymus*, loco *Philocaliæ* ſupra laudato, ubi ſecundum Apoſtolum, 1 ad *Theſſal.* V. 23. ut *integer Spiritus veſter, & anima & corpus ſervetur*; *Spiritum* ab *anima* diſtinguens, perinde diſtinguendum Scripturæ ſenſum myſticum innuit. Sed nihil eſt neceſſe. Cum enim Chriſtianiſmum partim in fide tenendis,

partim

partim in opere agendis ſitum eſſe, neceſſe ſit, moralis locus eorum proprius erit, quæ opere agenda ex literali Veteris Scripturæ ſenſu oſtendi poſſit. Itaque magis proprie idem *Hieronymus* adv. *Ruff.* I. 6. *Quando dico Tropicum; doceo, verum non eſſe quod dicitur, ſed allegoriæ nubilo figuratum.* Generalem hanc ſignificationem uſurpat in caput I. *Jonæ*, & *Nahum* Prophetam.

Sed hæc ſi vera ſunt, omnino conſequens erit, non minus à *myſtico Veteris Teſtamenti ſenſu*, quam a literali Novi, argumentum, ad veritatem eorum quæ de Chriſtianiſmo quæruntur aperiendam, duci poſſe. Verum eſt, multos multa in ſacram Scripturam commentos eſſe, quæ propterea pro ſenſu Scripturæ ſeſe venditent; a quibus argumentari inane eſſet; Utpote quæ laſcivientium ingeniorum luſus ſint potius, quam ad ſenſum Scripturæ pertineant. Ut autem verum ſit, quod vero Scripturæ ſenſui conſequens non eſt, ſtante Scripturæ veritate, ſtare non poteſt. Quare ſi Dei Spiritum, ſenſum Veteris Teſtamenti ſpiritualem tanto magis ſibi voluiſſe neceſſe eſt, quanto majoris momenti Evangelium apud Deum fuit, quam Lex; etiam quando obſcuriſſima ejus erant in Lege indicia; (quod non eſt hominis Chriſtiani negare) non eſt negandum, myſticum veteris Teſtamenti ſenſum efficacem eſſe, ad probandum quicquid de Evangelio, ex Legis cum eo conſenſu confici poſſit. Quin, argumentationis Apoſtolicæ filum, adverſus eos qui ex *Lege* non minus quam ex *Fide* juſtitiam ſperabant, huic uni fundamento inſiſtere, recenſenti Epiſtolas eorum conſtabit. Sed non eſt propterea putandum, novum aliquid, & in Chriſtianiſmo inauditum, recepto hoc dogmate, ex ſenſu myſtico Vet. Teſt. elicitum iri; qui ab Eccleſiaſticis ſcriptoribus ſemper uſurpatus, nihil unquam in eorum ſcriptis oſtendit, a communis Chriſtianiſmi dogmate diverſum. Nam ſemel conſtituta ratione, propter quam, literalem Evangelii ſenſum eundem ſpiritualem eſſe Legis ſenſum neceſſe ſit, non poteſt latere quare; Ac propterea,

Myſticum ſenſum ad argumentandum valere.

nec quatenus; mysticus veteris Testamenti sensus ad Novi literalem probandum adhiberi possit. Cum autem manifestum sit, quæ clarissime omnium in Evangelio promulgata sunt, in Lege figurarum ambagibus & velamentis induta fuisse; ac propterea summatim proposita; Non potest in dubium venire, quæ sub Evangelio in quæstionem venire possunt, ea argumentis ex Lege ductis confici non posse; Nisi partium studio, aut ejus causis, (quæ, subinde, apud Christianos quantam vim habeant, nimis manifestum est) ad illud, quod omnibus manifestum esse & debebat & poterat, in quæstionem adducendum deveniatur.

CAPUT. V.

Certam esse Fidem Scripturis, quæque in Deum non in homines desinat, consentiente Fidelium Testimonio, non auctoritate decernentis Ecclesiæ. Nullam edere rationem cur credant, qui aliam viam insistunt.

Unde certa Fides Scripturæ.

NUNC, qui idoneam credendi rationem a nobis expositam fateatur, videtur tamen adhuc quærere posse, unde veram esse fidem constet, quæ in rebus consistit, tanto à nobis locorum ac temporum intervallo gestis. Scilicet, extitisse eis temporibus, quibus extitisse fertur, Jesum quendam Nazarenum, qui, gentis suæ odio, quod Legem *Moysi* ab eo evacuari crederent, crucifixus, missis XII. Apostolis, per totam qua patet ὀικουμένην, Christianam Fidem disseminaverit; majus quiddam videtur, quam in quo famæ credendum sit ei, qui testibus oculis auribusque suis credere non possit. Sed facile est respondere, imperiti esse hominis, ejus rei fidem famæ imputare, in qua, consensui generis humani, tam fallere quam falli nescio, fidem habemus. Quis enim credat, ullum unquam hominem Gentilem, homini Judæo de Chri-

sto

ſto referenti crediturum fuiſſe, niſi prius explorato, Judæos ipſos, qui Chriſtianiſmo obſtarent, veritati rerum Domini Chriſti obſtare non potuiſſe? Quis, illos Judæos, qui de Domino Chriſto Gentibus teſtimonium perhibebant, Judæis ſuis, rerum ejus veritatem omni ſtudio opprimentibus, tam periculoſum dicendum teſtimonium ſuſcepturos, niſi rebus ipſis conſtitiſſet, vere geſta, propter quæ ipſi fidem ſuſcipiendam putarent, Gentis ſuæ proceres non putarent? Nam, in quorum arbitrio erat, utrum Chriſtiani eſſent necne, in eorum arbitrio non erat, rerum Chriſti veritatem ſupprimere; quarum memoriam morte ejus oppreſſam volebant. Cum igitur, fama earum proximas ſubinde regiones occupante, quibus hujus famæ veritatem explorandi facultas erat; quod ſemper quibuſdam præ aliis accidebat; Subinde ad Chriſtianiſmum ſeſe applicarent, ac eos, quos ad ſui inſtar eſſe volebant, de eadem certiores facerent; factum eſt, ut in una *Jeroſolymorum* civitate crucifixus Chriſtus, per totum Orbem terrarum, ſaltem qui commercio pateret, crucifixus cognoſceretur; Nec majori dubio, ab eis qui fama hæc primum acceperant, quam qui Cruci ipſius adfuerant. Sunt enim pleraque in rebus humanis, communi hominum ſenſu ac ratione non minus certa, quam quæ oculis ipſis aut auribus uſurpamus. Neque ullum unquam aut levius aut gravius ſuſciperetur negotium, niſi perinde certa crederentur, quæ locorum ac temporum intervallis diffita, ac quæ ſenſibus ſubdita ſunt. Itaque, qui, ab Imperio Romano ad fidem converſo, ad hæc uſque tempora Chriſtiani ſumus, non minus exploratam rerum fidei veritatem habemus, quam qui Domino Chriſto & Apoſtolis ipſius, miracula patrantibus, propter quæ Chriſtiani facti ſunt, aſtiterunt. Nam eorum pauci admodum pleriſque, plerique paucis admodum ejuſmodi operibus gerendis interfuerunt; de pleriſque exploratæ famæ crediderunt; Non magis de eis dubii, in quibus famæ ſic exploratæ, quam in eis, de quibus ſenſibus ſuis crediderant. Itaque toto Orbe Chriſtianiſmum profeſſo,

professo, totius Orbis testimonio deinceps credunt, qui deinceps Christiani fiunt. Nam præcipuam Orbis partem totius nomine appellare licet, ubi non amplius, an vera sit ratio credendi dubitatur, sed an idonea. Qua in causa cum essent ab initio Judæi, factum est, testimonio Apostolorum Christi & Discipulorum, ut in eadem esset totus Orbis terrarum.

Fidem divinam facit Spiritus Dei, sensu præeunte.

Atque hæc si recipiantur, valde opinione sua falsus erit, quicunque Fidem illam *humanam* tantum putet, quæ testimonio hominum nitatur. Nam, qui miraculis Domini Christi & Apostolorum ejus præsens affuerit, eisque motus Christianismum amplexus fuerit, non puto *humanam* ejus Fidem videri posse, quod non nisi oculorum interventu concepta fuerit. Quod autem ille oculis suis debet, id si ego alienis debeam, ad fidei divinitatem, inde conceptæ, tantundem intererit. Atqui, cum ex humani generis testimonio ad fidem acceditur, communis hominum sensus, ex testimonio αὐτοπτῶν natus, non minus affirmat id de quo omnibus convenit, quam oculorum testimonium id quod oculis subest. Itaque ad salutem proficere illam fidem nihil prohibet, cujus rationem generis humani consensus affirmat. Sunt qui putent, eum qui in Sacræ Scripturæ codicem primum incidat, ignarus omnium quæ in eo leguntur, temporum, locorum, hominum, reum fore spretæ fidei ac salutis æternæ, nisi ad fidem sic vocatus accedat. Reputarent hi saltem apud se, damnari à Deo spretæ fidei, salva justitiæ ratione non posse, nisi qui idoneam rationem neglexerit, propter quam credendum sit. Neque enim aliter Spiritus Sanctus; cujus efficaciam ad credendum necessariam, supponi hoc loco posse, etsi non probari, dictum est; ad salutarem fidem efficax fuerit, nisi per idoneam rationem, propter quam credendum sit. Atqui, quæ, in Scripturis posita reperiet, qui in sacrum codicem primum inciderit, locorum, temporum, hominum nomina ac notæ, quomodo aliquid significare, quomodo verum significare judicabit, qui

qui voces tantum intelligat, rationem ac conſilium narrantis, ac quibus modis fidem ſibi faciat, nullus intelligat? Quantum hoc ab eorum imaginatione diſtat, qui Scripturas pro Dei verbo, Spiritu Dei, ante omnem credendi rationem inſpirante ac revelante, recipi volunt? Quaſi charta ac literæ, non rerum ipſis ſignificatarum mens & ratio, Spiritus Dei in hominibus Chriſto conciliandis idoneum inſtrumentum eſſent. Deus quidem, ſi hoc ad rem ſit, homines ſibi providit, Verbo Evangelico Judæis ac Gentibus affirmando, idoneis dotibus inſtructos, qui veterem Scripturam, prædicationi ſuæ conſentaneam, afferrent ſecum, & ſi opus eſſet, allegarent; Nam eorum prædicationem Novi Teſtamenti Scripturis antiquiorem eſſe conſtat. Et hoc illud eſt, cujus cauſa, alii cum S. *Auguſtino* Eccleſiæ Scriptores *Judæos capſarios noſtros* appellant; Inſtar ſervorum, ſcilicet, qui Dominorum ſuorum capſis præpoſiti, præſto ſemper habere debebant, inſtrumenta & Scripturas, quæ ad fidem titulis Dominicis faciendam pertinebant. Cum enim ab initio prædicaretur Fides Gentibus, alleganda erat veteris Scripturæ Fides, teſte Synagoga; in quo teſtimonio deſinere neceſſe erat totum probandi proceſſum. Itaque cum ad fidem Novis Scripturis faciendam aggredimur, neceſſe eſt, totam probandi viam ac methodum, in totius Chriſtianiſmi conſenſum deſinere. Neque enim difficile erat, rationes credendi, ſive Veteribus ſive Novis Scripturis comprehenſas, auditorum judicio admovere; non ſolum quam idoneæ ad faciendam Fidem, ſed etiam quam veræ haberi deberent, judicandas. Neque aliter ſpretæ Fidei ac ſalutis rei erant, quam ſpretis idoneis credendi rationibus, idoneæ rationi propoſitis.

Scripturas teſtibus Scripturis, non Eccleſiâ teſte Eccleſiam aſſeri.

Quibus conſtitutis, facile eſt videre, Scripturas ex Scripturis probari poſſe; nec tamen inde ſequi, vel Eccleſiam vel Scripturas Eccleſiæ teſtimonio aſſeri poſſe. Cum enim Scriptura duobus præcipue elementis conſtet, quarum unum rationes credendi continet, alterum Fidei materiam; alterum

alterum eo pertinet, ut ſcias, cur Chriſtianus eſſe debeas, alterum ut, Chriſtianum eſse, quid ſit; manifeſtum eſt, ex rationibus credendi quæ Scripturis referuntur, de omnibus, in quibus poſitus eſt Chriſtianiſmus, ex Scripturis conſtare, quod divinitus revelata ſint. Sed tamen, quatenus rationes credendi aſserere ipſæ veritatem ſuam, quamvis Scripturis propoſitæ, non poſsunt, niſi explorata, ex conſenſu fidelium, earum veritate; non eſt dubium, vere dici poſse, ab authoritate Eccleſiæ pendere Scripturarum fidem, quod à Deo profectæ ſint. Cum enim, Apoſtolorum de Chriſto teſtimonium, *conſenſus Fidelium* exploratum reddat, ex fidelibus autem conſtet Eccleſia; manifeſtum eſt, auctore Eccleſia, ideoque *Eccleſiæ auctoritate*, Scripturas pro Dei Verbo recipi. Neque ad rem pertinet, de verbis contendere; niſi quod exigua, ſignificationis verborum, initio non animadverſa varietas, ingentem in progreſsu errorem ſtruat. Nam etſi verum ſit quod dixi, nihil tamen ad eorum cauſam facit, qui Scripturarum fidem ab *ea Eccleſiæ auctoritate* ſuſpendunt, qua *controverſias* in Eccleſia ſubnatas *terminari* volunt. Auctoritas enim, quæ de dubiis decernat, Eccleſiam corpus eſse ſupponit, ac hominum ſocietatem; etſi non ad civilis vitæ, ſed Chriſtianæ commercium; cujus nomine qui auctoritatem obtineant, penes eos ſit, ut ei pacem præſtent, de controverſis pronunciare. Atqui hoc quare, niſi probatum, recipi non poſſit, dictum eſt: Tum, probari non poſſe, niſi, qua ratione Scripturas pro Dei verbo recipiamus, expeditum fuerit; Tantum abeſt, ut ad faciendam Scripturæ fidem ſupponi debeat. Neque eſt hoc, quibuſdam animadverſis quæ dicta ſunt, obſcurum. Etenim, Veteris Teſtamenti fidem conſenſu Synagogæ, non minus niti, quam Novi fidem conſenſu Eccleſiæ, hujus diſputationis progreſſus indicat. Atqui, auctoritatem in Eccleſiam Synagogæ eſſe, abſurdum fuerit; niſi eam teſtandi auctoritatem intelligas, propter quam teſtibus fidem habemus. Nam ejus Gentis conſenſus, in eis colendis Legibus, quas,

cultu

cultu suo, divinitus acceptas testantur, non minorem fidem Veteri instrumento conciliat, quam populi Christiani consensus Novo. Itaque non damus hoc testium fidei, ut propter eam, fidem nos divinitus accepisse credamus; sed communi hominum rationi, generis humani consensum testimonio sensuum substituentis, in eis, quæ sub eorum sensum, ad quos pertinent, cadere non possint. Præterea, cum dictum sit, testimonium Apostolorum, de Christo nunciantium, generis humani consensu exploratum esse; propterea quod, nec Judæi, nec Gentiles rejicere rationes credendi potuerint, tanquam falsas, quibus, tanquam minime idoneis, obtemperare noluerint; manifestum est, eam Ecclesiæ auctoritatem, quæ ad fidem Scripturæ faciendam pertineat, universitatis esse Christianorum, tanquam communi hominum sensu præditorum, non rectoribus Ecclesiæ, ad ejus terminanda discidia, divinitus constitutam.

Exponitur Augustinus, *teste Ecclesia, Scripturis fidem habens.*

Neque his inconvenit celebris ille S. *Aug.* locus, *adversus Epist. Fund.* cap. V. quem, ut discuti possit, prolixius allegabo. *Si ergo invenires aliquem qui Evangelio nondum credit*; ait *Augustinus* Manichæo; *quid faceres dicenti*; *non credo? Ego vero Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholicæ moveret auctoritas. Quibus ergo obtemperavi dicentibus*; *credite Evangelio*; *cur eis non obtemperem, dicentibus mihi*; *noli credere Manichæo? Elige quid velis. Si dixeris*; *Crede Catholicis*; *ipsi me monent ut nullam fidem accommodem vobis. Quapropter non possum, illis credens, nisi tibi non credere. Si dixeris*; *Noli credere Catholicis*; *Non recte facies, per Evangelium me cogere ad Manichæi fidem*; *quia ipse Evangelio, Catholicis prædicantibus credidi. Si autem dixeris*; *recte credidisti Catholicis laudantibus Evangelium, sed non recte credidisti illis vituperantibus Manichæum*; *usque adeo me stultum putas, ut, nulla reddita ratione, quod vis credam, quod nolvis non credam? Multo quippe justius & cautius facio, si, Catholicis quoniam semel credidi, ad te non transeo*; *nisi me, non credere jusseris, sed manifestissime ac apertissime scire me aliquid feceris. Quocirca, si mihi rationem*

redditurus es, dimitte Evangelium; si ad Evangelium te tenes, ego ad eos me teneam, quibus præcipientibus Evangelio credidi; Et his jubentibus, tibi omnino non credam. Quod si forte in Evangelio aliquid apertissimum de Manichæi Apostolatu invenire potenis; infirmabis mihi Catholicorum auctoritatem, qui jubent, ut tibi non credam; Quo infirmata, jam nec Evangelio credere potero, quia per eos illi credideram. Ita, nihil apud me valebit quicquid inde protuleris. Quapropter, si nihil manifestum de Manichæi Apostolatu in Evangelio reperitur, Catholicis potius credam, quam tibi. Si autem inde aliquid manifestum de Manichæo protuleris, nec illis nec tibi: Illis, quia de te mihi mentiti sunt; Tibi autem, quia eam Scripturam mihi profers, cui per illos credideram, qui mihi mentiti sunt. Sciendum est Manichæum, ut & Gnosticos; qui veritatem aliam, ab ea quæ Scripturis continetur, sibi revelatam ferebant; cum Christiani, nisi nomine non essent, Scripturas nec agnovisse, ultra quod commentis suis expediret, nec eisdem rationibus, quibus Christiani, agnoscere potuisse. Itaque necesse fuit *Augustino* Catholicos Manichæis opponere; Quod nomen Christianum sibi ipsi vindicarent, Catholicum non item. Quod si cum eis Hæreticis res ipsi fuisset, qui totam Scripturam agnoscebant, propterea quod eadem illam, qua Catholici, ratione agnoscerent, non opus fuisset *nomen Catholicum* in hanc quæstionem vocare. Itaque ad rem non pertinet; quod erudite tamen animadversum est; *crederem* pro *credidissem* ab *Augustino* positum esse. Id enim verum esse, multis Africanorum Scriptorum productis locis probarunt; Quod Africani styli proprium esse volunt, mihi non videtur. Nam cum *Hieronymi*, *Sidonii*, aliorum quam Africanorum, *Augustiniani* seculi Scriptorum usu tritum ostendi possit, pessum eunti tum potius Latinitati videtur imputandum. Ponatur igitur, *Augustinum* nondum Christianum, Scripturis se crediturum, sepositа Ecclesiæ Catholicæ auctoritate, negare. Eadem enim ratione Manichæo, qua Gentili, agnoscenda est Scripturæ Fides. Quæro, cum præcipientibus Catholicis Evangelio credidisse se dicit;

num

num affirmantibus sua fide, Evangelium Dei Verbum esse credidit, an rationes proponentibus, ita credendum esse. Argumento sint quæ *cap.* IV. leguntur; *Ut ergo hanc omittam sapientiam, quam in Ecclesia Catholica esse non creditis, multa sunt alia quæ in ejus gremio me justissime teneant. Tenet consensio populorum atque Gentium, tenet auctoritas, miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata; Tenet ab ipsa sede* Petri *Apostoli; cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit; usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum: Tenet postremo, ipsum Catholicæ nomen; quod non sine causa, inter tam multas Hæreses, sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut, cum omnes Hæretici dici se Catholicos velint, quærenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conveniatur, nullus Hæreticorum vel* Basilicam *suam, vel domum audeat ostendere.* Hic locum habet, quod jam observatum est. Cum idoneam credendi rationem, ei, quam minime idoneam sequebantur Manichæi, oppositam, *Augustinus* Ecclesiæ Catholicæ tribuere vellet; rationes permiscuit, quæ Catholicæ Ecclesiæ communionem, non minus contra eas Hæreses asserrent, quæ Scripturas eisdem de causis recipiebant, quibus Catholici, quam adversus Manichæos, qui diversis. Nam adversus *Novatianos*, *Montanistas*, *Donatistas* faciebat successio Sedis Romanæ, & quod *Catholicum nomen*, cum affectarent, obtinere non possent. Et tamen Scripturas non minus integras recipiebant, quam Catholici. Cæterum, cum consensum, auctoritatem, miracula, vetustatem allegat pro eo Christianismo, quem Manichæis oppositum tenebat, ea ipsa allegat, quibus rationem credendi, sive idoneam, sive veram probavi. Atque hæc in *libro de utilitate credendi* prope extremo, adhuc manifestius ipse posuit *Cap.* XIV. *Sine paululum mecum ipse considerem; quoniam Christum ipsum, quomodo apparere hominibus voluit, qui istis etiam vulgaribus oculis visus esse prædicatur, ego non vidi; quibus de illo crediderim, ut ad te, jam tali præstructus fide accedam. Nullis me video credidisse, nisi populorum atque Gentium confirmatæ opinioni, ac famæ admodum*

celeberrimæ. Hos autem populos, Ecclesiæ Catholicæ mysteria usquequaque occupasse. Mox, *Hoc ergo credidi, ut dixi, famæ, celebritate, consensione, vetustate roboratæ.* Et paulo post; *Ergo ille, afferens medicinam, quæ corruptissimos mores sanatura esset, miraculis conciliavit auctoritatem, auctoritate meruit fidem, fide contraxit multitudinem, multitudine obtinuit vetustatem, vetustate roboravit religionem; quam non solum Hæreticorum ineptissima novitas, fraudibus agens, sed nec Gentium quidem veternosus* (l. veternus) *violenter adversans, aliqua ex parte convelleret.* Cap. autem XVII. *Hoc factum est divina providentia, per Prophetarum vaticinia, per humanitatem doctrinamque Christi, per Apostolorum itinera, per Martyrum contumelias, cruces, sanguinem, mortes, per sanctorum prædicabilem vitam, atque in his universis, digna rebus tantis atque virtutibus, pro temporum opportunitate miracula.* Quibus inter se collatis, manifestum erit, *Augustinum*, etsi, quæ rationem credendi idoneam, ab eis non distinguat, quæ veram ostendunt; quod mihi facere necesse est; eandem tamen mecum rationem, propter quam Christiani sumus, allegare; Auctoritatem autem Ecclesiæ, eam quæ in terminandis controversis cernitur, ad eam rationem nunquam supponere.

Idem probatur ex Tertulliano & Irenæo.

Eadem est ratio eorum, quæ, adversus vetustiores Manichæis Hæreticos disputat, post *Irenæum, Tertullianus.* Nam & eadem causa est; Quatenus quidem Apostolos & prædicasse agnoscebant utrique, & scripsisse. Quos tamen hi, vel non omnia sciviſse volebant; ac propterea diversa prædicasse; vel secretiora quædam, non omnes quidem, sed auctores suarum Sectarum docuisse; vel Ecclesias suo vitio aliter accepisse, quam Apostoli proferebant; *de præscript. Hæret. cap.* XXII. XXV. XXVII. Et sane eandem esse causam necesse est, non solum *Muhammedis* & Alcorani ejus; Qui cum *Mosen*, Apostolos, Dominum Jesum Prophetas agnoscant, divinitusque editas eorum Scripturas, tamen hoc, non nisi quatenus Muhammedi, ad utriusque Legem exterminandam, suamque substituendam visum est; Sed etiam

Enthusi-

Enthuſiaſtarum omnium & Fanaticorum, ſi qui hodie, alia ſibi intus dictare Dei Spiritum volunt, quam quæ ex Verbo Eccleſiæ tradito hauriri poſſint. Horum anteſignanum, quem nuper Tyrannum experti ſumus, multis indiciis agnoſcere licet; Præſertim quod *revelari nunc Sanctis*, non quidem Scriptis *adverſa*, ſed *alia* tamen, palam profeſſus eſt. Neque eſt alia cauſa *Tertulliani* ipſius, poſtquam Montani Prophetiam divinitus inſpiratam agnovit, quam Eccleſia damnaverat. Nam etſi, ipſe quidem nihil aliud, tanquam docente Paracleto, ſuſceperit, quam quibus teſtimonium ferre Scripturam putabat; Tamen, τὰς κ' φεύγας Montani ſectarios, graviora poſtmodum erraſſe, negari non poteſt. Et qui eam in credendo auctoritatem ſequatur, quæ à Scripturis non pendeat; quamque perinde divinam credi oportet, ac Scripturas divinitus proditas credimus; Quid eſt, cur non poſſit Scripturarum verba in eum ſenſum ſubigere, quem ſibi dictare Dei Spiritum ſomniat? Recte igitur omnino *Tertullianus*, negat jus eſſe Hæreticis, ex Scripturis agendi; Eccleſiæ jus eſſe aſſerit, Hæreticos, omni ex Scripturis actione ſummovendi; Eos nimirum, qui alium Fidei auctorem præter auctores divinæ Scripturæ ederent. Sed rationem Scripturarum pro divinis recipiendarum, num auctoritatem decernentis Eccleſiæ, & pronunciantis eſſe vult, an teſtimonium ferentis fidem & conſenſum? Hunc certe Fidei Catholicæ ſtatum Hæreticis opponit, cap. XX. *Chriſtus Jeſus Dominus noſter, homo & Deus, cujuſcunque Fidei præceptor, cujuſcunque mercedis repromiſſor, quid eſſet, quid fuiſſet, quam Patris voluntatem adminiſtraret, quid homini agendum determinaret, quamdiu in terris agebat, ipſe pronunciabat, ſive populo palam, ſive diſcipulis ſeorſim; Ex quibus* XII. *præcipuos lateri ſuo adlegerat, deſtinatos Nationibus magiſtros. Itaque uno eorum decuſſo, reliquos* XI. *digrediens ad Patrem poſt reſurrectionem, juſſit ire & docere Nationes, intinguendas in Patrem, & in Filium, & in Sp. Sanctum. Statim igitur Apoſtoli, conſecuti promiſſam vim Sp. Sancti, ad virtutes & eloquium, primo per Judæam conteſtata*

fide

fide in Jesum Christum, & Ecclesiis institutis, dehinc in orbem profecti, eandem doctrinam ejusdem Fidei Nationibus promulgaverunt, & proinde Ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt, a quibus traducem fidei, & semina doctrinæ, cæteræ exinde Ecclesiæ mutuatæ sunt, & quotidie mutuantur, ut Ecclesiæ fiant; Ac per hoc & ipsæ Apostolicæ deputantur, ut soboles Apostolicarum Ecclesiarum. De ratione agnoscendi Domini & Apostolorum, *Mosis* ac Prophetarum, quæstio erat nulla cum eis, qui omnes à Deo missos agnoscebant. Ecclesiæ auctoritatem Fidei fundamento insistere, antiquiori utique, & Rationis ordine priori, ipse ostendit, qui posteriores Ecclesias ab Apostolicis traducem Fidei mutuari scribit, ut Ecclesiæ fiant. Scripturas eatenus recipiebant Hæreses *Tertulliani*, quatenus sibi expediret; Mutilatas, interpolatas pro arbitrio, ab Ecclesia adulteratas querebantur cap. XXXVIII. Quæ hic nota, quod argumentum sinceritatis integritatisque, sive Fidei, sive Fidei instrumentorum? Ea sane, quam recte, ab Ecclesiis acceptæ Traditionis Apostolicæ notam, ipse ediderat cap. XXVIII. *Ecquid verisimile est, ut tot ac tantæ in unam Fidem erraverint? Nullus inter multos eventus unus est. Exitus variasse debuerat error doctrinæ Ecclesiarum. Cæterum quod inter multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum.* Itaque de origine unitatis cap. XXXI. *Cæterum si quæ audent interserere se ætati Apostolicæ, ut ideo videantur ab Apostolis traditæ, quia sub Apostolis fuerunt; possumus dicere: Edant ergo origines Ecclesiarum suarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tum cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem & antecessorem.* De universalitate autem veritatis cap. XXX. Age jam *qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuæ, percurre Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsident, apud quas ipsæ authenticæ literæ eorum recitantur, sonantes vocem, & repræsentantes faciem uniuscujusque.* Nisi alia nunc, alia tum salutis assequendæ ratio,

hæc

hæc omnia nobis proficiunt; Nec poteſt alia reddi ratio, cur recipienda ſit Fides, agnoſcendæ Scripturæ, quam quæ miſſos à Deo probat eos, à quibus Fidem, à quibus Scripturas accepimus. Nec tamen de ejus rationis veritate aliter conſtare poteſt, quam auctoritate Eccleſiæ; non quam habere debet erga Fideles, qui ejus auctoritatem in decernendo ſequi debeant; ſed quam in ferendo teſtimonio ejus conſenſus habet, erga eos qui nondum credunt, ut Fideles fiant. *Irenæus* autem, cum *Tertulliano*, eiſdem rationibus inſiſtit; cui ſcilicet materiam tantum dedolavit, quam, homo juris Romani peritus, ad arcendas jure nominis Chriſtiani ſui temporis Hæreſes, ex recepta jure agendi ratione perpoliret. Non valere autem *Tertulliani præſcriptionem*, inter partes quarum controverſias finimus, facile conſtat; Inter quas, nullam aliam eſſe Fidei originem conſtat, à divinis Scripturis earumque ſcriptoribus.

Non poſſe dubiam videri Fidem Codicum.

Ex eis quæ dicta ſunt conſtare poteſt, de Scripturarum Fide nullam inde controverſiam eſſe poſſe, quaſi temporum injuria interciderint, neque amplius extent indubitata earum exemplaria; Quanquam quibuſdam viſum fuerit, elevandæ earum auctoritati, in terminandis hujus ſeculi controverſiis, opportunum, eandem auctoritatem, quatenus adverſus Atheos, Gentiles, Judæos, Hæreticos valere poſſit, in dubium vocare. Affertur in hanc rem, quod in codice *Bibliorum Vulgatæ Editionis*, ex mandato *Sixti* V. P. M. recognoſcendo, experiendo cognitum fertur. Collatis enim C. exemplaribus, inventos eſſe errores lectionis bis mille. Hinc reputare jubemur, quot errores diligentiſſimus exſcriptorum in ſuum apographum illaturus ſit. Tum, quot exemplaria, diffuſo undiquaque Chriſtianiſmo, propagata fuerint. Hoc enim qui faciat, ſi, quod eveniſſe conſtat, manente eadem ratione eventurum fateatur, nullam earum partem, tanquam extra erroris aleam poſitam, aſſerere poſſe. Hæc qui diſputant, ſi de *Homero* vel *Virgilio*, de *Platone* vel *Ariſtotele*, de *Demoſthene* vel *Cicerone*, de *Hippocrate* vel *Galeno* quæſtio

quæstio esset, sint ne eorum scripta quæ terimus, non sine pudore, de eo sibi constare negarent, cui studium suum & tempus omnes impenderent. Nam quod plura Scripturarum, quam cujusvis præterea auctoris exemplaria propagantur, etsi necessario, plures in eorum exemplaria errores infert, quam quibus diversi generis literæ obnoxiæ sint; tanto tamen difficilius est, ut eorum aliquis obtineat, quanto plures sunt ex quibus corrigatur, quod, cum casu incidat, non nisi in unum aut alterum incidere possit. Nihil adhuc dico de *Religione*, propter quam, & propagantur exemplaria, & teruntur. Cum enim perpetuus sit, permultorum ejusdem Scripturæ per omnes linguas exemplarium, usus, qua privatim qua publice; cum, qui Christianismum animo vel colat, vel profiteatur, monumentorum ejus corruptelam æquo animo ferre non possit; manifestum est, vitia casu illata consilio sublatum iri: Et adversus studium hoc agentium, temeritatem casus non valere. Quod si, memoriam rerum à Domino Christo, & Apostolis gestarum, Traditione propagatam, indubitatæ veritatis rationem esse ad credendum, probatum sit; Quanto magis, cum proferuntur literæ, quibus consignatæ sunt? Quis enim dubitat; saltem qui videat, quid facere soleant, qui *hæreditatum titulos* liquidos servare volunt; quanto magis ad fidem valeant, quæ literis, quam quæ memoriæ tradita creduntur? Cum autem dictum sit, Scripturas rationibus ad credendum impellentibus partim, partim rebus quibus credendum sit constare; Quod ad asserendam credendi rationem valeat, propter quam Christiani sumus, ad asserenda ea quibus credendum sit, ut Christiani simus, valebit; quæ nisi teneantur, vere Christiani non simus. Unde manifestum est, quam vim habeat partium studium, apud eos, quos non vereri videmus, communis Fidei rationes labefactare; quas scriptas firmiores esse constat, quam memoriæ tantum mandatas; & à communis Fidei hostibus gratiam inire; quos multo empturos constat, in Novis Scripturis nihil certum esse; (de

veteribus

veteribus enim ſoliciti non ſunt) modo in eis non valeant, de quibus diſcidium conflatum eſt. Atqui *Tertullianus*, quid opponit Hæreticis, adulteratas ab Eccleſia Scripturas damnantibus, quas ipſi interpolabant, niſi Eccleſiarum conſenſum; hoc eſt, nominis Chriſtiani; Fidei ſuæ & ſalutis titulos & inſtrumenta, perpetuo ſuo omnium uſu afferentium? Nam eaſdem à nobis tractari Scripturas, quas *Tertullianus* ſui temporis Eccleſiæ aſſerebat, ex quibus omnia omnium Eccleſiæ Scriptorum monumenta conſtant & contexuntur, non eſt humani pudoris negare.

Idem eſſe, hac in re, nobis & natura notius.

Ex dictis denique conſtare poteſt, diſcrimen ejus quod *ſeipſo*, ſive *natura*, ab eo quod *nobis prius ac notius eſt*, non perinde in aſſerenda ſive Fidei, ſive Scripturarum veritate obtinere, ac in rerum cauſis inveſtigandis. Cum enim ab effectis, ſenſibus ſubditis, in quos ſingula quæque incurrunt, ad indagandam cauſam univerſorum, ad eandem ſpeciem vel genus pertinentium, progreſſio fit; manifeſtum eſt, ab eis quæ *nobis prius nota* ſunt, ad ea quæ *ſeipſis ac rationi rectæ notiora*, progreſſionem fieri. Nam qui adeptum multi temporis, ac ſtudii, & inſpectionis ſingulorum experimentis, ſcientiam, obſcurius quidem, ſed multis partibus compendioſius tradere vult; ab univerſorum rationibus initium ſumens, ne idem de ſingulis inculcare cogatur; recte tamen *a notioribus* initium ſumit. Neque enim quicquam aut doceri aut diſci poteſt, niſi a notiori, ad id quod minus notum eſt progrediaris. Sed quod in hac methodo *natura notius* & eſt & dicitur, *nobis ignotius* & eſt, & dici debet; quorum omnis ſcientia a ſenſu ſingulorum incipit. Quod ſi res geſtæ Domini Chriſti & Apoſtolorum ratio ſint credendi, ut dictum eſt, erunt illæ *ſimul nobis notiores*; quas ſenſibus ſubditas fuiſſe oportuit; *ſimul rationi*, quia nemo aliam rationem reddat, propter quam Chriſtianus ſit. Nam in eis quæ fide tenentur, quare *vera* ſint quæ ad fidem ſolam pertinent, quærendum non eſt; Quare *fide tenenda* ſint, niſi rationem teneas, fruſtra a Deo, quæ credentibus promiſſa

sunt expectes. Cum igitur ratio credendi in opera sensibus subdita refundenda sit; manifestum est, nullum esse, ab operibus sensui subditis, propter quæ credimus, ad rationem credendi, quam ipsa continent, progressum. Itaque frustra in hac quæstione disputatur; Scripturarum quidem auctoritatem *natura priorem* esse, & *seipsa notiorem*, Ecclesiæ autem auctoritatem *nobis & priorem, & notiorem*; Nisi hoc sibi velit, quod dictum est; consensu fidelium, de veritate operum Scripturis proditorum constare, propter quam credimus. Nam si quis Ecclesiæ nomine Christianos tantum intelligat, quibus constat Ecclesia; sunt ii quidem nobis ad credendum auctores, qui, cum ipsis fides habetur, rebus veris, non impostura hominum fidem haberi, certiores nos reddunt. Sed qui Ecclesiæ auctoritatem, quæ in terminandis controversis cernitur, in credendo sequendam contendunt, non possunt rationem reddere, quare Ecclesiæ hanc auctoritatem assignent. Neque enim ex Scripturis reddi potest ab iis, qui, non nisi propter hanc Ecclesiæ auctoritatem, Scripturis fidem haberi contendunt. Nemo mirum aliquid à me dici hac in re putabit, qui cogitet, idem in Geometria, idem in Mathematicis universim demonstrationibus obtinere; Idque ratione manifesta, cui contradici non possit. Cum enim *notius sensui* ab eo quod *notius est rationi* eo diversum sit, quod inductione singulorum fides facienda sit ei quod universim enunciatur; Manifestum est, Geometriæ, & artium Mathematicarum principia non habere opus singulorum inductione, ut se universim vera esse probent. Ponente enim *Euclide*; *Quæ tertio æqualia sunt sibi ipsis æqualia esse*; *Totum majus esse parte*; quis non verum dici concedat, nulla singulorum præmissa inductione? Atqui *Aristoteles* non credit receptum iri pro manifestis, quæ sibi ad constituendam virtutis definitionem sumenda censet, secundo ἤθεσιν νεηβαχείων, nisi in discipulos incidant, morum usu ad bona malis secernenda subactos. Itaque in primo ejusdem operis, adolescentem, quem Geometriæ

capacem

capacem affirmat, *idoneum moralis Philosophiæ auditorem* esse negat; Multo potius de naturali Philosophia idem dicturus, si sequioris temporis experimentis convulsa vidisset, quæ a se recte constituta putabat. Sane, si, in naturæ ac morum cognitione errare, quam possit esse pernicioſum, & ipsis & Reipublicæ, spectaretur, cohiberentur Legibus adolescentes a studio Gentilis Philosophiæ; Hactenus quidem, ne sententias a Fidei Religione alienas, nisi Fidei Religione firmati audirent. Frustra autem hæc esse jubent eorum epichirema, qui ab Ecclesiæ auctoritate, tanquam *nobis notiori*, ad asserendam Scripturæ veritatem, tanquam *natura notiorem* institui methodum volunt; quomodo, ab effectu causam κατὰ τὸ ὅτι, demonstrari, in posterioribus analyticis ostendit *Aristoteles*; Ab auctoritate autem Scripturæ veritatem Ecclesiæ, regressu facto, tanquam a causa effectum, κατὰ τὸ διότι. Frustra hæc inquam. Est enim necesse, ut de veritate prædicationis Evangelicæ; Atque adeo Scripturæ, in quam conjecta est; prius constet, quam esse Ecclesiam, quæ a Deo instituta, auctoritatem a Deo habeat, constare possit. Itaque manifestum est, non esse *nobis notiorem* Ecclesiæ auctoritatem veritate Scripturæ; eam scilicet, quæ de controversis pronunciat. Nam Fidelium consensus, quibus constat Ecclesia, si quo modo *Ecclesiæ auctoritas* dici possit, etiam *natura notior* est veritate Scripturæ; Quæ scilicet ratio est, propter quam, vera esse credimus, quæ a Deo, ad conciliandam prædicationi Evangelicæ Fidem, facta narrantur.

In Circulum disputare eos, qui Scripturas auctoritate Ecclesiæ asserunt.

Hæc igitur qui recipiat, facile probet, principia sua habere Christianorum Theologiam, quibus repugnari non possit ab eo, qui Fidem agnoscat; Qui non recipiat, eum necesse esse *in Circulum disputare*, sive Ecclesiæ auctoritate; hoc est Spiritus Sancti, eis dictantis, quibus Ecclesiæ Fidem constituendi jus sit; Sive Spiritus Sancti, suo sibi intus spiritui dictantis auctoritate; Fidei vel Scripturæ veritatem divinitus testatam agnoscat, ac profiteatur. In Circu-

lum disputare hoc sibi vult; Assumere aliquid tanquam prius ac notius, ad illud demonstrandum, quod statim adhibeas, tanquam prius ac notius, ad illud ipsum demonstrandum quod prius assumpseras; Nimirum, in quibus non est δι' ἀλλ atque διότι reciprocatio ea quam exclusimus. Cujus nullum esse potest exemplum clarius, quam illud est quod tractamus. Nam qui auctore Ecclesia Scripturas pro Dei Verbo habendas contendit, is, si rogatus, Scripturis hanc auctoritatem Ecclesia auctore asserat, quid aliud quam idem seipso probet? Ideo scilicet veras Scripturas, quod hoc pronunciat Ecclesia; Ideo pronunciare Ecclesiam, quod Scripturis proditum sit. Ac propterea, ideo veras Scripturas, quod veræ sint; à primo scilicet ad ultimum. Sic, qui propterea Scripturas Dei esse Verbum agnoscat, quod hoc dictare sibi Dei Spiritum dicat, ideo autem Dei esse Spiritum se scire, quod ex Scripturis, id est Dei Verbo hoc dictet; Quid aliud, quam Scripturas Dei Verbum esse dicat, propterea quod Verbum Dei sint? Clarissima hinc evadit sententia quam ponimus. Vera enim esse, quibus ab initio moti, primum *Israelitæ* Veteris Testamenti, tum Christiani Novi Scripturas suscepe unt, consensui Synagogæ primum, post Ecclesiæ, id est, *Judæorum* Christianorumque universitati credimus; Cui cum subesse falsum non contingat, ut dictum est, necessario *divina* erit fides, quæ fundamento divinitus prodito insistit. Ecclesiæ autem auctoritas, jacto fidei fundamento, ea erit, quæ huic fundamento insistit; Hoc est, quam Scripturis; in verum sensum ea ratione expositis, quam solam controversis definiendis necessariam quærimus; constitutam, ostendi possit. Sunt qui aliter se hinc evadere posse putent, si id potius agi excipiant; auctoritate Ecclesiæ teneri, quæ ad fidem pertinentia auctoritate Ecclesiæ constitui ac definiri necesse sit, quam universim Fidem, sive Scripturas, Ecclesiæ auctoritate teneri; Cum tamen eadem ratione, quæ ad Fidem pertinent singula teneri, qua Fidem universam,

manifesta

manifeſta ratio ſit. Sed, huic rationi quia ſuus futurus eſt locus, cum ad Eccleſiæ auctoritatem ſuis limitibus definiendam ventum fuerit, merito eam ſuo loco retractandam relinquimus. Neque enim, ſuſceptam de Eccleſiæ Scripturæque auctoritate quæſtionem finitam contendo, priuſquam Eccleſiæ auctoritas ea definita ſit, quam in ſeipſam, tanquam jure divino, hoc eſt Dei voluntate inſtituta Societas, habeat; Nimirum, quam illi habeant, quibus, Eccleſiæ nomine ſtatuendi jus eſſe, oſtendi poſſit. Interea loci ſatis ſit, eam Eccleſiæ, tanquam *Teſtis*, non tanquam *Judicis* auctoritatem, quam communis hominum ſenſus univerſitati Fidelium, tanquam hominibus communi ſenſu præditis, non tanquam ad ſalutem divinitus vocatis aſſerit; hanc inquam auctoritatem, nec aliam ullam, tanquam priorem veritate Fidei, quam non ſupponat, tanquam notiorem, quam probet, ad aſſerendam Scripturæ pro Verbo Dei auctoritatem aſſumi poſſe. His enim definitis, poſitum eſt, ſuos eſſe limites, ſententiæ Veterum Scripturarum ex novis definiendæ, quos veritas Fidei, auctoritate Eccleſiæ antiquior, poſtulat. Tum, poſita eſt ratio, rerum de Fide controverſarum, ex veteribus Scripturis, quatenus quidem hoc fieri poſſit, affirmandarum, ipſa etiam antiquior Eccleſiæ auctoritate.

CAP.

CAP. VI.

Scripturas non esse seipsis perspicuas, omnibus quorum salutis interest, probatur inductione Scripturæ Legalis, Propheticæ, Evangelicæ, Apostolicæ.

De sensu Scripturæ, & de Traditione, quærendum.

CUM igitur, Scripturas Dei Verbum esse, inter partes conveniat, quarum controversias tractamus; manifestum est, si de sensu Scripturarum inter partes constaret, nullam eis inter se ex Scripturis controversiam extituram. Quid igitur supereſt, nisi ut quæramus, quibus modis definiri possit earum sententia, quam Ecclesia, id est, Christianorum universitas; amplecti vel possit, vel debeat? Nisi tamen præterea quærendum sit, sitne aliquid non scriptum, quod ab Apostolis acceptum, Traditione Ecclesiæ ad nos devenerit, pari, cum eis quæ scripta sunt, religione tenendum. Quod etsi manifestum est, quærendum nobis esse, quia manifestum est, controversa quædam Traditione tenenda pertendi, etiamsi Scripturis præcepta, satis clare ostendi non possint; Tamen, utrum de sensu Scripturarum ex solis Scripturis constare possit, non est dubium, primo loco statuendum. Neque enim constat, Ecclesiæ Traditio, num definiendæ tantum Scripturarum sententiæ necessaria sit, an etiam supplendis eis, quæ, licet non scripta, tenenda tamen sint. Atqui, ultra Scripturas quid tenendum sit, constare non potest, priusquam, quid Scripturis contineatur, constare possit.

Scripturam esse omnibus perspicuam, non constat ex positis.

Quo initio, quatenus Scripturæ definiendis de fide controversis sufficiant, quatenus seipsis perspicuæ sint, nec præter se quicquam ad sententiam suam definiendam requirant, disputari cœptum est, suo loco diximus; ambigui, siquid ego judico, sensus themate. *Perspicuum* enim, sive *clarum*, respectu ejus dicitur, *cui perspicuum vel clarum* dicitur.

citur. Itaque quod oculis valenti clarum eſt, caliganti oculorum aciei obſcurum eſt. Neque unquam ſatis certus erit ac definitus controverſi thematis ſenſus, niſi, quibus perſpicuæ ſint Scripturæ, diſerte expreſſum ſit; Num ſcilicet, omnibus quorum intereſt, an potius, ſic vel ſic ſe habentibus. Et ſane merito videri poteſt, nimis præfractum viſum fuiſſe, etiam Scripturarum perſpicuitatem aſſerentibus, omnibus Chriſtianis perſpicuas aſſerere; Etſi omnium interſit eas perſpicuas eſſe. Cœptum eſt enim, ad ea quæ *neceſſaria ad ſalutem* tenenda ſint, earum perſpicuitatem reſtringere; Id quod ego contendo, ab hoc ſaltem initio, nec diſputari poſſe, nec definiri. Quod enim ad ſalutem neceſſarium eſt, id verum primo eſſe debet; quia aliter ad ſalutem tenendum non ſit; tum eo amplius. Itaque quod verum decerni non poſſit, procul abeſt ut ad ſalutem neceſſarium ſtatui poſſit. Neque ulla ratio iniri poteſt, ſtatuendi ex Scripturis, quid ad ſalutem neceſſario tenendum ſit, niſi ratione prius inita, verum à falſo in Scripturæ ſenſu diſcernendi. Sane, qui rem apud ſe recte reputaverit, facile comperiet, nihil eſſe in tota *Chriſtianiſmi ratione*, quam *Theologiam* appellamus Chriſtiani, arduum magis ac difficile, quam, quid ad ſalutem neceſſarium, quid non, pronunciare. Ego quidem bene mecum actum putabo, ſi, deſignatis tantum finibus & notis quibuſdam, intra quos conſiſtere oporteat, quicquid eſt ad ſalutem neceſſarium; de controverſis ſolis, quid ad ſalutem neceſſario tenendum ſit, pronunciando, quod ſuſcepi exoluere poſſim. Hoc ut ſuo loco facere poſſim, hoc primum initio, ex eis quæ in Scripturis manifeſtiſſima ſunt; nimirum, quæ ad aſſerendam adverſus *Judæos* Chriſtianiſmum neceſſaria eſſe conſtitit; cauſam dicam ſummatim, κ) ὡς ἐν τύπῳ, quatenus omnibus manifeſta in Scripturis eſſe non poſſint, quæ tamen ad ſalutem neceſſario tenenda concedendum ſit; Nimirum, non eſſe omnibus quorum intereſt, hoc eſt, omni Chriſtianorum ordini, perſpicua in Scripturis, quæ ad omnium ſalutem

neceſsaria

neceſsaria ſint. Neque enim præmiſſis hactenus & poſitis contradicat; veritati, ſcilicet, Scripturarum, ejuſque demonſtrandæ rationi, quam edidimus; qui, omnibus tamen Chriſtianorum ordinibus, etiam in neceſsariis ad ſalutem, perſpicuas & pervias neget. Quod ſi quis contendat, *Dei Spiritu præditis* perſpicuas eſse, & hoc verbis eis, quibus concipiendus eſt controverſiæ ſtatus, addendum pertendat; Sciat hoc ab initio excluſum, cum omne præjudicium, ſicut hinc hæreſis, & veræ Eccleſiæ, ita illinc, hominis Dei Spiritu præditi, aut ab eo alieni, deponendum eſse conſtitit, ut ad veritatem diſputando perveniri poſſit. Nam ſi neque Eccleſiæ auctoritate, neque Spiritus Sancti dictamine, tenendum univerſim Chriſtianiſmum conſtat, neque ſenſum Scripturæ, in controverſo quovis capitulo, vel Eccleſiæ pronunciantis auctoritate, vel Spiritus Sancti revelantis impulſu præjudicandum eſse conſtabit; Sed expectandas rationes, quibus verum à falſo in Scripturis diſcernendum eſse probabimus.

Neque ex Scripturis univerſim.

Reputemus nunc, quod ab Antonio Marinario Carmelita in Concilio Tridentino diſputatum accepimus; Niſi quæ ad ſalutem creditu neceſsaria ſunt omnia Scripturis contineri fateamur, reddi non poſse rationem, quare hæc quidem ſcripta ſunt, minime autem illa. Qui enim dicat; quædam eſse quæ Deus ſcribi voluerit, alia quæ noluerit; ei in reddenda differentiæ ratione, neceſse eſse aquam hærere. Tum, à ſucceſsoribus Apoſtolorum, ſine dubio, ſcripta eſse, quæ ad ſalutem neceſsaria ſunt. Cur autem ab eorum ſucceſsoribus ſcribi voluerit Deus, quæ ab eis ſcribi noluerit, rationem nullam reddi poſse. Nam, qui non Dei conſilio ac voluntate, ſed caſu accidiſse velit, ut hæc quidem ſcripta ſint, non autem illa, in Deum contumelioſus ſit; cujus impellente Spiritu ad ſcribendum Apoſtoli acceſſerint. Hæc eo valere fatendum eſt, ne Scripturis contineri, quorum fides omnibus ad ſalutem ſufficiat, negemus. Cæterum, ſi quis aſſerat, clara eſse in Scripturis quæ ad ſalutem

lutem neceſſaria ſunt, omnibus quorum ſalutis intereſſe poſſit; ne nulla reddi poſſit diſcriminis ratio, quare, ad ſalutem æque neceſſariorum, clarius alia, alia obſcurius ſcripta ſint; ei afferendum fuerit; quo magis ad ſalutem pertineant, eo omnia clarius ſcripta eſſe; Quod, quam à vero alienum ſit, per ſe manifeſtum eſt. Neque eſt omnino præſcribendum, quod, cum rationi noſtræ blandiri videatur, Dei tamen conſilium ac voluntatem expreſſam Scripturis non habeat. Jam, manifeſtum eſt quidem Deum, & univerſim voluntatem ſuam ſcribi voluiſſe: Et ſigillatim, à ſingulis Prophetis atque Apoſtolis ſuis, eam quam, inſtituta, ac conſilia, ac tituli ſingularum ſcriptionum continent. Atqui ſingularum ſacræ Scripturæ partium tituli hoc Dei conſilium ſcripto proditum non continent; Deum illis omnia, quæ ad omnium Chriſtianorum ſalutem neceſſaria ſunt, tradi voluiſſe. Univerſorum autem in unum corpus, quod nunc tractamus, coagmentatio, nullum Dei conſilium præfert, quod eis rationibus, propter quas Chriſtiani ſumus, afferi poſſit. Cum enim gratuitæ Dei voluntatis fuerit, ad ſalutem hominum pertinentia ſcripto declarare; conſilio ſcribendi declarato, adhuc penes ipſum erat, quatenus hoc fieri vellet. Itaque, ad recte judicandum de hac re tota, nihil fieri poſſe puto accommodatius, quam, ut præcipuarum Scripturæ partium; Legis viz., Prophetarum, Evangeliorum, Scripturarum Apoſtoliçarum, inſtituta, ac propoſitum ipſis ſcopum diſpiciamus; unde judicari poſſit, quatenus, vel ſingulis, vel univerſis, quæ ad omnium ſalutem pertinent, Deus omnibus, ex eis clara eſſe voluerit.

Jam primo loco, Lex Moyſi; tantum abeſt, ut omnia ad ſalutem hominis Chriſtiani neceſſaria, declarare voluerit; utrum aliquid de vita æterna declarare voluerit, non eſt omnibus manifeſtum. Quid autem eſſe poteſt manifeſtius, quam omnia ad ſalutem neceſſaria, Lege adipiſcendæ vitæ æternæ, quæ nondum manifeſtato Chriſto obtinebat con- *Neque ex Lege Moyſi & Prophetis.*

tineri? Cum igitur Legem assequendæ vitæ æternæ obscure scribi debuisse in Lege *Moysi*, ex Dei consilio, ad asserendam adversus *Judæos* Fidem necessarium esse constiterit; necessaria saluti Fidelium Lege clara esse affirmare, idem est, ac *novum Testamentum Veteri velatum* fuisse negare. Itaque, etsi concessum fuerit, mortis ejus quæ hanc vitam aufert, editam in primum hominem ob peccatum sententiam, ad futurum seculum pertinuisse; Tum, spem gratiæ divinæ, ipsis statim à lapsu factam, in hujus seculi bonis exitum non habuisse; Tamen, qua ratione Lex *Mosis* ad instaurandam *originariam Paradisi Legem*, lapsu primorum hominum initam, ex consilio Dei pertinuerit; Christianis omnibus in Lege *Mosis* manifestum esse; Ac proinde necessaria ad salutem eis in Lege manifesta esse, non fuerit sani hominis existimare. Neque alia ratio est Prophetarum, & universi Scripturæ Propheticæ instrumenti; hoc est, reliquæ, à Lege, Veteris Testamenti Scripturæ. Manifestum quidem est; neque ulla re magis manifestum, quam *Judæorum*, accepta a Patribus, & ad hunc usque diem propagata *Traditione*, propter quam *Messiam* expectant; ita eum Prophetas expectasse, ut adventum ejus,& legem quam daturus erat, adumbrando, quemadmodum ante dictum est, prædicerent. Atque hæc expectatio ad piorum sub Lege salutem faciebat. Erat enim ejus libertatis expectatio,quæ ipsis, *Dei in Spiritu & veritate colendi* facultatem præstabat, *Zachariæ* Cantico testante *Lucæ* I. 74, 75. Cœterum qui, quid Domini Christi discipuli de *Messiæ* regno sententiæ habebant, Evangeliorum lectione intelligimus, qui *Reges, & Prophetas, & justos quamplurimos, quæ discipuli ejus videbant, summo studio videre cupivisse*, asserenti Domino credimus *Matt.* XIII. 17. *Lucæ* X. 24. non possumus putare, vel Evangelium *majoribus* pariter & *minoribus*, pariter Prophetis ac piorum vulgo cognitum fuisse sub Lege; vel Prophetis ipsis, pariter ac Christianorum vulgo, post adventum Christi compertum est. Neque enim adhuc alia de causa Dominus,

nus, *minimum in regno Cœlorum Joanni* Baptiſtæ, *Matt.* XI. 11. quem Prophetis antepoſuerat, præponit, niſi quod tanto clarius Chriſtiani, quam *Joannis* Diſcipuli, quanto ipſi clarius, quam antiqui Prophetæ, conſilium Dei, de humani generis ſecundum Evangelium ſalute, intelligebant? Scio aliud his verbis intelligi ab *Origene*, & ſecuto *Origenem* S. *Hilario* inter alios; nimirum, τὸ μικρότερον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν Dominum eſſe Chriſtum, qui *Joanne* minor regnum Cœlorum prædicet. Sed mihi tam dilutum videtur, majorem *Joanne* Dominum à ſe ferri, tam durum, *minorem Domino Joannem in regno Cœlorum*; qui ad regnum Cœlorum proprie non pertineat, cui viam tantum ſtruxit; ut non poſſit me poſitæ interpretationis pœnitere. Majoris ſane *gratiæ*, vel *Joannem* vel Prophetas, apud Deum fuiſſe, quam vulgus Fidelium, nihil prohibet; qui obſcurius cognitam ſalutis Legem clarioribus operibus executi fuerint. Obſcurius cognitam habere potuiſſe, quæ revelato Chriſto, ex eorum Scripturis probanda erat Fidelibus, quid prohibet? Quæ ſi vera ſint, quæ ad ſalutem hominis Chriſtiani neceſſario tenenda ſunt, omnibus quorum ſalutis intereſt, ut clara ſint, ex Prophetarum Scriptis clara eſſe poſſe, hominis fuerit, à communi hominum ſenſu alieni exiſtimare.

Itaque neque juvabit, ſi dicatur; Etſi non ſint perſpicue poſita in Lege & Prophetis, quæ ad Fidelium poſt Chriſtum ſalutem cognitu neceſſaria ſunt; perſpicue tamen poſitum eſſe, quicquid ad ſalutem teneri neceſſe eſt, ad eorum, quibus, ante Legem & ſub Lege per Fidem contigiſſe ſalutem, Apoſtolorum diſputationes oſtendunt. Neque hoc inquam juvabit quemquam, qui Vetus Teſtamentum Novo revelari, non aliter ac Novum Vetere velatum fuiſſe concedat; Quod omnibus concedendum eſt, quicunque rationem Fidei communis reddendam *Judæis* ſuſcipiunt. Niſi tamen perſpicue poſitum dici poſſit, quod velatum eſſe ipſe fatearis. Neque enim conſilium cepiſſe, velandi Veteris Fœderis Lege Novi Fœderis Legem, dici Deus poteſt, *Occurritur Objectioni.*

quem omnia ad Novi Fœderis Legem neceſsaria Veteris Teſtamenti Scripturis perſpicue expreſſiſse contendas. Itaque fatendum erit, Traditione Patrum acceptam Novi Fœderis Legem, ſive qui ante Legem, ſive qui ſub Lege vixerunt, lata Lege nullo modo vacaſse. Patres autem, ita ante Legem, Novi Fœderis Lege Dei amicitiam adeptos, ut poſt latam Legem, ejus eandem amicitiam eadem Lege retinuerint habuerintque. Neque hoc melius conſtare poteſt, quam ex Traditione venturi Meſſiæ. Nam poſt repudiatos à *Samaritis* Prophetis, cum ex *Judaiſmo* ſolam Legem retinerent, expectaſse tamen Meſſiam pariter ipſos cum *Judæis*, ex Evangelio ſecundum *Joannem* intelligimus IV. 25, 29. Ad ſalutis autem Legem, venturi Chriſti Fidem pertinuiſse, jam dictum eſt. Quæ cum ex ſolis Prophetiis, ſive in Lege ſive poſt Legem ſcriptis habeatur, niſi perſpicue poſita dicamus, quæ per Prophetiam prædicta, neceſse eſt obſcure poſita eſse; quia omnem ſemper Prophetiam obſcuram eſse oportuit; neceſse eſt, venturi Chriſti Fidem, ad ſalutem neceſsariam, obſcure Veteris Teſtamenti Scripturis expreſſam videri. Quod ſi contendat pertinacia, ſaltem Venturi Chriſti Fidem, Prophetiis vel ante Legem vel ſub Lege editis perſpicue expreſsam; quod tamen ad ſalutem ſatis ſit, non eſse perſpicue expreſsam, perſpicuum eſt. Nam cum futuri ſeculi ſalus venturi Chriſti promiſso diſerte promiſsa non ſit; Quam non eſse Lege & Prophetis diſerte promiſſam, eis quæ præmiſsa ſunt ſatis probatum habemus; Non poteſt, claro venturi Meſſiæ promiſso, quod ad ſalutem ſatis ſit contineri. Sane, Spiritualium Veteris Teſtamenti præceptorum implendorum duplicem eſse poſse rationem, dictum eſt. Quid enim prohibet, quibus terræ promiſsæ fœlicitatem, ex Fœderis Lege, ſperare datum erat, eos Lege præcepta, ejus fœlicitatis intuitu, quæ per juſtitiam Legis expreſsam contingit, implere? Quibus autem, nullo Veteris Teſtamenti pacto futuri ſeculi ſpes conſtabat, eis, Dei voluntatem pro ratione, Dei gloriam pro fine omnium quæ

agebant

agebant ſequendi ratio, non erat idonea ratio Scripturis expreſsa, quæ pacti Legem nullam continebant. Quod ſi quis eandem eſse, ut ſalutis Legem Fidem, ita, ſub Evangelio qui ſub Lege eundem Fidei modum non dubitet; is, ſi Fidei modum ad ſalutem hominis Chriſtiani neceſsarium clare, vel Legis libris, vel etiam Prophetiarum expreſsum contendat, quod hominis ſani non eſt faciat. Denique, quod ſub Lege Naturæ per Fidem conſtitiſse Patribus ſalutis ſpem dictum eſt, id habere hanc vim dictum etiam eſt, ut obſervanda naturæ Lege, quomodo unius veri Dei fides, & ſpes promiſsorum divinitus editorum poſtulat, conſtaret. Itaque neque aliud exiſtet, etiamſi *Judæorum* Traditioni cedamus, ſex ſeptem præcepta Noachidis a Deo poſita; quorum Lege participes bonorum terræ promiſsæ ita eſse poſſent, ut etiam ſalutis ſpem haberent apud nos, Lege ſcilicet Fidei. Nec repugnandum, ſi quid *Adamo* præceptum a Deo tradunt; Quando ſemper, Fidei Lege ſalutis ſpem ipſis conſtitiſse, integrum nobis ſit aſserere.

Neque minus clarum eſt, quæ omnibus ad ſalutem tenenda ſunt, non eſse omnia quatuor Evangeliis; hoc eſt, eis Domini rebus, quæ ab ipſis referuntur; clare expoſita. Neque enim niſi *Lege Fidei* ſalvantur Chriſtiani. Atqui, neque *Fides*, neque *Baptiſmus in Fidem Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* prius a Domino in ſalutis Legem conſtitutus eſt, quam Domino ipſi ſeculo decedendum eſset. Baptiſmus *Joannis in nomine venturi* miniſtrabatur; id eſt, in *Fide Meſſiæ*, quem olim venturum qui crederent, præſentem adeſse *Joanni* credere jubebantur. Affirmat enim S. *Paulus Joannem, aqua in pœnitentiam baptizantem*, populo præcepiſse, *ut in eum qui poſt ſe venturus erat, Jeſum ſcilicet Chriſtum, crederent. Act.* XIX. 4. Baptiſmum autem Diſcipulorum Chriſti, de quo *Joan.* III. 26. IV. 1, 2. *in nomine Domini Jeſu*, tanquam magiſtri ſui, a diſcipulis miniſtratum credi par eſt. Tum, Meſſiam ſe Dominus etiam palam, ac ſæpe profeſsus eſt: *Filium* autem *Dei*, qualem nunc credimus Chriſtiani,

Neque ex Evangeliis.

Christiani, apud eos, in quorum salutem miracula edebat, à quibus haud infrequenter *pro Deo adoratus est*, *Matt.* II.11. VIII. 2. IX. 18. XIV. 33. XV. 25. XXVIII. 9, 17. Et tamen, neque eum se Messiam semper palam tulisse, manifestum est; *Judæis* ab eo postulantibus, *ne se amplius suspensos teneat, sed palam dicat, utrum se Messiam ferat necne, Joan.* X. 24. Et hoc studiose a se & consulto factum, ipse Dominus ostendit, cum Apostolis mandat, *Matt.* X. 27. *Quod in tenebris vobis dico, in luce dicite. Et quod in aurem dictum accipitis, in tectis prædicate.* Filium autem Dei, cum offensos videret *Judæos* quod se tulisset, nonne palam vim verborum suorum, argumento a majori emollit; *si David eos recte Deos dicat, de quibus Psalmo* LXXXI. 6. *sermo est, quanto minus blasphemiam censendam, quod a Deo sanctificatus, & in mundum missus, Deum se dicat?* Quo facto, nec a dicti sui vi ac proprietate recedit, nec ipsum tamen asserit, sed asserendum sibi potius suo tempore servat. Qui expositionem S. *Joannis Chrysostomi* in SS. *Matthæum* & *Joannem* legerit, quot locis οἰκονομίαν Domini; hoc est, ut ego interpretari velim, in declaranda veritate quam prædicabat *parsimoniam*; præstantissimus Scripturæ Interpres observaverit, non potest non meminisse. Quod autem ad Sp. Sanctum attinet; cujus donum, non prius promissum fuerit, quam discessus de seculo Domini appropinquaret; quod nemini Evangelium S. *Joannis* legenti obscurum esse potest, VII. 39. XIV. 16, 17, 26. XVI. 7, 15. in ejus nomen, ab initio prædicationis Dominicæ, baptizari non potuit.

Etiã quod ad vitam ac mores Fidelium attinet.

Quod autem ad conversationem vitæ Christianæ attinet; cujus summam, *sermone Domini in monte* secundum *Matthæum* propositam videmus; eam, non est dubium, ab initio palam a Domino prædicatam fuisse. Nam, Legem regni sui assequendi, *in suscipienda cruce sua*; quam *baptismus*, ex instituto discedentis Domini, palam in posterum celebrat; ab initio a se positam, sæpius profitetur *Matt.* X. 32, 33, 38. XVI. 24. *Lucæ* XII. 8, 9. IX. 23. XIV. 26, 27. *Marci* VIII. 34. X. 21.

X. 21. Sed ita tamen poſita eſt, ut regnum Domini ſui, ipſi Chriſti Diſcipuli, hujus ſeculi futurum putarent, & primas ejus partes pro ſe quiſque ambirent. Quare omnino videntur crucem Chriſti eo animo ſuſcepiſſe, ut, poſtquam eam ſubiiſſent, regnaturos ſe cum eo in hoc ſeculo, ſperarent. Eſt igitur omnino ſumendum, prædicationis Dominicæ tempus, ac proinde rerum ejus hiſtoriam, ab Evangeliſtis expoſitam, ad Vetus Teſtamentum pertinere; Novum ab ejus Aſcenſione initium ſumere, poſt legem ſalutis Apoſtolorum legatione promulgatam, dicente Domino; *Matt.* XXVIII. 19, 20. *Agite, Diſcipulos facite omnes Gentes, baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: docentes eos obſervare quæcunque præcepi vobis. Et ecce ego vobis adſum ad finem uſque ſeculi.* Sane, quicquid a Domino factum eſt, jure Prophetis Lege *Moyſi* conſtituto actum conſtat; Cujus abolendæ Legis conſilium, non erat ipſi palam ferendum, quamdiu expectabatur conſenſus *Judæorum* in Evangelium; qui ſi ſecutus fuiſſet, nunquam ipſi abolitam legem cauſati fuiſſent. Itaque non eſt mirum, ſi Eccleſiam ſuam; id eſt, regnum gratiæ ſuæ; Dominus, parabolis ſibi adumbrandum putaverit: Et duplicem Veteris Teſtamenti ſenſum, in ſermones ſuos Evangelicos intulerit. Nam & populus Chriſtianus Spiritualis *Iſraelis* nomine cenſendus erat: & ſinguli Chriſtiani, fœlicitatem terræ promiſſæ, ea ſpe futuri ſeculi, & nato ex ea ſpe gaudio cœptam, in animis ſuis inchoari ſentiunt, quam in futuro ſeculo impletum iri non dubitant. Itaque non eſt mirum, ſi vel ſe ipſum Dominus, *Lucæ* IV. 21. vel Dominum Evangeliſta, *Matt.* VIII. 17. proponat, tanquam in quo Prophetiæ *Eſaiæ* LIII. 4. LXI. 1. impletæ ſint. Quis enim dubitet, vel *Filii prodigi parabolam Lucæ* XV. vel ejus *qui in latrones incidit* in itinere *Lucæ* X. ad generis humani ſalutem per Chriſtum pertinere? Quis acclamationes turbarum, Dominum ultimo *Jeroſolyma* ingredientem ſequentium *Matt.* XXI. ad ſalutem, tum Patrum, tum noſtram, per eundem Chriſtum?

Illud

Illud difficilius, quod, quæ apertiſſimo ſenſu, in veteri populo impleta fuiſſe, manifeſtum eſt, ea Evangeliſtarum auctoritas, in eis quæ Domino Chriſto in terris agenti acciderunt, impleta credere cogit. Exemplo ſit *Hoſ.* XI. 1. quod de *Iſraele* dictum, *Ægyptum* egreſſo, de Domino inde reverſo *Matt.* II. 15. intelligendum oſtenditur; *Ex Ægypto vocavi filium meum.* Sic *Jer.* XXXI. 15. quæ ſcripta leguntur, idem ibidem de *Infanticidio Herodis* intelligit. De *Pſalmis* dictum eſt; In quibus, aperte in *Davide* impleta ſunt multa, quæ de Domino prædicta Evangeliſtæ affirmant XLI. 9. LXIX. 9, 21. VIII. 2. CIX. 8. *Joan.* XIII. 18. II. 17. *Matt.* XXI. 16. *Act.* I. 20. Sed hæc apprime ſupradictis conveniunt. Nam, ſi populus *Iſraeliticus* populo Chriſtiano, ſi Reges ejus, Prophetæ, ac Sacerdotes, Domino primum Chriſto, tum, ſingulis Chriſtianis ea ratione reſpondent, cui nititur myſtici ſenſus a literali diſcrimen; non poteſt mirum videri, de Chriſto dicta ab Evangeliſtis exponi, quæ, niſi expoſitis eis, quæ Chriſto ipſi accidiſſe narrant, non poterant videri de Chriſto dicta eſſe. Sed hæc eo dicta ſint, ut ſenſus myſtici ab hiſtorico diſcrimen, quatenus locum habeat in Evangeliſtis, definiri poſſit. Nunc, quod hoc loco propoſitum eſt; ſi hoc diſcrimen in Evangeliis obtinere debuit, ſi Lex ſalutis, in fide Baptiſmi, in ea vitæ converſatione, quæ Chriſtiano regnum Dei deſpondet, non fuit prædicatione Domini Chriſti, quam commemorant Evangeliſtæ, clare exponenda; manifeſtum eſt, quæ ad omnium ſalutem tenenda ſunt, non poſſe clare Evangeliis contineri.

De eis quæ in Evangeliis impleta *dicuntur.*

Quæri hoc loco poteſt, cum Apoſtolorum, adverſus *Judæos*, & *Judaizantes* Chriſtianos diſputationes, Epiſtolis eorum conſignatæ, una ſint continua, a myſtico Veteris Scripturæ ſenſu argumentatio; quam vim habeant, adverſus *Judæos*, interpretationes myſtici Veteris Scripturæ ſenſus, quas, a Domino & Evangeliſtis, Evangeliorum commentariis proditas diximus. Scilicet *clamantibus pueris*; *Hoſanna Filio David*, cum ſilentium a Domino imponi vellent

lent Sacerdotes ac Scribæ, reſpondet; *nunquamne legiſtis* (quod *Pſalmo* VIII. 2. ſcriptum eſt) *ex ore Infantium & lactentium perfeciſti laudem?* Quod apud *Davidem*, omnino de veteri populo intelligendum videtur; per quem, vicinarum circumcirca *Gentium* odio propter diverſitatem Legum expoſitum, omnibuſque humanarum opum præſidiis, ex ſuis Legibus, deſtitutum, ut ſoli Deo fidendum ſibi ſciret, tanquam lactantium puerorum inſtar imbellem, multa gloriæ ſuæ ſpecimina Deus ediderat. Qui autem conſilium Domini, de ſubigendis in obſequium Fidei, per Apoſtolorum ac diſcipulorum miniſterium, *Gentibus*, effectum fuiſſe ſortitum videmus, multo clarius eorum victoriæ convenire hanc vocem videmus. Interea loci, non poſtulabat à *Judæis* Dominus, ut crederent, propter puerorum voces, ipſum celebrantium, ſuo tempore hoc eventurum. Sed, qui parvulorum ſimplicitatem, mirandis quæ patrabat operibus commotam, ſuo conſilio in has voces prorumpere agnoſcebant, volebat eis ſignificare, mirabilem prædictionis Apoſtolicæ eventum, non niſi ſuo conſilio deſignatum. Quo facto, idoneum nobis reliquit, convincendæ ſecuturorum *Judæorum* pertinaciæ, argumentum. Evangeliſtas autem, non opus eſt dicere, cum, verbi gratia, revocatum ex *Ægypto* Dominum legimus, ut *Impleretur, quod ſcriptum eſt apud Prophetam*; *ex Ægypto vocavi filium meum*; *Judæos*, hujus Scripturæ argumento, ad fidem vocare, quaſi ejus nullus fuiſſet ſenſus idoneus, niſi de Chriſto intelligatur. Fidelibus enim ſcribebant Evangeliſtæ, non *Judæis*; Nec opus habebant aſtruere fidem Evangelio, eis, quibus Fideles, de recondito Scripturæ veteris conſilio, inſtruebant. Satis Apoloſticæ prædicationis fidei conſultum erat, cum, ex hypotheſi Legis Evangelio, terræ promiſſæ regno Cœlorum, veteris populi Eccleſiæ Chriſti reſpondentis; Quam hypotheſim, omnibus veteris populi ætatibus, etiam Domino in terris agente, & ſecutis ipſum ſeculis receptum, ex ipſis veteribus Scripturis, prædicatio Domini & miracula, pro

fundamento novi Fœderis, commendabant; Apoſtolicarum diſputationum argumentis reſiſti non poſſe, à *Judæis*, compertum eſt. Itaque, cum in eis quæ Domino accidebant, impletas veteres Prophetias notant, de recondito Dei conſilio certiores Fideles reddunt; Sed tamen, in quo ſemper ſalva ſit poſitæ ſemel analogiæ ratio. Nam ut *Pſalmos* in *Davide* primum, inde in Chriſto, tum in populo Chriſtiano impleri dictum eſt; Perinde, quæ de eis dicuntur in veteribus Scripturis; quibus reſpondere debere vel Chriſtum, vel Chriſti *myſticum corpus*, ex analogiæ poſitæ ratione diximus; in Novo Teſtamento, ex inſtituto Fidei fundamento exponenda erunt. Itaque non eſt mirum, ſi *Iſrael, Dei Filius*, ex *Ægypto evocatus*, argumento ſit revocati ex *Ægypto* Domini Chriſti; Præſertim, cum ad firmandos Fideles faciat, ex hujus ſeculi *Ægypto*, per Evangelicæ prædicationis gratiam, Gentes revocatum iri. Ad eundem modum, quod de cœſis *Ramæ*, ad *Benjamini* Tribum, *Rachele* orti, pertinente, dictum eſt *Jer.* XXXI. 15, 16, 17. ad Infantium *Bethlemiticorum* cœdem pertinebit, & ad *Rachelem Bethlemi* ſepultam; Præſertim ad conſolationem Fidelium, quicunque ex Evangelici Fœderis Lege, mortem, vel crucem Chriſti quomodocumque ſubeunt, pertinens. Neque illud omnium difficillimum; qnod *ſeceſſiſſe Nazarethum Joſephum* legimus *Matt.* II. 23. *Ut impleretur quod ſcriptum eſt in Prophetis, & Nazarenus vocabitur*; ab eadem ratione abludet; Nimirum, ſi *Nazarethæ* urbis Etymologiam ad *Eſaiæ* Prophetiam exigamus XXI. 2. quæ Dominum Chriſtum נֵצֶר appellat, ex trunco Jeſſe; quæ eſt S. *Hieronymi* in *Eſaiæ* locum ſcribentis interpretatio, proxime omnium, ut videtur, ad veritatem accedens. Ad eandem rationem ſi exponantur, quæ ex *Zachariæ* Prophetiis IX. 9. XI. 12, 13. XII. 10. adducunt Evangeliſtæ, ut, in eis quæ Domino acciderunt, impleta affirment *Matt.* XXI. 5. *Joann.* XII. 15. *Matt.* XXVI. 15. XXVII. 9, 10. *Joann.* XIX. 34, 37. *Apoc.* I. 7. non erit quod *Judæi* cujuſquam calumniam Fidelis quiſquam reformidet.

Itaque,

Itaque, etſi quæ geſta narrantur ab Evangeliſtis, vel omnino accidiſſe, ut *implerentur*, quæ veteribus Scripturis prædicta fuerant, *Spiritus Sancti chariſmate prævio* enarrari ab ipſis intelligantur; Tamen, cum interpretationibus ipſorum analogiæ ejus ratio conſtet, ſecundum quam Vetus Teſtamentum Novo, ex Dei conſilio reſpondet; Facile eſt, hoſtium Fidei cavillationes contemnere, eum ſenſum Scripturæ repudiantium, quem, niſi enarrante Spiritu Sancto, intelligi non potuiſſe, videtur. Cœterum, cum rerum Domini ſignificationem, obſcuris adeo indiciis, rebus Veteris Teſtamenti inſerere Deo viſum fuerit, quibus aperiendis, Spiritus Sancti donis opus fuerit; Quid mirum eſt, ſi ſalutis Legem, cui ſanciendæ miſſum Dominum credimus, prædicante ipſo, tam parce publicandam putaverit, ut ex dictis ejus & factis, Evangeliſtarum narratione commemoratis, haberi non poſſit, quod ad omnium ſalutem, quorum intereſt, ſatis ſit?

Verum hæ rationes, cum de Apoſtolorum ſcriptis ſermo eſt, locum non habent. Tradita enim Fide; hoc eſt, Tradito Baptiſmo in Fidem Trinitatis; quid cauſæ eſt, quo minus, quæ ad omnium ſalutem tenenda ſunt, palam docerentur? De *Apocalypſi* non loquor; quæ cum Prophetia ſit, obſcuritatem omnibus Prophetiis communem habere debet; Ita tamen, ut nihil obſtet, quo minus, quæ ad ſalutem pertinent, clarius ſubinde explicet, quam alibi expreſſa ſint. Hac ſepoſita, quæ ad cœtus Chriſtianorum, ex *idiotis* magis quam *doctis* conſtantes ſcripta ſunt, niſi clara fuerint eis quibus ſcripta ſunt, quomodo ipſis conſultum ab Apoſtolis dicemus? Hic tamen diligenter tenendum, quæ ad Chriſtianorum cœtus ſcripta ſunt *Chriſtianiſmum* ſupponere, id eſt *Baptiſmum*; Baptiſmum autem, *Catechiſmum:* Id eſt, in credendi rationibus, in eis quæ ad ſubſtantiam fidei; hoc eſt, in eis quæ ad ſalutem omnium neceſſario tenenda ſunt; inſtitutionem. Hanc enim inſtitutionem Baptiſmo ab Apoſtolis præmiſſam, tam multa ſunt in eorum ſcriptis quæ

Epiſtolæ Apoſtolorum ſupponunt Catechiſmum.

fidem faciant, ut ab homine, cui hæc curæ sint, in Christo, parvi fieri non possint. *Deo gratias*, ait S. *Paulus*, ad *Rom.* VI. 17. *quod quondam servi peccati, obsecuti estis ex animo ei formæ doctrinæ, quæ tradita est vobis.* Sic *Arabica* versio, rectius quam vel *Latina* vel *Syriaca*. Nam παρεδόθητε ita positum est, ut in Evangelio οἱ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται; Fidem suscipiunt qui Baptizantur, ut Evangelium pauperes. Neque aliter Versio *Æthiopica*. *Forma doctrinæ*, summa est Christianismi, quæ Baptizandis tradebatur. 2 *Petri* II. 21. *Melius ipsis fuerat veritatis viam non agnovisse, quam, cum agnovissent, a tradito sancto mandato recessisse. Sanctum mandatum*, quod *traditum* receperunt, id est, quod S. *Judas*, in eadem re, *fidem semel traditam Sanctis* appellat *Judæ* 3. S. *Paulus*, *Fidem* sine additione, ac *depositum* 1 ad *Tim.* VI. 20. *Depositum tibi creditum custodi, profanas vocum novitates devitans, & scientiæ falso dictæ contradictiones.* Hæc enim omnia *Traditionem Fidei* commendant, quam tum Gnostici adulterabant. Eodem spectant quæ legimus, 1 *Joan.* II. 20, 24, 27. *Habetis*, inquit, *a Sancto Chrisma, & omnia nostis. Non scribo vobis, quod veritatem ignoretis, sed quod eam cognoscatis: Et quod nullum mendacium a veritate proficiscatur. Itaque, quod ab initio accepistis in vobis maneat. Si quod ab initio accepistis in vobis maneat, vos etiam in Filio ac Patre manebitis.* Et rursus; *Chrisma quod ab eo accepistis in vobis manet: Neque opus habetis ut vos doceat quis; Sed quemadmodum Chrisma illud de omnibus vos docet, ac veritas se habet, non autem mendacium, perinde in illo manete.* Nam de quibus loquatur, ipse testis est; *Egressi sunt*, inquit, *de nobis, quia ex nobis non erant; Nam si ex nobis fuissent, mansissent utique nobiscum.* Gnosticos enim Christianismum simulasse, *Judas* Apostolus clarissime nos docet, cum eos παραδυναστας ait, & *maculas esse in Agapis Christianorum*, à quibus, postquam seduxerint quos potuerint, discessionem faciant, *Judæ* 4, 12, 19. Et hoc eorum posteros semper fecisse, omnes *Ecclesiastici* Scriptores, *Dionysius* præsertim *Alexandrinus*, apud *Eusebium* in Historiis, VII. 7. testes sunt.

ſunt. Ibi, deceſſorem *Heraclam* hanc formam in recipiendis eis qui ab his Hæreſibus redirent tenuiſſe, & ſibi prodidiſſe ſcribit, ut, non niſi proditis eorum ſecretis disciplinis communionem indulgeret. Ac propterea laudat *Irenæum Tertullianus*, ut *curioſiſſimum omnium doctrinarum exploratorem*; quod, ob producta in lucem Hæreſium arcana, non minus ipſi debeat Eccleſia, quam ob additam refutationem. Quod igitur ab initio acceperant, id *Unctionem* vocat S. *Joannes*; quod acceptum, Spiritus Sancti dotem, ſincere Baptizatis promiſſum, ſecum ferret. Hanc, *omnia* ipſos *docere* ait, de quibus nempe ſermo eſt; Et quæ ad fidei formulam & ſalutem pertineant; de quibus poſtea, 1 *Joan.* III. 9. *Qui de Deo natus eſt non peccat*; *Semen enim ejus in eo manet.* Semen enim hoc eſt, ex quo natus eſt. Hoc in ſecunda Catholica 6, 7, 9. cum S. *Paulo*, *mandatum quod ab initio acceperant*, appellat, & *Chriſti doctrinam*; contra quam qui tum facerent, eos *Antichriſtos* appellat. Et S. *Petrus*, cum Baptiſmum ſalutem afferre, *non propter immunditiæ Carnis depoſitionem, ſed propter interrogationem, cui ex ſincera conſcientia reſpondeatur*, affirmat 1 *Pet.* III. 20. illud innuit, cui Baptizandi ſe obligabant, cum Chriſtianiſmum ideo ſuſcipiebant, ut Baptizari poſſent. Sed omnium clariſſime S. *Paulus* 2 ad *Tim.* II. 13, 14. *Formam tene ſanorum verborum, quæ a me audiſti, per fidem & dilectionem in Chriſto Jeſu.* Eam ſanæ doctrinæ rudem delineationem, quam à ſe acceperat, fide ac dilectione retinendam ſignificat. Itaque ſequitur; *Bonum depoſitum cuſtodi, per Sp. S. in nobis habitantem.* & II. 2. *& quæ a me, multis teſtibus accepiſti, concrede fidis hominibus, qui alios etiam docere poſſint.* Nam *docendi* erant, qui alios docerent, quæ ad conſequendum Baptiſmum profitenda erant; *Profeſſio* enim Baptiſmo præibat, ut profeſſioni *Catechiſmus.* Itaque non ſolum fide tenendis, ſed etiam agendis conſtabat; in utriſque enim ſimul poſitus eſt Chriſtianiſmus. Quare S. *Paulus*, non ſolum a ſe tradita, ſed a ſuis recepta commemorat. Nec ſolum officio, ſed *pacti Fœderis vinculo* eos

ſtringit

ſtringit, 1 ad *Theſſ.* IV.1,2,11. 2 ad *Theſſ.* III. 6. Idem *Timotheum profeſſionis* admonet, quam Baptizandus *multis teſtibus* ediderat: Eamque, exemplo *profeſſionis a Domino ſub Pilato*, de regno ſuo ſpirituali editæ, ſine *macula cuſtodiendam* inculcat, 1 ad *Tim.* VI.12,13,14.

Et habent ſuas cauſas obſcuritatis.

Et hæc quidem, quatenus omnibus clara ſunt in ſcriptis Apoſtolorum, quæ ad omnium ſalutem tenenda ſunt, ſatis oſtendunt; Nimirum, quos in eis inſtitutos ſupponimus, eos, quatenus tradita cuſtodirent, ab eis quæ ad ſalutem tenenda ſunt in Apoſtolorum ſcriptis, abduci non poſſe. Quod ſi de his quæri contingat, inter eos præſertim, quorum dotes, propter ſortem eorum non vulgarem, vulgus Eccleſiæ ſuperare par eſt; Quis dicat, veri à falſo diſcrimen, omnibus quorum ſalutis interſit, in Scripturis clarius extare, quam ut pravorum ingeniorum artibus obſcurari poſſit? Neque enim ulla nota in Scripturis poſita eſt, quæ neceſſaria ad ſalutem a non neceſſariis diſtinguat. Cœterum, quæ omnibus veterum ſcriptis tenebras offundunt, ea nec Apoſtolorum ſcripta; ac proinde, nec reliquas Scripturas; omnibus claras eſſe patiuntur. Quantæ eruditionis ſit, in veterum ſcriptis, cuicuimodi ſint, interpretandis, ſine labe verſari, omnibus qui literas deguſtaverint, manifeſtum eſt; Neque vel leviſſimos ſcriptores, ſuæ ætatis vetuſtate, ab hujus ſeculi uſu moribuſque remotos, niſi collatione eorum, qui, temporis ac rerum ſubjectarum cognatione, proxime ad eos accedunt, intelligi. Ad Scripturas autem intelligendas, non ſolum *linguarum*, quibus editæ ſunt, cognitionem; non ſolum *contextus*, id eſt, præcedentium ac ſequentium accuratum examen; non ſolum inſtituti ſermoni *ſcopum*, ejuſque ex Hiſtoriæ ac rationis rectæ dictamine indaginem, etiam qui maxime perſpicuam Scripturam volunt, ad ejus claritatem requirunt; Sed qui paulo plus in literis profecerunt, *hiſtoriæ* temporum, ac *antiquitatis*, tum *Hebraicæ* tum *Chriſtianæ* exactam ſcientiam, omnino neceſſariam contendunt; Quæ, ut reliquam Scripturam, ſic etiam Apoſtolicam,

licam, in omnibus, hoc eſt, ſine limitatione, perſpicuam perhiberi non patiuntur. Tum, quod totius Novi Teſtamenti eſt, in eis præcipue apparet. Eſt enim univerſum ipſorum ratiocinium nihil aliud, quam, a carnali ac literali veteris Scripturæ ſenſu, ad ſpiritualem novæ, ab hiſtorico ad myſticum, a *Judaico* ac legali ad Chriſtianum & Evangelicum *argumentatio*. Scilicet diſcedens Dominus, cum Sp. S. ſuis inſpiraret *Joan.* XX. 2. *aperuit etiam ipſis corda, intelligendis Scripturis, Lucæ* XXIV. 32,45. quibus ipſe *corda* eis interpretandis *accendiſſet*. Itaque inter *gratias Spiritus Sancti*, ab aſcenſu Chriſti in Eccleſiam effuſas, numeranda eſt, eiſque accenſenda hæc *Scripturæ interpretatio*; quæ ad *Scripturarum ſcrutinium*, a Domino præceptum *Joan.* V. 39. manifeſto pertinebat; quod ſine ea, non ſalutem æternam, ſed hujus ſeculi fœlicitatem Legales Scripturæ præſtarent. Et ſane merito *Juſtinus M. dial. cum Typhone*, plus ſemel, ut dictum eſt, ſibi, id eſt Chriſtianis; hanc gratiam aſſerit; Non quidem immediato Spiritus Sancti inſtinctu; (Neque enim aſſerendæ ſunt Scripturæ ab ipſo poſitæ interpretationes, pro divinis, ut dictum eſt) ſed ſtudio humano adjiciente eis, quæ Sp. S. inſtinctu ſcriptis Apoſtolorum prodita ſunt. Quæ ſi vera ſunt, manifeſtum eſt, non poſſe clara eſſe omnibus, quæ, niſi impulſu Sp. S. Apoſtolis Domini inſpirata fuiſſent, rationis humanæ uſu, ex Veteri Teſtamento intelligi non potuiſſent. Ac, ſi perſpicuas Scripturas eſſe velimus, quod omnibus ſalutem quærentibus ſatis ſit, his finibus contentos nos eſſe debere; ut in eis quæ ad ſalutem tenenda ſint, eis ſolis perſpicuæ ſint, qui *ſummam Chriſtianiſmi*, ab Apoſtolis *traditam*, ad earum interpretationem afferunt. Abſolute autem, & in omnibus, non niſi eis perſpicuæ ſint, qui linguarum primum, artiumque ac literarum humaniorum ſupellectilem idoneam nacti, hypotheſim ejus analogiæ, qua Nova Scriptura Veteri reſpondet, ad interpretationem eorum, quæ ab Apoſtolis ex veteri diſputantur, adhibeant. Nam cum *perfectum* ſit omne *inſtrumentum*, (Scriptura autem

Vetus

Vetus ac Nova, trahente eruditæ verbi proprietatem ad Legem Fidei *Tertulliano*, Vetus est ac Novum *instrumentum*) quod, ad id quod spectat, institutum idoneum est; Institutum autem Dei Scripturas inspirantis, ex manifestis, in Scripturis ipsis quas produximus, colligendum sit, non ex præjudicata hominis cujusquam sententia præsumendum; manifestum est, Scripturam aliter claram & perfectam velle, quam Deum voluisse constet, ad Dei, & ad Scripturæ divinæ contumeliam pertinere. Scio multa proferri ex Scripturis, quæ diversum arguere videantur. Sed ea cum clarissime solvantur, postquam, quomodo Ecclesiæ à Deo consultum sit, definitum fuerit, omnia ei loco reservamus, in quo ipsis occurri possit.

CAP. VII.

Ecclesiæ unitatem in Communione positam esse; Cui indulgendæ instituta a Domino potestas clavium Societatem Ecclesiæ contineat.

Communionem in cultu Dei, Ecclesiæ Unitatem sibi velle.

NUNC illud disputandum est, quod initio proposui; Unitatem illam Ecclesiæ, quam instituit Christus, quam profitentur Christiani, non esse spiritualem tantum, quæ animam solam afficiat, sed sensibus subditam; non in fidei sola unitate sitam, & charitatis conjunctione, sed in eorundem *cultus divini officiorum Communione*, propter quam & conventus sacri, & conventuum tum loca, tum tempora, tum reliquus omnis Ordo institutus sit; Itaque Ecclesiam *Corpus* esse, & hominum *Societatem*, ac πολιτείαν quandam, non quidem civilis vitæ causa, aut artis cujusvis ad civilem vitam pertinentis, sed Dei in integritate Christianismi colendi, institutam. Nimirum, solent summæ potestates & Respublicæ, Legibus quibusdam,

quibusdam, & exemptionibus à communi civium jure, redigere in communitatem quandam, quos de patria bene merituros, ea in re, cujus intuitu, à reliquis segregati inter se uniuntur, spes est. Hæ omnes, constitutionis suæ jure, *Respublicæ* quædam sunt, potestate quadam in suos præditæ, quam institutionis suæ leges definiunt; Quas leges, nisi *producere* ipsis, & *restringere*, nisi *interpretari*, nisi *exequi* cum effectu concessum sit, frustra instituuntur. Ea enim est rerum humanarum lex, ut ex eventuris, quid ad societatis cujusvis scopum ac finem, vel utile futurum sit vel necessarium, non sit humanæ prudentiæ ab initio prospicere. Sed hæ omnes, finibus ejus Reipub. continentur, cujus jure ac arbitrio institutæ sunt. *Aristoteles* alicubi σύμπλοιαν nominat, eorum societatem ac communionem, qui eidem se, sive navi sive classi, credunt, ut ad eundem portum perveniant. Et in hodiernis Orientalium moribus; qui nisi in societatem coeant, itinera tuta a *Latronibus* non habent; *Caravannæ* nominantur; quas ארחות *Hebræi* appellant, quas ineunt societates. Utrisque jure Gentium, ut munera quædam, sic jura communia sunt. Cum igitur & *civili jure*, ab ejusdem Reipub., & *Gentium*, a diversarum civibus, societates quasdam & communiones coiri tralatitium sit; Ecclesiam, divino Christianismi jure, Rempub. quandam sacram esse debere, cujus legibus, omnes omnino Christiani secum invicem, in Deo, ex integra Christianismi professione colendo, communicare possint, si facultas sit; deinceps probandum suscipio. Neque enim hoc ex Dei promisso, a recepto Christianismo ad finem seculi, vel futurum, vel non futurum, hoc loco in me recipio; A Deo institutum, non, nisi eorum *crimine* qui *unitati* obstant, frustra esse posse contendo.

Quibus argumentis demonstrandum hoc sit.

Et tamen, expressam hujus instituti mentionem nullam ex Scripturis Novi Testamenti proferri posse; quamvis magnopere, tum ad salutem Christianorum, tum ad veritatem Christianismi pertinentis; non eo inficias. Sed cur hoc factum non sit, rationem mihi videor necessariam pro-

ferre, quæ in oculos incurrat. Cum enim Ecclesiæ institutionem, ita suis Apostolis Deus crediderit, ut, successum eos latere, qui ad Ecclesiam aggregaturi sese essent, ad eorum salutem pertineret; merito, non solum consilium sententiæ suæ, sed etiam voluntatis præceptum, ea discipulorum suorum auctoritate, ea Christianorum inter se charitate, quibus hujus unitatis & ratio & fines continebantur, involutam, proponere satis habuit. Nam, *si oportet hæreses esse, ut manifesti fiant quos Deus probat*; quod docet Apostolus 1 ad *Cor.* XI. 19. merito eos, qui charitatis Christianæ intuitu, unitatem Ecclesiæ, jure ab Apostolis derivato, etsi minus (ut ipsis videtur) ad Dei voluntatem, constitutam, opinioni suæ antehabeant, difficili à Deo tentamento probatos accipimus. Sed tamen idoneis argumentis nequaquam nos Deus destituit, quibus, secundum ea quæ hactenus constituta sunt, institutam a se Ecclesiam manifestum fiat; Accedente nimirum, ad Scripturæ authoritatem, omnium ab initio Christianorum, ad Dei interpretandum consilium, & verbi Dei sensum, consensu. Nam eorum, in hac causa, qui propter eam in partes divisi, veritatem ejus, tuendis suis utrinque institutis, ultra lineam trahere merito censeri possunt; eorum inquam, in hac disputatione rationem nullam ducimus.

A nominis usurpatione apud Apostolos.

Nomen Ecclesiæ, primo loco, ejusque, per ea quæ adjecta leguntur, vel limitatio ad certam partem Ecclesiæ significandam, vel extensio ad totam, argumento erit; quod nemo dubitare possit, singulas Ecclesias corpora quædam esse, legibus quibusdam regiminis sui, hominum sensibus subdita, id de tota dubitandum non esse. *Ecclesias Judææ, Samariæ, & Galilææ Act.* IX. 31. legimus. Et *Epistolam* ad *Ebræos*; tum SS. *Petri & Jacobi Catholicas*, ad *Ecclesias Ebræorum* scriptas intelligimus. *Ecclesias Gentium*, quas S. *Paulus* ad *Rom* XVI. 4 commemorat, *Ecclesias* esse *Asiæ*, *Galatiæ*, *Macedoniæ*, de quibus in 1 ad *Cor.* XVI. 1, 9. *Apoc.* I. 2. 2 ad *Cor.* VIII. 1. facile intelligimus. Rursus, pollicente Domino,

Domino, *super hanc Petram fundabo Ecclesiam meam*, *Matt.* XVI. 18. jubente Domino, *ad Ecclesiam* eum deferre, qui sub testibus monitus officium non recognoscat *Matt.* XVIII. 17. quis aliud quam totam intelligat; etsi adiri non possit tota, nisi per partem; quia nihil agat qui partem adeat, nisi partis sententiam tota ratam habeat? Apostolus ad *Col.* I. 24, 25. *ministrum se Ecclesiæ* constitutum refert, *quæ corpus sit Christi.* Atqui non hujus, non illius Ecclesiæ, sed universæ. Neque enim Apostoli munus ullam partem Ecclesiæ, sed totam respicit. Itaque tota est Ecclesia, in qua *constitutos a Domino Apostolos, Evangelistas, ac Prophetas*, apud S. *Paulum* legimus 1 ad *Cor.* XII. 28. ad *Eph.* IV. 11. neque enim munera eorum parte quavis Ecclesiæ definiri possunt. Itaque unitas Ecclesiæ, quam ibi multis magnifice prædicat Apostolus, non potest ad *Ephesinam*, cui scribit, restringi; Non potest non ad *Totam* pertinere. Quamdiu quidem Christianismus omnis Ecclesia erat *Jerosolymitana*; quid refert, utrum *Ecclesiæ* nomen ad Ecclesiam *Jerosolymitanam*, an ad totam referamus *Act.* II. 47. V. 11. VIII. 1, 3.? nam etsi illud tantum significet, quod oculis usurpabant; Ecclesiam scilicet *Jerosolymitanam*; tamen vi juris, discipulis suis a Domino tributi, id erat tunc una Ecclesia quod tota; quod ejus regendæ jus & auctoritas penes eos esset, penes quos futura esset universæ regendæ jus & auctoritas. Neque enim ampliorem potestatem vel habere, vel usurpare unquam poterat universa Ecclesia, quam ab Apostolis & Discipulis Domini, qui tum omnes ad *Jerosolymitanam* pertinebant, acciperet. Commemorandum est hoc loco *ellogium* quod Ecclesiæ tribuit Apostolus, ut *columna sit & sustentaculum veritatis*; 1 ad *Tim.* III. 25. quamvis video viros doctos, interpunctione mutata, trahere illud ad id de quo sequitur, apud Apostolum, *pietatis mysterium*; Ut hoc velit dicere, ex eorum sententia, Apostolus; *columnam esse & basin veritatis, & sine dubio ingens pietatis mysterium*, quod in sequentibus exponit. Nam hoc etsi obtineat, stabit tamen

semper, quod Ecclesiam *domum Dei vivi* appellat Apostolus; Quod, ad astruendam ejus unitatem sensibus subditam, tantundem facit. Si enim, non minus tota, quam *Ephesina*; in qua, *quomodo versari debeat*, docetur *Timotheus*; *Domus Dei sit*, non minus corpus erit sensibus subditum tota, quam *Ephesina*; Neque minus potestas erit ejus regendæ, penes eos, qui per cœteras Ecclesias id sint quod *Ephesi Timotheus*, quam si *basis* dicta esset & *columna veritatis*.

Quod idem consiet ex nomine Synagogæ.

Ex comparatione *Synagogæ* vim habet hoc argumentum; Non quod ullum sit in vi vocum discrimen, propter quod *Synagogam* veteris populi, Novi autem *Ecclesiam* dicere debeamus; Sed quod diversa esse *Corpora* debeant, quorum unum Circumcisis solis, alterum Baptizatis constet. Itaque recte omnino, ac sapienter, veteres Ecclesiæ Scriptores nominibus distinguunt, ab *Ecclesia Synagogam*; quorum neglecta distinctio tenebras Scripturis intelligendis affundit. Itaque mirum est; si præjudicium, & partium studium, aliquid omnino in intelligendis Scripturis mirum esse sineret; existere potuisse viros etiam doctos, qui Dominum, quem *ad Ecclesiam* deferri jubet, *Matt.* XVIII. 17. ad Synagogam amandare putarent. Nam qui *fundaturum* se *Ecclesiam* promiserat *Matt.* XVI. 17. quid aliud intelligeret, quam quod fundabat? Synagogam veteris populi super eo Fœdere constitutam vidimus, cujus Lege, Dominus jus ipsi terræ promissæ tribuerat. Itaque cum liber, & sui juris factus sit, quamdiu Legem servaret, eadem Lege, potestatem eam in se, quæ in omnibus Rebuspub. suprema, populos civitatibus suis distinguit, acceperit. Hujus Reipub. sinu fovebatur, si quid tunc esset, quod *Ecclesiæ* nomine censeri posset; numerus ille nimirum, piorum & fidelium, quem semper fuisse dictum est, non tamen distinctum ab eis, quos palam vitam futuram negasse, non minus *Davidis*, quam Novi Testamenti lectione manifestum est. Nimirum, quod, non vitæ æternæ, sed terræ promissæ consequendæ Lege, in unam civitatem coiissent. Itaque *Babylone* reversi, ac per

Ægyptum,

Ægyptum, *Syriam*, *Mesopotamiam*, *Asiam*, ac totum fere Imperium *Romanum* dispersi, cum, etsi *Gentibus* subditi, αὐτονομίαν tamen quandam, præsertim quod ad Religionem attinet, indultu principum suorum obtinerent; eisdem *potestatibus*, vel potius *Majoribus* ac *proceribus*, qui Religionem moderabantur, in eis etiam legibus subditi erant, quarum usum, quod ad civilis potestatis summam non pertinerent, principum suorum indulgentiæ debebant. Nam & à *Mose* statim, principes ipsorum ac Reges omnium Legum, non minus ad Religionem, quam ad publicam rem spectantium, moderamen ad se trahebant. Itaque cum non minus dispersiones ipsorum, quam qui terram promissam incolerent, a suis regerentur; poterant, pariter ac hodie, ea corpora *Synagogæ* dici, vel *Asiæ*, vel *Syriæ*, vel *Mesopotamiæ*, vel *Ægypti*. Nam & *Libertinorum*, (id est, *Romanensium Judæorum*; quos *Philo*, *libro in Flaccum*, a *Pompeio*, ad quatuor millia, Romæ manumissos habitasse refert) & *Cyrenensium*, *Asiaticorum*, *Cilicum* & *Alexandrinorum Synagogas* S. *Lucas* in *Actis* VI. 9. commemorat. Nimirum, quod Synagogas *Jerosolymis* haberent singula corpora, ad quas se, quotidiano Dei cultui, aggregabant. Et tamen eodem sensu *Synagogam* universum populum appellare cœptum est, cum liberi ac sui juris non essent amplius; Sed tamen, propter Religionem, ad idem corpus pertinere noscebantur; Etsi sub diversis Principibus. Neque enim obscurum est, sub Seleucidis & Lagidis, sub *Romanorum* simul ac *Parthorum Persarum*que vixisse imperio, quos, quod ejusdem Gentis essent & Religionis, uno *Synagogæ* nomine veteres Ecclesiæ scriptores appellant. Quo exemplo manifestum esse debet, omnes Ecclesias ad unum Ecclesiæ corpus pertinere, etsi supremis seculi potestatibus aliis atque aliis subditas; quod, ob ejusdem Christianismi professionem, ad eandem cultus divini communionem se aggregarent. Quod cum facerent, non solum animi ac *Spiritus*, sed etiam *communionis* externæ vinculum aliquod agnitum ab illis oportuit; Leges, scilicet, quibus inter se communicabant.

Sed

De Potestate Clavium.

Sed priusquam hinc discedam, notanda est Ecclesiæ propria *potestas Clavium*, in qua, recte dici potest fundata à Domino. Petro primum Dominus *Matt.*XVI.19. *Tibi dabo claves regni Cœlorum: Et quod in terra ligaveris ligatum erit in Cœlis, quod solueris in terra solutum erit in Cœlis.* Tum discipulis suis, id est, universæ Ecclesiæ; *Matt.* XVIII. 17, 18. *Si te non audierit, dic Ecclesiæ: Si Ecclesiam non audierit, sit tibi instar Ethnici & Publicani. Amen dico vobis, siquid solueritis,*— ut *Petro.* Denique, suscitatus a mortuis, cum in XII. insufflasset, *Accipite*, inquit, *Sp. Sanctum. Cujus peccata remiseritis, remissa erunt; cujus tenueritis ligata sunt. Joan.* XX. 22, 23. Dominus in *Apocalypsi* III. 7. dicitur habere *clavem Davidis*; id est, domus *Davidis*: Sic enim ad *Eliakim Helkiæ* filium *Es.* XXII. 23. *dabo tibi*, inquit, *claves domus Davidis*; quem se aulæ Regis *Ezekiæ* præfecturum significat. Itaque cum Ecclesia *domus* sit *Domini*; id est, *Davidis*, ut dictum est; manifesto, quibus claves ejus credit, eis jus ac potestatem in Ecclesiam recipiendi, Ecclesia excludendi assignat. Repetantur hic quæ supra dicta sunt; Traditam ab initio Ecclesiæ, ab Apostolis, summam quandam *Fidei*; id est, ut ego interpretor, Christianismi, (neque enim minus eam ad agenda quam ad credenda pertinuisse, cautum est) quam ita initiandos docerent, ut ejus professionem ab eis exigerent; Scilicet, ut non solum profitendam fidem, sed & agendam vitam hominis Christiani in se susciperent. Tum, recolatur, Sacramentorum *Baptismi & Eucharistiæ*, ab ipso Domino, in terris quidem agente, sed tamen mox discessuro, edita institutio. Hæc enim cui ob oculos erunt, ei Ecclesiæ clavium munus ac Officium obscurum esse non poterit; Nimirum, ut ab eis, quibus creditæ sunt, per Baptismi Sacramentum, admittantur ad communicandum Ecclesiæ in Sacramento Eucharistiæ, qui professionem ab Apostolis requisitam videatur sincere edidisse. Nam hoc, nisi exclusis qui aliter fecerint, omnino non constat.

Hæc

Hæc ſi vera ſint; quæ ſi vera non ſint, nullus eſſe poterit Chriſtianiſmus; non opus erit multis ad eorum hæſitationem tollendam, qui *Legem Evangelicam* eo ſenſu dici nolunt, in quo, *Legi Naturæ ac Moyſi* reſpondeat. Nam, ſive *Fœdus Baptiſmi* appellari placet, quo in ſe Chriſtianiſmum ſuſcipiunt, qui vitam æternam, ſuſceptum præſtantibus, Spiritus autem Dei auxilium ad præſtandum, ſerio ac ſincere eum ſuſcipientibus promiſſum credunt; Sive *votum Baptiſmi*, quo ſe Deo in eandem Chriſtianiſmi Legem conſecrant; Neceſſe eſt, ut ſuſcipiendo Baptiſmo, inter Chriſtianum & Eccleſiam, Dei fidem obligantem, contractum ſit. Atqui omnis contractus Legis vim habet. Neque enim contractus eſſet ſed donatio, quæ vitam in futuro ſeculo, in hoc, Spiritus Sancti auxilium, nulla ſuſcepta Lege ſponderet. Cum igitur *Baptiſmus*, cum *Euchariſtia*, cum *poteſtas clavium Eccleſiæ*, cum univerſim *Chriſtianiſmus Lex* ſit ſalutis per Spiritum Dei obtinendæ, omnino Lex eſt Evangelium, quo hæc conſtituta ſunt; Lex ſcilicet, vitæ futuri ſeculi, ut Lex *Moyſi* terræ promiſſæ obtinendæ. Neque deſunt clariſſima Scripturæ Apoſtolicæ teſtimonia, quæ hoc affirment. S. *Paulus*, ad *Rom.* III. 27. *Ubi igitur gloriatio? Excluſa eſt. Per quam Legem? Operum? Minime, ſed per Legem fidei?* Quid clarius? Fide non Lege juſtificari Fideles contendit Apoſtolus. *Legis* vocabulum, a Lege *Moyſi* occupatum, ſine additamento poſitum, Legi *Moſis* deberi ſciebat; Et tamen *Lege Fidei* ſalutem Evangelio prædicari. Itaque qui Evangelium prædicabat, quo Fidei Legem Fidelium ſaluti dicebat, *Legem operum* ei oppoſitam Legem eſſe vult *Moſis*; qua quæ contingeret ſalus, imputaretur ſalvatis in gloriæ materiam, quam Fides, Evangelicæ gratiæ Lex excludit. Rurſus ad *Rom.* VIII. 2,3,4. *Lex enim Spiritus vitæ per Chriſtum Jeſum liberavit me a Lege peccati & mortis. Legis enim infirmitas in quo invalida erat, per carnem, Deus, miſſo filio ſuo in ſimili peccatrici carne, & pro peccato, damnavit peccatum in carne, ut juſtificatio Legis impleatur in nobis, non ſecundum*

Legem eſſe quandam Chriſtianiſmi.

cundum carnem, sed secundum Spiritum ambulantibus. Rursus Legis nomen, sine additamento, in *Mosis* Lege residet. *Lex* autem *peccati*, per abusionem, vis est concupiscentiæ, quæ reipsa, licet nullo jure, Legis effectum præstat; quamvis jure ipso mortis Lex sit. *Lex* autem *Spiritus vitæ* quid est nisi Fides Baptismo suscepta, quæ Spiritus Sancti dotem promisso annexam habet? Idem dicit IX. 31. Israel, *Legem justitiæ prosequens, Legem justitiæ assecutus non est.* Certe, *Legem* esse *justitiæ* oportet sub Evangelio; cum assecuti non sint justitiam *Judæi*, quam præstat Evangelium, quod *Legem ejus*, nimirum *Fidem*, repudiaverint; Lege *Moysi* justitiam sibi, quam prædicat Evangelium, polliciti. Rursus 1 ad *Cor.* IX. 2. *Factus sum Legi minime subditis tanquam ipse minime subditus Legi*; *Qui tamen, quoad Deum, non essem alienus a Lege, sed quoad Christum Legi subditus*; *ut lucrifacerem alienos a Lege.* Eleganter, sed clare. Quasi *minime subditus Dei Legi*; cui, quatenus *Moysi* Lex erat, minime subditum ferebat sese; & tamen *eidem Legi Dei subditus*, quatenus, prædicatione Christi, fidelium saluti eadem, sensu spirituali, Lex dicta est. *Jacobi* Catholica I. 25. *Qui autem, in Legem libertatis perfectam prospiciens, in ea permanet, is, cum auditor non sit qui oblivione capiatur, sed operis effector, beatus erit eo quod facit:* Et rursus II. 12. *Sic loquimini, sic agite, tanquam per Legem libertatis judicandi.* Utrobique *Legem* Fidei intelligit, ex qua asserimur ex servitute peccati in libertatem filiorum Dei. Est autem invicta hujus rei demonstratio, ex præmissis, inviolabili consecutione deducenda; quibus duplicem Legis *Mosaicæ* sensum fuisse; hoc est, duplicem *Legis tempore Legem*; tanquam ad asserendam adversus *Judæos* communem Fidem necessarium, constitutum est. Nam si, ut Lege *Moysi*; id est, Veteri Testamento; constabat *Israeli* secundum carnem jus terræ promissæ, ita *Israeli* secundum Spiritum, id est, Patribus, Prophetis, ac omnino piis sub Veteri Testamento; jus vitæ æternæ, ex *Novo Testamento*, quod Veteri velabatur, ut dictum est; quis

nego

neget Evangelium, quo revelatur eadem vitæ æternæ Lex, quam sub Lege *Moysi* velari oportuit, Legem ipsam esse, quæ vitam æternam, Legem Fidei Baptismo susceptam implentibus offerat?

Potestatem Clavium cerni in conferendo Baptismo.

Quod si cui novum videatur, potestatem Clavium Baptismo conferendo exerceri; is S. *Paulum* cogitet, quantumvis se Apostolum asserat, *missum se tamen ad Baptizandum* negare, 1 ad *Cor.* I. 17. Nam qui hoc mandato Domini, quo, ad Baptizandas Gentes missos Apostolos novimus *Matt.* XXVIII. 18. congruere velit, is ab auctoritate ministerium distinguat; & à *Paulo* paucos admodum, quos ibi memorat, quod ad ministerium corporis attinet, Baptizatos *Corinthi* credat; quod autem ad auctoritatem, omnes, qui eo agente Christiani facti, ejus jussu Baptismum acceperunt. Nam cum conferendi Baptismi auctoritas supremos muneris Apostolici effectus pariat; *Ecclesiæ* nimirum *Communionem*, quæ salutis, ac Spiritus Sancti jus ac privilegium annexum habet; necesse est, ut qui *Spiritus Sancti afflatum* ideo acceperint, *ut peccata vel remitterent, vel retinerent*, Baptismo vel concesso, vel negato, remittendi vel retinendi peccati, dandi vel negandi Sp. Sancti jus ac potestatem exercere censeantur.

Ex moribus universæ Ecclesiæ.

Sane hoc *Ecclesiæ* tum dogmatibus, tum moribus imprimis consentaneum est. Itaque S. *Cyprianus* Epist. LXXIII. *Manifestum est autem, ubi per quos remissa peccatorum detur, quæ per Baptismum, scilicet, datur.* Et cum, quid *Petro* Dominus, quid post Resurrectionem Apostolis contulerit, subjecisset, sequitur ac dicit; *Unde intelligimus, non nisi in Ecclesia præpositis, ac in Evangelica Lege, & Dominica Ordinatione fundatis licere Baptizare, & remissam peccatorum dare. Remissam peccatorum* clavibus *Petro* collatis, ut potestati Apostolis afflatu Sp. S. communicatæ, etiam in Baptismo, assignat. Nam quod hinc, vacare Baptismum ab Hæreticis datum, contendit *Cyprianus*; qui *Ecclesiam* non habent, ac proinde neque *claves Ecclesiæ*; Satis est, quod ad salutem non valet; id est,

erga Deum; ſine clavium poteſtate collatus. Quod erga Eccleſiam id valet, ne irritus ſit; Poteſtate Clavium valet, hanc Legem Eccleſiæ ferentium; Niſi potius eo jure, quo ipſa ſtat Clavium poteſtas. Sed non erravit cum *Cypriano* S. *Hieronymus*; Et is tamen, ſine III. adverſus *Pelagianos*, cum de Baptizandis infantibus quæſiviſſet; *Quiſquamne ſolvitur, non ligatus?* reſpondet ſibi ipſe ſubinde; *Qui parvulus eſt, parentis in Baptiſmo vinculo ſolvitur. Qui ejus ætatis eſt, quæ poteſt ſapere, & alieno & ſuo, Chriſti ſanguine liberatur.* Idem ad *Hedibiam*, quæſt. IX. *Prima igitur die Reſurrectionis ejus acceperunt Spiritus Sancti gratiam, qua peccata dimitterent, & Baptizarent, & ſpiritum adoptionis credentibus largirentur*; Nam in remittendis peccatis Clavium officium verſari, ipſi Domino credimus. Et S. *Cyrillus*, in *Joannem* XII. Ἀφιᾶσι γεμεὶ ἁμαρτίας, ἤγοι κατέχουσιν οἱ πνευματοφόροι· καλοῦσι γὰρ ἐπὶ τὸ Βάπτισμα, ἐκ ὅτις ἂν ἤδη ἱκανῶς ἰσχεῖν ὠφέλειο, διὰ τῆς βίου σεμνότητος, καὶ τὸ δεδοκιμασμένον εἰς πίστιν· ἢ διακωλύουσί τινας, καὶ τῆς θείας χάριτος ἐξείργουσιν, ἔτι ὄντως τέως γεγονότας ἀξίους. *Remittunt ergo vel retinent peccata Spiritu afflati homines: — dignos enim ad Baptiſmum vocant; vitæ nimirum gravitate & conſtantia Fidei jam probatos homines; prohibent, & a gratia divina eos arcent, qui nondum digni ſunt.* Sed nihil eſt in hac re clarius, quam *Tertulliani adverſus Eccleſiam*, non eſſe Mœchiæ, Idololatriæ, Homicidio concedendam Pœnitentiam, diſputatio, *in Libro de Pudicitia.* Nam qui clavium poteſtatem, in minoribus peccatis, ad pœnitentiam concedendam agnoſcit, in his autem, ad Baptiſmum reſtringit; quod ex cap. VII. ejus libri manifeſtum eſt; is hoc jus in Baptizando ſitum, non ex ſua tantum ſententia, ſed ex *Hæreſis & Eccleſiæ* conſenſu oſtendit. Quod ſi perſonale eſſe *Petri* privilegium, poteſtatem clavium, ejuſdem libri cap. XXII. contendat; tamen, *eandem remittendorum peccatorum poteſtatem*, quam nos Eccleſiæ clavibus tribuendam diſputamus, in Baptiſmo verſari, idoneus teſtis eſt. Sed & clariſſimum eſt quod contendo, ex eis Veteris

Eccleſiæ

Eccleſiæ inſtitutis, quibus, qui ad fidem accederent, ſi ea vitæ inſtituta ſequerentur, quæ laudabat Paganiſmus, Chriſtianiſmus autem damnabat, non prius Baptiſmi participabant, quam eis renunciaſſent. Puta me eos dicere, qui *Theatro*, vel *Circo*, vel *Amphitheatro* operas locabant, *Augures*, *Aruſpices*, *Concubinarios*, *qui lenocinium facerent*, & his conſimiles; quos Baptiſmo prohibitos, Conſtitutiones Apoſtolorum VIII. 32. *Epiphanius* in ἀναϰεφαλαιώσει, aliique multi teſtantur; Præ cæteris S. *Auguſtinus*, *in Libro de Fide & operibus*, ad eos ſcripto, quibus, quod repudiatis uxoribus alias duxerant, negabatur Baptiſmus. Cum enim, Baptiſmi Legem ſuſceptum eſſe Chriſtianiſmum, ad caput uſque XIV. diſputaſſet; mirari ſe dicit eos, qui cum *quotidie prohiberi Baptiſmo* viderent, quos diximus; quos *Chriſtianiſmus adulteros* pronunciat, eis negari Baptiſmum graviter ferrent, donec ab eo recederent. Quinimo, quicquid in tota antiquitatis Eccleſiaſticæ memoria ſtatum Catechumenorum ſpectat hoc ipſum clariſſime evincit; *Clementis Alexandrini Pædagogus* imprimis, vitam converſi ad Fidem informans, ab Ethnicorum moribus, ad ſchema Chriſtianum tranſformandam: Et transformatam Eccleſiæ præſentem ſiſtens, ad percipiendum Baptiſmum; In hoc enim definit. Unde hoc etiam diſcimus III. 11. ut & ab Apoſtolicis Conſtitutionibus VII. 40. ad Eccleſiam accedentes qui crediderant, *Impoſitione manuum* ſolitos fieri Catecumenos. *Quid eſt autem impoſitio manuum niſi Oratio ſuper hominem*, ait S. *Auguſtinus*? Quod clariſſime docet Verſio *Græca* τ῀ θ῀, *Deut.* X. 8. quando quod *Moyſes* dicit, ſepoſitam Tribum *Levi*, ut *miniſtraret*, & *benediceret in nomine Domini*; λειτουργεῖν καὶ ἐπεύχεσθαι reddendum putavit. Hoc enim eſt, *in hominem fundere orationem*. Itaque quid eſt Impoſitio manuum ſuper Catechumenum, niſi oratio ut ad Chriſtianiſmum proficiat? Quod, quid aliud eſt, niſi idoneum futurum qui profecerit, non autem qui non profecerit? Ac fortaſſe hoc illud eſt, quod Apoſtolus *doctrinam Baptiſmorum*,

& *manuum Impositionis* appellat ad *Ebr.* VI.2. ne cui mirum videatur, *Impositionis manuum doctrinam, fundamento* Fidei ab Apostolo accensèri. Nam, quod singulorum esset hæc institutio, propterea proprie βαπτισμῶν διδαχὴν eam appellaverit Apostolus. Itaque hoc est quod de *Constantino, Eusebius de Vita ipsius* IV.61. Τοῦτό τοι διανοηθεὶς, γόνυ κλίνας ἐπ' ἐδάφους, ἱκέτης ἐγίγνετο τοῦ Θεοῦ, ἐν αὐτῷ τῷ μαρτυρίῳ ἐξομολογούμενος· ἔνθα δὴ καὶ πρῶτον τῆς διὰ χειροθεσίας ἐυχῶν ἠξιοῦτο. *Hæc cum apud se reputasset, genu flexo humi procumbens, venium a Deo supplex poposcit, peccata sua confitens in ipso Martyrio; Quo in loco manuum Impositionem, cum solenni præcatione primum meruit accipere.* Recte omnino viri docti, non fuisse ante hoc tempus factum Catechumenum *Constantinum*, ex hoc loco contendunt; Quamvis longe antea in Fide institutum, quod II. 32. narrat *Eusebius*; & ex inde Fidem professum. Sane qui *Clementis Pædagogum*, ab initio statim, cum eis contendet, quibus in fine III. 12. ad Ecclesiam adductum Magistro tradit Discipulum, facile intelliget, Catechumenos ad Ecclesiæ jus pertinuisse, cujus sese magisterio, agnita clavium potestate permisissent, ut ejus communionem lucrifacerent. Itaque non est necesse *Constantinum* factum Catechumenum intelligi, quod discipulatum Fidei longe antea professus sit; Qui nunc primum, solvendis peccatis, aperiendæque Ecclesiæ, potestati se clavium permiserit. Sane, Catechumenos Ecclesiæ Canonibus obnoxios vixisse, *Eliberitani Canones* IV. XI. XLV. LXVII. LXVIII. ostendunt; Quod ad potestatem Clavium, quæ in Catechumenis faciendis cernebatur, referendum est. Est autem observandum, duplicem fuisse Catechismum apud Veterem Ecclesiam; Alterum qui *Catechumenos* faciebat, alterum qui *Competentibus* adhibebatur, ut evaderent, per Baptismum, *Fideles*. Priorem instruit S. *Augustini Liber de Catechizandis Rudibus*; In quo Fidei rationes, quomodo ab initio Veterum Scripturarum, repetendæ sint à Catechista, exponit. Nam quod *Impositione manuum cum precatione solemni*

lemni fiebat Catechumenus, ad eam Benedictionem pertinet, cujus meminit *Clemens*, cum *Pædagogus* ad Ecclesiam adducit, quem Catechumenum fieri vult. Posteriorem exhibent *Catecheses* Cyrilli,& S.Grægorii Nysseni *Catecheticus*, quo,vir non minus doctus quam disertus,ad saniorem Theologiam videri potest viam straviſſe.Cum autem disputatio loci positi apud Apostolum eo pertineat, ne ob persecutiones *Judæorum* renunciandum Fidei putarent *Ebræi*, ad quos scribit, quod per Baptismum instaurari se non posse scirent; Omnino fatendum videtur, quod dixi; de Benedictione quæ Catechumenos faciebat agere hoc loco Apostolum. Si quis dicat, *ter mille uno die Ecclesiæ additos Act.* II. 41. quos ante Baptismum Catechismum percepisse, nemo credat; Etsi *Ecclesiæ additi* censeri possunt,qui Christianismum professi, nondum perceperant Baptismum; tamen tenendum est, non solum ob mortis periculum, sed etiam ob fervorem in suscipienda fide manifestum, semper à formula discessum esse. Itaque in conferendo Baptismo, nusquam deesse potestatis clavium Ecclesiæ vestigia. Cum autem his omnibus manifestum sit, Legem percipiendi Baptismi; ac propterea Eucharistiæ communicandi; professionem esse fidei, non fidem in animo, aut quicquid ultra fidem, ultra animi mentem se extrinsecus non efferat; manifestum esse debet, Ecclesiam *Corpus esse ac societatem sensibus subditam*, cujus *Communio*,in *Visibilium Sacramentorum* perceptione sita, sine edita fidei professione obtineri non debeat.

Claves non esse sitas in Evangelio prædicando.

Qui hujus argumenti vim evadere velit,dicendum est ei, quod unus ex illis dixit,qui apud nos,nudo capite,nullam à Deo institutam Catholicam Ecclesiam defendunt;Qui fide se justificatum noverit,ei liberum esse,ad eum se Ecclesiæ cœtum aggregare, cujus communione optime se saluti suæ consulturum putet. Nam cœtus sic constitutos, (quos non minus *Ecclesias* apud Deum futuras, quam quæ potestati clavium, Apostolis à Domino concessæ, institutionem suam asserunt) posse eodem jure, quo seipsos constituunt,

vel

vel per se stare, vel ad aliorum cœtuum communionem sese aggregare, eis tamen vinculis, quæ nullum commune placitum universitati imponant, ultra ea, quæ communi saluti expedire, omnibus visum fuerit. Hæc sententia potestati clavium nullam aliam vim reliquam facit, quam ut Evangelium Dei esse verbum ostendat,&,neminem nisi per Christianismum salvum esse posse evincat. Itaque eorum sententiæ prorsus convenit, qui *in Evangelio prædicando* ejus effectum consistere volunt. Atqui, licet, nisi prædicato Evangelio, explicari non possit potestas clavium; quod in eos non valeat, qui Evangelium repudiant; tamen, si nihil esset ultra quod ageret, quid opus fuisset Dominum; qui Evangelium orbi terrarum prædicari, ut Christianus esse posset, & jusserat & dispósuerat; amplexis Christianismum, id est suis, potestatem clavium Ecclesiæ, idem prorsus valentem, instituere? Bene S. *Hieronymus*, in *Isaiæ* XVIII. *Libro* VI. *Funibus enim peccatorum suorum unusquisque constringitur. Quos funes atque vincula solvunt & Apostoli, imitantes Magistrum suum, qui eis dixerat; Quæcunque solveritis super terram erunt soluta & in Cœlo. Solvunt autem eos Apostoli sermone Dei,& testimoniis Scripturarum,& exhortatione virtutum.* Nam quibus Lege Fidei salutem prædicabant, attestantibus Scripturis, eos in Legem Fidei Baptizatos cum peccatis solverent, *sermone Dei solvebant, & testimoniis Scripturarum, & exhortatione virtutum*; Quos tamen, nisi suscepta per Baptismum Lege Fidei, peccatis solutum non iri constabat.

CAP.

CAP. VIII.

Profeſſionem Fidei, quam celebrat Baptiſmus, ad ſalutis Legem pertinere. Regulam eſſe quandam Fidei, Eccleſia antiquiorem, quæ & ad ſalutis, & ad communionis Legem pertineat.

NImirum, aperte ipſe ab initio, neminem per Evangelium ſervatum iri edixerat, ea fide quæ intra ipſum maneat. Videant Chriſtiani quid *Fidem* eſſe velint, qua ſola juſtificari Chriſtianos Apoſtolus aſſerit; nunquam efficient, ut ulla animi diſpoſitio ad ſalutem valeat; id eſt, ad juſtificationem; quæ intra animum maneat, nec *profeſſione* ſeipſam oſtendat. Non habeo neceſſe, hoc loco, in diſputationem ſatis perplexam me immergere; Relinquendus ei ſuus eſt locus. Hoc, ipſo initio, tanquam ab ipſo Domino edictum, tanquam ad veritatem ſententiæ Sancti Apoſtoli tenendum præſcribo; non poſſe quenquam, *ſine profeſſione Fidei*; id eſt Chriſtianiſmi; ſalutem per Chriſtum adipiſci. Hoc eis Domini ſermonibus tenendum eſt, quibus *Crucis ſuæ tollendæ* mandatum, pro Lege ſalutis aſſequendæ proponit, *Lucæ* XIV. 26,27. *qui ad me accedit, nec Patrem ac Matrem, Uxorem ac Liberos, Fratres ac Sorores, etiam ſeipſum odio habet, non poteſt meus eſſe Diſcipulus. Ac qui me ſublata Cruce non ſequitur, non poteſt meus eſſe Diſcipulus.* En Legem Evangelii, ut *Chriſtum ſequaris*; id eſt, ad ejus Diſcipulos te aggreges, idque *ſublata Cruce*; id eſt, ut non deſerturum te eos, etſi Crux tibi eo nomine ſubeunda ſit, palam feras. In eandem ſententiam *Marci* VIII. 34. X. 21. *Matt.* X. 38. XVI. 24. *Lucæ* IX. 23. Fuerunt Apoſtolorum tempore, qui Gnoſticorum Sectæ initium fecerunt, dogma clam inter ſe muſſitantes; non ſolum diſſimulandam pro loco fidem, ſed etiam negandam, ſi aliter perſecutio vitari non poſſet. Contra hos eſt

Profeſſionem Fidei ad ſalutem requiri.

est *Scorpiace Tertulliani*, & Scriptorum Ecclesiasticorum multa Testimonia, quæ hoc loco nihil refert reponere. Illud huc facit, hunc illum esse errorem, quam Apostoli 1 *Petri* II. 15. *Judæ* 11. *Apoc.* II. 14, 15, 20. notant *Balaami* nomine, *qui scandalum* Israelitis *objecerat, ut de Idolothytis ederentur.* Hæc enim erat, eis temporibus, Ethnicismi professio. Itaque S. *Joannes* etiam *Jezabelem* appellat *mulierem*, cui eandem doctrinam tribuit. Similis erat eorum, contra quos, *Galatis* scribit S. *Paulus*; quos *Circumcisionem prædicasse* palam est, *ne esset cur persequerentur eos Judæi*, ad *Gal.* V. 11. VI. 12, 14. Hæc cum saluti obstare clarissime doceant Apostoli, nonne professionem Christianismi ad salutem necessariam ostendunt? Nam eis qui, quoad exteriorem hominem, hanc ἀδιαφορίαν colerent, nihil obstabat, ne secundum interiorem hominem, eis quæ Idolorum cultu agebantur repugnarent, si, fidem atque animum hominis Christiani in occulto retinere, ad salutem valeret. Hoc igitur est, cur *professio fidei* ad salutem necessaria sit, nec possit fides esse salutaris, quæ in se professionem; id est, exteriorem fidei actum non contineat. Audiamus Dominum *Matt.* X. 32; 33. *Lucæ* XII. 8, 9. *Qui mihi coram hominibus renunciaverit, ei ego, coram Patre qui in Cœlis est, renunciabo. Qui me coram hominibus agnoverit, eum ego, coram Patre qui in Cœlis est, agnoscam.* Et S. *Paulus*, ad *Rom.* X. 9, 10. *Si Jesum Dominum ore profitearis, corde credens Deum a mortuis ipsum excitasse, salvus eis. Corde enim creditur ad justitiam, ore fit professio ad salutem.*

Professionem Baptismo celebrari.

Sed hæc quo spectent, clarissime docet Apostolus 1 *Pet.* III. 21. *Cujus antitypus nunc servat nos Baptismus, non depositio sordium corporis, sed bonæ erga Deum conscientiæ interrogatio, per Resurrectionem Jesu Christi.* Quis doctor Scholasticus exactius distinguat? Duo sunt in Baptismo: Lavacrum corporis, & oris professio, qua Christianismum suscipimus. Respondendo enim interrogatis, professionem etiam tum edebant, qui Baptizabantur. Itaque addit Apostolus, *bonam*

erga

erga Deum conscientiam; Nequis putet professionem valere, non ea mente editam, ut nec mortis metu deserenda sit; quasi sine ea salus esse possit. Nam Baptismum *professionem* esse *crucis Christi* suscipiendæ, quam Legem in Evangelio, Dominus saluti suorum dixerat, clarissime docet Apostolus ad *Rom.* VI. 3,4,5. Quo etiam spectat *Resurrectionis Domini* apud *Petrum* commemoratio; propter resurgendi spem, (ut hic à peccato, sic à morte in seculo futuro;) Resurrectione Domini constitutam. Itaque *sepultos in Baptismo cum Christo* Christianos Apostolus prædicat, ad *Colos.* II. 12. *Sed in quo cum eo resurrexerint, per fidem energiæ Dei, qui ipsum a mortuis excitarit.* Hæc igitur ratio est, cur Baptismus ad salutem necessarius sit; Nequis putet, concepto sincero intra animum Christianismo, salute tamen excidi posse, propter exteriorem Sacramenti ceremoniam, qua, aliqua rerum humanarum περιστάσει, prohiberi possit vere fidelis. Cum igitur, sine professione fidem ad salutem non valere, à Domino constitutum sit; Cumque, eam professionem ad salutem valere non posse, manifestum sit, quæ diversæ fidei sit, ab ea quam Dominus tradidit; manifestum est, quo pacto sana professio à dubia discerni posset ab omnibus, quibus Evangelium prædicandum erat, institutione Domini providendum fuisse. Itaque Baptismi Sacramentum huic fini institutum est; Non quod non possit ejus ceremonia vitiari, & ad significandam salutem, quam professioni pravæ fidei polliceantur falsi doctores, traduci; Sed quod, quibus claves Ecclesiæ suæ per Baptismum aperiendæ Dominus credidit, eos, qua ratione, usquè ad finem seculi dignosci possent, idoneis rationibus instruendo, omnibus in se credituris consuluerit.

Hinc vis Baptismi in Scripturis.

Hinc ea oriuntur *Baptismi Christianorum* in Apostolorum scriptis *ellogia*, quibus, cum fronte hominis veritatem amantis, resisti non potest, Baptismum ad salutem necessarium asserentibus. Sic enim *Judæis Petrus*, de crucifixo Christo *corde compunctis*, *Act.* II. 37, 38. *Pœnitentiam agite, & Baptizamini*

tizamini unſquiſque veſtrum, in remiſſionem peccatorum, & accipietis donum Spiritus Sancti. Et ad S. *Paulum Ananias Act.* XXII. 16. *Surge, Baptizare, & ablue peccata tua, invocato nomine Domini.* Itaque *Paulus* ipſe, *induiſſe Chriſtum* affirmat, *quotquot in Chriſtum Baptizati fuerint*, ad *Gal.* III. 27. & in Chriſtum Baptizatos *in mortem Chriſti Baptizatos eſſe*, ad *Rom.* VI. 4. id eſt, veterem in eis hominem, inſtar Chriſti morte affectum, modo ſinceram in Baptiſmo profeſſionem ediderint. Rurſus ad *Eph.* V. 25, 26. *Chriſtus ſeipſum pro Eccleſia dedit, ut ſanctificaret eam, purgans lavacro aquæ per Verbum.* Et ad *Titum* III. 5, 6. *non per opera juſtitiæ quæ fecerамus, ſed ſecundum miſericordiam ſuam ſalvos nos fecit, per lavacrum regenerationis, & renovationem Spiritus Sancti, quem in nos copioſe effudit, per Servatorem noſtrum Jeſum Chriſtum.* Et ad *Hebr.* X. 22, 23. *Accedamus vero corde, in plenitudine Fidei, aſperſi corda a conſcientia mala; & abluti corpus aqua munda, retineamus profeſſionem Fidei immotam.* Nimirum ſupponamus hic, quod ſuo looo probandum eſt; ſine motu & agitatione Spiritus Sancti, neminem vere Chriſtianum fieri; operatio Spiritus Sancti agitantis ipſum & impellentis, *gratia* eſt *Dei*, ſed non ex Fœderis, nondum initi, Lege. Poſtquam autem factus eſt Chriſtianus, tum vero Spiritum Dei, tanquam *Dei donum*, tanquam ſuam *dotem* obtinet. Hinc *Petrus*, Baptizatis Spiritus Sancti promiſſum deberi ſupra dixit. Et Apoſtolus ad *Hebr.* VI. 6. *impoſſibile eſt eis, qui ſemel illuminati fuerint, & donum cæleſte guſtaverint, & participes facti ſint Sp. S.* — Φωτισμὸν *Baptiſmum* Apoſtolus ipſe X. 32. interpretatur; Quod, ſi Veteris Scripturæ ἐλλυτισμὸν reſpiciamus, ad Catechiſmum referendum eſt; ſic enim ſcriptum eſt 2 *Reg.* XII. 3. πᾶσας τὰς ἡμέρας ἃς ἐφώτισεν αὐτὸν ἰωδάε. Ubi nihil aliud eſt φωτίζειν quam κατηχίζειν. Vide etiam 2 *Reg.* XVII. 27, 28. Hic autem, accepto Baptiſmo Sp. Sanctum accipi auctor eſt. Sane à *Philippo* Baptizati *Samaritæ*, non antequam deſcenderent *Ieroſolymis* Apoſtoli, dona Spiritus viſibilia acceperant. Erat enim demonſtrandum, ab auctoritate

ritate dandi Baptismi; penes quam erat de professione fidei judicare; donum Spiritus Sancti pendere. Veruntamen, cum confirmato & ratihabito; Apostolorum benedictione, quam manuum impositio celebrat; *Samaritarum* Baptismo, descenderit Sp. Sanctus, nihilo minus Baptismo imputandus est, quam si statim à Baptismo descendisset. Præterea; *Sicut Resurrectio Domini Christi Spiritui S.* tribuitur, *ipsum sine mensura inhabitanti*, ad *Rom.* I. 4 *Joan.* III. 34. Ita Resurrectio mortuæ carnis *Spiritui Christi*, *vivam incolentis*, tribuitur, ad *Rom.* VIII. 10, 11. Atqui Resurrectioni ex aquis Baptismi ascribitur carnis Resurrectio ab Apostolo; cum mortem & sepulturam veteris *Adami*, descensui in Baptismum ascribit, ad *Rom.* VI. 4. Itaque Baptismo imputandum est Sp. Sancti donum, cujus auxilio, susceptí Christianismi Legem impleant, qui eam suis viribus nullo modo implere se posse agnoscunt. Quare illud Domini ad *Nicodemum*, *Joan.* III. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Sp. S. non potest intrare in regnum Cœlorum*; omnino de Baptismi Sacramento intelligendum est. Non quod vel in *nomen Trinitatis*, vel in *spem accipendi Spiritus Sancti*, institui tum temporis Baptismus potuerit, quando nondum editum fuerat dandi Spiritus Sancti promissum, quod exaltationi Domini reservabatur; sicut difertis verbis supra *Petrus* affirmat; Sed quod instituendum prædici opus erat, priusquam institueretur. Sic enim etiam *Eucharistiæ Sacramentum*, concione Domini ad *Judæos*, *de manducanda carne bibendoque sanguine suo*, quæ *Joannis* VI. refertur, instituendum prædicitur; quod, ante noctem qua traditus est Dominus, institutum non fuisse, manifestum est. Nam quod *Discipuli* superstite Domino *Baptizarunt*, *Joan.* III. 22. IV. 2. etsi non dubium est, quin ad salutem medio tempore valuerit; quæ etiam, obtinente tum Lege, obtineri poterat; tamen, *cum Spiritus Sancti donum nondum esset, quod Christus nondum glorificatus esset*, *Joan.* VII. 39. in *Christi* potius quam Trinitatis nomine, datum censeri debet. Sic etiam S. *Petrus Act.* II. 32. *dextra igitur*

Dei evectus, accepto Spiritus Sancti promisso, effudit quod nunc videtis & auditis. Et S. *Paulus* ad *Eph.* IV. 8, 12. ex *Psal.* LXVIII. 18. dona Spiritus Sancti in Ecclesiam collata *donativum* esse docet, quod Dominus Christus, à victoria crucis, triumphantis more in Cœlum profectus, militibus currum suum triumphalem sequentibus largitus sit. Quibus expositis, manifestum est, universum Scripturæ Apostolicæ & Evangelicæ concentum, hoc uno contineri, ut professioni Christianismi salus, & Spiritus Sancti donum, ad assequendam salutem ascribatur; Baptismo autem, propter professionem Christianismi: Neque ullam animi dispositionem *Fidei* nomine appellari posse, quæ sine externo fidei actu, quem in professione ejus collocare solent; ad salutem valeat. Spectentur Epistolæ Apostolicæ; quibus tota fere continetur Scriptura Apostolica; unde accipi oportet quicquid ad Legem salutis pertinet, ante Domini Ascensionem non promulgandam. Mentiar nisi ad Ecclesias Fidelium, initiatorum Baptismo omnium, scriptæ sint omnes. Scio esse qui de Catholica S. *Jacobi* excipiant; Quam ad *Judæos* non minus quam ad Fideles ex *Judæis* scriptam volunt. Modico errore, me judice. Neque enim nisi Fideles alloquitur, qui vetat *Fidem Christi, Domini nostri, & gloriæ Domini, cum personarum respectu colere Jac.* II. 1. tum qui ad laborantes, *Ecclesiæ Presbyteros* arcessi jubet, *Jac.* V. 14. Sed, qui pugnas etiam Fidelium, & rixas damnat *Jac.* IV. 1. qui *dominari eis divites* scribit, & *eos trahere ad tribunalia*; nimirum Gentilium; II. 6. is Fideles ex *Judæis* Infidelibus *Judæis* mixtos vixisse innuit, a quibus hæc patiantur; Quibus proinde luctum indicit, ut Fidelibus patientiam *Jac.* V. 1, 7. Eadem est ratio, cur primam Catholicam S. *Petrus* electis inquilinis ex dispersionibus inscribit 1 *Pet.* I. 1. intelligit enim Fideles ex *Judæis*; quod eis mixti viverent, qui nondum Fidem amplexi fuerant. De reliquis, nihil est, quod excipi possit. Est autem frequens in eis argumentum à Baptismi professione, sive ad officia Fidelium, sive ad spem eorum

quæ

quæ Fidelibus promissa sunt, ad *Rom.* IV. 4, 17. 1 ad *Cor.* VI. 11. ad *Gal.* III. 26, 27. ad *Hebr.* VI. 2, 4. X. 23, 32. quibus adde quæ supra posita sunt, ut constaret Epistolas Apostolorum supponere Catechismum. Pariter enim constare debet, supponi ab eis etiam Baptismum. Itaque, Fidem quam intelligunt Apostoli, aliter accipi non posse, nisi ut Baptismum supponat; Perinde quidem ac scriptores Ecclesiastici Fidem accipiunt, cum *Fideles* a *Christianis* Baptismo distinguunt. Quod si *potestas clavium*, sive remittendorum peccatorum, fidei professionem extrinsecus editam fundum habeat, Ecclesiæ autem communionem effectum; Non erit Ecclesiæ communio, fidei ac charitatis, spiritualis & invisibilis, sed officiorum cultus divini visibilis communio: Et Ecclesia ipsa societas, quæ hujusmodi communionem colat.

Hæc igitur est *Fœderis Evangelici* ratio, quæ salute Fidelium *Fidei Legem* dicit; hoc est Crucem Christi, Baptismi professione susceptam; ea Lege, ut remissionem peccati, jus salutis æternæ, dotem Spiritus Sancti sibi spondere debeant, qui, ad eam sincere se accedere, sibi conscii sunt. Est autem Evangelicis Scripturis prius positis manifestum, non fuisse hanc dictam Legem, ac ne dici quidem potuisse, nisi post excitatum Dominum à morte Crucis, & in Cœlos profecturum. Itaque summatim eam *Apostolorum Legatione* contineri, qua, *Baptizare* jubentur *in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, quoscunque Discipulos facerent, ex omnibus Gentibus:* Tum, *docere eosdem, quæcunque præceperat Dominus, servare, Matt.* XXVIII. 18, 19, 20. Scilicet, Discipuli sunt Domini, qui Crucem ejus exemplo laturos se profitentur, potius quam vel à Fide sacrosanctæ Trinitatis desciscant, vel a prædicationis Dominicæ præceptis. Quæ autem sint, quæ ad hanc Fidem, ad hæc præcepta ita pertineant, ut eis cognitione non perceptis, salus speranda non sit, pariter manifestum est, Scripturis, neque Apostolicas præcedentibus exponi potuisse, neque Apostolicis ita expositum esse, ut

De Fidei Lege, communione Ecclesiæ antiquiori.

ut distincta sit ejus nota, quod ad salutem percipiendum sit, ab eo quod non sit. Apostolicas igitur Scripturas non nisi ad eos scriptas, qui Baptismi participes erant, huic loco præmittendum erat; probandumque non solum eis locis, in quibus expressa est Baptismi mentio, sed etiam eis, quibus præmissum Catechismum ostendimus; quem propterea præmissum ratio docet, ut sequeretur Baptismus. Sed, de eo solicitum esse de quo nemo dubitat, reprehensioni obnoxium videri potest, tanquam supervacuum. Illud potius contendendum, necesse esse Baptismi habitam rationem in omnibus videri, quæ non nisi ad Baptismi compotes scribi potuerunt; sive ad susceptum ab eis officium, sive ad editas ipsis promissiones pertinentia. Absolute quidem ad salutem necessariam, solam esse *Christi Fidem* manifestum est; Quæ scilicet ita se Christo in discipulatum permittat, ut certa sit, quicquid ille docuerit, Lege salutis assequendæ subire. Hac enim Lege salutem adeptum in Cruce latronem videmus. Et, qui morte occupati hoc solum facere possunt, ut Baptismum hoc animo petant, eos omnes in eadem esse causa necesse est. Sed quia *modus* est quidam *Fidei* agnoscendæ, cujus edita professione debeatur Baptismus, ab eis, penes quos depositum est conferendi Baptismi sive jus, sive Officium; hunc modum, Dominicæ Legationis Lege significari, absolutum est. Extitisse hunc modum, apud omnes Apostolos ac Discipulos Domini eundem, tum eorum Discipulos, ministros, & successores, docent Apostolicarum Scripturarum quæ producta sunt testimonia; earundem, quibus nullam earum contineri formulam contendimus. Nemo itaque dicat, extare in Scripturis, quæ cognita ad salutem abunde sint; in quibus tam multa sint, ad omnium salutem cognitu non necessaria; a me negari, cum nullam notam extare contendo, qua, quod hujusmodi est, ab eo quod ad hunc modum non pertineat, discerni possit. Et tamen, si quis scisse Ecclesiæ malis mecum ingemiscit, facile intelligit, nihil magis ad justam reconciliandæ pacis

Legem

Legem facere, quam ut hoc fieri poſſit, quod ſolis Scripturis fieri poſſe nulla ratio ferat. Quæ autem, cum ad juſtam pacis reconciliandæ Legem neceſſaria ſint, ad ſalutem tamen omnium cognitu minime neceſſaria ſint, ea multo obſcurius in Scripturis poſita eſſe oportet, quam quæ neceſſaria ſunt. Itaque, ut maneret inconcuſſa, in Scripturis recte intellectis, Lex aſſequendæ ſalutis, nemini cujus intererat obſcura, oportebat ad Eccleſiam depoſitam illud propagari, quod, Scripturis inter partes agnitis, ſecundum Eccleſiam intellectis, nec obſcurum nec inconcuſſum manſiſſe, res docet. Unde etiam manifeſtum eſt, Legem ſalutis, quæ in Fidei ſinceritate cernitur, ad Eccleſiæ ſtatum ſupponi, tanquam fundamentum cui inſiſtat; Ac proinde, priorem eſſe omni ejus auctoritate, & antiquiorem, naturæ ordine ac rationis. Nec mirum eſt, ad hanc *ſalutis Legem* pertinere *inſtitutæ divinitus Eccleſiæ Fidem, ejuſque colendæ Unitatis Officium*; etiamſi, quicquid ad ſalutis Legem cognitu neceſſarium eſt, Eccleſiæ auctoritate antiquius ſit. Equidem, cum ad ſe Fideles, Diſcipuli Domini ac Apoſtoli primum agregarent, procul abfuit ut eos ad *Eccleſiæ Catholicæ* agnoſcendam Unitatem, ac ſuſcipiendam ſub Lege ſalutis, proponerent; Quæ nulla tum extaret, cum eadem extaret Lex ſalutis quæ nunc extat. Conſtituta ſemel Eccleſia, auctoritas ejus hac Fide conſtat; Nimirum, ad ſalutis Legem pertinere, inſtitutam a Deo Catholicæ Eccleſiæ Unitatem credere, cujus colendæ Officio Fidelibus ſalutis ſpes conſtet.

Sed ſi hanc ſalutis Legem, aſcenſuro demum in Cœlos Domino primum proditam, recte poſitum eſt, demonſtratum eſt ſimul, quod prius attigimus; *Joannis* Baptiſmum a Baptiſmo Chriſti diverſum eſſe; qui inſtitutio eſſet, tantum ad agnoſcendum Chriſtum, quem tollendi peccati; cujus profeſſionem edebant qui Baptizabantur a *Joanne*; Legem proditurum venire prædicabat *Joannes*. Itaque, non erit quod vis fiat claris Scripturis, Baptizatos a S. *Paulo* qui *Joannis*

De Baptiſmo Joannis, & Diſcipulorum Domini.

Joannis Baptiſmum obtinuerant referentibus. Neque enim, *Baptiſmum in Pœnitentiam*, eorum qui ad extituri mox Chriſti Diſcipulatum ablegabantur, nihil ad eorum ſalutem interea loci feciſſe, conſequens erit; quos, ſuſcepto *Joannis* Baptiſmo, Crucis Dominicæ Evangelio occupari, neceſſe non erat; Ut eorum exemplo conſtat, quos *in* Joannem *Baptizatos in Chriſtum* Paulus *Baptizavit*, *Act.* XIX. 4, 5, 6. Si ſub Lege conſtabat ſalus, multo magis eis qui Domino Diſcipuli parabantur, ejus ſpes conſtabat. Sed ſi Legem ſalutis continere *Joannis* Baptiſmus non potuit; non ante Domini Aſcenſionem prodendam; quæ pertinacia eſt, eundem *Joannis* ac Domini Baptiſmum contendere? Non idem dicam de Baptiſmo Diſcipulorum Domini, quos *in Domini*, tanquam *Chriſti* nomen Baptizaſſe oportuit; Cum dictum ſit, eos qui Diſcipulatum in ſe Chriſti ſuſcipiunt, eo ipſo omnia ſuſcipere videri, quæ ad ſalutis adipiſcendæ Legem pertinere proditurus ſit, quem Chriſtum Dei agnoſcunt. Itaque, cum ab Aſcenſione Domini, in *nomine Domini Jeſu* Baptizatos in *Actis* Apoſtolorum legamus, quorum idem valuiſſe Baptiſmum, ac ſi in nomine S. *Trinitatis* datus eſſet, ex *Irenæo* dictum eſt; quid eſt, quo minus idem valeat Baptiſmus in nomine Jeſu Chriſti, ante proditam ab ipſo ſalutis Legem acceptus? Nam qui Chriſtum Dei agnoſcebant, omnibus ſe Dei per Chriſtum præceptis teneri, eis dubitandum non erat. Sed non eſt mirum, eos qui, *Sacramenta Veteris Legis* eandem vim habere credunt cum Baptiſmi *Sacramentis & Euchariſtiæ*, etſi obſcurius intellectam, eos, idem valere *Joannis* & Chriſti Baptiſmum ſomniare. Nam cum aurora eſſet *Joannes*, ſurgentis a Legis tenebris Evangelicæ lucis, majus aliquid valuiſſe oportet ejus Baptiſmum, quam *Sacramenta Legis*. Sed omnino errant omnes, qui in Lege *Moyſi* a ſpiritu literam non diſtinguunt. Neque enim eandem *literalem eſcam manducaſſe, aut potum bibiſſe cum Fidelibus Patres* affirmat Apoſtolus, ſed *ſpiritualem*; neque *in Chriſtum*, ſed *in Moſem Baptizatos*, quos per *Moſem* in Chriſtum Baptizari

tizari potuiſſe dictum eſt. Quod cum ea ratione locum habere dictum eſt, qua Veteris Teſtamenti carnalia Novi Teſtamenti ſpiritualium figuræ ſunt; non aliter verum eſt, eadem eſſe Veteris ac Novi Teſtamenti Sacramenta, niſi quod eadem ratione, per Veteris Teſtamenti Sacramenta, bonorum terræ promiſſæ participes erant, qua nos, bonorum futuræ vitæ, per Novi Teſtamenti Sacramenta participes ſumus. Nam quod, qui ſub Vetere Novum Teſtamentum intelligentes, ejus Legi ſe ſubjiciebant, quatenus ſub Veteri valebat, bonorum Novi Teſtamenti participes erant, id non ejus *temporis* ſtatui, ſed *hominum* tribuendum eſt; Utpote, quod in eis ſolis locum haberet. Quæ ſi vera ſunt, recte omnino Eccleſiæ Patres, *Veteris Teſtamenti Sacramenta Sacramentorum Novi Teſtamenti figuras ac typos eſſe volunt*; minus recte propterea a recentioribus reprehenſi. Nam per quæ, promiſſæ terræ bonorum participes fiebant, quibus futuræ vitæ bona ſignificantur, recte illa figuræ eorum dicuntur, per quæ, futuræ vitæ bonorum participes evadimus, promiſſæ terræ bonis ſignificatorum. Et hæc harum difficultatum ſolutio, quibus nonnulli Controverſiarum numerum augent, diſcidii cauſam continentium, teſtimonium perhibet methodo quam inſtituimus, controverſæ veritatis intra ſuos fines cogendæ. Neque enim ullum clarius eſſe poteſt inventæ veritatis argumentum, auctore *Ariſtotele*, quam difficultatum ſolutio, à controverſa veritate pendentium. Itaque non fuerit operæ pretium, Veterum Eccleſiæ Patrum Interpretumque Scripturæ teſtimonia hoc loco afferre, quibus Lex aliqua Fidei, ſive Chriſtianiſmi; quibus *Joannis* Baptiſmus a Domini Baptiſmo diverſus; quibus Sacramenta Veteris Legis Novæ Legis Sacramentorum figuræ eſſe aſſeruntur. Satis eſt, propterea ſpiritualis Legis a carnali diſcrimen, ſtante *Moyſi* Lege, aſſerendam fuiſſe Eccleſiæ ſcriptorum auctoritate, ne aliam fidem aſſerere videamur, ab illa, quam ipſi, Apoſtolos ſecuti, adverſus *Judæos* hac ratione aſſeruerunt. Satis ſit S. *Hieronymum* adducere, qui rationes eas in-

nuit, de quibus nos contendimus. Sic ille *adv. Lucif. Iſte ergo talis tantuſque Spiritum Sanctum non dedit, quem* Cornelius *Centurio antequam Baptizaretur accepit? Reſponde, quæſo, cur non dederit? Ignoras? Audi quid Scripturæ doceant.* Joannis *Baptiſma non tam peccata dimiſit, quam Baptiſma pœnitentiæ fuit in peccatorum remiſſionem; id eſt, in futuram remiſſionem, quæ eßet poſtea per ſanctificationem Chriſti ſubſecutura.* Et ſtatim; *Quorſum iſta tendit aſſertio? Videlicet, ut non tibi durum videatur, ſi ii, qui a* Joanne *fuerant Baptizati, poſtea per impoſitionem manus Apoſtolorum ſint Spiritum Sanctum conſecuti; cum conſtet eos, ne peccatorum quidem, ſine ſubſecutura fide remiſſionem conſecutos.* Idem inferius; *Neque enim centurio, aut illa muliercula, quæ per duodecim annos fluxu ſanguinis tabeſcebat, in Trinitatis Sacramenta crediderant, quæ poſt Reſurrectionem Chriſti Apoſtolis manifeſtata ſunt.* Ut Lex ſit Chriſti, remiſſionem peccatorum, donum Spiritus Sancti, jus æternæ ſalutis Baptiſmo deberi, quem diſcedens Dominus tradidit; ut Lex *Moyſi* ejuſque Sacramenta Legi Chriſti perinde reſpondeant, ac promiſſis ejus terræ promiſſæ bona reſpondent; ut *Joannis* Baptiſmus ſalutem non attulerit, niſi recipiendi Chriſti Lege; una eademque ratio facit, quæ Jeſum eſſe Chriſtum ex veteribus Scripturis comprobat.

Univerſorum Fidelium conſenſus.

Ratio quam hactenus ex Scripturis ita deduximus, ut earum conſenſum, in omnibus ad eam quovis modo pertinentibus, exponeremus, eodem ſe Eccleſiæ teſtimonio commendat, quo communis Chriſtianiſmus; Nimirum, omnium Chriſtianorum conſenſu. Neque enim reperietur, qui integrum Chriſtianiſmum profeſſus, de *neceſſitate Baptiſmi ad ſalutem* dubitaverit. Nam de eis quorum dubius eſt Chriſtianiſmus, in ea me quæſtione ſolicitum non eſſe oportet, ubi de Eccleſia veri nominis diſputatur, ad quam, niſi per verum Chriſtianiſmum, accedi non poſſit. Quare nec de noſtri temporis ſententiis ſolicitus ſum, poſtquam ſciſſa eſt in partes Eccleſia, ad quarum inſtaurandam unitatem

tatem viam ſternimus. Nec *Socini* & *Sectariorum* ejus rationem duco; qui Baptiſmum, non niſi tempori Apoſtolico proviſum volunt; cum ab *Ethniciſmi* ſordibus, (vel etiam, ſi forte, *Judaiſmi*) qui ad Eccleſiam convertebantur, abluendi erant a corporis ſordibus, ut converſos ſe a pravis religionibus ad animi puritatem teſtari poſſent. Nec *Fanaticorum* noſtrorum, quorum *Coryphæi* nonnulli, libro edito teſtati ſunt, erratum omnino ab Eccleſia, in aquæ Baptiſmo retinendo, quem *Joannis* Baptiſmi proprium eſſe Dominus voluerat; Scilicet, qui Baptiſmum Spiritus aquæ Baptiſmo, quem *Joanni* deputaverat, ſuccedaneum, attulerit. Nam quod ab Apoſtolis aquam uſurpatam, Scripturis teſtibus negare non poſſunt; id ſolum ejus temporis diſpenſationi deputant, quæ etiam *Moſaicæ* Legis inſtituta, *ad honorificam uſque Synagogæ ſepulturam*, retinebat. Ex eis Sectis, quæ ex Scripturis judicari poſtulant, haud temere alios ab his invenias, qui Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium negent; Quamdiu quidem de adultis ſermo eſt. Nam de parvulorum Baptiſmo, nullam hoc loco quæſtionem eſſe volo; quod, adultorum Baptiſmum neceſsarium eſſe, ad Fidem Eccleſiæ ſocietati faciendam ſatis ſit. Sicut neque de eis, quibus, cum voluntas ſuſcipiendi Baptiſmi non defuerit, tamen, caſu aliquo, eorum quibus obnoxia eſt humanitas, ſuſcipiendi opportunitas inopina morte præcidi potuerit. Cujus rei illuſtria ſunt apud S. *Ambroſium Satyri fratris* exempla, & *Imp. Valentiniani minoris.* Hic enim, cum in *Galliis Paſcha acturus, Ambroſium Mediolani* Epiſcopum; ubi tum ſedes erat aulæ *Imperatoriæ*; ut ſe Baptizaret, arceſſiviſſet, conjuratione ſuorum, inopina morte oppreſsus occubuit. Nam quorum extant certa, de ſuſcipiendo Baptiſmo, voluntatis indicia, illi ſi morte occupati ſalute exciderent, tum vero, non *rectæ erga Deum conſcientiæ profeſſio*, ſed *depoſitio ſordium carnis in Baptiſmo* ſervaret; quod negat S. *Petrus.* Sed qui non intelligit, etiam divinas, de rebus hominum communione gerendis, Leges, non fruſtrari

ſtrari gratiæ divinæ effectu, quoties, ejus cujus intereſt diſpoſitio idonea, propter caſus mortalitatis, operis externi effectum non attingit; is omnino, ut *juvenis Ethicorum Ariſtotelis*, hujus quam tractamus diſciplinæ idoneus auditor non eſt.

De receptis ſine Baptiſmo, quorum legitimus non erat Baptiſmus.

Ad eandem rationem pertinet illorum cauſa, qui, primis Eccleſiæ temporibus, ab eis *Hæreticis Baptizati, qui in Fidem S. Trinitatis non Baptizabant*, Eccleſiæ poſtmodum aggregabantur ſine Baptiſmo; ex eorum, nimirum, ſententia, qui redeuntes ab Hæreticis omnino non Baptizabant; Quos magnam partem fuiſſe Eccleſiæ conſtat. Ponimus hoc loco, id quod inter partes hodie convenit; Qui, cum tranſeuntes a partibus ad partes non rebaptizent, ſatis oſtendunt, ratum ſe Baptiſmum agnoſcere, qui in *Fidem S. Trinitatis* fiat; Ac proinde irritum habituros, ſi non fieret. Atqui S. *Cyprianus*, & qui ejus partes ſequebantur, parati erant colere cum eis Eccleſiis communionem, quæ non Baptizabant ab eis Hæreſibus redeuntes, quorum ipſi Baptiſmum irritum putabant. Sane qui *Irenæum* legat, quomodo Baptizarent Hæreſes adverſus quas ſcribit, enarrantem, I. 18. non facile credat eos, quorum Baptiſmum S. *Cyprianus Epiſt. ad Jubajanum* repudiat, *in nomine Trinitatis* Baptizaſſe. Ipſe quidem ſic eos recenſet, quos ſine Baptiſmo recipi queritur; *Si eundem Patrem, eundem Filium, eundem Spiritum Sanctum, eandem Eccleſiam confitentur nobiſcum* Patripaſſiani, Anthropiani, Valentiniani, Apelletiani, Ophitæ, Marcionitæ, *& cæteræ Hæreticorum peſtes, & gladiis ac venenis ſubvertentes veritatem; poteſt illic & Baptiſma unum eſſe, ſi eſt & fides una.* Et habemus exemplum, recepti in *Eccleſiam Alexandrinam* ſine Baptiſmo, apud *Euſebium Eccl. Hiſt.* VII. 9. qui cum videret, quid ageret Eccleſia cum Baptizaret, factus eſt de ſalute ſua ſolicitus, quod eundem Baptiſmum ſe non accepiſſe meminerat. S. quidem *Baſilius ad Amphil. Can.* I. a *Marcioniſtis & Manichæis* datum Baptiſmum pro irrito habet; Cum tamen, ab Hæreſibus redeuntes, generaliter, ſine diſcrimine,

discrimine, sine Baptismo reciperet *Ecclesia Romana*, & qui ejus partes sequebantur; teste etiam S. *Hieronymo sine dialogi adversus Luciferianos.* Verba S. *Hieronymi*; *Antequam* Ariminensis Synodus *fieret, antequam* Lucifer *exularet*, Hilarius Romanæ *Ecclesiæ diaconus ab Hæreticis venientes, in eo quod prius acceperant Baptismate suscipiebat.* Et statim; *Diaconus eras, O* Hilari, *& a* Manichæis *Baptizatos recipiebas. Diaconus eras, &* Ebionis *Baptisma comprobabas. Repente, postquam exortus est* Arius, *solus tibi displicere cœpisti.* Mox; *Legat & ipsius* Hilarii *libellos, quos adversus nos de Hæreticis rebaptizandis edidit*; *Et ibi reperiet ipsum* Hilarium *confiteri*, *a* Julio, Malchio, (f. Marco) Sylvestro, *& cæteris veteribus Episcopis, similiter in pœnitentiam omnes Hæreticos susceptos.* Paulo ante alia Hæreticorum nomina recitat, quæ vivente etiam S. *Joanne* erupisse ait; Et tamen nullum eorum vel rebaptizatum legi, vel rebaptizandum esse contendit. Audi nunc *Gennadium*, post schisma *Luciferi* minus centum annis; *Neque enim credendum est eos fuisse Baptizatos, qui non in nomine Patris & Filii & Sp. Sancti, juxta regulam a Domino positam, tincti sunt*; *Ut sunt* Pauliani, Procliani, Borboritæ, Siphori, *qui nunc vocantur* Bonosiani, Photiniani, Montanitæ *qui &* Priscilliani, *&* Manichæi, *variaque impietatis germina*; *Vel cæteræ istorum originis sive ordinis pestes, quæ duo principia sibi ignota introducunt, ut* Cerdon *&* Marcion; *vel contraria ut* Manichæus; *vel tria & barbara, ut* Sethianus *&* Theodosius; *vel multa ut* Valentinus; *Vel Christum hominem fuisse absque Deo, ut* Cerinthus, Ebion, Artemon, *&* Photinus. *Ex istis, inquam, si qui ad nos venerint, non requirendum ab iis utrum Baptizati sint, an non, sed hoc tantum, si credant Ecclesiæ fidem, & Baptizentur Ecclesiastico Baptismate.* *de dogm. Eccles. cap.* LII. Et *Gennadio* prior *Augustinus*, ut ratus sit is solum Baptismus, qui in nomine Trinitatis fit, à Generali Concilio decretum sæpe scribit. De Oriente hoc tantum hic; Ubi hanc Regulam non semper, ubique, ab initio eandem valuisse contendimus; S. *Basilium*, *Epist. ad Amphil. Can.* I.

Baptismum

Baptiſmum *Montaniſtarum* ita improbare, ut magno *Dionyſio*; *Alexandrino* ſcilicet; ratum fuiſſe fateatur. Vide nunc quid his conſequens ſit; Nam qui de rato vel irrito Baptiſmo contendunt, propterea contendunt, quod Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium omnes agnoſcunt; id eſt, *Eccleſia Univerſa.* Nam & partes, quarum controverſias tractamus, acquieſcunt receptæ olim hujus controverſiæ definitioni, ut dictum eſt. Tum qui in eo diſſidebant, utrum ratus apud Eccleſiam poſſet eſſe Baptiſmus, qui apud Deum efficax ad ſalutem non eſſet; in eo omnes conveniebant, propterea ad ſalutem efficacem non eſſe, quod extra Eccleſiam ſalus nulla eſset. Et ſane, cum propterea ad Legem ſalutis Evangelio proditam pertinere Baptiſmum oporteat, propter Fidei profeſſionem; Profeſſio autem non ſanæ Fidei ad ſalutem pertinere non poſſit; merito ad ſalutem requiritur Eccleſiæ Catholicæ Communio, extra quam ſanæ Fidei profeſſio nulla eſt. Denique, conſtat ex dictis quod propoſitum eſt; Ad cauſam eorum, qui Fidem profeſſi, propter mortalitatis caſus ſine Baptiſmo decedunt, cauſam eorum pertinere, quorum cum dubius eſset Baptiſmus, receptos tamen ſine Baptiſmo, conſtare poſſit. Cum enim reciperent eos alii cum Baptiſmo ſuo, quos alii non Baptizatos fuiſſe putabant, hoc ſaltem neceſſe fuerit, viſos omnibus ſaluti idoneos, quorum Baptiſmum pars irritum putarent. Neque enim aliter conſtiterit ratio communionis inter Eccleſias, niſi pariter omnes omnibus ſalutis ſpem feciſsent, quibus communionem indulgerent. Cum igitur dubitari poſset de ſalute eorum, quorum cum ratus non eſset Baptiſmus, judicio totius Eccleſiæ, non tamen Baptizarentur ab eis Eccleſiis, quæ omnes ab Hæreſibus redeuntes ſine Baptiſmo recipiebant; Hoc dubium ſic tollit *Firmilianus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus, Epiſtola ad S.* Cyprianum, *inter Epiſtolas* Cypriani *numero* LXXV. *Quid ergo, inquiunt, fiet de his qui ab Hæreticis venientes ſine Eccleſiæ Baptiſmo admiſſi ſunt? Si de ſeculo exceſſerunt, in eorum numero, qui apud nos, Catechizati quidem*

quidem ſunt, ſed priuſquam Baptizarentur obierunt, habendi ſunt; non modo dicunt, emolumentum (legendum, *non modico emolumento*) *veritatis & Fidei, ad quam relicto errore pervenerant, etſi conſummationem gratiæ conſecuti non ſunt, morte præventi.* Plus dicit quam S. *Cyprianus*, Epiſtolis ad *Jubajanum* & ad *Stephanum*, quas loco ſupra citato allegat S. *Hieronymus*; ubi paratum ſe oſtendit, colere cum eis Communionem, qui recipiebant redeuntes ab Hæreſi, cum Baptiſmo in Hæreſi ſuſcepto. Neque enim coli poteſt cum eis Communio, quibus ſpem ſalutis conſtare non poſſe putemus. Itaque, hujus ſpei rationem etiam reddit *Firmilianus*, à ſimili Catechumenorum cauſa, qui ſine Baptiſmo morte oppreſſi decederent. Ac merito quidem eos, qui auctoribus Eccleſiarum præpoſitis, cum irrito Baptiſmo deceſſerant, eis accenſet, qui mortalitatis caſibus occupati, ſine Baptiſmo decederent. Nec enim putandum eſt, quicquam eorum ſaluti obſtare potuiſſe, qui majorum ſuorum auctoritatem ſecuti, ratum Baptiſmum ſe habere putarent, qui revera irritus eſſet. Nimirum, integra erat *Fidei profeſſio*, ad Eccleſiam Catholicam redeuntium; Quam in Baptiſmo *ſervare* S. *Petrus* docebat. Si quid profeſſionis ſolemnitati deerat, obſtare non poterat ſaluti ejus, in cujus arbitrio non eſſet. Atqui hoc ideo locum habet, quod Deo auctore inſtituta Eccleſia, eorum quæ jure ſuo continentur; quale eſſe indulgendi Baptiſmi auctoritatem dictum eſt; idoneus ſuis auctor ſit. Idem de eis dicendum, quos *Socrates Eccleſ. Hiſt.* V. 22. ſine Baptiſmo ſæpe mori ſolitos in *Theſſalia* ſcribit; Propterea quod in *Paſchate* ſolo Baptizaretur. Nam Catechumenis, qui ſic moriebantur, longe liquidior eſſe videtur ſalutis ratio, majorum ſuorum auctoritatem ſecutis, propter unitatem Eccleſiæ; quam Rectoribus Eccleſiarum, diverſum a reliquis Eccleſiis morem ſervantibus; Quibus tamen ſimplicitatem ſuam apud Deum auxilio eſſe, quis dubitet? Sed quod de eis ſectis memini, quæ Scripturam judicem ferunt, propter *Gnoſticos*, *Manichæos*, & ſi quæ ejus

generis

generis sectæ sunt, dictum est; qui Scripturas ita agnoscebant, ut præstantius quiddam, eis quæ Scripturis continentur, aliunde sibi notum, ad assequendam salutem profiterentur. Nam hoc qui facerent, ut Scripturas, ultra id quod secreta sua eruditione continebatur, agnoscerent, ab eis expectandum non erat. His itaque sepositis Sectis, sive Christiani nomen præ se ferant, sive minus, cum residui universi Christianismi consensum auferat Baptismi necessitas, vere dixisse mihi videor, eadem ipsam vi stare, qua communis Christianismus; id est, rationes ejus amplectendi; Scripturis scilicet, & Christianorum consensu. Nam quod, qui *Legem Christianam* amplexi sunt ab initio universi, tanquam ad eam pertinens, amplexi sunt, id, propter præmissam amplectendi Christianismi rationem, retinendum est, etsi repugnantibus, qui vim ejus ac sequelam non vident.

De Regula Fidei.

Hic locus est *Regulæ Fidei* commemorandæ, sive *Traditionis Catholicæ*, cujus est frequens mentio, apud Scriptores Ecclesiasticos proximorum Apostolis temporum; quamvis ad ea sola extendi videatur ab ipsis, quæ fide tenenda sunt. Sed hoc mihi videtur Ecclesiæ consuetudini tribuendum, qua, primis statim Fidei temporibus, Catechumenis tempus tributum est, quo se Ecclesiæ probarent; triennium quidem apud scriptorem τῶν διαταγῶν VIII. 32. quinquennium *Eliberitano Canone* V. in eorum causa, qui Sacerdotes Idolorum fuerant. Nam & in Constitutionibus subjicitur, non esse cur abbreviari non possit præscriptum triennium, si cujus studium erga fidem tam vehemens videatur, ut non sit, cur de ejus sinceritate dubitari debeat. Sed, cum ad *mores Fidelium*, à *Judæorum* & *Gentilium* moribus tum temporis diversos, satis, usu cœtuum sacrorum, & conversationis Fidelium, formarentur *Catechumeni*; hoc ipso quod probarentur, videri potuerunt, in eis quæ Fidelium operibus præstanda sunt instituti. *Traditionis* autem nomen, cum de rebus traditis intelligatur, non minus illud significare potest quod Traditione prodimus, quam quod Traditione accipimus.

accipimus. Hanc significationem habet, cum de *Traditione Fidei* sermo est, quam ab Apostolis Ecclesiæ, à Domino vel ejus Spiritu acceperunt Apostoli; Alteram illam, cum de moribus, ritibus, regulis, Legibus Ecclesiæ non scriptis sermo est; quos, ejus auctoritate constitutos, per Traditionem posteritas accipiebat. De his statim sermo erit. Regulæ autem Fidei Traditio, quam Ecclesiæ auctoritate antiquiorem diximus, ab *Origene, præf. Librorum* περὶ ἀρχῶν, sic describitur. *Cum multi sint, qui sentire se putent quæ Christi sunt, & nonnulli eorum diversa a prioribus sentiant, servetur vero Ecclesiastica prædicatio, per successionis ordinem ab Apostolis Tradita, usque ad præsens in Ecclesiis permanens; illa sola credenda est veritas, quæ in nullo ab Ecclesiastica discordat Traditione. Illud tamen scire oportet, quod SS. Apostoli, fidem Christi prædicantes, quæcunque necessaria crediderunt omnibus credentibus, etiam his qui erga inquisitionem divinæ scientiæ pigriores videbantur, manifestissime tradiderunt; Rationem scilicet assertionis eis relinquentes inquirendam, qui Spiritus dona excellentia, & præcipue sermonis, sapientiæ, & scientiæ, per ipsum Spiritum Sanctum percipere merebantur. De aliis vero, dixerunt quidem quia sint, quomodo autem, aut unde sint siluerunt; profectio, ut studiosiores quoque* (l. quiq;) *ex posteris suis, amatores sapientiæ & scientiæ, exercitium habere possent, in quo ingenii sui fructum ostendere valerent; Hi videlicet, qui dignos se & capaces sapientiæ præpararent. Species vero eorum quæ per prædicationem Apostolicam manifeste traduntur hæ sunt*; quæ ponuntur deinceps. Colliguntur hæc in *Fidem S. Trinitatis* (in quam Baptizare jussi sunt à Domino Apostoli) à S. præsertim *Hilario*, initio *secundi Libri de Trinitate*; Ubi, hanc solam professionem Fidelibus sufficere debuisse, multis disputat; Quod additum est, Hæreticorum excludendæ importunitati acceptum ferendum esse. In eandem sententiam *Paschasius, Præf. ad Libros de Spiritu Sancto.* Neque est apud Ecclesiæ scriptores inusitatum, Symbolum Fidei Trinitate comprehendi. Et sane Symbolum *Nicenum* in Spiritus Sancti Fidem desinebat;

priusquam in Concilio secundo addita sunt quæ sequuntur. Sed non est propterea putandum, ad necessitatem salutaris Fidei non pertinere quicquam, præterquam S. Trinitatis confessionem. Sane S. *Irenæus contra Hær.* I. 2. postquam Ecclesiæ Fidem in S. Trinitatem recensuisset, subdit secundum Christi adventum, Resurrectionem carnis, & extremum judicium; quasi ad incarnati Christi οἰκονομίαν pertinentia, quam Spiritus Sanctus per Prophetas prædicaverit. Negari autem non potest, præsentis seculi providentiam, futuri mercedem, semper, ante Christi adventum, ad salutem Fide tenendam fuisse. Qua ratione dici posset fortasse, Fidem Christianorum propriam sola S. Trinitatis confessione comprehendi; Propterea quod reliquorum Fides, etiam eis qui fuerunt ante Christum Fidelibus communis fuerit. Sed non est cur necesse sit credi, omnes ab initio Ecclesias eandem verborum formulam usurpasse, in cujus professionem omnes adigerent, à quibus Catholicæ Fidei professionem exigebant, cum Baptizabantur. Nam neque ipsum Catholicæ Ecclesiæ vocabulum usurpari potuisse, priusquam, ad distinguendam ab Hæresibus Ecclesiam necessarium factum esset, ex eis constat, quæ de ejus ratione disputavimus. Sed cum inter partes, quibus, an ratus esset Hæreticorum Baptismus non conveniebat, ad salutem tamen non valuisse conveniret; id est, cum coti Ecclesiæ conveniret, in Catholica sola salutis spem esse; necesse est spem salutis, ab ejusdem Fidei professione, omnium consensu Fidelium pependisse, qui ad eandem omnes ejusdem Ecclesiæ Communionem pertinebant. Itaque & S. *Cyprianus, Epist.* LXX, & LXXVI. *Remissionem peccatorum per Ecclesiam Catholicam* in Symbolo locum habuisse ostendit; & ante *Cyprianum Tertullianus de Bapt.* VI. Quod si Fides *Arii*, non quidem sensum nostrum, sed verba nostra professionemque continere videbatur, judicio *Ruffini Hist. Eccles.* I. 11. necesse est sensus sui Ecclesiam idoneum testem esse. Et sane, ut dictum est, in hanc Fidem Baptismus Lex est salutis. Quare observandum est,

quod

quod *Origenes* Traditionem eam appellat, quæ apud Eccleſias ſuo tempore maneret; Hoc eſt, in quo convenirent. Hoc enim eſt, quod illum, quem ego appello, univerſorum Fidelium conſenſum affirmat; Cum non poſſent veri Fideles haberi, qui ab Eccleſiarum ſuarum auctoritate diſſentirent. Itaque non eſt poſtulandum, ſingulos ſcriptores à nobis laudari, à quibus commemoretur *Traditio Fidei.* Cum Eccleſiarum conſenſum, eorum teſtimonio aſſerimus, conſilium inſtitutæ à Deo Eccleſiæ, Eccleſiarum unitate conſtantis, rerum ipſarum effectu affirmamus. Cœterum eadem eſt *Baptiſmi formula*, quam, ſive *Apoſtolorum Symbolum*, ſive *Eccleſiaſticum*, poſtea latius diducebat; In quo apertiſſima extat *Eccleſiaſticæ Fidei* affirmatio. Neque enim ullus eſt Eccleſiæ mos, vel origine vetuſtior, vel latius pertinens, quam quo Catechumeni, cum Baptiſmum peterent, (quo tempore *Competentes* appellabantur) inſtituebantur ad Eccleſiaſtici Symboli diſciplinam, per *Quadrageſimam*, ut eo memoriter reddito, Baptizati in *Vigilia Paſchatis*, in Paſchate Euchariſtiam perciperent. Hoc enim, ita Conſenſum Eccleſiæ, in ſummam Fidei & Regulam aſſerit, ut tamen de ejus ſenſu ac vi, ſuboriri poſſent, ad neceſſitatem Fidei pertinentes quæſtiones; in quibus, Eccleſiæ teſtimonio, continendus erat ſenſus Scripturarum finibus Apoſtolorum ſucceſſione acceptis. Eſt enim magnopere animadvertendum, cum definiendam, ex Traditione Eccleſiæ, Scripturæ ſententiam dico, non hoc me velle, quaſi teneri poſſit ſenſus Scripturæ Traditione. Quis enim putet, Scripturarum ſcientiam, omni literarum genere conſtantem, Traditione teneri poſſe? Sed quod recuſandum ſit, tanquam à vero Scripturæ ſenſu alienum, quicquid in Traditionem incurrit. Quod eſt dicere, intra fines Traditionis continendam eſſe interpretationem Scripturæ. Quod qui dicit, quo minus Traditione teneri dicat, eo plus interpretum Fidei relinquit. Hanc igitur Traditionem, *verbis Symboli* contineri non poſſe, *ſenſu Eccleſiæ* contineri neceſſe eſſe, *Ariana* ſive *Eu-*

nomiana Hæresis testimonio est; tum *Pelagiana*. Nam nisi Ecclesiæ, semper *glorificatum cum Patre Filium & Sp. S.* constitisset, nisi ab initio semper *Baptizatos Infantes in remissionem peccatorum*, eludi potuissent non minus *Symboli Verba*, quam *Scripturæ*. Itaque quod *Origenis* Hæresim instaurare pertendunt apud nos nonnulli, quod nullis *Symboli verbis* juguletur, nimis ignorantes rerum esse volunt, quibus sic fucum faciunt. Nam quid prohibet, illud in Symboli sensum, ad necessitatem salutis pertinentem, incurrere, quod aliam adventui Domini rationem, præter instaurandum primorum Parentum lapsum proponit? Neque vero non contineri *Scripturis Symbolum* putare potest, qui intra ejus fines continendum earum sensum audit. *Cyr. Cat.* V. ὃ γὰρ ὡς ἔδοξε τοῖς ἀνθρώποις συνετέθη τὸ τῆς πίστεως· ἀλλ' ἐκ πάσης γραφῆς συλλεχθέντα τὰ πάντα μάλιστα μίαν ἀναπληροῖ τὴν πίστεως τὴν διδασκαλίαν. *Non enim, ut hominibus visum est, composita est Fides; sed ex tota Scriptura collecta maximi momenti quæque, unam complent Fidei doctrinam.* *Vincentii Lirinensis* aureolum libellum hoc loco præterire non licet, quo hoc solum contendit quod agimus; juxta illud quod *ab omnibus, ubique, semper*, receptum est, omnem Scripturam interpretandam esse. Post *Ephesinum Concilium* scriptus est. Itaque cum *Irenæus, Tertullianus*, & omnino antiquiores Ecclesiarum consensum appellent, *Vincentius* decem Ecclesiæ scriptores profert, ejus Concilii Fidem affirmantes. Hoc ita valet, quod Ecclesiæ receptos constaret; quodque neminem Ecclesiæ receptum, qui secus doceret. Atqui hoc solum Ecclesiæ unitatem, quam supponit, ostendit. Nam nisi *Lex* fuisset *Fidei*; cujus professione constabat Ecclesia, omnisque in Ecclesiæ Communione docendi auctoritas; nunquam idem docuissent decem Doctores nemine contradicente. Certe non soli *Nestorio* accidit, ut cum primum pro concione publicaret Hæresim suam, turbaretur Fidelis populus, cujus auribus nova accidebat. Quo minus mirum videri debet, si in *Concilio Ephesino*, ipsumque secutis, secundum sententias

tentias receptorum Ecclesiæ Doctorum pronunciatum est. Nimis ineptus sit, qui hoc datum eorum auctoritati putet; ut propter eam, Fidei adversaretur in posterum, quod prius non adversabatur. Datum est eorum testimonio, qui tantam docendi auctoritatem apud Ecclesiam adepti erant, ut, in eo quod ad Fidem pertineret, à Fide semel Ecclesiæ tradita nulla in re discedere eos posse crederetur.

Quæ de Regula Fidei Irenæus & Tertullianus.

Ab initio sane *Regulam Fidei* apud Ecclesiam extitisse, ostendit *Tertullianus*, in eis quæ de agnoscendarum Scripturarum ratione producta sunt. Cum enim, sepositis Scripturis, tueri se posse adversus Hæreses sui temporis Ecclesiam, clarissimis rationibus demonstrat, ostendit, etiam sepositis Scripturis, aliquid esse quod ab Hæresibus Ecclesiam distinguat. Nam *cum credimus, hoc primum credimus, nihil esse quod ultra credere debeamus.* Firmissimum hoc Fidei fundamentum opponit Hæreticis *Tertullianus*, Fidei Scientiam Scripturas superantis introducentibus, *de Præscript. Cap.* VIII. Sic enim jugulatur omnis veritatis prætextus, alia ratione quam per Apostolorum Dominique prædicationem revelatæ. Quomodo autem jugularetur, nisi caput ac summam veritatis Scripturis revelatæ contineret id quicquid est, quo Gnosticos, qui aliam a Domini & Apostolorum prædicatione Scientiam jactabant, omni ex Scripturis disputatione summovet *Tertullianus?* Hoc enim est, quod eis rationibus probatur, propter quas Christiani sumus. Idem docet *Irenæus* III. 4. his verbis; *Quid autem si, neque Apostoli quidem Scripturas reliquissent nobis? Nonne oportebat ordinem sequi Traditionis, quam tradiderunt iis, quibus committebant Ecclesias? Cui ordinationi assentiunt multæ gentes Barbarorum, eorum qui in Christum credunt; sine Charactere, vel atramento, scriptam habentes per Spiritum in cordibus suis salutem, & Veterem Traditionem diligenter custodientes.* Sine Scripturis si constare potest salus; Gentibus nimirum, quæ litteras ignorabant; qua re constabit, nisi summæ *Fidei Traditione?* Unde constat quod diximus; non minus eam opere agendis, quam

fide

fide tenendis constitisse; Etsi *Fidei Regula* videtur de solis Fide tenendis intelligi. Itaque *Tertullianus*, apud quem crebra est *Regulæ Fidei* mentio, generalius *disciplinæ* vocabulum frequentat, ad totum Christianismum significandum. Itaque & *Regulam Disciplinæ* usurpat, *Apologet. cap.* XLVI. & Prophetas suos aliquam *Fidei aut Spei Regulam* evertere negat, *de Jejuniis cap.* I. & omnino in *Disciplinæ* appellatione multus est, sive de toto Christianismo, sive de Parte ejus aliqua sermo sit. Sed non est omittendus insignis *Irenæi* locus, quo *Fidei Regulam* affirmat, dum plus vel minus ab Ecclesiarum aliqua doceri negat, quam a reliquis; *Libri primi Capite tertio*, cujus est titulus; *Ostensio, neque plus neque minus, de ea quæ est Fide, posse quosdam dicere. Hanc prædicationem cum acceperit*, inquit, *& hanc Fidem, quemadmodum prædiximus, Ecclesia, & quidem in universum mundum disseminata, diligenter custodit, quasi unam domum inhabitans; & similiter credit iis, videlicet quasi unam animam habens, & unum cor; & consonanter hæc prædicat, & docet, & tradit, quasi unum possidens os. Nam etsi in mundo loquelæ dissimiles sunt, sed tamen virtus Traditionis una & eadem est; Et neque hæ quæ in* Germania *fundatæ sunt Ecclesiæ aliter credunt, aut aliter tradunt, neque hæ quæ in* Iberis *sunt, neque quæ in* Celtis, *neque hæ quæ in* Oriente, *neque hæ quæ in* Ægypto, *neque hæ quæ in* Lybia, *neque hæ quæ in medio mundi sunt constitutæ. Sed sicut Sol, creatura Dei, in universo mundo unus & idem est, sic & lumen, prædicatio veritatis, ubique lucet, & illuminat omnes homines qui volunt ad cognitionem veritatis venire. Et neque qui valde prævalet in sermone, ex iis qui præsunt Ecclesiis, alia quam hæc sunt dicet; Nemo enim super Magistrum est; neque infirmus in dicendo deminorabit Traditionem. Cum enim una & eadem Fides sit, neque is qui multum de ea potest dicere, amplius, neque is qui minus, deminorat.* Cum igitur Ecclesiæ Dominus, domus suæ claves; quæ eadem est Ecclesia; ineundi suo nomine Fœderis Evangelici causa, Lege a se dicta indulserit; manifestum est, ex discrimine eorum quibus claves credidit, ab eis quos

recipi

recipi voluerit, Societatem eſſe Eccleſiam inſtituto Dei, in qua aliæ ſint, atque aliæ partes, ad eandem Communionem pertinentium. Cum autem profeſſionem Fidei Baptiſmo celebrandam, eandem ad ſalutis æternæ, eandem ad Communionis Eccleſiaſticæ Legem pertinere voluerit; Quod in ipſo diſceſſu e ſeculo ſuo promulgari voluit; Cum Scripturis in hunc ſenſum expoſitis univerſa conſentiat Eccleſia, cum Hæreticorum Baptiſmum ſive ratum negat, ſive efficacem; cum, (ut alios ejus ritus ac mores taceam) ex *Traditionis Catholicæ Regula*, ab initio indulgeri *Baptiſmum* inſtitutum ſit; Manifeſtum eſt, Conſilium fuiſſe Dei, inſtituere *Eccleſiam*, cujus *Communionem*, quibus indulgendi jus credidit, eis, tuendi, ac propagandi *Legem* ſalutis, *Fidelibuſque* reliquis communicandi Partes credidiſſe videri debet.

Cæterum in antiquæ Eccleſiæ moribus ac inſtitutis, egregia prorſus alia extant, & illuſtria, eorum quæ ex Scripturis deduximus, argumenta. Inprimis, univerſa Catechumenorum Diſciplina. Cum enim inſtitutum vidimus, ut qui credere ſe Evangelio profiterentur, non ſtatim ad Baptiſmum admitterentur, ſed, *triennio*, vel fortaſſe *quinquennio*, (prout ferret, opinor, vel ſtatus hominum, vel mos Eccleſiarum) accedentes ad Eccleſiæ ſacra, quatenus eis intereſſe dabatur, & Fidem Chriſtianorum & mores diſcerent: Tum vero, prout ſe probaſſent, prout Baptiſmum expeterent, perinde *jejuniis & Catechiſmis per Quadrageſimam* exercitati, in *Paſchate* Baptizarentur; Quid aliud agnoſcimus, quam Fidem Chriſtianorum brevem, (quam hodiernæ diſputationes infinitam faciunt) vitam autem longam? Cujus de effectu, qui profeſſioni reſpondeat, cum adeo anxia ſit inquiſitio, in eo univerſæ ſalutis cardinem verſari. Erant autem permulti; præſertim vigentibus perſecutionibus; qui in Chriſtum ſe credere profeſſi, Baptiſmum tamen, ad mortem, ſi forte, differebant, ut perſecutionem Chriſti nomine evaderent. Hos, quod in lecto ſæpenumero Baptizarentur; id eſt moribundi;

Ex inſtitutis Eccleſiæ.

moribundi ; *clinicos* appellabant. Quamquam autem non erat Ecclesiæ, cuiquam, quandocunque petenti, Baptismum negare ; Quod in alienum a se jus nullum haberet : Et quem adigere non poterat, ei Baptismum suadere satis habebat ; Tamen, ut salutem in suscipienda cruce Christi (quod profitendo fit, non credendo) collocare se ostendat, nunquam se non solicitam de hujusmodi hominum salute tulit. Idem significabant *interrogationes Baptizandorum*, ut oris sui professione tenerentur ; Idem *signi Crucis impressio*, Scripturas Apostolicas pulchre alludens 2 ad *Cor.* I. 21, 22. ad *Eph.* I. 13. IV. 30. nam publice impressum, etsi oculis non occurreret, memoriæ tamen Ecclesiæ obversabatur ; Idem *susceptorum mos* ; Idem denique *vestes* a Baptismo *candidæ* ; in quibus etiam pulchra erat, ad Apostolicas Scripturas, allusio, ad *Rom.* XIII. 14. ad *Gal.* III. 27. IV. 22, 24. ad *Col.* III. 10. Ponamus, alium atque alium fuisse vel Catechismi, vel Baptismi morem, apud alias atque alias Ecclesias. Quamdiu Communionem inter se colebant Ecclesiæ, quæ alios atque alios mores usurpabant, unius ejusdemque salutis spem uno eodemque fundamento nixam protestabantur ; Lege scilicet salutis, Apostolorum Dominique prædicatione oblatæ, quam cum singulis, in singulorum *Baptismo* inibat *Ecclesia*.

CAP.

CAP. IX.

Demonstratur idipsum, a supremo jure in Ecclesiam, ab Apostolis ad Ecclesiam transmisso, ex Scripturis ad totius Ecclesiæ consensum exactis; Respondente etiam jure Synagogæ, secundum ejus analogiæ rationem, qua Synagogam Ecclesiæ respondere demonstratum est. Ac primo, de jure substituendi Apostolis Rectores Ecclesiarum.

Jura quæ Societatem Ecclesiæ constituunt.

OMNES omnino Civitates,& Rerumpublicarum formæ, juris capitibus quibusdam constant, in quibus, prout ea vel uni vel pluribus, vel plebi universæ tribuenda esse visum fuerit, suprema in omnes potestas,& regiminis forma consistit. Hæc sunt, quæ docti quidam *Majestatis Jura* appellant; Jus primo loco *Gladii*; (id est, vitæ ac necis suprema potestas) quæ cui, vel quibus tributa sit, in eis summam potestatem, ac secundum eam, regiminis formam constitutam esse, dubitandum non est. Nam quod Legum summam esse potestatem Græcorum *Philosophi* voluerunt; animadvertendum est, omnes Leges ab hominibus ferri, potestate præditis ante eas latas. Itaque omnes Respub., ab initio, consensu quodam constare, penes quem vel quos, potestas sit gladii. Nihil enim aliud est Lex Civilis quam hujus potestatis, ab initio infinitæ, terminus, sibi ab ipsa præscriptus. Quod si reddituum publicorum fundum, & tributorum exigendorum jus adjeceris, videri poteris quatuor capita, summam potestatem præcipue continentia posuisse; magistratuum scilicet subrogandorum, Vitæ ac necis, Legum ferendarum, dispensandarum facultatum publicarum jus, eis hominibus attributum, penes quos summam potestatem esse voluit status ipse Reipub., ministerio inferiorum ab ipsis constituendarum potestatum exercendam. Igitur si Ecclesia Respublica quædam sit; hominum quidem Societas, licet non

Civilis; si Societas & Communio divinitus institutorum cultus divini Officiorum divinitus instituta, omnino necesse est, in Ecclesiæ jure esse, Deo solo auctore, quod his supremæ potestatis partibus, eadem ratione, qua ipsa Reipub., prima impositione sic proprie dictæ, respondeat. Ac sane, si potestas Clavium ad ejus Communionem valet, ob depositam, penes ipsam, sinceri Christianismi professionem; quæ ratio dubitet, esse jus Ecclesiæ, pellendi Communione sua eum, qui editam a se professionem violet? Atqui hoc, quid aliud est, quam vitæ ac necis potestas; quando illud tantum quæritur, an huic homini in Ecclesiæ Communione vivendum sit necne? Cum autem dictum sit, Ecclesiæ Societatem ita à Domino institutam esse, ut eadem maneat, à primo ejus adventu ad secundum: Cumque in hunc finem deposita sit, apud Apostolos Domini & Discipulos, potestas Clavium Ecclesiæ; manifestum est, creditam ipsis potestatem, successorum sibi, per intermedios a se institutos, ad finem usque seculi subrogandorum. Igitur, cum penes quos jus sit gladii in Ecclesia manifestum sit, manifestum est, penes quos Legum Ecclesiæ ferendarum jus esse debeat; Nimirum eis in rebus, quas Ecclesiæ potestati subditas esse constabit. Denique frustra hæc omnia, nisi extet jus ærarii communis, ac tributorum, quibus publica Ecclesiæ onera sustineantur. Quod si constare poterit, jura hæc & a Domino tributa, & Ecclesiæ ab initio usurpata, completa erit demonstratio institutæ divinitus Ecclesiæ. Quorum de plerisque, cum apud nos disputatum sit, instituti mei erit, quibus argumentis hoc doceri possit, experiri.

Omnem potestatem Ecclesiasticam ab Apostolis institutam; ex Scripturis.

Igitur non est dubium, Dominum Christum, cum ad Patrem discederet, summam in suos potestatem, Apostolis suis ac Discipulis credidisse. Itaque cum ab initio XII. elegisset, qui *secum essent*, quosque *pro se legaret*, *Marci* III. 14. (Hoc enim valet Apostoli nomen, jure *Hebræorum*, ut, quod ab ipso factum fuerit, eandem vim habeat, ac si egisset qui legavit;

legavit; שליח אדם כמותו aiunt ipsorum Magistri, *Apostolus tuus instar est tui*) manifestum est, summum jus eis delatum. Nec hoc unquam in disputationem deducam, quod nemo nudo capite negat. Si cujus sententia id per consequentiam labefactat & evertit, cui ipse expressis verbis contradicere non audet; Nihil est, quo minus sumatur adversus ipsum pro concesso. Cum autem LXX. alios ordinaret & legaret Dominus, putandus est omnino, secundi ordinis jus ac dignitatem ipsis tribuisse. Equidem, cum Apostolorum scripta legens ac relegens, cum antiquissimos Ecclesiæ scriptores recensens, nihil ab eis gestum reperiam, quod sui Ordinis nomine valuerit; facile adducor ut credam, cum conderentur ab Ascensione Domini Ecclesiæ, eos ipsis locos, ordines, ac gradus, in eis Ecclesiis contigisse, quorum ministeria ipsis maxime convenirent; non alios autem, quam qui in Ecclesia ad finem usque seculi duraturi instituebantur. Itaque neque aliquos ipsorum, in illis *Presbyteris*, quos *Jerosolymis* fuisse ab initio legimus *Act.* XI. 29. XV. 21, 23. XXI. 18. fuisse dubitem; Neque, vel prædicandi Evangelii, vel regendarum Ecclesiarum præcipuis muneribus præfectos. Sed si quid incideret, de quo communi consilio statuendum esset, in eo facile primas partes XII. Apostolorum fuisse. Atqui, *Timotheum* ac *Titum S. Pauli* discipulos ac comites ab initio fuisse, res est manifesta; Ab eo autem, sive Evangelio propagando, sive constituendis ordinandisque Ecclesiis legatos. Itaque *Evangelistas*, vel illos, vel antiquiores Domini discipulos ita haberi par est, ut si qui secundi ordinis *Apostoli* essent, (quod multa Apostolicæ Scripturæ loca videntur innuere) non satis manifestum sit eorum ab invicem discrimen. Vide 2 ad *Cor.* XI. 5. XII. 11. Ubi τῶν ὑπερλίαν Ἀποστόλων quid prohibet, XII. primos à secundis distinctos intelligi? Certe ejusdem Epistolæ XI. 13. Apostolorum Christi nomen ultra XII. extendi necesse est; ut & *Apoc.* II. 2. tum 1 ad *Cor.* XII. 28, 29. ad *Eph.* IV. 11. Sane *Jacobum* fratrem Domini ex numero τῶν ιβ fuisse qui non con-

 sentit,

ſentit, eam hoc accipere neceſſe eſt, 1 ad *Cor.* XV. 7. ad *Gal.* I. 19. Interea loci Apoſtolos, à quibus propagatum eſt Evangelium, conditæ ac ordinatæ Eccleſiæ, quoſcunque ipſis rectores præficerent, ſibi tamen earum curam primo loco reſervaſſe, & rerum indoles, & fides ipſorum poſtulat, & Epiſtolæ ad *Titum* & *Timotheum* ſcriptæ, tum reliquæ Apoſtolorum; quorum magna pars in ordinando Eccleſiarum regimine verſatur, ad quas ſcriptæ ſunt. Certe interpoſitam auctoritatem Apoſtolorum, quoties minus ſanus Eccleſiarum ſtatus poſtularet, ex ipſorum ſcriptis conſtat. Quæ quia manifeſta ſunt, manifeſtum eſt etiam, conſtitutos in Eccleſia *Apoſtolos & Evangeliſtas* argumento eſſe, unitatem Eccleſiæ eis conſtituendis inſtitutam; quod ſupra diſputatum eſt. Nam quorum poteſtas ad omnes Eccleſias pertinebat, eos ad eandem quam ipſi inter ſe colebant unitatem eas inſtituiſſe, non minus ſacrilegum quam ſtultum fuerit dubitare. Itaque ſi quid de *Presbyteris*, ſive per *Eccleſias*, ſive per *Civitates ordinatis*, & inſtituendis, ſive ab Apoſtolis, ſive à Legatis ipſorum, quibuſdam in locis expreſſum ſit, ut *Act.* XIV. 28. ad *Titum* I. 2. quis dubitet, quandocunque mentio fiat, vel de Eccleſiarum miniſteriis, vel de muneribus quocunque modo ad earum regimen pertinentibus, omnino & munera ipſa, & homines, una Apoſtolorum auctoritate definitos fuiſſe. Sane Apoſtolus ad *Hebr.* XIII. 7, 17. cum primo memoriam eorum, qui, primi cum Evangelium attuliſſent, primi ipſis præfuerant, commendaſſet; mox eorum auctoritatem, qui ab ipſis inſtituti, tum ſtatim eorum auctoritatem obtinebant, ab ipſis agnoſci vult. Nam *Presbyterorum* ſive munus, ſive honorem, Apoſtoli præceptis ſuis & inſtituunt, & exigunt 1 ad *Theſſ.* V. 12, 13. *Jac.* V. 14. 1 *Pet.* V. 1, 5. ſicut Angelorum *Aſiaticorum Joannes, Apoc.* I. 20. II. III. Itaque auctoritatem Apoſtolorum Fides ab ipſis præſtanda reſpiciebat.

Eccleſiæ Univerſæ conſenſus.

Quod ſi quis dubitandum putet, potuiſſe alicubi exiſtere auctoritatem in Eccleſias, quæ ab uno fonte, auctoritatis à Domino

Domino Apoſtolis ac Diſcipulis ſuis indultæ derivari non poſſit, eis notis; quas legitima omnis omnino juris propagatio requirit, ut agnoſci poſſit; non multis cum illo agendum puto, in ea cauſa, cui omnia omnium Eccleſiarum monumenta teſtimonium perhibent. *Irenæus* & *Tertullianus* cum *Gnoſticis* reſiſtunt, ad omnium Eccleſiarum ſucceſſiones provocant; *adv. Hær.* III. 3. *de præſcript.* cap. XXXII. Rectores ſuos, ab iis, qui ab Apoſtolis, eiſdem Sedibus quas ipſi primi occupaverant impoſiti, ſucceſſoribus eas tradiderant, directa ſerie derivantes. Sic igitur *Irenæus*; *Sed quoniam valde longum eſt, in hoc tali volumine, omnium Eccleſiarum enumerare ſucceſſiones; maximæ, & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ, a glorioſiſſimis duobus Apoſtolis* Petro & Paulo Romæ *fundatæ Eccleſiæ, eam quam habet ab Apoſtolis Traditionem, & annunciatam hominibus Fidem, per ſucceſſionem Epiſcoporum pervenientem uſque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquomodo, vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam ſententiam, præterquam oportet colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam, propter potentiorem principalitatem, neceſſe eſt omnem convenire Eccleſiam; hoc eſt, eos qui ſunt undique Fideles.* Satis eſſe oſtendit, de ſucceſſione *Romanæ* Eccleſiæ Epiſcoporum contendere; quia cum *Romam* undique neceſſe eſſet convenire Fideles, neceſſe erat etiam eis Eccleſiæ Catholicæ communicare; non eis Eccleſiis, quæ *Romæ præterquam oportet colligebant*; Hoc eſt, ex perverſæ Fidei profeſſione cœtus agebant. Hoc autem facere non poterant, niſi ab Epiſcopis auctorati, quos Apoſtolis ſuccedere notum erat. Itaque cum Epiſcopos *Romanos*, ab Apoſtolis ad *Eleutherum* enumeraſſet; *Hac ordinatione*, inquit, *& ſucceſſione, ea quæ eſt ab Apoſtolis in Eccleſia Traditio, & præconizatio veritatis pervenit uſque ad nos.* *Tertullianus* latius, poſt ea quæ ſupra poſuimus, ex *præſcript. adv. Hæret.* cap. XXXI. *Hoc enim modo Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt, ſicut* Smyrnæorum *Eccleſia* Polycarpum *ab* Ioanne *conlocatum refert, ſicut* Romanorum, Clementem *a* Petro *ordinatum*

dinatum itidem; *Perinde utique & cæteræ exhibent, quos ab Apoſtolis in Epiſcopatum conſtitutos, Apoſtolici ſeminis traduces habeant.* Mox; *Ad hanc itaque formam probabuntur* (Hæretici) *ab illis Eccleſiis, quæ, licet nullum ex Apoſtolis, vel Apoſtolicis, auctorem proferunt, ut multo poſteriores; quæ denique quotidie inſtituuntur; tamen in eadem Fide conſpirantes, non minus Apoſtolicæ deputantur, pro conſanguinitate doctrinæ. Ita omnes Hæreſes, ad utramque formam a noſtris Eccleſiis provocatæ, probent ſe quaqua putant Apoſtolicas. Sed adeo nec ſunt, nec probare poſſunt quod non ſunt, nec recipiuntur in pacem & communicationem ab Eccleſiis quoquomodo Apoſtolicis*; Quod eis inter ſeſe ſolenne erat. Optatus *Libro* II. & *Auguſtinus Epiſt.* CLXV. ſeriem rectorum Eccleſiæ *Romanæ*, à *Petro* uſque Apoſtolo ad ſuum uſque ſeculum, hoc conſilio deducunt, ut ei Eccleſiæ; cui reliquæ tum omnes communione juncti eſſent; ſe quidem communicare, ac Donatiſtas non communicare, indicium eſſe oſtendant, ſe quidem ad Eccleſiam pertinere, illos non pertinere. Idem de omnium Eccleſiarum ſucceſſione dici poſſet, ſi omnia Eccleſiarum monimenta uno loco repreſentari poſſent. Quod *Euſebii* Hiſtoria de iis exponit, quarum ſtatum refert, idem in omnibus, omnium temporum ac regionum Eccleſiis obtinuiſſe, nemo dubitet, niſi qui Eccleſiarum ſucceſſionem prorſus ignoret.

Reformatis etiam agnitus.

Si quis dicat, non poſſe à Reformatis agnoſci Eccleſiarum ſucceſſionem, ab Apoſtolis Domini auctoritate inſtitutam; præſertim eis, qui deſerunt, tanquam inſtitutionis Apoſtolicæ transfugas, quos ipſis perſonarum ſerie ſuccedere non negant; Is ſic habeat; Eos qui perſonarum ſucceſſionem non negent, fidei ſucceſſionem in dubium vocent, hoc tantum in medio relinquere, quatenus à fide diſceſſum ſit. Nam in eo conjicienda erit partium cauſa; num eatenus á Fide diſceſſum fuerit, ut à Chriſtianis agnoſcendi non fuerint, qui nullam inſtaurandæ Eccleſiæ rationem aut modum admittant. Itaque qui hic inſiſtunt, eos omnium luculentiſſime, quod nunc contendo, affirmare; cum id concedunt,

concedunt, quod maxime ipſorum intererat negare potuiſſe. Quod autem ſupereſt, quatenus a fide diſceſſum ſit, quantamque vim id habere debeat, ad Eccleſiam inſtaurandam, etiam ſine eis, qui tum ſtatim inſtitutas Apoſtolorum auctoritate Sedes obtinebant; id vero, tanquam inſtitutæ totius diſputationis ſcopum ac ſummam, eis judicandum relinquo, qui totam ſibi recognoſcendam putaverint. Sed hæc ſi vera ſint, tum vero manifeſtum erit, a Deo proditum inſtituendæ viſibilis Eccleſiæ conſilium; jure omnium regendarum Eccleſiarum; id eſt, Univerſæ ex omnibus conſtantis Eccleſiæ; a poteſtate Apoſtolis Chriſti & Diſcipulis collata, (quibus certe, in divini cultus officiis, inter ſe communicandum erat) propagato ad eorum Succeſſores.

De Regimine veteris populi.

Hæc tamen ita demum obtinebunt, ſi reſpondeat veteris populi ſtatus, quatenus quidem Synagogam Eccleſiæ reſpondere fas eſt. Nam ſupremum ejus populi Regimen penes *Moyſen* ab *Exodo* fuiſſe, ita manifeſtum eſt, ut Sacerdotium, eodem jure penes *Aaronem* fuiſſe, poſtquam in ipſum a *Moſe* collatum eſt, manifeſtum ſit. Non autem voluiſſe Deum ut Sacerdotes, ſed ut Judices *Moyſi* ſuccederent, manifeſtum eſſe debet. Nam ut *Moyſes Rex* dicitur *Deut.* XXXIV. 5. ita illud in Judicum libro toties repetitum XVII. 6. XVIII. 1. XIX. 1. XXI. 25. feciſſe tum unumquemque *quod ſibi rectum videretur, quod tum Rex in* Iſraelem *nullus eſſet*; manifeſtum eſt de Judice intelligendum eſſe, quem nullum tum Deus excitaſſet. Nam ut Regem peterent, populo Lege permiſſum eſt, *Deut.* XVII. 14, 15. quod autem Lege permiſſum erat, in eo non peccaſſe populus potuerat. Quod igitur Θεοκρατίαν vocat *Joſephus* eam regiminis formam, quæ a *Moyſe* ad *Saulem* Regem obtinebat, hanc vim habet; ut, cum Judicem Deus non excitaſſet, ipſe eis præeſſet; id eſt, per *Urim* & *Thummim*, vel per Prophetas, eis agenda præciperet. Quod autem repudiatum ſe ab eis queritur, *Samuele* repudiato, 1 *Sam.* VIII. 7, 8. excitato ſemel a Deo *Samuele*, qui ipſi ſalutem ſuam adverſus *Ammonitas* non crederent,

derent, qui ob filiorum vitia adverſus ipſum ingrati fuiſſent, eos ſe rejeciſſe videri, jure Deum queri palam eſt. Nam quod *Joſuam* cum *Iſraele*, *ad verbum* Eleazari, *exiturum atque ingreſſurum* Lege conſtituitur, *Num.* XXVII. 21. nullum aliud *verbum* ſignificat, quam quod ejus miniſterio, per *Urim* & *Thummim*, Deus ederet. Quare cum *Gibeonitis* populus leges Fœderis, pro nuda deditione conceſſiſſet, ideo factum ſcribitur *Joſuæ* IX. 14. quod *Dominum non interrogaſſent*; per *Urim* ſcilicet & *Tummim*. Poſtquam autem petentibus, etſi in ſuam contumeliam, Deus Regem dediſſet, neque *Sauli*, niſi poſtquam à ſe defeciſſet, neque omnino *Davidi* voluntatem ſuam, vel per Prophetas, vel per *Urim* & *Thummim* requirenti, defuiſſe eum legimus. Vide 1 *Sam.* XXII. 5, 10. XXIII. 6, 9. 12. XXVIII. 6. Quod autem *Regale Sacerdotium* futurum populum ſuum Deus pollicetur, *Exod.* XIX. 6. id hoc ſibi vult; ſacrificiis eum, id eſt, Deo per ſacrificia colendo vacaturum, quæ Sacerdotes populi nomine offerebant. In Lege autem interpretanda; id eſt, in Jure ex Lege dicundo, quod jus Sacerdotio Lex tribuit; *Levit.* X. 8, 11. *Num.* V. 15. *Deut.* XXI. 5. XXIV. 8. id, ſi *Hebræos* audimus, ad genera & ſpecies Lege expreſſas reſtringendum, etiam apud Prophetam *Malach.* II. 7. & *Deut.* XXX. 10. Iidem auctores ſunt, ad Sacerdotum officium pertinere Legem de Vaccæ rufæ cineribus. Neque enim hoc definiunt, nequis eos niſi Sacerdos ſolus aſpergeret; quod Lex cuivis mundo aſſignat, *Num.* XIX. 17. Sed quod, ut a ſolo Sacerdote comburi poterat, ex Legis inſtituto, *Num.* XIX. 3. ſic ab omni, ex ipſorum inſtitutis, *Maimon.* de hoc Titulo I. 11, 12. Tum, quod pars cinerum Sacerdotibus aſpergenda reſervabatur, pars hominibus idiotis, ſecundum eundem III. 4. Prophetarum autem munus, in veteri populo, lege *Deut.* XVIII. 20, 21, 22. ſtare videtur, etſi primo loco ſucceſſores ipſius *Moyſi* deſignet; (nam, Judices, Prophetas ſui generis fuiſſe, dubium non eſt) quo aptius Meſſiam prænunciet, ſecundum

SS.

SS. *Petri* & *Stephani* interpretationem *Act.* III. 22, 23. VII. 37. Quare a Lege; id eſt a Deo, inſtituti, etiam Legi particulari derogabant; Quo jure *Elias* in monte *Carmelo*, vetante Lege, ſacrificat 1 *Reg.* XVIII. 19. *Levit.* XVII. 2,9. & Prophetæ Regibus in faciem obſiſtunt; *Achabo Elias*, 1 *Reg.* XVIII. 17. *Elizeus* Regi *Iſraelis* 2 *Reg.* VI. 33. *Herodi Joannes* Baptiſta, & Dominus Jeſus, *Matt.* XIV. 4. *Lucæ* XIII. 32. Quod ita ad Prophetarum officium pertinebat, ut tamen, quoties vel Rex, vel populus eos à Deo miſſos non fuiſſe judicaret, toties eos, ut Dominum poſtea, & ejus Apoſtolos, perſequerentur. Hæc igitur munera a Deo inſtituta, cum Chriſtum figurent; qui, ſimul cum corpore ſuo, id eſt Eccleſia, veteris populi, terram promiſſam ſuo jure poſſidentis inſtar habet; non eſt quærendum in Eccleſiæ militantis ſtatu, quod veteris populi, vel Regi, vel ſummo ſive Sacerdoti, ſive Prophetæ, (quem Chriſtum fuiſſe dictum eſt) reſpondeat, triumphante in Cœlis Chriſto. XII. autem Tribuum Principes, ab *Exodo* ſtatim in deſerto, militiæ *Iſraeliticæ* Principes novimus; Sub quibus, in *decadas* ſuas, *Hecatontadas*, & *Chiliadas*, diviſus populus, etiam poſtea ſub Regibus, a decadum illarum & *Chiliadum* Principibus regebatur. Et his, ex ſoceri conſilio, a *Moyſe*, Judiciaria poteſtas, Dei præcepto in deſerto tributa eſt. Cum autem poſtea, futuro populi ſtatui, lege *Deut.* XVII. 18. conſultum eſt, tribunalia in ſingulis Civitatibus erigente, putandum eſt, *Chiliadum* diſtributionem, & judiciariam poteſtatem ipſis præfectorum, fuiſſe inde ad militares cauſas reſtrictam, de quibus nihil admodum Lege conſtitutum legimus. Quod autem LXX. viritim ex Tribubus electi, *Moyſi*, tanquam adjutores, in ſupremis cauſis ipſi reſervatis, a Deo aſſignati ſunt *Num.* XI.; omnino videtur *Judæis* concedendum, eos fuiſſe, quibus poſtea ſedem juxta Arcam Dei Lex aſſignat; ut graviores cauſæ, ad ipſos, ſine provocatione judicandæ pertineant. Nam cum ad *Sacerdotes*, ſive *Judicem qui pro tempore fuerit*, Lex aſcendere jubet,

omnino decretis eorum ſupremam etiam poteſtatem includit, *Deut.* XVII. 8—12. id eſt, adverſus ſupremam poteſtatem valere, *Synedrii*, quamvis Lege conſtituti ſententiam non vult.

Quatenus Eccleſiæ regimen ei convenire debuerit.

Hæc cum ſit Regiminis forma, veteri populo divinitus inſtituta: Cumque Dominum XII. Apoſtolos, & LXX. inferioris ordinis Diſcipulos inſtituiſſe legamus; non poteſt ei eſſe dubium, qui veterem populum novi, Synagogam Eccleſiæ figuram geſſiſſe credat, ex eis quæ dicta ſunt, ſupremam eis in *Iſraelem* Spiritu novum poteſtatem à Domino conceſſam. Præſertim cum nihil, ipſos LXX, pro ejus ordinis jure, ab Aſcenſione Domini geſſiſſe legamus; ſed ſuccedentis novi populi ſtatui, quem per Apoſtolos tum Dominus inſtituebat, cedentes, in ejus ſe formam in futurum conjeciſſe. Facile autem conſtabit, Apoſtolos, eorumque quos diximus & adjutores, & miniſtros, & ſucceſſores, non Judicum veteris populi ſolum; ſive qui ad Arcam cum ſumma poteſtate, ſive qui in urbibus cum inferiore judicabant; Sed etiam Sacerdotum, etiam Prophetarum, & jura & perſonam geſſiſſe, & etiamnum gerere; quatenus nimirum Eccleſia habere debeat, quod eis reſpondeat. Neque enim mihi dubitandum videtur, Prophetarum Diſcipulos, de quibus in eorum Scripturis legimus, ad judiciarium munus, de quo nunc loquimur, & aſpiraſſe & perveniſſe; Utpote quos *Scribarum* nomine, Interpres *Chaldaicus* denotat, pluribus in locis, quibus, Scripturis Prophetæ appellantur: *Scribas* autem & *Phariſæos Moyſis Cathedram* mero jure obtinuiſſe, ex Evangelio certum ſit, *Matt.* XXIII. 2. Sacerdotio autem, cum ſuccedi non potuerit ſub Evangelio, cujus ſacrificio aboletur, tamen ab ejus jure non repeteret jus Apoſtolorum Apoſtolus, (quod facit 1 ad *Cor.* IX. 13, 14.) non munus Apoſtolicum ab eorum munere, (quod facit ad *Rom.* XV. 15, 16. ad *Phil.* II. 17.) niſi in eorum & jus, & munus ſuccederent Eccleſiarum Rectores; quatenus quidem Legi ſucceditur ſub Evangelio.

Propheticum

Propheticum autem munus eorundem esse sub Evangelio, non solum inde constat, quod ut Prophetæ sub veteri, ita ipsi sub Novo Testamento persecutioni exponuntur à Domino, *Matt.* XXIII. 34, 35. Sed etiam quod omnium Prophetarum, quos in Ecclesiis initio Christianismi Dominus excitabat; eorum inquam omnium *Spiritus* Apostolorum *Spiritibus subditi esse* jubentur 1 ad *Cor.* XIV. 26, 40. Ac proinde Ecclesiarum Magistris, successoribus Apostolorum, gratiæ etiam eorum qui se Prophetas ferrent; Quod in Montano, ejusque sectariis & comitibus judicavit Ecclesia. Nam cur *Prophetarum Spiritibus subditi* esse debeant *Spiritus Prophetarum*, hanc rationem reddit Apostolus; *Non enim turbarum Deus est Deus, sed pacis; ut in omnibus Ecclesiis Sanctorum.* Unde manifestum est, de auctoritate qua pax constat sermonem esse. Sic enim sequitur; *Num a vobis egressum est Verbum Dei? num ad vos solos pervenit? Si quis videtur Propheta esse, vel Spiritu præditus, agnoscat quæ vobis scribo mandata esse Dei*; Jure, scilicet, Apostoli, Spiritus Prophetarum Apostolico Spiritui subjicientis. Hac ratione nituntur omnes omnino scriptorum Ecclesiasticorum argumentationes, quibus præfectorum Ecclesiis vel jura, vel officia, ab eis repetunt, quæ a Prophetis, sive docendis sive reprehendendis veteris populi ducibus, scripta leguntur. De quo si quis dubitet, legat in *Esaiæ* Caput III. quæ scribit S. *Basilius.* Sed SS. *Hieronymi* & *Cyrilli* in Prophetas Commentarii, quos ob servatum mysticæ interpretationis filum laudavimus, nihil aliud fere exponunt, quandocunque ad veteris populi Rectores sermo Prophetarum dirigitur.

Errores eorum qui jus Ecclesiæ ab Apostolis non deducunt.

Sententiæ ejus Antesignanus, quæ apud nos, Ecclesiæ jus universum hujus seculi potestatibus, saltem Christianis transcribit, S. *Paulum* Apostolum, *Presbyterum* a *Gamaliele* Ordinatum, eodem jure ipsum Ecclesiis *Presbyteros* ordinasse vult, de quibus *Act.* XIV. 28. Bene, quod de reliquis Apostolis Domini ac Discipulis, quibus *Ecclesiæ Claves*, quibus *solvendi* jus *ac ligandi* creditum legimus, dici non potuit;

Quos *idiotas* Scriptura Apoſtolica appellat, *Act.* IV. 13. Nam qui S. *Paulo*, idem reliquis, nihil aliud, niſi ejus auctoritatis propagandæ per ordinationem, quam à Synagoga acceperant, jus conceſſiſſet. Sane, & ipſum *ligandi ſolvendique* jus nihil aliud eſſe vult, quam quod faciebant *Presbyteri Judæorum* Synagogæ auctoritate, cum de *licitis* ex Lege & *illicitis* pronunciabant; Hæc enim Magiſtrorum ſermone, *ſoluta ac ligata* cum intelligantur, nihil aliud, ligandi ſolvendique poteſtate, ſive S. *Petro*, ſive Eccleſiæ data *Matt.* XVI. 19. XVIII. 18. intelligi. Quamvis idem, cum mores Chriſtianorum, ſtante Synagoga, cujus communionem colendam ſibi ſciebant, à conſenſu cœtuum ipſorum deducit; utrum hunc conſenſum auctoritati eorum qui præerant cœtibus, jure accepto à Synagoga, an cœtibus ipſis; id eſt, plebibus ipſarum; aſcribat, incertum relinquit. Nam utrumvis dicas, idem ad illud refert quod ipſe ſpectat; Ut jus conſenſu ipſorum conſtitutum, Poteſtatibus ſeculi, Fidem profeſſis, integrum ſit; quibus, ex civibus ſuis conflati cœtus ſubditi eſſe debeant. Quamvis haud paulo liquidius, qui ab altero extremo huic ſententiæ adverſi, ſummum Eccleſiæ jus ſingulis cœtibus, arbitrio proprio conſtitutis aſcribunt, tanquam Divinitus acceptum jus vindicant, Apoſtolicarum præſertim Scripturarum teſtimonio, quæ delatum hoc jus cœtibus Fidelium ab ipſis Apoſtolis referunt. Hoc enim eſſe volunt, quod ad cœtum Fidelium refertur de eligendo ſive Apoſtolo, ſive VII. viris, *Act.* I. 21. VI. 3. Quod de Baptizatis *Gentilibus* rationem *Plebi* S. *Petrus* reddit, *Act.* XI. 4. Quod Synodica Apoſtolica ſcribitur ex conſenſu Eccleſiæ *Act.* XV. 22, 23. Quod decernente S. *Paulo*, traditur *Satanæ* inceſtus, a cœtu Fidelium 1 ad *Cor.* VI. 4, 5. Quod monendus fuit ab ipſis *Archippus*, præpoſitus ipſis, eodem S. *Paulo* inſtituente, ad *Col.* IV. 17. Alia multa fortaſſe adducuntur, quæ eandem omnia difficultatem continent. Quod ita verum eſſe conſtat, ut negari nec poſſit nec debeat, rationem plebis haberi

beri ſolitam fuiſſe, in Eccleſiarum rebus ordinandis, ab initio ejus Eccleſiæ, cujus unitatem, ejuſdem juris auctoritate cuſtodiendam,& conſervandam contendimus. Sed non vident, qui hæc diſputant, quanto Sacrilegio, Apoſtolicarum Scripturarum auctoritate Apoſtolorum ipſorum auctoritatem deſtruunt; Quæ auctoritatem habere nullam potuiſſent, niſi Apoſtolis Dominus, ſalva Fide, quam ipſis propagandam conſervandamque credidit, omnem in Eccleſiam poteſtatem credidiſſet. Ecce enim, quicquid juris Fideli plebi aſſeritur, iis rebus aſſeritur, quæ Apoſtolorum auctoritate geſtæ referuntur,vel geri jubentur. Itaque nullam juris ſpeciem faciunt, adverſus ſupremum jus Apoſtolorum; Proinde, neque adverſus Eccleſiæ jus; quod idem eſſe oportet in ſucceſſoribus Apoſtolorum, atque in ipſis fuit,ſi rationem conſervandæ Fidei Dominum ad ſecundum ſuum adventum propagaſſe velimus. Nam cum, edito Apoſtolis propagandæ Fidei mandato, ſubjicit ſtatim promiſsum; *Et ecce ego vobis ſemper præſens adſum uſque ad finem ſeculi, Matt.* XXVIII.20. de Apoſtolis ac Diſcipulis quibus loquebatur intelligi non poteſt; Ad finem ſeculi non ſuperfuturis. Ad Fideles ſuperfuturos non loquebatur, ut eis aſſeri poſſit,quod ſtatim Apoſtolis promittebat. Itaque neceſse eſt Eccleſiæ hujus promiſſi jus eſse, quatenus ab auctoritate Apoſtolorum, indeque propagata unitate non deſciſcit. Revocandum eſt ad mentem reſponſum Domini, contendentibus de majoritate Apoſtolis editum; *Reges Gentium dominantur ipſis, & qui præſunt poteſtatem in ipſos exercent; Vos autem non ſic; Sed,qui maximus veſtrum eſſe vult, eum ſe humiliorem cæteris præſtare oportet: Ac qui omnibus præeſſe,omnibus eum ſervire, Matt.* XX. 25. Ubi, quantumvis diſſimulent qui verum videre nolunt, manifeſtum eſt,ſupponi primatum inter Diſcipulos Domini,ſanciri modum exercendi primatus. Itaque non eſt mirum hoc tenuiſse Apoſtolos, hoc tenendum ſucceſsoribus ſuis inſtituiſse; quos hoc ipſum tenuiſse, quamdiu ſine legibus ſummarum poteſtatum

teneri

teneri Fides potuit, S. *Cypriani* ſcripta oſtendunt; tum *Euſebii* Hiſtoriæ; in quibus frequentes Eccleſiarum, ſive præpoſitorum Eccleſiis, ad Eccleſias; quæ ſine plebibus Fidelibus nullæ ſunt, de rebus Eccleſiaſticis Epiſtolæ; ejuſdem prorſus formæ ac Apoſtolicæ. Tum, quicquid de primis Eccleſiæ rebus ſcriptum legitur. Sed poſtquam, ingreſſis in Eccleſiam *Gentibus*, non potuit cum unitate teneri puritas Fidei, niſi ſeculi brachium auxilio eſſet; pro ſumma Lege colenda eſt auctoritas Eccleſiæ; (poſt Legem quidem Fidei) ſine qua hoc præſtari non poteſt. Plebis autem Fidelis jura legibus eis conſervanda, quarum ut tutela ad ſummas Poteſtates, ita condendi jus; ad Apoſtolos primum, jure divinitus conſtituto pertinens; ab eis ad ſucceſſores ipſorum devenit. Sic enim apud S. *Cyprianum*, cum de lapſis recipiendis inſtabant quidam; agendam in cœtu Eccleſiæ rem conceditur; ſed aliarum ad quas res pertinebat Eccleſiarum conſenſu terminandam. Vide ejus *Epiſt.* IX, XI, XIII, XIV, XVI. Neque hoc minus ratio jubet, ſi quis Scripturis credit, quam omnium Chriſtianiſmi ſeculorum conſenſus. Nam poſt traditam ab Apoſtolis Fidem, & acceptam ipſis auctoribus Legem ſalutis, factos ab ipſis Fideles, Leges ipſis propagandæ Fidei imponere, potius quam ab ipſis accipere, neſcio utrum ridiculum magis, an fœdum videri debeat. Sed adhuc largius peccant, qui datum Apoſtolis à Domino remittendorum retinendorumq; pecca orum ſive jus ſive munus nihil aliud eſſe volunt, quam quod faciebant *Presbyteri* ac majores *Judæorum*, cum de *licitis* ex Lege, & *illicitis* pronunciabant. Hæc enim *ſoluta* ac *ligata* Magiſtris *Judæorum* dici, ſatis probant. Peccatur enim in ipſum Evangelicæ Legis veritatem; cujus Titulus ſtatum non habet, ſi ullius remiſſio peccati ex Lege *Moyſi* contingat; ſive jure Synagogæ Lege conſtituto, ſive Doctorum auctoritate Synagogæ jure accepta; ſi omnium peccatorum remiſſio Evangelii Lege non contingat. Nam ad Apoſtolos Dominus, cum eos eadem Lege mitteret, qua ipſum Pater

Joan.

Joan. XX. 21 — cumque in eos inſufflaſſet ; *Accipite*, inquit, *Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata remiſſa ſunt eis, quorum retinueritis retenta ſunt.* Manifeſta autem eſt totius Scripturæ Apoſtolicæ ſententia, non Lege ſed Fide remiſſionem peccatorum contingere. Itaque publicanda Fide remittebant eis peccata, qui Legem Fidei ab ipſis acciperent ; Quam ſuſcipiendo Baptiſmo accipi, ſatis dictum eſt. Atque his receptis ſolvitur nodus, cujus ſolvendi ratio alia nulla conſtat. Eſt enim totius Eccleſiæ conſenſu decretum, Hæreticorum & Schiſmaticorum Baptiſmum, ſi quando ratus ſit, ad ſalutem tamen non valere ; Baptiſmum eorum, qui ipſi Spiritum Sanctum habere non poterant, valere. Nimirum, quod, cum inſufflaret Spiritum Sanctum Apoſtolis Dominus, ipſis & ſucceſſoribus ipſorum ; id eſt, miniſterio ab ipſis auctorato remittendi peccati dotem pollicebatur ; non expectandam ab eis, qui ab ipſorum auctoritate deſciſcunt. Quid autem agat auctoritas Eccleſiæ, in remittendo poſt Baptiſmum peccato, de eo locus erit dicendi ſuus. Quod ad hunc locum attinet, recolendum eſt ex præmiſſis, cum auctoritate Synagogæ *licitum* ab *illicito* diſtinguebatur, non ultra valuiſſe quod agebatur, quam ut integrum eſſet jus terræ promiſſæ iis qui ex Lege vivebant. Cum auctoritate Eccleſiæ ſolvitur ac ligatur peccator, id hactenus valet, ut integrum ei ſit jus vitæ æternæ, qui peccato ſolvitur jure Eccleſiæ, Apoſtolis auctoribus accepto. Itaque flagitium faciunt, qui mores Synagogæ, Eccleſiarum ſponte, & arbitrio proprio, Apoſtolis uſurpatos volunt ; ut Eccleſiæ jura in ſummas Poteſtates tranſcribant, quæ tuendam Fidem ſuſcipiunt. Nimirum, conſervandæ & propagandæ Fidei munus Apoſtolis creditum ſeculi Poteſtatibus imponunt, à quibus rationem conſervatæ & propagatæ Fidei repeti in Dei Judicio, gravius ſit, quam ut ferri poſſit. Sed idem faciunt, qui ab extremo adverſi, mandati Dominici Apoſtolis editi rationem Fidelibus plebibus reddendam judicant ; quibus, ſtatuendi de rebus Eccleſiæ, ex eo

Scripturæ

Scripturæ Apoſtolicæ ſenſu, quem ſib commenti fuerint, jus tribuunt.

Scripturas de Apoſtolorum, non de Synagogæ jure intelligendas.

Itaque ut in Eccleſia, *Presbyterorum* nomen, quod *Jeroſolymis* ſubjungi Apoſtolis ſolet, ipſis etiam ſupremo jure aſcribi poteſt: (quod ſibi ſcilicet S. *Petrus* aſcribit 1 *Pet.* V. 1.) Ita in veteri populo, cum Principibus ejus ac Proceribus ſola Legum cuſtodia incubuit; quod poſt Captivitatem *Babylonicam*, ſublata ἀυτονομία contigit; merito, poſt ſummam ejus populi poteſtatem, quam Chriſtum repreſentare dictum eſt, proximo loco *Presbyteri* ejus *populi* recenſentur. Sane à Captivitate remiſſa, non videtur mihi dubium quod *Joſephus* ſcribit, quatenus à præfecto *Perſarum* non regerentur (quem *Perſico*, vel *Chaldaico* potius vocabulo פחה appellare videntur Scripturæ, *Dan.* III. 2, 3, 27. VI. 8. *Eſdræ* V. 3. VI. 7. VIII. 36. *Nehem.* VII. 7, 9. *Eſth.* VIII. 9. IX. 3.) eatenus Pontificibus ſummo jure veterem populum paruiſſe. Nam propterea, ſub *Haſmonæis* ſummam in ſe poteſtatem adepti, ut eorum majeſtatem in futurum agnoſcerent, videntur in ipſos Pontificis jus tranſcripſiſſe: Et in idem conſentiunt, quæcunq; vel in Apoſtolicis Scripturis, vel interjectis inter Apoſtolorum tempora, & reditum à Captivitate, de ejus populi ſtatu leguntur. Cum igitur ſtatim a *Pontificibus* recenſentur in Apoſtolorum ſcriptis *Presbyteri*, non eſt dubium ipſos, cum *Scribis populi* (id eſt, quorum munus ac jus ad totum populum pertineret) jus illud in veterem Dei populum, in quod ſuccedunt Apoſtolis Eccleſiarum Rectores, ſupremo loco tenuiſſe. Equidem neminem mihi repugnaturum puto, cum *Presbyteros populi* eos accipio, qui ad univerſi populi regimen pertinebant; qui, ſcilicet, in ſummo quod diximus *Synedrio* locum haberent; ſive in Veteris, ſive in Novi Teſtamenti Scripturis; Etſi *Presbyteri* nomen, ſine hoc additamento, latius pertineret. Manifeſta eſt diſcriminis ratio in Lege, *Deut.* XXI. 2, 3. ubi *Presbyteris* populi (hi enim ſunt *Presbyteri tui*) junguntur *Presbyteti Civitatis* ei loco *proximæ*, ubi inventus fuerit

fuerit occiſus. Eodem igitur diſcrimine in Evangeliis, intelligendi erunt *Scribæ populi*, vel *Scribæ tui* à Scribis ſine hoc additamento poſitis diſtincti. Qui autem putet Eccleſiæ *Presbyteros* jure Synagogæ à Domino inſtitutos, ut in jus *Presbyterorum* Synagogæ ſuccederent, is eadem opera neget Dominum inſtituendæ Eccleſiæ, affirmet inſtaurandæ Synagogæ veniſſe. Nam & illi VII. quos, ut menſis miniſtrarent electos, ab Apoſtolis, *manuum impoſitione* inſtitutos legimus, *Act.* VI. non propterea in locum *Presbyterorum* inſtitutos concedam, quod in veteri populo *Presbyteros* manuum impoſitione creatos concedam. Cum enim manuum impoſitio, non authoritate Synagogæ, ſed Apoſtolorum, in Eccleſia obtineat, non eſt ſpectandum, cui rei ſignificandæ in Synagogam inducta, ſed cui rei ſignificandæ ab Apoſtolis in Eccleſiæ imitationem traducta ſit. Certe, cum a *Moyſe* creandis *Presbyteris* adhibita eſt, præſentem Synagogæ Dei Spiritum in eos incubuiſſe demonſtrabat, quos ipſe impoſitione manuum inumbrabat. Itaque non aliter in eos deſcendere Dei Spiritum ſignificabat, quibus *Paulus* manus imponebat, quam, ut deſerta Synagoga, Eccleſiæ præſens adeſſe intelligendus fuerit. Itaque cum *Presbyteros Eccleſiis* a *Paulo* & *Barnaba ordinatos*, *Act.* XIV. 23. eodem jure quo ipſe a *Gamaliele* ordinatus ſit, aſſeritur; Si ratio habeatur differentiæ Synagogam inter & Eccleſiam conſtitutæ, de eo neque ipſe, ut dictum eſt, contendam. Quid enim prohibet jus ei reſpondens, quod *Gamalieli* ex Lege in *Judæos* fuerit, S. *Paulo*, ex Evangelio, in Fideles contigiſſe fateri? At, qui S. *Paulum*, accepta a *Gamaliele* poteſtate, Eccleſiis *Presbyteros* ordinaſſe contendat; is primo Synagogam ſeipſam deſtruendi poteſtatem *Paulo* dediſſe aſſerat; (Neque enim dubium eſt, inſtituta Eccleſia corruiſſe Synagogam) Tum, *Paulo* auctoritatem ædificandi Eccleſiam, *Judaiſmi* jure, quem Chriſtianiſmus deſtruxerat, vindicet. Tantundem valet, quod, tanquam huc pertinens in rationem adducitur, ex auctoritate Magiſtrorum; *Presbyteros* extra terram promiſſam

missam Synagogæ jure ordinari non potuisse. Neque enim eo valet, ne credamus Ecclesiæ *Presbyteros Corinthi* judicasse; ipso Apostolo 1 ad *Cor.* V. 12. *Nonne vos eos qui intus sunt judicatis?* disertis verbis enunciante. Nam si Synagogæ Legibus interpretandus sit Apostolus, potestate Synagogæ constitutas ab eo Ecclesias, tenendum erit. Non pœnitet me eorum rationem habuisse, quæ adversus munus Rectorum Ecclesiæ, ac jus, ex institutis Synagogæ, ab eis objecta sunt, qui nullam Ecclesiam a Domino institutam volebant; Qui, quantumvis docti, si Veteris Testimenti a Novo discrimen, unde totius Scripturæ pendet interpretatio, in Concilium adhibuissent, nunquam tam gravem errorem tam levibus de causis fovendum putassent. Nam cum, ex successione Magistrorum, quorum nunc penes Synagogam viget auctoritas, ab eis qui a *Moyse* primum ordinati sunt, (de quo, dubium nullum esse apud *Judæos*, affirmanti *Maimonidi* credimus) Synagogam eundem populum esse manifestum sit, cum eo qui Legem sub *Moyse* acceperit; manifestum erit Ecclesiam, si ea ratione quam constituimus Synagogæ respondura sit, unam & eandem esse debere cum ea, quæ ex omnium ab Apostolis institutarum Ecclesiarum Communione prima extitit. *Maimonidis* locum ex Ms. suo restituit *Seldinus*, de *Synedriis* l. 14. p. 552.

CAP.

CAP. X.

De jure ferendi Leges Eccleſiæ; Supplendis Legibus latis ab Apoſtolis.

Eccleſiæ jus in Legibus Eccleſiæ ferendis; ex Scripturis.

LEGES Eccleſiæ duobus modis intelligimus; vel quas accipit, vel quas dat. Quanquam quas acceptas, vel à Domino vel ab Apoſtolis, ſuis tradit, ipſius Leges videri poſſunt; quod eos quidem ſpectat, quibus tradit. Regulam Fidei, ſive potius ſummam Chriſtianiſmi (ne quis, in eis tantum quæ Fide tenenda ſunt, ſitum Chriſtianiſmum putet) acceptam ab Apoſtolis, præcipuo quodam jure Legem fuiſſe, quam à Baptizandis Eccleſia exigebat, docent quæ dicta ſunt; Crucis ſcilicet profeſſio, Lex communionis cum Eccleſia; cujus profeſſionis ſinceritas, regni Cœleſtis aſſequendi Lex ſit. Nec poteſt quicquam ad ejus demonſtrationem tam manifeſtum eſſe, quam dandi Baptiſmi ritus, per omnes ab initio Eccleſias celebratus. Baptiſmi & Euchariſtiæ Sacramenta, a Domino ipſo ſuis tradita, ejuſdem cenſus ſunt. Nam neque reliqua divini cultus officia, ſive in celebrandis Dei laudibus poſita, ſive in Scripturis vel recitandis, vel interpretandis, ſive in precibus Deo allegandis, eodem cenſu eximi poſſunt; Etſi non inſtituta ſub Novo Teſtamento, ſed a Veteri mutuo ſumpta, tanquam utriuſque communia. Denique, jura illa Eccleſiæ, quæ ipſi hoc loco, tanquam ad ejus conſtituendam unitatem inſtituta aſſerimus, Leges quaſdam fidelibus traditas intelligimus, quibus obſervandis communionem ejus obtinent. Sed ſane, cum poteſtatem Legum ferendarum Eccleſiæ aſſerimus, videmur eam jam conſtitutam intelligere; ac proinde, ea omnia ſupponere, quæ ad conſtituendam neceſſaria ſunt. Itaque cum eam, ad pietatem in Deum, ex Fidei veritate, in unitate colendam inſtitutam eſſe conſtet; poteſtatem quam ei aſſerimus,

Legum condendarum, in eis versari oportet, quorum definitio, cum seipsis definita non sint, ad tantum bonum obtinendum necessaria evadit. Hujusmodi sunt, quæ personarum, locorum, temporum circumstantias, quæ omnem agendorum ordinem, sive ministrandum, sive suscipiendum complectuntur, omnemque hominum status, ac juris varietatem, quam hæc officiorum varietas distinguit; Omnia denique, in quibus, donec consensus Legem faciat, unitatem Ecclesiæ, ac proinde pietatem Deo debitam, turbari contingit. Hanc ab Apostolis Ecclesiæ concessam, illustris est testis S. *Paulus* 1 ad *Cor.* XI. 2,3,16,20,24. Cum enim eos laudasset, quod a se acceptas Traditiones observarent, ac pluribus, fœminas in sacris velatis esse capitibus debere, viros nudis, disseruisset; *Si quis adhuc* (ut in rebus humanis, quæ sine fine in utramque partem disputari possunt) *contendendum sibi putaret*; *talem* inquit, *consuetudinem non habemus, neque Ecclesiæ Dei*; Quo contentos ipsos esse debere ostendit. Cumque ipsos reprehendisset, quod Cœnam Domini; id est, epulum commune, in quo Eucharistia simul universis communicanda erat; non celebrarent: Eosque ad institutum a se ordinem vocasset; *Cætera* inquit, *cum venero ordinabo*. Sic 2 ad *Thess.* II. 25. *state igitur fratres, & retinete Traditiones, quas vel sermone nostro, vel literis didicistis.* Neque opus est pluribus; Cum nihil sit omnino Apostolorum scriptis commemoratum, ad communionem Ecclesiæ in unitate, cum Christianismi puritate continendam pertinens, quin hujus juris fidem faciat. Certe quicquid Apostolorum Epistolis vel decernitur, vel commemoratur, ad regiminis Ecclesiastici, vel sacrorum cœtuum εὐταξίαν, ad aliquam denique ejus juris partem pertinens, cujus usu constare Communionem Ecclesiæ contendimus, id totum ad hunc locum pertinet. Atqui hujusmodi esse non pauca, non solum in Epistolis ad *Timotheum* & *Titum* posita, quarum institutum huc fere spectat; Sed & in aliis quibusdam *Paulinis*, sed & in Catholicis, vel ea quæ hic disputamus manifestum

nifestum faciunt. Certè, qui, Apostolis summam instituendæ ordinandæque Ecclesiæ potestatem à Domino creditam, eis credit quæ superiore capite præmissa sunt; Quod imperiti est non videre, negare insani; is aliud agat, si, quicquid vim Legis apud Ecclesiam habuisse putet, aliunde, quam ab instituta auctoribus Apostolis in Ecclesia potestate profectum disputet.

Post Apostolos obtinuit, ex consensu Ecclesiæ.

Nam qui cum Apostolis cessasse id juris contendat, is Christianorum consensum; sine quo, rationem quare Christianus sit reddere ipse Infideli idoneam non possit; propterea revereatur, quod si Christianum nomen universum, Legibus Ecclesiæ subdi potuerit, quarum ipsa condendarum nullum jus à Deo acceperit, eadem ratione, Dei injussu, Christianismo subdi potuerit. Sufficiat unius aut alterius scriptoris Ecclesiastici verba hoc loco produxisse, quæ, quid ageret universa Ecclesia, testatum faciunt. *Tertullianus de Corona* cap. III. *Plane negabimus* (traditionem) *recipiendam, si nulla exempla præjudicent aliarum observationum, quas, sine ullius Scripturæ instrumento, solius Traditionis titulo, & exinde consuetudinis patrocinio vindicamus. Denique, ut a Baptismate ingrediar; Aquam adituri, ibidem, sed & prius in Ecclesia, sub Antistitis manu, contestamur, nos renunciare Diabolo, & pompæ, & Angelis ejus. Debinc ter mergitamur, amplius aliquid respondentes, quam Dominus in Evangelio determinavit. Inde suscepti, lactis & mellis concordiam prægustamus: Exque ea die lavacro quotidiano, per totam hebdomadam abstinemus. Eucharistiæ Sacramentum, & in tempore victus, & omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis cœtibus, nec de aliorum manu quam præsidentium sumimus. Oblationes pro defunctis, pro natalitiis, annua die facimus. Die Dominico jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare. Eadem immunitate, a die Paschæ ad Pentecosten usque gaudemus. Calicis, aut panis etiam nostri aliquid in terram decuti, anxie patimur. Ad omnem progressum, atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum, ad calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia,*

bilia, ad ſedilia, quæcunque nos converſatio exercet, frontem Crucis ſignaculo terimus. S. Baſilius *de Sp. Sancto.* cap. XXVII. Τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, ἃ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, ἃ δὲ ἐκ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν, ἐν μυστηρίῳ παραδεξάμεθα· ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν. Καὶ τούτοις οὐκ ἀντερεῖ ὅστις κἂν μικρὸν γεύσῃ τῶν θεσμῶν Ἐκκλησιαστικῶν πεπειραται. Εἰ γὰρ ἐπιχειρήσομεν τὰ ἀγεγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς τὸ μεγάλην τὴν δύναμιν ἔχοντα παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς τὰ καίρια δηλοῦντες τὸ Εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιισῶντες τὸ κήρυγμα· εἶτον, ἵνα τὸ πρῶτον καὶ κοινότατον πρῶτον μνησθῶ· τὸ τύπῳ τοῦ σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠλπικότας καταση-μαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γραμμάτων διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὴν πεπεῖσθαι κατὰ τὴν παράδοσιν, ποῖον ἐδίδαξεν ἡμᾶς γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα, ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς Εὐχαριστίας, καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας, τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν Ἀπόστολοι ἢ τὸ Εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη· ἀλλὰ δὲ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχύν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες. Εὐλογοῦμεν δὲ καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ Βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ πρὸ τούτου τὸν βαπτιζόμενον, ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδόσεως; τί δὲ; αὐτὸ τὸ ἔλαιον τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου γεγραμμένου ἐδίδαξε; τὸ δὲ τρὶς Βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, πόθεν; ἀλλὰ δὲ ὅσα περὶ τὸ Βάπτισμα, ἀπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ τοὺς Ἀγγέλους αὐτοῦ, ἐκ ποίας βίβλου γραφῆς, οὐκ ἐξ ἀδημοσιεύτου ταύτης διδασκαλίας; *Quæ in Eccleſia obſervantur placita, & prædicantur, partim ex doctrina ſcripta habemus, partim ex Apoſtolorum Traditione nobis in occulto Tradita accepimus; quorum utraque parem vim habent ad pietatem, nec eis quiſquam contradicit, qui quidem Eccleſiæ ritus vel leviter experiendo cognoverit. Nam ſi conſuetudines quæ ſcripto proditæ non ſunt, tanquam non multum habentes momenti, rejicere conemur, ignari Evangelium lethali damno afficiemus; imo ipſam*

sam Fidei prædicationem ad nudum nomen redigemus. Quod genus est; ut quod primum & communissimum est primo loco commemorem; Quis scripto docuit Crucis forma signare eos, qui in nomine Domini nostri Jesu Christi spem suam collocarunt? Ad Orientem versos precari, quæ Scriptura docuit? Invocationis verba, cum conficitur panis Eucharistiæ, & poculum benedictionis, quis Sanctorum scripto nobis reliquit? Neque enim eis contenti sumus, quorum Apostoli vel Evangelium meminerunt; Sed alia & præmittimus, & subjicimus, tanquam magnam vim ad mysterium habentia, ex doctrina non scripta accepta. Quin & aquam Baptismatis, & chrismatis oleum benedicimus, tum ipsum qui Baptizatur; ex quibus scriptis? Nonne a secreta & tacita Traditione? Ipsam porro olei inunctionem, quis sermo scripto proditus docuit? Jam, ter immergi hominem, unde haustum? Tum, quæ in Baptismo fiunt, ut renuncietur Satanæ & Angelis ejus, ex qua Scriptura, ac non ex hac minime publicata doctrina habetur? De Juliano *S. Gregorius Nazianzenus, in Jul. Orat.* I. Διδασκαλεῖα μὲν ἱδρύσασθαι κ᾽ πᾶσαν πόλιν ἕλοιμος ἂν, βήματά τε, καὶ ᾠδεδρείας, καὶ ὑφεδρείας, ἑλληνικῶν δογμάτων ἀναγνώσεις, καὶ ἀναπτύξεις, ὅσα τε ἤδη ρυθμίζουσι, καὶ ὅσα τ᾽ ἐπιχεύψεως. δυσχῶντε τύπον ἐν μέρει, καὶ ὧν τ᾽ τῶ ἁμαρτανόντων κ᾽ μέρος ἐπιτιμήσεως· ᾠδετελείων τε καὶ τελειώσεως, καὶ ὅσα τ᾽ ἡμετέρας σαφῶς ἐστιν εὐταξίας. Ἔτι δὲ καταγώγια πήξασθαι, καὶ ξενῶνας, ἀγνευτήρια τε καὶ πανδοκῶνας, καὶ φροντιστήρια, καὶ τ᾽ εἰς ἰὼς δεομένους φιλανθρωπίαν, τ᾽ τε ἄλλων (ἄξιν) ὁπόση ἐστὶν, καὶ τ᾽ ἐν τοῖς ὑπολιμαίοις συμπήμασιν, οἷς ἡμεῖς ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος ἰὼς χρήζοντας πανδεπέμπομεν. *Auditoria quidem condere per civitates singulas instituebat, Graduque & sedes superiores inferioresque, placitorum Ethnicismi recitationes, & tractatus, tum quæ mores formant, tum quæ occulta sunt: Tum formam precum ex parte, & peccatorum pro mensura castigandorum; Instituendi etiam, ac perficiendi, & quæ reliqua ad nostram eutaxiam manifestum est pertinere. Præterea diversoria condere, quæ hospites susciperent, & virgines castitatem professas, & phrontisteria, & erga egenos humanitatem, quæque reliqua sunt instituta nostra;*

&

& notas Epiſtolarum, quibus noſtros, de Gente in Gentem, quibus peregrinandum eſt, proſequimur. Fuerit *Tertullianus* Montano addictus cum hæc ſcripſit. Non mentitur de Eccleſia, qui a ſuis eadem omnia obſervari teſtatur, quæ obſervare Eccleſiam ſciebant Catholici. Sit difficile *Baſilio*, ab Apoſtolis inſtituta probare, quæcunque ipſis aſcribit; ſit illud difficilius, idem momentum ad Chriſtianiſmum ſola Traditione accepta, ac ſcripta habere. Non præſtamus hoc loco hominis ſententiam, quamvis præſtantiſſimi. Morum Eccleſiæ, non minus idoneus teſtis eſt *Julianus*, quam *Baſilius*. Et tamen, cujus ſententiam hoc loco non præſtamus, ejus auctoritatem non defugimus. Nam, ſi in utroque rerum genere, dogmatum & rituum, ſcripta non ſcriptis conferamus, non eſt cur mirum videatur, eandem utriſque vim ad pietatem aſſignari. Qui autem, divinitus inſtitutam auctoritatem unde profiſcuntur, non putet, is, humanitus inſtitutum Chriſtianiſmum, cui propagando ſerviunt, cum *Juliano* exiſtimet.

Eum in Canonibus Eccleſiæ ſcriptum extare.

Sed quid nobis opus eſt verbis, qui res ipſas manibus tenemus? Non dico *Canones & Conſtitutiones Apoſtolorum*, qui feruntur, ab ipſis ſcriptos eſſe. Sed qui pro legibus, Eccleſiæ datis à Domini Apoſtolis, proponi Eccleſiæ potuiſſe putet, quas auctor vellet, niſi conſtitiſſet, Eccleſiam ab Apoſtolis legibus conſtitutam, is Orbem Chriſtianum humano ſenſu deſtitutum pronunciet. Fuerunt mores uſu Eccleſiæ recepti ab initio, priuſquam in jus Scriptum redigerentur. Et qui formulas a ſe ſcriptas Apoſtolorum nomine venditarunt, judicio ſuo uſi ſunt, quid ab Apoſtolis profectum cenſeri par fuerit. Nobis certe adjumento fuerunt; quotquot veritatem Apoſtolicam tanti facimus, quanti fieri debet; quod, quid Apoſtolicum, ſua ætate ſibi ſaltem, viſum fuerit, judicarunt. Interea temporis, Apoſtolorum *Canones συναγωγικὸν* quandam eſſe morum Eccleſiæ, ſcriptam in Eccleſiis Orientis, *Antiochenæ* ſubditis, quo tempore nulla extabat Canonum Collectio recepta in auctoritatem ab Eccleſia,

clesia, merito rationibus credimus, quibus conjecturam suam viri docti affirmant. Vide *Petrum* de *Marca*, de Concordia 3. III. 2. Nam, tempore Concilii *Chalcedonensis* extitisse Codicem Canonum, quem agnoverit Concilium; Qui proinde merito *Codex Canonum Ecclesiæ Universæ* audit; Tum *Codicem Canonum Ecclesiæ Africanæ*, paulo prius collectum, ac in auctoritatem receptum per *Africanas Ecclesias*; Denique suo tempore concluſum *Codicem Canonum Ecclesiæ Romanæ*, qui ad Collectionem, *Dionysii Exigui* privato consilio factam, (continentem, præter ea quæ jam dicta sunt, capitula decretorum Sedis *Romanæ*, ad tempus usque *Dionysii*) addebat quæ inde ad *Gregorium Juniorem* recepta fuerunt; Hæc, inquam, qui vult, cognoscet, ex Præfationibus, quas vir doctissimus *Christophorus Justellus* singulis a se recognitis editisque præfixit. Unde etiam intelliget, vel quatenus apud Occidentis Ecclesias in auctoritatem receptæ sint, vel quænam fuerit antiquitus *Gallicanorum*, *Hispanicorum*, *Britannicorumve* Canonum moderatio, secundum quam olim valuerint. Quibus addere poterit *Græci* Codicis ejus inspectionem, quem Commentariis suis *Zonaras* & *Balsamo* exposuerunt. Ibi enim, præter *Trullanos Synodi* πενθέκτης, quos nunquam recepit Occidens; Unde initium Schismatis inter *Græcos* & *Latinos* recte repeti potest; præter Septimæ & Octavæ *Synodi* Canones, quorum auctoritatem nihilo magis agnoscit; Capitula quædam, ab *Orientalibus* quibusdam Episcopis constituta reperiet, quibus *Græcorum* consensus auctoritatem addidit. Atque hæc tantum hoc loco. Nam, de *Isidori Mercatoris* Collectione, (in quam, præter supradictos, suppositicias *Pontificum* ante *Syricium* decretales retulit) nihil hic dicam; Propterea quod neque hæc, neque tempore posteriorum aliqua auctoritatem eo tempore habuerint, ad cujus normam instaurandam esse Ecclesiam, suo loco contendam. Constitutiones autem Apostolorum; de quibus ita mentio fit in *Canonibus Trullanis*, ut nullibi prius in auctoritatem receptæ, ibi palam improbentur; non pos-

ſunt dici aliam unquam auctoritatem apud Eccleſiam habuiſſe,quam monumentorum antiquitatis Eccleſiaſticæ. Itaque, cum ante ſeculm quintum ſextumve ſcriptas fuiſſe conſtare non poſſit,neceſſe eſt,eorum auctoritatem in illuſtrandis difficilibus antiquitatis Eccleſiaſticæ locis ſitam eſſe; quibus illuſtratis,ad Originarias Eccleſiæ Leges cognoſcendas veniri poſſit. Neque refert , quod quibuſdam interpolatum videtur totum opus. Quid enim ad eam auctoritatem quam aſſerimus, ſive à poſteriori manu inſertum videatur, ſive à priori profectum , quod in quæſtionem venit ? Tantundem, quod quibuſdam *Arianiſmum* ſapere videtur. Quod etiam mihi videretur, ſi poſſent, ante deſitum *Arianiſmum*; id eſt, ante ſecundum Concilium Oecumenicum; ſcriptæ videri. Sed quid mirum, qui Apoſtolorum perſonas aſſumere voluit, eum ita loqui de ſpectantibus ad *Arianiſmum*, quomodo locutos conſtat vetuſtiſſimos ab Apoſtolis Eccleſiæ ſcriptores; Quos tamen longe aliter intelligendos conſtat? Sane ſuppoſititia ſcripta, & Apocrypha, ſi tempus, ſi cauſam & conſilium ſupponendi deprehenſum nobis ſtatuamus, argumento eſſe poſſunt, non ſolum ad ſententias ſui temporis illuſtrandas, ſed & ad doctrinæ veritatem deprehendendam; quatenus ex ejus temporis ſententiis deprehendi poteſt. Conſtitutiones autem Apoſtolorum, cum Apoſtolorum Canones commendant; (quos propterea prius ſcriptos dictum eſt) *Trullanus Canon.* II. damnat, tanquam ab Hæreticis interpolatos; Probabile videtur à recentiori aliquo in hanc formam redactos,quam legimus; cum aliud eodem nomine ſcriptum antiquius Epiphanii tempore lectum conſtet. Vide *Jac. Uſſerii Armachani Prolegomena* ad *Ignatium*. Satis enim, eædem ab initio Leges,de quibus dictum eſt,eandem fuiſſe ab initio Eccleſiam teſtantur,cujus unitati continendæ,primo quidem paucis illis,poſt,tam multis conſultum fuerit. Nec eſt cur pluribus opus ſit, ut auctoritate Apoſtolorum conditum videatur,quicquid Legis vim apud Eccleſiam ab initio habuit; Quando, conſtituta eorum

ſuprema

ſuprema in Eccleſiam auctoritate, ſine ejus vi receptum aliquid ab Eccleſia videri, communis hominum ſenſus non fert. Nimirum, ut Leges Eccleſiæ, Canonibus Conciliorum ſcriptas, neceſſe eſt eorum auctoritate ſcriptas videri, qui Conciliis agendis interfuerunt; Ita mores non ſcriptos, in vim ac uſum eis auctoribus receptos, qui ipſos, tempore Apoſtolis propiori, præceſſerint. Neque hoc negant qui Reformationem profitentur. Regulam quidem Fidei Scripturis contineri excipiunt; quod mihi non eſt conſilium negare. Regulas autem, quæ Ordinem agendorum Eccleſiæ continerent, auctore *Tertulliano de Virginibus velandis* cap. I. non eo conſilio inſtitutas, ut eædem ſemper manerent. Neque mihi immutabiles videntur. Cæterum, ſi eadem Eccleſiæ auctoritate innovatæ ſunt, & inſtauratæ, pro locorum temporumque diſcrimine, qua Eccleſiæ primum auctoritate inſtitutæ ſunt, manebit Eccleſia una, (quam unam manſiſſe palam eſt, quia hoc factum conſtat) atque eadem, Legibus Eccleſiæ mutatis. Sed, niſi eadem auctoritate mutentur, qua inſtitutæ ſunt, cum periclitari unitatem Eccleſiæ neceſſe ſit; quibus Legibus ita mutari poſſint, ut unitas ſalva ſit, quam à Deo inſtitutam teſtantur, non hic locus eſt ſtatuendi; ubi, ex eis quæ facta eſſe conſtat, inſtitutam a Deo Eccleſiam oſtendiſſe, ſatis habeo. Non eſt omittendum hoc loco, alia eſſe a *Canonibus Eccleſiæ*, quæ nomine *Legum Eccleſiæ* cenſeri hoc loco velimus. Nam propterea conſulto *Legum* appellationem uſurpamus, ne putentur Canonum ejus propria eſſe quæ diſputamus. Ritus certe ſacri, & ceremoniæ, quibus Eccleſiæ Officiorum ſolemnitas conſtat, quicquid denique unam ubique ac ſemper obſervationis formam ac morem obtinet, illud *Legis* nomen; non quidem ſic nude elatum, ſed *Eccleſiaſticæ Legis*, cum additamento, proprietatem ſignificationis minuente; merito ſibi vindicat. Non contendimus hoc loco, quatenus hæc obſervatio Fideles ſingulos teneat. Sed quicquid ab initio, ubique, vel per totam Eccleſiam, vel ejus partem aliquam obſer-

vatum fuerit, id, ſive more tacito, ſive ſcripto Canone valuerit, ad Fidem de jure condendæ Legis Eccleſiæ credito faciendam pertinere. Nam Legis nomen, ſine additamento poſitum, ad eas pertinet, quas ſupremæ poteſtates Rebuſpublicis ferunt, quibus præſunt; quas vel more vel ſcripto conſtare, omnium commune eſt. Quicquid eam vim habet, ut eadem omnes eodem modo agere vel doceat, vel jubeat, ut vinctos denique teneat, id, additamento reſtringente auctum, nihil eſt, cur Legis Eccleſiaſticæ nomine intelligendum non ſit.

Poteſtas condendi Juris, Lege indulta Synagogæ.

Reſpondet his ſtatus Synagogæ, quatenus, ex præmiſſis rationibus, Evangelio Legem, Synagogam Eccleſiæ reſpondere oportet. Cum enim Lege conſtitutum ſit, cauſas, quas, ob difficultatem juris dicendi, ad eos quos Arcæ Fœderis aſſidere vult, deferri jubet, ab eis ſumma poteſtate; id eſt, ſub pœna capitis; judicari, *Deut.* XVII. 8—12. neceſſe eſt, non ſolum juris dicundi, ſed etiam condendi poteſtatem ipſis Lege tribui. Nam de interpretatione, limitatione, extenſione Legis *Moſaicæ*, intelligendæ ſunt omnes cauſæ exiſtere, de quibus Lex cavet. Non quod, quæ ad ejus populi Rempub. pertinerent, Legibus *Moyſi* omnia comprehenderentur. Nam quæ ad rem militarem pertinent, de eis pauca admodum Lege *Moyſi* conſtituta ſunt. Itaque, & quod a *Davide* conſtitutum memoratur, 1 *Sam.* XXX. 25. & quæ ad tributa & fiſcum pertinentia, ſive ærarium publicum, populo Regem petenti a *Samuele* proponuntur, 1 *Sam.* VIII. 10, 18. ea, cum ex Lege *Moyſi* non oriantur, ad poteſtatem, Lege, de qua loquimur, conſtitutam non pertinent. Neque dubium eſſe poteſt, Legis *Moſaicæ* continentiam animo reputanti, ſtante populo multa Lege conſtituenda fuiſſe, de multis Reipub. partibus, quibus, cum Lege *Moyſi* conſultum non eſſet, ad ejus interpretationem pertinere non poterant. Nam capitalem pœnam, de Legis interpretatione pertinaciter diſſidenti, idcirco propoſitam manifeſtum eſt, ne Religionis prætextu, (nam ad ejus populi Religionem,

tota

tota Lex, nimirum quam Deus dederat, pertinebat) cujus fines nulli ſunt, in partes ſcindi poſſet. Ac Servatoris tempore, ea quam Lege conſtitutam oſtendimus poteſtas, ſucceſſione legitima penes Scribas erat ac Phariſæos; quorum decretis, etiam a ſuis pareri vult. Quo tempore, manifeſtum eſt, introductas fuiſſe eas Legis interpretationes, à Traditione majorum, per *Moſem*, in vim receptas, in quibus poteſtatem condendi juris, hac Lege conſtitutam, cerni dixi; Quas Dominus eatenus ſalvas eſſe vult, quatenus Spiritualis Legis vim & effectum fruſtrari eas manifeſtum non eſſet, *Matt.* XXIII. 2. XV. 1, 9. Nam eaſdem fere Traditiones fuiſſe, quæ tum obtinebant, cum eis quæ hactenus in eorum διδασκάλοις extant; Niſi quatenus in minutioribus, innovatum ſemper ſucceſſione temporis aliquid, rerum humanarum conſtans inconſtantia poſtulat; comparatione eorum quorum mentio utrobique fit, manifeſtum eſt.

Cum igitur, ad veterem populum in unitate continendum, inſtituta ſit Lege *Moyſi* poteſtas definiendi quicquid Lege *Moyſi* definitum non fuerat; Cumque hujus poteſtatis vi adhuc unitatem colant, ſi *Samaritarum* primo Schiſma excipiamus, tum *Karæorum*; (qui inſtituta ſua, etſi *Talmudicorum* inſtitutis non minus inania, videri volunt ex verbis Legis, non ex majorum Traditione haurire) Quid eſſe poteſt ex Veteri Teſtamento efficacius, ad probandam Eccleſiæ Societatem ſub Novo, Dei conſilio inſtitutam, ad unitatem in puritate Chriſtianiſmi tum conſervandam, tum propagandam? Hoc intereſt nimirum, quod in veteri populo, ad ſexcenta tredecim Legis præcepta, quæ *Judæi* numerant, & ad ea definienda, quæcunque, quoviſcunque eorum definita cum non eſſent, ad ejus populi conſervandam unitatem definiri neceſſe eſſet; ad ea inquam omnia definienda, poteſtas Lege hac conſtituta pertinebat. Sub Evangelio autem, ad ea tantum definienda, quæ de Legibus, quas ad Eccleſiam conſtituendam ſupponi dictum eſt, cum Lege Dei ſatis definita non ſint, tamen ad Eccleſiæ pacem conſervandam

Valet ad idem jus Eccleſiæ aſſerendum.

conſervandam neceſſe ſit definiri. Nam quod, quæcunque ad conventuum ſacrorum ordinem & circumſtantias pertinere poſſent, cum prædicatione Domini definita non ſint, relicta huic poteſtati definienda, dictum eſt, propterea factum indicio eſt, quod ad vim & effectum Chriſtianiſmi non multam faciant; in eis ſcilicet ſitam, quæ à Domino ipſo Apoſtolis tradita ſunt. Itaque, ſicut ſub *Moyſe*, eiſque qui *Moyſi*, ſive in jure dicundo, ſive in capiendo conſilio aderant, conſtituta eſt veteris populi Reſpublica, etiam ante latas Leges, quas Deus, prout ferret res, ipſis condebat; Ita, ſub Apoſtolis & Diſcipulis Domini, conſtituta eſt Eccleſia, per poteſtatem Legum Eccleſiæ ferendarum; cujus auctoritas non minor erat in illo cœtu, qui primo *Jeroſolymis* conveniebat, quam unquam fuerit, cum *Imperium Romanum*, una cum finitimis gentibus ad Fidem converſis, unam Eccleſiam faceret. Nam ſi quis dicat, vel receptos in Synagoga mores à primis Chriſtianis receptos, ordinandis ſacris ſuis; vel omnium Eccleſiarum ſponte in eaſdem Leges conſenſum; (Etenim vel omnibus eædem fuerunt, vel ita diverſæ, ut de diverſis non contenderent) is multum à ratione ab errabit. Neque enim, poſt repudiatum à *Judæis* Chriſtianiſmum, eorum mores a Chriſtianis ſua ſponte receptum iri, quos quotidie perſecutores experiebantur, ulla ratio eſt. Et eſt tanta animorum, ſtudiorum, ſententiarum inter homines, cum de rebus humanis agitur, differentia, ut in eas Leges, quas Eccleſiis receptas fuiſſe demonſtratum eſt, ſponte hominum, nullo Religionis vinculo ad conſentiendum aſtrictorum, conſenſum obtineri potuiſſe putare, idem ſit, ac hoc univerſum ex concurſu atomorum *Democriti* vel *Epicuri* exiſtere potuiſſe exiſtimare. Adeo a communi hominum ſenſu abhorret, quod, quantum a communi Chriſtianorum Fide abhorreat, ex eis quæ de jure Apoſtolatus præmiſimus, accipiendum eſt. Itaque, Eccleſiæ Leges ſpontaneo Chriſtianorum conſenſu obtinuiſſe, eatenus verum eſt, quatenus, eos ſua ſponte Chriſtianos fuiſſe, verum

eſt,

est. Nam factis semel Christianis, quibus Ecclesiæ communio colenda est, necessario agnoscendæ sunt Leges, quibus in dubium vocatis, necesse est Ecclesiæ communionem periclitari. Exemplo est quod refert *Plinius*, Libri X. Epist. XCVII. ad *Trajanum* de *Christianis*; solitos *Sacramento se obstringere, ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne Fidem fallerent, ne depositum negarent.* Hoc me olim de Eucharistiæ Sacramento intellexisse non pœnitet; quod vinculi vim habere, ad universum observandum Christianismum, non est obscurum. Nec aliter videtur intellexisse *Tertullianus Apologet.* cap. II. cum retulisse *Plinium* refert, *præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud se de Sacramentis* (sic rectè legit Heraldus) *eorum comperisse, quam cœtus antelucanos, ad canendum Christo ac Deo, & ad confœderandam disciplinam, homicidium, adulterium, fraudem, perfidiam, & cætera scelera prohibentes.* Καὶ βούλεσθαι διαβαλεῖν τὰ χριστιανῶν κατασκήνωσιν ἀγάπωσιν πρὸς ἀλλήλους, ὡς ἀπὸ κοινῆς κινδύνου ὑφισαμένους, καὶ δυναμένους ὑπερέχειν. Sic lego apud *Orig.* in *Celsum* II. agapas Christianorum in calumniam conjurationis adversus Rempub. trahentem; Hoc enim esset *Homericum* illud, ὑπερέχειν δηλήσασθαι. Cæterum neque agapæ eorum, neque Eucharistia, ipsorum consensu, sed Domini & Apostolorum traditione constabat. Verum nisi in eis, quorum auctoritatem secuti Christiani facti sunt, Legum Ecclesiæ condendarum potestatem agnovissent Fideles, nunquam in eas Leges consensum fuisset, quas Ecclesiis agnitas fuisse ostendimus. Igitur Apostoli Domini & Discipuli, cum *Judæi* ipsi, *Judæos* ad Fidem adducere vellent, nihil prius habuerunt, quam ut eorum instituta, eundem verum Deum colentium, ad Deum ex institutis Christianismi colendum traducerent. Quæ ut, eorum auctoritate, a quibus Ecclesiis tradita sunt, apud Christianos obtinuerunt, non eorum a quibus Synagogæ; Ita, postquam ad Ecclesiam Synagogam adducendi spes evanuit, necesse est, eorum mores parcius apud Christianos obtinuisse. Sed

qui

qui Apoſtolorum jus in Eccleſiam ſupremum agnoſcit, inſanus ſit, ſi Eccleſiæ Leges aliunde quam ab Apoſtolis profectas credat. Ac proinde tempore ſequiores ab Apoſtolorum ſucceſſoribus.

Recepta à Judæis Fide, quatenus eos Lex tenuiſſet.

Quod autem quæſitum eſt, ſi Chriſtianiſmum recepiſſent *Judæi*; ac proinde ſi *Judæorum* ſtetiſſet Reſpub., quæ propter repudiatum Evangelium perdita eſt; quidni Legibus *Moſaicis*, quod erat ejus populi jus civile, mores ejus, quamvis Chriſtianiſmum profitentis regerentur? Quod negare non poterit, qui agnoſcit, eandem eſſe rationem juris civilis aliarum Gentium Chriſtianiſmum profitentium; Reſpondendum eſt, non magis potuiſſe *Judæos*, agnito Evangelio, terram promiſſam veteris Fœderis jure obtinere, quam regnum Cœlorum expectare. Cum igitur pars ſit Chriſtianiſmi unius Eccleſiæ Communio; eodem jure Eccleſiaſtico, quo Eccleſiæ unitas continetur, non minus *Judæos* Chriſtianos factos, quam reliquos Chriſtianos victuros fuiſſe. Quod ſi Deo viſum fuiſſet, *Judæis* ad Fidem adductis, terram promiſſam (vel eo jure, quo ſub *Romanis* contenti vivebant, vel quo ſub Regibus olim ſuis eam obtinuerant) indulgere; Neque enim hoc facere ejus Fœderis Lege tenebatur, quæ portantibus Crucem Chriſti vitam æternam, pro terra promiſſa, ex obſervata *Moyſi* Lege, ſubſtituebat; Tum vero nihil aliud quærendum fuiſſet, quam quatenus *Judæis*, ad civilem vitam, obſervanda *Moyſi* Lex fuiſset; ad Eccleſiæ Leges & inſtituta obſervanda non aliter obligatis, quam reliqui Fideles, qui Legibus Patriis Civilem vitam tranſigunt.

CAP.

CAP. XI.

De jure pellendi Communione Eccleſiæ eos qui a Fidei Lege deſciſcunt.

De Excommunicandi Poteſtate, & Verbis Domini.

SI ratione ſuſceptæ Legis Chriſtianæ conceditur baptiſmus, & in eo concedendo cernitur clavium Eccleſiæ poteſtas; quoties manifeſtum eſt ſuſceptam Legem non impleri, ſed violari editam profeſſionem, in eis quæ ſinceritati ejus non conſiſtunt, quomodo claves Eccleſiæ habeant, quibus non liceat, quos ob editam profeſſionem receperint, ob violatam, Eccleſiæ Communione pellere? Et tamen de verbis, quibus hactenus viſus eſt Dominus hoc jus Eccleſiæ tribuiſſe, nunc magnæ lites ſunt. *Mat.* XVIII. 15—19. *Si peccaverit in te frater tuus, age, ſolus ſolum culpæ argue: Si te audiverit, lucrifeciſti fratrem tuum. Si te audire noluerit, ſume tecum unum aut alterum, ut in ore duorum aut trium teſtium firmum ſit omne verbum. Quod ſi ipſos audire neglexerit, dic rem Eccleſiæ. Si Eccleſiam etiam audire neglexerit, ſit tibi inſtar Ethnici & Publicani. Amen dico vobis; Quodcunque ligaveritis in terris, ligatum erit in cœlis, quodcunque autem ſolveritis in terris ſolutum erit in cœlis. Rurſus dico vobis; Si duo veſtrum conſenſerint in terris, de re quacunque petenda, præſtitum iri eam a Patre meo in cœlis. Ubi enim duo vel tres in meo nomine convenerint, ibi ſum ego in medio ipſorum.* Et ſane non eſt mirum, hoc rerum Chriſtianarum ſtatu quem videmus, omnes Chriſtianorum offenſas, & injurias, ſibi invicem factas, ab Eccleſia judicari, mirum videri. Nam, *ſi peccaverit in te frater tuus*, ad omnes ſe extendit. Aſſerendum tamen eſt, hoc eſſe quod Dominus his verbis inſtituit; Aſſerendum autem perſpicuo duorum Apoſtolorum teſtimonio. *Audet aliquis veſtrum*, ait S. Paulus 1. ad Cor. VI. 1. *adverſus alterum rem habens, ſub iniquis, non ſub Sanctis judicari?* Niſi Lex fuiſſet Chriſti-

anis posita, ne lites suas ad tribunalia Ethnicorum deferrent, quæ audacia fuisset, injuriam jure publico revinci? Itaque,quanto copiosius hoc agit in sequentibus Apostolus, tanto est manifestius, institutos ad præceptum Domini fuisse, quos ob violatum Domini præceptum reprehendit. Jacobus autem, cum Ecclesias Judæorum Fidelium reprehendit, quod divites in cœtibus suis, honoratiore loco quam pauperes sedere juberent II. 2. num rationem ejus loci, quem quisque in seculo obtinet, in sacris haberi vetat? Sane ad existimationem Christianismi non facit, hujus seculi statum ab ea everti. Aliud videtur ipsum Συναγωγῆς vocabulum significare. Nimirum,quod Judæis in usu erat, in Synagogis jus dicere, idem Christianos factos usurpasse. Solitos Judæos flagrorum supplicium Lege *Deut.* XXV. 1, 2, 3. statutum in Synagogis irrogare, *Mat.* X. 17. XXIII. 3, 4. *Marci* XIII. 9. *Act.* XXII. 19. XXVI. 11. legimus: ut & apud Epiphanium Hær.XXX. & Eusebium. Nimirum, ubi jus dicebatur. Maimonides enim de juramentis cap.IX. de vi juramenti in Synagoga editi loquitur; scilicet sedente consistorio. Tum in sequentibus Apostolus; *Nonne*, inquit,*discrimen fit inter vos, & malarum cogitationum judices facti estis?* Et statim; *si personas accipitis, peccatis, reprehendente vos Lege.* Scilicet Levit. XIX. 15. *personas accipere in judicio* vetante. Itaque divitem in causa sua agenda sedere, stare autem pauperem, diserta Judæorum constitutione vetitum est, Maimonides de Synedrio, cap. XXI. & hoc est, quod initio capitis Apostolus, *fidem Christi cum personarum respectu habere* vocat. Quid manifestius dici potuit, Christianorum causas a Christianis judicandas fuisse? Non est igitur laborandum, quod Excommunicationi subdatur à Domino, qui Ecclesiæ sententiæ non stet. Neque enim pars fuerit Ecclesiæ, nisi observatis ejus Legibus: Neque est quo cogantur Christiani Leges ejus observare, nisi negata Ecclesiæ communio. Neque non magnum peccatum fuerit, contumaciam suam Ecclesiæ saluti antehabuisse.

buiſſe. Illud tenendum eſt, ut excommunicationem pœnam ejus peccato aſſignaſſe Dominus videri debeat, qui Eccleſiæ judicio non obtemperet, ad Ethnicorum Tribunal Eidelem trahat; ſatis eſſe, tantum ejus ſcandalum eſſe poſſe, ut Eccleſiæ communione carere debeat. Eſt enim affirmativum excommunicandi præceptum; quod ita locum habet, ſi res poſtulet. Nam ſi valere poſſit, ad puritatem Fidei facit; quod non valet, adverſus Unitatem Eccleſiæ. Itaque ſatis eſt, nihil eſſe, cur ad ſeculares Fidelium inter ſe cauſas extendendus non ſit verborum Dominicorum ſenſus. Cum autem ſubdit Dominus, de conſenſu precantium, ejuſque apud Deum viribus, videtur tollendi peccati per Eccleſiam rationem innuere; quæ, ut pœnitudine peccatoris, ſic Eccleſiæ interceſſione conſtare putanda eſt. Nam etſi ſingulorum offenſas tantum meminit; tamen, de peccatis in Deum eo magis intelligendus eſt, quo manifeſtius eſt in eis vinculum, quo Dei fiunt debitores; cujus ſolvendi vinculi Eccleſiæ ſuæ poteſtatem indulget.

Sed hæc ſi ita ſe habent, omnis pœnitentiæ in Apoſtolorum ſcriptis mentio, excommunicandi poteſtatem Eccleſiæ aſſeret. Apoſtolus, eum qui patris uxorem duxerat *tradi* jubet *Satanæ, in carnis interitum, ut Spiritus ſalvus ſit in die Domini*, 1 ad *Cor.* V. 5. tum, de vitandis excommunicatis permulta ſubjicit. *Tradi Satanæ* eum qui *Eccleſiæ* communione prohibetur, ſi à Deo eſt Chriſtianiſmus, dubitari non poteſt. Nam ſi Chriſtianorum cœtibus Deum præſentem intereſſe, etiam *Ethnici* diffiteri non poterant, 1 ad *Cor.* XIV. 24, 25. propter eam ſcilicet *Spiritus manifeſtationem*, quam Apoſtolus prædicat, 1. ad *Cor.* XII. 7. quamque ejus temporis gratiæ afferebant; Eccleſiæ alienos Satanæ ſubeſſe exploratum eſſe debet Chriſtianis. Itaque cum, Chriſtianos *de eis qui intus ſunt* judicare, ſubjicit Apoſtolus, manifeſtum eſt, quam pœnam *Eccleſiæ* judicium deſignet. Sane, qui minus ex inſtitutis Chriſtianiſmi viverent, eos *notari* vult Apoſtolus, ita ut abſtinerent alii eorum familiaritate,

Ex Apoſtolis de tradendo, Satanæ, *& de* Anathemate.

miliaritate, donec *pudefierent*, 2 ad *Theſſ.* III. 6--14. *vitari* autem, qui ſcandala doctrinæ traditæ crearent, ad *Rom.* XVI. 17, 18. cum excommunicatis autem *ne cibum quidem ſumi* 1 ad *Cor.* V. 11. Leviori verbo, *Titum* III. 10. hæreticum hominem, *poſt unam & alteram admonitionem*, παραιτεῖσθαι jubet. Sane in Gloſſis Cyrilli, παραιτοῦμαι *excuſo, recuſo, evito.* Sed in vetere Gloſſario, *evito* φυλάττομαι, φεύγω. Gnoſtici, de quibus intelligendus eſt S. Judas, Chriſtianos ſe ferebant, ut ab Eccleſia Chriſtianos ad ſe traherent. Itaque 11, 12, *perire* eos *in contradictione Coræ, maculas eſſe in eorum Agapis, una convivantes, & ſine timore ſeipſos paſcentes.* Ut 2 *Pet.* II. 24. *ineſcari ab eis, carnis libidinibus, inſtabiles animas.* Cum autem Judæ v. 19. ἀποδιορίζοντες ἑαυτοὺς appellantur, manifeſtum eſt quid ſibi velit *contradictio Coræ.* Itaque *timore ſervari* quoſdam eorum jubet; ſanitatis ſcilicet capaces v. 23. ita tamen, ut etiam *veſtem carne inquinatam odio haberent*: demonſtrato ſcilicet, quanto eſsent Eccleſiæ odio eorum turpitudines. De eiſdem Johannes II. 10, 11. *Eum qui doctrinam traditam non profiteatur, nec in ea maneat, tecto recipere, ſalute impertire* vetat, ne *ſocii ſint operum ipſius.* Nam. v. 7. impoſtores memorat, qui *Jeſum Chriſtum in carne veniſſe* negarent; quod de Simonis & Cerinthi Hæreſibus, multo ante cæptis, verum eſſe novimus. Itaque cum eos qui *aliud Evangelium afferunt anathema* eſse jubet Apoſtolus ad *Gal.* I. 8, 9. cum eos qui *Dominum Jeſu Chriſtum odio habeant anathema* eſſe *maranatha*, 1 ad *Cor.* XVI. 22. manifeſtum eſt, quo loco haberi eos velit, ab eis quibus manifeſti fuerint. Non quod Dei vindictam eis imprecetur, aut imprecari Fideles velit. Sed quod, vitando eorum conſortio, haberi a ſe eos, tanquam Dei vindictæ obnoxios, oſtendere Chriſtianos velit. Alludit nimirum *Enochi* Prophetiam, quam S. Judas, de ſuis agens Gnoſticis, appellat; venientem nimirum ad judicium Dominum primo quovis tempore ipſis expectandum *Judæ* 14, 15. quod S. etiam Paulus,

de

de Deo ab *Eſaia* commemoratum XLV. 2, 3. de Chriſto interpretatur, ad Rom. XIV. 11. quia, Deum omne judicium Chriſto tradidiſse, docet Evangelium. Sed quod Apoſtolus inceſtum *Satanæ tradi* jubet, quod Hymenæum & Philetum à ſe *Satanæ traditos* memorat, *ut diſcerent non blaſphemare*, 1 ad *Tim.* I. 20. aliam atque aliam vim habet, prout reſipiſcere ipſos ponimus, vel non reſipiſcere. Nam niſi reſipiſcerent, quid mirum eſt, obnoxios fuiſſe corporalibus ſpirituum malorum incurſionibus; quibus, non minus quam ſanandorum morborum miraculis, Eccleſiæ conceſſis, demonſtrabatur Deus Eccleſiæ ſuæ præſens? Hoc igitur erit, *ut diſcant non blaſphemare*, hoc erit, *ad interitum carnis*; Nimirum; ſi non reſipiſcerent. Quod ſi reſipiſcerent, tum vero ſequebatur voluntaria corporis, agenda pœnitentia, afflictatio, quæ *ad interitum carnis*, ejus ſuperbiam caſtigando, ſpectabat & ipſa. Sed, ſive infligtis malorum ſpirituum incurſu plagis admonitus reſipiſceret, ſive reſipiſcens, carnem ſibi contundendam ſumeret; Utrobique locum habet *interitus carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini.* Itaque non obſtat ſententia veterum, quæ poſterius hoc ſequitur, recentiorum ſententiæ; qui, recte obſervata temporis Apoſtolici conſuetudine, perhibuiſſe tum Eccleſiæ ſuæ teſtimonium putant Deum, excommunicatis, corporalibus plagis caſtigandis. Nam pœnitentiam actam ab inceſto, clariſſime docet S. Pauli 2 ad *Cor.* VII. 5 -- 11. indulgentia; cum Tertullianum omnes rejiciant, de eodem agi negantem, propter expreſſa Apoſtoli verba; *ſcripſiſſe ſe ut ipſos probaret* teſtantis.

Idem probant, quæ Pœnitentiam & veniam difficilem oſtendunt.

Nec minus clarum eſt, de reconciliando Eccleſiæ eo qui fidem negaverit, agi ab Apoſtolo, ad *Ebr.* VI. 1 -- 6. Mihi quidem multis abhinc annis viſum fuit, Apoſtolum, reditus ad Eccleſiam ſpem omnem illis præcidere; non quaſi non liceret, ſed quaſi non expediret Eccleſiæ, paratum ipſis reditum ad Eccleſiam per pœnitentiam declarare; Cum tamen interdum, periclitante unitate, Eccleſiæ expedire

dire poſſet. Hoc enim intelligendum eſt in cauſa inceſti Corinthii extitiſſe; manifeſte docente Apoſtolo, cum, quod indulſerat, *ipſorum* quidem *cauſa*, *Chriſti autem reſpectu*, *indulſiſſe* ſe ſcribit, *ne lucro ſimus Satanæ*, *cujus technas*, inquit, *non ignoramus*. Neque enim huic obſtat, quod à deſperatione ipſum ſervatum velle ſe dicat; in quo etiam Satanæ artes verſari potuiſſe, manifeſtum eſt. Nam hæc deſperatio, quid aliud, quam unitatem Eccleſiæ, à deſperatis ejus partibus periclitaturam minatur? Unde, quos primo *inflatos*, *lugere* noluiſſe reprehendit, ut *tolleretur ex eis qui hoc fecerat* 1 ad *Cor.* V. 2. eos ſe *innocuos in hac re probaſſe* ſcribit 2 ad *Cor.* VII. 11. nimirum quod, prævalente meliori parte, ut prius deteriori, ejus factum utrobique Eccleſiæ imputandum eſſet. Atqui ἀναγαινιαθῆναι εἰς μετάνοιαν, apud Apoſtolum ad Ebræos, merito viſum eſt id ſignificare quod XII. 17. *Eſauus* dicitur, *locum pœnitentiæ non inveniſſe*; ſtationem ſcilicet, & locum, reconciliando per pœnitentiam Eccleſiæ, debitum. *Et manere nullum amplius ei ſacrificium* X. 26. ſecundum inſtituta Hebræorum, apud Maimonidem *de parandis victimis* III. 3, 5. quæ pro Ethnicis ſacrificari jubebant, pro Apoſtatis vetabant. Nam quod & ædes ſacras, & diſtinctas ordinibus, in conventibus ſacris, ſedes habuiſſe tum temporis Fideles, cum hæc ſcripta ſunt ab Apoſtolo, præfracte viri docti negant; contradici non poteſt Apoſtolo, *idiotarum locum* memoranti diſertis verbis, ab Eccleſiæ Rectorum locis diſtinctum. Tum, qui Gentiles Fidelium cœtus ingredi ſolitos oſtendit, ſatis probat, ſtata illis fuiſſe loca ſacrorum cætuum. Vide 1 ad *Cor*, XIV. 16, 23. 24. Commentarius Ambroſianus; *Traditio eſt Synagogæ quam nos vult ſectari*, — *ut ſedentes diſputent*; *Seniores dignitate in Cathedris*, *ſequentes in ſubſelliis*, *noviſſimi in pavimento ſuper mattas*. De Synagogis vera hæc eſſe, multis oſtendi poſſet. Vide Maimonidem de *Oratione & Sacerdotum benedictione* XI. 4, 5. Sed hoc, niſi fuiſſent tum Eccleſiæ, locum apud Fideles non haberet. Verum enimvero, non occurrebat

bat tum temporis, quam multi graviſſimi Eccleſiæ ſcriptores hunc locum Apoſtoli, ad reconciliationem per iteratum baptiſmum reſtrinxerint; eamque ab Apoſtatis ſperari vetitam ab Apoſtolo, (ſed ejus loco laborioſam pœnitentiam ſubeundam) quæ baptizandorum conſcientiæ relinquebatur, quam ſeria eſset, quod de eis, qui adhuc extra Eccleſiam eſsent, non judicaret Eccleſia. Horum teſtimonia diligentia *Joannis Morini* ſub uno aſpectu poſuit, de Pœnitentia III. 7. ne neceſse mihi ſit actum agere. Et ſane, videtur omnino fatendum, ἀναχαινισθῆναι εἰς μετάνοιαν proprie de eis dictum iri, ſi qui ſecundo baptizarentur; ſicut ἐγκαινισθῆναι εἰς μετάνοιαν, de iis, quos primo, ſive *doceri* pœnitentiam agere, ſive *dicari* pœnitentiæ agendæ intelligas; quorum utrumque τὸ ἐγκαινισθῆναι ſignificat. Tum, qui ſecundo baptizarentur, in eis *ſecundo jactum iri fundamentum pœnitentiæ a mortuis operibus*; qualia ſunt, ſcilicet, opera infidelium; *fideique erga Deum, & doctrinæ baptiſmorum, impoſitioniſque manuum*; qua nempe, cum catechizarentur initiandi, cum benedictione per manuum impoſitionem dimittebantur; id eſt cum oratione, ut ſuo tempore idonei eſſent qui baptizarentur. Hujus etiam pœnitentiæ, id eſt, quam conſcientia ſua teſte agerent *competentes*, locum habebat Eccleſia: Et cum baptizatos ad Euchariſtiam vocaret, ſacrificium ſe putabat pro eis offerre; quod reliquum eſſe Apoſtatis negat Apoſtolus. Itaque omnino ſtatuendum videtur, recte probatos Eccleſiæ Patres reſpondere Novatianis, negare Apoſtolum reditum ad Eccleſiam Apoſtatis, per Baptiſmum. Nam & in XII. 16, 17. *Profanus inſtar Eſau, qui uno paſtu primogenituram ſuam vendat*; quis erit, niſi qui jus hæreditatis cœleſtis pane ſeculi vendat? Et quod *Pœnitentiæ locum non invenit*; non minus ad Competentium, quam ad Pœnitentium in Eccleſia *locum* referri poteſt. Sane, quod *ſpontaneum peccatum*, generali vocabulo appellat, X. 26. id & ibi reſtringit ad Apoſtaſiam, cum, *poſt agnitionem veritatis receptam*, locum ei tribuit; & v. 29.

cum

cum *Filium Dei conculcare*, & *Sanguinem Teſtamenti, quo ſanctificatus eſt, pro communi habere, & Spiritum gratiæ contumelia afficere* ſcribit eum qui id faciat. Denique cum ipſos admonuiſſet,quantum etiam tum paſſi eſſent, ne à Fide diſcederent ; Concludit, *non eſſe eos defectionis ad interitum, ſed Fidei, ad ſalutem.* Ac recte hac ratione *unum Baptiſmum* prædicaverit Apoſtolus ad *Epheſ.* IV. 6. eo ſenſu quem veteres Eccleſiæ ſcriptores intelligunt, cum Baptiſmum repeti nolunt;Nimirum rite datum.Sed hæc ita vera ſunt,ut redeundi ſpem ad Eccleſiam per laborioſam Pœnitentiam, non negaverit quidem Apoſtatis Apoſtolus, ſed nec indulſerit, neque indulgeri juſſerit ; Nimirum, quod inde ortam Novatianorum Sectam conſtet : Et, diu poſtea laboraſſe hanc Epiſtolam de Fide Scripturæ divinitus inſpiratæ, apud Eccleſiam Romanam ; Quod ſuo loco, multis S. Hieronymi teſtimoniis manifeſtum fiet. Huic ſententiæ teſtimonium reddit Apoſtolus, cum 1 *Jo.*V.16. *eſſe peccatum ad mortem* ſcribit, *pro quo orare ipſos non jubeat.*Neque enim poteſt de eo peccato intelligi, quod Eccleſiæ manifeſtum eſſe non poſſit ; Scilicet, quo negetur veritas, quam, ſola conſcientia noverit contradicente conſcientia negari. Nam, quomodo judicet Eccleſia, quis hoc peccatum commiſerit ? Itaque de Apoſtaſia loqui videtur etiam Joannes; quam Eccleſiæ precibus, per Pœnitentiam, Communioni reſtitui , *non jubeat* quidem, ſed *neque vetet.* Nam quod ejus verba ; *ſi quis videat fratrem ad mortem peccare, petat a Deo* ; ſingulorum precibus legem ponere videntur ; Sane *Jacobus* etiam V. 16. *confitemini alterutri peccata veſtra*, inquit,*& orate pro alterutro, ut ſanemini* ; Poſtquam *arceſſi ad laborantes, Presbyteros Eccleſiæ* juſſiſſet, *orarique pro eis, & oleo eos ungi* ; addens, *ſanatum iri, & remiſſum ipſis iri peccata.* At, qui remiſſum iri peccata pollicetur, pro quibus orent Preſbyteri, nota fieri ſupponit, pro quibus orent. Et cum præterea, *confiteri etiam fratribus peccata jubet, ut orent pro eis* ; ſive recuperata valetudine pœnitentiam agi jubeat, ſive in levioribus fra-

trum

trum conſilio contentos eſſe; manifeſto reconciliationem per Eccleſiæ claves aſtruit. Sane Apoſtolus idem ad *Gal.* VI. 1, 2. ſic ſcribit; *Fratres, ſi quis lapſu aliquo occupatus fuerit, qui ſpirituales eſtis inſtaurate hunc hominem, cum ſpiritu manſuetudinis; ſpectans teipſum, ne & ipſe tenteris.* Spiritualibus gratiis præditos ad inſtaurandorum lapſorum officium vocat. Neque mirum; quo tempore, etiam plebe conſcia geſta omnia per Eccleſias, ex Scripturis manifeſtum eſt. Quo minus mirum fuerit, ſi ad fratres referre jubeant Apoſtoli cauſas, quæ fratres ſolicitos haberent; etſi ſubditos Eccleſiæ, quam aſtruximus, auctoritati. Atqui omnis inſtitutæ Pœnitentiæ, in Apoſtolorum Scriptis ſignificatio, excommunicandi poteſtatem prædicat. Nam Pœnitentia nihil aliud eſt, quam reſtituendæ communionis via ac ratio.

Quod ad Eccleſiæ conſenſum attinet, haud diu poſt exceſſum S. Joannis, diſceſſit ab Eccleſia Montanus, partim ea de cauſa, quod adulteris veniæ ſpem indulgeret; ut ex Tertulliano diſcimus, qui ejus partes ſecutus eſt; Centum aliquot poſt annis Novatianus, quod Apoſtatas; ſcilicet qui ſacrificaſſent. Et tamen negatam adulteris veniæ ſpem ab initio, præter ea quæ ex Apoſtolorum ſcriptis producta ſunt, (quæ pro ſe, in eum quem expoſui ſenſum, interpretabantur utriuſque Sectarii) *Cyprianus Epiſt. ad Anton.* de quibuſdam Africæ Epiſcopis teſtis eſt; à quibus reliquos propterea non diſceſſiſſe oſtendit. Tum Irenæus l. 9. mulierem quandam memorat, à Marco hæretico ſeductam, & pollutam, ætatem in peccato ſuo deflendo tranſegiſſe. Nam Eliberitani Canones complures, peccatis quibuſdam ante mortem, aliis in morte etiam, communionem negant, Vide Canones XII. XVII. XVIII. LXXI. LXXIII. Nec poteſt videri Novatianus hoc poſtulaturus; qui Montanum, eandem ob cauſam, ab Eccleſia abdicatum videbat, quamvis ſe ac ſuos Prophetas ferret; niſi in Eccleſia Romana, multis de re tanta fluctuare contigiſſet. Sane Paſtoris liber videtur viris doctis Novatianiſmum ſapere; quia

Conſenſus Eccleſiæ ab initio.

in Ecclesia Romana ante Novatianum scriptus, de re nondum definita duriuscule scribit. Vide quæ Barthius ex Adversariis suis, editioni hujus libri suæ adtexuit. Sed audiamus Innocentium P. I. nequis extra aleam positum dubitet, quod contendimus ; *Ad Exuperium Tolos. 2. Et hoc quæsitum est, quid de his observari oporteat, qui post Baptismum omni tempore, incontinentiæ & voluptatibus dediti, in fine vitæ suæ extremo pœnitentiam simul & reconciliationem communionis exposcunt. De his observatio prior durior, posterior, interveniente misericordia inclinatior est. Nam consuetudo prior tenuit, ut concederetur eis pœnitentia, sed communio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ persecutiones essent, ne communionis concessa facilitas homines, de reconciliatione securos, non revocaret a lapsu, negata merito communio est, concessa pœnitentia, ne totum penitus negaretur ; Et duriorem remissionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacem Ecclesiis suis reddidit, jam depulso terrore, communionem dari abeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam, quasi viaticum profecturis ; Ne Novatiani hæretici, negantis veniam, asperitatem & duritiam subsequi videamur.* Nam qui reconciliatos Communioni in fine vitæ pœnitentes testis est, ut à Novatiani duritie discederetur, is eum antiquiorem fuisse rigorem agnoscit, à quo quia discedere noluit Novatianus, ab Ecclesia discessit. Et est imprimis notandum, Novatianos, Constantino M. in Concilio Niceno, negatæ reconciliationis causam edidisse, *peccatum ad mortem* S. Joannis ; apud Socratem & Sozomenum locis mox indicandis. Quod argumento est, locum Apostoli de Apostasia tunc intellectum. Neque enim eo magis vel Montano vel Novatiano veniam dabat Ecclesia, solventi Unitatem Ecclesiæ hoc prætextu, postquam de lapsis omnibus recipiendis, ab omnibus consensum fuerat: Neque eo minus Schismatis rei erant ; quamvis non deessent, qui in unitate Ecclesiæ, communionem in morte negarent. Nam neque ipsi de salute hujusmodi peccatorum desperabant ; sed à Dei misericordia, non ab auctoritate Ecclesiæ,

peccatum

peccatum communione indulgenda ſolventis, ſperari volebant; *Socrates Hiſt.* I. 7. *Sozom.* I. 23. *Tertull. de Pudicitia* cap. XIV. *Orig. in Matt.* XVIII. 18. *Tract* 7. Hinc poſtmodum, qui ſemel Pœnitentiam egiſſent, in idem crimen relapſi, non poterant per Pœnitentiam reſtitui, *Concil. Tolet.* X. *Can.* XI. *Eliber. Can.* III, & VII. *Ambroſ. de Pœnit.* II. 10, 11. *Innoc.* I. *Epiſt.* I. *S. Auguſt. Epiſt.* L, & LIV. Ut à rigore ſuo, introducto in Eccleſiam ſeculo, paulatim diſceſſiſſe videatur Eccleſia. Cæterum, ſive ita ſe res habeat, ſive minus, ſi nulla Pœnitentia, nulla excommunicatio penes Eccleſiam alio jure fuiſſet, quam conſenſus ſpontanei; vel minimam hujus rigoris partem exiſtere potuiſſe, vel tantas contentiones de eo retinendo, quis credat? Nam, cum hinc diſceſſerimus, quis ullam Eccleſiam, ullibi terrarum, quovis ſeculo nominet, quæ peccatorum per Pœnitentiam reconciliationem non coluerit? Atqui, quibus negabatur reconciliatio, ii manebant excommunicati; quibus concedebatur, ab iis ſuſcipiebatur Pœnitentiæ medicina. Adeo manifeſtum eſt, agnitam ab initio, univerſo nomini Chriſtiano jus pellendi communione Eccleſiæ.

Cerni hoc jus pellendis Eccleſiæ Hæreticis.

Sed hoc ad Hæreticos præſertim attinet. Notum eſt illud Polycarpi ad Marcionem, agnoſci ab eo poſtulantem; *Agnoſco te primogenitum Satanæ.* Tum quod Irenæus, ex ore ejuſdem, refert; S. Joannem, ne in balneo quidem, lavante Cerintho, durare voluiſſe, Subjicit autem III. 3. *Tantum Apoſtoli & eorum Diſcipuli habuerunt timorem, ut neque verbo tenus communicarent alicui eorum, qui adulteraverunt veritatem. Quemadmodum & Paulus ait; Hæreticum hominem, poſt unam & alteram correptionem devita: Sciens quoniam perverſus eſt qui eſt talis, & a ſeipſo damnatus*; Nimirum, ſive contra baptiſmi ſui profeſſionem faciendo: Sive ſponte ſua deſerendo Eccleſiam, ut Hieronymus exponit. Nam propterea, Hæreticum hominem *a ſe ipſo damnari*, recte interpretatur, poſt Tertullianum & Cyprianum, quod cum alia peccata pellantur communione, judicio Eccleſiæ, quicun-

que Ecclesiæ communionem sponte deserunt in seipsos sententiam dicant; Quamvis secuta Concilia, cum damnant eos quos pellunt Ecclesiæ communione, in seipsos dictam sententiam ab eis dicant, qui, sponte à Fide recedentes, causa sibi sint cur damnentur. Irenæus rursus III. 4. *Cerdon autem qui ante Marcionem, & hic sub Hygino, qui fuit octavus Episcopus, sæpe in Ecclesiam veniens, & exomologesin faciens, sic consummavit; Modo quidem latenter docens, modo vero exomologesin faciens, modo vero ab aliquibus traductus, in his quæ docebat male, & abstentus est religiosorum hominum conventu*; Nimirum, etiam limine Ecclesiæ prohibitus. Marcionem item Tertull. *de Præscript. cap.* XXX. quem primo communione prohibitum Romæ, Epiphanio, in hæresi ejus, credimus; semel atque iterum, tum receptum, tum pulsum; postquam ea Lege reconciliari meruisset, ut socios suos ad Ecclesiam reduceret; mortuum refert, priusquam hoc obtinuisset. Recte igitur Vincentius Commonit. I. Paulum ad Gal. I. 8, 9. exponit; *Anathema sit*, inquit, *id est separatus, exclusus, ne unius ovis dirum contagium innoxium gregem Christi venenata contagione contaminet.* Et postea, eundem tractans Apostolum 1 ad *Tim.* VI. 20. *quid est vitare? profanam* scilicet *vocum novitatem*; *Cum hujusmodi ne cibum quidem sumere. Quid est vitare? Si quis ad vos venit, nec hanc doctrinam affert, nec tecto recipere, nec bene precari.* Nimirum ut Cyprianus, Epist. LXXIII. de Marcione intelligi vult quod 1 *Joh.* IV. 2. Antichristi spiritus hæreticis tribuitur; Ita hic de eisdem intelligit, quæ ex secunda ipsius Epistola retulimus. Itaque Apostolos non aliter ex nostra sententia exponi vides, quam eos vetustissimi Ecclesiæ doctores intellexerunt.

Neque obstare Martyrum Indulgentias.

Sed ex his constare potest, nimis infirmum esse quod objicitur; Martyres ac Confessores solitos lapsos communioni restituere, cum in carcere, consummationem expectarent, Tertull. *de Pudic. cap.* XXII. *Ad Martyres cap.* I. Cyprian. *Epist.* X. XI. XVII. XXVIII. & alibi sæpius. Tum, cum

cum Joannes, Monachus Ægyptius, Theodosium minorem excommunicasset, absolutione Episcopi non contentum Imp. idem a Monacho obtinuisse. Quasi Ecclesia excommunicando nihil majus faceret, quam quod Martyres vel Monachi infectum redderent. Observanda enim sunt verba Cypriani *Epist.* XII. *qui libellos a Martyribus acceperunt, & eorum prærogativa apud Deum juvari possint.* Ostendit enim sententiam Martyrum, instar fuisse *tribus prærogativæ* in Comitiis Romanorum; quod ejus judicium sæpius sequerentur reliquæ; quod tamen ipsis repudiare licebat. Sic, quæ tum erat Virginum, Martyrum, Monachorum in Ecclesia existimatio; non est mirum, postulari ab eis indulgentiam Ecclesiæ, quam ipsi non nisi *prærogarent.* Cæterum, quam minime tenuerit Ecclesiam, manifestum est ex Cypriano, tanquam seditiosos reprimente, & rem integram ad Ecclesias referente *Ep.* IX. XVII. XXII.

Idem consensus, de causis Fidelium Ecclesiæ Judicio terminandis.

Addendum est hic, non esse mirum, quod ex Scripturis probatum est, omnes omnino Christianorum causas judicio Ecclesiæ intra Ecclesiam terminandas fuisse ante Constantinum; Ac propterea pertinaciam Christiani, in trahendo fratre ad tribunal Ethnici judicis, crimen esse potuisse, ex auctoritate Domini excommunicatione vindicandum. Nam hoc si verum sit, non erit mirum, quacunque de causa, extra Ecclesiam ad judicium Ethnicorum delata, jus pellendi Communione Dominum Ecclesiæ indulgere. Atqui, & Judæorum Magistris, idonea hæc excommunicandi causa visa est, ut docet Maimonides: Et quod in plerisque causis, ab Ecclesiæ constitutione alienis, post Constantinum obtinuit, omnino in omnibus ante Constantinum obtinuisse censendum est. Nemo mihi ignotam Constitutionum Apostolicarum auctoritatem obtendat; Apud quem, II. 45, 46. ideo cavetur, ne Fidelium causæ ad Ethnicorum tribunalia veniant, ne contemneretur Ecclesia, quasi quæ neminem haberet finiendis suorum causis idoneum. Quod S. Pauli præceptum respicere manifestum est. Tum, secunda feria con-

sessus

ſeſſus haberi; ut extinctis querelis, nemo aliquid haberet, adverſus alium, quo minus communicarent Euchariſtiæ. Hæc ego opus non habeo, ante quintum à Chriſto ſeculum ſcripta contendere. Sed, qui tum ſcribebat, quæ ipſi viderentur Apoſtolis aſcribenda, non potuiſſe hæc Apoſtolis inſcribere, niſi conſtitiſſet, inſtitutum ipſum ab Apoſtolis Eccleſiæ proditum fuiſſe. S. *Cyprianus, Teſtim. ad Quirinum* III. 44. *Fideles inter ſe diſceptantes non debere Gentilem Judicem experiri*; *In Epiſtola* Pauli *ad* Cor. *prima*; *Audet quis veſtrum—*. *S.* Auguſtinus *in* Pſal. CXVIII. Conc. XXIV. *Conſtituit enim talibus cauſis Eccleſiaſticos Apoſtolus cognitores, in foro prohibens litigare Chriſtianos.* Conc. Carthag. V. *Cap.* I. *In principio ſtatuendum eſt, ut qui forte in Eccleſia quamlibet cauſam, jure Apoſtolico Eccleſiis impoſito, agere voluerit, & fortaſſe deciſio Clericorum uni parti diſplicuerit, non liceat Clericum in Judicium devocari eum, qui cognitor, vel præſens fuerit*; *Et nulla, ad Teſtimonium dicendum, Eccleſiaſtici cujuſlibet perſona pulſetur.* Ecce, jus *Apoſtolicum Eccleſiis impoſitum* vocat, quod, quatenus valere tum debeat, cum Imperatores Fideles eſſent, Magiſtratus, ſi forte, Gentiles, Eccleſia Eccleſiaſticis præſcribit; Hoc eſt, eis qui communicabant Eccleſiæ. S. *Gregorius Nyſſenus* in Vita S. *Gregorii Neocæſarienſis*, ad ejus arbitrium deferri ſolitas cauſas Fidelium ſcribit; Antequam eſſent poteſtates ſeculi Fideles. Itaque etſi ſuppoſititia eſt Epiſtola I. *Clementis*; quia tamen ætatem habet, quæ à *Ruffino* in Latinum verſa eſt, idcirco idonea eſt, unde nos Eccleſiaſtici moris originem & rationem diſcamus. Ibi ſic; *Si qui ex fratribus negotia habent inter ſe, apud cognitores ſeculi non judicentur*; *ſed apud* Preſbyteros *Eccleſiæ, quicquid illud eſt, dirimatur.* In ſuperioribus, Laicis has cognitiones mandandas ſcripſerat; quibus peccatum futurum, ſi hujuſmodi officia fratribus invicem negarent. Et hinc, in Libro *Pontificali*, ad *Clementem Petrus*; *Ego tibi committo, ut ordines diſpoſitores diverſarum cauſarum, per quos actus non Eccleſiaſtici profligentur, & tu minime*

minime curis ſeculi deditus reperiaris. Sane, non minus per Laicos, quam per Eccleſiæ Presbyteros, profligari actus non Eccleſiaſtici potuerunt: Perinde atque S. Paulus *Judices ſedere contemptos in Eccleſia* jubet; Potius ſcilicet, quam ut ſub Ethnicis litigarent Fideles. Itaque & Clericos cognitores harum cauſarum exhibet Canon Carthaginenſis; Inter Presbyteros, ſcilicet, & Laicos interjectos. His, Canonis *Africani* XV. verba accenſeo, quæ apud Gratianum XI. Q. 1. *Can. Placuit.* poſt verba, *ſi locum ſuum obtinere maluerit*, ſic leguntur; *Cui enim ad eligendos Judices undique patet auctoritas, ipſe ſe indignum fraterno conſortio judicat, qui de univerſa Eccleſia male ſentiendo, de judicio ſeculari poſcit auxilium; Cum privatorum Chriſtianorum cauſas Apoſtolus ad Eccleſiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.* Nam etſi Gratiani hæc verba eſſe velit *Chriſtophorus Juſtellus*, quæ ex margine in textum irrepſerint; aliter tamen fuiſſe Judicaturus videtur, ſi noſtram diſputationem ob oculos habuiſſet. Extat in calce Codicis *Theodoſiani* Conſtitutio *Conſtantini de Epiſcopali Judicio*, quam eſſe ſuppoſititiam, ex Commentario *Gothofredi* cognoſces. Sed ita ſuppoſititiam, ut multa ad rei veritatem accommodatiſſima exhibeat; Illam præſertim rationem; Quia *multa, quæ in Judicio captioſæ præſcriptionis vincula promi non patiuntur, inveſtigat & promit ſacroſanctæ Religionis auctoritas.* Quod, ſcilicet, religio eſſet Fidelibus, celare Epiſcopos quæ ad cauſæ veritatem pertinebant; Unde expeditior finiendi litis ratio. Itaque ſub Imperio Chriſtianorum Principum, quæ vis fuerit Judiciorum Epiſcopalium, ex eorum Conſtitutionibus, ſatis docet Commentarius quem dixi. Sed Conſtitutionibus eorum originem aſcribendam non eſſe, ſed Apoſtolico, vel Dominico potius inſtituto, quæ præmiſimus oſtendunt. Quod tamen inſtitutum, ratione inſtituti ceſſante, ſi obtineat, non minus Fidelium poteſtatum indulgentiæ, quam originario inſtituto aſcribendum eſt.

Poteſtatem

Quatenus jus Clavium per Legem obtineat.

Poteſtatem Clavium nullam Lege inſtitutam manifeſtum eſt; quod non Lege ſed Evangelio ſtet Eccleſia, cujus claves ſunt. Itaque non recte rationem ducunt, qui propterea Eccleſiæ excommunicandi jus eſſe negant, quod Synagogæ, *Moyſi* Lege, nullum fuerat. Nam cum Eccleſia Lege ſalutis æternæ conſequendæ ſtet, Synagoga terræ promiſſæ obtinendæ; quæ ſalutis aſſequendæ Legem, etſi tueretur, non tamen exigebat; merito Synagogæ communicabat, qui ſpem vitæ æternæ nullam profiteretur, non autem Eccleſiæ. Ego igitur contendo, qua ratione Synagoga jus gladii habuerit; (quo, Legem, ἐν τοῖς καμήλοις, violantibus, bona terræ promiſſæ adimeret) eadem Eccleſiam, communione privandi; quo, jure poſitus extra Eccleſiam, ſpe vitæ æternæ excideret. Nec libenter audio ſcriptores Eccleſiaſticos hujus rationis auctores, *Orig.* in *Levit. Hom.* XI. *S. Aug. Quæſt.* in *Deut.* 38. de Fide & operibus *cap.* VI. *Cyprianum*, alios, nugari videri, horum temporum in Scripturis interpretandis audaciæ. Cum enim dictum ſit, eos qui myſticum Veteris Teſtamenti ſenſum negent, Dominum & ejus Apoſtolos *Judæorum* ludibrio exponere; videant quam rationem reddituri ſint contemtui habitorum Eccleſiæ doctorum, in ea ratiocinatione, in qua, manifeſta eſt ejus analogiæ ratio, ſecundum quam Synagogæ reſpondet Eccleſia. Audiatur *S. Hieron. Epiſt.* I. *Et in veteri quidem Lege, quicunque Sacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus, lapidabatur a populo; aut gladio cervice ſubjecta, contemtum expiabat cruore. Nunc vero inobediens, ſpirituali mucrone truncatur; aut ejectus de Eccleſia, rabido Dæmonum ore diſcerpitur.* Equidem & pulſos Paradiſo primos Parentes, & leproſos caſtris *Iſraelitarum*, quis dubitet in ejuſdem rei formam accipere; qui terreſtrem Paradiſum, qui caſtra *Iſraelis*, figuram vel Cœleſtis vel Terreſtris Eccleſiæ geſſiſſe agnoſcat? At, qui Apoſtolum nuptias protoplaſtorum in figuram communionis Eccleſiæ cum Chriſto recte expoſuiſſe concedat, is eandem rationem in Paradiſo obtinere non dubitet. Qui Apoſtolum,

postolum, capite quarto Epistolæ ad *Hæbræos*, requiem terræ Sanctæ per Jesum Nave in figuram cœlestis requietis; non dubitet eandem formam, sive castris in peregrinatione deserti, sive Jerosolymis in patriæ habitatione tribuere. Itaque quod, infantem die octavo non circumcisum, recisum iri populo suo in Lege Deus minatur, id totum, nisi umbram corpori coaptes, ad Ecclesiam ejusque populum non pertinebit.

Quatenus sub Lege.

Hic ego non nego, nullum fuisse sub Lege jus excommunicandi; Lege constitutum negavi. *Esdras*, cum à Rege Persarum potestatem accepisset *eradicandi* VII. 26. dividit *a Synagoga captivorum*, quibus minatur X. 8. Jus hoc, quoad Deum, a Lege repetebat, quæ capitalem pœnam constituebat, *Deut.* XVII. 12. Nam, cum capitalem pœnam alienis subditis irrogare non licebat, quam Princeps concederet, ea contentus erat. Cum Judæorum partim, ex Edicto Philometoris, Idolo sacrificassent, Ἰὲς ἀποχωρῆσας ἀπ' αὐτῶν ἐδελύσσοντο, καὶ ὡς πολεμίους δ' ἔθνους ἔκρινον, καὶ τῆς συνκαταφορᾶς καὶ εὐχρηστίας ἐστέρουν. *Apostatas suos abominabantur, & ut hostes Gentis damnabant, usuque & conversationis commoditate privabant.* Sic loquitur 3 *Maccab.* III. 25. unde interpretandum videtur, quod Razias, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, τὰ ἀμυξίας κρίσιν εἰσεσηνεγμένου ἰουδαϊσμοῦ dicitur, 1 *Maccab.* XIV. 38. *præterito tempore, de Judæorum cum Gentibus* (ac proinde cum eis qui Gentibus communicarent) ἀμυξία *decretum introduxisse.* Nam in Evangelio, etsi quid sit ἀποσυνάγωγον ποιεῖν; id est, quam pœnam post se traheret; non est adeo manifestum, tamen & in suos usurpatum a Judæis, & discipulis Domini prædictum novimus, *Jo.* IX. 34. XVI. 2. de Judæis autem hodiernis quid dicam? Quorum, de excommunicatione tum majori, tum minori, pleni sunt Doctorum libri. Illud unum notasse sat erit, excommunicationi obnoxium esse eorum constitutis, qui Judæum ad causam coram Ethnicis dicendam adegerit; Nimirum, si testimonio Judæi obtinue-

rit apud Ethnicum forum, quod per Judicia Judæorum obtineri non potuiſſet. Hæc enim eſt nona cauſa ex XXIV. propter quas excommunicationem minorem infligunt. *Maimonides de diſciplina Legis cap.* VI. Quod cum, ad unitatem in Judaiſmo conſervandam neceſſarium fuiſſe, experiendo cognitum fuerit, non fuerit mirandum, auctoritate Domini in Eccleſiam introductum fuiſſe; cum, Legis auctoritate qua dixi, apud Synagogam obtinuerit. Nec mirandum eſt excommunicationem Judæorum ſecularem pœnam fuiſſe, qui hujus ſeculi promiſſa a Lege expectarent; Nam, apud eum qui fidem Judaiſmi coleret, Exilii vim habebat. Non enim inde ſequitur, Eccleſiam, quæ excommunicet, pœnam hujus ſeculi, quæ hujus ſeculi poteſtatem nullam habeat, infligere. Nam, qui pellatur Eccleſia, quam Principis gladius non tuetur, is, cum hujus ſeculi incommodum nullum accipiat, poſſit injuriam, quam accepiſſe ſe fortaſſe putet, perſequenda Eccleſia vindicare. Non eſt igitur levi objectioni cedendum; Judæorum excommunicationem ſacris neminem prohibuiſſe; Ingreſſos Templum etiam excommunicatos: Nam qui minori ſuberat, ad eum nemini intra quatuor cubitos accedere licebat: Qui autem majori, ſeorſim a reliquis, in tugurio ſibi proprio degendum illi erat ex conſtitutis Judæorum, *Arba Turim, ſive Shulchan Aruch, in Jore Deah, Hilcoth Niddui Vcherem.* Quid autem dicto inter Legem & Evangelium diſcrimini magis convenit, quam, ut tam domi quam in ſacris, pariter ab excommunicato abſtineretur ſub Lege: Sub Evangelio, in ſacris omnino, extra ſacra, quantum fert ſtatus ſeculi, quem Eccleſia ſupponit? Neque enim prodibat excommunicatus, ſine ſigno quo dignoſceretur, a Judæis. Levius adhuc eſt, quod, cum dicat Dominus, *Sit tibi inſtar Ethnici & Publicani*; neque Ethnicus neque Publicanus Judæis pro excommunicato eſſet. Eſt enim ſatis, ligatos ab Eccleſia vitandos Chriſtianis, ut Judæi Ethnicorum & Publicanorum conſortium vitabant. Nam in Dominum

minum murmurabant, quod cum Publicanis cibum ſumeret; Chriſtiani ipſi in Petrum, quod cum circunciſis, etſi unius Dei cultoribus, *Act.* XI. 2. Etſi ſub Evangelio, Ethnicorum conſortium, ſecundum S. Paulum 1 ad *Cor.* V. 11. vitandum non eſt; nimirum, ne lucrifaciendi eos occaſio deſit. Leviſſimum autem illud, quod, *ligatum & ſolutum* illud intelligitur apud Judæorum Magiſtros, quod factu licitum vel illicitum eſset, ex Legis præceptis, & majorum Traditionibus. Nam ſi *ligatum* illud & *ſolutum* intelligitur, quod factu licitum eſt, vel illicitum; proinde, qui factu illicitum fecerit, *ligatus* intelligitur, qui licitum, *ſolutus*. Sane, ſi ſolutum illud ac ligatum fuerit, quod factu licitum eſt vel illicitum, alio quidem vocabulo appellandus veniet (אסור ſcilicet vel חייב) qui factu licitum vel illicitum fecerit; Sed ligandi jus ac ſolvendi latius pertinebit, (ad poteſtatem juris non ſolum dicendi, ſed etiam condendi) Synagogæ ante Chriſtum concedendum, Eccleſiæ poſt Chriſtum aſſerendum. Nam *vinculi ſtabiliendi* locutio apud *Danielem* VI. 7, 8. Legis conſtituendæ vim habet. Et *vinculum ſtringendum*, ſæpius *Num.* XXX. voti ligamen ſignificat. Sane poteſtas juris dicundi, eadem eſt & juris condendi, in fonte quidem. Nam etſi ſumma poteſtas Juriſdictionem mandat, Legum ferendarum jus ſibi ſervat; Fons eſt tamen juris dicundi ex Lege, juris per Legem condendi poteſtas. Quod in Chriſtianiſmo ita obtinet, ut non ex præceptis Legis Moſaicæ, ſed ex Lege Chriſtianiſmi, & quod factu eſt, vel licitum vel illicitum perinde vel ligatum vel ſolutum; & qui fecerit, vel ligatus vel ſolutus intelligatur. Fallunt omnino ſeipſos, & in fundamentum Fidei, ab Apoſtolis adverſus Judæos munitum peccant, cum Fide non Lege contingere juſtificationem diſputant; quicunque *ligatum* & *ſolutum* perinde in Verbis Domini, ac in Judæorum Traditionibus intelligi volunt. Nam etſi condendi juris Synagogæ jus fuiſse confectum eſt; Id tamen etiam diſputatum eſt, hactenus tantum id juris

valuiſſe, ut ad communionem Synagogæ concedendam vel negandam pertineret ; qua jus cujuſque Judæi in terram promiſſam conſtabat. Sed qui per Fidem, non per Legem, contingere remiſſionem peccati diſputant, adverſus Judæos, non poſſunt intelligere, *ligandi ſolvendique* poteſtatem ita ſibi indultam, quomodo Synagogæ indultam diſputamus. Neque enim ita remittebant vel retinebant Rabbini, quæ factu licita vel illicita pronunciabant,ut apud Deum juſtus eſſet, qui illicitis abſtineret, licita uſurparet ; niſi per Fidem, qua, Deo acceptum ſciebat obſequium, quod ipſe præſtari volebat Synagogæ. Ipſa autem Lex erat Fidei, quam eis ferebant Apoſtoli, quibus Evangelium prædicabant, ex qua *licitum* factu vel *illicitum* cenſendum eſt, quicquid ipſa continet ; Tum *ſoluti* vel *ligati*, ſive *liberi* ac *rei* qui faciant. Tantum eſt in ejus locutionis expoſitione erroris, quæ verborum dominicorum ſenſum, ad amuſſim ſermonis Rabbinici exigit. Scio hæc irrita eſſe, ſi reſpondeatur,ligandi ſolvendique jus idem Apoſtolis datum,quod Synagogæ fuerat;quatenus quidem Lex Evangelio reſpondeat. Sed hoc qui reſpondet, concedit quicquid eſt quod contendimus ; Remittendi retinendique peccati jus,indulgendæ recuſandæve Eccleſiæ Communionis jus continere.

Fideles ſuis moribus uſos, ſtante Synagoga.

Denique quod primos Chriſtianos, qui Gentibus Judæi habebantur, non alia excommunicatione quam Judæorum uti potuiſſe objicitur ; haud ſcio an reſponſum mereatur. Neque enim dubium eſt, obſervanda fuiſſe Chriſtianis Judæorum inſtituta, quatenus cum eis verſandum ipſis eſſet ; id eſt, quatenus ſpes eſſet ipſos ad fidem adducendi. Nam ab initio, nihilominus, culta ab ipſis fuiſſe inter ſe inſtituta Chriſtianiſmi, manifeſtum eſt; *Act.* I. 13. II. 42,46. III. 23. V. 42. VI. 2. XII. 12. *Jo.* XIX. 38. Quamdiu autem rejectus ubique non eſſet à Judæis Chriſtianiſmus ; (quod non ſtatim factum,vel ipſa Actorum hiſtoria oſtendit) non eſt quod putemus, potuiſſe à Judæis perſecutionem moveri Chriſtianis ; De quibus perſequendis, ipſis

inter

inter ſe non conveniret. Quamdiu autem non perſequerentur ipſos Judæi, non eſt putandum, Romanis perſequendi Chriſtianos materiam fuiſſe. Novimus, quam levis viſa ſit Gallioni diſputatio inter Judaiſmum & Chriſtianiſmum; quam etiam Celſus apud *Orig.* CC. poſt annis, *de lana caprina* eſse putat. Suetonius in Claudio *Cap.* XXV. cum eum, *Judæos, impulſore Chreſto aſſidue tumultuantes, Roma* expuliſse ſcribit; ſi Chriſtianos & Chriſtum intelligit, putandum eſt, excitatos ipſis tumultus à Judæis: Nec mirum tamen Aquilam & Priſcillam, alioſque Chriſtianos, odio Judæorum Roma exulare. Quod ſi Judæum quendam *Chreſtum* tumultuatum velit; non tamen fuerint Chriſtiani, ob Chriſtianiſmum, obnoxii perſecutioni Romanorum. Equidem vereor ne nimis ſolicitus videar, de rebus leviſſimis, conjecturiſque, ex ignoratione mera diſcriminis Legem inter Evangelium, perpetuo omnium Chriſtianorum conſenſui oppoſitis; quem, ratio ſecundum quam Lex Evangelio, Eccleſia Synagogæ reſpondere debet, omni erroris ſuſpicione eximit.

CAPUT

CAP. XII.

De jure dispensandi facultates Ecclesiæ, conflatas ex Oblationibus Fidelium.

Jus Oblationum, ex Judæ Sacrilegio & Ananiæ.

NUnc, ut de ærario Ecclesiæ dicam, & tributis, quibus constabat; à Judæ loculis repetenda est ratio. Est enim manifestum, Discipulos Christi; qui quidem ita illum sequerentur, ut a vitæ suæ instituto non discederent; contribuisse sustentandis eis, qui, ut Domino operam darent, prioris vitæ instituto renunciaverant. Nam quod ex eisdem tributis, pauperibus; præsertim reliquis Christi Discipulis; consulebatur, in eo eleemosynæ contribuentium ministrabant. Qui in hac causa, originem, hujus seculi opum ad Christianismi cultum Deo dedicandarum, non agnoscit, eum gnaviter oculos obturare oportet. Quod facturi erant Christiani; id est, ut in Actis Apostolorum legimus, Christi Discipuli; ut a Judæis repudiati, suam sibi separatim communionem colerent, id eatenus faciebant; tum vivo Domino, tum antequam repudiarentur, eo mortuo; quatenus expedire Domino & Apostolis videbatur. Cum enim ritibus Legis Deum in Templo, in Synagoga, cum Judæis colerent; nihilominus, suis sibi conventibus, peculiaria Christianæ pietatis officia inter se frequentabant. Hoc illud semen, hæc radix fuit Catholicæ; id est, universæ per totum Orbem Christianum; Ecclesiæ. Itaque non solum furem Judam, sed sacrilegum habere debemus, qui, frequentandæ a pauperibus Christianæ pietati dicata a locupletioribus, in suæ avaritiæ mercedem convertebat. Cæterum eadem prorsus causa est primæ Ecclesiæ Jerosolymitanæ. Neque enim cedendum illorum facilitati, qui Legem conferendorum in commune bonorum impositam ipsis, Anabaptistis concedunt; quam tamen temporariam fuisse volunt. Nullo ipsos discri-

diſcrimine, à ſuccedentis Eccleſiæ Catholicæ inſtituto vixiſſe, aſſerendum eſt ; niſi quod, ſuam ſibi communionem aſſidue frequentantes, majoribus ad eam ſuſtentandam opibus opus haberent. Itaque, qui totas huic uſui facultates ſuas dicabant, eos nuncium ſeculo miſiſſe putandum eſt, ut in Dei cultu ætatem degerent ; Qui partem tantum, poterant tamen vitæ ſuæ inſtitutum & retinere, & colere. Specta S. Petrum, Ananiam increpantem, *Act.* V. 4. *Dum apud te eſſet, nonne tuum erat, venditum, nonne penes te?* Quis hoc dicat, qui Lege conferendorum in commune bonorum teneri Ananiam putet? Quis, qui eo tantum peccaſſe ipſum velit, quod ſuum ſibi mentiendo retinuerit ; non quod alienum, id eſt Deo dicatum? Quin, cum gratiam illis datam ita prædicat Lucas, ut venderent fundos ac domos qui haberent, ne quid cui deeſſet ; ſubjicitur tamen, in laudem Barnabæ, idem ab eo factum *Act.* IV. 33, 37. At quid pertineret ad laudem Barnabæ, id feciſſe prædicari, quod omnes ex Lege faciebant? Itaque quod *omnia ipſos communia* habuiſſe ſcribitur, *Act.* II. 44. nec *quenquam quicquam proprium dixiſſe*, *Act* IV. 31. continendum eſt eis finibus, quos omnis omnium temporum Eccleſia agnoſcit ; nimirum, ut, quatenus poſtulat ſuſtentandæ communionis Eccleſiaſticæ ratio, eatenus, neminem Chriſtianum facultates ſuas proprias ducere debere, ſed, ſuſcepti Chriſtianiſmi jure, ſuſtentandæ Eccleſiæ obnoxias. Et ea ratione, ſacrilegium de ſuis fecerint Ananias & Saphira, quod, cum videri vellent totum pretium fundi ſui dicaſſe ; id eſt, hoc profeſſi, jure ipſo ſuæ profeſſionis hoc fuiſſent ; partem inde ſibi retinuiſſent.

Ab Agapis.

His egregie conſentit Eccleſiæ Corinthiacæ cauſa, prout eam docte exponit S. Joannes Chryſoſtomus. Nam quod aſſiduum officiorum Chriſtianæ pietatis cultum Jeroſolymis ab Apoſtolis conſtitutum diximus, id ille Corinthi, ſapienter admodum, obtinuiſſe negat. Itaque conventuum non quotidianorum ſumptus, non diſtractis facultatibus tolerari

tolerari potuiſſe. Interea loci, eandem ſumptuum rationem fuiſſe, quam Lucas λειτουργίαν καθημερινὴν Jeroſolymis appellat *Act.* VI. 1. ſcilicet, quod *Dominica cœna* in eis celebraretur; Quam propterea celebratam ab ipſis negat Apoſtolus, 1 ad *Cor.* XI. 20. quod, cum eam locupletes egentibus ſecum communem non præſtarent, propter ſectas inter eos factas, non poſſent putari inſtitutum Domini obſervare; quod Jeroſolymitani quotidie feciſſe memorantur. Neque dubito has eſſe *Agapas* Chriſtianorum, de quibus S. *Judas* Epiſtolæ ſuæ commate 12. In quibus, ſcilicet, Gnoſticos, Chriſtianiſmum ſimulantes, *ſine timore convivatos* miratur, cum *maculæ* illarum fuerint. Itaque ſatis habet S. Paulus præcipere, ut locupletes expectent pauperes; ne qua vel ſolutæ diſciplinæ, vel neglectæ charitatis exiſtat offenſio. Nec eſt quicquam, in tota illa Apoſtoli diſputatione, ei obſcurum qui hoc obſervat.

A Sortibus. Videamus, propagato Chriſtianiſmo, quid Timotheo mandet Apoſtolus, 1 ad *Tim.* V. 2, 8, 16, 17, 18. *Honorari viduas*; (ſtipendio ſcilicet quotidiano, nam & Presbyteros duplo) ſed ita tamen, ne *Eccleſia gravetur*, ſuſtinendis eis qui locupletibus familiares eſſent; neve minus idoneis quæ *catalogo*, ſive Canone Eccleſiæ cenſerentur. Quis putet hoc Timotheo ex ſuis præſtandum, qui *Eccleſiæ gravamen* legerit? Itaque omnino oblationes Chriſtianorum, neceſſe eſt tributa fuiſſe, quibus reditus Eccleſiæ conſtarent, quod ſemper in poſterum obtinuit. Itaque *cleri* dicti ſunt, ſive *ſortes*, ut miniſterii, ſic ſtipendii, quod ad ſingulos miniſterii nomine rediret: Unde 1 *Pet.* V. 3. Presbyteros ὡς κλήρων κατακυριεύειν vetat Apoſtolus; *clericis* nimirum ſibi ſubditis. Sic enim apud *Euſebium Eccleſ. Hiſt.* III. 23. κλῆρον ἑνὸς τινὰ κληροῦσθαι, *in aliquam cleri ſortem inſtituere* eſt. & VI. 43. *quod non liceret eum qui metus cauſa in lecto* (non baptizatus, ſed) *aqua circumfuſus fuiſſet, clericum fieri*, εἰς κλῆρον τινὰ γενέσθαι eſt.

Verum

Verum, non minimum hujus inſtituti argumentum eſt, Eccleſiarum aliarum pro aliis ſuſtentandis indictæ collectæ; quandoquidem niſi, tolerandis conventuum ſumptibus, quas ſingulæ celebrarent, non judicerentur: Neque, niſi interfuiſſet ſingulis inter ſe communicandi jus; quod totam Eccleſiam unam facere diximus; tolerandis invicem communibus ſumptibus inter ſe communicaſſent. Sane, quod ſæpenumero Paulus *Sancto baſio ſe invicem ſalutare* jubet eos quibus ſcribit; Tum, eandem ſalutem, ab aliis quibus aderat, Eccleſiis nunciat; omnino ad eum ritum pertinet, quem ab Apoſtolis cœptum, ne nunc quidem deſitum novimus; ut, ſive ante conſecratam, ſive ante ſumptam Euchariſtiam, teſtarentur fideles, nihil habere quemlibet adverſus quemlibet, quo minus inter ſe communicarent Euchariſtiæ; Cujus moris ritum egregie deſcribit Conſtitutionum Auctor, quæ Apoſtolis tribuuntur. Itaque ſalutari ab Eccleſiis Eccleſias nihil aliud ſignificat, quam Eccleſias ſibi mutuo communicare. Nec aliud ſibi vult quod *Gaium, & ſuum, & Eccleſiæ totius hoſpitem* laudat, ad *Rom.* XVI. 23. quam quod non ſe ſolum, ſed ex aliis Eccleſiis, qui Corinthiacam accederent, eos hoſpitio excipere ſoleret: Nec aliud quod Romanis Phœben commendat, eiſdem officiis ſublevandam Romæ, quibus & ſe & alios Corinthi ab ea ſublevatos fuiſſe teſtatur, ad *Rom.* XVI. 2. Nihil eſt autem ad hanc rem inſignius, quam quod de collectis per Eccleſias faciendis, quibus ſublevarentur Jeroſolymitani; exhauſtis per quotidianam communionem, & ei reſpondentem largitionem facultatibus; frequens eſt adeo in Apoſtolorum ſcriptis, ut cum inter ſe provincias compararent, in eam Legem conventum demonſtret S. *Paulus*, ad *Gal.* II. 10. qua maxime ſteriſſe videtur communio Judæorum Chriſtianorum cum Gentibus; ſpe lucrifaciendi Judæos ſtudioſe culta ab Apoſtolis; etſi, pro ratione locorum ac temporum, finibus non eiſdem. Inſigne eſt autem illud Joannis Epiſtolæ 2, 10. ubi *tecto recipi vetat*, qui *regulam*

A mutuis Officiis inter Eccleſias.

fidei non profiterentur ; quod eis qui profiterentur fieri ſolitum oſtendit. Tum. 3. 5—10. Gaium laudat, quod hoſpitio receperit ex Judæis Chriſtianos, quos Diotrephes (ſerendo, ſcilicet, ſchiſmate inter eos & ex Gentilibus Chriſtianos, primatum affectans) minime ſuſcipiendos putaverit ; ita tamen, ut Gaium propterea ab Eccleſia prædicatum affirmet. Nam quod eos πξοπέμπεσθς jubet, ut pios decet ; quid Paulus *Venæ Juris conſulto*, & *Apollo* à Tito fieri velit, oſtendit, ad *Titum* III. 13. nimirum viatico proſequendos; quo, ſcilicet, Ægyptios diſcedentes *Hæbræos* fuiſſe proſequutos, πξοπέμψασθς verbum *Sapientiæ* XIX. 2. oſtendit ; ad res ipſis commodatas referendum.

Idem ex conſenſu totius Eccleſiæ.

Nunc Eccleſiæ conſenſum, ex antiquiſſimo Eccleſiæ ſcriptore *Irenæo* oſtendamus. *Sed & Diſcipulis ſuis dans conſilium, primitias Deo offerre ex ſuis creaturis ; non quaſi indigenti, ſed ut ipſi nec infructuoſi nec ingrati ſint ; eum qui ex creatura panis eſt accepit, & gratias egit, dicens ; Hoc eſt corpus meum. Et calicem ſimiliter, qui eſt ex creatura ſecundum nos, ſuum ſanguinem confeſſus eſt, & Novi Teſtamenti novam docuit oblationem ; quam Eccleſia ab Apoſtolis accipiens, in univerſo mundo, offert ei qui alimenta nobis præſtat, primitias ſuorum munerum in novo Teſtamento.* Sic ille IV. 32. primitiarum nomine offerri docet, ex quibus conſecratur Euchariſtia. Rurſus IV. 34. *Et propter hoc, illi quidem* (Judæi) *decimas ſuorum habebant conſecratas* ; (Lege Moyſi) *qui autem perceperunt libertatem, omnia quæ ſunt ipſorum ad dominicos decernunt uſus, hilariter & libere dantes ea, non quæ ſunt minora, utpote majorum ſpem habentes ; Vidua illa & pauperula hic totum victum ſuum mittente in Gazophylacium Dei.* Rurſus ; *Quoniam igitur cum ſimplicitate Eccleſia offert, juſte munus ejus purum ſacrificium deputatum eſt ; Quemadmodum & Paulus Philippenſibus ait ; Repletus ſum, acceptis ab Epaphrodito quæ a vobis miſſa ſunt, odorem ſuavitatis, hoſtiam acceptabilem, placentem Deo. Oportet enim nos oblationem facere, & in omnibus gratos inveniri fabricatori Deo ; in ſententia pura, & fide ſine hypocriſi,*

hypocrisi, in spe firma, in dilectione ferventi, primitias earum quæ sunt ejus creaturarum offerentes. Vides ita a Christianis offerri altari primitias, ut ex eis consecrata Eucharistia, residuum tamen Deo sacrum intelligatur. Offerri autem primitias, ut totum deberi agnoscerent, si usus Ecclesiæ postulet. In quam sententiam diserte Cassianus *Collat.* XXI. 20. eadem ratione facultates Christianorum, qua tempus eorum universum, Deo deberi: Ut qui Jerosolymis quotidie Deo vacabant, facultates universas eidem usui dicabant. Ambrosius, sive quicunque, in Epistolas scribens S. Pauli, ejus nomine censetur, vir citra controversiam in Scripturis doctissimus, in 1 ad *Cor.* XI. 20, 21, 22. *Hos notat, qui sic in Ecclesiam conveniebant, ut munera sua offerentes advenientibus Presbyteris, (quia adhuc Rectiores Ecclesiis non omnibus erant constituti) totum sibi qui obtulerat vindicabat, Schismatis causa. Dissensiones enim inter eos pseudoapostoli seminaverant, ita ut oblationes suas Zelarentur, cum una & eadem prece oblationes omnium benedicerentur; ut ii qui, ut assolet fieri, non obtulerant, aut unde offerrent non habebant, pudore correpti confunderentur, non sumentes partem. Et tam cito illud agebant, ut supervenientes, non invenirent quod ederent. Ideoque, si sic, inquit, convenitis, ut quisque suum sumat, domi hæc agenda, non in Ecclesia, ubi unitatis & mysterii causa convenitur, non dissensionis. Munus enim oblatum totius populi fit, quia in uno pane omnes significantur,* 1 ad Cor. X. 17. *per id enim quod omnes unum sumus, de uno pane omnes sumere oportet.* Præclare causam & speciem facti exponit; propter dissensiones, noluisse suis oblationibus communicare eos à quibus dissentiebant. Præclare Pauli reprehensionem; ut Eucharistiam, ex pane & vino oblato, ita, quicquid præterea offertur, populi Christiani necessitatibus consecrari. Eadem enim ratione, quicquid Domino offertur; quod apud altare offerri vetustus mos est Christianorum; primum Eucharistiæ (id est, omnium Christianæ pietatis officiorum) communioni dicabatur: Tum tenuioribus sustentandis;

quod ſemper & ubique, in omnibus Deo per Eccleſiam dicatis obtinere debet. *Tertull. de Præſcript. cap.* XXX. *Marcion quidem, cum ducentis ſeſtertiis quæ Eccleſiæ intulerat, noviſſime in perpetuum exilium relegatus* — Et *adver. Marc.* IV. 4. de Evangelio S. Lucæ; *Adeo antiquius eſt quod eſt ſecundum nos, ut & ipſe illi Marcion aliquando crediderit; cum & pecuniam, in primo calore fidei, Eccleſiæ contulit; projectam poſtea, cum ipſo, poſtea quam a noſtra veritate deſcivit.* Ecce redditum Marcioni, Eccleſia pulſo, quod fingens pietatem contulerat. Quod quid aliud eſt, quam quod Canones *excommunicatorum oblationes recipi vetant?* Titulorum & Cœmiteriorum Eccleſiæ Rom. vetuſtiſſima eſt in ejus Tabulariis memoria, tanquam ejus conventiculorum. Tituli, ſigno impreſſo, ſacris dicati agnoſcebantur. Fortaſſe crucis ſigno, ut vult Baronius. Nam quid impedit notam, quæ *Titulum* declarabat, ſolis Chriſtianis conſpicuam fuiſſe, interioribus ſcilicet ædis ſacræ impreſſam? Alexander autem Severus, ut in ejus vita legimus, locum Chriſtianis & popinariis controverſum illis adjudicavit; Adeo libere fidem profitebantur, id eſt ſacra ſua. Nam latæ ſecundum Chriſtianos ſententiæ hanc rationem reddidiſſe Imp. ſcribit Lampridius; *Quod præſtaret quomodocunque ſacris locum ſervire, quam popinæ.* Itaque Eccleſiæ ſunt, quæ ſacris dicantur. Et dejecto Samoſateno, ut Epiſcopio pelleretur, quod vi retinebat, Aureliano à Chriſtianis ſupplicatur a-apud Euſebium; quod ſtatim dicendum eſt. Sane, ut in perſecutione Diocletiani, dejectas Chriſtianorum Eccleſias & Oratoria legimus apud Euſebium *Hiſt.* IX. 9. Ita à Conſtantino reddita, quæ ipſis ablata, fiſcus vel vindicaverat, vel conceſſerat *Hiſt.* X. 5. de vita *Conſt.* II. 36—40. Denique, quid de conſecratione ſentiret univerſa Eccleſia, Athanaſii cauſa declarat; Ob comminutum à Macario calicem vitreum, (quem altari ſacrum Ariani, ipſe nec altare, nec Presbyterum, nec Eccleſiam ſpectaſſe contendebat) ſede Alexandrina per calumniam dejecti. Tum Donatiſtarum;

qui

qui non solum ob traditos sacros codices, sed etiam ob traditas sacras vestes, & utensilia, ab Ordinatoribus Cœciliani, cui universa communicabat Ecclesia, excidisse Christianismo Ecclesiam contendentes, ab ea defecerunt. Nimirum, ut sub Antiocho Epiphane Judæi, in argumentum defectionis a Lege accipiebant, si quis sacros Codices, quorum memoriam abolere instituebat Antiochus, sponte traderet. Sed & Athanasii causa, non solum comminutum calicem, sed & combustos libros sacros a Macario continebat; Quod apud eum, non uno Apologiæ secundæ loco invenies. Idem Athanasius in Passionem Domini; ὡς καὶ Ἀνανίας καὶ Σάπφειρα ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων· οἵτινες ἐπαγγελίαν τῷ θεῷ δεδωκότες, ἐνοσφίσαντο ἀπὸ τῆς ἐπαγγελιάς. *Sicut Ananias & Sapphira in Actis Apostolorum; Qui cum Deo vota fecissent, subtraxerunt ex votis.* Sic nimirum Judæos Athanasius, Legem professos, cum Dominum crucifigerent, missum à Deo qui Legem dederat, fecisse arguit. Mox; ἃ ἐπαγγελλόμεθα θεῷ οὐκ ἔτι λοιπὸν ἡμῶν ἐστιν ἡμῶν, ἀλλὰ θεῷ διαφέρει. καὶ ἐὰν ἀποσυρώμεθα ἀπὸ τούτων, οὐκ ὡς τὰ ἡμῶν ἔξωθεν λαμβάνοντες, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ θεοῦ ἱεροσυλοῦντες. ἡ δὲ ἐπαγγελία οὐ μέχρι χρημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ μέχρι λόγου καὶ ὁμολογίας αὐτῆς φθάνει. *Quæ Deo promittimus, non sunt nostra deinceps, sed ad Deum pertinent. Et si inde fraudamus, non nostra sumimus, sed in Deum sacrilegi sumus. Neque, ad pecunias solum professio pertinet, sed ad spontaneam verborum professionem.* Pergit autem producere hæc, non solum ad communis Fidei, sed & ad continentiæ etiam professionem. Hoc qui secuti sunt, (secuti sunt autem multi, *S. Basilius, S. Augustinus, Joannes Cassianus*, alii) eandem rationem sacrilegii Ananiæ & Sapphiræ secuti sunt; quam & *S. Ambrosius* de Offic. III. 11. cum *de oblatis* fraudem eos fecisse scribit, & Sermo CCV. de tempore apud Augustinum, & Commentarius in 1 ad *Cor.* VII. apud Hieronymum: Ipse autem sic, ad *Hedibiam* Q. I. *Ananias & Sapphira Apostoli meruere sententiam, quia sua solicite reservarunt. Ergone,*

inquies,

inquies, puniendus eſt qui ſua non dederit? Minime. Ideo puniti ſunt, quia mentiri voluerunt Sp. Sancto; & reſervantes neceſſaria victui ſuo, quaſi perfecte ſeculo renunciantes, vanam gloriam ſectabantur. Idem ad *Paulinum Epiſt.* XIII. *Jam non ſunt tua quæ poſſides, ſed diſpenſatio tibi credita eſt. Memento Ananiæ & Sapphiræ. Illi ſua timide ſervaverunt; Tu conſidera, ne Chriſti ſubſtantiam imprudenter effundas.* Presbyterum qui oblata non recte diſpenſet, affinem facit Ananiæ & Sapphiræ. Quomodo & Judam S. Chryſoſtomus, in *Act.* IV. 16. οὗτος καὶ νῦν ἱερέων ἥψατο ὁ λόγος, καὶ σφόδρα κατ' ἀκρίβειαν. *Hæc ratio Sacerdotes etiam qui nunc ſunt ſtringit, idque arcte admodum.* Mox, ὁ Ἰούδας ἱερόσυλος ἦν· ἀλλ' οὐκ ἐσκανδάλιζε τοῦτο τοὺς μαθητάς, *Sacrilegus erat Judas, ſed hoc diſcipulos non ſcandalizabat.* Tum; εἰ ξύλα τις συλλέξας κατακαυθήσεται, πολλῷ μᾶλλον ὁ ἱερόσυλος. ταῦτα γὰρ ἱερὰ τὰ λοιπὸν καὶ τὰ χρήματα. οἰκονόμος ὁ ἐλόμενος τὰ ἑαυτοῦ πωλῆσαι καὶ διαδοῦναι, εἶτα λαβὼν, ἱερόσυλος ἂν εἴη. εἰ δὲ ὁ ἐκ τῶν αὐτοῦ λαβὼν, ἱερόσυλος, πολλῷ μᾶλλον ὁ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων; *Si lapidatur qui ligna colligit, quanto magis ſacrilegus? Nam hæ ſacræ erant deinceps pecuniæ. Itaque qui, cum elegit ſua vendere & diſtribuere, ſibi ſumit, ſacrilegus fuerit. Quod ſi ſacrilegus eſt qui ex ſuis ſumit, quanto magis qui ex alienis?* Nimirum, qui, ſuſcipiendo per Baptiſmum Chriſti jugo, ſinceritatem in obeundis quæ ſuſcipiunt omnibus pollicentur; ac proinde, eam in dictis & factis ſimplicitatem, cui injuratæ credendum ſit; eis multo magis, in eis quæ Domino pronunciant, eandem preſtandam ſinceritatem eſſe, pergit Athanaſius in eo loco diſputare quem allegavimus. Itaque, qui ad Sacerdotium accedentes, eandem in adminiſtrandis Eccleſiæ facultatibus ſinceritatem pollicentur, quas Deo Fideles per Eccleſiam conſecrant, eos in alienis adminiſtrandis ejuſdem ſinceritatis reos eſſe diſputat, & poſt eum Chryſoſtomus affirmat. Ac propterea rurſus in *Joan.* XIII. 15. τοῦ προδότου τοὺς πόδας ἔνιψεν ὁ Χριστὸς, τοῦ ἱεροσύλου καὶ κλέπτου. *Proditoris pedes lavit Chriſtus, ſacrilegi ejuſdem ac furis;*

furis ; Ne eum temere putes, ſacrilegium Judæ, ac poſt Judam ſacerdotibus avaris aſcribere.

Ratio à conſecratione hominum, per Baptiſmum

Ex præmiſſis ducta ratio rerum conſecrationem, & ſacrilegium violandæ Conſecrationis, ex perſonarum ſive hominum poſita conſecratione concludit. Si enim vere poſitum eſt, ita demum Deo ſacrari Fideles, per Baptiſmum, ſi ad legem Fidei in unitatem Eccleſiæ conſignentur ; ſi Deo ſemel per Baptiſmum ſacrati, miniſterio Eccleſiæ, in ejus Ordinem ſuſcepti, conſecrentur ; Quid dici poteſt, quo minus Deo ſacrata videantur, quæ conſervandæ communioni Eccleſiæ addicta ſunt ; Quo minus, eis ad Civile commercium, & uſum vulgarem revocandis, Sacrilegium fiat ? Nimirum, conſecratus Deo per Eccleſiam in Baptiſmo, ita per Eccleſiam Deo vindicatur, ut per Eccleſiam a Deo abdicetur, propter violatam Baptiſmi profeſſionem ; quod probatum eſt. Conſecratus Eccleſiæ miniſterio, per adeptum ejus Ordinem, ita per Eccleſiam Deo vindicatur, ut per Eccleſiam a Deo abdicetur, propter violatam ſuſcepti Ordinis profeſſionem, ſi ad ſtudia & vitam plebeii in Eccleſia hominis recidat. Nam fieri hoc poſſe, Catholicæ Eccleſiæ Diſciplina oſtendit ; Cur non fiat, quoties non fit, Eccleſiæ unitas quam hic aſtruimus, cauſam ſuſtinere debet. Cum autem homines Deo ſacri ſeculi nexibus eximantur, ut Deo vacare poſſint ; (Quatenus quidem vel communis Fidei, vel Eccleſiæ obſequii ratio poſtulat) Quis neget, res etiam Deo ſacras ſeculi nexibus eximi ; niſi qui eſſe nolit unde Eccleſia ſtet, per quam homines ipſi Deo aſſeruntur ? Quatenus quidem ſeculi nexibus eximantur qui Deo ſacrantur per Baptiſmum, vel per Ordinem Eccleſiæ, non eſt hoc loco dicendum ; Ubi ſatis habere debemus, ſi eadem cum Eccleſia ratione ſtare Conſecratio intelligatur. Nam ſi Fidei ſanctitas ſanctitatem Eccleſiæ, Eccleſiæ ſanctitas, hominum Deo per Eccleſiam ſacratorum ſanctitatem eo probet, quod citra ſacrilegium violari non poſſit ; certe res Deo ſacratæ per Eccleſiam eatenus ſanctæ erunt, ut citra ſacrilegium

um violari eorum conſecratio non poſſit. Quis autem eorum violari conſecrationem neget, quæ, ſublato diſcrimine, ad promiſcuum uſum revocantur ?

Quatenus decimarum Lex Eccleſiam teneat.

Sed non convenit cum Irenæo Scholaſticis & Canoniſtis, qui, de decimis jure divino debitis vel in debitis, ita contendunt, ut, niſi Moſaico jure debeantur, jure divino non deberi, inter ipſos convenire videatur. Is enim aperte Hæbræorum Magiſtris conſentit, ſpecies ipſas decimarum ita Lege conſecratas aſſerentibus, ut niſi præcipiantur decimæ, ſacrilegium committat, quiſquis ſpeciei partem quamvis in ſuum uſum vertat ; quod ex Lege *Num.* XVIII. 27, 30. in promptu eſt colligere, ſi quis attendat. Redimuntur quidem ex Lege decimæ ſecundæ, quæ ex Lege ſacræ ſunt : Redimuntur & quæ ſartis tectis Templi ſacrata ſunt ab homine, ſub anathemate, ex Lege *Levit.* XXVII. Tum, ſi conſecratam altari oblationem permutet qui devovit, etiam in vicariam cadit conſecratio ; ita tamen, ut vapulet ex Lege qui permutaverit, ex definitione Magiſtrorum, initio Tituli *Temurah*, I. 1. Cum apud Chriſtianos, ſpeciem ipſam cujuſvis rei ſacratæ Deo ita ſacram cenſeri, ut permutari non poſſit, eo quod æque interſit Eccleſiæ, non poſſit Chriſtianiſmo convenire; ſanctitatem nulli rei, præterquam hominum animis actibuſq; aſſerenti. Itaque non eſt neceſſe hoc in loco Achanis ſacrilegium in diſputationem hanc afferre. Nam, quod dubium eſſe de ejus conſecratione nullum poteſt, quod Deus ſibi diſerte vindicat, ſub anathematis comminatione; Id non aliter ad conſecrationem ſub Evangelio conſtituendam pertinet, quam propter conſtitutam Eccleſiam; per quam, quæ Deo conſecrantur, ſine ſacrilegii anathemate non violantur. Igitur, qui obligatas univerſas Chriſtianorum facultates affirmat, quatenus ſuſtentandæ Eccleſiæ ratio poſtulat ; is, nihil Deo magis ſacrum quam reliqua omnia, priuſquam dedicetur, agnoſcit. Equidem manifeſtum videtur ipſis Legis verbis *Num.* XVIII. 12. *Deut.* XI. 17. Tres tantum ſpecies Lege decimarum teneri nominatim, frumen-

frumenti, vini & olei; Quarum una tantum apud nos provenit; quibus Lex *Deut.* XVII. 4. lanæ primitias addit. Poſtmodum *Deut.* XIV. 21. ad omnem annuum agri proventum hoc extenditur. Generaliter dictum, quas ad ſpecies pertineat, Magiſtrorum auctoritate definiendum fuit. Sed, quæ non Lege, ſed Traditione Scribarum deberi Magiſtri eorum agnoſcunt, non poſſunt a Chriſtianis deberi. Nam, decimas de grege, non Sacerdotibus, ſed Dominis ceſſiſſe, ut Paſchatis & pacificorum ſacrificia, poſt aſperſum ſanguine eorum altare, & primitias eorum porrectas; eiſdem Magiſtris credendum eſt. Nimirum, quia primogenita animalium quæ ſanctificantur, Lex ipſa dominorum eſſe jubet, *Num.* XVIII. 17, 18. Eſt enim in utriſque eadem ratio quæ pacificorum. Nec plus dicit Lex *Levit.* XVII. 32. quæ *ſacra eſſe Domino* jubet, quam ſacrificari; quæ *ex armento, gregeque* cum definit, *capras* tantum, *oves ac boves* includit. Et ſane, ſi jus Moſaicum in decimis obtineat, quid eſt, quod eodem jure conſtitutum Eccleſiam non teneat? Expediri enim nulla ratio diſcriminis poterit. Neque etiam ſatis eſt, quod præceptum ſub Lege naturæ, ut ex *Abrahami* & *Jacobi* exemplis conſtat *Gen.* XIV. 20. XXVIII. 22. inde ad Moſaicam transferri videtur a Deo *Levit.* XXVII. 30. decimas ſibi, tanquam *ſuas*, Lege ſcilicet prius introducta, vindicante. Nam etſi Patres ante Legem, non Judaiſmo ſed Chriſtianiſmo ſalvatos, contendit Eccleſia; quod a Moſaicæ Legis inſtitutis liberi, ſolâ naturæ Lege viverent, unum aut alterum præceptum poſitivum ſi excipias; quæ ſuo loco commemoravimus; Tamen, eundem eos in Lege naturæ obſervanda modum tenuiſſe cum Chriſtianis, Polygamia Patrum aperte negat. Itaque decimas ab eis debitas cum manifeſtum ſit, quarum autem ſpecierum decimæ deberentur, non perinde, procul abſunt a modo Chriſtianorum; quorum omnes facultates, quatenus Eccleſiæ ſuſtentandæ ratio poſtulat, Deo obligatas cum *Irenæo* contendo; non ut Judæorum, ex Lege, quouſque eximerentur primitiæ

Lege definitæ. Nam, non fuiſſe ullam ſpeciem ſacram, ante conſecrationem arbitrio ſingulorum factam, ſecundum morem qui obtineret, videtur Eccleſiæ cauſa poſtulare; quæ ipſos ex Judaiſmo, ex quo ſpecies ipſas obligari dictum eſt, vixiſſe negat. Cum igitur ſine modo obligatis Chriſtianorum facultatibus, deferveſcente Chriſtianiſmi fervore ac puritate; præſertim, poſtquam, profeſſi Fidem ſeculi poteſtatibus, ſeculi commoda in profitendo Chriſtianiſmo plerique ſequerentur; ne vinum Chriſtianiſmi aquis populorum commixtum evaneſceret, neque ſatis cultui Chriſtianiſmi ſuſtentando conſultum eſſet, inſtitutum eſt; Conſenſu fere Gentium Fidem profitentium; ut decimæ univerſarum facultatum Eccleſiaſticis neceſſitatibus dicarentur. Qua in re, nullas eſſe partes juris divini, quis aſſerat? cum & facultates Chriſtianorum eatenus Eccleſiæ obligatas, inſtituto Apoſtolorum, quatenus ejus uſus poſtulet, dictum ſit: Et ſecuta conſecratio, ſive dedicatio, ſacrilegii nexu alienantes obſtringat. Itaque facile patior, non modo non receptum fuiſſe de decimis jure divino debitis dogma, ante quadringentos poſt Chriſtum annos; ſed etiam, ne nunc quidem, vel apud omnes Gentes Chriſtianas Lege receptum, vel, niſi definiente dedicantium intentionem conſuetudine, aut ſcripta Lege, ad omnes omnino ſpecies, jure Evangelico extendi poſſe. Et tamen, accedente dedicatione, ad omnes omnino bonorum ſecularium ſpecies, non minus quam ad frugum decimas, jure Evangelico, ſub nexu Sacrilegii pertinere.

Communio Eccleſiæ quatenus Leges eaſdem poſtulet.

Animadvertendum eſt hoc loco, cum communia totius Eccleſiæ jura aſſerimus, quibus agnitis ſalva unitas erat; Non eadem tamen Eccleſiis omnibus aſſerenda eſſe, quarum Communione conſtare totius Eccleſiæ Unitatem volumus. Nam ut Gentium aliarum alias eſſe Eccleſias neceſſe eſt, ita & majores alias Eccleſias eſſe, alias minores, has illis quaſi ſuperioribus ſubditas, hactenus quidem nihil impedit. Itaque communis juris alium modum atque alium reperiri,

reperiri, pro modo Eccleſiarum, quarum jura ſunt, nihil prohibet. Quare, neque alias atque alias eſſe aliarum aliarumque Eccleſiarum Leges ; ſive ſcriptas, ſive moribus ſolis conſtantes ; ex quibus ſua ſingulis Eccleſiis jura exiſtunt. Nam quod Dei Lege non hominum conſtare ſuprema Eccleſiæ jura dictum eſt, de quibus hactenus agimus ; manifeſtum eſt tamen, alias aliarum Eccleſiarum Leges eſſe poſſe, ſalva unitate. Nam ſi quæ pars Eccleſiæ unitati repugnet, propter id quod ad Unitatis Legem non pertinet, eo ipſo ad Unitatem non pertinebit. Eſt autem Unitatis Lex, una illa ſalutis Lex, per Fidei integram profeſſionem, quam, præcedere ſtatum ipſum Eccleſiæ & unitatem diximus, & ad eam ſupponi; Cujus pars ſit, inſtitutæ a Deo unitatis Eccleſiæ agnitio. Itaque, ſi quæ ab hujus Fidei Traditione deſciſcat Eccleſia, eam, ſibi ipſam reliquarum Communionem, eo ipſo negare, putandum eſt. Si ſalva ſit eorum profeſſio, quæ ad integritatem Fidei pertinent ; non eſt quod moretur communionem inſtitutorum diverſitas, quatenus à communi auctoritate totius pars nulla deſciſcat. Fons autem & origo auctoritatis communis, qua conſtare debet unitas Eccleſiæ, Apoſtolorum eſt inſtitutio ; cujus propagatione, uſque ad finem ſeculi, dignoſci oportet Eccleſiam. Itaque qui, ab Apoſtolis accepta auctoritate, communia Eccleſiæ jura exercent, eorum inſtituta, non eſt mirum Apoſtolica videri ; Quatenus, intra modum Apoſtolis a Domino creditum, ad propagandam moribus Fidelium Fidem pertinet. Nec mirum, quod ait S. *Hieronymus*, *Provinciarum conſuetudines* ; *Apoſtolicarum Traditionum* nomine cenſeri, quæ auctoritate ab Apoſtolis indulta vim habent. Nam ſi quæ pars Eccleſiæ, propter id quod parti Eccleſiæ jus fuerit ſibi privatim ſtatuendi, a Communione recedat, penes illam erit violatæ unitatis crimen, quæ arbitrii ſui id facit, quod juris ſui non fuerit. Hæc eſt univerſim unitatis ejus deſcriptio, quam Eccleſiarum Communione, ſenſui ſubditam, conſtare debere, divinitus inſtitutum contendimus. Ut enim in regimine

ſeculi, tum demum conſtitutam Rempublicam cenſendum eſt, cum in perſonam perſonaſve conſenſum eſt, quæ gladii jus, vitæ neciſque poteſtatem continens habeant, pro ſua fide miniſtrandum ; Ita, Eccleſiæ Communionem non aliter à Deo inſtitui poſſe, abſolutum eſt, quam ut Apoſtolis jus dederit, Communione Eccleſiæ vel donandi vel pellendi, quos idoneos, ex Lege Fidei, pro ſua in Deum fide arbitrarentur. Hoc enim ſemel conſtituto, ſuum datum jus eiſdem cenſeri debet, & ſubrogandi ſibi ſucceſſores, eorumque miniſtros inſtituendi, & ferendarum Legum, quæ definitis, quæcunque indefinita unitatem ſolicitarent, Communionem continerent. Itaque etſi ſola Fidei profeſſio ad itum ad Eccleſiæ Communionem aperit, tamen, cum pars ſit hujus Fidei Eccleſiæ unitas ; quæ non ſubſiſtet, ſi vel leviſſima reipſa Eccleſiæ Lex communis Fidei Legi adverſari credatur ; neceſſe eſt ſolui hoc facto unitatem, quæ conſtare non poſſit Communione Eccleſiæ, ſine omnium Eccleſiæ Legum obſequio. Quod ut caveatur, neceſſe eſt jus eſſe pellendi Communione inobſequentes. Sed hoc ita procedit, ſi, qui Eccleſiæ ſuæ Communione carere juſſus eſt ad alias receptum non habeat, propter commune vinculum Communionis. Quid enim agit Excommunicatio, ſi ſalva ſit ei proximæ, vel alterius omnino Eccleſiæ Communio, quem ſua abdicavit ? Ita Marcio Hæreticus, cum a Patre ſuo, Sinopenſi in Ponto Epiſcopo, Eccleſia pulſus, Romæ ſe recipi peteret, reſponſum accepit ; Canonem eſſe Eccleſiæ, qui patris ſui ſententiam, apud omnes Eccleſias ratum eſſe juberet, referente initio Hæreſis ejus *Epiphanio* ; Ut ſcias, ab initio extitiſſe Canonem, qui tam mature valuerit. Et ſane hæc ipſa forma eſt unitatis Eccleſiæ, ut eodem loco, atque ordine ſint, apud omnes Eccleſias, Fideles ſinguli, quo apud ſuos ; Ut quocunque peregrinarentur, ſub Eccleſiæ ſuæ teſtimonio, eodem loco quo apud ſuos communicarent. Itaque cum Eccleſiarum, vel Rectores, vel plebeii, agnoſcerentur apud omnes Eccleſias iidem qui apud ſuos, mani-

manifeſtum eſt in quo ſita Communio fuerit. Cum autem expedita ratio eſſet, vel Legis ferendæ, vel juris dicundi, ſi incideret cauſa quam finiri oporteret; expedita erat ratio agendorum Conciliorum, quibus expediebatur conſenſus Eccleſiarum; ſive celebrandæ Ordinationes eſſent, ſive condendi Canones, ſive ſententia de cauſis ferenda, quæ ſolicitas haberent Eccleſias. Adeo manifeſtum eſt, juris hujus capitibus quæ diximus, Communionem Eccleſiæ contineri.

CAP. XIII.

Demonſtratur id ipſum, inductione cauſarum, vel propter quas abdicatæ ſunt ab Eccleſia Hæreſes, vel quæ ſalva Communione compoſitæ ſunt; ab initio Eccleſiæ uſque ad Concilium Epheſinum.

SUpereſt efficaciſſima Eccleſiaſticæ unitatis demonſtratio, ab effectu, Eccleſiæ ab omnibus ſectis diſcernendæ, & puritatis Chriſtianiſmi cum communionis unitate conſervandæ, ab Apoſtolis ad uſque finem Concilii Epheſini; a quo tempore, vim ejus perinde obtinuiſſe dici non poteſt. Gnoſticorum ſectæ, a Simone Mago & Cerintho, ſub ipſam Domini aſcenſionem ortæ, & ſub ipſis Apoſtolis, Apoſtolorum nomen prætendentes, cognitu difficiliores quam damnatu, in lucem protractæ, eis in locis ubi ſe periculoſius exerebant, conſenſu Eccleſiæ ſolo damnatæ ſunt. Neque enim aliud opus erat, quam reliquas eccleſias, de Authoribus earum damnatis, ubi emergerent, certiores fieri, ut a damnatis ipſæ caverent; quando ipſos aperta Fidei Traditio, non minus Joanne Apoſtolo, quam *Tertulliano* auctore, & Irenæo, damnaret. Sed Pauli Samoſateni cauſa; quæ Artemonem etiam, Cerinthum, Ebionem, Theodotum ac Sabellium amplectitur, rem apertiorem facit. Recte enim mihi *Libera-*

Demonſtratio, ab effectu abdicatarum Sectarum; primo Gnoſticorum, & Samoſateni.

tus

tus Breviarii cap. I. obſervaſſe videtur, Samoſateni Hæreſin, quod ad Sp. S. attinet, cum Hæreſi Sabellii neceſſario eandem eſſe; Quod etiam de Hodierna Socini dicendum eſt; ut omnino Socinus Samoſateno ſuccedat. Nam cum Synodis opus fuiſſet, ſive conciliando Eccleſiæ Epiſcopo Antiocheno, ſive pellendo Eccleſia, Epiſtola ejus Synodi, quæ ipſum damnavit, in hæc verba deſinit, apud Euſebium *Hiſt.* VII. 30. Ἐδηλώσαμεν δὲ ὑμῖν (totius Orbis Epiſcopis) ὅπως οὕτω γράφητε (Domno ipſi ſubſtituto à *Synodo*) καὶ ἀπὸ τούτου τὰ κοινωνικὰ δέχησθε γράμματα· τῷ δὲ Ἀρτεμᾶ ταῦτα ἐπιστέλλετω, καὶ οἱ τὰ Ἀρτεμᾶ φρονοῦντες ἐκείνῳ κοινωνείτωσαν. *Hoc autem vobis notum fecimus, ut huic ſcribatis, & ab hoc communicatorias literas ſuſcipiatis. Iſte autem Artemoni ſcribat, & qui cum Artemone ſentiunt, iſti communicent.* Ecce Epiſtolas accipere, tanquam ab Antiocheno ſcriptas Epiſcopo, idem eſt ac ipſi communicare; nimirum tanquam Epiſcopo Antiocheno; non recipere, pro excommunicato habere. Curioſitatis eſſet non neceſſariæ, recenſere hoc loco decreta Conciliorum Eccleſiaſticis ſcriptoribus commemorata, ſive Synodicis ipſorum literis conſignata; in quibus, ad antiquiſſimum hoc exemplum, vetantur vel jubentur Epiſcopi ad eos ſcribere, quibus Communionem ſuam vel negant vel impertiunt Concilia; Adeo eſt ſolennis nota Communionis ſolennium literarum commercium. Manifeſta autem conſervandæ unitatis ratio, internunciorum ſcilicet, & literarum interventu, manifeſtum reddit jus Communionis. Non quod non eſſet etiam damnatis ſcribendum, & ab Eccleſia alienis, ſi res ferret; Sed quod, ut oſtendit Auguſtinus, non eadem forma, nec tanquam ejus loci in Eccleſia, quem ſibi ipſi vindicabant. Itaque *Optatus* II. *Cum Damaſo nobis totus Orbis commercio Formatarum in una communionis ſocietate concordat.* Damaſo Urbis Epiſcopo, ſub quo ſe *Hieronymus* totius Orbis Epiſtolis reſpondiſſe ſcribit; quod ad Eccleſiam ſcilicet *Romanam*, propter *potentiorem* (Urbis) *principalitatem, neceſſe eſſet omnes, qui ubique ſunt Chriſtianos*

ſtianos concurrere; ut ſcribit *Irenæus*, III. 3. huic igitur cum communicarent Africanæ Eccleſiæ, cui omnes Eccleſiæ communicarent, recte eas omnibus communicaſſe ſcribit Optatus. Hujus generis Epiſtolas eſſe Apoſtolicas, ſubjunctæ ſalutationes, & expreſſa hoſpitalitatis jura, quæ notavi, oſtendunt. Ejuſmodi eſt Epiſtola Clementis ad Corinthios; gravi ſcilicet inter eos ortæ diſſenſioni ſopiendæ ſcripta. Tum, non ſolum Ignatii ac Polycarpi quæ extant, utpote, monendis, conſolandis, erudiendis Eccleſiis, pro communis Chriſtianiſmi officio ſcriptæ; ſed etiam quas plurimas Euſebii Hiſtoriæ ejuſdem generis commemorant. Sane in ſcribendis Epiſtolis verſata, magnam partem, vetuſtiſſimorum Eccleſiæ antiſtitum induſtria, in continenda Eccleſiæ cum puritate Chriſtianiſmi unitate verſata cenſeri debet. Præterea, cum Synodus illa, de qua dictum eſt, Antiochena, Aurelianum *Imp.* de reddendo Epiſcopio interpellaſſet, reſcripſit *Imp.* tradi ei poſſeſſionem, cui *Romæ* & *Italiæ*, (id eſt, ut opinor, *Mediolani*) Epiſcopi ſcriberent. Mirum eſt, potuiſſe viris doctis, qui Eccleſiam nullam a Deo inſtitutam volunt, in mentem venire, Paulum ab *Aureliano* excommunicatum; Quem, manifeſtum eſt, Eccleſiæ faventem, quod Paulum, *Zenobiæ* gratia florentem, rebus ſuis iniquum cenſeret, ſententiæ Synodi ſecularis brachii vim addere, ex Lege non ſeculi, ſed Chriſti; ita nimirum, ſi eam reliqua Eccleſia, (ad cujus ſpecimen Romanæ, & Mediolanenſis, ipſiſque ſuffragantium Eccleſiarum ſententia ſatis eſſet) probaret.

Tum Montani, Novatiani, & Donatiſtarum.

Montani, Novatiani, Donatiſtarum ſectæ videntur commune habuiſſe, quod de Communione potius, quam de Fide extiterint. Montanus, ſi ejus conatus Tertulliano interprete metiamur, videtur ab initio, adulterorum & digamorum pellendorum, jejuniorum prolixiorum ſuſcipiendorum, perſecutionis non fugiendæ ſed ſuſtinendæ, aliorum inſtitutorum nomine, quæ, quaſi Sp. Sancto revelante ab ipſo introducta, Eccleſia non recipiebat; à communione

munione diſceſſiſſe. Fieri tamen poteſt, quod viri docti volunt; ut ab initio, partes in partibus fecerint Proclus & Æſchines. Fieri potuit, procedente tempore, ut, (quod notat S. *Hieronymus*, omnes Sectas facere) *Hæreſin aliquam ſibi comminiſcerentur, ne gratis ab Eccleſia diſceſſiſſe viderentur.* Nam graviora ab ipſis poſtmodum errata fuiſſe, ſatis conſtat. Grave quidem periculum, Prophetiam, tanquam pro commentitia exploratam damnare, quo tempore, Prophetias in Eccleſia gratias viguiſſe, exploratum eſt. Sed indicia proferuntur apud *Euſebium*, prætextus inanis, non inania: Et videri poteſt Eccleſia, S. *Paulo* auctore, merito damnare Montanum potuiſſe. Nam qui *Prophetarum Spiritus Prophetis ſubdi* vult: Et agnoſci ſe pro Apoſtolo; a quo ſcilicet, cum Chriſtianiſmo, Eccleſia Leges accipere debet; ab eis qui quantiſvis gratiarum donis glorientur, 1 ad *Cor.* XIV. 32, 33, 36, 37. is omnino, Prophetarum etiam gratias Eccleſiæ ſubdit, penes quam Apoſtolorum poteſtas, pro ſua ætate, depoſita ſit. Sed de hoc quiſque ſentiat quod vult. Illud ſatis eſt; Etſi verum ſit, quod *Tertull. adv. Prax.* cap. I. affirmat, *Zephyrinum Papam*, cum diu hæſiſſet, num Montanum agnoſcere deberet necne, auctoritate *Praxeæ* heretici nuncium ei miſſiſſe; tamen Orbis conſenſum, in Montano hæreticis annumerando, evidentiſſimum eſſe, ſive Juris ſive Officii Eccleſiæ, in unitate retinenda, argumentum. Nam & Montanum prætextus Prophetiæ non juvit, quo minus, ſciſſis ab *Aſiæ* Eccleſiis Eccleſiis *Phrygiæ*, ipſe a reliquis Eccleſiis reſciſſus, ſententiam *Aſiaticorum* agnoſcentibus, inſtar aliarum hæreſium exareſceret. Novatianus portio quædam erat Montani, de lapſis ad Pœnitentiam non recipiendis. Is pro ſe Scripturas Apoſtolorum, quas diximus, allegabat; Quas, etſi obſcuras, recipi tamen illos non vetare, manifeſtum eſt. Sunt autem fruſtra, qui poteſtatem Eccleſiæ in remittendis peccatis; quam partem quandam Fidei eſſe volunt; negaſſe volunt Novatianum. Nam cum integra Fides ad Eccleſiæ conſti-

conſtitutionem ſupponatur, ad Eccleſiæ poteſtatem, ab ejus conſtitutione ortam, ſupponetur. Itaque non erit contendendum Eccleſiæ cum Novatiano; ſalutem ne aſſequatur vere converſus, etiam ſi Eccleſiæ Officio converſus fuerit; Sed num vere converſus Eccleſiæ videri poſſit, qui ſemel fidem fefellerit. Nam, ſalutem aſſequi eum, qui ad Legis Evangelicæ normam converſus fuerit, dubitare, in dubium vocare ipſum Evangelium eſt. Etſane, Novationos non indixiſſe deſperationem ſalutis eis, quibus pœnitentiam & reconciliationem negabant, ſatis oſtendit eorum profeſſio, edita in *Niceno Concilio*, quam referunt *Socrates* & *Sozomenus*, ut ſupra dictum eſt. Hoc enim habet; Veniam à Deo, etſi non ab Eccleſia ſperandam. Nec tamen immerito culpantur à Catholicis, tanquam lapſis deſperandæ veniæ auctores. Nam qui, reconciliatæ cum Deo pacis Eccleſiam nunquam auctorem eſſe volunt, quid mirum, eos deſperandæ veniæ auctores videri? Sed cum in re, de qua non ſatis expreſſa videbatur Apoſtolorum ſententia, Eccleſia contra Novatianum ſententiam dixerit; retinendæ unitatis in Eccleſia rationem habitam manifeſtum eſt. Sane, Eccleſiam *Antiochenam* tam diu dubitaſſe in re tanta, manifeſtum eſt, donec, *Dionyſij Alexandrini*, ut videtur, opera, in commune decretum conſentiret. Itaque *Concilium Antiochenum* in *Encæniis* Dominicæ aureæ, ſub *Conſtantio*, æquum putavit, vicem ſibi reddi ab Eccleſia *Romana* hanc, ut & ipſa decretum ſuum reciperet, quo *Nicenæ Synodi* decreto derogabat. Hæc apud *Euſebium*, *Hiſt.* VI, 44, 46. VII. 45. *Socr.* II. 5. *Sozom.* III. 8. Non eſt omittendus inſignis *Dionyſii Alexandrini*, in Epiſtola ad *Novatianum*, locus, apud *Euſeb.* VII. 45. Ἐι ἄκων, ὡς φὴς, ἦλθης, δείξεις ἐὰν ἐπανέλθῃς ἑκών. Ἐδει μὲν γὰρ πᾶν ὁτιῶν παθεῖν, ἤπερ μὴ διαψεῦσαι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· νῦν δὲ οὐκ ἐῶ ἀδοξοτέρᾳ τὴν ἕνεκεν τοῦ μὴ εἰδωλατρῆσαι γινομένης, ἢ ἕνεκα τοῦ μὴ σχίσαι Μαρτυρία, καὶ ἐμὲ δὲ μὴ μείζων· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἤπερ μιᾶς τις τὴν ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἐνταῦθα δὲ ἤπερ ὅλης τὴν Ἐκκλησίας Μαρτυρεῖ. Καὶ νῦν δὲ εἰ πείσαις ἢ βιάσαις

ἰὼς ἀδελφὼς εἰς ὁμόνοιαν ἐλθεῖν, μείζων ἔσαι ὃ σφάλμα τὸ κατόρθωμα· εἰ δὲ ἀπαθῶν ἀδιωατοίης, σὼζων σῶζε ἢ σεαυτὸν ψυχλύ. *Si invitus abductus es, ut dicis, probabis, si sponte redieris. Nam quidlibet potius patiundum fuerat, quam ut Ecclesiam Dei discinderes. Neque obscurius fuisset Martyrium; Meo autem indicio, etiam illustrius; non scindendæ Ecclesiæ, quam non sacrificandi causa susceptum. Ibi enim suæ solius animæ, hic autem, totius causa Ecclesiæ suscipitur. Itaque si nunc, vel sermone, vel vi fratres ad concordiam adduxeris, facinus feceris errore tuo insignius. Quod si, recusantibus eis, non potueris, omnino animam tuam serva.* Ad Donatistas quod attinet, illi, non solum librorum, sed etiam vestium, utensiliumque sacrorum nomine, (quæ tradita persecutoribus causabantur, ab eis qui Cæcilianum Carthagine Episcopum ordinaverant, ut ex Actis apud S. *Aug.* contra *Cresconium Donatistam* libro tertio, *capite* XXIX.) intelligimus; ita ab illis; ac proinde à reliqua Ecclesia, quæ cum illis communionem colebat; tanquam à Fide Apostatis discesserunt. Sane, non aliter se à Catholicis abhorrere, in Collatione Carthaginiensi demonstrarunt, quam si ex professo,& ipsi, & qui ipsis communicarent omnes, à Fide desciviſsent. Sed ratio propter quam Catholicos Donatistæ pro Gentilibus habuerint, ad illud confirmandum pertinet, quod supra disputatum est; neminem jus ac spem salutis habere potuisse, qui baptismum non haberet; ex Ecclesiæ quidem Catholicæ Traditione. Nam S. *Hieronymus*, in Dialogo Luciferiani, initio statim, ex Orthodoxi consensu cum Luciferiano, manifestum facit, rebaptizatos Hæreticos, quod Christiani non essent, sed Gentiles, qui Baptismum non haberent. Quod manifestius adhuc facit *Synodi* II. *Canon.* VII. cum eos quos rebaptizari jubet, *tanquam Ethnicos recipi* jubet. Itaque merito mirum videri debet, tam immani fuisse odio Donatistis Catholicos, ut pro Ethnicis rebaptizandos censerent. Ostendit hoc vulgare verbum ipsorum, quod refert S. *Au-*

guſtinus

guſtinus, de Bapt. adverſus Donatiſtas II. 7. *Bonus homo eſſes, ſi non eſſes Traditor; Conſule animæ tuæ, eſto Chriſtianus.* Sic agebant cum Catholicis Donatiſtæ. Unde manifeſtum eſt primum; Donatiſtis pariter & Catholicis agnitam Eccleſiæ communionem; id eſt, univerſæ tum Eccleſiæ. Nam etſi inſani Donatiſtæ, odio in Catholicos; nunquam ita inſani fuiſſent, odio in ſeipſos, & cauſam quam fovebant, ut adverſus communem hominum ſenſum perſuaderi potuiſſe univerſo nomini Chriſtiano, Traditores evaſiſſe omnes per *Africam* Catholicos; ac proinde reliquam Eccleſiam, quæ Catholicis communicabat; quod *Cæciliano*, ordinato *Carthagini* Epiſcopo à Traditore, ut videri volebant, communicaret, niſi Communionis Legem omnes agnoviſſent. Deinde, hinc etiam manifeſtum eſt, jus ac ſpem ſalutis à Baptiſmo pendere; ex Eccleſiæ quidem Traditione. Verum cum, non minus propter tradita utenſilia ſacra quam Scripturas divinas, hoc facere ſe cauſarentur, ut dictum eſt; non ſolum tradendis Scripturis, quæ Fidem continebant, ſed etiam tradendis veſtibus & utenſilibus divino cultui ſacratis, deſciviſſe reliquam Eccleſiam à communi Chriſtianiſmo, cum Eccleſiis *Africanis* voluiſſe videntur; Quod ad ea omnia confirmanda pertinet, quæ de conſecratione, deque Sacrilegio inde orto dicta ſunt. Nam & *S. Athanaſius* non repugnabat, quo minus, ſi neglexiſſe calicem ſacrum à *Macario Presbytero* ſuo violatum videretur, indignus vel Chriſtiani ordine, vel Epiſcopi haberetur. Nimirum, ut ſub *Antiocho Judæi*, qui vel ſacros codices traderent, vel cutem retraherent, vel ſuillam ederent, videbantur à Lege deficere: ita ſub *Diocletiano* Chriſtani, qui codices ſacros, vel vaſa ſacra traderent.

Nunc, tres inſignes antiquæ & Catholicæ Eccleſiæ cauſas memorabo, in quibus ingentia Schiſmatis pericula, ſine Schiſmate evaſerit; Communionis ſcilicet jure, adverſus ejus violandi cauſas valente. Prima eſt de Paſchate, inter Victorem *Papam* & *Aſiaticos* controverſia, cujus meliorem

Diſcidium de Paſchate de rebaptizando, de Hæreſi Ariana.

partem tenuiſſe *Papam*, decretum *Nicenum* oſtendit, in ejus ſententiam factum. Et tamen, quod literæ, quibus eorum communioni nuncium remiſerat, ſive *Irenæi*, ſive aliorum idem ſentientium hortatu, diſſimulatæ ab eo ſint, non effectui mancipatæ, ſolius unitatis iutuitu, argumento eſt, unitatis potiorem ductam rationem, quam eorum, propter quæ *Nicææ* ſecus decretum eſt. Quod eſt dicere, unitatis quam ὐπαξίας potiorem rationem eſſe; Quamvis magnam ad tenendum Chriſtianiſmum vim habeat, etiam jure divino, ὐπαξία. Secunda eſt *Cypriani* cauſa, & eorum qui cum *Cypriano*, adverſus *Romanam* Eccleſiam, rebaptizandos eſſe omnes ab Hæreſi ad Eccleſiam redeuntes contendebant. Nam, non eſt dubium, eorum ſententiam in *Africa* primum ſub *Cypriano* viguiſſe; Cum prius ibi receptos ſine Baptiſmo conſtet, nullo diſcrimine. Verum & illud certum eſt, in *Ponti* partibus, Orientiſque *Antiochenæ* Sedi ſubditi, antequam contenderet cum *R.* ſede *Cyprianus*, non receptos ſine Baptiſmo, qui ab Hæreſi reciperent ſe ad Eccleſiam. Nam & *Dionyſius Alexandrinus*, (quem ipſum, *in Cypriani & Africanæ Synodi ſententiam* conſenſiſſe ſcribit *S. Hieronymus*, in *Catalogo*) *Epiſt.* III. ad *Philemonem* de *Baptiſmo*, apud *Euſebium Hiſt. Eal.* VII. 7. ita multo ante uſurpatum, frequentiſſimis Eccleſiis, *Synodiſque Iconienſi & Synnadenſi* ſancitum refert; Cui aſtipulatur *Firmilianus* in *Epiſt.* ſupra laudata ad *Cyprianum*. Itaque oblitus ſui *Euſebius*, novatum hoc à primo *Cypriano* ſcripſerit, VII. 3. niſi de ſola *Africa* eum intelligamus. Hanc controverſiam, cum univerſalis Concilii decreto ita finitam ſcribat *S. Auguſtinus*, ut ratus ſit Baptiſmus in nomine *S. Trinitatis*, irritus qui aliter fiat; merito quærendum ſibi putant viri docti, univerſale Concilium quodnam intelligat. Sane, *Nicena Synodus* irritum eſſe jubet Baptiſmum *Samoſatenianorum*, *Can.* XIX., *Conſtantinopolitanum* hoc amplius, ratum eſſe *Arianorum*, *Macedonianorum*, *Novatianorum*, aliorum; irritum *Eunomianorum*, *Sabellianorum*, & *Montaniſtarum* Baptiſmum,

Can.

Can. VII. Horum Baptismum, etiam *Laodicena Synodus*, *Can.* IX. irritum esse jusserat. Sed nullibi adhuc ratio redditur, cur ratum hunc, illum irritum voluerint; Nisi quod *Eunomianos* εἰς μίαν καταδυσιν βαπτισθεῖσας causatur secunda *Synodus*. Quod non videtur ita accipiendum, quasi propterea irritum velint, quod semel mergerent; Sed quod propterea semel, ne videretur consubstantialis Trinitas agnosci. *S.* quidem *Augustinus* Generale totius Orbis Concilium manifeste intelligebat, cum *universæ Ecclesiæ statuta nominat*, *de* Bapt. *contra* Don. II. 4. cum *decrevisse Concilium Catholicum totius Orbis terrarum* scribit VI. 13. cum *universæ Ecclesiæ consuetudinem, etiam Conciliis universalibus roboratam* nominat VI. 7. Denique ejusdem operis VI. 1. sic scribit. *Satis eluxit pastoribus Ecclesiæ Catholicæ, per quos, postea, plenarii Concilii auctoritate originalis consuetudo firmata est.* Alibi sæpiuscule, *plenarium Concilium* II. 4, 7, 9. IV. 6. V. 22. Alibi *totius Ecclesiæ Catholicæ consensionem* VI. 1. *Totius Ecclesiæ consensionem, totum Orbem Catholicum* nominat II. 1. quæ fine decreto *Oecumenici Concilii* intelligi non possunt. Quæ si vera sunt, constare potest, quomodo intelligendus sit *S. Hieronymus*, cum in Dialogo *Luciferiani* sic scribit; *Denique illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos Hæreticos cum eo statuerant, ad antiquam consuetudinem revoluti novum emisere decretum.* Neque enim putandum est, alio decreto pacatam hanc per *Africano* disputationem, quam, quod eorum decreta Conciliorum secutum est, quorum auctoritatem secutos, *Cypriani* & collegarum ejus successores a decreto suo recessisse, constare possit. Concilii *Arelatensis* I. *Can.* VIII. *Africanis* scriptus videtur; Vera enim est ejus lectio hujusmodi; *de* Afris, *qui sua Lege utuntur, ut rebaptizent:* Nimirum, quod etiam tum rebaptizarent Ecclesiæ *Africanæ*. Distincte enim *Synodus*; si interrogati, Baptizatos se in Fidem Trinitatis responderent, rebaptizari vetat; Sin, jubet. Et sane in Ecclesias *Africanas* auctoritatem habebat; Erat enim totius Occidentis, ut tum erat Occidens, *Synodus*, *Arelatensis* prima.

Itaque

Itaque *Generalis* esse poterat *Augustino*, vel *Universalis*, meliori jure quam *Synodus* totius *Africæ*; quam sæpe sic appellat; si *Synodum Oecumenicam* non designasset. Sane, disertior legitimi Baptismi Lex in hujus Canonis verbis, quam vel in *Niceni Canonis* verbis, vel *Constantinopolitani*. Disertis enim verbis, legem rati Baptismi Trinitatis professionem statuit; quam secunda *Synodus*, tantum per eam quam dixi consequentiam agnovisse censenda est. Itaque omnino agnoscendum videtur, Concilii primi & secundi decretis hanc controversiam sopitam; Ita tamen, ut ad eorum constituenda decreta, *Arelatense* I. Concilium viam straverit. Sane, quantumvis plenarii Concilii nomine apud *Augustinum*, *Arelatense* I. intelligi verum sit; non minus manifestum est, posteriorum Conciliorum decretis, & totius Ecclesiæ consensu sublatam hujus diffidii memoriam, quam *Arelatense* decretum per *Africam* obtinuisse.

Qua ratione sublatum hoc discidium.

Dubitari adhuc potest, qua ratione, conservata a discidio tanta de causa Ecclesia ad unitatem, instaurata ubique communione, se receperit. Nam *S. Augustini* adversus Donatistas disputationes, quibus sacrilegium rebaptizandi Baptizatos in nomine Trinitatis asserit, ita Ecclesiæ præstandæ sunt, ut constet ratio salutis eorum, qui in nomine Trinitatis non Baptizati, & sine Baptismo recepti, in pace Ecclesiæ decesserunt. Sed hanc dubitationem tollit *S. Basilius* ad *Amphil. Can.* I. & XXXVII. cujus verba ascribenda sunt. Οἱ τοίνυν Πεπωζλιανοὶ ψευδήλως εἰσὶν αἱρετικοὶ (eos solos Hæreticos vocat, quos rebaptizari vult, ut & *Canone* XX.) εἰς γὰρ τὸ Πν. τὸ ἅγιον ἐβλασφήμησαν, Μοντανῷ καὶ Περισκίλλῃ τὴν δι' ὃν Παράκλητος ψευδηγορίαν ἀδεμίλως καὶ ἀναιχύντως ἐπιφημίσαντες. Εἴτε δίκαιοι ὡς ἀνθρώπους θεοπτιοκτόνους, καθαρεῖοι, εἴτε ὡς τὸ Πν. τὸ ἅγ. τῇ ψευδὼς ἀνθρώπους συγχεῖσα καὶ μιαίνουσαν, καὶ ὅτω τῇ αἱρετικῇ καταδίκῃ ὑποβάλλωνται, διὰ τὸ ἀσυγχώρητον εἶναι τὴν εἰς τὸ Πν. τὸ ἅγ. βλασφημίαν. Τίνα δίκαιον λόγον ἔχει, τὸ τούτων βάπτισμα ἐγκεῖθαι, (quod tamen *Dionysio Alexandrino* visum fatetur)

τῶν

τὸ Βαπτιζόντων εἰς Πν. καὶ Υἱὸν, καὶ Μοντανὸν καὶ Πρίσκιλλαν; ἢ ὃ ἐβαπτίσθησαν οἱ εἰς ἃ μὴ παραδεδομένα ἡμῖν βαπτιζθέντες. Pepuzeni *ergo sunt aperte Hæretici. In S. enim Spiritum blasphemarunt*; Montano & Priscillæ Paracleti *appellationem nefarie & impudenter attribuentes. Sive ergo; ut qui homines in Deos referant, sunt condemnandi*; *sive ut qui Sp. S. per comparationem cum hominibus injuria afficiant, sic quoque sunt æternæ condemnationi obnoxii, quod condonari non possit blasphemia in Sp Sanctum. Quamnam igitur habet rationem, verum Baptismum judicari, quo in P. & F. &* Montanum Priscillamque *Baptizant? Non enim Baptizati sunt, qui in id quod nobis traditum est Baptizati non sunt.* Similis videtur *Manichæorum* causa, si *S. Augustinum* audiamus. Is, operis ultimi contra *Julianum Pelagianum* V. 30. de *Manichæis* sic scribit; *De ipsa quoque Trinitate interrogati utrique dicimus, Patrem & Filium & Sp. S. unius ejusdemque esse naturæ*; *Nec ideo tamen vel nos sumus* Manichæi, *vel ipsi Catholici. Dicunt enim alia de Patre, de Filio, & Spiritu Sancto, in quibus, ab eis diversissimi, eisque adversissimi sumus.* Quamvis enim Patrem Filium & Sp. S. unius ejusdemque naturæ esse dicerent, *Paracletum* tamen *Manichæum*, ut Montanistæ Montanum ferebant. Itaque, eadem de causa, utrorumque Baptisma repudiandum erat, non repudiandum videri poterat. Et fortasse similis utriusque causa fuit *Bonosiacorum*; de quibus sic decernit *Synodus Arelatensis* II. 16, 17. Photinianos *sive* Paulianistas, *secundum Patrum statuta*, (Niceno *Can.* XIX.) *Baptizari oportet.* Bonosiacos *autem, ex eodem errore venientes, (quos, sive* Arianos, *Baptizari in Trinitate manifestum est) dum interrogati, Fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum Chrismate, & manus impositione, in Ecclesiam recipi satis fuerit.* Ad hoc decernendum auctorem habuisse videtur *Synodum Capuensem*, quam *plenariam* vocat *Can. Carthag.* III. 38. & *rebaptizationes* prohibuisse scribit. Et tamen *Gennadius*, loco supra laudato, *Bonosiacos* ita receptos scribit, ut Baptizarentur. Quod & *Gregorius P.* I. probat

Epist.

Epiſt. IX. 61. Cujus ratio non videtur reddi poſſe idonea, niſi ut primum idoneam Trinitatis profeſſionem Eccleſiæ viſam dicamus, propter verborum affinitatem; quæ poſtea minus idonea viſa fuerit, propter ſententiæ diverſitatem. Sane *S. Auguſtinus*, de *Bapt.* contra *Donatiſtas* II. 15. *Marcioniſtarum* Baptiſmum ratum eſſe debere pronunciat, ſi conſtet in Patrem & Filium & Sp. Sanctum ab eis Baptizari. At *S. Baſilius*, qui *Marcioniſtarum* Baptiſmum pro irrito habet, ad *Amphil. Can.* I. *Can.* XLVII. etiam *Eucratitarum* Baptiſmum irritum pronunciat; quamvis in Patrem, Filium & Sp. Sanctum Baptizare ſe allegarent. Quamvis autem *Bonoſiacorum* Baptiſmum probaverit *Synodus Capuenſis*, potuit tamen auctor eſſe *Romanæ* Eccleſiæ, recipiendi ſecundæ *Synodi* decreti, quo finem impoſitum huic diſputationi dictum eſt; Cum paulo ante *Hieronymum* audiverimus, diverſum Eccleſiæ *Romanæ* uſum aſſerentem. Sed ut ad rationem conſervatæ in tanti momenti diſputatione unitatis redeamus; recenſet deinde *S. Baſilius* rationem, propter quam *Catharos*; id eſt *Novatianos*; (non minus quam Hæreticos) irritum Baptiſmum dare cenſuerint *Cyprianus*, *Firmilianus*, & reliqui; Nimirum, quod Sp. Sanctum Schiſmatici, quem habere non poſſint, multo minus dent. Quam eatenus probat, ut tamen nihilo minus, ratum eſſe eorum Baptiſmum velit, quia viſum fuerat *Aſiaticis* ita faciendum, οἰκονομίας ἕνεκα. Quo ipſo oſtendit, irritum declarari potuiſſe, ſi Eccleſiæ ita viſum fuiſſet. Quare & *Encratitas*, etſi ratum ipſi Eccleſiæ Baptiſmum eſſe voluerant, qui deficientes ad ſe ab Eccleſia non rebaptizabant; Tamen propter Hæreſim, (ſecundum *Canonem* Apoſtolorum XLVI.) rebaptizandos eſſe. Verum, ne redeuntibus ad Eccleſiam obſtet, quod rebaptizari nolint, non recuſat, quo minus diſpenſetur in re tanti momenti; Si tamen in eandem ſententiam plurium *Sacerdotum* conſenſus concurrat, *Can.* I. & XLVII. eandem rationem edit *S. Hieronymus*, in dialogo *Luciferiani* cum *Orthodoxo*, non ſolum cur reciperentur ſine Baptiſmo

Baptiſmo, qui ab *Arianis* ad Eccleſiam redirent Laici, ſed etiam cur recipiendi eſſent in Ordine ſuo Epiſcopi; de quo conflatum erat Schiſma *Luciferi*. Fatente enim *Luciferiano*, propterea recipi Laicos ſine Baptiſmo, *Quoniam nemo convertetur, ſi ſcierit ſe rebaptizandum; & ita fiet, ut nos ſimus cauſa perditionis eorum, ſi repudientur*; ſubjungit Orthodoxus; *Tu, in eo quod recipis Laicum, unam animam recipiendo ſalvas; & ego in recipiendo Epiſcopum, non dicam unius civitatis populos, ſed univerſam, cui præeſt Provinciam, Eccleſiæ ſocio; quem ſi repellam, multos ſecum in ruinam trahet.* Quod ſi recipiamus; quod ex ſenſu totius Eccleſiæ ſcribit *S. Hieronymus*, nullam aliam, niſi conſervandæ, inſtaurandæve Unitatis rationem fuiſſe, cur ab Hæreticis Ordinatos in Ordinibus ſuis reciperet Eccleſia; quis aliam quærat, cur ratus Baptiſmus Schiſmaticorum fuiſſe debuerit? Equidem concedendum eſt *S. Auguſtino*, nihil eſſe, cur militiæ characterem, à Pagano impreſſum, Imperator ratum non habeat; Ac proinde, cur militiæ Chriſtianæ characterem, a deſertore Schiſmatico impreſſum, Eccleſia probante, probare Deus cenſendus non ſit. Nec tamen, juſſiſſe Deum, ratum eſſe characterem ſuum, a deſertore quovis impreſſum, conſequens erit; Tantum, Eccleſiam penes eſſe voluiſſe, ratum habere, ſi videretur expedire militiæ ſuæ. Idem oſtendit *Dionyſius Alexandrinus*, quem, Unitatis non ſolvendæ *Romanæ* Sedi auctorem fuiſſe, illud oſtendit quod ad *Xyſtum P.* I. ſcribens, *Stephani* ſucceſſorem, *Epiſtolam* de *Baptiſmo* II., *Cappadociam*, *Ciliciam*, *Galatiam*, confiniumque *Gentium* Eccleſias, *Synodorum* decretis jampridem conſtituiſſe ſcribit, ne ſine Baptiſmo reciperentur, qui ab Hæreticis redirent. Itaque ſi eorum communioni nuncium remitteret, Schiſma conflatum iri. Hæc ſe apud *Stephanum*, *Dionyſius*, conteſtatum fuiſſe, ita *Xyſto* ſcribit, apud *Euſeb. Hiſt. Eccleſ.* VII. 5. Καὶ ὡδὲ τότων, ἀυτῷ, πάντων, δεόμενο ἐπέστειλα. Quamvis, ex Epiſtola *Dionyſii* ad *Xyſtum*, mutilum ſit teſtimonium ab *Euſebio* productum, ſatis conſtat, nihil

aliud *obteſtando* Dionyſium *rogaſſe*, niſi, ne à Communione, propter adverſa decreta recederetur. Idem, de *Synodorum* prius dictarum decretis, in *Epiſtola* ad *Philemonem* de *Baptiſmo* III. apud *Euſebium* VII. 7. Ὧν ἐγὼ τὰς βύλας ἀνατρέπων εἰς ἔριν καὶ φιλονεικίαν ἀυτοῦ ἐμβαλεῖν οὐκ ἐθέλω. ὁ γὰρ μετακινήσεις, φησὶν, ὅρια τοῦ πλησίου σου, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες σου. *Quorum ſententias & ſtatuta ſubvertere, eoſque ad jurgia, & contentiones excitare equidem nolim: Scriptum enim eſt; non commutabis terminos proximi tui, quos Patres tui conſtituerunt.* Quid enim hoc ſibi vult, niſi, ſalvis manentibus *Synodorum* decretis, Communionem integram eſſe? Ex quibus conſtat, contentionem illam, quam *S. Cypriani* demonſtrant Epiſtolæ, reſpectu unitatis Eccleſiæ ſuperatam. Eamque, etiam in gravis momenti quæſtione, quæ de veritate baptiſmi, & de ſalute verſabatur, priores tuliſſe. Eſt enim ſupra demonſtratum, ſi verum ſit, in quo hodie omnes conſentiunt; (irritum eſſe Baptiſmum, qui in Fidem S. Trinitatis non detur) omnino cum irrito Baptiſmo receptos in Eccleſiam multos, ab iis, quos, ab omnibus Hæreſibus venientes, ſine Baptiſmo recepiſſe oſtendimus. In alterum quidem extremum peccabant partes S. *Cypriani*; Qui, etiam à Novatianis venientes, (quos de Fide S. Trinitatis non diſſenſiſſe Eccleſiæ conſtat) quaſi Deo jubente, rebaptizandos contendebant. Sed cum de eorum Baptiſmo non contendit S. *Cyprianus*, quorum irritum Baptiſmum eſſe debere contendit; cum Stephanum Romanum graviter damnat, cum *Firmiliano*, quod, negata hanc ob cauſam communione, unitatem Eccleſiæ violaret; Quis Eccleſiæ unitatem à Deo inſtitutam neget, quam omnis ab initio Eccleſia agnoſcit? Vicit unitas extremas partes, & veritatem ſuis finibus terminavit; Ut neque irritus cenſeatur Baptiſmus in Fidem Trinitatis, neque ratus qui in eam non fiat. Et nos eam ſine re titulum eſſe volumus, per quam tanti momenti veritatem retinemus? *Arius* ultimo loco erit, qui cum univerſum Orbem Chriſtianum commoviſſet,

&

& diſſimulato ſenſus ſui veneno, *Conſtantinum* primum, inde Conſtantium in partes traxiſſet, ſpe pacis, inſuper habito decreto *Niceno*, conciliandæ; Conſenſu eorum, qui, in ejus decreti ſtabilitate, retinendæ Fidei ſpem poſitam videbant, *Imp. Auguſtus*, Imperii opibus in tot Concilia impenſis, fruſtra fuit. Cumque pro *Eunomio*, qui fine fuco *Arii* Hæreſim profeſsus fuerat, *Imp. Valens* idem contenderet, conſenſu Eccleſiæ nihil obtinuit; donec favente Eccleſiæ *Theodoſio*, Concilio *Conſtantinopolitano* tota peſtis extincta eſt. Quod quis futurum fuiſſe credat, in tam difficili veri a falſo diſcernendi, tam difficili Imperatori obſiſtendi Lege; niſi Eccleſiæ unitatem, retinendæ veritati Fidei divinitus inſtitutam, in retinendo decreto *Niceno* conſtare, recte judicaſsent? Hanc eſse totius hujus rei geſtæ ſeriem ac ſummam, neque hic demonſtrandum eſt; quod, non niſi, exhauſtis in hanc diſputationem rerum Eccleſiaſticarum geſtis, & Annalibus eorum recenſendis, confici poteſt; nec poſtulandum ab eis, qui recenſendorum antiquitatis monimentorum peritiam non habent, quia laborem defugiunt, ut judicium ſibi ſumendum putent. Nam qui, his animadverſis, hiſtorias Eccleſiæ tractandas ſuſcipiat, is, vera eſse quæ ponimus, ſi poteſt, neget. Quibus expoſitis, illud *Tertulliani* manifeſtum erit, *de Præſcript. cap.* XX. *Itaque tot & tantæ Eccleſiæ una illa eſt, ab Apoſtolis prima, ex qua omnes. Sic omnes primæ, & Apoſtolicæ, dum una omnes probant veritatem: Dum eſt illis communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & conteſſeratio hoſpitalitatis. Quæ jura, non alia ratio regit, quam ejuſdem Sacramenti una Traditio.* Habes, paucis verbis, tot ante ſeculis expoſitam, totius hujus ſententiæ rationem.

Non eadem fuit, a Concilio *Epheſino*, fortuna Eccleſiæ. Dejectus Sede *Conſtantinopolitana Neſtorius*, etſi in exilio mortuus ſit; apud *Orientales* tamen, nomen & opinionem ſancti doctoris obtinuit. Quod ut, qua ratione primo factum ſit, nulla extat hiſtoria; (niſi apud *Theodorum* lectorem *Poſt Concilium* Epheſinum.

extare eam velis; in cujus Collectaneis brevis admodum & tenuis ejus extat memoria) Sic, num Hæresin etiam, *Ephesi* damnatam, una cum nomine suo propagaverit; non sine ratione disputari video. Illud constat, apud eos qui belli sacri historias scripserunt; adeo late obtinuisse ejus nomen temporibus ejus belli, ut cum reliquo Christianismo de amplitudine certare posse putent ejus Sectarios. Item, à Concilio *Chalcedonensi*, dejecto Sede *Alexandrina* Dioscoro, tantum extitit de ejus nomine contentionis, ut ne nunc quidem Concilium illud agnoscant *Abyssini*, *Alexandrinæ* Sedi, a Christianismi sui initio subditi. Et tamen a Fide eos alienos non esse, non sine magna probabilitatis specie a multis asseritur. Quare neque de *Jacobitis*, (qui *Jacobi* cujusdam *Zanzali*, id est *exigui* hominis *Syri*, Sectæ cujusdam inter *Acephalos Capitis*, instinctu, *Eutychianum* dogma profiteri vulgo feruntur) satis constare videtur, a Fide alienos esse. Hic, cum de Hæresis crimine res dubia sit, quis dubitet, etiam fide integra, scissæ Communionis Ecclesiasticæ nomine, graviter in Deum peccatum? Itaque Unitatem Ecclesiæ, in Communione positam, divinitus institutam quis dubitet? Omnino, omnis de conservanda Ecclesiæ unitate contentio, sive exitum habeat, sive conatu excidat, peccato scissæ concordiæ, Dei institutionem violatam ostendit.

De Schismate Acaciano.

Commemorandum est hoc loco Schisma *Acacianum*, propterea quod subsistere nunquam potuisset, nisi receptus fuisset, more quidem Ecclesiæ, *Canon*, quem non magis scriptum quisquam ostendat, quam summis Potestatibus scribi Leges possunt, quæ propterea illis non scribuntur, quod scriptis legibus summæ futuræ non sint. Sed *Acacius*, Episcopus sub *Zenone Aug. Constantinopolitanus*, cum *Joannem* quendam, electum *Alexandriæ* Episcopum, neque ipse neque *Zeno* ferret, iniit cum ipso consilium, evehendi ad illam Sedem *Petrum* quendam *Mongum*, studiis eorum nitentem, quibus, *Nestorianismum Chalcedone* stabilitum, persuasum erat *Alexandriæ*;

Alexandriæ; ſub promiſſi Lege, revocandi ad Fidem & ad Unitatem Eccleſiæ, partes ſuas, ſi, tacito *Chalcedonenſis Synodi* decreto, revocarentur Imperiali decreto ad Communionem, qui propterea tantum diſſidebant, quod in facti tantum veritate impoſitum ipſis fuiſſet, a diſcidii auctoribus. Ceſſit male, male conſulta res. Nam & *Petrus*, cum neque *Edictum Imperatoris*, nec Sedis *Conſtantinopolitanæ* auctoritatem ſatis eſſe cerneret, partibus ſuis ad Unitatem revocandis, partium ſuarum caput eſse ſatius duxit, quam privatus Eccleſiæ Communionem retinere. *Acacio* autem anathema dictum eſt a *Felice P.* II. & *Romana* Sede; quamvis novo, ut mihi videtur, exemplo. Neque enim ullum adhuc exemplum inveni, ſub anathemate poſitæ, vel minoris Sedis quam *Conſtantinopolitana* fuit, propter diſſidium Canonicæ adminiſtrationis. Satis hactenus viſum fuerat, ſuſpendi Communionem; ut ex ejus ſuſpenſæ incommodis diſcerent Canonicæ diſciplinæ negligentes, ad mentem redire. Quod ex diſſidiis de Paſchate, de rebaptizandis Hæreticis, de *Athanaſio*, & toto certamine *Ariano*, deque *S. Joanne Chryſoſtomo*, conſtare poteſt. Hujus igitur diſcidii, (quod quadraginta aliquot & quinque annos duraſſe, ex *Facundo Hermianenſi* intelligimus) totus fundus fuit Eccleſiæ mos; qui communicantes Hæreticis, Hæreticos haberi Eccleſiæ jubebat. Exitus litis ad aliam diſputationem pertinet. Hic ſtatum tantum ejus annotare ſatis erat; quem nullum alium fundum habere potuiſſe reperiet, qui *Liberati Breviarium*, *Leontium* de Sectis, præcipue autem *Facundum*, *Hermianenſis* in *Africa* Eccleſiæ Epiſcopum, in Opere de tribus capitulis, inque libello adverſus *Mucianum* recenſuerit.

De Hæreſi & Schiſmate, apud Deum & Eccleſiam.

Exiſtit ex dictis, quod ad propoſitam diſputationem obſervari multum intererit; etſi non nimis anguſtis ab homine Theologo finibus terminandum, cujus judicium ad totam Eccleſiam pertinet; diſcrimen ſcilicet Hæreſis a Schiſmate. Cum enim Hæreſis diſcidium Eccleſiæ intelligatur

ligatur, de causa quæ ad Fidem pertineat; manifestum est, non omne Schisma Hæresin esse, etsi omnis Hæresis Schisma sit. Si enim minoris momenti sit causa Schismatis, quam ut ad Fidem pertinere posse putetur, videtur constare discriminis ratio, quam Ecclesiæ interfit obtinere; Quamvis usu Scriptorum Ecclesiæ, etiam Schismata Hæreses dicuntur, propter aliquam sententiam sponte susceptam, quæ materia sit, sine qua Schisma non subsistat. Sed cum sententia sponte electa materia sit Schismatis; & in eligenda sententia in Deum peccetur, priusquam, in eadem ad discidium propaganda, peccetur etiam in Ecclesiam; Necesse est omnino, non minus quoad solum Deum, quam quoad Ecclesiam etiam, tam Hæresim tum Schisma intelligi. Nimirum, qui aliquid, ex necessitate salutis, Fide tenendum, corde non credit, salute apud Deum excidit; etiamsi, trahendis ad suam sententiam aliis, ad partes in Ecclesia faciendas, ne viam quidem affectet. Tum, qui partes in Ecclesia facere velit, reus est apud Deum, etiamsi quod velit, non efficiat; Nec peccati ab eo diversi, quod Schismatis nomine intelligi solet. Itaque, non minus adversus Deum solum, quam etiam in Ecclesiam, tam Hæresi quam Schismate peccari potest; etsi de eis solis, quæ in Ecclesiam peccari manifestum sit, nominum usurpatio extiterit. Sed, quia non una est ejus significatio, quod ad salutem necessarium sit Fide teneri, propterea, Schismatis ab Hæresi discrimen, non nimis angustis finibus distinguendum est.

CAP.

CAP. XIV.

Intra fines Traditionis Catholicæ errore immunis, interpretandam Scripturam, decernendum de Fide. Quatenus de eis, quæ non neceſſe ſit ad ſalutem ſingulorum Fide teneri, decernendum ſit. Leges etiam Apoſtolicas mutari poſſe; Non eas quæ Unitatem continent. Quatenus Eccleſiæ Unitas ad ſalutem neceſſaria.

Præſidia intelligendæ Scripturæ omnia Eccleſiæ conſenſum deſiderare.

HIS conſtitutis, quantum ad Scripturæ ſenſum ſtabiliendum profectum ſit, facile erit diſpicere. Ad inveſtigandum Scripturarum ſenſum, linguarum, tum in quibus initio ſcriptæ ſunt, tum in quas antiquitus transfuſæ cognitio, antiquitatis tum Hebraicæ tum Chriſtianæ peritia, ſcopi textuſque ſingulorum locorum examen, denique accurata, ex receptis de communi Chriſtianiſmo, tanquam principiis ratiocinatio; hæc ſunt quæ ſenſum Scripturæ extra quæſtionem ponunt, quoties extra quæſtionem poſitus videri debet. Nam, quod eſt tandem cujuſvis ſcriptoris Opus, quod ſine auctorum, ſive ſive tempore, ſcribendi genere affinium collatione, adhibita ratiocinatione etiam accurata, intelligi poſſit. Non poteſt dubium eſſe, quo hæc copioſiora adfuerint, tanto magis in Scripturis intelligendis profectum iri; non ita tamen, ut clariorem Scripturarum intelligentiam doctis conceſſam, majori parti, hoc eſt indoctis, probatum unquam iri ſpes ſit. Itaque, quamvis ad ſenſum Scripturæ in luce ponendum proficere hæc negari non poſſit; quantum tamen, ad diſcernendam lucem in quam productus eſt, profectum ſit, res ipſa docet. Nam, de iis quæ Geometria ſemel demonſtravit, quis litigat? Senſus Scripturarum, quanto clariori literarum & eruditionis luce perfuſus eſt, à renatis melioribus literis, tanto plus ad ſerendas lites valuit, quam finiendas. Nimirum

mirum, etsi plus vident in Scripturis literis instructiores; tamen minus videntibus cæteris, novarum litium materia evadit, quod ad illustrandam veritatem eruditio honesta excogitat. Itaque, non valet ad Legem unitati Ecclesiæ ponendam, quæ ineruditos non minus quam doctos teneat. Quod si verum sit, eruditis ad pietatem Christianam optimi consulendum est, quod fines quosdam, interpretandæ Scripturæ, Ecclesiæ consensus statuit; quos extra, recipiendum non sit, quod pro ejus sensu venditatur. Non desunt, qui Ecclesiasticorum scriptorum nomina & authoritatem tanto studio, ad Scripturas interpretendas allegant, ac si suffragiorum numero vincendum sit. Atqui quæ spes est, quæ ratio, singulorum Scripturæ locorum sensum Traditione haberi posse putare? Quasi non optimi consulendum sit, si in paucis, (fidei veritatem, & Ecclesiæ unitatem continentibus) Traditionis consensus obtineat. Sane, nisi Ecclesiæ unitas obtinuisset, obtinere Traditionem potuisse, insaniæ est existimare. Cum autem Ecclesiæ Unitatem fide veritatis, Legibus unitatis quibusdam constare manifestum sit; obtinente Ecclesiæ unitate, obtinuisse & fidem communem, & leges, necesse est. Hinc Catholicæ nomen obtinuit, distinguens eam à sectis quas non agnosceret. Non quasi numero constare Ecclesiam perpetuum sit; Quod in contentione cum *Arianis* non semper sensu dijudicari potuit; Sed quod consensus omnium seculorum numerum habeat indicium veritatis. Neque enim ratio fert, ortum alicubi segregem de Christianismo sensum, qui non afferebatur eis rationibus, quibus communis Fides stabat; perinde ac communem Christianismum, propagari. Itaque recte Optatus, *Catholicam* dici, quod *rationalis sit, & ubique diffusa. Tertullianus* certe Traditionem solam Hæreticis præscribit; negans eos ad disputandum ex Scripturis admittendos. Sed profecto multum opinione sua falsi sunt, qui, ejus exemplo, putant se omni ex Scripturis disputatione, in hodiernis controversiis, supersedere posse; Traditionis

ditionis ſolius ac Eccleſiæ Catholicæ nomine revinci, qui R. Sedi diſſident. Nam, contra quos agit *Tertullianus*, illi, aliunde quam ex Scripturis hauſtam ſcientiam, ſententiæ ſuæ prætexebant; quod ex eis quibus cum agimus nemo facit. Ita igitur aſſerenda eſt Traditio Fidei, non quaſi aliquid in ſe habeat, quod in Scripturis oſtendi non poſſit; Non quaſi verum totius Scripturæ ſenſum contineat; Sed quod adverſus eam nulla valere poſſit, nulla recipi debeat Scripturæ interpretatio. Hæc quia obtinebat, damnata eſt Hæreſis tum *Ariana*, tum *Pelagiana*; Quia non obtinet, damnata quidem eſt Hæreſis *Sociniana*, (quæ tum Samoſatenianam tum *Pelagianam* videtur inſtaurare:) Sed damnata non extinguitur, quia non obtinet, quæ obtinere debet. Non quod metuendum unquam ſit, ne ſola per ſe Scriptura recte ratiocinantem in aliquam Hæreſim impellat, adhibitis eis præſidiis quæ diximus. Sed quod non omnium eſt, quorum ſalutis intereſt, vel idoneis præſidiis inſtructos eſſe, vel recte ratiocinari. Cum autem Eccleſiæ unitas partibus factis interpellata non eſſet, conſenſus Eccleſiarum in eum ſenſum, quem pro Fide ſe accepiſſe teſtabantur, facile repudiabat eum ſenſum Scripturæ, qui in Traditæ Fidei fines incurreret. Sic igitur Hæreſes omnes ab Eccleſia damnatæ ſunt, quod traditis abſonæ, & primum viſæ ſint, & cognoſcendo comprobatæ. Itaque habemus, quid Catholicum cenſendum ſit, & quo Catholicæ nomen Eccleſia obtinuit; quod illud profiteatur, quod ab initio traditum, omnes Eccleſiæ, communionis inter ſe jure & vinculo colligatæ, agnoverint; quarum conſenſu, Legem hanc eſſe communionis & conſtituendæ, & retinendæ, conſtare poſſit. Neque enim ſingulorum ſcriptorum ſententiis & opinionibus conſtat, quantumvis vel Sanctorum, vel in Scripturis eruditorum; ſed veritatis hiſtoricæ fide infallibili, fidei profeſſionem eandem commemorantis. Ex quibus etiam manifeſta eſt ratio, quare neceſſe ſit, quæ ad ſalutem omnium neceſſaria ſunt Scripturis contineri, ex noſtra ſententia; quæ conſen-

ſum Eccleſiæ, ad limites interpretationi Scripturæ figendos, requirit. Quid enim certius, quam eam Fidei Regulam Scripturis contineri, extra cujus ſenſum, nulla interpretanda Scriptura ſit? Quam, quicquid omnibus ad ſalutem credendum ſit, intellecta juxta Fidei Regulam Scriptura contineri? Nam ea tantum Scripturis contineri, quæ ad ſalutem neceſſaria non ſint, quis credat?

Quæ vis Traditionis, tum quæ ad Fidem, tum ad Unitatem conſervandam.

Quid autem valeant hi limites, exemplo ſit Socinus; qui, fidem Trinitatis & Chriſti ſatisfactionis à ſe idoneis rationibus ſublatam, ſatis habuit, ſi interpretationem excogitare poſſet, quæ vim earum Scripturarum, quibus utramque expreſſam credit Eccleſia, eludere videretur. Satis id quidem impudenter, multis in locis; quis negat? Neque enim putandum eſt, recte adhibitis ſubſidiis eis, quæ ad intelligendas Scripturas comparata eſſe dictum eſt, poſſe, rectè ratiocinando, aliud a veritate exiſtere, etiamſi Traditionem Eccleſiæ ſeponas. Sed qui homines idiotas, & vulgus Chriſtianorum, iſtiuſmodi laqueorum periculo exponendos putet, is demum, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt omnia, omnibus quorum intereſt aperta eſſe in Scripturis, aſſerat: Is Dei conſilium, inſtituendæ communionis Eccleſiaſticæ, inſuper habendum putet: Is, abjecto Catholicæ Traditionis præſidio, tirones Eccleſiæ, cum gladiatore Socino (veterano vel veteratore) depugnare jubeat. Neque alia ratio eſt, cum de inſtitutis & ritibus Eccleſiæ, quæ ab initio conſuetudine non ſcripta tenebantur, nomen Traditionis uſurpatur. Nam, quæ in uſu fuiſſe, vel omnibus Eccleſiis, vel quibuſdam, ſed reliquarum Communioni innexis, veritatis hiſtoricæ auctoritas fidem facit, ea communi Fidei obſtare non poſſe, ea diſcidii cauſam idoneam præbere non poſſe, unitas Eccleſiæ evincit. Neque enim mores, & ritus, & inſtituta, & omnino Leges Eccleſiæ, vel Scripturis, vel Traditione contineri poſſe, putandum eſt; Quam, poteſtatem à Deo ac jus Legum ſibi condendarum accepiſſe probavimus; Fruſtra omnino, ſi nullam

lam innovandarum Legum causam habitura esset. Satis est, probatas Ecclesiæ Leges communi Fidei adversas esse, videri non debere. Satis & nobis, & Ecclesiæ, ad eam immunem à discidio præstandam; (Sive discidii causa ad Fidei & salutis necessitatem pertineat, & Hæreticos faciat dissidentes Ecclesiæ, sive non pertineat, & faciat tantum Schismaticos) Satis præsidii in Traditione, ad Scripturas adhibita, inveniri. Est enim excipiendum, quantumvis Legum suarum mutandarum, in eam formam, quæ temporibus, & locis, & omnino ei rerum statui, qui consensu generis humani extiterit, accommodata sit, Ecclesiæ jus esse oporteat; Non ita tamen, ut ab institutis ab initio traditis discedere possit, quibus regiminis forma contineri videatur, quæ eandem à primo ad secundum Christi adventum Ecclesiæ societatem præstare debeat. Itaque bene observatum est, ab hominibus antiquitatis Canonicæ peritissimis, hoc interesse Ecclesiæ Legibus, & Civilibus, quod harum posterior quæque priori deroget, & majorem vim habeat, propter summæ potestatis imperium; cujus, ut in testamento, ultima voluntas rata sit. At in Ecclesia, non solum si de Fide decernatur, exigendum est quicquid constituitur, ad id quod ab initio Traditum constare possit; sed etiam in Ecclesiæ institutis, comparandum est quicquid innovatur, ad illud instaurandum, quod ab initio obtinuit. Sed, hujus rei si quis causam quærat, non inveniet rationem ab ea diversam, quam nos hic prodimus.

Traditio Catholicæ, non decretum presentis Ecclesiæ, errore immunis.

Neque tamen propterea Ecclesiæ decreta infallibilitatis jure gaudere censendum erit, quod Ecclesiæ Catholicæ Traditio nec falsa esse possit, nec fallere. Nam Traditio Ecclesiæ Ecclesiam, decretum Ecclesiæ Ecclesia constituit. Illa antiquior est ipsa Ecclesia, cujus professio Ecclesiam constituit; Hæc à voluntate Ecclesiæ proficiscuntur, eique vim suam debent. Ecclesiæ authoritas, professione Catholicæ Traditionis nixa, quæ ad retinendam, propagandam-

ve Christianæ pietatis, cum Ecclesiæ unitate, puritatem facere putet, decernens, vinculum eis injicit, quibus informandis decernit. Itaque omnino duplex est Catholicæ Ecclesiæ definitio: Altera presenti seculo continetur; cujus decretum efficaci partium, id est, omnium Ecclesiarum consensu, (nimirum dissentiente nulla, cujus ad tam late diffusam societatem ratio habenda sit) discerni oculis, & communi hominum sensu potest. Altera omnium seculorum & locorum Ecclesias complectitur; cernitur autem in prima Apostolorum successione, quam diu ab eorum institutis, vel addendo, vel demendo, vel mutando discessum esse, ostendi non possit. Nam si Ecclesia omnium locorum ac temporum unum sit corpus, omnino ab institutis Apostolicis, quæ ad unitatem eam pertineat, quæ minus, judicandum est. Itaque breviter pronunciandum, Ecclesiam quidem universam Infallibilem esse; Id est, quicquid ad eam fidem pertinet, quam ab initio omnis professa est Ecclesia, id falsum nullo modo esse posse: Quicquid autem ab initio universa Ecclesia, pro Lege tenuit, id nullam Ecclesiæ partem posse repudiare. Quin, siquid antiquitus ita in Ecclesia observatum sit, ut tamen non constet, universæ Ecclesiæ Legem fuisse; id tanquam *regulæ fidei* repugnans, hodierno die repudiari non posse. Neque enim Ecclesiæ Communio sepes esset & limes Christianismi, si possent reliquæ Ecclesiæ communicare, qui aliquid Christianismo; id est, Regulæ Fidei adversum usurparent. Quod autem ad decreta Ecclesiæ attinet; sive suffragio præsentium, quorum authoritatem reliqui sequantur, constituta sint, sive literarum & internunciorum commercio, mutui consensus vim, publice promulgati obtinuerint; Ea si Fidem spectent, ita demum extra erroris aleam erunt, quatenus intra metas Traditionis Catholicæ se continent: Nec aliud statuunt, quam quod manifestum sit, vel expresso totius Ecclesiæ consensu stare, vel rebus in ea receptis, necessariæ consecutionis vinculo connexum esse. Quod si Leges Ecclesiæ

fiæ dicas; Ita demum firma erunt quæ decernuntur, ſi nihil ſit, quare videri debeant unitatem Eccleſiæ violare; Quæ una ab initio ad finem Chriſtianiſmi eſſe non poſſit, niſi eis Legibus vivat, quæ eædem videri debeant, quatenus rerum ſtatus diſcrimen non poſtulet. Sane, quantum in in reliquis hominum rebus mutationis ac diſcriminis temporum differentia induxit, tantum etiam in Eccleſiaſticis. Atqui, eiſdem Legibus Eccleſiæ communionem regi poſſe, in cujus ſtatum, temporum mutatione, tantum diſcriminis invectum fuerit, id vero ἀηδωσία διανοίας fuerit, quam vocat *Ariſtoteles*, exiſtimare. Et tamen Leges ejus, quas priorum temporum Eccleſia probaverit, tanquam Chriſtianiſmo adverſas repudiare, unicam Dei Eccleſiam repudiare eſt; Leges autem univerſim receptas repudiare, niſi univerſa Leges ſuas repudiaverit, ejus communione cenſeri nolle.

Hujus ſententiæ auctores eſſe debent, ſi ſuas ipſi rationes recte reputent, quicunque Concilii Univerſalis auctoritatem, auctoritate Papæ ſuperiorem etiamnum contendunt. Non quod hic locus ſit tantæ diſputationis definiendæ; Sed quod ejus definiendæ nulla ratio ſit, ſine totius Eccleſiæ Traditione. Inſpiciantur *Joannis Launoii Pariſienſis Theologi* Epiſtolæ; cujus eruditio & diligentia non patitur me actum agere, recenſendis Doctorum ſententiis, rebuſque geſtis Eccleſiæ ad hanc cauſam pertinentibus. Mentiar ſi aliam rationem ſententiæ ſuæ edant, præter totius Eccleſiæ Traditionem, Doctorum ſententiis, rerumque geſtarum memoria proditam. Nam ſi provocetur ad Scripturas, vel hinc vel inde, eandem ſententiæ ſuæ rationem edunt; continendum eſſe earum ſenſum eis finibus, quos uſus ac ſenſus totius ab initio Eccleſiæ determinant. Quod ſi Concilii Generalis, Eccleſiam ſui ſeculi totam repræſentantis, auctoritatem, ſola totius Eccleſiæ Traditio affirmet; procul abeſt, ut ullum Concilii Generalis decretum erroris eſſe immune aſſeri poſſit, quod totius ab initio

Rationes hujus ſententiæ.

initio Ecclesiæ Traditio non asserat. Itaque nimis securi sunt, qui, de Conciliis Generalibus auctore Papa actis & probatis, confectum sibi putant, extra erroris aleam positum esse, quod de Fide decernant. Quis enim credat; saltem qui Legem Fidei ad Ecclesiæ auctoritatem supponi sciat; propterea, non errandi dotem divinitus indultam conventui eorum, quorum sit, Ecclesiarum suarum consensum præstare; quod se invicem præsentes intueri possint? Præsertim qui sciat, gratiorem Deo Ecclesiarum consensum futurum, qui solius Fidei intuitu convenit; (Qualem esse oportet, quem inter absentes Ecclesiæ causa expediat) quam qui per seculi ambitum obtineat; Qualem esse oportet, in quem, Concilium non sine seculi potestate coactum convenit. Sane, ad expediendum Ecclesiarum consensum cœtus Concilii plurimum facit; Ad auctoritatem decreti in illustri loco ponendam, tantundem. Ad securitatem non errandi omnino necesse est, rationem sive subesse, sive præesse, quæ Legem Fidei, Ecclesiæ auctoritate antiquiorem, salvam præstet, ut Dei Ecclesiæ præsentis promisso, locus esse possit; Quod sola totius Ecclesiæ Traditio facit. Itaque cum Concilium *Jerosolymitanum, visum Spiritui S. & nobis* pronunciat, *Act.* XV. 28. putandum est, Legem promissi Dominici ab eis intellectam; Quam ipse præmiserat, cum *ecce ego vobis præsens adsum ad finem usque seculi, Matt.* XXVIII. 20. discedens pronunciat. Nam cum Ecclesia tunc nulla esset, ut dictum est, cum Apostoli ad finem seculi superfuturi non essent, necesse est, Ecclesiæ sequenti Apostolos præsentem se Dominum polliceri. Sequi autem Apostolos ita demum intelligi potest, si Legem eam Fidei & salutis teneat, quam à Domino acceptam Ecclesiæ ipsi tradiderint; Si Ecclesiasticæ Communionis eas Leges sequantur, quas Apostoli primum, &, accepta ab Apostolis auctoritate, Successores ipsorum & Vicarii Ecclesiæ tradiderint. Itaque ex eis, qui Concilii Generalis auctoritatem auctoritate Papæ superiorem asse-

ruerunt

ruerunt, neque numero pauci, neque auctoritate obscuri Doctores eo delapsi sunt, ut absolutam ab omni exceptione & limitatione non errandi dotem & privilegium, soli omnium locorum ac temporum Ecclesiæ, propter totius Ecclesiæ Traditionem, deberi fateantur. Puta me dicere *Gulielmum Occamum, Petrum Alliacensem, Thomam Waldensem, Nicolaum Cardinalem Cusanum, Nicolaum Abbatem Panormitanum & Antoninum Archiepiscopum Florentinum, Nicolaum de Clamengis*; quorum testimonia *Robertus Baronius*, *Apologiæ* pro disputatione sua de objecto Fidei *Tract.* V. 19. inseruit. Igitur non errandi dos ac privilegium ita demum tribuendum erit Generalis Concilii decreto, quatenus frequentia tam illustris conventus non videatur ferre, ut omnes in eo consentiant, quod Fidei Legi, vel Ecclesiasticæ Communionis Legibus deroget; quarum firmitate constat ipsorum auctoritas, qui decernunt. Quod si eo valeat studium partium in Ecclesia, ut quod sive Papa, sive Concilium, sive cum Concilio Papa decernat, eo ipso traditum ab initio Ecclesiæ contendatur, quantumvis, semel traditis adversum, sensu hominum communi usurpari possit; Tum vero necesse est excipi, ita demum Ecclesiam errare posse, si se limitibus Traditione Ecclesiæ definitis non contineat. Omnino hac professione constat Ecclesiæ Unitas, cujus Communio, ad singulorum salutem valeat, qui ob hanc professionem, in ejus Communione, tanquam sensibus subditæ, salutem sibi quærendam putent. Cum enim non nisi in Fide exploratis salutem promittat Dominus; Necesse erat ita consuli Ecclesiæ, ut neque à Lege salutis, neque ab Unitatis Ecclesiasticæ Legibus desciscí posset ab eis, qui Vicarios se Domini meminissent; Et tamen ab eis desciscí posset, qui Vicarios se ac Ministros obliti, pro Dominis gererent.

Præterea, his positis, rationem regundorum finium Ecclesiasticæ potestatis clarissimam obtinuimus. Nimirum, sicut in Regulam fidei jus nullum habet Ecclesia, sed tuendæ tantum fidei Regulæ Officium; (quod, cum ministerium

Fines potestatis Ecclesiæ, in decernendo de Fide.

ſterium tantum ſonet, auctoritatem tamen, ſine qua miniſterium fruſtra ſit, ſecum affert) Ita in Eccleſiæ Leges, nihil eſt in quo jus non ſit Eccleſiæ ac poteſtas, quatenus quidem retinendæ unitatis ratio vel poſtulet, vel ferat; Poſtulet quidem, ut recte factum cenſeri debeat quod decernitur; Ferat autem, ut, etſi minus recte factum, Eccleſiam tamen, id eſt ſingulos teneat. Itaque, non eſt animus dicere, de Fidei cauſis decernendi Eccleſiæ jus non eſſe. Præmiſſum enim eſt, Eccleſiæ decreta, intra terminos Lege præſcriptos; hoc eſt, quatenus intra fines Catholicæ Traditionis verſantur; extra erroris aleam eſſe. Ubi autem erroris periculum non eſt, ibi Eccleſiæ authoritatem locum habere neceſſe eſt. Et hac ſuppoſitione nititur magnificum, quorundam ex eis quo dixi Eccleſiæ Doctorum effatum; ſingularis hominis, manifeſto Scripturæ teſtimonio muniti, pluris eſſe, quam generalis Concilii auctoritatem, eodem deſtituti; quatenus quidem demonſtratum eſt, nullum eſſe manifeſtum Scripturæ teſtimonium, extra fines Catholicæ Traditionis. Ego quidem libenter admodum recipio, quod à quibuſdam maximæ auctoritatis Eccleſiæ Doctoribus traditum video; Scripturam univerſam *Fidei Regulam* eſſe; Quatenus quidem de ejus ſenſu conſtet. Cum enim dictum ſit, non poſſe eſſe Fidei Eccleſiæ Legem (nullo minus autem ritus Eccleſiaſtici) eum Scripturæ ſenſum, qui intra terminos Traditionis Eccleſiaſticæ non verſetur; Erit quidem ſenſus Scripturæ, quem quis uſu literarum ac pietatis aſſecutus fuerit, ei Lex qui ipſum aſſecutus fuerit, & credendi Regula; (nimirum quod ad Deum attinet) Cæterum Eccleſiæ in communi, Fidei Regula non erit, niſi quatenus Traditione totius Eccleſiæ continetur. Poteſt enim illud legitimæ conſequentiæ vinculo Regulæ Fidei annexum eſſe, viderique, de quo tamen jus non ſit Eccleſiæ decernendi, quod ad ſalutem creditu neceſſarium ſit. Neque enim poteſt neceſſitatem credendi ad ſalutem Eccleſia creare; quæ eis ſolis ineſt, quod

quæ Traditione Fidei Catholicæ continentur. Nimirum, quod ſemel Tradita Lex ſalutis, eis Fide tenendis contineatur, quæ ab omnibus ſalutem aſſecuturis fide teneri neceſse ſit. Nam huic rerum modulo ad ſalutem fide tenendo, vel addi poſse quicquam vel demi, communis ſalutis ratio non patitur. Sane hæc illa neceſſitas eſt, quam *mediorum* vocant, ſine quibus ſalus non contingat. Cum enim poſtmodum, propter vitæ ſtatum, alium aliorum Fidelium, niſi pergant ſinguli ea diſcere, quorum cognitione deſtituti, non poſſint in ſuo ſtatu Fidelium hominum Officium facere; tum vero neceſſitas eſt *præcepti*, communis vinculo Chriſtianiſmi, ſingulos ad ſui ſtatus Officium obligantis, qua, quæ ad ſuum Officium pertinent, ſcire tenentur. Et tamen, poteſt exiſtere decernendi neceſſitas, de eis, quæ cum vera ſint, non tamen omnibus ad ſalutem creditu neceſſaria cenſeri debent; propterea quod ſaluti quorundam ſatis conſultum ſit, eis creditis, quibus neceſſariæ conſecutionis vinculo annexa ſunt. Nam cum quælibet, de re qualibet diſſenſio, poſſit periculum unitati Eccleſiæ creare; unitatis autem cuſtodia Eccleſiæ credita ſit; omnino decernere Eccleſia & poteſt & debet etiam de rebus ad ſalutem creditu minime neceſſariis, quid docendum ſit in Eccleſia; quatenus, conſtituta docendi formula, unitatem obtineri ſpes ſit.

Sed hoc, ut intra fines poteſtatis Eccleſiæ poſitum eſt; ita, ſi rerum humanarum varietatem ſpectamus, frequentius accidit, ut quoties diſcidii periculum eſt, ad decernendum non deſcendere, magis expediat ad conſervandam unitatem Eccleſiæ. Tumentibus enim æſtu contentionis hominum animis, quid proclivius eſt, quam Deo, & erga Deum Religioni imputare, quod ſententiarum ſponte ſuſceptarum, & partium inde natarum ſtudio tribuimus? Quam partium ſtudium, Religionis ſpecie oblatum animis, charitati totius antehabere? Atqui quid diſcidium facit, niſi indicta decreto, retinendæ ſententiæ, quam Religioni te habere

Quatenus expediat, definiri non neceſſaria.

profeſſus fis, deſperatio? Quod ſi quieſcant animi, & ſedato æſtus ſui tumore, tempori permittantur molliendi, quidni ſpes ſit, poſſe ſponte hominum ſedari motus, qui agitando incaluerant? Exemplo ſint cauſæ jam dictæ, in quibus, vel conſervatam non decernendo unitatem, vel decernendo concuſſam, ſatis conſtat. Quæ ſi vera ſint, haud facile dictu erit, utrum pernicioſior ſit Eccleſiæ contendendi pertinacia, an decernendi neceſſitas. *Tertullianus* ſane, in *Præſcriptione adverſus Hæreticos cap.* XIV. ita brevem Fidei Regulam diſputationi eximit, ut reliqua omnia diſputationi libera permittat. *Hæc Regula — nullas habet apud nos quæſtiones, niſi quas Hæreſes inferunt, aut quæ Hæreticos faciunt. Cæterum manente forma ejus in ſuo ordine, quantumlibet quæras & tractes, & omnem libidinem curioſitatis effundas; ſi quid tibi videtur vel ambiguitate pendere, vel obſcuritate obumbrari. Eſt utique Frater aliqui Doctor, gratia ſcientiæ donatus, eſt aliqui inter exercitatos converſatus, aliqui ſecum curioſus, ſecum tamen quærens; poſtremo, ignorare melius eſt, ne quod non debeas noris, quia quod debeas noſti. Fides, inquit, tua te ſalvum fecit, non exercitatio Scripturarum. Fides in Regula poſita eſt. Habes Legem, & ſalutem in obſervatione Legis; Exercitatio autem in curioſitate conſiſtit, habens gloriam ſolam de peritiæ ſtudio. Cedat curioſitas Fidei, cedat gloria ſaluti.* Sed & *Irenæi* verba producam, quibus, notas & characteres rerum diſputationi Fidelium permiſſarum, vir Apoſtolis proximus ita exponit, ut habeant Scripturarum candidati unde perſpiciant, quid diſputationi permiſſum ſit, intra menſuram communis Fidei. Sic igitur ille I. 4. *Plus autem vel minus, ſecundum Prudentiam, noſſe quoſdam, non in eo quod argumentum mutetur, efficitur; & alius Deus excogitetur, præter fabricatorem, & factorem, & nutritorem hujus univerſitatis, quaſi ipſe non ſufficiat nobis; aut alius Chriſtus, aut alius Monogenes; Sed in eo quod omnia quæ in Parabolis dicta ſunt, exquirere, & adjungere veritatis argumento: Et in eo, ut inſtrumentum*

tum & diſpoſitionem Dei in genere humano factam enarret: Et, quoniam magnanimus extitit Deus, & in tranſgreſſorum Angelorum apoſtaſia, & in inobedientia hominum, ediſſerere; & quare alia quidem temporalia, alia vero æterna, & quædam cœleſtia quædam terrena unus & idem fecit, annunciare: Et quare, cum inviſibilis adparuit Prophetis Dei, non in una forma, ſed aliis aliter adeſſe: Et quare Teſtamenta multa tradita humano generi, annunciare, & quis ſit unius cujuſque Teſtamentorum character docere, & quare concluſit omnia in incredulitatem Deus, ut omnium miſereatur, exquirere, & quare Verbum Dei caro factum eſt, & paſſus eſt, gratias agere, & quare in noviſſimis temporibus adventus Filii Dei, hoc eſt in fine, adparuerit, & non in initio, annunciare, & de fine, & de futuris, quæcunque poſita ſunt in Scripturis revolvere, & quare deſperatas Gentes cohæredes, & corporatas, & participes Sanctorum fecit Deus, & quemadmodum mortalis hæc caro induet immortalitatem, & corruptibilis incorruptelam annunciare, & quemadmodum factus eſt qui non erat populus, populus, & non dilecta, dilecta, & quemadmodum plures Filii ejus quæ deſerta eſt, magis quam quæ habet virum, præconiare. Non abs re viſum, Sancti & Apoſtolici Epiſcopi & Martyris prolixum locum afferre, qui uſui eſſe poterit, in eis quæ ad ſalutem Fide teneri neceſſe ſit, ab eis quæ non neceſſe ſit, diſtinguendis. Videtur autem ſine dubio manifeſtum, ut ea quæ ad ſalutis neceſſitatem non pertineant, faciunt tamen ad ea quæ ad ſalutis neceſſitatem pertinent, ſive Fide tenenda, ſive opere exercenda, definiantur decretis quæ Legis vim habeant; ita demum expedire Eccleſiæ, ſi diſcidii periculum abſit, ſi ædificandæ Eccleſiæ cauſa, non victoriæ, decerni videri poſſint, ſi denique à pacatis, ſponte, non ingratiis à coactis accipiantur; Ita demum valitura ad Legis effectum, ſi ejuſdem voluntatis arbitrio ſtent, propter quam Chriſtiani ſumus. Neceſſitati tamen cum omnia pareant, non videtur negandum, incidere poſſe tempora, in quibus, quamvis cum periculo Schiſmatis, ad decernendum tamen deſcendendum ſit.

Non Fide, ſed Charitate, creditu non neceſſaria teneri.

Sed cum Eccleſia decreverit, non illud efficit ejus decretum quod Traditio Catholica. Neque enim neceſſe eſt ad Fidei integritatem, verum illud credere quod Eccleſia decreverit, quoties id accidit, quod accidere poſſe jam dictum eſt; ut ad aliquid decernendum deſcendi vel poſſit, vel debeat, quod Fide teneri ad ſalutem neceſſe non ſit. Sed neceſſe eſt decreto obſequi ad unitatem Eccleſiæ; quam pluris videri ad communem ſalutem, quam cujuſvis hominis ſententiam, ad ſalutem communem non neceſſariam, neceſſe eſt. Itaque rei veritas, & ejus veritatis momentum, ad implendam Chriſtiani hominis profeſſionem, neceſſitatem credendi ad ſalutem; Eccleſiæ autem decretum, unitatis obſequio tuendæ vinculum inducit. Illud Fidei Officium eſt, hoc charitatis Chriſtianæ: Nec proprie loquitur, qui, quæ ultra modum communis Fidei, ad ſalutem omnium neceſſariæ, docet Eccleſia, *Fide implicita* tenenda contendit. Neque enim Fidei eſt, eis Fidem habere, quæ nulla ratio credendi vera eſse oſtendit. Sed tamen, qui tenenda non putet, hominis Fidelis Officium non faciat. Nam quibus repugnari ſine offenſione non poteſt; quam, ad ſolvendam Eccleſiæ unitatem viam facere, neceſse eſt; ea, non quidem vera propter Fidem profiteri, ſed, ut minime ſaluti noxia ferre, propter Eccleſiæ pacem, quæ ad ſalutem communem plus facit, charitatis eſt Chriſtianæ.

In Leges latas ab Apoſtolis, Eccleſiæ jus eſſe.

Hæc cum vis ſit decreti Eccleſiaſtici, cum ſolius veritatis ratio habetur; cum ad Legem condendam decretum ſpectat, haud ſcio quid extra poteſtatem Eccleſiæ poſitum ſit; ſi Fidem & unitatem excipias, quas omnis Eccleſiæ poteſtas ſupponit. Nam, etſi prima eſſe debet communis pietatis propagandæ ratio, in omnibus Eccleſiæ decretis; hoc tamen in ipſo rerum uſu eatenus valebit, quatenus ſalva unitate Eccleſiæ obtineri poteſt; quam, quavis Lege pluris eſſe, dictum eſt. Neque mihi videtur magnum aliquid dicere, qui affirmet, ritus ab Apoſtolis ipſis, ſive ſcripto, ſive more traditos, Eccleſiæ ſive conſuetudine, ſive

decreto

decreto mutari poſſe. Non quod Apoſtolis, univerſam in perpetuum obligandi jus non eſſet; Ita ut in eorum inſtitutis, nihil ab Eccleſia mutari poſſit, quod, ad ipſorum inſtitutorum firmitatem & perpetuitatem, non interſit mutari. Sed quod ea ſit Lex rerum humanarum, in quibus cenſentur res Eccleſiaſticæ, ut ab Apoſtolis Eccleſiæ Tradita multa videri poſſint, quæ, propter rerum mutationem, intereſſe Eccleſiæ poſſit mutari. Quod ſi eis in rebus accidit, quas Scripturis Apoſtolicis conſignatas tenemus; tum vero, non eo conſilio Traditum ab Apoſtolis morem Eccleſiis à ſe inſtitutis putandum eſt, ut omnes omnium temporum Eccleſias teneret. Sic enim fieret, ut vel Fidei propagandæ, vel conſervandæ Unitati Eccleſiæ obeſſe poſſent, quæ auctoribus Apoſtolis tenenda contendas; Quorum utriuſque antiquior ratio eſſe debet, quam eorum, quæ ab Apoſtolis, non niſi ex Officio propagandæ Fidei, & unitatis conſervandæ inſtitui, ſatis dictum eſt. Nam, cum omnis Lex ejus ſocietas regendæ inſtrumentum ſit, cui datur; mutato ſocietatis ſtatu, fieri poteſt, ut Legem mutari ſocietatis ipſius interſit. Itaque ut in jure dicundo, juſtitia, quæ abſolute dicitur, in æquitate poſita eſt, ſecundum *Ariſtotelem*; quatenus nimirum arbitrii Judicis id eſt; Ita Legis mutandæ, quatenus bono communi fieri poſſit, jus eſſe ſocietati, cujus Lex eſt, neceſſe eſt.

Mos velandarum fœminarum viris non velatis.

Argumento erit *S. Paulus*, cum multis probaſſet, velandas eſſe facies fœminis in cœtibus ſacris, viris non velandas, 1 ad *Cor.* XI. 3—15. Hanc enim eſſe Apoſtoli mentem, piget alio teſtimonio contendere, poſt *Tertulliani* Librum *de velandis Virginibus*; Quo quid aliud contenditur, quam Virgines ab hac communi Regula excipiendas non eſſe? Nam qui, hoc ut probet, morem ſui temporis Eccleſiæ *Corinthiacæ* appellat, ubi tum obtinebat, ſatis oſtendit uſum, Legis ſententiæ interpretem. Et ſane argumenta quibus hoc contendit Apoſtolus à fœminis, rationis quidem dictamine nixa, ſed ſuppoſitis tum *Judæorum*, tum *Gentium* earum

earum moribus, quibus ſcribebat; ſive pudoris, ſive modeſtiæ nomine, & erga virile genus obſequii; ita demum obtinent, ſi his ſignificandis neceſſarium velamen fœminarum ſtatuamus, virorum alienum. Quod cum mores quarundam *Gentium* non receperint, quas poſtea Chriſtianas fieri contigerit; non eſt mirum, ſi pro Lege Chriſtianiſmi ſui, hoc ab initio non recepiſſe videantur. Nam ipſe etiam Apoſtolus, poſt prolixam ſatis rationum diſputationem, in hoc pronunciato definit; *ſi quis autem contentioſus eſſe videatur, Nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſiæ Dei*, 1 ad *Cor.* XI. 16. Atqui, quod ſtatuit Eccleſiæ uſus, id quidni deſtituat? Cui Apoſtolus vivus videnſque detulit, ejus ſcripta, vel mos ab eo traditus, quidni idem deferant?

Pro hac Interpretatione.

Sed aſſerendus eſt latius hic ſenſus Apoſtolicæ diſputationi, quam viri docti, ad recens ſubortam, de quæſitis ad decorem promiſſæ comæ cincinnis quæſtionem; Quos, ſcilicet, Fidelium moribus convenire nolint; pertinere putant. Tum alii, ad damnandum morem, prædicandi cœtibus Eccleſiaſticis verbi divini, tecto capite; Quod ad docendi auctoritatem, ſive aſſerendam, ſive retinendam inſtitutum, rerum uſus docet. Utramque quæſtionem, à ſcopo inſtitutæ ab Apoſtolo diſputationis alienum eſſe conſtabit, ſi rationes quas adhibet, quid efficiant videamus. Jam primum, ornatus ex capillitio quæſitus ad vitam communem pertinet; cum Apoſtoli tota diſputatio ſacrorum cœtuum propria ſit; quod ejus concluſio demonſtrat, quam jam adduximus. Itaque, quantumvis damnandum ſit inane ſecularis decoris ſtudium, in Cœlorum regni candidatis; aliunde damnandum eſt, non, unde damnari non poſſit. Et ſane apud ſolos Fideles valet ratio, quam pro fundamento ſternit Apoſtolus; *Omnis mulieris caput eſt vir; Viri autem Chriſtus, & Chriſti Deus.* Bene *S. Joannes Chryſoſtomus*; Ὅταν εἴπῃ παῦλος· ἓν πιστῷ δεῖ νοεῖσθαι. *Cum dicit; Omnis mulieris, ſubintelligendum eſt Fidelis*; Nam &

Fidelis

Fidelis viri caput Chriſtus. Itaque mulieris caput intelligendus vir, ad inſtitutum Apoſtoli; qui *mulierem* vetat *in Eccleſia docere, domi a viro diſcere* jubet, 1 ad *Cor.* XIV. 34, 35. 1 ad *Tim.* II. 11—15. Unde recte ſubinfert; *dedecore caput ſuum afficere virum, qui velato capite, mulierem, quæ non velato oret, vel Deo canat.* Neque refert, utrum corporis ſui caput dedecore afficere mulierem intelligamus, an virum fœminæ caput, perinde ac Chriſtum viri; ſi modeſtiæ ſignum in capite propterea decere fœminam reputemus, quod auctoritatem viri in fœminam, (quam à lapſu *Evæ* repetit Apoſtolus, perinde ac in virum Chriſti) velando capite agnoſci intelligamus. Sane, Deo canere in Eccleſia videtur eſſe hoc loco ᾠδοφηλοῦν. Nam 1 *Sam.* XIX. 20. *Cœtus Prophetantium* eſt apud *Jonatham Chald.* משבחין *laudes cantantium.* Et 1 *Paral.* XXV. 3. *Prophetaſſe* dicuntur *cum inſtrumentis Muſicis*, Filii *Aſaph*, *Heman* & *Jeduthun*; Nam & *Pſalmos* illis aſcriptos Prophetiam continere, notat ad eum locum *D. Kimchius.* Sane, cum totum *Pſalmorum* Librum Prophetiam de Chriſto continere, deque Chriſti ad finem ſeculi regno, certum ſit; merito, qui Deo canunt de *Pſalterio*, ad propietatem *Helleniſmi Paulini*, ᾠδοφηλοῦν dicuntur. Idem oſtendit *Tertullianus*, retectas *inter Pſalmos Virgines* reprehendens; *de Vel. Virg. cap. ult.* Itaque, non eſt neceſſe ad Symboli recitationem in ſacris confugere; quod facit Commentarius *Ambroſianus*; (Quaſi quod de futuro judicio Prophetiam contineat) Cum non poſſit oſtendi, Symbolum Fidei, in ſacris Fidelium, temporibus Apoſtolicis locum habuiſſe. Dedecore autem afficere caput ſuum mulierem, quæ non velato capite oret, propterea vult Apoſtolus, quod obſequii ſignum negligat, cum quo diſcere debeat à viro; Virum qui velato; quod fiduciæ, qua ad orandum Chriſti Fidelis accedere debeat. Eſt enim velatum caput modeſtiæ, pudoris ac verecundiæ; apertum, fiduciæ, ac παῤῥησίας ſignum in Scripturis. Tum & apud Scriptores exteros; ſi rem tralatitiam, putidum non eſſet,

adductis

adductis Auctorum locis hoc loco probari. His positis, nihil restat in reliqua disputatione obscurum; Quod diversa ratio nulla hactenus videtur præstitisse. Nam quod deinceps, *comam fœminæ pro velamento datam* disputat, qua si carere possit, *quid eam tonderi vetet, aut etiam radi?* id quid sit docet, quod nuper à viro Docto productum est ex *Talm. Babyl. Cetuboth. f.* 66. 2. *Filia* Nicodemi, *accedens ad* R. Jochanan, *velavit se capillis suis, & coram eo stetit*; Scilicet, quæ, ad pauperiem redacta, aliud non haberet quo se velaret. Et quod *S. Paulus, non velatam fœminam idem esse* pronunciat, *ac si rasa esset*; id, tum *S. Chrysostomi* Commentarius, tum *Ambrosianus*, quoad fœminæ voluntatem verum esse intelligit, ejus quæ sine velo sit. Nam, quæ velum non adhibeat; (quod cultus studium capillis natura datis substituit) quidni capilli usum abdicare intelligenda sit? Nimirum, si corpus nudum reputemus, coma velamentum est ante omne velamentum. Inde mulieri coma decori est, viro dedecori; Quem scilicet, in luctu & squalore comam promittere, eorum mos erat, quibus scribebat Apostolus. Obscurum esse libenter patior, quod addit Apostolus; debere mulierem *potestatem in capite habere propter Angelos.* Accipio enim libens, quod idem vir doctus observat; institituti esse Judaici, ornatas se fœminas internunciis sponsaliorum ostendere. Vide horas *Hebraicas* in 1 ad *Cor. Cantabrigiæ* editas. Sed quod hoc esse vult ἐξουσίαν ἐπὶ τ κεφαλῆς ἔχειν, consilio Apostolicæ disputationis repugnare palam est; cœtuum Ecclesiasticorum ὑποτάξεως ordinantis, ex ea modestiæ professione existentem, quæ fœminei sexus subjectionem, maxime ob ingressum per *Evam* peccatum agnoscit. Et sane, ἐπὶ τ κεφαλῶν ἐξουσίαν ἔχειν, dixisset Apostolus, non ἐπὶ τ κεφαλῆς, si voluisset dicere fœminæ retegendi capitis potestatem esse debere, propter internuncios sponsaliorum. Itaque omnino recte accipi solet ἐξουσίαν ἐπὶ τ κεφαλῆς ἔχειν, ejus auctoritatis agnitionem in capite gestare, quam velandis capitibus agnoscendam

dam eſſe fœminis contendit Apoſtolus. Eſt enim alienum a ſcopo inſtitutæ diſputationis, Ἡγεμόνων fœminæ in ſuum caput hoc loco intelligere, quæ viri in fœminam auctoritatem in rationem adducit, quam velandi verecundia agnoſcat. Itaque, ſi conjecturæ locus, reſpici puto fabulam ex *Enochi* Apocrypha Prophetia, quem *S. Judas* in Catholica ſua palam appellat; de Angelis fœminarum amore lapſis. Non quaſi veram aſſerat Apoſtolus; Sed quaſi ad eam alludens, Præfectorum Eccleſiis; quos *Angelorum* inſtar in Eccleſia obtinere docet *Apocalypſis*; per verecundiam fœminarum, integritati puritatique conſulendum, egregio ſchemate ſignificet. Eſt enim huic prorſus ſimile, quod 1 ad *Cor.* X. 4. Traditionem *Judaicam* reſpicit Apoſtolus, quam, nihil eſt, cur veram ipſi viſam putemus, cum ita ſcribit; ἔπινον γὰρ ἐκ Πνευματικῆς ἀκολουθούσης Πέτρας. Quis enim dubitet, illud hic ab Apoſtolo reſpici, quod Magiſtri tradunt, ſecutas caſtra *Iſraelitarum* per deſertum, ut nubem & mannam, ſic *Petram*, & quas præbebat aquas? Et tamen quis fateri nos jubeat, aliter hoc contigiſſe, quam ſi ſpiritualiter intelligatur, ſecundum Apoſtolum? Nam ipſis Chriſtum adfuiſſe abunde auctor eſt. Sic igitur recte intelligatur, non recipere pro vero, quod de Angelis amore fœminarum lapſis *Enochi* liber referebat; ſed ad illud innuendum, potius quam declarandum adhibere, in quo Eccleſiarum Doctoribus, ſimilis ſcandali occaſio eſſe poterat.

Huic interpretationi teſtimonium fert tota *Tertulliani* quam diximus diſputatio; cujus Theſis, particula eſt ejus quam diſputat Apoſtolus. Volebant nimirum Virginitatem profeſſæ in Eccleſia *Carthaginenſi* eximi Apoſtolicæ Legis generalitate, & *revelatis vultibus* in ſacris cœtibus, παρρησίαν profeſſioni ſuæ vindicare. Et ſane fatetur *Tertullianus*, utrumque morem aduſque ſua tempora obtinuiſſe, quibus illud interdixerat, hoc definiverat *Montani Paracletus*; Hæc capite I, II, & III. [illegible]rum, verecundiæ *Probatur ex Tertulliano.*

ſolius rationem haberi ab Apoſtolo, argumento ſit; quod in particula ejuſdem quæſtionis, quæ eſt de Virginibus velandis, non aliam ſequendam rationem, tota *Tertulliani* diſputatio contendit. Itaque velamen capitis intelligi, quod *& faciem includat*, & *contegat*, diſertis verbis poſuit *cap.* II. & velamina reprehendit, quæ *cervices non ambiant* cap. XVII. *Limites*, inquit, *& fines ejus eo uſque porriguntur, unde incipit veſtis; Quantum reſoluti crines occupare poſſunt, tanta eſt velaminis regio, ut cervices quoque ambiantur. Ipſæ enim ſunt, quas ſubjectas eſſe oportet, propter quas, poteſtas ſupra caput haberi debet*; velamen inquam illarum eſt. Itaque etſi apud Apoſtolum Ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, de tegmento capitis intelligendum videatur; tamen idem ipſe τὸ κεφαλῆς ἔχειν, κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, ἀκατακάλυπτον εἶναι in hac re adhibet; ut dependens à capite velamen ſignificet, quod etiam faciem includat. Idem oſtendit *Tertullianus*; cum, ex fabula de Angelis, fœminarum amore lapſis, in Apocrypho *Enochi* Libro, interpretatur Apoſtolum, poteſtatem in capite mulieri imperantem, *propter Angelos*. Sed & cur in ſacris hæc, diſerte enarrat, non minus ex Apoſtoli, ut videtur, quam ſuo, etſi *Montanizantis*, ſenſu; Quid enim eſt *Montaniſmus Tertulliani*, niſi rigor diſciplinæ, ex *Prophetia Montani*, ultra modum Eccleſiæ receptum, exactus? *Quantam autem caſtigationem merebuntur etiam illæ, quæ inter* Pſalmos, *vel in quacunque Dei mentione retectæ perſeverant? Meritone etiam, quæ in oratione ipſa facillime fimbriam, aut villum, aut quodlibet filum cerebro ſuper ponunt, & tectas ſe opinantur?* Et mox; *Oportet ergo omni tempore, & omni loco, memores Legis incedere, paratas & inſtructas ad omnem Dei mentionem; qui ſi fuerit in pectore, cognoſcetur & in capite fœminarum.* Cap. *ult.* Ex quibus manifeſtum eſt, non pertinere ad quæſitum capillorum ex promiſſæ cæſariæ cincinnis ornatum hanc Apoſtoli diſputationem; Non quaſi ejus doctrinæ congruat; Sed quaſi ipſum, in ornandi capillitii ſtudio, ſe[illegible]nis interdicto, 1 ad *Tim.* II. 9, 10.

1 *Petri*

1 *Petri* III. 3. multo viris potius & magis interdictum. Tum, neque ad interdicendum docentibus Eccleſiam, ne caput aperiant; Nimirum,quod rationem longe diverſam propoſitam habeat, quam ſequatur; auctoritati ſcilicet ſignificandæ, non verecundiæ. Nam ut operto capite ſint, qui plebem in ſacris alloquuntur, ad auctoritatem docentis ſignificandam pertinere, manifeſtum eſt. Itaque, quod ad vim & vinculum præcepti Apoſtolici pertinet, dicendum eſt; Poſtquam ad Fidem eæ Gentes acceſſerunt, apud quas, aperto capite eſſe honoris ſignum eſt,quem ei habeas, qui interim operto capite ſit; non potuiſſe ab eis intelligi ſignificationem illam, cujus cauſa præcipiat Apoſtolus viris, aperto in ſacris capite eſſe. Quis enim id ad ſexus auctoritatem pertinere intelligat, quo honorem hominis ſtatui ac Ordini haberi videt? Proinde neque fœminarum velamen; etſi, humaniorum fere Gentium more, ad continendam pudicitiam earum pertinens; tamen ad ſignificandam viri auctoritatem faciet; Quæ præcepti Apoſtolici ratio eſt. Denique ipſe Apoſtolus, cum illud ſolum extra quæſtionem eſſe poſtulat, in quo deſinit; *Si quis contentioſus eſt, non habemus talem conſuetudinem, neque Eccleſiæ Dei*; ſatis oſtendit, poſſe exiſtere illum Eccleſiæ ſtatum, illos vitæ communis mores,eorum qui ad Fidem accedunt, in quibus præceptum ſuum vim Legis habere, neque communis Chriſtianiſmi, neque auctoritatis Apoſtolicæ interſit. Monet certe exemplo ſuo *Tertullianus*, in retrahendis ad velaminis uſum Virginibus, quæ particula eſt hujus præcepti, ad diſcidium prolapſus; pluris eſſe Unitatem, quam præceptum, ad Eccleſiæ Fideique puritatem non neceſſario faciens.

De Apoſtolico Cœnæ dominicæ,& Baptiſmi ritu.

Præterea,recolendum illuſtre eſt in eodem capitulo *Agaparum* exemplum,i.e. *Cœnæ dominicæ*;qua locupletiores cum tenuioribus communi convivio, ſed ſobrio & Chriſtiano, ita epulabantur, ut Sacramento Cœnæ dominicæ communicarent. Nam *Cœna* quidem *dominica* convivium erat,quod

Agapen appellabant, *Sacramentum* ejus *Cœnæ* Euchariſtia; unde, convivio non communi celebrari Cœnam dominicam negat Apoſtolus. Recte omnino *Tertullianus, de Corona* cap. III. *Euchariſtiæ Sacramentum, & in tempore victus, & omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis Cœtibus, nec niſi de manu Præſidentium ſumimus.* Quid verius? Quid manifeſtius, quam celebrandæ Euchariſtiæ, ut Baptiſmi præceptum, Eccleſiæ traditum in commune? Nam & clavium Eccleſiæ jus, quod in utroque dando cerni dictum eſt. Atqui, penes *Præſidentium* Ordinem, quem appellat *Tertullianus*, jus impertiendæ Euchariſtiæ manere; Eccleſiæ ſcilicet nomine; diſerte *Tertullianus* Traditioni imputat. Itaque *Agaparum* uſum, à Domino inſtitutum, ab Apoſtolis *Jeroſolymis Act.* II. 42, 46. VI. 1. XX. 7. ab Eccleſia *Corinthi* frequentatum, uſus Eccleſiæ ſuſtulit; manifeſto temporum & ſtatus Eccleſiaſtici diſcrimine nixus. Eodem pertinet & *viduarum Ordo* in Eccleſiis Apoſtolicis, de quibus præcipit *S. Paulus*, 1 ad *Tim.* V. Nam & ſuccedentium Eccleſiæ temporum conſtitutiones fidem faciunt, in Eccleſiæ miniſterio uſum fuiſſe earum ab initio: & ſublatus earum uſus, ſuccedentium temporum mutatione, ſatisfacere debet, inſtituti Apoſtolici ſententiæ non derogari. Sed nihil eſt tanti momenti, ac ritus Baptizandi. Nam quis prudens, ſimul ac Eccleſiaſticæ memoriæ peritus dubitet, perfundendi ac mergendi corporis morem præcepto ſignificari? Atqui introducto parvulorum Baptizandorum more; quin, ne introducto quidem more, ſed, quod ſemper factum conſtat, cum mortis neceſſitate parvuli Baptizarentur; quis ſanus dubitet ita Baptizatos, ut ſanitatis eorum ratio conſtaret? Nam & cum primum in Eccleſiis Baptizatum eſt, neceſſe fuit ab immerſionis ritu, qui in aqua profluenti vel ſtante uſurpari poterat, diſcedi. Idque ratione idonea, ſi vere *S. Petrus*, ſalutis rationem per Baptiſmum, non in ſordium carnis lavacro, ſed in ſincera Chriſtianiſmi profeſſione poſitam oſtendit. Neque enim ad ſalutem intereſt,

vel

vel decori in Eccleſia, vel ſanitatis ac vitæ rationem, in adminiſtrando Baptiſmo, nullam haberi.

Prætereundum non eſt, quod Eccleſiæ *Romanæ*, ex *Judæis* & *Gentilibus* conflatæ, *S. Paulus* ad *Rom.* XIV., mutuam tolerantiam, in *Judaiſmo* vel obſervando vel non obſervando, Legis loco præcipit. Nam quod Communem Chriſtianorum libertatem uſurpare vetat, quoties periculum appareret, ne in ea offenderent ex *Judæis* Chriſtianos, quaſi non à Deo Legis auctore profecta, id manifeſte ad tolerantiam charitatis Chriſtianæ pertinet. Et tamen, quam opinione falſi ſunt, qui hinc apud nos, Legem Eccleſiæ dari nullam poſſe diſputant, quam à ſe obſervari non debere, quantumvis falſo, putet Chriſtianus? Nam quid hoc eſt, niſi nullam Eccleſiæ Legem dari poſſe; Quando nulla eſt, quam ſibi non obſervandam aliquis, obſequii erga Eccleſiam ſui ignarus, putare non poſſit? Utrumque ex diverſis, in eadem cauſa, Apoſtolorum, alibi loci ac temporis inſtitutis, manifeſtum eſt. Nam *Jeroſolymis*, *Act.* XV. non ſolum *immolatis*, ſed *ſuffocato ac ſanguine* abſtineri à Chriſtianis ex *Gentilibus*, inſtitutum eſt. Nimirum eodem modo, quo à Proſelytis non Circumciſis; quibus, locum in terra ſancta, poſtquam Idololatriæ renunciaſſent, Lex *Moyſi* concedit; abſtinebatur. Atqui aliud eſt ritu *Judaico*, aliud charitatis Chriſtianæ intuitu, his abſtinere. Nam & *Corinthi*, *immolatis veſci* jubet *S. Paulus*, ut Dei creaturis, *nihil interrogantes conſcientiæ cauſa*; niſi cum putari poſſet, externum Idololatriæ cultum (erat enim Idoli cultus cui immolabatur, *veſci immolatis*,) pro peccato, ab eo qui hanc libertatem uſurpet, non haberi; Puta cum in *Idolio*, vel *domi ab Idololatra invitatus* recumberet Chriſtianus, 1 ad *Cor.* VIII. 9, 12. X. 25—29. Nam etſi hæc, ponentibus aliam atque aliam Legem, pro temporum ac locorum diverſitate Apoſtolis ipſis, obtinebant; tamen, quod ipſorum inſtitutis, temporum ac locorum diſcrimen tum derogabat, manifeſtum facit, eiſdem, etſi ipſis non jubentibus, locorum ac temporum diſcrimine derogari

De aliis moribus Apoſtolicis.

derogari poſſe. Eadem eſt ratio ejus moris, ex quo, ab *Aſiaticis* & *Syris Paſcha* decima quarta Luna celebrabatur, reliquis ſequente die dominico celebrantibus. Quis enim dubitet, à *SS. Petro* ac *Paulo Romæ*, & à *S. Joanne Epheſi* diverſa inſtitui potuiſſe, diverſis de cauſis? Ita tamen, inſtitutis diverſis, eadem Fidei Lex & ſalutis derogare poſſet; cujus Legis pars eſt, unitatem Eccleſiæ retinere. Itaque cum, non tam ad unitatem Eccleſiæ, quam ad uniformitatem agendi in Eccleſia, neceſſe erat ut cederet majori minor pars; quis tamen *bonum factum* non aſcribat, quod ceſſat Traditio Apoſtoli, qui, cur aut quando ceſſare debuerit, nihil quicquam tradiderit? Præterea, recolendum eſt hic, quod ſuo loco probatum eſt; Legem eſſe poſitam à Domino toti Eccleſiæ, ut lites inter Fideles ortæ intra Eccleſiam terminentur. Nam poſtquam ſeculum in Eccleſiam ingreſſum eſt, & Poteſtatum civilium patrocinium omnes civium ordines ad Fidem adduxit, hæc Lex ſi obtineret, caderet poteſtas publica, cujus individua toti pars in jure dicundo ſita eſt; Nimirum ad officium Miniſtrorum Eccleſiæ in poſterum pertineret. Succurrit quidem hic Legi Evangelicæ altera Legis Evangelicæ pars, quæ negat, ullum hujus ſeculi jus Evangelicæ gratiæ jure niti; jubente Fideles *S. Paulo*, ſingulos, *in eo quem ad Fidem vocati in ſeculo obtinent ſtatu, manere*, 1 ad *Cor.* VII. 17—24. ſcilicet, ne quis, Evangelicæ gratiæ nomine, aliud ſe hujus ſeculi jus adeptum putet. Sed non eſt quod difficultatem ſolvat, quæ Legem Legi videtur opponere, donec ad hanc rationem nos recipimus, quæ Legem etiam Dominicam, non ad ſingulorum Fidem, quæ Lex eſt ſalutis, pertinentem, ſed ad univerſorum Communionem in Eccleſia, ceſſante ratione propter quam lata eſt, ceſſare poſſe oſtendit.

Hæreticos & Schiſmaticos ad Eccleſiam non pertinere.

His poſitis, facile conſtat, Hæreticos & Schiſmaticos ad Eccleſiam non pertinere. De Excommunicatis alia ineunda eſt ratio; Quia nulla eſt Excommunicatio decretoria. Neque enim minus ad Eccleſiæ Officium pertinet, reconciliare

liare unitati Eccleſiæ Excommunicatos, quam ad Officium eorum, reconciliari. Inſtauranda eſt tantum Lex Communionis. Itaque, ſiquis injuria Excommunicatus ſit, vetat eum tamen Lex ſalutis deſciſcere ad Hæreſis Communionem, vel Schiſmatis; ne reconciliationi ipſe ſuæ obſtet. Vide *S. Auguſtinum*, de *vera Religione* cap. VI. Sed eorum alia ratio eſt, qui ſeipſos Excommunicant, cum ad Hæreſim vel Schiſma deſciſcunt. Nam cum Eccleſiæ Unitas in Communione poſita ſit, non poſſunt ad Eccleſiæ Unitatem pertinere, quæ ſola vera eſt Eccleſia, niſi qui ad ejus Communionem pertinent. Neque refert quod Baptiſmus eorum ratus ſit, qui in nomine S. Trinitatis Baptizant. Neque enim ratus tantum eſſe debet, ſed etiam ad ſalutem valere, ut ad Eccleſiam pertineant; quem in Hæreſi vel Schiſmate acceptum, non poſſe ad eorum ſalutem valere, qui Hæreſi vel Schiſmati conſentiunt, receptum eſt. Sed ponendum eſt præterea; quod eis conſequens eſt, quæ diſputavimus; Ratum eſſe Hæreticorum Baptiſmum & Schiſmaticorum, non divini præcepti, ſed Eccleſiaſticæ diſpenſationis jure. *S.* quidem *Auguſtinus*, in Libris *adverſus Donatiſtas*, non rato, Sacrilegium eſſe aſſerit, reſignare dominicum ſignum, & Baptizatum in nomine S. Trinitatis rebaptizare. Verum *S. Baſilius*, (cujus ad *Amphilochium* Epiſtolam *Græca* tota Eccleſia in cenſum Canonici Juris recepit.) reconciliandæ pacis cauſa, κατ' οἰκονομίαν, de jure Eccleſiæ diſpenſatum ſcribit *Can.* I. Et Scholaſticæ fortaſſe Theologiæ Doctores *S. Auguſtinum* Eccleſiæ totius vocem eſſe putant, quod antiquitatis Eccleſiaſticæ imperiti fuerint. Sed, qui conſentire Eccleſiam ſibiipſi velit, is non minus ſignum Domini reſignari, non minus, reſignando Domini ſigno Sacrilegium fieri concedat, ſi ratus ſit diſpenſatione Eccleſiæ Baptiſmus, quam ſi dominici præcepti jure. Quare extra Eccleſiam erunt, quamvis cum rato Baptiſmo, quorum, per diſpenſationem ſolam ratus eſt Baptiſmus. Quod autem Schiſmaticos attinet, qui, ſolutæ Unitatis Eccleſiaſticæ ſolius nomine,

nomine, Ecclesiæ Communione se, ac propterea salutis Lege excludunt; Tenendum est, Schisma Ecclesiæ instar esse belli Civilis, quo de Legibus Communionis Civilis dimicatur. Itaque aliud esse statum, aliud crimen Schismatis. Cum enim bellum nullum esse possit utrinque justum, injustum tamen utrinque bellum esse nihil prohibet. Quanto magis in Civili bello; Cum pluris esse pacem ad bonum publicum, quam Legum emendationem, necesse sit? Quanto magis in Schismate Ecclesiæ; cujus Unitas ad salutem, non solum partium, divinitus præcepta sit, sed omnium Fidelium? Itaque cum status Schismatis partium communis sit, crimen tamen Schismatis ejus partis esse oportet, quæ Schismati causam præbeat. Quod si penes utramque causa sit, perinde necesse erit, penes utramque crimen esse Schismatis; Apud Deum quidem. Nam quid Ecclesia judicet, etiam præsentis seculi tota, alia ratio sit; nisi alterius partis sententiæ stari possit in Schismate, cujus causas ex solo Dei præcepto disceptamus. Itaque, utrinque salutis rationem constare posse consequens erit, si penes utramque partem causa sit Schismatis. Quis enim dicat, excludi eum posse salute, qui cum Schismati ingemiscat, communicare tamen nisi eis non possit, penes quos Schismatis causa resideat? Neque tamen mihi sumo hoc loco, hanc esse partium causam, quarum controversias disceptamus; Sed existere posse hanc causam, ut, quid in causa nostra sit, constare possit. Postulo autem ab eis hoc loco, quicunque sunt, qui Schismatis causam penes nos solos esse volunt; num totam Orientis Ecclesiam, Ecclesiæ jure, ac salutis Lege excidisse velint, propter Schisma, ipsis & Romanæ Sedi inter se conflatum. Nam qui hoc non sumat, tanquam sponte notum, non potest negare, existere posse hanc causam, quam nos existere tantum posse contendimus. Qui sumat, is nullam rationi locum faciat, in causa omnium sanctissima, Unitatis Ecclesiasticæ, dijudicanda. Itaque nihil esse, cur, his positis, inanis nostra disputatio censeri debeat, quidni sumamus? Hæc

Hæc ſi vera ſunt, multum omnino profecimus, ad fi- *Hæc quid va-*
gendos poteſtati Eccleſiæ, in totum earum rerum Ordi- *leant.*
nem, quæ ad inſtituta & Leges Eccleſiæ pertinent, limites. Nam cum ad earum momentum non multum interſit, ab Apoſtolis ipſis, ſive ſcripto ſive more, traditas cenſeri; per multum autem, ab Eccleſia univerſa receptos; (Propterea quod, vel minimi ritus occaſione, ab unitate recedi poſſit, quem pertinacia, Montani puta, Novatiani, vel Donatiſtarum, alienum a communi Chriſtianiſmo pertendat) Manifeſtum eſt, longe pluris eſſe ad communem ſalutem Apoſtolorum authoritatem Eccleſiæ traditam; qua agnita ſalva eſt unitas Eccleſiæ; quam Legum materiem ac ſpecies, ab ipſis traditarum. Cui ſententiæ permultum favet, quod, tanquam ad communem ſalutem neceſſarium, de Eccleſiæ unitate, fidei capitulum, Apoſtolorum Symboli pars ſit. Nam cum hoc ipſo, ad communem Chriſtianiſmum pertinere videatur; manifeſtum videtur, pluris unam hanc unitatis & Communionis Legem, quam reliquam ullam Eccleſiæ Legem, ab Eccleſia cenſeri. Itaque diſtinguendum omnino videtur, inter ea quæ ad ſingulorum Fidelium Officium pertinent, quatenus ſinguli ſunt Fideles, & quæ ſingulorum ſunt, quatenus ad Eccleſiæ Communionem pertinent. Nam ut, antiquiorem eſſe Fidei rationem quam Eccleſiæ, dictum eſt; Perinde antiquiorem eſſe eorum rationem oportet, quæ ſingulorum ſunt, quia ſinguli ſunt Fideles, quam quæ eorundem, quatenus ad Eccleſiæ Communionem pertinent. Itaque neque ad ſalutem ſingulorum neceſſaria eſſe poſſe, quæ ſingulorum ſunt, ideo quia membra ſunt Eccleſiæ; niſi quia eis impedimento ſunt, quæ ad ſingulorum ſalutem ideo neceſſaria ſunt, quatenus ſinguli ſunt Fideles. Nam cum neque ſingulorum ſemper ſit, de Legibus Eccleſiæ judicare poſſe, quid valeant, vel ad unitatis rationem, vel pietatis Chriſtianæ; neque bonitatis divinæ, ſalutis Legem ab eis ſuſpendere, quæ ſingulorum arbitrii non ſint, quorum de ſalute agitur; quis ſingulorum ſalu-

tem, ab eis Ecclesiasticæ Communionis Legibus pendere credat, quas, utrum hinc an inde plus ad salutem faciant, propius ad Dei Verbum accedant, neque liquido judicare possint, neque eligere? Itaque necessitatem salutis earum rerum terminis definiendam esse, quæ singulorum sunt, quatenus Fideles? Quæ autem eorundem sunt, quatenus ad Ecclesiæ Communionem pertinent, eatenus ad salutem necessaria esse, quatenus ad Legem salutis, in singulorum quatenus singuli sunt Fideles Officio positam, implendam pertinent. In quibus, etsi multum esse momenti oportet, ad singulorum salutem promovendam; tamen ita, ut magno intervallo distent ab iis, quæ ad Legem salutis singulorum fidelium pertinent. Hanc esse rationem idoneam oportet, cur, in eundem censum venire possint, quæ ab Apostolis constituta sunt, cum eis quæ, accepta ab Apostolis auctoritate constituit Ecclesia. Nimirum quod, edita semel salutis Lege, in ejus Fidei Lege, quam statu ipso Ecclesiæ rationis ordine antiquiorem, Dominus ipse Apostolis tradidit; quod ad promovendam omnium salutem reliquum sit, id, ut Apostolis pro suo tempore, ita Ecclesiæ Dominus, ad finem usque seculi crediderit. Itaque majorem esse Unitatis rationem, ad singulorum salutem, quam singularum legum Communionis Ecclesiasticæ. Sane, cum in dialogo Luciferiani *S. Hieronymus*, Provincialium Ecclesiarum mores *Apostolicarum Traditionum* nomine censeri agnoscit; quid aliud reprehendere putandus est, quam, quod majus ad pietatem momentum in eis ponitur, quæ Traditionum Apostolicarum nomine censentur, quam in eis poni potuisset, si ab Apostolis tradita non fuissent? Nam quæ, intra fines constitutæ ab Apostolis auctoritatis, jure divinitus constituto prodita constat, ea fidelium obsequium, non minus pietatis Christianæ nomine, (cui, quæ non adversentur, inservire posse necesse est) quam unitatis Ecclesiasticæ, teneri necesse est. Neque tamen Apostolos eis æquamus, qui Apostolorum auctoritate, successione accepta, ministrant Ecclesiæ. Cum enim,

enim, quæ ab Apoſtolis conſtituta ſunt, ea extra erroris aleam conſtituta eſſe; ſive prudentiæ nomine, S. Spiritus dono acceptæ, ſive pietatis, ad quam, ſemper tantum facere putanda ſint, quantum res ferebat; Quæ a ſucceſſoribus Apoſtolorum ſtatuuntur, etiam intra limites auctoritatis ab Apoſtolis acceptæ, nec prudentiam carnis reſipere quicquam prohibet, nec propterea, ad pietatem non tantum valere, quantum & poterant & debebant, Quæ tamen, unitatis Eccleſiæ nomine, obſequium fidelium tenere oporteat.

Quæ ſint, propter quæ Antichriſtus Papa non ſit.

His conſtitutis, præſcribendum eſt fanaticis noſtris; qui Spiritui divino imputant, quicquid ſibi odium R. Sedis dictaverit, quam Antichriſti corpus eſſe, eodem ſe dictante Spiritu percepiſſe putant; Primo loco diſpiciendum ſibi, quo nomine Papam eſſe Antichriſtum velint. Neq; enim poſſe putari Antichriſtum, propter ullam earum rerum cauſam, quæ toti ab initio Eccleſiæ cum ea communes oſtendi poſſint. Communes autem cum dico, non ea ſolum dico, quæ apud totam ab initio Eccleſiam Legum vim habuiſſe oſtendi poſſunt; Quæ fortaſſe pauca admodum futura ſint. Sed quæ oſtendi poſſunt ita obtinuiſſe, apud aliquas Eccleſias, ut reliquæ eis communicarent, nihilominus, ea omnia earum cenſu rerum eximenda ſunt, propter quas Papam eſſe Antichriſtum contendi poſſit; Niſi tamen Chriſto auctore Antichriſtum eſſe Papam contendere velint. Nam auctorem eſſe Chriſtum earum rerum, quas intra legitimas juris ſui fines agit Eccleſia, non magis dubitari poteſt, quam Fidei & Eccleſiæ auctorem Deum eſſe. *Hegeſippus apud Euſebium Hiſt.* III. 32. Superſtitibus Apoſtolis, uſque ad *Trajani* tempora, Virginem & incorruptam perſeveraſſe Eccleſiam ſcribit, *latitantibus adhuc, quaſi in ſpeluncis ſuis, qui etiam tum, adulterare ſtudebant Regulam ſalutaris prædicationis.* Poſtquam autem ætas eorum, qui ipſi Dominum audiſſent, mortalitati conceſſiſſet, tum vero initium factum erroris. Hoc avide arripiunt Sociniani; & qui

reſorbent eorum vomitum, ut in Eccleſiam reijciant, quaſi de univerſa dictum, ad interpretandam Prophetiam Paulinam, 2 ad *Theſſal.* II. 6, 7. Quaſi id quod *impedire* dicit Apoſtolus, *ne reveletur myſterium iniquitatis, quod etiam tum ageretur*; ætas eſſet Apoſtolorum; quibus defunctis, tum vero Antichriſtum Eccleſiam obtinuiſſe. Hi, niſi præjudicio animi ſui, adverſus ſenſum hominum communem indulgerent, facile viderent, non magis Eccleſiam totam ſimul pervadere corruptelam potuiſſe, quam vel Fidem S. Trinitatis, vel redemptionis per Chriſtum, ad hanc corruptelam pertinere; vel ipſam denique Chriſti Fidem, per impoſturam obtinere. Æque facile vidiſſent, non eſſe ſermonem *Hegeſippo* de tota Eccleſia, ſed de *Jeroſolymitana*; in qua, etiam ſuperſtitibus Apoſtolis, erant, qui *adulterare ſtuderent ſalutaris prædicationis Regulam*; *etſi latitantes quaſi in ſpeluncis ſuis.* Hoc enim etiam ex Apoſtolorum ſcriptis, quam verum ſit conſtat; deſcribente eorum mores ad amuſſim *S. Judæ* Catholica, (quam *S. Petrus* in ſuæ ſecundæ caput ſecundum tranſcripſit) ut monerentur ex *Judæis* Chriſtiani, per Provincias diſperſi, quomodo caverent ſibi ab eis, qui *Jeroſolymitanam* Judaicæ Fidei matrem Eccleſiam adulterare cæperant. Nam & *SS. Jacobi* & *Joannis* Catholicas, qui ad eoſdem pertinere ſtatuat, habebit in eorum Fide ac moribus, ab Eccleſiæ vetuſtiſſimis ſcriptoribus abunde prodita, quibus ſe tueatur. Sed ſententiam ſuam ſatis aperte prodit *Hegeſippus*, cum ſubdit; Οἱ κὴ, ἅτε μηδενὸς ἔτι τῶν Ἀποστόλων λελειμμένου, γυμνῇ λοιπὸν ἤδη τῇ κεφαλῇ, τῷ τῆς ἀληθείας κηρύγματι τὸ ψευδώνυμον γνῶσιν ἀντικηρύττειν ἐπεχείρουν. *Qui, quaſi nemine amplius Apoſtolorum ſuperſtite, nudo jam demum capite, veritatis præconio falſi nominis ſcientiæ prædicationem opponebant.* Eodem ſpectat, quod *Symeonem Clopæ F.*, ſecundum poſt *S. Jacobum Jeroſolymorum* Eccleſiæ *Epiſcopum*, ab ipſis accuſatum Martyrium feciſſe, idem ibidem ſcribit.

Quid, non neceſſe ſit ad ſalutem fide teneri.

Sed & aliud, magni ad rem noſtram momenti, his poſitis lucrati ſumus; Nimirum, notam & Characterem eorum,

rum, quæ fide teneri ad ſalutem communem neceſſarium eſt: tum, ingens inter ea, & quæ ad Eccleſiæ Leges pertinent, diſcrimen, quod quidem ad communis ſalutis rationem attinet; Quamvis utrumque genus traditione Eccleſiæ conſtare debet. Nam de eis quidem, quæ Lege Eccleſiæ tenentur, propterea conſtare poteſt, quod ipſa Eccleſiæ ſocietas, & hominum communi ratione utentium manifeſta communio, ſi ignota non ſit, perpetuas ejus Leges ignotas eſſe non ſinit. Tamen, cum alia ſit Lex credendi, communione Eccleſiæ rationis ordine antiquior, (cujus ſcilicet profeſſio conſtituendæ Eccleſiæ Lex eſt) quæque ad eam ſupponatur, alia ordinis in Eccleſiæ communione retinendi; per multum communis Chriſtianiſmi, retinendæ autem unitatis Eccleſiæ totum intereſt, hujus differentiæ momentum intelligi. Traditionis nomine utrumque genus tenetur. Itaque eodem momento ad Eccleſiæ unitatem utrumque æſtimari, in proclivi eſt. Quod cum ſit, a ſinceritate Chriſtianiſmi diſcedi neceſſe eſt. Atqui quod propoſui hujuſmodi eſt. Quæ fide teneri ad ſalutem neceſſarium eſt, ea ſtatum Eccleſiæ præcedere, & ad eam conſtituendam ſupponi; Regulam dico fidei, Sacramenta Baptiſmi & Euchariſtiæ, & poteſtatem clavium; hoc eſt, Eccleſiæ unitatem ſenſui ſubditam, & jura, quibus eam contineri & conſtare dictum eſt. Quæ autem conſtitutam Eccleſiam ſequuntur, tanquam Leges ad tuendam inſtitutam communionem, unitatemque retinendam neceſſariæ, ea ad fidei officium minime pertinere; (quaſi integer non ſit ſine illis communis Chriſtianiſmus) tantum ad eam conferre, quaritæ, ad augendam pietatem, ſimul & ad unitatem Eccleſiæ retinendam, neceſſitatis ſint. Hoc ſi obtineat, non dicam hoc loco, quid ad ſalutem fide teneri neceſſe ſit, quid non; ſed tamen hoc recepto charactere, quam multa minime neceſſe erit fide teneri, quod conſtitutionem Eccleſiæ ſequantur, tanquam rationis ordine poſteriora? Obtinere autem, poſitis quæ dicta ſunt, neceſſe eſt. Ecce ſtatim, quid a Chri-

Christianismo alienius est, quam, non eadem, omnes qui salutem assequuntur, ratione ac Lege salutem assequi, censeri? Certe aliter nulla est *communis Fides*, secundum quam, *Titum filium suum S. Paulus* appellat, ad *Titum* I. 2. Atqui vel nulla est sub Evangelio salutis assequendæ Lex, vel eadem omnium; nisi quatenus discrimen facit causarum discrimen, quæ singulorum erunt in Dei judicio. Hoc autem ad id quod nunc quærimus non facit; ubi nihil aliud in quæstione est, quam quid commune sit omnium, qui statum gratiæ ac salutis assequuntur; quod sincera Christianismi professione contineri, dictum est.

Quæ Communio, in Schismate, ad salutem necessaria.

Si Deus hominibus Legem ferat, qua Lege salvos velit, necesse est Legem quam fert, in ipsorum arbitrio positam censeri, non in aliorum, id est, eorum, penes quos est Ecclesiæ consensus, qui Legem ponit Ecclesiæ; Nimirum, si ipsam impleverint, ut salutem assequantur, sin vero, salute excidant. Atqui, quæ futuræ sint Leges Ecclesiæ, non potest in singulorum, quorum de salute disputatur, Christianorum arbitrio positum censeri. Id solum penes ipsos erit, ad eam se Ecclesiæ communionem aggregare, quæ proxime ad institutionem divinam videri debeat accedere; quoties id evenit, quod hujus disputationis causa est, ut in partes divisa sit Ecclesia. Ergo, quas fide teneri, nunquam, ad salutem necessarium esse dictum est; Leges scilicet Ecclesiæ; eas, fieri potest ut necesse sit ne teneri quidem, aut pro Legibus Ecclesiæ agnosci. Nimirum, si quando ita divisa sit in partes Ecclesia, ut partim agnitis utrinque originariis Ecclesiæ institutis, alia non retineri constet. Hic enim, cum fieri possit, ut non constet, utris in partibus retineantur originaria Ecclesiæ instituta illa quæ ad salutem plurimum momenti habent; Fieri etiam potest, ut difficilius sit tam ancipitis causæ judicium, quam ut videri Deus possit, rectum de ea judicium, tanquam Legem salutis, ab omnibus quorum salutis interest exegisse: Cum enim quæ à Deo instituta sunt, ad communem salutem, eo ordine

ordine ac modo, eoque momenti discrimine valere necesse sit, quo, ad salutem singula valere, institutum à Deo sit; Si quid abfit eorum quæ ad salutem necessaria esse Deus instituit, causæ nihil est, quo minus, eis absentibus, salutis dispendium fiat. Quæ autem plurima, ad salutem quidem conferunt, ita tamen, ut, sine eorum quolibet, vel quibuslibet, obtineri possit; eorum absentia ita demum salutis jacturam inducet, si impedimento sint, quo minus aliquid eorum adsit, quæ ad salutem necessaria esse constet. Puta, cum erga Deum, erga proximum, erga seipsum, nisi ex fidei Lege se gerat Christianus, salute excidat; cui impedimento fuerint Ecclesiæ Leges perversæ, ne officium faciat, is propterea excidat salute, quod ea desint Ecclesiæ instituta, quæ ad omnium salutem necessaria non sint; Sed quem, hæc si adfuissent, salute tamen excidere pronum erat, is cur salute non exciderit, proximæ causæ loco erit, quod, institutis Ecclesiæ adjutus, Fidelis hominis officium fecerit.

Quid fide ad salutem tenendum, de Unitate Ecclesiæ.

Sed cum ad salutem necessaria esse dictum sit, quæ constitutionem Ecclesiæ antecedant, quæ sequuntur non item; de ipso Ecclesiæ statu merito quæri posse videtur, utrum ad omnium salutem necessarium sit, credere Ecclesiam Catholicam à Deo institutam; quam, nisi Communione sensui hominum communi subdita, Catholicam esse non posse, tam certum est, quam, hoc ad fidem communem pertinere, dubium. Nam quis facile credat, cum *fides* omnium *communis sit*, quam *salus communis* postulat; cumque ad salutem pertinere non possit, id fide teneri, quod, quare Fide tenendum sit, idoneam nullam rationem videas; Quis unquam facile credat, unitatis Ecclesiæ à Deo institutæ, omnibus quorum interest idoneam constare rationem posse, qui, quid sibi velit societas, humana quidem, non tamen civilis, sed religiosa, visibili officiorum pietatis Christianæ communione constans, si dicas, non assequuntur? Cujusmodi majorem partem esse ad salutem aspirantium

rantium, quis dubitet? Et tamen, cum ad ſalutem omnium neceſſarium ſit, Eccleſiæ communione cenſeri, quis Eccleſiæ communionem ſibi ad ſalutem neceſſariam putet, qui Eccleſiæ communionem divinitus inſtitutam non credat? Quare cum, *ſpiritualis* communionis *a viſibili* diſtinguendæ rationem, atque adeo, quid ad Eccleſiæ ſtatum requiratur, non omnium ſit ſcire, quorum ſalutis intereſt; Eccleſiæ tamen communionem omnibus retinendam, neceſſario credendum ſit; videtur Symboli capitulum, quod eſt de fide Eccleſiæ Catholicæ, hanc vim habere, ut, communionem Eccleſiæ ſibi retinendam, omnes ad ſalutem neceſſarium credant. Hoc autem facere non eſt difficilius, quam, de cauſa, propter quam diſcidium Eccleſiæ exiſtit, judicare. Facilius autem eſse non poteſt. Neque enim Eccleſiæ communio ſalutem offert, niſi ejus quæ Catholicæ cauſam ac titulum obtinet: Neque ejus communionem Dei nomine eligit, niſi qui de hac cauſa cognoverit.

Omne Eccleſiæ diſcidium ſuperſtitionem in ſe habere.

Cum igitur tantum interſit, ad momenta quidem ſalutis, inter Regulam Fidei & Leges Eccleſiæ; etſi omnis in utroque rerum genere error ſuperſtitionem quandam & ἐθελοθρησκείαν poſt ſe trahit, tanto tamen levior erit, quanto cauſam leviorem habet. Equidem, omnis omnino à vera erga Deum religione aberratio, cum religionis debitum, rationis lumine & naturæ dictamine notum, perſolvere pertendat, quo modo ſolvendum non eſt, merito, nexu divinitus aſtricto ſolvi ſuo ſe arbitrio credit; Quod nihil aliud eſt, quam, Deo debitum, moneta quam quis ipſe cudat, exoluere. Hæc Idololatriæ, hæc Judaiſmi, hæc hæreſis ratio eſt; quæ aſcitam voluntatis electione religionem ſonat. Itaque libenter hoc loco S. *Hieronymi* Commentarios in Prophetas adhibeo; In quibus, cum literalem ſenſum, ad veteris populi ſtatum pertinentem, ad Eccleſiæ ædificationem myſtico ſenſu interpretatur, apoſtaſiam decem Tribuum, ſicut à domo Davidis, ſic à Templo *Jeroſolymitano*

&

& vero Israelis Deo ad Idololatriam, de defectione ab Ecclesia ad Hæreses & Schismata intelligendam subinde monet. Nam ut Superstitionis caput est Idololatria; ita omnis Dei cultus, non solum extra Veritatem Fidei, sed etiam extra Unitatem Ecclesiæ, alterius Dei cultum in se continet ab eo, quem Fides Christianorum communis intra Ecclesiam colendum proponit. Sane de *Samaritis* Dominus *Joan.* IV. 2. *Vos adoratis quod non nostis*; *Nos adoramus quod novimus*; Cum tamen, eundem cum *Judæis* Deum coluisse tum *Samaritas*, manifesta res sit. Omnis enim commentitia Religio talem sibi Deum colendum proponit, qualem sibi ipsa commenta sit, non qualem se ipse ostendit; Quod Idololatriæ instar quoddam est. Atqui, cum, quantum ad officium hominis Christiani valeat Legum Eutaxiæ Ecclesiasticæ observatio, ex dictis constet; simul autem, rebus ipsis, quanto magis insistatur eis de quibus lis est, quam eis quæ ad Dei cultum majoris momenti sint; (quod omnibus usu venit in fide imperfectis, ut putent, graviorum officiorum neglectum, fervidiore in levioribus Zelo redimere) manifestum est, omnium in Ecclesia imperfectorum (quales omnes sunt) officiis ἐθελοθρησκείαν quandam adhærere, & superstitionem; tanto quidem leviorem, quanto religiosius in maximi momenti rebus versantes, minus sibi conscii sunt, solvendum sibi restare, quod, nisi moneta quæ notam à Deo incusam non habeat, sibi solvendum non proponunt.

CAP. XV.

Solum Eccleſiæ uſum non facere fidem Traditionis. Traditionem Reformationi non obſtare. Nullam eſſe de Millennio; nullam, de Euchariſtiæ ad ſalutem Baptizatorum infantium neceſſitate, Traditionem. Difficilius eſſe poſſe, quam pro captu ſingulorum Fidelium, Schiſmatis cauſas dijudicare.

Quid Traditum, certari poſſe inter credentes Traditionibus.

HIS poſitis, negligi poſſunt quæ diſputantur ab eis, qui Scripturas extare nullas volunt, quarum fides extra dubium poſita ſit; ut ſola Traditione teneri Fidem conſequens ſit. Hi, tanquam communi omnium ratione manifeſtum poſtulant, non potuiſſe univerſam Eccleſiam; cui quidem perſuaſum fuerit ab initio, neceſſaria ad ſalutem Traditione ſe tenere; adduci unquam, ut aliquid pro tradito teneat, quod traditum non ſit. Nam quis hoc univerſis Chriſtianis perſuaſerit? Quis univerſos adigat, vel falli, vel fallere, in eo quod ſenſus hominum communis judicat? præſertim in eo quod ſola ſpe vitæ futuræ tenetur, hujus ſeculi paci ac cupiditatibus inimicum. Tum, neque, momento temporis, à Fide ſemel tradita diſcedi potuiſſe, neque diuturniori temporis ſpatio, neminem naſcenti errori contradixiſſe. Gravis quidem objectio, & ei ſententiæ neceſſario ſolvenda, quæ Scripturæ ſenſum, Traditionis limitibus finitum, omnis de veritate Chriſtianiſmi quæſtionis terminum conſtituit. Solvitur autem, animadverſo, non ſolam Fidem Chriſtianiſmi, ad omnium ſalutem creditu neceſſariam, ſed etiam Leges Eccleſiæ, ad eandem minime neceſſarias. Traditione teneri, ut dictum eſt; Pariter atque Scripturis omnia ad ſalutem neceſſaria contineri, ſed nulla nota, ab eis quæ non ſunt ad ſalutem neceſſaria, in Scripturis diſtingui. Hinc enim, ut Eccleſiæ condendæ neceſſitas,

ceſſitas, ſic conditæ authoritas, in tradenda Fide alia, alia in Legibus ſibi ſtatuendis, & repetita eſt à nobis, & repetenda fuit. Hoc enim ſi verum ſit, quærendum manet, numnam apud eos, quibus de Traditione convenit, quæſtio exiſtere poſſit, quæ unitatem Eccleſiæ ſolvat, vel veritatem Fidei vitiet. Nam ſi hoc fieri poſſe manifeſtum eſt, quod factum omnes vident; quæ autem Traditione tenentur ad Fidem pertinentia nulla nota ab eis diſtinguit, quæ non pertinent, donec conſtet quid verum à falſo diſtinguat; manifeſtum eſt, ne de Fide quidem, Traditione præſentis Eccleſiæ judicari poſſe. Tum, ſi poſſet, quid illud eſſet ad reconciliandam Eccleſiæ unitatem, quamdiu non conſtat, numnam idonea ejus mutationis cauſa eſſe poſſit, quæ diſcidio materiam præbet; quod ad fidem non pertinet? Nam etſi Religio vinculum ſit, natura hominum animis inſitum; vera tamen Religio (id eſt Chriſtiana) poteſt eſſe multis nominibus, cupiditatibus hominum naturæ inſitis adverſa; Ne nunc dicam eſſe, quod ſuo loco probandum eſt. Satis enim eſt, cum ſupra captum naturæ ſit, idoneam extare poſſe rationem, & inſitum naturæ humanæ principium, ab ejus ſinceritate recedendi. Hoc ſatis eſſe dico, cur decreta de Fide, cur mores communi Chriſtianiſmo noxii, in Eccleſiam introduci poſſint; Præſertim, poſtquam, ingreſſo in Eccleſiam ſeculo, (id eſt, recepto Imperii Romani Legibus Chriſtianiſmo) communio Eccleſiæ (quæ ab initio, quotidiano literarum & internunciorum inter Eccleſias commercio conſtabat) ab authoritate ea, cui ſeculum aſpirabat, pendere cœpit. Nam ut ſeculi vitia, ſimul cum ipſo, Eccleſiam ingreſſa ſunt: Sic ea facile fuit, ſive tacitis moribus, ſive expreſſis decretis, Eccleſiæ auctorare. Accedit enim, neglectus finium eorum auctoritati Eccleſiæ ponendorum, quos ſtatuimus. Nam qui nullos agnoſcit, eum, quicquid Eccleſiam tenere videt, id ab Apoſtolis traditum putare neceſſe eſt. Sane ſiquis, audito Eccleſiæ nomine, univerſam,

ſam, quæ Traditionem facit, à præſenti, quæ decernit, non diſtinguat, quid mirum eſt, præſentis Eccleſiæ mores & uſum, Traditionis Eccleſiæ Catholicæ, & nomine & vi cenſeri? Itaque communis quidem Chriſtianiſmus nunquam recipi potuiſſet, niſi veræ fuiſſent rationes propter quas recepta eſt; Neque enim unquam, impoſturæ nomine, perſecutioni ſeipſos exponere, genus humanum conſenſiſſet. Verum, recepto in profeſſionem ſeculi Chriſtianiſmo, contra ſe res habuerit. Nam qui ab ea auctoritate recedat, quam ſeculi poteſtates tuentur, is propterea ſtatum ſuum in quæſtionem adducat, quod à Chriſtianiſmo recedere videatur; quem, Eccleſiæ decretis contineri, ſeculi poteſtas præjudicat.

Exempla, quæ hoc fieri oſtendunt.

Et ne obſcura ſit diſputatio, quæ in generalibus conſiſtens, ad particularia non deſcendit; Qui hanc opinionem tutorio nomine, tanquam alieno partu proditam, primus in lucem edidit, idem de *medio animarum ſtatu* ſententiam, quæ nullam prorſus ante ſupremum judicium Purgatorio liberari vult, Traditionis Apoſtolicæ nomine contra eos tuetur, qui Traditiones Apoſtolicas æque cum ipſo agnoſcunt. Quin, adverſam ſententiam, Apoſtolicæ Traditionis nomine, univerſam Eccleſiam, cujus ſe communione proſcribit, occupaſſe, quidni affirmem; ipſo tantum, cum paucis fortaſſe quibuſdam, diſſentiente? Quæro quam cauſam dicat, à Traditione, ex ſua ſententia, non recedi ab eis, qui adverſam Traditione tenere ſe putent: Quam notam edat, cur in re ad fidem pertinente receſſum non ſit, conſecraneis ſuis omnibus adverſum ſententiam Fidei aſcribentibus. Præterea, ut aliud edam in quo pedem figamus; Traditiones Græca Eccleſia non minus agnoſcit, quam Latina. Et tamen quid Traditione tenendum ſit, in quæſtione verſari quis neget? Tum, à pleriſque, utrinque, de fide quæſtionem eſſe contendi. Adeo manifeſtum eſt, inter eos, quibus de Traditione convenit, poſſe, quid Traditione tenendum ſit, de eo controverti.

troverti. Equidem ſi univerſam graviſſimi cauſam Schiſmatis, Græcam inter & Latinam Eccleſiam diſpiciamus; Quis dubitet, agnoſcere vim Traditionis, quantam quidem Catholica agnoſcit Eccleſia, Eccleſiam Græcam; Cum nulla eſſe poſſit ſive Traditio Catholicæ Eccleſiæ, ſive Eccleſia Catholica, ſi Græcam Eccleſiam, (præſertim ante Schiſma conflatum, de quo nunc ſermo eſt) ſi, inquam, Græcam Eccleſiam excludamus? Non opus eſt, ſingulas ejus cauſæ partes, de qua conflatum hoc Schiſma ſit, hoc loco a me recenſeri; Cujus qui nullam idoneam cauſam agnoſcit, nullam aliam agnoſcere poteſt, quam pertinaciam, in ſtudio, vel uſurpandæ auctoritatis, vel libertatis retinendæ. Præcipuam autem diſſentiendi materiam attuliſſe contentionem de proceſſione Sp. Sancti, & de additamento ad Symbolum, quo *a Patre Filioque* procedere eum perhibetur, dubium non eſt. Quod cum non fuiſſe receptum à *Leone* III. Pontifice conſtet, quo tempore receptum fuit per Eccleſias dominio *Caroli M.* ſubditis; pariter conſtare neceſſe eſt, non eſſe cur unitati Eccleſiæ obſtaret utrum reciperetur, an non reciperetur, ſi modeſtia ferendi diſſentientes libidini imponendarum parti a parte Legum prævaluiſſet. Quod eſt dicere, propterea Schiſma conflatum, quod pro Traditione receptum non ſit, quod ab initio Traditum oſtendi non potuit. Denique illa ipſa contentio, utrum ſupra Papam Concilium ſit, an Concilium ſupra Papam; quam in viſceribus Eccleſiæ Latinæ etiamnum hærere dictum eſt; quis neget inter partes verſari, quarum utraque vim Traditionis, & Catholicam Eccleſiam agnoſcat? Adeo manifeſtum eſt, imponere eos communi hominum ſenſui id agnoſcendum, quod nemo, niſi auctoritate ipſorum occupatus videat; qui præjudicatum velint, id totum ab initio Traditum, quod præſentis ſeculi tota Eccleſia uſurpat, nullo ab eis diſcrimine, quæ ab initio Tradita etiamnum obtinent. Itaque hanc eſſe, ut difficultatis, in inſtauranda Eccleſia, ita de

inſtaurata

inſtaurata certitudinis rationem; ſi in aperto poni poſſit, (de eis ſaltem, quæ unitati obſtant, quod de veritate non conſtet) nihil eorum, quæ Legis vim habuerint ab initio Fidei, vero Scripturæ ſenſui obſtare. Quod, ut in omnibus obtineri nec poſſe certum eſt, nec neceſſe eſſe; ita in eis, quæ ad univerſorum unitatem, quæ ad ſingulorum ſalutem neceſſaria ſunt obtineri poſſe pariter certum eſt, ac, ad unitatem ex veritate inſtaurandam ſatis futurum, ſi obtineri poſſet. Hæc ſatis erunt hoc loco; Neque enim aliud agit reliqua diſputatio noſtra, quam ut, quid diſtet præſentis Eccleſiæ Traditio, ante Reformationem introductam, ab Apoſtolorum Traditione, oſtendat.

Reformationis cauſæ non obſtare hanc ſententiam.

Si quis hic objiciat; Poſtquam *Lutherus*, à Pontifice damnatus, Concilium appellaverit, quod ſecundum ſolas Scripturas judicaret, Traditionem Eccleſiæ ad interpretandam Scripturam requirere, Reformationis cauſam eſſe tradere; Reſpondebo ex veritate; Poſſe eum latius, poſſe anguſtius intelligi, qui Concilium recuſet, niſi quod ex ſolis Scripturis pronunciet. Nam & *Socinus*, cum omnem diſputationem, niſi ex ſolius Scripturæ verbis inſtitutam recuſat, ex ſolis Scripturis & ipſe pronunciat, & adhibentem Eccleſiæ teſtimonium ad interpretandas Scripturas repudiat. Et tamen, cum, ad definiendum Scripturæ ſenſum, adhibendum Traditionis Eccleſiæ teſtimonium contendo, ipſe vere dico, me ſolius Scripturæ; hoc eſt, Dei ſolius Scripturam inſpirantis; auctoritatem ſequi. Auctoritatem teſtimonii Eccleſiaſtici, ad Scripturæ ſenſum ex ſecuto Eccleſiæ uſu in liquido ponendam, cum requiro, ſequor ductum communis hominum rationis, in ambiguo ſenſu Scripturæ indagando. Itaque ex ſolis Scripturis pronunciabit Concilium, quod Eccleſiæ Traditionem ad definiendum Scripturæ ſenſum adhibet; Quia ſolum Deum auctorem ſequitur, quem per Scripturas locutum conſtat. Eccleſiæ conſenſum adhibet, cujus teſtimonio certior fiat ſenſus hominum communis, traditum Scripturis, quod

quod Eccleſiam in auctoritatem recepiſſe conſtat. Hoc ſi faceret *Socinus*, non poſſet rationem reddere cur ab Eccleſiæ Fide deſciſcat, cujus auctoritatem ſemel ſecutus ſit. Nam & Reformatos, (qui hanc Reformandæ Eccleſiæ cauſam identidem edunt, quod, ab originariis univerſæ Eccleſiæ inſtitutis deſciviſſe totam Sedis Romanæ Communionem, manifeſtum ſit) nego aliter ſibi conſtare poſſe, ſi ſuam ipſi rationem ulla in re repudient; Nimirum, ſi ad originarium univerſæ Eccleſiæ conſenſum exigi nolint, quicquid eſt quod Reformationem appellant. Longe diverſa eſt eorum ratio, qui jam ſtatim exiſtentis Eccleſiæ decreto fidem eorum niti volunt, quæ decernuntur; Nimirum, cujus auctoritate, etiam Scripturis fides debeatur. Ac proinde, Fidem ullam habere non poſſe, quæ divinitus inſpirata ad ſalutem valeat, ſi quis de illo, quicquid ſit, vel leviter ſibi dubitandum putaverit. Neque enim poteſt auctoritate decernentis Eccleſiæ teneri, quod ante conditum decretum Traditione valebat. Adeo eſt inconciliabilis auctoritati Traditionis, auctoritas Eccleſiæ decernentis, ad ejus Fidem, quod Traditione valet. Quare, neque unquam rationem reddere poterunt, quare vel per ſe Pontifex, vel ſub Pontifice Concilium legitime coactum, examinandum ſibi earum rerum veritatem ſumant, (ex Scripturis, nimirum, & Traditione Eccleſiæ) de quibus decernunt; ſi ſibi legitime coactis, aut ad decernendum legitime accedentibus, erroris immunes eſſe datum putent. Recte quidem cavebunt, ne quis juris apex deſit, unde videri poſſint non legitime ad decernendum accedere; Si tamen per rerum humanarum varietatem caveri hoc unquam poſſit; quod mihi non videtur. Sed qui legitime ſe ad decernendum deſcendere putant, non poſſunt videri fidem habere eis, quæ pro ipſis advocati ipſorum pertendunt, ſi de mente Scripturæ, vel ex Traditione Eccleſiæ habenda, ſolliciti ſunt. Media eſt igitur ſententia quam tradimus, Socini Hæreſis, & eorum R. Sedis advocatorum,

rum, qui, ut se expediant molestia, eorum singulorum asserendorum, quæ Reformandæ Ecclesiæ nomine antiquata sunt, commenti sunt dotem Ecclesiæ, ut ab erroris periculo immunis sit, quoties ad decernendum legitime descendit. Sed qui hanc esse totius ejus Ecclesiæ sententiam dicat, quæ R. Sedis Communione censetur, non minus à veritate aberrabit, quam qui eam *Lutheri* provocationi constare posse neget, à Sedis R. decreto ad Concilium appellantis, quod ex solis Scripturis pronunciet.

Nullam esse, de Millennio, regnaturi Christi, Traditionem.

Objicitur præterea, Chiliastarum sententiam fuisse ab initio toti veteri Ecclesiæ communem; eis nimirum, qui essent ὀρθογνώμονες καὶ πάντα Χριστιανοὶ, ut loquitur *Justinus disp. cum Triphone*; eos significans, qui Catholicæ Ecclesiæ communicarent; Quæ tamen nunc hæresis locum & ordinem occupat. Et sane *Justinum* habemus, *Irenæum*, *Tertullianum*, *Lactantium*, *Victorinum*, alios, qui Papiam secuti hunc errorem erraverint; Scriptorem Apostolis supparem, sed judicio tenui, notante *Eusebio*. Sed Scriptorum Ecclesiasticorum nomina Traditionem non faciunt. *Justini* verba, si Legem credendi Catholicæ Ecclesiæ communem significarent, difficultatem haberent. Sed nihil tale sonant, si recte interpungas, & *Justini* ἰδιωτισμὸν recte interpreteris. Ἐγὼ δὲ καὶ εἰ τινές εἰσιν ὀρθογνώμονες καὶ πάντα Χριστιανοὶ, καὶ σαφῶς ἀνάστασιν γνήσεσθαι σάρκα μέλλειν· καὶ Χίλια ἔτη ἐν Ἱερουσαλὴμ οἰκοδομηθείσῃ, καὶ κοσμηθείσῃ, καὶ πληθυνθείσῃ, οἱ προφῆται Ἐζεκιὴλ, καὶ Ἡσαΐας, καὶ οἱ ἄλλοι ὁμολογοῦσιν. *Ego autem*, inquit, *& si qui sunt orthodoxi in omnibus Christiani, & futuram carnis resurrectionem novimus: Et Millenium in Jerosolymis ædificatis, ornatis, & multiplicatis agendum, Prophetæ Ezekiel, Esaias, & reliqui profitentur.* Idiotica oratio *Justini* ad eosdem videbatur fidem Millennii trahere, qui resurrectionem profitebantur. Et ita intelligendus esset, si ὡς οἱ Προφῆται vel si ἃ οἱ Προφῆται dixisset. Sed si nihil aliud dicat, quam

quam Prophetas *Ezechielem*, *Eſaiam*, alios idem agnoviſſe; nihil aliud dixerit, quam à ſe, & ab aliis ejuſdem ſecum ſententiæ quibuſdam, eos hoc dixiſſe intelligi. *Judæos* quidem, non eſt mirum; qui durationi hujus Univerſi VII. M. annorum, originario Dei conſilio aſſignata tradunt; Millennium, poſt bis mille Meſſiæ ſui annos agendum expectare. Scholæ cujuſdam R. *Eliæ* tribui ſolet hæc Traditio, cujus inter alios meminit *Baal hatturim in Gen.* II. ex Titulo *de Synedrio cap. Helek.* Sic autem ſonat; *Sex mille annos durabit mundus, tum deſtruetur. II. M. Inane. II. M. Lex. II. M. dies Meſſiæ. Et propter iniquitates noſtras, quæ multæ ſunt, præterierunt ex eis qui præterierunt.* Hanc ſequuntur ex Chriſtianis *Lactantius* VII. 14. *Tychonius* Reg. 5. *Barnabæ* Epiſtola, & alii fortaſſe. Eoque trahunt quod ex *Pſal.* XC. 4. repetit Apoſtolus 2 *Pet.* III. 8. *mille annos* apud Deum *inſtar eſſe unius diei*; ut mundi ætatem ſeptem eſſe millenniorum ſignificet. Et ſane, quod *Eliæ* Schola duo millennia *Inani* aſſignat, congruit ætati *Abrahami*, ex lectione codicis Hebraici. Ante *Abrahamum* autem *Inane* videri poteſt obtinuiſſe. Duo autem Millennia *Legem* obtinuiſſe, ad receptam Chronologiam prope accedit. Verum quod Meſſiæ ſuo duo Millennia aſſignant, miſerandum in modum excuſant; propter gentis ſuæ peccata, ſcilicet, adventum Meſſiæ protelari; Quod ad intervallum temporis humane commodum, mille aliquot & ſeptingentorum annorum excurrit. Et tamen hoc fundamento *Judæi*, Tabularum Aſtronomicarum Regis *Alfonſi* architecti, anomaliæ motus octavæ Sphæræ hebdomadem Millenniorum, motui ipſi hebdomadum hebdomadem, (hoc eſt quadraginta novem annorum millia) nullis addicentibus obſervationibus aſſignarunt. Itaque non eſt mirum, vel *Cerinthum*, auctore *Euſebio*, vel *Nazaræos* semichriſtianos, *Ebione* ortos, *Hieronymi* tempore, vel utroſque; qui utrique obſervationem Legis in Chriſtianiſmum inculcarent; Millennium, regnante in terris Chriſto, ad complendum

mundi Sabbatum expectasse. Sed quod non defuerint, qui *Joannis Apocalypsin* in hanc sententiam traherent, id suo loco, quam à veritate alienum sit, dicendum erit. Id tantum hoc loco; non posse alia Lege, Millennium in Apocalypsi à *Joanne* prædictum ad Traditionem *Judæorum*, de sex duraturi Mundi Millenniis trahi, quam ut adventus Christi primus in quinti initium incidat, secundus, (quo venturum putant hi cum *Judæis*) vel in sexti, vel in septimi initium; In utrumque enim a *Judæis* ejus initium collocari intelligi potest, ex eruditis commentationibus ad Clavem Apocalypsis, *Cantabrigiæ* Anno 1632. editis. Tum vero, ut interitus *Bestiæ*; Ecclesiam secundum Apocalypsis Prophetiam persecuturæ; perinde in sexti vel septimi initium cadat. Quæ persecutio cum tribus annis cum dimidio duratura sit; sive hoc de annis intelligas, κατὰ τὸ ῥητὸν, sive de tot annis, quot dies tribus annis cum dimidio continentur; quod ex nostris plerique intelligendum contendunt; manifestum est, non posse aliter *Joannis* Prophetiam ad *Judæorum* Traditionem congruere, quam ut ita incipiat ejus Millennium, ut in Millennium duraturi Mundi desinat. Scio multæ eruditionis viros, & in temporum ratiociniis multum versatos, primum Christi adventum in annum Mundi quater millesimum conjicere; vel eum qui a quater millesimo non multum discedat. Sed & in reliquiis sexti diei natum Christum, a *Tychonio* loco supradicto intelligi, quod tempus nati Christi, ex *Græcis* Scripturis, plusquam 5500 annos ab initio Mundi colligat; Unde & a *Lactantio*, loco dicto, & ab aliis fortasse veteris Ecclesiæ scriptoribus creditum, & Imperium Romanum, & Mundum in sexti fine desiturum. Verum, ut initium, & finis millennii Apocalyptici non poterit in Millennia Mundi ex codicis *Hebraici* fide, congruere, nisi inchoatum pro completo Millennium intelligas; Ita intervallum 1500 annorum, inter *Hebraici*, *Græcique* codicis computum interjectum, non patitur *Hebræorum* Traditionem,

tionem,

tionem, conciliari veterum Ecclesiæ Scriptorum sententiæ, quos *Græcæ* Scripturæ computum secutos constat. Quod argumento est, abducere *Joannem* Fideles a Millennio quod expectabant cum *Judæis* Semichristiani; (contra quos scribit *S. Hieronymus* passim in Prophetarum expositione) ad aliud Millennium, alia Lege a Fidelibus expectandum; in quam Legem *Judæorum* Traditio non conveniat. Illud hoc loco monendum est, *Dionysium Alexandrinum* apud *Eusebium Hist. Eccles.* VII. 23, 24, 25. subnascentem in *Ægypto* errorem hunc suo tempore suppressisse; Tantum abest, ut universæ tum Ecclesiæ sententia fuerit. Nam qui, quæ de communione & commercio inter se Ecclesiarum dicta sunt, attendat, is nunquam credet, penes *Dionysium*, vel alium quemvis Catholicæ Ecclesiæ Episcopum esse potuisse, silentio damnasse sententiam, quam reliquæ Ecclesiæ ad fidem pertinere putarent. Et sane ipsa rei subjectæ materies, in Prophetiæ hujus interpretatione versantis, satis ostendit, non pertinere eam ad *Regulam Fidei*, communi omnium fide, ad omnium communem salutem tenendæ. Quid enim esset *Communis Fides*, si ad eam Prophetica totius Scripturæ intelligentia necessaria esset? Itaque *S. Hieronymus* in Jer. XIX. 10. sic scribit; *Quanquam sibi* Judæi *auream atque gemmatam* Jerusalem *restituendam putent*; *rursumque victimas & sacrificia, & conjugia Sanctorum, & regnum in terris Domini Salvatoris. Quæ licet non sequamur, tamen damnare non possumus*; *Quia multi Ecclesiasticorum virorum, & martyres ista dixerunt, & unusquisque in suo sensu abundet, & Domini cuncta, judicio reserventur.* Ubi non est putandum, judicio Domini reservari, quod Judaismum, sub regnantis in terris Domini Millennio instauratum iri credebant cum *Judæis*, Semijudæi Christiani; Quæ damnata Evangelicæ Legis voce sciebat cum universis Fidelibus *S. Hieronymus*. Sed quod Ecclesiastici viri, quos fovebat communio Ecclesiæ, secundum Fidem communem, regnaturum mille annis

Christum, etsi non auctore Ecclesia, opinabantur.

Necessitatem Eucharistiæ ad salutem Infantum Baptizatorum Traditam non esse.

Supereſt, de neceſſitate percipiendæ, etiam ab infantibus baptizatis, Euchariſtiæ objectio; quam, cum vetus omnis Eccleſia, multis à Chriſto nato ſeculis, uſu ipſo & agendi religione agnoverit, nunc neque in uſu, neque in fide ullius Eccleſiæ partis dici poteſt vigere. Nam quid hoc eſt, niſi, poſſe id quod ab initio toti Eccleſiæ viſum fuerit ad ſalutem neceſſarium, ad ſalutem tamen non pertinere? Sane, Eccleſiæ *Africanæ* more, Euchariſtiam ab infantibus etiam percipi ſolitam, ex *Cypriani de lapſis* libro conſtat. Gennadius autem *de dogmatibus Eccleſiaſticis cap.* LII. Eccleſiæ morem fuiſſe oſtendit, reconciliatis per impoſitionem manuum hæreticis, infantes eorum Euchariſtiæ communicare. Et *Ordo Romanus de Baptiſmo*, poſt ſolennem ante Paſcha Baptiſmum, etiam parvulis Euchariſtiam dari jubet. Sic & in Capit. I. 161. & apud Alcuinum *de divinis officiis*, capite de Sancto Sabbato Paſchæ. Ex Græcis autem *Dionyſius*, fine libri de *Hierarchia Eccleſiaſtica.* Adeo nihil conſtat, quo minus univerſæ Eccleſiæ mos haberi poſſit; Niſi quod parvulorum baptizandorum, niſi in periculo vitæ, mos univerſalis ab initio non fuerit. *Gregorius* ſane *Nazianzenus* Orat. XLII. in *Sanct. Bapt.* tertio demum aut quarto ætatis anno adhibendum Baptiſmum, non amplius quam cenſet. Et priuſquam Paſchatis & Pentecoſtes feſta, per totam Eccleſiam, Baptiſmo dicarentur; quod ſtatim ab Apoſtolorum ætate fieri non potuit; qui in periculo mortis baptizabantur, non eſt putandum, pro eis Euchariſtiam celebrari potuiſſe; vel omnibus communicandi copiam eſſe potuiſſe. Hæc igitur cum, valde generalem dandæ parvulis Euchariſtiæ morem, non tamen univerſalem fuiſſe ſignificent, neceſſariam tamen ad ſalutem parvulorum habitam fuiſſe Euchariſtiæ perceptionem, non ſignificant; Cum tamen Baptiſmi ad ſalutem neceſſitatem, totius Eccleſiæ ſententiam eſſe, negari non poſſit. Percipiendæ Euchariſtiæ ad ſalutem

lutem neceſſitas, ſolius *S. Auguſtini* auctoritate niti videtur. *Anvero quiſquam etiam hoc dicere audebit, quod ad parvulos hæc ſententia non pertineat*; (Joh. VI. 53.) *poſſintque ſine participatione corporis hujus & ſanguinis in ſe habere vitam?* Sic ille, *de peccatorum meritis & remiſs.* I. 20. *&* 24. *Eccleſiæ Chriſti inſitum tenent, præter Baptiſmum & participationem Dominicæ menſæ, non ſolum non ad regnum Dei, ſed nec ad ſalutem & vitam æternam poſſe quemquam hominem pervenire.* In eandem ſententiam, ejuſdem operis III. 4. *de peccato orig. cap.* XVIII. *contra Jul.* III. 12. aliiſque multis in locis. Infirmatur quidem hoc pluribus adductis ejuſdem Scriptoris locis, quibus ſolum Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium affirmat: ut de *peccatorum meritis & remiſſione* I. 19, 21, 22. II. 28. & alibi. Infirmatur quidem, ſed non profligatur. Cum enim, ex inſtituto & more Eccleſiæ, ſtatim à Baptiſmo Euchariſtiæ communicari ſoleret; videri poteſt *S. Auguſtinus* Euchariſtiam Baptiſmi commemorationi includere. Neque enim ullibi Euchariſtiam ad ſalutem neceſſariam negat, ſed tantum Baptiſmum ſolum affirmat; cujus mentioni Euchariſtiam Eccleſiæ mos includere videri poſſit. Sed quæſtionem dirimit Fulgentii *de Baptiſmo Æthiopis Epiſtola*; qui cum mox a percepto Baptiſmo, ante ſumptam Euchariſtiam expiraſſet, quæſitum eſt a Fulgentio, num propter perceptum Baptiſmum credendus fuerit ſalutem aſſecutus eſſe, an propter Euchariſtiam non perceptam ſalute exeidiſſe. Cum enim multis Fulgentius, minime ſalutis exortem probet, qui ante perceptam Euchariſtiam baptizatus deceſſerit; manifeſtum eſt, de neceſſitate percipiendæ Euchariſtiæ ad ſalutem nihil Eccleſiam totam docuiſſe. Cum autem ſuam ſententiam, etiam *S. Auguſtino* magiſtro ſuo teſte affirmat; (quis enim *Auguſtini* ſtudioſior, quam Fulgentius?) neque ipſius *Auguſtini* diverſam fuiſſe ſententiam, manifeſtum facit. Locus autem *Auguſtini* quem producit Fulgentius, ex *ſermone* quodam eſt, quem *ad Infantes* a Baptiſmo

ptiſmo Euchariſtiam percepturos videtur habuiſse. Citatur autem a *Beda* ad cap. X. prioris ad *Corinth.* & a *Gratiano* in decreto *de conſecr. diſt. 2. cap. Quia paſſus eſt Dominus*, relatus legitur. *Nulli eſt aliquatenus dubitandum, unumquemque fidelium Corporis & ſanguinis Dominici tunc eſſe participem, quando in Baptiſmate membrum efficitur Chriſti: Nec alienari ab illius panis caliciſque conſortio, etiamſi, antequam panem illum comedat calicemque bibat, de hoc ſeculo migraverit, in unitate corporis Chriſti conſtitutus. Sacramenti quippe illius participatione ac beneficio non privatur, quando ipſe hoc quod illud Sacramentum ſignificat, invenit*; Vel potius, ut *apud Grat. quando in ipſo, hoc quod illud Sacramentum ſignificat invenitur.* Nam & *de peccat. meritis & remiſs.* III. 4. *Auguſtinus*; *Nunquid etiam illud*, inquit; *Quia niſi manducaverint homines carnem ejus; hoc eſt, participes facti fuerint corporis ejus; non habebunt vitam?* Subdit enim; *Sed nec vitam æternam poſſe habere* (parvulos) *præter Chriſti corpus; cui ut incorporentur, Sacramento baptiſmatis imbuuntur.* Unde & Innoc. I. Epiſtola inter *Auguſtin.* XCIII. *Illud vero, quod eos veſtra fraternitas aſſerit prædicare; parvulos, æternæ vitæ præmiis, etiam ſine Baptiſmatis gratia, poſſe donari; perfatuum eſt. Niſi enim manducaverint carnem filii hominis, & biberint ſanguinem ejus, non habebunt vitam in ſemetipſis. Qui autem hanc eis ſine regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum Baptiſmum velle caſſare; cum prædicant hos habere, quod in eos creditur non niſi baptiſmate conferendum.* Hæc enim ſpiritualem corporis & ſanguinis Chriſti perceptionem, quæ ſaluti ſufficiat, Baptiſmo etiam, ſine Sacramentali Euchariſtiæ perceptione, manifeſto aſcribunt. Ita, quod, etiamſi ſolus ad Traditionem Eccleſiæ pertinere putaſſet *Auguſtinus*, nihil prorſus ad Traditionem Eccleſiæ probandam valeret; de neceſſitate Euchariſtiæ ad ſalutem etiam parvulorum; id neque ipſum putaſſe *Auguſtinum*, palam deprehenditur. Nemo me hic exiſtimet damnare veteris Eccleſiæ morem, quem non ita ipſi uſurpatum

patum contendo, quaſi ad ſalutem neceſſarius haberetur ; dandæ baptizatis infantibus Euchariſtiæ. Neque enim ſententiæ ipſe meæ contradico ; qui nihil eorum, quæ, reliqua probante Eccleſia, parti ejus uſurpata conſtet, idoneam eſſe cauſam dico diſcedendi ab eorum Communione, qui ab eo diſcedere nolint. Neque tamen hunc eſſe locum diſputandi exiſtimo, cur recte ab eo more diſceſſum ſit, qui, ſine vitio quod unitati obſtare debeat, olim uſurpatus ſit. Erit ſuus huic diſputandæ cauſæ locus, ſi quando, ad aſſerendum adverſus Anabaptiſtas infantium Baptiſmum diſputando ventum à nobis fuerit. Interea loci, ſatis ſit, non eſſe neceſſarium ſaluti, quem tamen, conſequens non ſit, eſſe unius Dei Eccleſiæ ſtatui & unitati pernicioſum. Hactenus enim hoc tantum contendimus ; intra fines, quos totius ab initio Eccleſiæ Leges determinant, cohibendum eſſe omnem Scripturæ ſenſum ; ſive Fidei veritatem, ſive Eccleſiæ unitatem ſpectet. Quod ſi ſecum reputent, qui Euchariſtiæ Communionem, perinde ac Baptiſmum, veteri Eccleſiæ, ad ſalutem neceſſarium viſum fuiſſe volunt ; quomodo credi poſſit, quoties ad Baptiſmum feſtinare ſoleret vetus Eccleſia, ſi quando periculum ſubitæ mortis, vel adultis, vel infantibus, à perſecutione, à morbo, à peſte, aut bello, aliave mortalitatis circumſtantia ingrueret ; toties Euchariſtiæ Communionem pariter ad ſalutem ita neceſſariam viſam fuiſſe, ut pariter periclitari oporteret ſpem ſalutis, ſi perinde utroque excideretur ; fortaſſe à ſententia ſibi diſcedendum putabunt. Præſertim ſi meminerint, propterea jus fuiſſe Laicis in periculo mortis baptizandi, ne mors occuparet ; (quod cum neceſſitati Baptiſmi daret Eccleſia, propterea, ipſi miniſterium in baptizando præſtare Laici cenſendi erunt, non ſuo jure uſurpare) Nunquam autem, vel celebrandæ, vel communicandæ Euchariſtiæ, perinde ipſis jus fuiſſe, ac baptizandi ; Quod futurum neceſſe fuerat, ſi perinde Euchariſtiæ Communionem, ac Baptiſmi perceptionem, ad ſalutem neceſſariam credidiſſent. Reſtat

De difficultate dijudicandarum causarum Schismatis.

Restat illud tantum, quod, cum insuperabilis difficultatis loco objici possit, ipse mihi mea sponte defendo; in hoc lamentabili Ecclesiæ discidio, tam multis ex causis conflato; eisque ad Ecclesiæ potius Leges, quam ad fidei Regulam pertinentibus; (de quibus ut vere judicare possint, non exigit Dominus ab omnibus) impossibile potius videtur, quam difficile, omnibus, quorum salutis interest, Ecclesiæ Communione censeri, cui Ecclesiæ communicare debeant, veris ex causis, quas solas sequi Deo gratum esse possit, dijudicare. Nam qui hoc contendo, omnium, in superiori, sive secularis potestatis sive Ecclesiasticæ loco constitutorum, salutis interesse, reconciliandæ unitatis Ecclesiasticæ rationes communi Christianismo congruas pro viribus persequi; non possum sententiam meam graviori rationis momento promovere, quam assequendæ per discidium salutis difficultate: Nec difficultatem illam clarius probare, quam eligendæ communionis, per quam salutem assequaris, difficultate. Equidem quod disputari solet à nostris; singulorum esse Christianorum, quam Religionem amplecti debeant judicare; non minus perspicue verum videtur, quam, ipsos in bivio eligendæ Religionis constitutos esse, perspicuum est. Nam cum nulla Religio Deo placere possit, quam sponte animi tui non amplectaris; Etiam qui auctoritatem Ecclesiæ, tanquam falli nesciæ, pro ratione credendi sequitur, is judicium suum sequitur, quo eam opinionem amplexus est, quæ auctoritatem Ecclesiæ pro ratione credendi agnoscit. Itaque non minus animi sponte, in auctoritatem Ecclesiæ Fidem suam resolvit, quam qui idoneam credendi rationem ad singula adhibet, quibus Fidem præstat. Hoc tantum interest; simul ac semel deliberandi de omnibus anxietatem evadere velis, an, idoneæ rationis in singulis quærendæ solicitudine, officio hominis Christiani defungi. Cum autem omnes, ab inquirendi Ἀλαμπρεία, sive ad otium, sive ad negotium hujus seculi

li proclives ſimus; non eſt mirum, capi multos probabilibus Eccleſiæ eligendæ notis; quæ, niſi perſpecta veritate cauſarum diſcidii, eligi idonea ratione non poteſt. Nec tamen mirum eſt, eis qui perſpicuitatem Scripturæ anticipaverint credendo, perſpicua videri Scripturæ teſtimonia, quas opinionibus ſuis obtendunt. Nam neque mirum eſt, ejus Fidei fundum à *Socino* ſubrui potuiſſe, quam, perverſis interpretationibus ſuis, non eſſe omnibus perſpicuam, ex Scripturis oſtenderat. Utrique Deo Legem ponunt, quaſi officio deſit, niſi vel hinc Scripturas dederit, in quarum ſenſu errari non poſſit; vel inde, quia in earum ſenſu errari conſtet, niſi conſtituerit Fidei judicem errare neſcium; qui Fidei Legem in ſenſu Scripturæ ad Eccleſiæ conſenſum exacto, omnibus poſuerit, quibus vel ſervandam vel tuendam Fidem crediderit.

Cur hanc difficultatem exiſtere paſſus ſit Deus.

Atqui, qui ſponte ſua, & Servatorem & Evangelium dederit, & Eccleſiam inſtituerit, ſponte ſua, quatenus ſcripto docere voluerit, elegerit. Cumque erroris ignorantiæque cauſas non omnes præcidere voluerit, ut haberet præmii pœnæque materiam; arbitrio ſuo, meritis autem noſtris, tentationum gravitatem, id eſt, diſpiciendæ veritatis difficultatem diſpenſat. Itaque cum nulla eſſet prorſus eligendæ Eccleſiæ difficultas; obtinente unitate, diſcidium omne irati Dei, ſive vindictam, ſive caſtigationem eſſe conſtat; ut pro merito ſuo probati, difficultate quam ſibi aſciverint, vel pereant vel ſalvi ſint. Interea loci, non eſt factum Dei conſilio; niſi Dei conſilium appelles, quod ab eo peccatorum humanorum vindicta extorſit; ut ad eam deliberationem vocarentur idiotæ Chriſtiani, cujus decernendæ rationes idoneas non ſit ipſis facile videre. Nam qui Catholicæ Eccleſiæ unitatem inſtituit; intra quam qui ſe contineret, quoniam ad ſalutem neceſſaria præſto haberet, ſibi imputaret, ſi ſalute excideret; is hanc unitatem hominibus ita conſervandam

concredidit, ut, qui ejus violandæ cauſam præberet; ita alienæ ſalutis reus eſſet, ut tamen propriæ reus eſſet, qui ſcandalo ſuccumberet; quando non ejus immerito accidit. Itaque qui Catholicæ Eccleſiæ nomen ac communionem ſatis fuiſſe ad vitandas hæreſes, multis a Chriſto ſæculis contendo; Non quod majori numero conſtaret, ſed quod ob majorem numerum veram credendi rationem ſecutam conſtaret; Idem incidere potuiſſe diſcidium contendo, propter defectionem à primævo Chriſtianiſmo, temporis injuria moribus Eccleſiæ inolitam, ut ex ſolo Catholicæ nomine, decerni de ejus cauſa non poſſit. Nam de ipſius nominis jure lis eſſe poteſt, ubicunque poſſeſſio ſit. Cum itaque de hodierni diſcidii cauſis judicare difficilius ſit, quam quod ab omnibus, quorum ſalutis intereſt, præſtari poſſit; cumque recte eligere non poſſit, cui neceſſario eligendum eſt, niſi recte judicet; omnino neque ſaluti ſuorum conſuluerit Deus, niſi inſtituta Eccleſiæ unitate, neque Diabolus inconſuluerit, niſi deſtituta; per quam, neceſſe non ſit ad tam difficilem judicandi neceſſitatem venire. Videant penes quos erit, utrum Dei conſilio obſequi malint, reconcilianda, an vero Diaboli, inconcilianda unitate. Omnino anticipata, ſive de perſpicuitate Scripturæ, ſive de infallibilitate Eccleſiæ opinio, ut ad facilitatem decernendi viam ſternit, ita ex veritate judicari non patitur.

CAP.

CAP. XVI.

Episcopos esse, ex Apostolorum institutio, Presbyteris superiores.

Quid Ecclesiarum singularum status postulet.

NUNC, priusquam ea solvamus, quæ ad alterutram partem quæstionis, de perspicuitate Scripturæ propositæ, affirmandam, ex Scripturis & Patribus afferri solent, consultum videtur, universam regiminis Ecclesiastici formam ob oculos ponere; quæ ab Apostolis instituta, adducto postmodum ad Fidem & Orbe Romano, & Gentibus circumvicinis, Ecclesias ex utriusque institutas, in unius Ecclesiæ nomen & communionem conflavit & colligavit. Neque enim prius constabit, quid Ecclesiam esse velimus; quam unam esse debere, communione officiorum pietatis Christianæ, contendimus; nisi ex quibus constet, expositum fuerit. Tum, ita demum constitutum fuerit, quod sit legitimum, de eis quæ unitatem Ecclesiæ interrumpunt, decretum; cui qui non obtemperet reus sit solutæ per Schisma unitatis; si constitutum sit, tam qui sint, quorum sit decernere, quam quibus Legibus ad decernendum ipsis descendendum sit. Dico igitur Ecclesiam, ex instituto Apostolorum; quod totius ab initio Ecclesiæ usus manifestum facit; intelligendam esse plebem Christianam, unius civitatis, & subditæ ei in civilibus regionis ambitum complexam, sub unius Episcopi, Presbyterorum suorum consilio & auxilio, Diaconorum autem ministerio, in exercenda clavium potestate muniti, regimine Pastorali, Christianæ pietatis officiis communicantem. Ad conciliandam autem unitatem Ecclesiæ, ex omnibus Ecclesiis conflatæ, vel instituto Apostolorum, vel consensu totius Christianismi, subditas inferiorum civitatum Ecclesias Ecclesiis civitatum in civilibus superiorum; quarum propterea, ab

initio, prima ſemper fuerit Rom. Eccleſia; non ut reliquis imperaret, ſed ad obtinendum, in cauſis quæ vel fidem vel communionem Eccleſiæ continent, conſenſum Eccleſiarum, quo unitas totius Eccleſiæ conſtat.

De Jacobo Jeroſolymorum Eccleſiæ Epiſcopo.

Hæc ut per partes probari poſſint, ab Eccleſia, quæ *Jeroſolymis* ſub Apoſtolis, prima in cenſum venit, initium faciendum eſt; quod *Jacobi*, tanquam ejus Epiſcopi, etiam ante diſperſos inde Apoſtolos, adeo clara mentio ſit in Scripturis Apoſtolicis. Decretum *Jeroſolymitanum*, poſtquam ſuadente *Petro* obtinuiſſet, in ſententiam, & verba *Jacobi* conditum legimus, *Act.* XV. 7, 13. argumento ſatis perſpicuo, etiam ſub Apoſtolis, præcipuam ejus auctoritem in eam Eccleſiam fuiſſe. Præſertim cum *Paulum*, in eadem re, maximi omnium, ad ejus Eccleſiæ ſtatum, & ad totius unitatem momenti, ejuſdem *Jacobi* ſententiam ſecutum legamus, *Act.* XXI. 19.— 26. Idem *Paulus*, auctoritatem ſuam XII. Apoſtolorum conſenſu aſſerens, cum ſe *Jeroſolyma cognoſcendi Petri cauſa aſcendiſſe* narraſſet; *reliquorum autem Apoſtolorum neminem vidi*, inquit, *niſi Jacobum fratrem Domini*, ad *Gal.* I. 18. & poſtmodum, II. 9. *Cum autem Jacobus Cephas & Joannes, qui columnæ habebantur, gratiam mihi a Deo datam viderent*; putaſne præpoſitum iri *Jacobum*, *Petro* & *Joanni*, niſi ejus in *Jeroſolymitanam* Eccleſiam peculiaris, etiam ſub Apoſtolis, auctoritas fuiſſet? Itaque *priuſquam venirent a Jacobo nonnulli*, cum Gentibus manducaſſe *Petrum* idem narrat: Poſtmodum autem *ſubduxiſſe ſe*, metu circumciſorum, ad *Gal.* II. 12. Secutum ſcilicet auctoritatem *Jacobi*, cui tanquam Paſtori, optime notum eſſet, quid Eccleſiæ ſuæ ſtatus requireret. Hunc igitur *Jacobum* cum Apoſtolum *Paulus* appellet, argumento eſt, non alios quam XII. intelligi, ex quorum numero eum fuiſſe velit; neque enim videtur de eis, qui inferiori ordine, Apoſtoli tamen interdum in Apoſtolorum Scriptis appellantur, exiſtere potuiſſet quæſtio, nunnam ab eis Apoſtolatum ſuum *Paulus* accepiſſet. Quid enim

enim prohibet *Jacobum* minorem, (*Joſetis*, *Judæ*, & *Simonis* fratrem, *Marci* VI. 13. Matt. XXVII. 56. *Marci* XV. 43. *Mariæ* autem filium; ejus quæ *Cleopæ* dicitur, *Jo.* XIX. 25. nimirum conjux) eundem *Jacobum Alphæi*, qui ex XII. unus, cum *Jeroſolymitanæ* Eccleſiæ præeſſet, ad Eccleſias *Judæorum* Catholicam Epiſtolam ſcripſit, cujuſque ſe *fratrem Judas* profitetur Apoſtolus fuiſſe? Nam etſi ܚܠܦܝ *Syriacum* aliud ſit, ac Græcum κλεόπας; cujus eſt ſignificatio à κλεοπάτρας diminuta; tamen obſervatum eſt ex veritate à viris eruditis, *Judæos*, poſtquam exteris mixti fuiſſent, alio *Judæis* alio *Græcis* nomine cognoſci ſolitos; ita tamen ut, ſive ſono, ſive ſignificatione, alterum alteri alluderet. Hujuſmodi enim eſt, quod *Jaſon* apud *Græcos* fuit, qui apud ſuos *Jeſus*; *Paulus* Orbi *Romano*, qui *Judæis Saulus*, veriſſima binominationis ratione. Sane cum *Judam Jacobi* appellatum legimus, in Catalogo Apoſtolorum *Lucæ* VI. 16. *Act.* I. 13. quis alium intelligat, quam cujus præceſſerat mentio *Jacobum*? Quis alium, cum ſe *Judas* ut *Dei ſervum*, ita *Jacobi fratrem* Catholicæ ſuæ inſcribit; quis, inquam, alium vel *Judam*, vel *Jacobum* intelligat, quam Apoſtolum fratrem *Jacobi Jeroſolymitani*? Præſertim qui id teneat, quod manibus tantum non tenemus; moneri utraque, tum *S. Judæ* Catholica, tum *S. Petri* ſecunda; (in cujus Caput ſecundum priorem fere relatam legimus) Fideles ex *Judæis* undiquaque diſperſos, (propterea enim Catholicæ appellantur) cavendum ſibi a *Gnoſticis*. Nam ut eos, quamprimum mortui eſſent Apoſtoli, qui præſentis Domini præſentes diſcipuli fuerant, in apertam Hæreſim erupiſſe; Ita ſuperſtitibus eiſdem, eandem corruptelam clanculum invexiſſe ſcribit apud *Euſebium Hegeſippus*, loco ſupra laudato. Neque alia cauſa eſt Catholicæ *S. Iacobi*, quam adulterandæ Fidei ſtudium, in quo *Simoni Mago* ejuſque diſcipulis obſiſtendum erat; Fidem ſive operibus juſtificare contendentibus. Ponamus, Apoſtolos *Petrum* & *Iudam Iacobo*,

Ieroſo-

Ieroſolymorum Epiſcopo, quamvis ex XII. primis non eſſet, mutuas operas præſtitiſſe, in eo quod ad Apoſtolatum Circumciſionis ſpectabat. Nam propter Domini cognationem, & Genus *Davidicum*, apud *Euſebium Clemens Hiſt.* II. 1. remiſſum *Jacobo* principatum Chriſtianiſmi Judaici ſcribit; Et *Hegeſippus* apud *Euſebium*, ejuſdem rationem habitam, in *Simone Cleopæ F.* ad ejuſdem Cathedræ ſucceſſionem promovendo; Tum, in Confeſſoribus *Generis Davidici* ad Eccleſiarum præfecturas evehendis, *Hiſt.* III. 11, 20. *Epiphanius* autem *Hær.* LXVIII. 7. tantum huic rationi tribuit, ut thronum *Davidis* promiſſum Domino, in Sacerdotio & Epiſcopatu Chriſtianiſmi Judaici impletum, *Jacobo* in *Ieroſolymitanæ* Eccleſiæ Cathedra collocato putet. Non ſit igitur ſatis ad probandum, *Jacobum Ieroſolymitanum* ex XII. Apoſtolis unum fuiſſe, quod ſe *Judas* Apoſtolus fratrem ejus, tanquam honoris cauſa, & Fidei ſibi habendæ appellet; Quodque vel præponitur *Petro* & *Joanni* ad *Gal.* IV. 9. vel poſt *Petrum* ſententiam eam dicit, in quam decretum eſt, in Concilio Apoſtolorum, *Act.* XV. 13, 20, 29. Tum, neque habeatur ratio ejus, quod in principium Epiſtolæ ad *Galatas Ambroſianus* Commentarius obſervat, Apoſtolos dici, *Qui ab Apoſtolis electi mittebantur ad prædicandum*; Non habeatur, inquam, ratio, quod non videatur hæc Apoſtolatus ſignificatio Epiſcopatui *Ieroſolymitano* convenire; cujus erat, conſtitutam Apoſtolorum prædicatione Eccleſiam regere. Ut hæc, inquam, miſſa fiant; Non videtur idonea reddi poſſe ratio, cur *Judas frater Iacobi* dicatur, niſi ejus *Iacobi* fratrem intelligamus, cujus ipſum fratrem *S. Lucas*, tanquam ea re notum, appellat. Eadem ratio locum habet, cum recenſentur mulieres quæ cruci Domini aſtiterint, *Maria Magdalena, Maria mater Jacobi minoris & Joſis, & Salome, Marci* XV. 40, 47. XVI. 1. Sed *Matt.* XXVII. 56, 61. tantum *Jacobi & Joſis mater*, ſive *altera Maria* nominatur. *Ioan.* XIX. 25. *Maria Cleopæ.* Quis enim intelligat, quid *minor Iacobus* ſibi

ſibi velit, niſi reſpectu majoris *Iacobi*, ex duobus de numero XII. Apoſtolorum *Iacobis*, dictum intelligat? Nam *Iacobi* & *Ioſis* mater ſi fuerit, fratres fuerint *Iacobus* & *Ioſes*, frater eorundem & *Iudas*, & *Simon*, *Cleopæ* & *Mariæ* filii omnes. Hæc ex Scripturis. *Hieronymus* autem, libro adverſus Helvidium, *Mariam Cleopæ*, ſororem B. Virginis, *Alphæi* uxorem, *Iacobi* minoris matrem eſſe vult; (Quamvis *Cleopæ* filiam intelligi poſſe fateatur, quæ *Alphæi* uxor fuerit) tum neque contendat, quo minus alia fuerit *Maria Cleopæ*, alia *Iacobi* mater & *Ioſetis*: *Chryſoſtomus* autem, ad *Gal.* I. 18. honoris cauſa, *fratrem Domini Iacobum Heroſolymitanum Paulo* dictum notat; cum *Cleopæ* filius dici potuiſſet, quem ſic Evangeliſta appellaſſet. Itaque *Maria Cleopæ Chryſoſtomo Maria Iacobi* erit, & *Iacobus Simeonis Cleopæ* filii frater. Idque ex *Hegeſippo*, ut videtur, qui *Cleopæ* filium, *cujus quem Evangelium memorat*, *Simeonem* facit *Eccl. Hiſt.* II. 11, 32. cum *Cleopam* Evangelium non aliter memoret, quam cum *Mariam Cleopæ* nominat, eandem quæ *Iacobi* & *Ioſetis* mater ſit. Hoc ſi *Hegeſippi* ἰδιωτισμῷ imputari poſſe videatur, (qui id dicat per conſequentiam, quod ſi diſerte dixiſſet, nullam dubitandi cauſam poſteritati reliquiſſet) nihil erit, quod conjecturæ noſtræ obſtet. Sane apud *Euſebium Hiſt.* II. 1. ſive ipſe, ſive *Clemens Alexandrinus* duos tantum *Iacobos* agnoſcit. *Epiphanius* autem, cum *Ioſephi* B. Virginis mariti filios eſſe vult *Iacobum*, *Ioſen*, *Iudam* & *Simonem*, filias autem *Mariam* & *Salomen*; quomodo ſibi ipſe conſentiat, cum *Simeonem Cleopæ* ἀνεψιὸν ſive *patruelem Iacobi* fratris Domini eſſe ponit, *Hær.* LXXVIII. 8, 9, 14. videant eruditi. Nam de *Salome*, quid erat cur ſolicitus eſſet; quam ad eandem cognationem pertinuiſſe Evangelium nullibi indicat? Quod autem *Cleopam Ioſephi* fratrem eſſe vult, in eo cum *Hegeſippum* ſequatur, Apoſtolis ætate proximum, apud *Euſebium Eccl. Hiſt.* III. 11, 32. idem nobis ſequendum oſtendit. Nam fratres Domini ita demum cenſendi fuerint, ſi per paternum

num genus fratres cenſendi fuerint. Notandum eſt, priuſ. quam hinc diſcedamus, cum *Hegeſippus* apud *Euſebium* III. 20, 32. poſteros *Judæ fratres Domini*, quos, agro ſuo colendo victitantes, *Davidicum* genus, ſimulque Fidem apud Domitianum profeſſos, poſtea ad Epiſcopatus promotos fuiſſe refert; *Conſtitutionum* Scriptorem II. 63. *Judam Iacobi* Agricolam vixiſſe velle. Ac præterea, *Simeoni Cleophæ F*; quem ejus fratrem fuiſſe aſtruimus; in ſede *Ieroſolymitana* ſucceſſiſſe, VII. 48. Quod Epiſcoporum ſucceſſioni repugnat, quam, ſine temporum annotatione, accepiſſe ſe refert *Euſebius* IV. 5. Tum, quod *S. Hieronymus, adverſus Helvidium*; *Judas Zelotes in alio Evangelio Thaddæus dicitur*; idipſum Comment. in Gal. II. ita efferri; *Bonus zelus Judæ Apoſtoli, ſed non proditoris*; *qui, ob inſignem in ſe zeli virtutem, Zelotis nomen accepit.* Videtur autem hoc ſecutus *Sophronius*, cum *in Hieronymi Catalogo, Simonem Cananæum*, cognomento *Judam, Iacobo* fratri in Epiſcopatu ſucceſſiſſe ſcribit. Et tamen, fruſtra futuri videntur, qui aliud hic quærant, quam μνημονικὸν ἀμάρτημα *Hieronymi.* Quid enim *Simonem Cananæum* Apoſtolum, eundem vel *Judæ* Apoſtolo, vel *Simeoni F. Cleopæ* putare ſuadet? Neque erant hæc diſſimulanda hoc loco, ne pariter incerta videantur, in quibus omnis Eccleſiaſtica memoria & ſibi & Scripturis conſentit, cum eis, in quibus, propter monimentorum antiquitatis primævæ paucitatem, ita ſibi diſſentit, ut ad certam veritatis auctoritatem perveniri non poſſit. Quis enim auſit in dubium vocare, quod ex *Hegeſippo Euſebius* II. 63. διαδέχεται δὲ τὴν ἐκκλησίαν, μετὰ τῶν ἀποστόλων, ὁ ἀδελφὸς τοῦ κυρίου Ἰάκωβος. *Suſcepit Eccleſiæ adminiſtrationem, una cum Apoſtolis, frater Domini Iacobus?* In quo certum eſt, formæ regiminis Eccleſiaſtici ab Apoſtolis inſtitutæ, teſtimonium; Sive *Iacobum cum Apoſtolis*, qui ipſe Apoſtolus non eſſet, ſive *Iacobum* Apoſtolum, cum *reliquis* Apoſtolis adminiſtrandam Eccleſiam *Ieroſolymitanam* ſuſcepiſſe intelligamus.

Itaque

Itaque ſive *Jacobus*, Jeroſolymorum Epiſcopus, fuerit, ſive non fuerit ex XII. unus, aſſerenda omnino eſt veterum Eccleſiæ Scriptorum ſententia, quæ Apoſtolis ſucceſſores Epiſcopos tribuit. Non quod ad ſingulos Apoſtolos totius Chriſtianiſmi regimen non pertineret; Sed quod, comparantibus ipſis inter ſe provincias, & in obſequium fidei redigentibus, inſtitutæ à ſingulis Eccleſiæ Rectores ſuos, ab auctoribus ſuis ſemper propagaverint. Factum hoc liquido conſtat ex Apoſtolo, ad *Gal.* II. 9. ſibi cum *Petro Joanne* ac *Jacobo* conventum narrante, ut ipſe Gentium, illi circumciſionis Apoſtolatum gererent. Nec minus apertum eſt, quod idem negat ſe εἰς τὰ ἄμετρα καυχᾶσθαι· *de poſitis extra limitem ſuum gloriari*, cum in Eccleſiam Corinthiorum auctoritatem ſibi ſumeret; *quod de alienis laboribus, rebuſque intra alienum limitem ſibi paratis non gloriaretur, ſed ſpem haberet, limitem ſuum ultra eos*, id eſt in Illyricum; (quouſque prædicaſſe ſe memorat ad *Rom.* XV. 21. ac propterea provinciam ſuam, tum temporis, Jeroſolymis & Illyrico definit: ac Nicopoli Epiri propterea hyemem ſe acturum, *Tito* ſcribere videtur, III. 22. ut finibus ſuis in Illyricum promovendis, de proximo imminneret) in Illyricum igitur *promovendi canonis ſui* ſpem gereret. Sed his finibus poſitis, *imminere ſibi quotidie* (ſic enim ἐπισύστασιν interpretari placet, 2 ad *Cor.* II. 28.) *omnium Eccleſiarum curam* (ſcilicet, quas ipſe plantaverat) ſcribit. Et eas curat, cum *Barnabam* ad eas inviſendas provocat, *Act.* XV. 36. Nam, qui in graviſſimo Corinthiorum Eccleſiæ ſcandalo, ejici jubet; ipſorum quidem facto, ſed ſua ſententia; ejus cauſam, 1 ad *Cor.* V. 4. eum, ſupremum regiminis locum apud eos tenuiſſe, quis dubitet? Sed nullibi apertius, quam 1 ad *Cor.* XIV. 32, 36, 37. Cum *ſpiritus Prophetarum Prophetis ſubditos eſſe* propoſuiſſet; ſubjicit autem; *Num a vobis egreſſum eſt Dei Verbum? an ad vos ſolos pervenit? Si quis videtur Propheta eſſe, aut ſpiritu præditus, agnoſcat, quæ ego vobis ſcribo Dei mandata eſſe.* Nam

Epiſcopos in regendis Eccleſiis Apoſtolis ſuccedere.

quomodo clarius interpretari potuit, quod obſcurius dixerat; *Spiritus Prophetarum Prophetis ſubditos eſſe*; Quam cum eum Prophetam, aut Spiritu præditum haberi vetat, qui mandatorum ſuorum auctorem Deum non agnoſcat? Atqui hoc eſt Eccleſiam ſummo jure moderari. Quod & in eis facit, quæ, 1 ad *Cor.* XI. conſtituit. Et cum *Petro in faciem* Antiochiæ *reſtitit*, ad *Gal.* II. 11,14. ſicut *Petrum*, factis Chriſtianis ex Judæis, ſic ſe, factis ex Gentilibus præeſſe oſtendit. Denique, quicquid Epiſtolis Apoſtolorum continetur, quatenus nec fidem, nec futurorum cognitionem, id eſt Prophetiam ſpectat, ad Eccleſiarum regimen (ſive ex communi officio, ſive ex impenſo peculiari, in has potius quam illas, labore,) & paſtorale officium pertinet.

Quid Apoſtoli & Epiſcopi in Eccl ſiam auctoritati interſit.

Cæterum, nemo me exiſtimet, Epiſcopalem, in ſuæ cujuſque Epiſcopi Eccleſiæ regimine, autoritatem, Apoſtolicæ æquare, quam in univerſæ Eccleſiæ regimine cerni cautum eſt. Nimis contemptim de veteris Eccleſiæ ſcriptoribus judicant, qui, quæ ab eis, quaſi communi hominum ſenſui ſubdita, non nimis anxie enucleantur, ignorata ipſis exiſtimant, cum Apoſtolis ſuccedere Epiſcopos pronunciant. Idem omnes volunt quod *Tertullianus*, cum apud Apoſtolicas Eccleſias, *ipſas adhuc Apoſtolorum Cathedras ſuis locis præſidere* affirmat, *de Præſcrip. cap.* XXXIX. Quod eſt dicere; Unam Pauli Cathedram omnibus à *Paulo* fundatis Eccleſiis præſediſſe. Hoc autem nihil aliud quam; eadem auctoritate, Pauli cathedram omnibus à *Paulo* fundatis Eccleſiis, qua, ſucceſſorum *Pauli* cathedras ſingulis à *Paulo* fundatis Eccleſiis præſediſſe. Et ſane, qui omnium ſimul Epiſcoporum, eandem eſſe ac XII. Apoſtolorum auctoritatem, aſſerit, ſuccedere Epiſcopos Apoſtolis aſſerit; non in decernendo de fide, non in futuris prædicendis, non in concilianda Evangelio ex miraculis fide, ſed in regimine Eccleſiæ omnes; auctoritate omnium auctoritati XII. hominum æquali. Hæc ſi intelligantur, regimen Eccleſiarum ſingula-

ſingularum à ſingulis Epiſcopis, regimine omnium Eccleſiarum ab Apoſtolis XII. uſurpato, idoneo mihi ex Scripturis argumento videbor deduxiſſe.

Nunc Evangeliſtarum officium, quos Apoſtolis, ipſorum Scripturæ, 1 ad *Cor.* XII. 28. ad *Eph.* IV. 11. proximo loco ſubjiciunt, diſpiciendum eſt; Præſertim, quod *Timotheum Paulus*; (cui Epheſinæ Eccleſiæ regimen perſpicue mandat) *Evangeliſtæ officium facere* jubet, 2 ad *Tim.* IV. 5. Nimirum ut conſtet, num eo minus Epiſcopus habendus ſit, quod eum Apoſtolus Evangeliſtam appellet. Hoc enim objiciunt, qui veterum auctoritate premi ſe vident, Epheſinæ Eccleſiæ Cretenſique datos ab Apoſtolo Epiſcopos *Timotheum* ac *Titum* affirmantium. Equidem Apoſtolorum comites ac diſcipulos ipſorum miniſtros fuiſſe, ut Evangelio ipſi vacare poſſent, ex Scripturis Apoſtolicis conſtat. Sic *Barnabæ* & *Paulo Joannes cognomento Marcus miniſtrabat*, *Act.* XIII. 5, 13. XV. 37. Sic *Paulo Timotheus* XVI. 3. & *Eraſtus* XIX. 22. Sic *Tychicum Paulus fidelem miniſtrum* appellat ad *Eph.* VI. 3. id eſt, ut alio in loco, *utilem ad miniſtrandum* ſibi. Itaque cum, Diſcipulatu & miniſterio ſuo probatos, ad Evangelium prædicandum adhiberent, quid aliud faciebant, quam quod factum eſt, cum *Philippus*, unus ex ſeptem, ad Evangelium Samaritis prædicandum miſſus eſt? Unde & *Evangeliſta* appellatur, *Act.* VIII. 5. XXI. 8. Nimirum hoc habebat Judæorum mos, ut Magiſtris miniſtrarent diſcipuli: Et hoc voluit *Joannes Baptiſta*, cum idoneum ſe negat, qui *Domino calceos* vel *ſolveret*, vel *auferret*; nimirum qui ipſius Diſcipulus ſit. Sic enim *Eliæ Elizeus*. Sed cum nihil agerent Apoſtolorum miniſtri, niſi ipſorum mandato; aliud autem ſit Evangelizandi mandatum à mandato ordinandarum regendarumque Eccleſiarum; manifeſtum eſt, ad Evangelizandum adhiberi poſſe, cui regimen inſtitutæ ex converſis à ſe Eccleſiæ non mandetur. Itaque Evangeliſtæ nomen nihil habet in ſe aliud, ab eorum nomine diverſum, qui ſecundi ordinis Apoſtoli

Diſcipuli Apoſtolorum Evangeliſtæ.

memorantur ſcriptis Apoſtolorum. Vide *Euſebium Hiſt. Eccleſ.* III. 57. Sane Apoſtoli nomen latæ admodum ſignificationis eſt, niſi mittentis, niſi ejus ad quem mittatur, niſi denique cauſæ mandatæ deſcriptio ipſam determinet. Itaque *Andronicus* & *Iunias*, cum *inſignes inter Apoſtolos* Paulo dicantur, itemque ante ipſum Chriſtiani fuiſſe, ad *Rom.* XVI. 7. non male conjicere videntur, qui, in diſperſione quæ a *Stephani* martyrio accidit, mandata ab Apoſtolis ipſis data putant, *Iudæis* Romanenſibus ad Chriſtianiſmum convertendis. Qua ratione *Pſeudapoſtolos* eſſe Paulo, 2 ad *Cor.* XI. 13. cenſendum eſt, qui Apoſtolorum mandata mentirentur, ſeducendæ Corinthiorum Eccleſiæ. Nam quos Eccleſiarum Apoſtolos appellat 2 ad *Cor.* VIII. 23. eorum alterum *electum ab Eccleſiis* v. 29. ut cum Paulo oblationes eorum *Ieroſolymæ* deferret. Et *Epaphroditum*, cum *Apoſtolum Philippenſium & neceſſitatis ſuæ miniſtrum* appellat ad *Phil.* II. 25. manifeſto, ab ipſis Romam miſſum ſignificat, ut Apoſtolo neceſſaria miniſtraret. Quem tamen cum *cooperarium & commilitonem ſuum* appellet, quid impedit, quo minus idem *Epaphras* ſit, (eſt enim *Epaphras* diminutivum ab *Epaphrodito*) quem *Coloſſenſibus* Evangelium attuliſſe memorat ad *Col.* I. 7. &, *cum ex ipſis eſſet*, præſentem ſibi Epiſtolam ad *Coloſſenſes* ſcribenti adfuiſſe, ad *Col.* IV. 12. poſtea autem ad *Philippenſes* a ſe miſſum, ad *Phil.* II. 25. — a quibus ad ſe oblata eorum attulerat, ad *Philip.* IV. 18. Hæc enim oſtendunt, quam probabile ſit, *Epaphram* cum *Epaphrodito* eundem eſſe; Quæ eſt S. *Ioannis Chryſoſtomi* ſententia, melior, ut mihi videtur, quam *Theodoreti* ad *Phil.* I. 1. & 1. ad *Tim.* III. 2. qui *Philippenſium Apoſtolum Epaphroditum* dici vult, quod ad *Philippenſes* miſsus ſit; Cum eum Paulus propterea *Philippenſium* Apoſtolum vocet, quod a *Philippenſibus* ad ſe miſſus eſset. Nam & eadem ratione 2 ad *Cor.* VIII. 23. Ἀπόστολοι Ἐκκλησιῶν ab Eccleſiis miſſi. Verum, ſi diſcipulos, qui ſibi quotidianum miniſterium præſtitiſsent, idoneos Dominus putavit, quibus

&

& Evangelium & Eccleſiam crederet; Quibus credi ab Apoſtolis Eccleſias par fuit, quam eis, qui ipſis in Evangelio prædicando, & miniſterio & adjumento fuiſſent?

sed & Eccleſiarum ipſis mandatarum Epiſcopi.

Quæ ſi vera ſint, quid moramur præſtigias ejus reſponſionis, quæ *Timotheum* & *Titum Epheſi* & *Cretæ Epiſcopos*, aſſerentibus antiquis negat, quod illum *Evangeliſtam Paulus* appellet? Nam ſi Apoſtoli ipſi inſtitutarum a ſe Eccleſiarum Epiſcopi fuerint, quid veritati ſimilius, quam Evangeliſtas Eccleſiis præfectos ab Apoſtolis, quibus ipſi vacare non poſſent? Quis enim adeo communis ſenſus expers, ut mandata per Epiſtolas ipſis ab Apoſtolo data, expeditionis pro tempore ſuſceptæ, non regiminis perpetui argumenta exiſtimet? Sane, circa tempus datæ prioris ad *Timotheum* Epiſtolæ, *dixerat Paulus per ſpiritum, poſtquam Jeroſolymis fuiſſet, Romam ſe viſurum, Act.* XIX. 21. neque multo inde tempore, *non amplius ſibi locum eſſe illis in partibus*, ſcribit, ad *Rom.* XV. 23. Et *Epheſi*, ad Presbyteros Eccleſiæ, *nemini eorum, quibuſcum Evangelizando verſatus eſſet, amplius viſum iri vultum ſuum Act.* XX. 25. Adeo *Timotheum Epheſinæ*, id eſt, *Aſiæ* Eccleſiis Paſtorem dari uſquequaque conveniebat, diſcedente Apoſtolo. Nam *Joannem*, non eſt mirum, *Angelis ſeptem Eccleſiarum* Epiſtolam ſcribere, Spiritu Dei dictante, quæ non niſi Epiſcopis earum conveniat. Is enim, (quem ad *Iudæos* Chriſto lucrandos *Epheſum* profectum credere par eſt, propterea quod S. *Paulum* apud ipſos non profeciſſe, Epiſtola ipſius ad *Epheſios* demonſtrat, Chriſtianis ex Gentilibus ſcripta) ſi interpellantibus *Aſiæ* Epiſcopis Evangelium adverſus Cerinthum ſcripſit, ut *Hieron. in Catal.* teſtis eſt, cum ad *Angelos ſeptem Eccleſiarum* ſcribit, ad quos niſi ad earum Epiſcopos ſcribere cenſendus eſt? Nam & ipſius longævitas, ordinandis Eccleſiis ſpacium conceſſerat: Et niſi exortem in Eccleſia locum *Angelus* tenuiſſet, non potuiſſent ipſi Eccleſiæ ſuæ mores laudi vel probo duci; quæ eſt Epiſtolæ totius materia.

Sed

Num ſub Apoſtolis Epiſcopi iidem cum Presbyteris.

Sed occurrendum eſt unicæ objectioni, quæ *Hieronymo*, & ſecutis *Hieronymum* non paucis perſuaſit, exortem Epiſcopi poteſtatem juris eſse Eccleſiaſtici, cavendis Schiſmatibus introductam, non inſtituti Apoſtolici. Qua in re, pudet eorum levitatis, qui *Aerio Hieronymum* accenſent, ob communem opinionem; quorum alter ab Eccleſia eo nomine diſceſſit, alter non minus ſibi parendum Epiſcopis cenſuit, quam ſi ab Apoſtolis inſtitutos putaſset. Itaque non opus habeo diſſimulare, quot & quanta Scriptorum Eccleſiaſticorum nomina *Hieronymo* ſuccinant; quibus, ſcilicet, conſtitutum fuerit, Eccleſiæ unitatem juris eſse primo in loco divini; exortem Epiſcopi in ſuam Eccleſiam auctoritatem, cum primum per univerſam Eccleſiam obtinuerit, propterea divinitus inſtitutam cenſendam, quod unitas Eccleſiæ, (quam, labefactato totius Eccleſiæ more periclitari neceſſe ſit) divinitus inſtituta ſit. Nam qui, non ſuffragiis Theologorum, ſed Eccleſiæ Legibus, continendum & definiendum Scripturæ ſenſum contendimus, ex quo inſtauranda Eccleſia ſit; facile ferimus aliud videri, de ſenſu Scripturæ, etiam vetuſtis Eccleſiæ Scriptoribus, quam veritas poſtulat. Neque enim minus ipſis divino jure conſtitutum videbitur, quod, univerſæ Eccleſiæ legitimo conſenſu ita conſtitutum fuerit, ut abdicari, unitate Eccleſiæ ſalva non poſſit; quam quod ab Apoſtolis ipſis propterea conſtitutum fuerit, quod ad unitatem neceſſarium fuerit. Itaque, qui, Eccleſiæ Catholicæ fidem non requirere cognitionem earum rationum, quibus viſibilem ejus communionem aſſerui, mea ſponte profiteor, ſed ut ejus communio colatur; facile fero diſſenſum opinionis, cum communionis diſcidium Schiſmatis eſſe opus contendam. Sed *Hieronymus*, cum videret, *Paulum*, ſtatim ab Epiſcopis, mandare *Timotheo* & *Tito* de Diaconis ordinandis, nulla facta Presbyterorum mentione, non putavit fuiſſe tum temporis Presbyteros Epiſcopis & Diaconis interjectos. Quod & manifeſtius videtur, cum Epiſtolam ſuam Eccleſiæ Philippenſium

lippenſium inſcribit, una *cum Epiſcopis ac Diaconis*; Nam quare Presbyteros tacuiſſet, Diaconis ſuperiores? Et cum *Epheſo presbyteros Eccleſiæ Miletum accerſitos* officii ſui moneret, in progreſſu ſermonis, *conſtitutos eos a Sp. S. Epiſcopos regendæ Eccleſiæ Dei* affirmat, *Act.* XX. 19, 28. Hæc fere ſunt, quibus abducti male feriati homines, nullam eſſe Eccleſiæ Reformationem non abolito Epiſcopatu, non rationibus aut Scripturis, ſed armis ſibi contendendum putarunt; nec univerſæ Eccleſiæ teſtimonio, ſine quo, ne Chriſtianiſmum quidem ipſi ſuum ſatis tueri poſſint, cedendum.

Epiſcopatum Antichriſtianum putare, quam ſtultum.

Et ſane, quæ in Scripturis Apoſtolorum leguntur, ad Eccleſiæ ſtatum pertinentia, quomodo concilianda ſint ei regiminis formæ, qua omnes ab Apoſtolis Chriſtianos vixiſſe demonſtramus, liquidum non eſt. Non quaſi ab inſtituto ipſorum diſceſſum ſit, multo minus defectio facta à Chriſto ad Antichriſtum; quod merito contemni debet. Nam & ex poſitis, non poſſe Antichriſtum cenſeri ex eis, quæ univerſa unquam uſurpavit Eccleſia, præſcribimus: Et qui, cum Antichriſtum eſſe Papam anticipaverint, Epiſcopatum ad ejus ſedem occupandam gradum Papæ fuiſſe contendunt, ſi communem hominum ſenſum conſuluiſſent, ſi veritati plus quam partium ſtudio tribuiſſent, nunquam Epiſcopatum gradum ad Papatum ſtatuiſſent, ſi ejus grandities ex eis conſtat, quæ omnium Eccleſiarum Epiſcopis dempta, in Papam collata ſunt; Quod nos demonſtrandum ſuis locis ſuſcipimus. Interea loci, recolenda ſunt quæ demonſtravimus; Legem ſolam ſalutis eſſe Eccleſiæ ſtatu priorem & antiquiorem; Cujus pars ſit colendæ communionis officium. Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus Legum hujus communionis tuendarum ſtatuendarumque jus & fuiſſe & eſſe; Apoſtolis quidem ita, ut ſecuri eſſent Fideles, quod optimum factu eſſet, id ab ipſis conſtitutum; Succeſſoribus Apoſtolorum ita, ne ab unitate diſcederetur, propter illud conſtitutum, quod minus expediret. Tum, quod

quod positarum hominibus Legum commune est, etsi ab hominibus positæ non sint ; (quod Legum *Mosaicarum* exemplum docet) eam rerum subjectarum varietatem & mutationem incidere,quæ,ad eum rerum statum qui existat, determinari etiam positas ab Apostolis Leges postulet, ut vim habere possint ; Idque in causa esse, cur ab Apostolis latæ Leges vim non habeant, mutatis rerum causis propter quas positæ sint. Quæ si vera sint, quid prohibet Leges, quamvis sibi ab Ecclesia latas, immobiliores tamen esse, quam quæ latæ sint Ecclesiæ ab Apostolis ; Quando quidem ad unitatem totius plus faciunt, quam, quas ab Apostolis, non nisi partibus Ecclesiæ latas constet, neque duratura in perpetuum ratione. Itaque, ejusmodi esse Legem Episcopatus,quæ abdicari sine Schismatis nota non possit ; Nimirum, quod toti Ecclesiæ recepta, sine vis vel fraudis suspicione, quæ pariter in ipsam Fidem cadere non possit,à parte ita repudiari non possit, ut sibi pars reliquam Ecclesiam cedere jure postulare possit.Qui igitur Episcopatum eo nomine repudiet,quod Antichristo connexus sit,is,eo facto, à totius Unitate desciscat, quod Legem Unitatis, jure ab Apostolis prodito latam repudiet. Sane, nihil unquam ab initio decretum nisi ab Episcopis, quod Ecclesiam vel tenuerit vel teneat, etsi jure Verbo Dei constituto, cum fiducia asserendum est, pro fundo instaurandæ ex Verbi Dei veritate unitatis Ecclesiæ.

Alius sub Apostolis, alius status constitutæ Ecclesiæ.

Itaque quæ leguntur in Scripturis Apostolicis, succedentis Ecclesiæ statui parum, ut videtur, convenientia, tempori imputanda sunt, & statui Ecclesiæ, nondum tali constituto, qualem Apostolis ab initio designatum, rei exitus demonstrat. Cum enim nec de *Apostolorum*, nec *Prophetarum*, nec *Evangelistarum*, vel muneribus vel dotibus, quorum ipsi meminerunt,1 ad *Cor.* XII. 25. ad *Eph*,IV.11. ab ipsorum ætate quicquam legamus ; quid mirum est, quæ ab ipsis memorantur, partim facti esse, partem autem juris, censeri ? Neque enim ullibi, positos illos in Ecclesia,

Dei

Dei præcepto, quod in perpetuum valere deberet, legimus? ſed tantum tum temporis in Eccleſia *poſitos*; quod pluſquam facti res non eſt: Neque alienum à ratione, quid facti quid juris cenſendum ſit, cum ſcripta Lex non diſtinguat, perpetuum ſuccedentis Eccleſiæ morem interpretari. Id tantum refert, quam quiſque rationem afferat, quare trium Ordinum non meminerint Apoſtoli, quos ab Apoſtolis diſtinctos aſſerimus. Qua de re, cum & ipſe quædam initio rerum novarum ſcripſerim, & ab aliis poſtmodum multa erudite ſcripta ſint, ſermone utraque vernaculo; non committam, ut, quod mihi primo in mentem venit, eis antehabendum putem, quæ alii, ventilata maturius quæſtione cogitaverint: Neque tamen, ſicubi eorum ſententias difficultatibus ſubditas cenſeam, quas ipſe præſtare nolim, judicium meum alienæ auctoritati condonem; Sed diſpectis quam proxime Scripturarum Apoſtolicarum circumſtantiis, eam ſingulis locis ſententiam aſſignabo, quam vel mea, vel aliorum obſervata, maxime probabilem oſtendere videbuntur. Interea, præmittam tantum hoc loco verba Commentarii *Ambroſiani* ad *Eph.* IV. 11. *Poſtquam omnibus locis Eccleſiæ ſunt conſtitutæ, & officia ordinata, aliter compoſita res eſt quam cœperat. Primum enim omnes docebant,* Act. XVIII. 25. *& omnes baptizabant, quibuſcunque diebus vel temporibus fuiſſet occaſio. Nec enim* Philippus *tempus quæſivit aut diem, quo Eunuchum baptizaret,* Act. VIII. 38. *neque jejunium interpoſuit; Neque* Paulus *&* Silas *tempus diſtulerunt, quo Optionem carceris baptizarent, cum omnibus ejus* Act. XVI. 33. *neque* Petrus *Diaconos habuit, aut diem quæſivit, quando* Cornelium *cum omni domo ejus baptizavit; nec ipſe, ſed baptizare juſſit fratribus, qui cum ipſo ierant ad* Joppem, Act. X. 48. *Adhuc enim præter ſeptem Diaconos nullus fuerat ordinatus. Ut igitur creſceret plebs, & multiplicaretur, omnibus inter initia conceſſum eſt, & Evangelizare, & baptizare, & Scripturas in Eccleſia explanare,* 1 *ad* Cor. XIII. 24—31. *At ubi omnia loca circumplexa*

cumplexa est Ecclesia, conventicula constituta sunt, & rectores, & cætera Officia in Ecclesiis sunt ordinata, ut nullus de Clero auderet, qui Ordinatus non esset, præsumere Officium quod sciret non sibi creditum, vel concessum; & cæpit alio ordine & providentia gubernari Ecclesia: quia si omnes eadem possent, irrationabile esset, & vulgaris res & vilissima videretur. Hinc ergo est, unde nunc neque Diaconi in populo prædicant, nec Clerici vel Laici baptizant, neque quocunque die credentes tinguntur, nisi ægri. Scio hæc accipi à discidiorum nostrorum auctoribus, quasi Scripturis auctoribus nunc fiant, quæ sub Apostolis facta Scripturæ testantur. Nulla probabilitatis specie, si Ecclesiæ jus ac potestatem in Apostolis Domini ac Discipulis supponamus; quibus auctoribus, ut usurpata sint, quæ, tempori convenientia, fuisse usurpata testantur Scripturæ, ita institutus in posterum agendorum Ordo, qui nisi ipsis auctoribus, invaluisse in totam Ecclesiam non potuerit. Itaque subruendum est de Unitate Catholicæ Ecclesiæ capitulum Fidei, ac rationes quibus a nobis expositum est, priusquam ad scindendam hac ratione Ecclesiam veniri possit.

De Presbyteris tacuisse Paulum idonea de causa.

Cum igitur Episcopis Diaconos nullo medio subjicit Apostolus, vel nomen *Episcopi* etiam *Presbyteros* continere putari potest, vel, quod idem sit Episcopi munus ac Presbyteri, potestatis tantum amplitudine ac jure distinctum; satis habuisse Apostolum, cum de Episcopis mandasset, statim ad Diaconos transire. Primam rationem secutus videtur *Commentarius in Pauli Epistolas sub Ambrosii* nomine, cujus verba sunt in 1 ad *Tim.* III. *Post Episcopum, Diaconi Ordinationem subjicit. Quare, nisi quia Episcopi & Presbyteri una Ordinatio est? Uterque enim Sacerdos est, sed Episcopus primus est; Ut omnis Episcopus Presbyter sit, non omnis Presbyter Episcopus: Hic enim Episcopus est, qui inter Presbyteros primus est. Denique,* Timotheum *Presbyterum Ordinatum significat;* (1 *ad* Tim. IV. 14.) *Sed, quia alterum ante se non habebat, Episcopus erat. Unde &, quemadmodum Episcopum ordinet*

ordinet ostendit. Neque enim fas erat, aut licebat, ut inferior Ordinaret majorem; nemo enim tribuit quod non accepit. De una Ordinatione Episcopi & Presbyteri, ex hac sententia, suo loco. Cæterum Presbyterum *Timotheum*, eundem dici Episcopum, non ita accipit, quasi idem Episcopus ac Presbyter sit; qui primum Presbyterum ita Episcopum appellat, ut sequens Episcopus non sit, sed Episcopo inferior, sed minor, sed qui ab Episcopo ordinandus sit, quod major sit Episcopus. Adhuc manifestior est ejus sententia, si ea recipiamus, quæ pleniora ex eo recitat *Amalarius* de div. *Off.* II. 13. quam apud ipsum hodie leguntur; sequente etiam *Amalarium* Rabano in 1 ad *Tim.* IV. 14. & *Ambrosianum* interpretante. Apostolos nimirum initio dictos, quibus initio Apostoli Provincias totas credebant; (puta *Timotheo Asiam*, *Tito Cretam*; quos eosdem Evangelistas etiam fuisse dictum est.) Quibus qui succederent, cum se eodem cum ipsis nomine indignos crederent, Episcoporum nomen sibi proprium asciviſſe, Presbyterorum nomen inferioribus reliquisse. Nam qui Apostolorum nomine censeri solitos scribit, quibus mandabantur Provinciarum integrarum Ecclesiæ, Episcoporum, qui in curam Ecclesiæ unius Civitatis, (vel plurium, ubi in singulis Civitatibus singulæ adhuc Ecclesiæ institutæ non essent) ipsis succederent, is, exortem Episcoporum potestatem nisi Apostolis auctoribus ascribat, Ecclesiæ consensum fortuito casui tribuat. At hoc ejus sententiæ tribui non potest, qui in *Timotheo*, vim Episcopatus cum Presbyteri nomine conjungat, cui proprium Apostoli nomen esse velit. Eandem rationem sequitur *Theodoretus* in 1 ad *Tim.* III. 1. τὸς αὐτὸς ἐκάλουν ποτὲ Πρεσβυτέρους καὶ Ἐπισκόπους· τὸς δὲ νεῦν καλουμένους Ἐπισκόπους Ἀποστόλους ὠνόμαζον. *Vocabant olim eosdem Episcopos & Presbyteros*; scilicet, cum vis Episcopatus esset penes secundi Ordinis *Apostolos*; Quos *eosdem* esse subjicit, *cum eis qui nunc Episcopi dicuntur*; Etsi per unam unius Civitatis Ecclesiam.

Episcoporum enim nomen tum proprium factum, cum *Apostoli* amplius censeri non possent. Sane *S. Augustinus*, cum ad *Hieron. Epist.* XIX. sic scribit; *Etsi secundum bonorum vocabula quæ jam Ecclesiæ usus obtinuit, Episcopatus Presbyterio major sit, in multis tamen, Augustinus Episcopus Hieronymo Presbytero minor est*; videtur omnino, ne in sententiam *Hieronymi* incurreret, cum quo habebat offensionum initia, non contradixisse ejus rationi, cum Episcoporum & Presbyterorum nomina, nunc Ecclesiæ lege distingui disputans, sub Apostolis distincta non fuisse contendit. Neque ab hoc exemplo abludit mos Synagogæ, ubi unius urbis Synagogæ plures cum essent ἀρχισυνάγωγοι, distinguuntur tamen ab Epiphanio *Hær.* XXX. in ἀρχισυναγώγους, πρεσβυτέρους, καὶ ἀζανίζας; nam ipsi *Diaconos* suos חזנים appellant. Itaque, neque ratione neque auctoritate destitutus fuerit, qui nominis communioni saltum ab Apostolo factum attribuat.

Confirmatur, à more sedendi in Ecclesia.

Muneris autem communitatem qui sequatur, merito adhibeat observationem vetusti moris Ecclesiastici; (quem ex Synagoga in Ecclesiam translatum res certa est) ut Episcopi cum Presbyteris consessus, in semicirculum, seu orbem dimidium coactus, vultibus plebi adversis, celsiori throno sedente Episcopo, conventus *matrum* Ecclesiarum, quas nunc *Cathedrales* vocamus, celebraret. Sic in Apostolorum quæ dicuntur *Constitutionibus* II. 58. Item VIII. 12. Sic apud *Dionysium Areopagitam Eccles. Hierarc. cap.* III. Sic apud *Ignatium* recte nunc legitur in *Epist. ad Magnes.* μετὰ τὸ ἀξιοπρεπέστατον πρεσβύτιον ὑμῶν, καὶ ἀξιονίκου καὶ πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου ὑμῶν, καὶ τῶν κατὰ Θεὸν διακόνων ὑμῶν; Quod prius erat; Στεφάνου τοῦ πρεσβυτέρου ὑμῶν· *Cum dignissimo decoro Episcopo vestro, & vincere digna spirituali Presbyterii vestri corona, & vestrorum secundum Deum Diaconorum*; Nimirum, qui ad eandem complendam coronam faciebant. Quæ & στέφανος τῆς Ἐκκλησίας, in Constitutionibus Apostolicis II. 28. appellatur;

latur; desumpto nimirum, ex antiquissimo Ecclesiæ scriptore *Ignatio*, posterioris ætatis scriptore Constitutionum, vocabulo. *S.* etiam *Gregorius Nazianzenus* in *somnio*, seipsum in medio, sublimi *Constinopolitanæ* Ecclesiæ throno insidentem describit, Presbyterorum Cathedris hinc inde ipsum ambientibus. Sic *Meletius Paulino* apud *Theod. Hist. Eccl.* V. 3. cum proponoret, ut reuniendæ Ecclesiæ *Antiochenæ*, uterque pari gradu sederent Episcopi, εἰ δὲ ὁ μέσος λόγος ἡμῖν γεννᾷ, ἐγὼ κὴ ταύτῃ ἐλαύσω πειράσομαι. ἐν γὰρ τέτῳ τὸ θεῖον εὐαγγελικὸς διαγέλιον, ἐκατέρωθεν ἡμᾶς καθῆσθαι πρεσβύω. *Quod si*, inquit, *de medio loco* (tanquam primo) *lis oriatur*, *hanc etiam profligare conabor. Posito enim in media sede divino Evangeliorum codice*, *hinc inde sedere nos suadeo.* Hunc morem ex Synagoga in Ecclesiam venisse, *Maimonides de Synedriis Cap.* II. 6, 7. docet, ubi omnia *Judæorum Synedria* hanc sedendi formam sequi tradit; ratione addita, ut Omnes videat qui primo loco sedet, & ipsum omnes. Infra *Synedrium* autem, tres Discipulorum ordines, gradibus sedium suarum distinctos describit. Commentarius in 1 ad *Cor.* XIV. 28, 30. *Ambrosio* ascriptus; *Traditio Synagogæ est*, *quam nos vult sectari— ut sedentes disputent*; *Seniores quidem dignitate in Cathedris*, *sequentes in subselliis*, *novissimi in pavimento super mattas.* Idem *Maimonides*, Titulo *de Oratione & benedictione Sacerdotum* XI. 4, 5. Populum vultibus in *Seniores* obversis sedentes in Synagoga describit: Ubi & *de mattis* idem testatur, quod Commentarius quem dixi. Et hoc illud est quod, *Psal.* CVII. 32. *Cœtum plebis*, *& Sedem Seniorum* appellat; quod *Chaldæus*, *Synagogam plebis Israeliticæ*, *& Synedrium Sapientum* interpretatur. Hinc etiam intelligimus, quomodo *Paulus* ad pedes *Gamalielis* educatus dicatur, *Act.* XXII. 3. scilicet; quod eadem forma docerent ipsorum doctores; ut apud *Maimonidem de Lege docenda*, III. 2. legimus; vide etiam *Gemaram* in הוריות III. 13. Sane eodem prorsus modo *S. Paulus*, in Ecclesia *sedes Idiotarum*

tarum nominans 1 ad *Cor.*XIV.16. ſedes etiam Antiſtitum innuere cenſendus eſt. Et hæ ſunt πρωτοκαθεδρίαι Scribarum & Phariſæorum *in Synagogis*, de quibus Dominus *Matt.* XXIII. 2, 6. Hæc ratio ſedendi in conventibus *Eſſenorum*, quos *Philo*, libro *Omnem Sapientem eſſe liberum*, deſcribit. Neque aliud ſibi vult quod *Tertullianus Ordinem & Conſeſſum Eccleſiæ* appellat; quomodo, in Imperio Rom., Civitatum Reſpublicæ, *Ordine & Plebe* conſtabant. Nam & *Origenes* contra Celſum VII. Eccleſiaſticum Ordinem Senatibus politiarum Græcarum confert: Et *Pius* I. Papa *ad Juſtum Viennenſem, pauperem Senatum Chriſti in Urbe Roma*, etiam ejus Eccleſiæ Ordinem appellat. Idem *Tertullianus de præſcript.* CXXX. cum ipſas *cathedras* memorat, in quibus ipſi Apoſtoli fundatis à ſe Eccleſiis præſidebant, ſatis demonſtrat, unde hanc præſidendi formam ab Apoſtolis Eccleſia acceperit.

De conſeſſu Viſionis Apocalypticæ.

Huc facit, quod in Sanctuario cœleſti, eandem conſeſſus Eccleſiaſtici formam viſio Prophetica *Johanni* exhibet *Apoc.* IV. & V. Neque enim, quod quidam putant, caſtra *Iſraelis* in deſerto repræſentat hæc viſio, in quibus IV. vexilla IV. laterum media occupant, & Sanctuarium totum ambiunt caſtra Levitarum, ea autem, caſtra *Iſraelis*. Nam hic, IV. animalia nihil quam thronum ambiunt, ut apud *Eſaiam cap.* VI. & *Ezekielem cap.* I. ex quibus hauſtam hanc viſionem interpretes conſentiunt. Itaque dicuntur ſtare κύκλῳ τ θρόνυ, καὶ ἐν μέσῳ τ θρόνυ. Apoc. IV. 6. id eſt, ita *Thronum ambire*, ut *interjectum* ei, & Cathedris Presbyterorum *ſpatium* occupent. Præterea, *Agnus in medio Throni ſtat* ἀναμέσον τ θρόνυ VII. 6. quod eſt V. 6. in medio Throni, Animalium & Presbyterorum; in eo ſcilicet ſpatio, quod Thronus, quatuor animalibus cinctus, & XXIV. Presbyterorum Cathedræ ambiunt. Rurſus, turba quæ *Thronum & Agnum* intuetur VII. 19. animæ *ſunt quæ Altari ſubſunt* VI. 10. Non quod ſub Altari jacentes, vindictam inclament, ut vulgo accipi ſolet. Neque enim Altare eſt victimarum, ſed incenſi; intra

intra Velum ſcilicet ; de quo ſermo eſt. Atqui, *incenſum*, de quo hic ſermo eſt, *preces ſunt Sanctorum*, quas offerunt Presbyteri V. 8. quibus *Incenſum addit* Angelus VIII. 3. quaſque ſequitur vindicta, implorantibus Deum Martyrum animabus indulta. Nam primo expectare juſſæ, capite ſexto, cum *ſtolis albis indutæ* fuiſſent, poſtmodum capite ſeptimo, *ſtolis albis indutæ, Thronum, Agnum, & Presbyteros intuentes*; (ut in Eccleſia Plebs Epiſcopum & Presbyteros) inducuntur Deum laudantes ; Hæc enim, collatis inter ſe *Apoc.* V. 8. VI. 9, 10, 11. VII. 12, 14. VIII. 3, 4, 5. ſententiam ejus Prophetiæ conſtituunt. Ex quibus vides, quam docte *Ignatius* ad Magnes. προεδρεύοντος τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ, τῶν δὲ πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων· *Præſidente Epiſcopo, Dei loco, Presbyteris autem, Synedrij Apoſtolorum.* Neque enim Epiſcopum Deo confert, qui eundem ejus Throno locum in Eccleſia aſſignat, quem Dei Thronus in Sanctuario cœleſti occupat. Et quod *Judæis* tralatitium eſt, יהוה וביה דינו, *Dei Thronum Angelis cinctum* ſignificantibus, quomodo in Veteri Teſtamento repræſentatur, *Pſal.* LXXXIX. 8. *Dan.* VII. 9. *Pſal.* CXLIX. 1. *Deut.* XXXII. 2. id eſt, in Novo Teſtamento, Dei Thronus, miniſtrantibus Angelis, ſedentibus & judicantibus ſive Apoſtolis ſive Sanctis cinctus, *Matt.* XIX. 25. *Lucæ* XXII. 30. 1 ad *Cor.* VI. 4. *Apoc.* XX. 4. Quæ cum ita ſint, opinor XXIV. Presbyteros, de quibus in Apocalypſi, melius intelligi non poſſe, quam de XII. Apoſtolis & XII. Iſraelitarum Phylarchis. Video eſſe qui ſincerum vas incruſtent, & conſeſſum XXIV. Presbyterorum in Apocalypſi Concilium eſſe velint XXIV. Epiſcoporum, *Jeroſolymitanæ* ſedi ſuffragantium ab initio. Quorum conjecturæ, non eſt cur repugnem, cur non tantum faveam, quantum ipſa rationis afferre poſſit, cur hunc numerum *Joanni* per Viſionem Propheticam occurriſſe putemus. Nam quod poſtea in Conciliis, medium locum obtinere Scripturæ ſacræ Codicem ſolenne fuit, propterea factum etiam ipſe poſtu-

postulo, ut Deus Judex agnoscerétur; utque eo tacto Codice, se Deo Judice respondere cogitarent, qui testimonium judicante Concilio perhiberent. Sed hoc ita, ut medium locum in singularum Ecclesiarum consessibus, secundum *Ignatium*, Episcopum Dei nomine obtinere demonstret. Nam propterea *Meletius* medium locum Scripturæ Codici postulabat, cum utrumque sedere Episcopum volebat. Sane *Psalmo* LXXXIX. 8. *Tremendus Deus in cœtu Sanctorum magno, & terribilis omnibus ipsum ambientibus*; de Sanctis Angelis tantum, circumstantibus scilicet, non considentibus, intelligi potest. Sed *Esaias* XXIV. 24. *Quia regnat Dominus in monte Zion, & Jerosolymis, coram Presbyteris suis glorioſus*; videtur Presbyterorum *Israelis Synedrium*, præsidente Deo, significare. Cujus autem causa hæc omnia adduximus, illud non potuisse videtur clarius demonstrari; nimirum, eundem Ordinem Præsidentium in Ecclesia, etsi diverso Gradu, majorem longe Episcopi quam Presbyterorum potestatem ac jus in Officio muneris communis significare.

CAP.

CAP. XVII.

De Reſponſionibus ad allatam ex S. Paulo objectionem, quas alii attulerunt.

SUNT qui longe aliam rationem, omiſſi ab Apoſtolo Ordinis Presbyterorum, ex Epiphanio adverſus Aerium ſcribente attulerunt; Nimirum, provideri ſolitos, ab initio, inſtituendarum ab Apoſtolis, eorumve ſodalibus, Eccleſiarum regimini, Epiſcopos cum Diaconis; Presbyterorum ordine non niſi poſt auctum Eccleſiæ cœtum neceſſario. Quod quidem & fieri potuiſſe, & factum fuiſſe dubitandum non videtur; ut Epiſcopus ſolus, miniſtrante Diacono, exigui cœtus miniſterio ſufficeret. Itaque obſervant, & vere omnino, *Presbyterorum* nomen, & in Scripturis Apoſtolos, & in vetuſtiſſimis Eccleſiæ ſcriptoribus, Epiſcopos complecti; quales fuiſſe illos, qui cum Apoſtolis *Jeroſolymorum* Eccleſiæ præſediſſe memorantur, in *Actis* Apoſtolorum, magna ratio eſt credere. Sane cum *Presbyteros Eccleſiæ Epheſo Miletum evocaſſe* Paulum ſcribitur, ibi *Irenæus* Epiſcopos *Aſiæ* intelligit; quos idcirco, mirum non eſt, *Epiſcopos a Spiritu Sancto in Eccleſia conſtitutos*, ab Apoſtolo affirmari. *Convocatis Epiſcopis & Presbyteris qui erant ab Epheſo, & a proximis Civitatibus*, inquit *Irenæus*, III. 14. *Et Presbyterium* illud, quod cum S. Paulo manus *Timotheo* impoſuit, *Apoſtolorum conventum* Rabanus in 1 ad *Tim.* IV. 14. interpretatur. Tum, quod Eccleſiæ *Philippenſium*, ſimul *cum Epiſcopis & Diaconis* Epiſtolam inſcribit, de Epiſcopis intelligendum, vicinarum Civitatum Eccleſiis vel deſignatis, (Cum primum ſcilicet conſtitui poſſent) vel inſtitutis; qui interea loci *Philippis*, tanquam in Metropoli, moram traherent, unde ſuis conſtituendis Eccleſiis invigilarent. Neque aliter aut Epheſi

Quæ allatæ ſint huic diverſæ rationes.

ſub *Timotheo*, aut in Cretenſium Metropoli, ſub *Tito* actum fuiſſe. Ibi enim, utpote in Metropoli, Eccleſiis quæ *per Civitates* conſtituebantur, inſtitutos Epiſcopos, qui inde formandis Eccleſiis ſuis imminerent. Addunt alii, & magnis de cauſis, nondum conſtitutis Eccleſiarum rebus, incertis adhuc muneribus, certos tamen homines, & deſignatos, & inſtitutos, quos propterea *Epiſcopos*, *Presbyteros*, *Præſidentes*, *Antiſtites*, ἡγεμόνους, ſine diſcrimine appellent Scripturæ Apoſtolorum; quod in procinctu eſſent, capeſſendis ſedibus, quæ ab Eccleſiæ rectoribus Apoſtolis & ſupparibus Apoſtolorum, aſſignarentur; Interea loci Eccleſiam, id eſt, coactum jam Chriſtianæ plebis cœtum, in communi cum eis curarent. Reſtat adhuc ab his diverſa eorum ratio, qui Diaconos, quos Epiſcopis ſtatim ſubjicit Apoſtolus, eoſdem fuiſſe volunt, quos ſuccedens Eccleſiæ tempus *Presbyteros* appellavit. Hi *Miniſtrorum* nomen arripiunt; quod cum alibi, permultis in locis, Vulgatus Interpres poſuerit, cum de *Dei Miniſtris* ſermo eſt in ſcriptis Apoſtolorum; in Epiſtolis ad *Timotheum* & *Titum* non niſi in *Diaconos* tranſtulerit. Id cum, aliter in his Epiſtolis quam alibi, adhibitum hoc nominis ſignificet, non eſſe mirum, ſi hic pro Presbyteris poſitum intelligatur. Nam VII. viros ab Apoſtolis Jeroſolymorum Eccleſiæ inſtitutos, ratione carere putant Diaconos intelligere; ut de ordine Presbyterorum ab Apoſtolis inſtituto ſilentium ſit in Scripturis. Et hæ fere rationes ſunt, propter quas, ad ſolvendam propoſitam difficultatem, diverſas apud nos viri docti vias inſtiterunt. Niſi quod hæc addit ſententia, quam poſtremam poſuimus, Presbyteros à *Paulo* Miletum *Epheſo* evocatos, Presbyteros fuiſſe cum *Epheſo* vocarentur, Epiſcopos autem Mileti ab Apoſtolo Ordinatos. Itaque cum Presbyteros vocatos teſtetur hiſtoria, *Paulum*, eos alloquentem priuſquam dimitteret, Epiſcopos vocare quos Epiſcopos fecerat,

Nunc,

Nunc, ut dicam ſine fuco, quid de his rationibus cenſeam, quantum mihi, opinione quam primo vulgavi, eoque Scripturarum ſenſu quem illa exhibet opinio, decedendum exiſtimem; Non dubito & verum eſſe, & erudite obſervatum, omnes Eccleſiarum Rectores *Presbyterorum* nomine, idque honoris cauſa, & ab Apoſtolicis Scripturis, & à veſtuſtiſſimis Eccleſiæ ſcriptoribus cenſeri. Opertebat nimirum auctoritatem, quam natura maxime conſtituit; quod ſecum ſcientiæ opinionem ætatis maturitas trahere ſoleat; eam, veteri Dei populo ſemper uſurpatam, cum eodem diſcrimine, Chriſtianiſmo, in quo eſt inſtaurandæ naturæ humanæ profeſſio, inſtaurari. Nam & illi LXXII. quos *Moſi* Deus, Adjutores quaſi, & Optiones conceſſit, fuerant jam *Seniores Iſraelis*, & *Scribæ*, eoque nomine *Moyſi* noti *Num.* XI. 16. & LXX. *Seniores* quos propius Deum ſine noxa *Moſes* adduxit, *Ex.* XXIV. 9, 11, 14. non male conjicere videntur, qui familiarum eos, à LXX Viris Ægyptum cum *Jacobo* ingreſſis deductarum, fuiſſe principes volunt. Horum ordinem obtinent, qui in Evangeliis *Seniores Iſraelis*, ſive *populi Seniores* appellantur; Quos *Deut.* XXII. 2, 3. diſtingui videmus à ſingularum *Civitatum Senioribus*. *Egrediantur*, inquit *Moyſes*, *Seniores tui*; hoc eſt, ex Synedrio Jeroſolymitano nonnulli: *Capiant autem proximæ Civitatis Seniores* —. Eadem eſt in Evangeliis *Scribarum populi* & *Scribarum ejus* differentia; quod per totam terram *Iſraelis*, ſive Seniorum auctoritatem, ſive opinionem eruditionis in Lege obtinerent; quod ſcilicet ad Synedrium Jeroſolymitanum pertinerent. Nam Presbyterorum & Scribarum nomen, ſine hoc additamento poſitum, longe inferius quiddam ſonare poteſt. Jam, LXX. Diſcipuli Domini Seniores erant ſpiritualis Iſraelis; id eſt, Eccleſiæ quam inſtituebat Dominus. Sed quia non unius Gentis erat, ſed ex omnibus colligenda, propterea eo nomine, poſt Aſcenſionem Domini, nihil egiſſe leguntur. Atqui cum, nondum propagato Evangelio, idem erat Eccleſia

De Presbyterorum nomine vel ad ſingulas, vel ad partes totius Eccleſiæ relato.

Jeroſolymitana quod univerſa; poſtquam propagari cœptum eſt, idem fuiſſe Presbyteros Eccleſiæ Jeroſolymitanæ oportet, ac univerſæ. Itaque idem fuerint, quibus miſſæ ſunt Eccleſiæ Antiochenæ oblationes *Act.* XI. 30. qui alibi ἡγέμενοι ἐν τοῖς ἀδελφοῖς dicuntur *Act.* XI. 22. cum idem eſſent fere tum temporis fratres Jeroſolymitani, ac univerſus Chriſtianiſmus. Hac igitur ratione Presbyterorum nomen, cum in ſingulis Eccleſiis honoris nomen ſit, in *Actis Apoſtolorum*, ubi Eccleſia Jeroſolymitana idem fere eſt quod tota Eccleſia, auguſtiorem ſenſum habet.

Presbyterorum conſeſſus ab Apoſtolis inſtitutos.

Epiſcoporum autem nomen proprium eſſe primi Ordinis, in Scripturis Apoſtolorum, non eſt quod repugnet, qui tamen credat, Presbyterorum conſeſſus ab Apoſtolis [illegible]eſiis præfectos, quos ipſi, à ſe inſtitutos, ſummo jure regebant. Reſtat enim ratio communis Epiſcopis ac Presbyteris muneris, idonea quæ reſpondeat quærentibus; cur de Presbyteris nihil mandaverit Apoſtolus. Itaque non erit concedendum, nullum tum fuiſſe Ordinem Presbyterorum; quamvis Eccleſias in Epiſcopo & Diaconis ſuis fundatas primum fuiſſe multis in locis, *Epiphanio* concedendum videatur. Sane cum *Jacobus* V. 14. *ad laborantes vocari jubet Presbyteros Eccleſiæ*; videtur Presbyterorum Ordinem intelligere. Nam quis credat ad laborantem Laicum Synodum Epiſcoporum vocari? Et cum *bene regentes Presbyteros duplici honore dignari* jubetur *Timotheus*, 1. V. 17. quis credat oblationes fidelium, Epiſcopis ſibi ſuffragantibus, ſoli *Timotheo* diſpenſandas mandari? Nam Epiſcoporum cauſas, Synodis Provinciarum cognoſcendas, univerſæ Eccleſiæ mos ac ratio reſervat; Cum Presbyterorum cauſas *Timotheo* cognoſcendas attribuat ibi Apoſtolus, 1 ad *Tim.* V. 19, 20. Neque hæc poſteriùs conſtituta dicat, qui Eccleſiam ab initio unam fuiſſe concedit. Itaque cum *Paulum & Barnabam conſtituiſſe* Fidelibus κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους legimus *Act.* XIV. 23. cum *relictum in Creta Titum*, ut *conſtitueret* κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, videntur Conſeſſus Presby-

Presbyterorum intelligendi; etſi quos primo Presbyteros, eos mox Epiſcopos appellat I. 5,7. propter munus commune, ut dictum eſt. Equidem, etſi de Presbyterorum Ordine, communi Apoſtolorum decreto, ab ipſis inſtituto, ſola Traditione conſtare dicerem, tacentibus eum Scripturis, non putarem quicquam neceſſitati ſalutis perire, quod Eccleſiæ neceſſaria Lex ex Scripturis Apoſtolicis teſtimonium non habeat. Verum cum aliquam teſtimoniorum ſegetem in Scripturis extare, quæ ſub Apoſtolis exiſtiſſe eum Ordinem probet, juſta credendi cauſa ſit, non eſt quod Epiſcopalis Ordinis vetuſtatem, Presbyterorum Ordinis novitate tuendum putemus.

Tum ſuis ſedibus aſſignatos.

Præterea, non fuiſſe eos, qui incertis Ordinum nominibus in Scripturis Apoſtolorum nuncupantur, ſuis ſedibus aſſignatos, quo tempore ſcripſerunt Apoſtoli, ita verum eſſe arbitror, ut magni momenti ſit, ad generalem quam præmiſi rationem aſſerendam; facti non juris eſſe multa, quæ de ſtatu Eccleſiæ Apoſtolorum Scripturis memorantur tantum, non jubentur, propterea quod nondum conſtitui poſſet ſtatus Eccleſiæ, qualis ab Apoſtolis deſignabatur. Sed non eſt propterea neceſſe concedere, nullos inſtitutos Apoſtolorum tempore Presbyterorum conſeſſus, ſingularum Eccleſiarum regimini aſſignatorum; ſive inſtitutos jam, ſive nondum inſtitutos Epiſcopos ponamus; quod de Corinthiorum Eccleſia, cum eis ſcriberet Apoſtolus, diſerte affirmantem Commentarium Ambroſio inſcriptum audivimus. Valeat hæc ratio interpretandis eorum muneribus, qui communioris ſignificationis nominibus appellantur. Singulare eſt quod ad *Hebr.* XIII. 7, 17. jubentur primo *memores eſſe principum ſuorum*, hoc eſt ἡγουμένων, *qui ipſis verbum vitæ locuti fuerant*; Deinde autem, *obtemperare Principibus* jam nunc *ſuis, tanquam animarum ſuarum ſaluti invigilantibus.* Hic enim manifeſtum eſt, eodem nomine appellari ſive Apoſtolos, ſive Apoſtolorum ſocios ac ſuppares, qui primi Hebræorum Eccleſias ad Fidem adduxe-

adduxerant, cum succeſſoribus ſuis, qui tum ſtatim ipſos regerent. Sed cum *S. Jacobus Eccleſiæ Presbyteros* ad laborantes introduci jubet, cum *Presbyteros* qui bene præſunt *S. Paulus* duplici honore dignari jubet, cum *Paulum* & *Barnabam S. Lucas Presbyteros κατ' Ἐκκλησίαν* ordinaſſe ſcribit, non *κατ' Ἐκκλησίας*, neceſſe eſt, non ſingulos ſingulis Eccleſiis *Presbyteros*, ſed *Presbyterorum* conſeſſus, per Eccleſias ordinatos ipſis præfuiſſe intelligi. Quis enim credat duplicem honorem, ex Epheſinæ oblationibus Eccleſiæ *Presbyteris* aſſignatum, ratione ejus qui minoribus Clericis impendebatur, aliter quam de Cardinalibus Eccleſiæ ipſius *Presbyteris*, ut poſtea appellabantur, accipi poſſe? Nam qui ad ipſius Eccleſiæ ſortem non pertinebant, ſed aliis Eccleſiis Epiſcopi deſignabantur, etſi ex oblationibus ipſius Eccleſiæ ſuſtentarentur interea, non tamen putandi ſunt in ſortem *Presbyterorum* ejus venire. Hæc igitur conſultum non eſſe oſtendunt eas anguſtias ſubire, ut negandum ſit *Presbyterorum* conſeſſus ab Apoſtolis inſtitutos, quos, ex inſtituto Synagogæ tranſlatos, res ipſa doceat. Nam inſtituta Synagogæ, quæ ad Eccleſiam venerint, auctoribus Apoſtolis tranſlata eſſe, ratio cogit; quod, poſt repudiatum a *Judæis* Chriſtianiſmum, (quod ipſorum tempore accidit) non eſt neceſſe concedi. Neque enim putandum, de adhibendis ad Chriſtianorum mores Judæorum inſtitutis Eccleſias tum laboraſſe; aut a plebe Chriſtianorum, perſecutorum ſuorum mores libenter acceptum iri.

Epiſcopos interdum Presbyterorum nomine appellari.

Jam, *Presbyteros* Eccleſiæ appellari, quos *Epheſa* Miletum evocatos Epiſcopos appellavit Apoſtolus, cum dimitteret, idonea ratio eſt *Irenæi* auctoritas, Apoſtolorum pene ſupparis, ſi Epiſcopos *Aſiæ* eos fuiſſe intelligamus. Nam cum Eccleſia una ſit, Πρεσβύτεροι τῆς Ἐκκλησίας recte appellantur, etiamſi Epheſinæ civitatis propriam Eccleſiam non determinet articulus; ſed univerſam, Provinciæ ſaltem *Aſiæ*, Eccleſiam. Nam ordinatos Epiſcopos qui *Presbyteri*

teri advenerant; preterquam quod ſolius arbitrii conjectura ſit, cujus nullum hiſtoria argumentum contineat; non facile credi poteſt. Neque enim idoneam exiſtere potuiſſe cauſam, cur, quos evocaverat omnes, neminem eorum, quos non evocaverat Apoſtolus Epiſcopum faceret. Præterea, cum ad *Philippenſes* Epiſtola *Epiſcopis* etiam *& Diaconis* inſcribitur, libenter fero Epiſcopos, circumvicinis, quæ jam ordinabantur Eccleſiis inſtitutos intelligi, cum *Diaconis* ſuis; ne neceſſe ſit de Epiſcopi nomine contendere, quod *Presbyterorum* etiam ordini in Scripturis commune ſit. *Presbyteros* autem Eccleſiarum ex circumciſione inſtitutarum, ad quas ſcribit S. *Petrus*, commodiſſimum puto de Epiſcopis accipere. Sic enim, cum eos κατακυριεύειν τ κλήρων vetat 1 *Pet.* V. 3. optime de *clericis* intelligetur, quos κλήρων nomine *Clemens Alexandrinus*, & *Cornelius Romanus* apud *Euſebium* appellant, ut dictum eſt. Presbyteros autem non minus quam Diaconos ſignificabit. Nam eis ſuæ *ſortes*, ut miniſterii ſic honoris, ab Epiſcopo aſſignari, ex mandatis Pauli ad *Timotheum* intelligimus; Cum Epiſcopi *exors*, ut loquitur *Cyprianus*, eſse debeat poteſtas ac jus; Ac propterea raro, etiam in monumentis Eccleſiaſticis, *clerici* nomine cenſeatur. His igitur cum reſponderi poſſit ratiunculis, ex Scripturis Apoſtolorum, quibus Apoſtolorum, de perpetuo univerſæ Eccleſiæ per Epiſcopos ac Presbyteros regimine, traditio labefactatur, & ſubruitur; ſatis habeo ea ſubminiſtrare, quæ a veritatis & unitatis Eccleſiaſticæ adverſariis refelli nunquam poſſe, ſatis habeo. Qui ſe melius reſpondere putat, ſuam ſequatur rationem; de ſenſu Scripturæ, nec ad veritatem fidei, nec ad unitatem Eccleſiæ neceſſario, contendi nihil prohibet. Illud tantum moneo, quod *Paſtores & Doctores*; quos tertio loco ab *Apoſtolis & Prophetis* 1 ad *Cor.* XII. 28. quarto autem ab *Apoſtolis Prophetis & Evangeliſtis* ad *Eph.* IV. 11. commemorat Paulus; hos inquam, quod puerorum Inſtitutores, quos LXX. γραμματοδιδασκάλους, *Hebræi* מלמדי

מלמדי תינוקות appellant, esse vult Commentarius *Ambrosio* inscriptus, in eo me judicium ipsius, quem alibi in Scripturis doctissimum comperi, desiderare. Et tamen multo ille probabilius, quam qui eosdem, Concionatorum in Ecclesiis ac Doctorum in Scholis discrimine, distingui ab Apostolo somniant. Quasi aliæ ab Ecclesiis Christianorum Scholæ fuerint, per multas ab Apostolorum ætate annorum Centurias. Nam Catecheseων Scholam *Alexandriæ* nihil moror, cui *Ammonius*, *Pantænus*, *Clemens*, *Origines*, *Heraclas*, alii præfuerunt. Cum enim adducendis ad fidem Gentilibus instituta fuerit, non est cur in Scholis Christianorum censenda sit. Cum autem *Ephesiis* scribens Apostolus, quarto loco utrosque nominet, tum Pastores tum Doctores; ut eosdem intelligere videatur; videntur omnino Episcopi intelligendi. Nam & in censu *Gratiarum*, quas Deus tum temporis Ecclesiis indulgebat, (non autem Ordinum *Ecclesiæ*; de quibus non agitur) post Apostolos & Prophetas censeri Episcopos, ab Apostolo *Corinthiorum Ecclesiæ* scribente, mirum non est.

In VII. *Viris institutum Ordinem Diaconorum.*

Quod autem de Diaconorum Ordine, in VII. viris Jerosolymitanis ab Apostolis instituto, in dubium vocatur, ad eam rationem exigendum est, quæ Presbyteros Jerosolymitanos, etsi Ordine Presbyteros, tamen, cum hunc Ordinem per universam Ecclesiam, quæ primo sola Jerosolymitana fuit, tenerent, proximos Apostolis in regimine *Ecclesiæ* constituit. Neque enim erit, quo minus Diaconi fuerint, qui Apostolorum Diaconi fuisse dicantur, & pauperes *Ecclesiæ* procuraverint; cum Apostolis in eo munere propterea succederent, quod, qui *Verbo & Orationi* (id est Liturgiæ, sive Eucharistiæ ministrandæ) vacarent, auctо fidelium numero, simul oblationibus fidelium dispensandis vacare non possent. Nimirum idem agebatur quotidie Jerosolymis *Act.* II. 42, 46. quod *Corinthi* statis conventibus 1 ad *Cor.* XI. 20 — Ut supra dictum est. Itaque idem est ministerium VII Virorum ac omnium Diaconorum;

rum; ut Altari ministrent. Tum, ut Evangelistas, & minoris Ordinis Apostolos, XII Apostolorum *Ministros* fuisse dictum est; perinde Diaconi *Episcopi* sui & Presbyterorum, & Apostoli ipsi Domini Christi (qui ipse *Apostolus est professionis nostræ* ad *Ebr.* III. 1., Dei nimirum respectu) nullo medio Diaconi sunt. Hoc tantum interest; *Evangelij, Verbi, Novi Testamenti, Ecclesiæ* in universum *Ministri* appellantur, sive Apostoli, sive ipsorum Ministri. Qui autem *Diaconi* sine additamento dicuntur, respectu hujus vel illius *Ecclesiæ* (id est, Rectorum ejus) Diaconi dicuntur; etsi, respectus hic quia quotidianus est, idcirco, in eorum appellatione, mentio ejus nulla habetur. Vide 1 ad *Cor.* III. 1. VI. 4. XI. 23. ad *Col.* I. 23, 25. ad *Eph.* III. 7. VI. 21. 1 ad *Thess.* III. 2. ad *Col.* IV. 7. I. 7. *Act.* I. 17. VI. 4. XX. 4. XXI. 19. ac omnino verum esse, quod hic observo, observabis. Sane Apostoli ipsi *Presbyteri* sunt 1 *Pet.* V. 1. 2 *Joh.* I. 3 *Joh.* 1. *quia major Ordo minorem includit*; ut Commentarius *Ambrosio* inscriptus in 1 ad *Cor.* XII. 28. docet. Tamen Presbyteris non est datum βαπτίζειν, sive κηρύσσειν (id est, *Evangelium infidelibus prædicare*, ad Christianismum & *Ecclesiam* propagandam) sed Christianorum cœtus, quorum Presbyteri sunt, docere; quod est proprie διδάσκειν. Specta mandatum Apostolorum; *Agite, Discipulos facite, prædicando Evangelio, Gentes omnes Mat.* XXVIII. 19. nimirum, Baptizando Discipulos facite, id est, Fideles; Factos autem Fideles *docete observare quæ præcepi vobis omnia.* Itaque hoc agebant Apostoli, cum *non cessarent docere & prædicare Jesum Christum in Templo, & per domos, Act.* V. 42. *prædicare* Judæis in Templo, suos per domos *docere.* Sic *Paulus* & *Barnabas Act.* XI. 25. Antiochiæ *cœtus agebant in Ecclesia per annum integrum, & docebant*, scilicet *Ecclesiam.* Nam & Dominus, cum eodem discrimine, *docebat*; scilicet in Synagogis, tanquam Propheta; (ut & Apostoli, tanquam Prophetæ Discipuli) & *prædicabat Evangelium*, nimirum suis, *Mat.* IV. 23. IX. 35. XI. 1. Cum igitur Evangelistas

Apoſtolorum Miniſtros fuiſſe probatum ſit, ut Apoſtolos Domini; quid mirum eſt, ex VII. viris Jeroſolymitanis, *Stephanum* quidem Judæis, *Philippum* autem Samaritis, auctoribus Apoſtolis, quorum eſſent Miniſtri, prædicare? Quid aliud, quam quod *Timotheus* Epheſi, *Titus* in Dalmatia, Illyrici parte, 2 ad *Tim.* IV. 10. ad *Titum* III. 12. *Officium Evangeliſtæ* facit? Quod *Epaphras*, id eſt, ut opinor *Epaphroditus*, *Coloſſis*, I. 7. *Marcus Petri* Interpres, ſecundum S. *Hieronymum in Catal.*, *Alexandriæ*; poſtquam ſcilicet *Petro* miniſtraſſet? Nam & ad privilegium Apoſtoli neceſſarium fuit *Dominum in carne vidiſſe*; nimirum, ut ipſi miniſtraret, *Marci* III. 14. *Mat.* X. 1. 4. Hoc ſibi vendicat *Petrus* 1 *Pet.* V. 1. hoc in ſubrogando *Judæ* XII. Viro requiritur *Act.* I. 21. Hoc ipſe *Paulus* ſibi ſumit, ut Apoſtolus videri poſſit, qui agenti in terris Domino non miniſtraverat, 1 ad *Cor.* IX. 1. Itaque *Miniſtri Verbi*, *Evangelij*, *Novi Teſtamenti*, recte dicentur Miniſtri Apoſtolorum, quod ipſorum mandato Eccleſiam ad incredulos promovebant. Non recte Eccleſiarum Presbyteri, niſi idoneo mandato inſtructi; quod Presbyterorum non eſt, ſcilicet omnium. Nam qui Jeroſolymis *Presbyteri* dicuntur, Ordine proximi Apoſtolis, ut dictum eſt, eis non eſt negandum, quod Apoſtolorum Diaconis conceſſum eſt. Nec mirum *gratiam*, ſive Evangeliſtæ, ſive Epiſcopi, *impoſitione manuum Presbyterij Timotheo* datam, 1 ad *Tim.* IV. 4. quæ *impoſitione manuum Apoſtolicarum* data ſcribitur 2 ad *Tim.* I. 6. Cœtum enim Presbyterorum, non munus, *Presbyterii* nomine ſignificari docet articulus; Nec enim eſſet δι' ἐπιθέσεως τ῀ χειρῶν τ῀ πρεσβυτερίου, ſed διὰ χειροθεσίας τ῀ πρεσβυτερίου, ſi Presbyteri munus collatum intelligendum eſſet. Atqui, *Paulo* manus imponente, quales Presbyteri manus ſimul imponant? Quales nimirum Apoſtolis proximos, non quales *Epiſcopis* ſingulis ſubditos deſcripſimus. Hæc qui apud ſe reputaverit, facile credet, VII. Viros Jeroſolymitanos ex Ordine Diaconorum fuiſſe: Quod *Eccleſiæ* veteri creditum

creditum videmus, ex iis Conciliorum Canonibus, eis Eccleſiarum moribus, quibus Eccleſiarum matricum *VII* eſſe *Diaconos*, conſtitutum & uſurpatum legimus. Commentarius quidem *Ambroſio* inſcriptus ad *Eph.* IV. 12. *Evangeliſtas Diaconis* ita confert, ut *hos etiam docere* dicat, ſed *ſine Cathedra*. Neque enim licebat Diaconis, conſidente in Eccleſia cum Presbyteris Epiſcopo ſedere ; ſed inſtar Angelorum in Apocalypſi, Cathedras Presbyterorum ambientium, ſtare in procinctu, tanquam ad miniſterium, ut in Conſtitutionibus Apoſtolorum interpretatum legimus. II. 57. Sic enim etiam in Synagoga, Dominus quidem, cum Scripturam quam legerat interpretari aggrederetur, *conſedit*, *Lucæ* IV. 20. Paulus autem verba facturus *Antiochenis Piſidiæ ſurrexit Act.* XIII. 14. alter Prophetæ, alter miniſtri doctoratum uſurpans. Denique de Diaconis, quos ſtatim Epiſcopis ſubjicit, Apoſtolus 1 ad *Tim.* II. 13. *qui bene miniſtrarunt honeſtum ſibi gradum acquirunt.* Quem niſi Presbyterorum, interpretante cum *Alexandrino Clemente*, uſu totius Eccleſiæ ? Omnino, ut ætate provectiores ad Presbyterorum Ordinem promoveri, ita ætate inferiores, interea temporis, ipſis, in omnibus Eccleſiæ, non magis ſacris Officiis quam negotiis, miniſtrare ; (unde Diaconorum nomen fluxit) inſtituti eſſe Apoſtolici, totius Eccleſiæ uſus oſtendit. Tranſlatum autem hoc inſtitutum ex Synagoga, Pauli exemplum. Honoratiori quidem loco, & qui ad Eccleſiæ totius ſtatum plus faceret, qui Epiſcopis quam qui Presbyteris ; qui majoris, quam qui minoris Eccleſiæ, ſive Epiſcopis, ſive Presbyteris. Unde nemo negat, pluris interfuiſſe Eccleſiæ *Athanaſium Alexandrinæ* Eccleſiæ Archi-Diaconum ; qui, Epiſcopo ſcilicet miniſtraret ; quam pleroſque eorum qui Nicææ τὸ ὁμοούσιον ſuffragiis ſuis conſtituerunt Epiſcoporum. Interea, eadem omnium Eccleſiarum forma, eiſdem Miniſtrorum Ordinibus conſtante.

Quo jure minores Ordines.

Itaque quod postea, satis mature introducti sunt in Ecclesiam minores Clericorum ordines, qui ad eos, quos ab Apostolis institutos Scripturis ipsorum probamus, gradum facerent, omnino ad institutum Apostolicum referendum est; quo *Neophytum ordinari vetat* Paulus 1 ad *Tim.* III. 6. Recepto enim passim Christianismo, id erat Laicus, quod recenti Neophytus; ut recte *Gregorius Rom.* Sic enim ille *Epist.* VII. 111. *Sicut autem tunc Neophytus dicebatur, qui initio in sanctæ Fidei erat conversatione plantatus; Sic modo Neophytus habendus est, qui repente in Religionis habitu plantatus ad ambiendos sacros honores irrepserit. Ordinate ergo ad Ordines ascendendum est. Nam casum appetit, qui ad summa loci fastigia, postpositis gradibus, per abrupta quærit ascensum.* Vide & IV. 50. Quare, cum instituti sunt minores Ordines, in quibus acta ut Clericos decebat ætate, ad Diaconatum ascenderent, pro merito promovendi, definitum tantum est, quod, Canone Ecclesiæ accepto ab Apostolis, definitum non erat, Neophytum ordinari vetante. Vide Synodi *Nic.* II. *Sardicensis* X. *Laodic.* III. *Arelat.* II. 1. Syricuum *Epist.* III. 3. Itaque procedente tempore, determinandum erat, quibus studiis, quoque temporis spatio exercendi essent, ex quibus promovendi essent idonei. Id quod consultissime fieri visum est, si a teneris unguiculis, officiis Christianæ pietatis, in Ecclesiarum suarum cœtibus assuefacti, Scripturas interim ipsi memoriæ mandarent, quarum intelligentiam, à superioribus & provectioribus Ecclesiarum suarum Ordinibus haurirent; Instituto prorsus Apostolico, quod in usum, ex eorum mente reduci, Reformandæ Ecclesiæ necesse sit interesse.

CAP.

CAP. XVIII.

Adverſus cœtus abſolutos, & Presbyteria.

De Senioribus Plebis, & Cœtibus abſolutis.

HIS, ex inſtituto & uſu unius Eccleſiæ Dei expoſitis, ſecundum quam intelligendas eſſe Apoſtolorum Scripturas dictum eſt; proponamus eorum ſententiam, qui *Presbyteros*, de quibus Apoſtoli, partim *Laicos* partim *Clericos* fuiſſe volunt; partim ſcilicet ex plebe, partim ex ordine Eccleſiæ: Neque minus his ex plebe Senioribus, quam illis qui ad Ordinem Eccleſiæ pertinerent, poteſtatem Clavium, tam in neganda quam indulgenda Euchariſtiæ communione, (quæ reliquorum omnium Chriſtianæ pietatis officiorum communionem ſupponit) attribuunt. Verum, ut eſt fœcundus error erroris, non ſteterunt in hoc gradu alii; ſed ſupremam in Eccleſiaſticis poteſtatem plebi cujusvis Eccleſiæ aſſeruerunt. Hæc ſententia Reginæ *Elizabethæ* tempore ſerpere apud nos cœperat; quo tempore, per *Academias*, magna fuit *P. Rami* in tradendis honeſtis diſciplinis exiſtimatio. Nam eum hujus ſententiæ vindicem fuiſſe, ex *Theodori Bezæ* Epiſtolis intelligimus; qui ejus auctorem ὄζον Ἀρῆ appellat. Sed non multis abhinc annis, media apud quoſdam ſententia obtinuit, quæ *auctoritatem Senioribus*; (ſive *Miniſtris*, ut vocant, ſive ex plebe) *Plebi* autem *poteſtatem* rerum Eccleſiaſticarum tribuit, cum nihil ratum eſſe vult, niſi quod plebs juſſerit, Prorſus ut in civitate Romana, à pulſis Regibus, penes populum *Imperium*, penes Senatum *auctoritas* erat. Hi ſunt qui cœtuum abſolutorum, neque aliunde pendentium nomen, per nuperas apud nos turbas obtinuerunt; oppoſiti eis, qui cœtus hujuſmodi, Presbyterorum regimini ſubditos, vinculo juris communis, in Concilia, jure divino cogendos putant; quæ *Presbyteria* nihilominus, ſed

ſed & *Claſſes* vocant. Nam horum Presbyteriorum *Concilia, Provinciales, Provincialium autem Nationales Eccleſias* eſſe volunt. Neque deſunt, qui totum hoc juris vinculum, divinitus inſtituti, quo Presbyteria, ſive in Provinciæ, ſive in Gentis alicujus totius Eccleſiam, Lege Dei cogenda pertenditur, merum eſſe figmentum arbitrati ſint; Cœtuum ſingulorum arbitrii eſſe, ſtare ipſi per ſe malint, an in Presbyteria Synodoſque coire, prout promovendo Chriſtianiſmo expedire viſum fuerit. Hæc ſunt fere ſententiarum divortia, quæ apud nos, neglecto Fdei de unitate Catholicæ Eccleſiæ capitulo, animos hominum occupaverant; Quas cum ad unitatem Eccleſiæ ex Fidei veritate revocari non poſſe, niſi inſtaurato hujus capituli ſenſu, ratio docuiſſet; eadem ratione, inſtaurandi, ex Fidei veritate, totius unitatem Eccleſiæ viam ac modum deprehendi, tota noſtra diſputatio contendit. Nam, quam Nationalem Eccleſiam appellant, eam eſſe volunt Civitatis unius, (Regni puta vel Reipub.) non tam finibus definitam, quam Legibus & Imperio conſtitutam. Unde manifeſtum eſt, de unitate Catholicæ ne ſomniaſſe quidem hanc ſententiam; Cujus tamen inſtitutis ac Legibus, neceſſe ſit, omnes quæ ubique ſint Eccleſias formari; quod aliter, ad ejus unitatem quæ ab initio fuit Dei Eccleſiæ, pertinere non poſſint.

Ex Scripturis adverſus Cœtus abſolutos.

Unde hæc profecta ſint, facile conſtabit ei, qui eos noverit, qui plebi Paſtorum ſibi præficiendorum jus aſſeruerunt, eo quod *Paulus* ac *Barnabas Eccleſiis* à ſe inſtitutis *Presbyteros ſuffragiis plebis ordinaverint Act.* XIV. 27. Χειροτονίαν enim ibi memoratam, *electionem per ſuffragia* eſſe volunt, *Græco* more, *manuum extenſione* numerata. Hoc enim ſi obtineat, cum *Petrus* rationem plebi reddit, cur Gentiles in Eccleſiam receperit *Act.* XI. 9. cum *Paulus Col. IV.* 7. *dicite*, inquit, *Archippo, vide miniſterium quod ſuſcepiſti ut expleas*; cenſura plebis vel *Archippo*, vel ipſi *Petro* pertimeſcenda fuiſſet, niſi ſuos placatos habuiſſent. Nam cum Synodica Concilii *Jeroſolymitani fratrum* etiam nomine ſcribitur,

bitur, quid est, quo minus auctores decreti censendi sint? Cum autem *Matthiæ*, cum VII. virorum *electio fratribus* demandatur *Act.* I. 23. VI. 3. quis humilitatis συγκατάβασιν, non juris demonstrationem credat, quod instituendæ posteritati scriptum est? Sed hæc omnia, notandum est, adversus Pastores suos plus juris plebi Christianæ asserere non posse, quam adversus Apostolos. Itaque, qui nimium petit, formula cadit. Pudet pigetque Apostolis, (quorum judicio baptizatis idoneis, constitutæ sunt Ecclesiæ) in Neophytos suos Ecclesiasticam auctoritatem disputando asserere; Quod suo loco factum est, quantum res visa est postulare. Non minus à Christianismo, quam à communi hominum sensu abfuisset, qui hoc in dubium vocasset. Interea loci, expediri in publicis Ecclesiarum cœtibus Ecclesiarum negotia, & ab Apostolis institutum est, & eatenus observari debet, quatenus unitatis ratio fert. Ita enim optime obsequens erit plebs rebus gestis, si gerendarum rationem teneat. Itaque *Ordinationes Act.* I. 23. VI. 3, 6. *Excommunicationes Matt.* XVIII. 18, 19, 20. 1 ad *Cor.* V. 4. 2 ad *Cor.* II. 10. *Concilia Act.* XV. 4. 27. alia 2 ad *Cor.* VIII. 19. *sub populi assistentis conscientia* fiunt, ut loquitur *Cyprianus*. Numnam propterea eorum *suffragio?* Equidem si originem vocabuli respicias, non recuso. Neque enim aliud significare videtur, quam *fragore* significatum assensum. Acclamationes autem tum Conciliorum, tum singularum Ecclesiarum, frequentes sunt in Ecclesiæ monumentis. Sed assentiri non est decernere, licet *dissentire* novum decretum *postulare* sit; Nam refragando, plebs decernendi jus nullum acquirit. Quare ut expediri negotia Ecclesiæ in cœtibus Ecclesiæ videmus, sic in aliis cœtibus decerni. *Ingressus est ad Jacobum Paulus, cum omnes ei adessent Presbyteri:* Simul constitutum est *plebi rem communicari Act.* XXI. 18, 22. Hoc est quod *Presbyterium* appellat *Cyprianus*; conventus Episcopi ac Presbyterorum, in quo formari negotia jus erat, quæ in cœtu Ecclesiæ expedirentur,

tur, ut ex ipso manifestum est. *Adversus Presbyterum accusationem ne recipias, nisi sub duobus aut tribus testibus* 1 ad *Tim.* V. 19. num eorum causas coram plebe ventilari ratio fert? Sane quod sequitur; *peccantes coram omnibus increpa, ut reliqui metuant*; increpationem ita publicam esse jubet, ut aliud secretius faciendum innuat; causæ puta cognitionem, quæ peccantem detegit. Cum ad eligendum Apostolum duos propositos legimus *Act.* I. 23. nonne quærendum restat, quis nominaverit? Hoc si plebs sibi sumpserit, quid respondebit Apostolis, *obsequium Pastorum* præcipientibns 1 ad *Thess.* V. 12, 13. ad *Hebr.* XIII. 7, 17. Itaque hoc est, quod discipulorum suorum primos Principibus Gentium similes esse vetat, ut invitis dominentur; Sed ministros se etiam infimorum meminisse, ut volentibus præsint. Quid enim aliud volunt, cum permittunt plebi nominandos, quos ipsi ordinando constituunt; quam ejus scientiæ permittere, quos maxime idoneos putent, ex Lege quam ipsi statuerint? Non imposituri ipsis manus, si minime idoneos nominassent, ne peccatis eorum ipsi communicarent, quorum sereos sciebant futuros, si idem cum S. *Paulo* docebant. Cum Paulus quærit, *nonne qui intus sunt vos judicatis* 1 ad *Cor.* V. 12. num plebem alloqui censendus est? Nimirum, si de *sæcularibus judicandum sit, judices sedere jubet, eos qui nihili fiunt in Ecclesia* IV. 4. Sane sic potius, quam ut sub Gentilibus litigarent Christiani. Non autem insanire eos jubet, ut nihili judicibus, potius quam sapientibus, expediendas Christianorum causas commendent. Tum Jurisdictio, dandi judicis potestas est.. Ita, nihil prohibet *Jurisdictionem* Ecclesiæ penes *Ordinem* esse; & tamen è plebe *dari Judices.* Itaque in *vita* S. *Petri, quæ in Conciliorum Voluminibus* extat, ex *Epistola Clementis ad Jacobum fratrem Domini*; (satis illa veteri, quam Ruffinus transtulit, etsi non genuina) constitutos ab eo refert, qui huic officio vacarent; sive *laicos* velit, sive *solos clericos*; (quos solos Apostolica Constitutiones adhibent) in quibus, & ἀφορισμὸν

ejus

ejus qui Ecclesiæ non obtemperet reperies, & utramque partem stantem judicari, & consessum Episcopi cum *Presbyteris*, & de conciliandis inter se partibus, prius quam pronunciet Episcopus ; quoties scilicet, de offensa, non de lite causa est. Vide II. 45, 46, 47. Et *Polycarpus Epist. ad Philippenses*, cum Presbyteros vetat esse ἀποτόμους ἐν κρίσει, hæc *judicia* proculdubio spectat. Adesse quidem in Synodis plebem, Ecclesiæ mores ferunt ; sic enim legitur in *habendi Concilii forma*, *Isidori Mercatoris* nomine inscripta, quam farragini Conciliorum præmissam legimus ; quæ propterea Ecclesiarum *Hispaniæ* usum videtur representare. Cæterum decerni ex sententia ejus, non est in Ecclesia magis inauditum, quam à veritate rei *Jerosolymis* gestæ alienum. Itaque non aliud significat *Fratrum* nomen, *Synodicæ* Concilii *Jerosolymitani* Epistolæ inscriptum, quam, pro Officio Christianismi, decreti Apostolici tanquam rati agnitionem. Quod autem *dic Ecclesiæ*, præceptum est Domini, audiamus *Augustinum contra Epist. Parmen.* III. 2. *Tunc etiam ille, & timore percutitur, & pudore sanatur, cum ab Universa Ecclesia se anathematizatum videns, sociam turbam, cum qua in delictis gaudeat, & bonis insultet, non potest invenire.* Itaque Excommunicatio Universæ Ecclesiæ sententia est, licet eam Episcopus, solus vel cum Presbyterio, decernat. Quid enim est ἐπιτιμία ὑπὸ πολλῶν 2 ad *Cor.* II. 6. quam sententia *Paulina* 1 ad *Cor.* V. 4. effectui mancipata à cœtu Ecclesiæ. Nisi tamen, *S. Augustini* tempore, plebem excommunicasse somniet quis. Et apud *Synesium Epist.* LVII. *Andronici* excommunicatio ascribitur Ecclesiæ ; quam ipse tamen decernit. Sic *Moses*, *Israelitarum Synagogam* alloqui jussus, *Presbyteros* alloquitur *Ex.* XII. 2, 25. scilicet, quod hoc Deum velle sentiret. Jubet Lex *Synagogam pro ignorantia offerre*, *Levit.* IV. 13, 14. *Num.* XV. 22, 24. quomodo offeret tota Synagoga ? respondet *Maimonides Titulo* de *Erroribus* cap. XII, & XIII. *Synedrium offerre*, quoties ejus in docendo error peccato ignorantiæ occasionem præbet. *Pres-*

byteros Civitatis perfugii judicare oportebat, num ad cædis auctorem jus ejus perfugii pertineret *Josuæ* XXIV. 4, 6. & tamen *Num.* XXXV. 35, 36. *Synagoga judicare, Synagoga* cædis auctorem jubetur *tradere.* Quamvis in verbis Domini manifestum sit, potestatem judicandi ita Ecclesiæ à Domino assignari, ut tamen, penes quem esse velit, Ecclesiæ nomine judicare, ut ejus judicium apud Ecclesiam ratum esse debeat, nondum satis, manifeste determinet. Nihil autem est magis ineptum, quam quod χειροτονίαν in Ecclesia, per *extensionem manuum suffragationem* esse velint. Legissent saltem verba quibus nituntur; χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' Ἐκκλησίαν Πρεσβυτέρους, & interrogassent, τίνες; nam cum *Paulo & Barnabæ* χειροτονίαν tribuat Scriptura, manifestum est, non extensionem manus, quæ plebis erat *Athenis*, sed Impositionem manus, *invitantis & advocantis Sp. S.* ut loquitur *Tertullianus*, quæ Apostolorum est, intelligi. Sane necesse esse, *Jerosolymis* non *Athenis* mores Ecclesiæ venire, etiam nulla adhibita Grammatica, communis hominum sensus pronunciasset.

Adversus Presbyteria.

Ecce quam egenæ in Scripturis scientiæ opinione inflati miselli homunciones, Scripturam adversus universæ Ecclesiæ usum ac morem sibi interpretandum suscipiunt. Equidem, cum statim ab initio Christianismi, Ecclesiam Jerosolymis quinque vel sex hominum millibus constitisse, in Actis Apostolorum legamus II. 41 — 47. IV. 4. V. 14. quam tamen cœtus quotidianos egisse legimus; nimis communis hominum sensus hostis sit, qui omnes uno cœtu censeri potuisse pretendat, quem non nisi totum simul ac semel Deum coluisse fas fuerit; quale jus esse cœtum suorum, isti pertendunt. Sed ego non solum ipsis, sed & adversariis ipsorum, Presbyteriorum auctoribus propono, quod in Scripturis Apostolorum observatu proclive est: cum provinciarum singularum multæ Ecclesiæ memorentur, nunquam mentionem fieri plurium Ecclesiarum unius ejusdemque Civitatis. Legis *Ecclesias Galatiæ, Asiæ, Syriæ, Ciliciæ,*

Ciliciæ, *Macedoniæ*, *Achaiæ*, *Judææ*, *Samariæ*, *Hebræorum ex dispersione* *Act.* IX. 31. VIII. 5, 40. XV. 41. 1 ad *Cor.* XVI. 1. 2 ad *Cor.* VIII. 2. 1 ad *Thess.* II. 14. *Apocal.* I. 11. II. 7, 11, 17, 24. III. 6, 13, 22. Ecclesias Ephesi, Smyrnæ, & Civitatum reliquarum non legis. Et tamen Jerosolymis, fortasse non minor Christianorum fuerit numerus, quam per exiguam *Samariæ* provinciam: *Getthis* puta *Simonis Magi* patria, (nunc villa ait *Epiph. Hær.* XXI. tum Urbe,) & *Cæsareæ*, Provinciæ Metropoli. Quod si *Cœtus* singulos *Ecclesias esse* jussissent Apostoli, sive absolutos, sive in Presbyteria cogendos, quomodo factum est, ut nulla extet, nisi unius Civitatis unius Ecclesiæ mentio in scriptis Apostolorum? Nimirum, cedendum est veritati, & agnoscendum, Titum, Presbyteros *per Civitates* ordinare jussum, quia *Paulus* & *Barnabas per Ecclesias* Presbyteros ordinaverant *Act.* XIV. 23. qui tamen postea, cum *per Civitates transirent*, *tradiderunt eis decreta ab Apostolis & Presbyteris Jerosolymis*, *Act.* XVI. 4. Nimirum, quod singularum civitatum singulas instituerant Ecclesias. Neque repudianda est hæc observatio, propterea quod in *Africa*; quod exempli causa dictum sit; plusquam quadringentos Episcopos, per omnes ejus regionis Provincias, simul ad Concilia coijsse legamus, Et *Walafridus Strabo de Rebus Ecclesiasticis* cap. V. in hæc verba scribit; *Fertur in Orientis partibus*, inquit, *per singulas Urbes & Præfecturas singulas esse Episcoporum gubernationes*; Cum tamen Ecclesias *Germanorum*, á *Carolo M.* fundatas, grandi terrarum spacio à se invicem dissitas videamus. Imo in nostra *Anglia*, una *Lincolniensis* Ecclesia, primo sola, totam Merciorum regnum, quod hodierni regni magna pars fuit, mox cum *Lichfildensi*, videtur occupasse. Ego cum *Ninium Britannum*, (qui circa annum 858. vixit, & *Historiam Brittanicam* scripsisse fertur) produxissem, fundatas à *Patricio* CCCLXV. Ecclesias, ordinatos CCCLXV. Episcopos affirmantem, factam sibi rem statim putavit non ignobilis apud nos Presbyteriorum architectu:

Non posse *Hibernia* capi tot sedes Episcoporum: Episcopos esse *Ninio*, qui *Paræciarum* cœtus regerent Presbyteros, cœtus ipsos Ecclesias. Si Ninii verba consuluisset, qui Episcopos ordinatos fundatas Ecclesias, eodem numero CCCLXV. retulerat, ab *eodem Patricio Presbyteros ordinatos tria millia* accepisset. Verba *Ninii* in Originibus Usserianis ita leguntur *p.* 950. quæ nos eadem in Ms. *Cantabrigiensi* invenimus: *Ecclesias fundavit CCCLXV. Ordinavit Episcopos eodem numero CCCLXV.* (*quem* esse aliis CCCL. ibi reperies) *& eo amplius; in quibus Spiritus Dei & erat. Presbyteros autem usque ad tria millia Ordinavit.* Itaque apud Ninium Ecclesiæ intelligi possunt, non quas solas vetustas novit, sedes Episcoporum, sed & quæ Ecclesiæ procedente tempore dictæ, primo erant *conventicula Christianorum*; Episcopi Ninio Presbyteri nunquam fuerint, qui *Episcopos à Patricio* ordinatos *quot luces habet annus absolutos, Presbyteros ter mille*, scripsit. Potuit enim Episcopos aliis Ecclesiis Ordinare, quam eis quas instituisse ipsum scribit *Ninius*. Sed, quicquid sibi ille voluerit; *Hibernia, Patricii* tempore, num ulla civilis vitæ ratione civitates a castellis, oppidis, vicis distinxerit, dubitandum est. Cellas *Monachorum* in Episcoporum sedes a *Patricio* institutas, res docet. Castella in *Africa* Ecclesias habuisse *Augustinus* testis est. Nec mirum, extare Canonem in codice Africano LX. in quo ponitur, Episcopum unum tantum Presbyterum habere. Nam quid hoc totius Ecclesiæ interfit, suo loco dicam. Interea loci, non est contemnendus universæ Ecclesiæ mos, (quem Canones quidam vetusti repræsentant, cum infrequentioribus locis Ordinari Episcopos vetant.) Ecclesias cum civitatibus converti, & per singulas civitates singulas institui Ecclesias; etiamsi in Provincia Scythia, sub Romanorum Christianismo, unus fuerit Tomitanus Episcopus. Qua de re vide Cod. Justin. de Episcopis & Clericis, I. 36. item *Sozomenum* Eccl. Hist. VI. 21. VII. 19. Qui tamen in Arabia & Cypro etiam vicis suos esse Episcopos

scopos scribit. Neque hoc institutum exemplo caret Synagogæ, unde in Ecclesiam translatum est. Ab *Exodo* statim, juris dicendi sive munus, sive jus, decadum, pentecontadum, hecatontadum, chiliadum ducibus sub *Moyse* mandatum est; Pro tempore quidem peregrinationis in deserto. Nam cum promissæ terræ finibus appropinquarent, *Judices & Ministros constitues tibi in singulis civitatibus*, ait Lex *Deut.* XVI. 28. etsi per *dispersiones*, hanc Legem non tenere scribat *Maimonides*, Tit. de Synedrio, I. 2. Nimirum jure merito; quod non essent in singulis dispersionum civitatibus tam frequentes Synagogæ. Neque enim Judaismus institutus est, ut Gentes amplecteretur; Christianismus, qui per Gentes, ex Dei consilio, propagandus erat; propterea institutum est, (saltem ubi res erant ejusmodi, ut obtinere posset quod generaliter instituebatur) ut singularum civitatum singulæ essent Ecclesiæ; etsi ut sunt res humanæ, hic minores vici, alibi Provinciarum tantum capita *civitatum* nomine censerentur.

Presbyterorum nomen ad Laicos non pertinere.

Nunc expugnandum est aliud pertinaciæ propugnaculum, quod sibi utraque pars in verbis Apostoli, 1 ad *Tim.* V. 17. munitum à *S. Paulo* putant; *Qui recte præsunt Presbyteri duplici honore digni sunt: præsertim qui in verbo & doctrina laborant.* Nam *honorem* hoc loco pensiones eas esse, quibus vivebant Presbyteri, non alium testem do, quam initio capitis Apostolum, cum *viduas veri nominis honorari* jubet. Enimvero quod duplum esse vult Presbyterorum honorem, haud scio quomodo rectius intelligi possit, quam ratione honoris vel viduarum, vel Diaconorum; (Vide quæ ex Constitutionibus Apostolorum statim adducimus.) Ut duplum ipsis dari velit Apostolus, nisi negligenter officium faciant. Sane *stipendium* dici etiam *M. Tullius* vetat, quod honoris causa datur, in Epistolis ad Tironem si recte memini; cum Medicum *honore* affici jubens, præmium intelligit, ut *Ecclesiasticus* XXVIII. 1. Possunt quando ipsis libuerit, pertinaciam deponere, qua laicis

laicis cum Presbyteris communem, instituto Apostoli, Clavium potestatem pertendunt, qui ea meminerunt, quibus oblationes fidelium Deo consecratas, *dispensari* à *Timotheo*, ex mente Apostoli probavimus. Nam qui, sustentandæ Ecclesiæ, id est, tuendis Christianorum cœtibus, causa officiorum pietatis Christianæ institutis, meminerit à Deo institutum, ut plebis Christianæ oblationes Deo consecrarentur, is statim videbit, duo esse hominum genera in quos impendi possint; primum eorum, qui exercendis & ministrandis Ecclesiasticorum cœtuum officiis consecrantur, secundum pauperum, qui nisi à locupletioribus sustententur, vacare cultus divini officiis non possint. Njsi frustra sint quæ præmisimus, sacrilegium fuerit, in alios usus, Ecclesiæ facultates, id est, fidelium oblationes conferre. Quanto majus sacrilegium, munus ipsum in Laicos conferre, quam, quod sustinendi muneris intuitu institutum est? Et tamen horum Apostoli verborum sono abducti, ubicunque *Presbyterorum* mentio occurrit in Scripturis Apostolorum, ibi laicos se legere somniant, levandis regiminis onere, Verbi & Sacramentorum Ministris; hoc est, exercendæ Clavium potestati; institutos. Qui autem Presbyterorum consessus, sub Episcopis, Ecclesiarum regimini, officiorum Ecclesiasticorum ministerio institutos receperit, non poterit Chrysostomum repudiare; ita, eos qui eloquio & Scripturarum scientia valerent ab Episcopo ad docendum adhibitos, testantem, ut ad multos, nedum ad omnes, pertinere id muneris non posset. Audiamus eum in 1 ad *Cor.* I. 17. ubi majus esse εὐαγγελίζεσθαι astruit, quam baptizare; Τί ποτε ἕνεκεν οὐκ ἀπέσταλκεν βαπτίζειν ἀλλὰ βαπτίζειν; Ὁ μὲν χορηγῷ τῷ ἀπεστάλκατο, ἀλλ' οὐκ ἀθετῶν τοῦτο ποιῶν. Ὁ γὰρ εἶπεν ὅτι ἐκωλύθην, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀπέσταλκεν ἐπὶ τοῦτῳ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἀναγκαιοτέρῳ. τὸ μὲν εὐαγγελίζεσθαι ἑνός ἐστι καὶ δευτέρου, τὸ δὲ βαπτίζειν, πολλοῖς ἂν εἴη καὶ ἱερωσύνου ἔργον. *Quare autem baptizabat, non missus ut baptizaret? Non quod mandanti repugnaret, sed quod ex abundanti*

danti hoc faceret. Nec enim prohibitum se dicit, verum non ob hoc missum, sed quod magis esset necessarium. Prædicare enim unius est, vel alterius; baptizare, cujusvis Sacerdotio præditi. Quod cum astruxisset, sic pergit; Οὐ τοίνυν ἐναντιούμενος τῷ πέμποντι ἐβάπτιζεν, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῆς χηρῶν, εἰπόντων τῶν ἀποστόλων· οὐκ ἀρεστόν ἐστι καταλιπόντας ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις· διακονήσατε, οὐκ ἐναντιούμενος ἐκείνοις, ἀλλ' ἐκ περιουσίας ποιῶν· οὕτω καὶ ἐνταῦθα· ἐπεὶ καὶ νῦν, τοῖς μὲν ἀφελεστέροις τῶν πρεσβυτέρων τοῦτο ἐγχειρίζομεν, τὸ δὲ διδασκαλικὸν λόγον τοῖς σοφωτέροις· ἐκεῖ γάρ ἐστιν ὁ πόνος καὶ ὁ ἱδρώς· διὸ καὶ αὐτὸς φησιν· οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. *Non igitur mittenti repugnans baptizabat, sed ut de viduis, dicentibus Apostolis*; Non placet, relicto Dei Verbo ministrare Nos mensis; *ministrabat, ex abundanti, non quod ipsis adversaretur; sic & hic. Nam & nunc simplicioribus Presbyteris hoc mandamus, verbum autem doctrinæ doctioribus. Est enim laboris hoc, & sudoris. Unde & ipse*; Qui bene præsunt Presbyteri duplici honore digni habeantur, *inquit*; maxime qui in verbo & doctrina laborant. Rem ipsam acu tetigit, & Apostoli mentem. A qua neque aberrant Constitutiones Apost. II. 28. Ὅσον δὲ ἑκάστῃ τῶν πρεσβυτίδων δίδου, διπλοῦν διδάσθω τοῖς διακόνοις εἰς γέρας Χριστοῦ· τοῖς δὲ πρεσβυτέροις, ὡς ἂν κάμνωσι περὶ τὸν διδασκαλίας λόγον, διπλῆν καὶ αὐτοῖς ἀφορισάσθω ἡ μοῖρα, εἰς χάριν τῶν ἀποστόλων, ὧν καὶ τὸν τόπον φυλάττουσιν, ὡς σύμβουλοι ἐπισκόπου, καὶ τὸ ἐκκλησίας στέφανος. *Quantum autem singulis viduis datur, ejus duplum diaconis detur, in honorem Christi. Presbyteris autem perinde atque laborent in verbi doctrina, & ipsis duplex seponatur portio, in gratiam Apostolorum Christi, quorum etiam locum obtinent, tanquam consiliarii Episcopi, & Ecclesiæ corona.* De portionibus Agaparum sermo est; Ratio autem eadem quam adhibet Apostolus; ut ad difficillimam muneris sui partem capessendam excitarentur Presbyteri, quam non esse omnium, disputat S. Chrysostomus.

Sane

Sane in Occidente, ita proprium fuiſſe Epiſcopi munus, docere, ut ipſo præſente nemini uſurparetur, nemo rectius oſtenderit quam Auguſtinus ; quem ad id muneris adhibitum narrat *Poſſidius*, cap. V. quod Eccleſia Hipponenſis tum Græcum haberet Epiſcopum. Itaque ab *Hieronymo*, à Commentario *Ambroſiano*, ab erudito in rebus Eccleſiaſticis auctore, qui ad *Ruſticum Narbonenſem Leonis Papæ* tempore ſcripſit, inter ſcripta *Hieronymi* putatus, hic mos reprehenditur. Hæc eo dicuntur, ut intelligatur, ab initio inſtitutæ Eccleſiæ, cum Presbyterorum omnium, regendæ Eccleſiæ fuerit munus, docendi in Eccleſia munus omnium nec fuiſſe, nec eſſe potuiſſe ; Utpote cum non reperirentur, ſimul liberalibus artibus, & naturæ dotibus, (a quibus pendet eloquii gratia) ſimul ſinceritate Chriſtianiſmi, (cujus in Eccleſia ſemper antiquior ratio eſſe debet, quam aliorum donorum) ita inſtructi, ut eis docendæ plebis munus credendum fuerit. De noſtrorum temporum ſtatu nondum loquor, cum divifis per *Paræciarum Eccleſias Chriſtianorum* conventibus, ad eas etiam artes aditus eſt paſſim omnibus, ad quas ſi prudentia accederet, Chriſtianorum Presbyterio digna, ſi modeſtia in dogmatizando, ſi unitatis Eccleſiaſticæ conſervandæ, cum ſcientia religio, quare omnibus credi non debeat, cauſam non dico. Si ſine his eloquium, & aptum eloquio ingenium docendæ plebis facultatem habeat, quantumvis Dei & Divini Verbi nomen præferat, non poſſe tetriorem Chriſtianiſmi peſtem exiſtere, res ipſa ; id eſt, omnium Eccleſiæ temporum experientia, oſtendit. Sed de ſenſu Apoſtoli hic ſermo eſt, quo tempore, capitales principum Eccleſiarum conventus, (quæ tum, ut dixi, non aliæ erant quam ſedes Epiſcoporum) ſub Epiſcopi & Presbyterorum conſeſſu celebrabantur : Tum, Epiſcopi ſimul & Presbyterorum allocutionibus, ſolenniores quoſdam conventus celebrari ſolitos, *Beza* in 1 ad *Cor.* XI. 8. *Baronius* Anno LVII. 160. & *Ferrarius de Ritu Concionum* II. 40. adductis Eccleſiaſticorum Scriptorum

ptorum locis docuerunt. Mihi ſatis erit Conſtitutiones Apoſtolorum citaſſe, ubi ſic ſcriptum legitur II. 57. καὶ ἑξῆς παρακαλείτωσαν οἱ πρεσβύτεροι τὸν λαὸν, ὁ καθεὶς αὐτὸς ἀλλὰ μὴ ἅπαντες, καὶ ἔσχατος πάντων ὁ ἐπίσκοπος, ὡς ἔοικε κυβερνήτῃ. *Deinceps hortentur plebem Presbyteri, ſingulares quidam, non omnes; Ultimus autem omnium Epiſcopus, quaſi qui Gubernatori reſpondeat.* Sed hoc in Oriente. Nam in Occidente adhuc ejus moris exemplum requiro; quem *Apoſtolicorum chariſmatum uſui*, præceptis *Paulinis* 1 ad *Cor.* XIV. definito ſucceſſiſſe, res ipſa docet. Interea loci, cum, paſſim propagato Chriſtianiſmo, ovile gregis capax non eſſet; ut omnibus copia eſſet, Chriſtianæ pietatis officiorum in Eccleſiæ conventibus celebrandorum, propagando Presbyterorum Ordine proſpici potuit: & factos ſemel Chriſtianos, officii ſui, pro ſimplicitate Chriſtianiſmi, non pro ambitione eloquentiæ moneri, res ipſa poſtulabat. Cæterum, in officiis potius Dei colendi, quam in ambitione doctrinæ humanæ (nam cum à Spiritus Sancti revelatione diſceſſum eſt, omnis de fide ſermo humanus eſt) conventuum ſacrorum opus ſitum erat. Itaque cum *laborem in verbo & doctrina* Presbyterorum officio Apoſtolus attribuit; *laborem in verbo* eum intellige, qui in convertendis ad fidem non credentibus, tum in Catechumenis inſtituendis, ponebatur; *laborem* autem *in doctrina*, qui in cœtibus Chriſtianorum docendis; propter eaſdem rationes, quibus *miniſterium verbi* in prædicando Evangelio ſitum, *doctrinam* autem cœtuum ſacrorum opus eſſe oſtendi. Nec recuſo, quo minus propagatio fidei ad Presbyteri officium pertineat; per eam, ſcilicet, cujus Presbyter eſt, Eccleſiam. Nam propterea *Philemonem Paulo* συνεργὸν dici puto ad *Phil.* 1. quem Presbyterum fuiſſe *Coloſſenſium* Eccleſiæ, idoneis conjecturis mihi videor deprehendiſſe. Cæterum potuiſſe Presbyteri munus implere eum, qui his non vacaret, quibus alios ſui ordinis vacare compertum haberet, non ſolum propagandi, & do-

cendi, ſed & ſtabiliendi, & continendi in unitate, ſimul cum fidei ſinceritate, pietatiſque puritate, gregis Chriſti ratio, oſtendit. Cum autem, ex inſtituto Apoſtolorum, in Eccleſiæ conventibus expediebantur, quæ ad Eccleſiæ ſtatum pertinerent ; (quod ſemper eatenus faciendum dixi, quatenus unitatis Eccleſiaſticæ ratio, quæ etiam Apoſtolorum auctoritate antiquior haberi debet, vel patitur, vel poſtulat) manifeſtum eſt, decretis ab *Ordine*, & ſuffragatum fuiſſe à *Plebe*, & refragatum. Itaq; cum, multiplicatis poſtmodum cœtibus Eccleſiarum, & cauſis proinde Eccleſiaſticis, tractari omnes *ſub populi aſſiſtentis conſcientia* non poſſent, inſtitutum eſt, quibuſdam in partibus Eccleſiæ, ut *primores plebis* ejus nomine agerent, quæ ad plebem ex more pertinere viderentur. Hujus etiam moris, ex Eccleſiaſticis ſcriptoribus producta ſunt ſatis clara, ſatis frequentia, à viris doctis teſtimonia. Cujuſmodi inſtitutum, ſi per Eccleſias obtineret, nemo, quod ego ſciam, non *bonum factum* aſcriberet. Vide notas *Chriſtophori Juſtelli ad Canones Africanos*, VIII. XCI. C. Ubi tamen in ſcriptorum locis quos adducit, iidem *ſeniores plebis* in rebus ſeculi intelligendi ſunt, qui intererant Eccleſiaſticis rebus agendis Plebisjure, cum Plebi locus non erat. Quod qui ad diſcrimen inter Presbyteros ex Apoſtoli mente ſtatuendum trahunt, non vident ſe primo ſuam cauſam jugulare ; (quæ ſi jure Plebis in Eccleſiaſticis rebus nitatur, non poteſt niti jure percipiendi Oblationes Plebis, quod ad Presbyteros propter Impoſitionem manuum pertinet) Tum, nullum Eccleſiaſticæ memoriæ apicem producunt, quo aliud Plebis Eccleſiaſticæ jus oſtendi poſſit, quam quod à nobis agnitum eſt & definitum. Itaque qui hoc titulo nituntur, eos renunciare Apoſtoli præcepto oportet ; quo hactenus *Presbyteria*, admiſtis Laicis, à quibuſdam auctorata videmus. Ut autem de fidelibus *judices* ſedeant *Laici* ; (ſive utrum rectam fidem teneant necne, ſive, utrum in baptiſmo editam Chriſtianiſmi profeſſionem violaverint, necne) id eſt, ut Claves

Eccleſiæ

Ecclesiæ, quæ Eucharistiæ communionem vel concedunt vel negant, tractent Laici; id est, in Ecclesia, ante partes factas inauditum.

CAP. XIX.

Jus dandæ Confirmationis idoneum esse argumentum instituti ab Apostolis Episcopatus.

HIc asserendum est, exortis per Ecclesias suas Episcoporum potestatis opus unum, in confirmandis baptizatis. Apostolicorum temporum charismata signa fuisse Dei in Ecclesia præsentis, satis clare docet *Paulus*, cum sic scribit 1 ad *Cor.* XII. 7. *manifestatio Spiritus unicuique conceditur, ejus causa quod utile est.* Spectari nimirum a Deo vult insuper, id quod Ecclesiæ conducit, etiam in eorum donorum usu, quorum miraculo fidem Christianismo faciebat, seque præsentem asserebat, qui Evangelio promissa Ecclesiæ præstaret. Itaque idem XIV. 23, 24, 25. *Si coacta in unum Ecclesia omnes linguis loquantur, ingrediantur autem idiotæ vel increduli, nonne insanire vos dicent? Quod si prophetent omnes, ingrediatur autem incredulus vel idiota, ab omnibus arguitur, ab omnibus examinatur: Itaque cordis ejus occulta manifesta fiunt, & sic in faciem cadens Deum venerabitur, Deum revera vobis præsentem adesse professus.* Ecce, charismata temporis Apostolici Deum præsentem Ecclesiæ adesse demonstrabant; Dei autem præsentia, Evangelici fœderis promissa rata suis esse, demonstrabat. Atqui Baptismo, (id est, Legi Christianismi) Spiritus Sancti dos Evangelii promisso debetur, hortante *S. Petro Act.* II. 38. *Resipiscite & baptizamini unusquisque vestrum, in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum, & accipietis donum Spiritus Sancti.* Nimirum, qui aquas

Quare Spiritus Dei à Confirmatione pendet.

primigenias, incubando, ad vitam producendam fovebat, *Gen.* I.2. qui in Dominum baptizatum ſpecie columbæ deſcendit, *Mat.* III. 16. *Marci* I.10. *Lucæ* III. 22. *Spiritus Regis Meſſiæ* dictus, veteri *Hebræorum* Magiſtro, quem *Reſh Lakiſh* appellant, apud *Solomonem Jarchium* in dictum locum; ejus dandi jus, cum, a cruce *evectus ad dextram Patris* Dominus, ex *promiſſo Patris*, accepiſſet, *Act.* III. 33. ex Lege tamen Baptiſmi, donum ejus dari oſtendit. Quid igitur eſt, quod a *Philippo* rite baptizati Samaritæ, Spiritus tamen Sancti *participes* non fiunt, niſi *poſtquam deſcendentes Jeroſolymis Apoſtoli Petrus & Joannes manus ipſis impoſuiſſent*, *Act.* VIII. 12,15,16,17? Hic ego, illum qui verum aſſequi velit, univerſæ Eccleſiæ conſenſum, ſuper lite, quæ de rebaptizandis quos Hæretici baptizaverant, veterem Eccleſiam diu multumque agitavit, intueri velim. Ratum enim baptiſmum inefficacem eſſe, ſi extra unitatem Eccleſiæ vel detur vel accipiatur, inter omnes tandem conſtitit. Itaque promiſſo Spiritus Sancti, violata unitas Eccleſiæ obicem ponit. Vide nunc, qua Lege dotem Spiritus Sancti accipere putabantur apud veterem Eccleſiam, qui a ſe obicem amolirentur. Cum enim unitati Eccleſiæ conſenſiſſent vel Schiſmatici, vel etiam Hæretici, quorum baptiſmus Eccleſiæ ratus eſset; impoſitione manuum Epiſcopi, (id eſt, orante Epiſcopo ut Spiritum Sanctum acciperent; nam & *Petrus* & *Joannes* orarunt, ut Spiritum Sanctum acciperent qui baptizati fuerant Samaritæ) effectum ſortiebatur Lex baptiſmi, ut donum Spiritus Sancti acciperent. Quid hæc ſibi volunt? Nonne aperte clamant, præter Legem Fidei, (quæ ſingulos Chriſtianos, prout ſinguli ſunt Chriſtiani, regno cœlorum aſcribit) eſse etiam Legem unitatis Eccleſiaſticæ, quæ ipſis regno cœlorum aſcribendis, prout membra ſunt Eccleſiæ, & ad ejus communionem vel pertinent, vel pertinere debent, neceſsaria ſit? Itaque cur eis, qui a regno cœlorum alieni non erant, quod non eſsent ab unitate Eccleſiæ alieni; cur tamen eis miraculo non daretur

tur *chariſma*, quod Spiritum Sanctum baptizatis dari oſtenderet, idonea, ut opinor, ratio eſt. Ab eis nimirum dari debuit, quorum erat, efficacem baptiſmum, tanquam ſcilicet in unitate Eccleſiæ & datum, & acceptum, Eccleſiæ teſtari. *Philippus* autem, etſi veritatem fidei idoneis rationibus aſſerebat; ſcilicet, non ſolum prædicando, ſed etiam faciendis miraculis; tamen, cum ad hanc veritatem pertinere unitatem Eccleſiæ, quæ ab Apoſtolis eorumque communione pendebat, ipſe etiam doceret; non prius efficacia Baptiſmi dono Spiritus Sancti aſſerenda fuit, quam illi ratum habuiſſent *Philippi* Baptiſmum, quibus auctoribus *Philippus* baptizaverat. Quorum igitur auctoritate rati baptiſmi certior fieri Eccleſia debuit, eorum miraculo etiam efficacis baptiſmi certior fieri debuit. Atqui Epiſcopus eſt, cujus auctoritate, ſalvam eſſe unitatem Eccleſiæ conſtat. Is eſt, qui pro ſuis reliquæ Eccleſiæ reſpondet. Ipſe, ſi eos pro ovibus ſuis, pro clericis agnoſcat, pro eiſdem eos habet reliqua Eccleſia. Si eos repudiet, repudiat & reliqua; Niſi fortaſſe cauſa ſit, quæ ad reliquam Eccleſiam ita pertineat, ut in integrum reſtitui, quem Epiſcopus repudiaverit, vel communis fidei, vel unitatis Eccleſiaſticæ interſit. Itaque non eſt mirum, *Confirmationem* appellari baptiſmi impoſitionem manuum Epiſcopi. Nam etſi baptiſmus apud Deum efficax ſit, propter accedentem, ad Fidei ſinceritatem, inviolatam unitatem Eccleſiæ; apud Eccleſiam tamen, cum efficax eo habeatur, quod Epiſcopo ratus ſit, ne apud Deum quidem efficax erit ei, qui, unde apud Eccleſiam rata haberi debeat, id inſuper habet.

Scio contradicere huic rationi novellam ſententiam, quæ prænuntiante, *Nicodemo*, ut dictum eſt, ſalutis Legem Domino; *Amen, Amen, dico tibi, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non poteſt ingredi regnum Dei, Joh.* III. 5. ex *Spiritu Confirmationem*, non ſecus atque ex aqua *Baptiſmum* intelligit. Itaque pariter ad Legem ſalutis, pariter a Domino inſtitutam Confirmationem pertinere, ac Baptiſmum. *Novæ ſententiæ refutatio.*

Hæc

Hæc enim eſt hujus ſententiæ vis ac ſequela. Atqui hæc una ratio adimit lectori moleſtiam, recognoſcendi rationes quæ adverſus hanc ſententiam faciunt, nimirum ſuo loco præmiſſas; quo, ad Legem ſalutis pertinere Baptiſmum, eiſdem rationibus, propter quas Fidem ad ſalutem pertinere certum eſſe debet, demonſtratum eſt. Nam ſi eiſdem rationibus aſſeri poſſit, Confirmationem ad ſalutis Legem pertinere, non eſt recuſandum, quo minus inſtituiſſe Confirmationem cenſendus ſit Dominus, eodem modo, eiſdem verbis, quomodo, quibuſque verbis inſtitutum ab eo Baptiſmum probavimus. Quod ſi legitimis rationibus probatum eſt, Legem ſalutis, non niſi à digrediente terris Domino, in Baptiſmo, eiſque quæ Baptiſmum vel ratum vel efficacem faciunt, inſtitutum; tum vero concedendum erit, quod ſatis probatum puto, Baptiſmum promiſſum habere Spiritus Sancti poſſe, etiam ſine Confirmatione; quæ cur neceſſaria non ſit, cum neceſſarius ſit Baptiſmus, incidere juſtam cauſam poſſe. Certe, cum pariter neceſſariam eſſe ad ſalutem Confirmationem ac Baptiſmum, novum in Eccleſia Dei ac inauditum ſit; quid eſt, quo ſpectare hanc ſententiam dici poſſit, niſi ut pariter non neceſſarium eſſe ad ſalutem Baptiſmum credatur, ac Confirmationem non eſſe neceſſariam hactenus creditum ſit? Itaque, cum omni auctoritate Eccleſiaſtica ſuperior ratio huic ſententiæ repugnare jubeat, non ero ſollicitus de *S. Cypriani* verbis, quibus expreſſa videtur hæc ſententia; Epiſt. LXXII. *Tunc plene ſanctificari, & filii Dei eſſe poſſunt, ſi Sacramento utroque naſcantur, cum ſcriptum ſit; Niſi quis natus fuerit ex aqua & Spiritu, non poteſt introire in regnum Dei.* Reſpondet enim ſibi ipſe, alio loco; *Per Baptiſmum Spiritus Sanctus accipitur; & ſic a baptizatis, & Spiritum Sanctum conſecutis, ad bibendum calicem Domini pervenitur.* Nam cum Baptiſmati Spiritus S. donum aſcribatur, cui regenerationem etiam Domini verba, etiam ex hujus ſententiæ interpretatione, aſcribunt; ſequatur autem Baptiſmum invocatio

Spiritus

Spiritus Sancti cum manuum impoſitione, recte *Sacramento utroque naſci dicitur*, qui Lege Baptiſmi Spiritum accipit, etſi per Confirmationem ; Illud neceſſitate Fœderis, hoc auctoritate, Fœderis propagandi cauſa inſtituta. Docet hoc S. *Auguſtinus* de Baptiſmo contra *Don.* III. 16. *Spiritus Sanctus, quod in ſola Catholica, per manus impoſitionem dari dicitur ; nimirum hoc intelligi majores noſtri voluerunt, quod Apoſtolus ait ; Quoniam charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris, per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis. — Non autem habent Dei charitatem, qui Eccleſiæ non diligunt Unitatem. Ac per hoc recte intelligitur dici, non accipi niſi in Catholica Spiritus Sanctus.* Idem eſt quod docet & *S. Hieron. adverſus Lucif. Quod ſi quæris, quare in Eccleſia baptizati, niſi per manus Epiſcopi non accipiant Spiritum Sanctum, quem nos aſſerimus in vera Baptiſmate tribui; diſce hanc obſervationem ex ea auctoritate deſcendere, quod poſt Aſcenſum Domini Spiritus Sanctus ad Apoſtolos deſcendit. Et multis in locis idem factitatum reperimus, magis ad honorem Sacerdotij quam ad Legis neceſſitatem* ; Qua, ſcilicet, conſtat ſalus fidelibus. *Honorem autem Sacerdotii* quid velit valere, poſt pauca ſubjicit ; *Eccleſiæ ſalus a ſummi ſacerdotis dignitate pendet ; Cui ſi non exors ab omnibus detur poteſtas, tot in Eccleſiis exiſtent ſchiſmata quot Sacerdotes. Ad honorem itaque Sacerdotii*, id eſt, *Hieronymo*, quod, ad Unitatem Eccleſiæ ; Ad *Legis neceſſitatem*, id quod, ad obtinendam Lege fœderis ſalutem. Itaque conſervandæ Unitatis cauſa ; quam, omnium ſalutis eatenus intereſſe oportet, quatenus omnium intereſt Eccleſiæ miniſterio ſalutem aſſequi ; honorem habitum Sacerdotio, ut in Legem Eccleſiæ tranſiret, exemplo Apoſtolorum, Confirmatio. Scilicet, etſi Lege baptiſmi accipiatur Spiritus Sanctus, tamen, invocante Epiſcopo cum Impoſitione manuum, Spiritus donum, recte Confirmatione dari dicitur, quod irritum ſit, niſi colatur Unitas Eccleſiæ, cui conſulit Confirmatio. Alioqui quis *Hieronymo* reſpondeat, dicto loco ſic diſputanti; *Si ad Epiſcopi tantum imprecationem Spiritus Sanctus defluit, lugendi ſunt, qui in viculis*

viculis, aut in caſtellis, aut in remotioribus locis, per Presbyteros aut Diaconos baptizati, ante dormierunt, quam ab Epiſcopis inviſerentur. Sane *Conc. Eliber. ca. 77. Si quis Diaconus regens plebem, ſine Epiſcopo vel Presbytero aliquos baptizaverit, Epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit. Quod ſi ante de ſeculo receſſerit, ſub fide qua quis crediderit, poterit eſſe juſtus.* Cum igitur Lege Baptiſmi, ſine Confirmatione, juſtitia & ſalus exiſtat, cujus, ſine Baptiſmo, neque Scriptura neque Eccleſia fidem facit; non eſt cedendum ei Dominicorum verborum interpretationi, quæ pariter Baptiſmo, pariter Confirmationi juſtitiam ac ſalutem aſcribit.

Reſpondetur Objectioni, & concluditur.

Scio quid his obſtare videri poſſit; Nimirum, non pertinuiſſe ad Confirmationem eam *manuum Impoſitionem*, per quam Eccleſiæ conciliabantur Hæretici, ſed ad *Pœnitentiam.* Et ſane *Innoc.* P.I. Epiſt. XX. *Arianos ſub imagine Pœnitentiæ, ac Sancti Spiritus ſanctificatione, per manuum impoſitionem ſuſcipimus. Vigilius* autem P. Ep. II. 3. eis qui ab *Arianis* rebaptizati ad Eccleſiam redirent, eam manuum impoſitionem aſſignat, quæ Pœnitentiæ initiabat. Sic enim ſcribit; *Quorum tamen reconciliatio, non per illam Impoſitionem manus, quæ per invocationem Sancti Spiritus fit, operatur; ſed per illam, qua Pœnitentiæ fructus acquiritur, & communionis reſtitutio perficitur.* Sed nimirum *Apoſtatas Vigilius* (Qui ad *Arianos* ſcilicet defecerant) non ſine Pœnitentia recipi vult; quod in eadem cauſa S. etiam *Cyprianus Epiſt. ad Quintum*, ſtatuerat. Nam alias, cum imponebatur manus Hæreticis ad Eccleſiam venientibus, ſtatim ad Communionem accedebant; ut ex *Gennadio* conſtat, *de dogmatibus Eccleſiaſticis, cap.* LII. Itaque *Imaginem Pœnitentiæ* recte *Innocentio* concedimus. Quippe cum & qui baptizantur, profiteantur quidem *Pœnitentiam*, ex Inſtitutis Eccleſiæ; (Unde dies Baptiſmo ſolennis *Vigilia* fuit *Paſchatis*, poſt actam ſcilicet Quadrageſimam) Sed tamen ad eum modum Pœnitentiæ non adigebantur, qui ab eis exigebatur, quos ab Eccleſia deſciviſſe contigerat. Indulgebatur autem rede-

redeuntibus ad Ecclesiam Hæreticis Pœnitentia, ne reconciliationi eorum tanta difficultas obstaret. Ideo recte *Gennadius*; *Purgati fidei integritate, confirmentur manus Impositione. Si vero parvuli sunt, vel hebetes, qui doctrinam non capiant, respondeant pro illis qui eos offerunt, juxta morem baptizandi; Et sic manus impositione, & Chrismate communiti, Eucharistiæ mysteriis admittantur.* His si S. *Augustini* permulta dicta addamus; quibus, ratum ab initio Baptismum, efficacem etiam evadere, ad donum charitatis eis impetrandum, quibus, ad unitatem Ecclesiæ accedentibus, imponuntur manus ad Spiritum Sanctum invocandum; quid erit, cur non recte, morem Ecclesiæ in rationem nostram interpretari videamur? Cum enim efficaciæ Baptismi, idem quod charitatis dono, Spiritus Sancti proprio, obstet discidium; Recte, sublato discidii obice, accedere putabitur Spiritus Sanctus, cum proprio sibi charitatis dono; Sublatum autem discidium constabit, invocante in redeuntes Spiritum Sanctum Episcopo, cum manuum Impositione. Vide S. *Augustinum de Bapt. contra Donatistas*, III. 16, 18. V. 23. ubi sic scribit; *Manus autem Impositio si non adhiberetur ab Hæresi venienti, tanquam extra omnem culpam esse judicaretur. Propter charitatis autem copulationem, quod est maximum donum Spiritus Sancti, sine quo non valent ad salutem quæcunque alia sancta in homine fuerint, manus correctis Hæreticis imponitur.*

Igitur nostræ rationi suffragatur vetustissimus Ecclesiæ mos, ab Ecclesia capitali dirigendi Chrismatis ad *Parœcias*, die cœnæ Dominicæ, ante legitimum baptismi diem; qui, satis diu est, ex quo Vigilia esse Paschatis cœperit. Cum enim aucta Plebe Christiana, non semper integrum esset Episcopo ad *Parœcias* excurrere, benedicendi causa baptizatis; in fide tamen Ecclesiæ, inque ejus unitate, baptismum & dari & accipi, salutis ejus interest qui baptizatur; omnino par fuit, ejus argumentum & indicem extare; qui non alius, quam consensus Episcopi in Cleri-

Argumentum à veteri Chrismatis usu.

corum ſuorum miniſterium, eſſe potuit. Itaque niſi Eccleſiæ unitas inanis haberi debeat, procul abeſt, ut inanis fuerit inſtituti Chriſmatis ceremonia. *Sylveſtro* Papæ, niſi male memini, *Eccleſiaſticorum officiorum ſcriptores, a temporibus Caroli Magni*, hujus inſtituti auctoritatem tribuunt. Equidem *Anaſtaſius Sylveſtrum* P. refert inſtituiſſe, ut conſecratum ab Epiſcopo chriſma, *propter occaſionem mortis* ſic miniſtraretur à Presbytero baptizatis. Unde recte colligit *Rabanus de Inſtit. Cler.* I. 28. Chriſmatis conſecrationem, & confirmationem, per impoſitionem manuum reſervatam Epiſcopo, *propter Hæreticam ſuaſionem* ; id eſt, cauſa retinendæ Unitatis. Et *Amalarius de Diu. Off.* I. 27. propterea hoc conſtitutum à *Sylveſtro* recte colligit ; quod *non facile Neophytis occurrere potuerit Epiſcopus, vel ipſi ad eum venire*, ante *Sylveſtrum*. Procedente Fide, neceſſarium eſſe viſum eſt, reſervari Epiſcopis conſecrationem Chriſmatis ; (quam priorum temporum ſimplicitate, à Presbyteris uſurpatam, *propter occaſionem mortis*, per multas Eccleſias, *de ſeptem Ordinibus Eccleſiæ* libellus quem dixi oſtendit ;) Nimirum, ut a neceſſitate ejus a matrice Eccleſia petendi immunes eſſent ; in quo, recte ipſis, Eccleſiæ conſenſu refragatum, ratio poſita oſtendit. Iidem *Eccleſiaſticorum Officiorum ſcriptores*, baptizatos per *Paræcias*, nihilominus, Paſchali hebdomade, ad Epiſcopum & Eccleſiam principem adduci ſolitos oſtendunt, eiſdem in locis ; ut ejus manibus, etiam Chriſmate ab Epiſcopo benedicto uncti, tandem plenam baptiſmatis ſui *confirmationem*, cujus quaſi ἀπαρασάλευτον eſſet *Chriſma*, adipiſcerentur. Hac admiſſa ratione, cur, cum baptizare poſſint etiam Presbyteri, ſolus tamen Epiſcopus *Confirmet*, inepte quæri conſtabit ; quaſi ſcilicet, qui ſalutem baptizando præſtet, minus illud, quodcunque eſt, quod facit Epiſcopus cum confirmat, facere non poſſit ; nec enim quicquam ſaluti, quam præſtat baptiſmus, par eſſe poſſe. Nam, quo magis intereſſe poteſt ſalutis ſingulorum baptizari, eo ad plures, baptizandi munus pertinere

nere, neceſſe fuit. Itaque non ſolum Diaconis, ſed etiam Laicis ſemper integrum fuit, in periculo mortis baptizare; ne, quod ad ſalutem maxime neceſſarium eſt, ſine eo migretur e ſeculo. Quatenus autem violari unitas Eccleſiæ non poteſt, eatenus, cum de efficacia rati baptiſmi dubitari non poſſit, de ſalute non confirmati dubitari non debet: Quatenus violari poſſit, eatenus, non violandi profeſſio, quam benedictionis Epiſcopalis petitio continet, ad baptiſmi confirmandum effectum valere putanda eſt. Itaque S. *Hieronymus* ſuperius adductis hæc ſubjicit, *Inde venit, ut ſine Chriſmate, & Epiſcopi miſſione, neque Presbyter neque Diaconus, jus habeat baptizandi*; *Quod frequenter, ſi tamen neceſſitas cogit, ſcimus licere etiam Laicis. Ut enim accipit quis, ita & dare poteſt.* Ex quibus conſtat, recte omnino, & Confirmationis, & Chriſmatis originem ac rationem à nobis conſtitutam: Recte Eccleſiam, conſecrandi ab Epiſcopo ſolo Chriſmatis, uſum ac jus retinuiſſe; Etſi, permultis in locis, ſimplicitate primorum Eccleſiæ temporum, à Presbyteris uſurpatum fuerat. Qua in re, decretum *Sylveſtri*, per Eccleſias, obtinuiſſe, repugnantibus licet illis, ex ſecutis Canonibus reperies. De jure autem baptizandi Epiſcopi proprio, *Tertullianus*, initio C. XVII. Libri *De Baptiſmo* teſtis eſt; *Dandi quidem jus habet ſummus ſacerdos, qui eſt Epiſcopus*; *debinc Presbyteri & Diaconi. Non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, propter Eccleſiæ honorem, quo ſalvo ſalva pax eſt. Alioquin etiam Laicis jus eſt*; *Quod enim ex æquo accipitur, ex æquo dari poteſt.* Scilicet, quod in neceſſitate, neglectæ auctoritatis ſpecies nulla eſt. Nec plura hic, ubi nemo contradicit.

CAP. XX.

Respondetur Objectionibus, quibus interpellari videtur Traditio, de successoribus Apostolorum Episcopis.

Fines juris Episcopalis.

HInc manifesti sunt fines juris Episcopalis per suam Ecclesiam, quos etiam S. *Pauli ad Timotheum & Titum* mandata, quos Angelorum, septem in *Apocalypsi* Ecclesiarum, & laudes & reprehensiones, quos, omnes *Ignatij* Epistolæ, quos omnes Ecclesiæ de eis Canones demonstrant; nequid scilicet sine ipsis per Ecclesias suas agatur. Sicut ex altera parte, nequid gravioris momenti, sine consilio Presbyterorum; quod Canone Apostolorum XXXIII. cautum est. Non est enim addendum; nequid gravioris momenti sine Episcopo; Propterea quod, quæ minoris momenti sunt, eo ipso, auctore Episcopo fieri censenda sunt, quod minora sint, quam ad quæ curam suam demittere possit: Itaque semel inferioribus mandata, sive more sive lege, quod Episcopus omnibus vacare non possit, non nisi auctore Episcopo fieri censenda sunt. Majoris autem momenti sunt, quæ ad unitatem Ecclesiæ, quam quæ ad salutem singulorum faciunt. Non quod saluti animæ Christianæ quicquam æquale sit, multo minus antehabendum; sed quod Ecclesiæ unitas ad omnium salutem facit. Unde *Dionysius Alexandrinus ad Novatianum* scribens, martyrium faciendum pro conservanda unitate, prius & antiquius quam pro non neganda fide, censebat. Tum præterea, quæ ad singulorum salutem faciunt, pauca sunt & facilia, & in quibus, quod perspecta sint omnia, auctoritas universitatis necessaria non sit: In eis autem quæ ad unitatem Ecclesiæ numeratur, quicquid difficile definitu emergit, quicquid Ecclesiæ auctoritatem propterea requirit, quod quæ revera

est

eſt ratio idonea, minus tamen apud omnes liquida ſit, quam ut omnes ad conſenſum adigat. Itaque non video, quo pacto verior regundorum finium juris Epiſcopalis & Presbyterorum ratio reddi poſſit, quam ut eorum quæ ad exterius Eccleſiæ forum pertinent ; (id eſt, quæ, niſi decreto quod omnes teneat, conſtitui non poſſint, quod ſub conſcientia Eccleſiæ agitata fuerint) ea ſine Epiſcopo conſtitui non poſſe dicamus. Quæ autem intra forum conſcientiæ manent, inter Deum & ovem de Chriſti grege, ad tuendam ſpem ſalutis baptiſmo conceptam agenda, de eis, non minus à Presbytero quam ab Epiſcopo conſtitui poſſe.

An idem Ordo Epiſcopi & Presbyterorum.

Sed inter eos, qui majores, Apoſtolorum inſtituto, Presbyteris Epiſcopos agnoſcunt, num tamen, tanquam *Ordine* diverſos, an vero tanquam ejuſdem Ordinis *gradu* ſuperiores, etiamnum in dubio eſt ; Præſertim propter *Ambroſiani* Commentarii teſtimonium, cujus in IV. ad *Eph.* verba ſunt ; *Nam & Timotheum, Presbyterum aſe creatum, Epiſcopum vocat ; quia primum Presbyteri Epiſcopi appellabantur, ut recedente uno ſequens ei ſuccederet. Sed quia cœperunt ſequentes Presbyteri indigni inveniri ad tenendos primatus, immutata eſt ratio proſpiciente Concilio, ut non ordo ſed meritum crearet Epiſcopum, multorum ſacerdotum judicio conſtitutum ; ne indignus temere uſurparet, & eſſet multis ſcandalum.* Quibus adde quæ ſupra, in 1 ad *Tim.* III. *Diaconi Ordinationem ſubjicit. Quare ? niſi quia Epiſcopi & Presbyteri una Ordinatio eſt ?* Et quæ ſtatim ſequentia ſuperius citavimus. Mihi videbatur legendum, priore loco ; *proſpiciente conſilio* ; neque enim innovatum Can. IV. *Niceno* dici poteſt, ut electione, non ſucceſſione fierent Epiſcopi. Sed majores Epiſcopos Presbyteris, hic (ut alibi paſſim, cum ſuccedere Apoſtolis Epiſcopos ſcribit) ſatis probat Commentarius iſte ; quod ita Presbyterorum Principem Epiſcopum facit, ut Presbyter non ſit Epiſcopus, etſi Epiſcopus Presbyter ſit. Quod autem unam eſſe ait Presbyteri & Epiſcopi *Ordinationem*, ſuccedente primo Presbyterorum in locum defuncti, videtur

videtur eundem Ordinem probare. Præsertim si verum dixisse *Hieronymum* putemus; cujus verba sunt, *Epist. ad Evagr. Nam & Alexandriæ, a Marco Evangelista usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum, in excelsiori gradu collocatum, Episcopum nominabant; quomodo si exercitus Imp. faciat; aut Diaconi eligant de se quem industrium noverint, & Archidiaconum vocent.* Neque enim consecrationem ut reticere sic negare censendus est, qui diversum *Alexandriæ* morem observat, ab eo qui alibi obtinebat. Neque est negandum, morem illum alicubi obtinuisse, ex quo, successisse defuncto Episcopo primum Presbyterorum, idoneum testem habemus; Cujus moris respectu, recte unam Episcopi & Presbyteri *Ordinationem* describit. Sed hæc difficultatem nullam creant majoritati Episcoporum; quæ si totius Ecclesiæ auctoritate, cujus testis sit Traditio, se tueatur, facile patietur, quarundam Ecclesiarum more, majoritatem hanc proximo Presbyterorum, vel electo in Episcopum accrescere, vel Consecratione. Certe majorem Episcopum testatur ipse *Hieronymus*, quem *excelsiori gradu collocatum* refert; sed ita ut Ordinis ejusdem ipse caput sit. Concedatur igitur Commentario *Ambrosiano*, proximum Presbyterum defuncto Episcopo, aliquando, alicubi successisse. Neque enim in omnibus Ecclesiis idem obtinuisse concedi potest, propter S. *Hieronymum*; qui *Alexandrinum*, electione, jam inde à S. *Marco* præpositum refert. Num eo sequius Episcopi jus, eo minor potestas, quod ex proximi loci Presbytero, more ac lege Ecclesiæ assumptus sit? Negat apud *Ammianum Valentin. Aug.* cum, retractantibus electionem suam militibus, ipsorum fuisse eligere; postquam elegissent, sibi parendum, non minus ex ratione, quam constanter affirmat. Fruantur itaque conjecturis suis, qui nobis tempus indicare se posse putant, quo, desita successione, cœptum electione ascire Episcopos ad Sedes, *Romanam, Antiochenam, Jerosolymitanam, Alexandrinam*, etiam invito S. *Hieronymo*, somniant.

Mihi

Mihi cum ſemel ſtatutum ſit, perinde eſſe, Apoſtolorum an Eccleſiæ totius conſenſu conſtitutum dicatur, cujus conſtituendi Eccleſiæ divinitus datum jus conſtet; graviſſimum ſemper ſacrilegium erit, (ſcilicet violatæ unitatis) Eccleſiæ jus Eccleſiaſtica auctoritate inſuper habita uſurpare; irritum negare, quod ſic uſurpato jure geſtum eſt, mera ſuperſtitio non religio. Itaque propoſita quæſtio mihi ſemper viſa eſt de Verbis contendere. Eccleſiæ totius corpus *Tertullianus*, & cum *Tertulliano* alii, in *Ordinem & Plebem* tribuunt. Ordinem autem in *Epiſcopo & Presbyteris* intelligunt; cui miniſtrent Diaconi, & inferioris ordinis Clerici. Nimirum exemplo Municipiorum Coloniarumque orbis *Romani*, quorum *Ordo* dicebatur, qui Magiſtratibus & Senatu conſtabat. Nam & *Origenes* contra *Celſum* VII. Eccleſiarum regimen *Græcarum* civitatum Rebuſpublicis confert, ut dictum eſt. Hoc ſi ſpectetur, neceſſe eſt eundem ex Epiſcopo & Presbyteris *Ordinem* conſtare intelligi. Sed quid prohibet, ejuſdem Ordinis caput Epiſcopum, eo jure eſſe, ut ſine ejus conſenſu nihil fiat; ad Eccleſiæ quidem ſuæ ſtatum pertinens? Quod ſi quis Epiſcopos Presbyteris conferat; ut his Diaconos, & Clericos inferiores; quis neget differre Epiſcoporum Ordinem ab Ordine Presbyterorum? Certe, coacto Concilio, in quo ſolis Epiſcopis locus eſt, mirum niſi Epiſcoporum *Ordo* recte dicatur, quo omnia conſtant Concilia. Et Commentarius *Ambroſianus*, cum loco primum citato, *in Epiſcopo omnes Ordines* eſſe pronunciat; non intelligit unum Eccleſiæ Ordinem Epiſcopo & Presbyteris conſtare. Igitur, ſi ad jus Epiſcopi nihil interſit, diverſo à Presbyteris Ordine cenſeri, an eundem Ordinem Epiſcopo ac Presbyteris conſtare; liceat, diverſum ejuſdem Ordinis gradum a Presbyterio Epiſcoporum eſſe, contendere. His tamen poſitis quæ præmiſſa ſunt, majoritatis Epiſcoporum, ex inſtituto Apoſtolorum, plenam fidem faciet Eccleſiæ Traditio & uſus; quam nec S. *Hieronymi*, nec inclinantium

ad

ad ſententiam ejus Doctorum auctoritas interpellare poſſit.

Traditio de Ordine Epiſcoporum.

Nunc igitur propugnaculum, ſimul hujus cauſæ, ſimul totius fidei Legumque Eccleſiæ, Catholicæ Eccleſiæ conſenſum & traditionem in hac cauſa muniamus: neque patiamur, minutulis, occupatorum partium ſtudio animorum, non machinis ſubrui, ſed ſparſilibus vellicari. Nam ſi communis hominum ratio par eſſet præjudicio, quod partium ſtudium animis inſerit, ſatis fuiſſet *Euſebium* producere, Epiſcoporum *Romanorum*, *Jeroſolymitanorum*, *Alexandrinorum*, *Antiochenorum* ſucceſſiones ab Apoſtolis derivantem: Satis *Irenæum* & *Tertullianum*, fidei ſucceſſionem Eccleſiarum teſtimonio aſſerentes, in quibus, ipſæ adhuc Cathedræ viſebantur, quas cum tenuiſſent Apoſtoli, in eis, quam primum expedire viſum eſt, vicarios ſibi ſuis manibus Epiſcopos collocarunt; ut *Polycarpum Smyrnæ Joannes*. Satis *Auguſtinum* & *Optatum*, cum *Irenæo* & *Tertulliano*, *Romanorum* Epiſcoporum ſeriem ad ſua tempora producentes; quibus, ſuo cuique ſeculo, ut tum ſub *Damaſo*, univerſi orbis Eccleſiæ *formatarum commercio* communicabant. Nam ad quos ſcriberet *Damaſus de Negotiis Eccleſiaſticis*, (cujus ſcribendis Epiſtolis, ad Orientis & Occidentis Eccleſias, miniſtraſſe ſe ſcribit S. *Hieronymus*) ad quos igitur ſcriberet *Romanæ* Eccleſiæ Epiſcopus, quam ad earum Eccleſiarum Epiſcopos, quibus ſcribendum erat? Non quod ex perſona Eccleſiæ *Romanæ*, ad Eccleſiam, verbi gratia, *Corinthiacam* ſcribi non poſſet; quod, Epiſtola ad *Corinthios*, a *Clemente* factum videmus. Non quod ex perſona Epiſcopi *Romani* ad Eccleſiam; (id eſt, ad omnes Ordines Eccleſiæ *Corinthiacæ*) quod facit omnibus Epiſtolis ſuis *Ignatius*. Non quod ab Epiſcopo & Presbyteris ad Presbyteros alterius Eccleſiæ; quod facit *Polycarpus*, & ejus Presbyteri, Epiſtola ad *Philippenſes*. Nulla enim eſt ſcribendi forma, quam emergentis cauſæ forma poſtulare non poſſit. Sed quod, quibus literis *Damaſo* communicarent Orbis Eccleſiæ,

cleſiæ, & ipſis *Damaſus*, eæ, perinde ac à *Damaſo* Epiſcopis earum, ſic ab eis *Damaſo* inſcribendæ erant. Nam majorum & minorum Eccleſiarum licet grande diſcrimen, unam tamen formam fuiſſe oportuit, per quam, in communis Chriſtianiſmi negotiis, experdiretur Eccleſiarum conſenſus. Sed quia, ut in Scripturis, ſic in vetuſtiſſimis Eccleſiæ monumentis, minutias quaſdam arripit ſibi ſtudium partium, quas univerſæ ab initio Eccleſiæ conſenſui opponat; age eas, quam pauciſſimis fieri poteſt, expediamus; ne totius Eccleſiæ Canonem, intercurrente ſpecierum & cauſarum quarundam varietate ſublatum putemus.

De Clementis, Polycarpi, Ignatii *Epiſtolis.*

Objicitur enim *Clementis* quam dixi ad *Corinthios* Epiſtola; in quorum Eccleſia factis partibus, & favente minori parte Plebe, pulſa fuerat ordine ſuo Presbyterorum major pars, ac, ut videtur, ſanior; nulla interim facta Epiſcopi mentione. Equidem, pro religione quam veritati debeo, fateor me tantum huic rationi tribuiſſe, ut putarem, tum temporis, (ſicut, cum ad eos *Paulus* ſcriberet, fuiſſe obſervat Commentarius *Ambroſianus*) nullum adhuc inſtitutum *Corinthi* Epiſcopum fuiſſe. Neque enim quicquam Ordinis juri decedere, ſi viventibus vel Apoſtolis, vel Apoſtolorum Diſcipulis, nondum *Corinthi* obtineret. Verum admonitus à *Tertulliano*, in Eccleſiis Apoſtolicis extitiſſe *Cathedras*, quas, poſt Apoſtolos, ſemper tenuiſſent eorum ſucceſſores; quæro nunc, quid dicturi ſint qui hæc objiciunt, ſi de ſubrogando in demortui locum Epiſcopo ortam litem reſpondeam? Atqui hoc ipſum eſt quod ait *Clemens*; noviſſe per Spiritum Apoſtolos, quod poſt exceſſum ſuum ἔρις ἔσαι ὑπερ ἐνόματος ἐπισκοπῆς. Hoc autem quid eſt, niſi, *quis futurus ſit Epiſcopus?* Nam quod ſcribit de Apoſtolis; κατὰ πόλεις οὖν καὶ χώρας κηρύσσοντες, κατέστησαν τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι. *Per civitates igitur & agros prædicantes, conſtituerunt primitias ipſorum, per Spiritum probatos, Epiſcopos & Diaconos eorum qui crediturierant.*

erant; Nulla facta Presbyterorum mentione. Id ita accipitur, quasi propterea hi Presbyteri Episcoporum nomine veniant, apud *Clementem*, eadem qua apud S. *Paulum* ratione. Sed audiamus *Tertullianum de Præscript. cap. III. Quid ergo si Episcopus, si Diaconus, si Vidua, si Virgo, si Doctor, si etiam Martyr lapsus a regula fuerit*; Ubi honoratiores Ecclesiarum personas recensens, Presbyterorum non meminit nisi in Episcopo. Nam *Doctorem Tertullianus*; secundum ea quæ ex *Chrysostomo* dicta sunt; commune Episcopo & Doctioribus Presbyterorum vocabulum posuisse intelligendus est. Qui igitur neget, fuisse *Tertulliani* tempore Episcopis subditos Presbyteros, is neget *Corinthi* Episcopum fuisse, quo tempore *Clemens*, partes factas inter Presbyteros queritur, *de nomine Episcopatus*. Respondendum igitur est ex *Epiphanio*, Episcopi mentionem factam sine Presbyteris; Quia fuerint aliquando, alicubi sine Presbyteris, non sine Diaconis; Quod sine Diaconis non ministrarent, Presbyteros sibi ipsi creare possent, aucto Ministerio. Itaque Presbyterorum mentionem ab eo factam videri debere, qui Episcoporum meminerit; Quos ipsa causa, silentio præteritos videri non patitur, quæ ipsis inter se versabatur. Tum minus mirum esse, Episcopi solius mentionem fieri; Quo instituto instituti sint. Solent sibi placere, qui nascentem Episcoporum ambitionem in *Diotrephe* à *Joanne* III. 9. notatam observant. Merito quidem, si *Diotrephem*, ad Ordinem Ecclesiæ tum inauditum, credibile esse posset aspirasse. Nunc cum, partibus adversus *Joannem* fovendis, atque ut palam est, discidio inter Christianos ex Judæis & ex Gentibus, viam sibi ad primum locum struxerit, Ordinem supponit Apostoli nota, artes, quibus ad ordinem enitebatur *Diotrephes*, inculpat. Quod *Polycarpus*, cum Presbyteris suis, *Philippensium* Presbyteris inscribit Epistolam, quam habemus venerandum antiquitatis Ecclesiasticæ monumentum; sive eadem causa fuerit, quam de *Clementis* Epistola diximus, sive quod alias existere potuisse dictum

dictum eſt; Eccleſiæ ſtatum hujuſmodi objectiunculis labefactare ſatis ſani hominis non fuerit. Neque enim novum eſt, aut omnino infrequens, apud Sanctum *Baſilium*, inſcriptas Eccleſiarum *Presbyteris*, *Clericis*, τοῖς πολλῷ μᾶλλον reperire; tum, corporibus ipſis, id eſt, omnibus Ordinibus Eccleſiarum; Quamvis frequentiores Epiſcoporum inter ſe literæ legantur. Nam de *Ignatii* Epiſtolis, quod eorum ſtatui controverſia movetur, quaſi genuinæ non ſint; interpolatas quidem fuiſſe temporis injuria, jam olim idonea ſuſpicandi cauſa fuerat. Itaque *Jacobus Uſſerius Armachanus*, vir, non magis aliis ſcriptis ſuis, quam hoc literaturæ experimento noſci dignus, nactus vetuſtæ & ſemibarbaræ earum verſionis bina in noſtra *Anglia* exemplaria, cum deprehendiſſet multa eis deeſſe, quæ *Græca* editio exhibebat, adeo non dubitavit veri exemplaris verſionem eſſe, ut imprimendam curaverit, *Græcis*, quæ non exhibebant exemplaria ſua *Latina*, diverſo charactere excluſis; Prædicto tamen, duo in *Italia* haberi exemplaria, alterum Bibliothecæ *Ignatii* Patriarchæ *Antiochæni*, ante aliquot ſexaginta tum annos *Romæ* mortui; alterum Bibliothecæ *Florentinæ*. In hoc poſtmodum cum incidiſſet vir præſtantiſſimus *Iſaacus Voſſius*, deſcriptum publico dedit, verſioni *Uſſerianæ* ex adverſo reſpondens. Hic *Blondellus*, vir multæ & lectionis & memoriæ, cum Apologiam pro ſententia *Hieronymi* ſcripſiſſet; quæ ſi ederetur, inter motus rerum noſtrarum, poſſet multam gratiam à turbarum auctoribus inire; cumque ſui exemplaris ei, nondum editi, copiam feciſſet *Voſſius*; vidit ſibi tacendum, niſi exemplaris fidem elevaret. Præmiſit itaque Præfationem, qua agnovit idem exemplar eſſe, quod *Euſebius*, *Hieronymus*, *Athanaſius*, *Theodoretus*, alii *Ignatii* genuinum agnoverant: Verum ita, ut ſuppoſitum, centum aliquot poſt *Ignatium* annis, & ante ipſos totidem, provecto in ſublimiorem Ordinem Epiſcopatu, contenderet. Itaque ne ſilentium imponeretur Apologiæ *Hieronymianæ*, non eſt credendum, eum

qui *Ignatio* centum aliquot annis posterior fuerat, iter *Antiochia Romam* tam recte tenuisse, quam ejus auctorem. Non est credendum, vocabula *Romano-græca* ab *Ignatio* usurpatum iri, quæ à Novi Testamenti scriptoribus, antiquioribus *Ignatio*, pariter autem cum *Ignatio* idioticis, usurpantur. Non est credendum, *Magnesiani* Episcopi Ordinationem νεωτερικὴν τάξιν *Ignatio* dici, quasi *hominis junioris*; quamvis S. *Paulus* νεωτερικὰς ἐπιθυμίας *juniorum cupiditates* appellet, quas à *Timotheo* vitari jubet. Non est credendum, λόγον ἀποσιγῆς μὴ προελθόντα ante *Valentini* ætatem memorari; quamvis *Tertulliano*, semina *Gnosticarum* Hæresium sub Apostolis extitisse, ex Apostolis demonstrante, *de Præscript. cap.* XVIII. Quin, quod majoris est fiduciæ, damnantur sublimitatis Apostolicæ cogitata, idiotica simplicitate elata, quasi minime Christiana, nedum *Ignatiana*. Et bestias adulari ut in se incurrant, quibus expositum se martyrii zelo gaudebat *Ignatius*, mortem vitæ tædio ac desperatione provocantis videtur. Sed qui suppositos Canones *Sardicenses* credere potest, (quod eadem fiducia affirmatur) is, suppositas Epistolas *Ignatianas*, eidem affirmandi fiduciæ credat. Cur Episcopatus auctoritatem tanto præconio extollat *Ignatius*, non mirabitur; qui salutem Fidei, quam frequentes tum Hæreses aggrediebantur, in Unitate Ecclesiæ sitam credat. Sed & *Blondello* respondisse præter alios *Vossium* novimus, etsi responsum non ediderit; & secutori *Blondelli* suo tempore responsum iri non dubitamus.

De Fide Eutychii.

Sed objicitur *Eutychius*, & auctore *Eutychio* editæ *Origines* Ecclesiæ *Alexandrinæ*, quibus à XII. Presbyteris ejus Ecclesiæ, non solum eligi solitum ab initio Episcopum, sed etiam impositis manibus consecrari, historiæ fide refertur. Sunt quidem, qui ad prævias Ordinationi Benedictiones hoc totum trahunt; quibus, vel electum a Clero, vel suffragio Plebis comprobatum prosequi solitos, etiam extensis in eum manibus, omnes Ecclesiæ Ordines, ex

Ale-

Alexandrinæ Eccleſiæ Conſtitutionibus, & Vitis Patriarcharum a *Severo* quodam *Alexandrino Arabice* ſcriptis, videntur probare. Vide *Abrahami Ecchellenſis* prolixum adverſus *Origines Eutychianas* Commentarium. Sed quid proficiunt? Nam qui negat, alios per *Ægyptum* ab Apoſtolorum tempore ad *Demetrium* fuiſſe Epiſcopos, præter *Alexandrinum*, eum, medio tempore, a ſolis Presbyteris ordinatum *Alexandriæ* Epiſcopum intelligere oportet. Negatur quidem, hæc ſonare *Eutychii Arabica*; Tantum hoc velle, in ea *Ægypti provincia, cujus caput Alexandria* fuit, (quæ proprio, ut opinor, nomine *Ægyptus* eſt) primum *Demetrium* Epiſcopos ab *Alexandrino* alios conſtituiſſe. Atqui Provinciarum, in quas ſub *Romanis* diviſa *Ægyptus* fuerat, quis credat *Eutychium*, temporibus *Saracenicis* rationem habuiſſe? Itaque videtur totam *Ægyptum Ægypti Provinciam* appellare; Nec tranſlatori *Arabiſmi* peritiam, ſed *Eutychio* ipſi hiſtoriæ fidem deeſſe. *Euſebius Hiſt. Eccl. VI.* 1. τῆς δὲ αὐτόθι παροικιῶν ἡ διοίκησις νεωστὶ τότε μετὰ Ἰουλιανὸν Δημήτριος ὑπεδέξατο. *Epiſcopatum autem Paræciarum Ægypti nuper tum poſt Julianum Demetrius ſuſceperat.* *Paræciæ* apud *Euſebium Diœceſes* ſunt, quas nunc dicimus. Ergo ante *Demetrium*, ſub *Juliano* Epiſcopi. *Valentinum Tertullianus*, quod Epiſcopatu excidiſſet, Hæreſim ſuam condidiſſe refert, *adv. Valent. cap. IV.* Atqui *Valentinum* domo *Pherbonitem*, etſi fide dubia, fuiſſe refert *Epiphanius*. Hujus loci veterum quenquam meminiſſe, nondum reperio. Sed cum *Maritimum* vocet, omnino ad *Ægypti* Provinciam pertinuerit. Quamvis autem *Valentinum Alexandriæ Gentilium* literas didiciſſe refert *Tertullianus*; Procul tamen abeſt ut credamus, vel *Alexandriæ* civis qui non fuerit, eum ambiviſſe Epiſcopatum *Alexandriæ*, vel *Tertullianum Alexandrian* taciturum fuiſſe, ſi tam illuſtri petitione excidiſſet. Non igitur exciderat Epiſcopatu *Alexandrino*. Epiſtola *Adriani ad Saturninum apud Vopiſcum*; *Illi qui Sarapin colunt Chriſtiani ſunt. Et devoti ſunt Sarapi, qui ſe Epiſcopos Chriſtianorum*

ſtianorum dicunt. Nemo illic Archiſynagogus Judæorum, nemo Samarites, nemo Chriſtianorum Presbyter non Mathematicus, non Aruſpex, non Aliptes. Mittamus reliqua, quæ hujus loci diſputatio non poſtulat. Mittamus Ethnicorum calumnias in Epiſcopos & Presbyteros Chriſtianorum; Quos non minus Idololatriæ, quam *Ægyptiacis* artibus alienos fuiſſe, victoria Fidei demonſtrat. Diverſos tum Ordines fuiſſe docet, quod in utrumque non eadem eſt calumnia. Ecce ſub *Adriano*, per *Ægyptum* diſtincti ab Epiſcopis Presbyteri. Sed mirum eſt aſſeri poſſe *Eutychij* teſtimonium ab eis, qui cum *Hieronymo*, factum a Presbyteris *Alexandriæ* Epiſcopum, ſine Conſecratione; qui cum Commentario *Ambroſiano*, ſucceſſiſſe ſemper defuncto, nulla nova Ordinatione, Presbyterum proximum, volunt. Itaque cum neque illis conciliari poſſit *Eutychius*, abroganda illi prorſus eſt fides earum rerum, in quibus omnibus contradicit. Cæterum, etſi non ſatis conveniat Commentario *Ambroſiano*, cum eis quæ de *Alexandrinæ* Eccleſiæ more refert *Hieronymus*; (Neque enim idem eſt electione Presbyterorum fieri Epiſcopum, & primatus ſui jure ſuccedere) Facile tamen credi poteſt, ut res humanæ ſunt, omnimodæ varietati obnoxiæ; apud nonnullas Eccleſias ſucceſſiſſe primatus jure proximum Presbyterorum, etſi *Alexandriæ* eligeretur qui ſuccederet. Neque enim Unitati officiebat tanta moris Eccleſiaſtici diverſitas, ſimplicioribus Fidei temporibus. Conſenſiſſe autem in eum, quem eligebant Presbyteri, ſuffragantes Epiſcopos, ut non refert S. *Hieronymus*, ita non negat. Cum igitur multi poſterioris ætatis ſcriptores, ab initio factos per *Ægyptum & Pentapolim* Epiſcopos ſcribant, (qua de re vide quæ ad *Origines Eutychianas Seldenus*) recte eorum auctoritatem, argumentis ex idoneis auctoribus munitam, *Eutychio* antehabemus. Cæterum cum ad rationem regiminis multum pertineat, quod à ſuffraganeis Epiſcopis conſecratur, qui ipſis præfuturus eſt; non videtur credendum, ſine eorum conſenſu, jus ipſi ſuum conſtare

conſtare potuiſſe, etiamſi Conſecrationis ſolemnitas non uſurparetur.

Non pertinet ad hanc diſputationem exemplum *Pauli & Barnabæ*, quos ad prædicandam Fidem, auctore Spiritu Sancto miſſos legimus, *Act.* XIII. 1, 2, 3. Manus imponentibus *Prophetis & Doctoribus* Eccleſiæ Antiochenæ. Sane *Doctores*, Epiſcopos hoc loco intelligere poſſumus, ut apud S. *Paulum*. Nam propterea S. *Paulus ad Eph.* IV. 12. *Paſtores & Doctores* Apoſtolis Prophetis & Evangeliſtis ſubjungit, in eodem ordine, ut *Doctores*, quos ſolos memoraverat 1 *ad Cor.* XII. 28. poſt *Evangeliſtas*, eoſdem ſe intelligere ac *Paſtores* ſignificet. Paſtores autem Epiſcopos tota Eccleſia agnoſcit. Sed neque ab Epiſcopis ad Apoſtolatum ordinari potuerunt; Adeo huc pertinere non poteſt hoc factum, ubi, quatenus Presbyterorum jus pertineat, quæritur. Nam Apoſtolatum ſuum S. *Paulus*; quem, non niſi per gradus quoſdam agnitum fuiſſe, ex iis quæ ad *Galatas* ſcribit ipſe deprehendimus; ſoli Deo acceptum fert, *ad Gal.* I. 1. Quod ſi dicamus, ad prædicandum Evangelium, & ad fundandas Eccleſias, fuiſſe ipſos ab *Antiochenis* ea auctoritate auctoratos, quam ipſi ab Apoſtolis haberent; miſsos eos auctoritate Eccleſiæ, qualis tum fuit *Antiochenæ* dicemus, ſed jubente, extra Ordinem, Spiritu Sancto; Abſq; quo fuiſset, manifeſtum eſt ipſos miſsum non iri? Certe qui hoc dicat, ei ſemper ſalvum erit Apoſtoli pronunciatum, *ad Heb.* VII. 6, 7. *Citra contradictionem, majorem cenſendum qui benedicat, minorem cui benedicatur.* Non quod non ſit minorum *bene precari majoribus*; Quod legimus *Ruthæ* II. 4. *Veniens Bethlemo Booz meſſoribus dixit*; *Dominus vobiſcum*: *Et reſponderunt*, *Benedicat tibi Dominus.* Sed cum benedicunt Majores Eccleſiæ, qualis tunc fuit *Antiochenæ Paulo & Barnabæ*, non tantum ipſis bene precantur, ſed à ſe mitti oſtendunt; Quamvis jubente, extra Ordinem, Spiritu Sancto. Ergo, tanquam auctoritate ſua miſſis, cujus tamen exercendæ auctor ipſis eſt Spiritus

De miſſione Pauli & Barnabæ.

San-

Sanctus, impositis manibus Benedici. Auctorari autem Episcopum à Presbyteris Alexandrinis, ad præsidendum Episcopis in Concilio, *Eutychio* non credimus; ne Ecclesiam Alexandrinam, id est, Presbyteros ejus, dare id dicamus quod habere non possint; Concilio scilicet præsidere.

De Canone Ancyrano & Chorepiscopis.

Canon *Ancyranus* XIV. duo habet; sic enim sonat; χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι, πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν· ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέροις πόλεως· χωρὶς ἐὰν ἐπιτραπῇ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου γράμματων ἐν ἑκάστῃ παροικίᾳ. Sic legit & codex *Dionysii Exigui.* At versio *Isidori Mercatoris*, quam sequitur & *Hervetus*, ex suo ut videtur exemplari; *Vicariis Episcoporum, quos Chorepiscopos vocant Græci, non licere Presbyteros vel Diaconos ordinare; sed nec Presbyteris Civitatis, sine Episcopi præcepto, amplius aliquid imperare, vel sine auctoritate literarum ejus in unaquaque Parochia aliquid agere.* Tum *Breviatio Fulgentii Ferrandi* tit. XCII. *Ut Presbyteri Civitatis, sine jussu Episcopi nihil jubeant, nec in unaquaque paræcia aliquid agant, Concil. Sardic. Tit.* XIII. quod est vitiosum; Legendum enim *Concil. Anquirit.* ut ostendit Tit. LXXIX. qui prius Canonis membrum exhibet. Item Epitoma *Hadriani* I. in farragine Conciliorum; *Ut Chorepiscopi Presbyterum vel Diaconum non ordinent: Nec Presbyter aliquid agat in Parochia, sine præcepto Episcopi.* Denique, versio quæ apud *Justellum* Græco respondet; *Sed nec Presbyteris Civitatis, sine literis Episcopi, in aliena Parœcia aliquid agere.* Male quidem ἑτέρᾳ legit, pro ἑκάστῃ, quod reliquorum consensus ostendit. Tum, addendum esse τὸ πράττειν. Unde enim hoc habeant reliqui? Et manifesto absurdum, majus esse, Presbyteros Urbicos, quam Chorepiscopos, ordinandis Presbyteris Diaconisque prohiberi; Quod illa innuunt ἀλλὰ μὲν μηδὲ. Tum extat in Oxoniensi Bibliotheca Arabica paraphrasis, cujus mihi Latinam versionem olim legisse contigit. Hanc autem additionem agnoscit. Omnino autem utrique membro respondet id quod scriptum est, ἐν ἑκάστῃ

ἐπάρχῃ παροικίας. Nam in codice Latino *Dionysii*, hujus Canonis titulus est; *Quod non oporteat Chorepiscopos ordinare Clericum, nisi in agris & viculis*; Nimirum, quorum est Chorepiscopus. Nam & ad Urbicos Presbyteros pertinere eum, testis sit *Breviatio Fulgentii Ferrandi* quam posuimus. Hæc observata excludunt eorum audaciam, qui novo commento, nihil inhiberi hoc Canone Chorepiscum volunt, quam, quod justi nominis Episcopis, Canonibus Ecclesiæ inhibetur; Nimirum, ne in *aliena Diœcesi* Ordinationes faciant, sine indultu Episcopi. Episcopum enim suum intelligi docet *Canon Antioch.* X. μήτε δὲ πρεσβύτερον μήτε διάκονον χειροτονεῖν τολμᾶν, δίχα δὲ ἐν τῇ πόλει τοῦ ἐπισκόπου, ἢ ἐπὶ τοῦ ἐπισκοπεῖν αὐτὸς τὴν χώραν. *Sed neque Presbyterum neque Diaconum ordinare audeat seorsim ab Episcopo Civitatis, cui subest & ipse, & rus cui præest.* Quæ cum vera sint, quod initio Canonis positum est, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν ἐπισκόπων εἰληφότες, *etiamsi Episcopalem Ordinationem acceperint*; secundum Canonem VIII. *Nicenum* intelligendum est; quo cavetur *Novatianorum* Episcopis ad Ecclesiam reversis, ut possint esse Chorepiscopi. Itaque quorum hujusmodi causa esset, eos tamen vetat Canon, Presbyteros vel Diaconos facere. Nam quod ait δίχα δὲ ἐπισκόπου, ex mente *Balsamonis* intelligendum est, nisi manus imponente Episcopo; ut, etiam mandante Episcopo factum a Chorepiscopo, irritum sit. Concilium *Reiense* Provinciæ *Viennensis* primam habet apud *Latinos* Chorepiscoporum mentionem. Ejus Canon primus, vitio facto Episcopo, & abdicato, Chorepiscopum esse posse indulget, exemplo *Niceni*; Strictiores tamen Leges Chorepiscopo facto ponit. *Leo* P. I. Epist. LXXXVIII. inhibet omnia Chorepiscopis, quæ videntur alicubi usurpasse, cum hoc ellogio; *Qui juxta Canones Neocæsarienses, sive secundum aliorum decreta PP. iidem sunt qui & Presbyteri.* Quos scilicet Canon XIV. *Neocæsariensis* formam habere LXX. Discipulorum pronunciat. LXX. autem Discipulos S. *Hieronymus Epist. ad Fabiolam de*

LII. manſionibus, *ſecundi Ordinis Præceptores* interpretatur. Magna contentio vertebatur ſub *Caroli M.* poſteris, de Chorepiſcopis; Quo tempore Epiſcopos, deſertis Eccleſiis ſuis aulæ vacare, mos obtinuerat. Hinc enim ſumpta occaſione, Principes ac Proceres, Eccleſiarum Patroni, demortuis Epiſcopis ſubrogari ſucceſſores non paſſi, reditibus Eccleſiarum in ſuum uſum converſis, â Chorepiſcopis officium Epiſcopale miniſtrari curabant. Idem eſſe tempus, quo, inſcriptæ primis Urbis Epiſcopis, ſuppoſitæ ſunt, quæ leguntur decretales Epiſtolæ, deprehendit *Blondellus* in *Iſidoro* ſuo. Certe quæ *Damaſo* tribuitur, de Chorepiſcopis, nutricibus eos confert, quibus Matres parvulos liberos amandant, cum libido eſt ad nuptiarum opus redeundi. De his igitur conſulti *Zacharias P.* & *Leo* III. ſecundum hos Canones pronunciarunt; *Nicholaus* I. poſtmodum, pro eorum Ordinationibus, ex eodem Canone Neocæſarienſi; cum LXX. Diſcipulos, ſcilecet, Epiſcopos fuiſſe non dubitet. Sed etſi LXX Diſcipuli, Apoſtolis ſcilicet proximi, majores videri poſſint vulgaribus Epiſcopis; tamen, cum, eorum ordinem nullum extare poſt Domini Aſcenſionem, dictum ſit, niſi quem Eccleſiæ cujuſque corpus exhibet, neceſſario Presbyteris aggregandi ſunt. Id tantum videtur concedendum, Presbyteros fuiſſe, cum ea dignatione, quam mandata eis muneris Epiſcopalis pars aliqua conciliabat. Nam quod de *Claudiano Mamerto Sidonius*; *Antiſtes fuit Ordine in ſecundo*; erudite videntur viri docti intellexiſſe, Chorepiſcopum fratris fuiſſe; quod ut dignationem *Claudiano* conciliabat, ita Ordini ſecundo eum non eximebat. Hujus definitionis noſtræ ratio cum eis nitatur, quæ *Petrus de Marca in 2. Concord.* XII. 7. diſputavit, æquum eſt hoc ipſi acceptum ferendum profiteri Quod autem hinc quæri poſſit, qua ratione, ratum apud Deum & efficax miniſterium credi poſſit, quod ab irrita Legibus Eccleſiæ Ordinatione proficiſcebatur; Id, etſi neceſſe non erat hoc loco dici; tamen ratione ſemel reddita,

cur,

cur, penes Deum efficacem fuiſſe Baptiſmum credendum ſit, quem, ad morem univerſæ Eccleſiæ, à mille ducentis annis receptum, irritum fuiſſe conſtare poſſit, videtur jactum nobis fundamentum, unde, vel hoc loco, ſatisfieri tantæ difficultati poſſit.

Quid Ordinationem ratam faciat; Tum Ratio Characteris.

In Ordinatione enim, cum duo eſse ex dictis conſtet, auctoritatem ac jus Eccleſiæ, in Ordinante, primum; Tum, conſecrationis ſolennitatem, quæ miniſterio Ordinis traditi auctorem Eccleſiam palam inſcribit; Tanto majoris eſt momenti Eccleſiæ auctoritas, quam conſecrandi ritus, ut in irritum cadat rite ac more Eccleſiæ peracta conſecratio, ad quam uſurpata ſit auctoritas Eccleſiæ. Nam etſi in perpetuum Deo ſacrum ſit, quod ſemel Deo rite ſacratum fuerit; non tamen Deo rite ſacratum videri debet, quod non ſit jure Eccleſiæ Deo conſecratum, etſi ſervato ritu Eccleſiæ. Scio aliter decretum eſse de Baptiſmo *Hæreticorum*, totius Eccleſiæ conſenſu; Nimirum, invocationem SSæ Trinitatis ad eum Deo per Baptiſmum conſecrandum valere, cui, non auctore Eccleſia; ab *Hæreticis* ſcilicet, vel Schiſmaticis, adhibita fuerit. Sed hoc ad Ordinationem trahendum non eſt; Sicut, ad Confirmationem trahi non poſse, oſtendunt quæ dicta ſunt. Neque enim dubium eſt, Confirmatos ab Hæreticis, quos per Confirtionem Eccleſiæ reconciliatos probatum eſt; Neque notaret *Novatianos Theodoretus Hæret. Fab.* III. quod Chriſma non adhiberent, ſi aliæ Hæreſes id ipſum feciſsent. Verum non eſt neceſse, ratam Hæreticorum Confirmationem concedere, quorum ratus ſit Baptiſmus; Multo minus Ordinationem. Nam Hæreticorum Schiſmaticorumque Ordinationes irritas apud Eccleſiam fuiſſe, tot extant exempla, ut, pacis cauſa ratas fuiſſe, cum irritæ non fuerint, manifeſta res ſit. Quod in Confirmatione multo manifeſtius eſt; quia Confirmatione fiebat reconciliatio ab Hæreſi aut Schiſmate redeuntium ad Eccleſiam: Et quod, ſine Chriſmate baptizatos ineptos fuiſse qui ordinarentur, *Cornelius*

lius apud *Eusebium Novatiano* objiciebat. Sed, irritam esse consecrationem, sine auctoritate Ecclesiæ factam, docet præclare S. *Athanasius*, in causa fracti calicis sacri, à Presbytero suo *Macario*, *Apologia secunda*. Nam cum abunde haberet, cur factam rem negaret, excipit tamen initio, vacaturum sacrilegii crimine, si factum fuisset. Sic igitur *Athanasius*; Ποτήρια γὰρ εἶναι πολλὰ κατὰ τὰς οἰκίας, καὶ ἐν ἀγορᾷ μέσῃ δῆλον, καὶ τούτων ὁδὲν ὁ θεάνων ἀσεβεῖ· τὸ δὲ μυστικὸν ποτήριον ὅ τι ἂν θραύσαι ἀφ' ἑκών τις, ἀσεβῆ ποιεῖ τὴν ἐπιχειρησίαν, ὥστε μόνοις τοῖς νομίμοις προεδρεύειν δύνασθαι. ὅλως ὁ τρόπος τοῦ ποτηρίου μόνος, ἄλλως ὁδείς· τοῦτο ὑμεῖς νομίμως προπίνετε τοῖς λαοῖς, ὅτο ὑμεῖς ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κανόνος παρελάβετε, τοῦτο μόνον ἴδιον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας προεδρεύοντων· μόνων γὰρ ὑμῶν ἴδιον τὸ προπίνειν τὸ αἷμα τοῦ χριστοῦ, τῶν δὲ ἄλλων ὁδενός· ἀλλ' ὅσον τὸ μυστικὸν ὁ θλάσας ἀσεβὴς, τοσοῦτον ἀσεβέστερος ὁ ἐνυβρίζων τὸ αἷμα τοῦ χριστοῦ. *Pocula multa passim in ædibus, atque adeo in medio foro haberi dubium non est, quorum aliquem, non impius sit qui frangat. Mysticum autem, quod impium eum faciat, qui ultro frangat, apud solos legitimos præsides invenitur. Hic unus est sacri calicis modus, nec præter eum alius: hunc vos legitime propinatis plebi, hunc ab Ecclesiæ Canone accepistis, hic solorum est Ecclesiæ Catholicæ Præsidum; Vestrum enim tantum est, sanguinem Christi propinare, præterea neminis. Sed quanto impius qui sacrum frangit, tanto magis, qui sanguinem Christi contumelia afficit*; Eucharistiam, scilicet, in Schismate celebrans. Adde *Athanasio* S. *Basilium* ad *Amphil. Can.* I. διὸ ὁ μὲν ἀρχὴ τοῦ χωρισμοῦ διὰ σχίσματος γέγονεν· οἱ δὲ τὰ ἐκκλησίας δοσάντες οὐκ ἐπ εἶχον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐπέλιπε γὰρ ἡ μετάδοσις τῷ διαδοχὴν τὴν ἀκολουθίαν. οἱ μὲν γὰρ πρῶτοι ἀναχωρήσαντες ὥσπερ τῶν πατέρων ἔχον τὰς χειροτονίας· καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτῶν, εἶχον τὸ χάρισμα τὸ πνευματικὸν· οἱ δὲ ἀποξενεγέντες, λαϊκοὶ γενόμενοι, οὐδὲ βαπτίζειν, οὔτε τοῦ χειροτονεῖν εἶχον τὴν ἐξουσίαν, οὐκέτι διεκόμενοι χάριν πνεύματος ἁγίου ἕτερος παρέχειν,

ἔχειν, ἧς αὐτοὶ ἐκπεπώκασι. *Quoniam initium quidem ſeparationis per Schiſma ; Qui autem ab Eccleſia deſecerant non amplius habuerunt in ſua poteſtate gratiam Spiritus Sancti. Defecit enim traditio, quod diſciſſa eſſet conſequentia. Nam qui primi receſſerunt habuerant a Patribus Ordinationem ; Et per eorum impoſitionem manuum gratiam ſpiritualem habebant. Qui autem abrupti ſunt, Laici facti, neque Baptizandi, neque Ordinandi poteſtatem retinuerant ; neque potuerunt Gratiam Spiritus Sancti aliis præbere qua ipſi exciderant.* Itaque ſi dubium exiſtat, de auctoritate Eccleſiæ, non de ritu Ordinandi ; non eſt mirum, accedente auctoritate Eccleſiæ, valere Ordinationem non jure factam, ad id, ad quod valere eam vult accedens auctoritas Eccleſiæ. Pauca ſunt hujus cauſæ exempla, in rebus veteris Eccleſiæ ; Pauca quidem ſed, ſunt tamen, quæ eam dubiam eſſe non ſinunt. In Concilio Regenſi Galliæ, irrita declarata eſt Ordinatio Epiſcopi Ebredunenſis, cui tamen indulgetur, exemplo Canonis *Niceni* VIII. *Chorepiſcopo* eſſe ; ſtrictis licet legibus *Can.* II. & III. Puta eum, ut jam Chorepiſcopum, *confirmare* tantum potuiſſe ; Non hoc vi irritæ Ordinationis, niſi acceſſiſſet Eccleſiæ, per hanc Synodum, conſenſus. *Leo P.* I. *ad Ruſtici Narbonenſis Inquis.* I. Ordinationes Clericorum à Pſeudo-epiſcopis quibuſdam factas, quas certum eſt ſeipſis irritas fuiſſe, ita ratas eſſe cenſet, ſi *cum conſenſu Epiſcoporum* factæ fuerint. Sane cum nihil majus quæri in hac tota re poſſit, quam ut rata ſint apud Deum, quæ fideli plebi miniſtrantur, ab ijs quorum dubia ſit Ordinatio ; nec plebis eſſe, de rebus Eccleſiæ communibus iudicium, dictum ſit ; Statuendum eſt, non poſſe fidelibus fraudi eſſe ea apud Deum, in quibus ſequuntur fidem Eccleſiæ. Quod enim de Baptiſmo dictum eſt, ſuo loco, in eis, quæ minoris momenti ad ſalutem ſunt, quam Baptiſmus, Confirmatione & Ordinatione, multo magis obtinebit ; etſi in dubio ſit auctoritas Eccleſiæ, vim miniſterij & effectum in dubio non eſſe. Eodem pertinet quod docent Juris Canonici Doctores ;

Doctores; Quorum ſententiis alia addit *Spalatenſis* 2 de *Rep. Eccleſ.* IV. 19. quibus probatur, Ordinationem ſola Ordinantis auctoritate, nulla adhibita ritus ſolennitate fieri poſſe. Sunt quidem propria, quæ adducit, Pontificis *R.* Sed ſi ulla eſſet Dei Lex, quæ ita ratas eſſe vetaret Ordinationes non rite factas, ut non poſſent, accedente Eccleſiæ Unitate, convaleſcere, non poſſet jus Pontificis ad ea pertinere, ad quæ Eccleſiæ jus non pertineret. Si auctoritate Eccleſiæ ratæ fiunt à Pontifice Ordinationes, quas Ordinandi ritus nullas facit, vel invalidas, non poteſt nova videri ſententia, qua Eccleſiæ defendimus, quod Pontifici quoquomodo aſſeritur; Pontificiæ auctoritati ſuos fines, jure tamen ac nomine Eccleſiæ, ſuo loco aſſignaturi. Quæ ſi vera ſint, cum in veteri Eccleſia, recipiebantur in ſuis Ordinibus Hæretici & Schiſmatici, cenſendum eſt potius, invalidas eorum Ordinationes, accedente Eccleſiæ conſenſu & auctoritate validas evadere; quam, cum ut Laici recipiebantur, validas Ordinationes non exerceri. Quid enim vetet, calicem Schiſmatici ſacrum eſſe; quod recte negat *Athanaſius*; ſi ipſius Conſecratio valeat? Sane non eſt dubium, longe minoribus de cauſis, irritas pronunciatas ab Eccleſia Ordinationes, quam Hæreſis eſt cauſa, aut Schiſmatis. Argumento ſint, graves admodum, de reſcindendis Formoſi *Papæ*, & *Photii Patriarchæ Conſtantinopolitani*, veteris Eccleſiæ contentiones. Quod nunquam factum fuiſſet, ſi ritu Eccleſiæ, ſed ſine auctoritate Eccleſiæ factam Conſecrationem, iterari religio eſſet. Sed cum, reſcindere quod ipſa auctore factum non ſit, Eccleſiæ jus eſſe neceſſe ſit; Intereſſe etiam poteſt boni communis Eccleſiæ effectum id ſortiri, cujus ipſa auctor non fuit. Nam cum ſumma Lex ſit Eccleſiæ unitas, non eſt mirum, rata haberi, quæ adverſus Unitatem Eccleſiæ geſta ſunt, etiam per Hæreſim & Schiſma, etiam per *Simoniam*, Lege reconciliandæ Unitatis. Eadem ratio eſt, cur efficacia ſint apud Deum malorum miniſteria, erga eos, qui fidem Eccleſiæ ſecuti,

Spiritus

Spiritus Sancti gratiam ab eorum miniſterio ſibi pollicentur, quos ipſos, tantæ dotis participes eſſe, ſperare non poſſunt. Nam & ſcelerum ſibi conſcij eſſe poſsunt, quorum ſi conſcia eſset Eccleſia, irrita eſsent, ex Legibus Eccleſiæ, ſceleſtorum miniſteria: Et incidunt tempora, in quibus pacis intereſt, irrita non eſse miniſteria, quæ irrita eſsent, ex Legibus Eccleſiæ. Qua igitur ratione rata ſunt apud Deum miniſteria peccatorum, quos *Deus non audit*, niſi Unitatis Eccleſiæ? Niſi quod ſecuram eſse oportet, ex inſtitutæ divinitus Eccleſiæ ſtatu, plebem fidelem, cum fidem Eccleſiæ in eis ſequitur, quæ fidei Eccleſiæ Deus permiſit? Igitur non eſt mirum, accedente Eccleſiæ auctoritate, ratas Ordinationes evadere, eas quæ, non accedente Eccleſiæ auctoritate irritæ erant. Scio quid hic objici poſſit; rite ſacrata eorum *Thuribula* divinitus agnoſci *Num.* XVI. 36, 40. qui Koræ partes ſecuti fuerant. Neque mihi dubium videtur, eandem eſse hominum rationem, quoad ejus Religionis nexum, quo ipſi Deo obnoxii ſunt. Sed hic nexus, etſi ipſorum vitam teneat, reoſque faciat eos, qui profeſſionem, qua Deo ſacrati ſunt, violent; Eccleſiam non tenet, per quam Deo ſacrati non ſunt, ex ea profeſſione, quam ipſa edi jubet, ſed ex ea quam ipſi excogitaverint, per uſurpatam Eccleſiæ auctoritatem. Et hactenus quidem agnoſcendus eſt *character* Baptiſmi, Confirmationis, Ordinationis; Quatenus, ſcilicet, nihil aliud Character ſignificat, quam hominis *Notam* Deo ſacrati, per quam Deo vindicatur & Eccleſiæ. Nam ejus quod geſtum tranſit notam, in eorum animis, qui memoria non deſtituuntur, extare oportet. Itaque cum Baptiſmi, Confirmationis, Ordinationis Eccleſia teſtis ſit, eum ſibi vindicabit Eccleſia, quem his notis deprehendit; Non minus quam militem Imperator, in cujus corpus ſignum ſuum impreſſerat. At quem fugitivum Eccleſia retrahit, eum ſibi auctor Eccleſiæ Deus vindicat. Si quis, aliud hos Characteres eſſe velit, cum eo locus erit alius agendi; Quod ſtatui Eccleſiæ conſequens

sequens est, id hic asserendum fuit. Nullam sane Consecrationem, nisi Ecclesiæ Catholicæ auctoritate gestam, vel rite factam, vel legitimam videri debere, puto ex his constare.

Baptismum Schismaticorum, non Fides, sed Ecclesia ratum esse jussit.

Sed retractemus hoc loco, & exactius hæc disputemus, quæ prius proposita sunt; ut omnem consecrationem ab Ecclesiæ auctoritate, sicut & auctoritatem Ecclesiæ à Fidei veritate, pendere constet; Quo semel definito, profligatum erit, quicquid dubium occurrere potest, de Sacramentis metu Sacrilegii non iterandis. Nam, etsi de Sacramentis, hoc loco definiri non possint, quæ inter partes controversa, ex fundamentis hoc loco ponendis astruenda sunt; Tamen, quasi dato sed non concesso, Sacramenta esse, quæ pro Sacramentis habenda contenditur, quid in eis iterandis Sacrilegii sit, generaliter definiri potest. Neque enim alia est difficultatis ratio, nisi quæ Baptismum per Sacrilegium violari pertendat, cum in nomine Trinitatis datus, à S. *Cypriano*, *Cyprianicæque* sententiæ sociis repetebatur. Ut autem manifestum est, omnem eum solumque valere, qui in nomine S. Trinitatis datur, postquam hoc semel ab Ecclesia definitum est; ita, non damnata, ab Ecclesia, illorum memoria, qui, quamvis validum repetebant, non potest illis, ob violatum Sacramentum, sacrilegium asciribi, qui baptizabant, quos non rite baptizatos, non baptizatos, sine Fidei errore putabant; priusquam Schismatis sacrilegium incurrerent, qui ratum Ecclesiæ decreto Baptismum iterando violarent. Non est opus hoc loco repetere, quæ supra adducta sunt, ut constaret, Orientales, qui S. *Basilii* ad *Amphilochium* Canones in Ecclesiastici Juris censum receperunt, irritum Baptismum in Schismate collatum putare, etsi per dispensationem, Unitatis causa factam, ratus sit. Occidentales, S. *Augustinum* secutos, ita ratum Baptismum qui in nomine S. Trinitatis rite datus sit putare, ut quamvis in Schismate collatus, sine Sacrilegio instaurari non possit. Illud hoc loco dicendum

cendum eſt, cum Eccleſiæ Unitas obtinuerit, etſi hoc nunquam definitum conſtet, non poſſe nunc ejus definitionem ad Eccleſiæ Unitatem inſtaurandam neceſſariam videri. Quo minus mihi de Scholaſticorum Doctorum conſenſu laborandum ſit, ubi nulla totius Eccleſiæ vel Traditio vel decretum proferri poſſit. Nam ſi ratus ſit Unitatis cauſa Baptiſmus, in Schiſmate acceptus, is ſi irritus haberetur, Sacrilegium nullum eſſet; ſi irritus ſit, qui Unitatis cauſa ratus eſſe debet, in eo violatæ Unitatis Sacrilegium eſt. Teneantur itaque hactenus S. *Auguſtini* præclaræ diſputationes, ut irritus habeatur Baptiſmus ſine invocatione Trinitatis, ut ratus ſit, cum invocatione Trinitatis datus, ex auctoritate Eccleſiæ; ut ratus eſſe poſſit ex decreto Eccleſiæ, cum invocatione Trinitatis datus, ſine auctoritate Eccleſiæ, ſive ab Hæreticis ſive Schiſmaticis. Nam qui ex decreto Eccleſiæ ratus eſſe poteſt, poſito decreto Eccleſiæ ratus eſſe debet, nec ſine Sacrilegio violari poteſt. Donatiſtæ autem rebaptizabant ab Eccleſia baptizatos, quod interijſſe Eccleſiam putarent, propter communionem *Cæciliani*; à Traditoribus, hoc eſt, Apoſtatis baptizati. Quod ſi verum fuiſſe conſtitiſſet; (procul autem abfuit ut aliquando conſtaret) tamen, reconciliatis Eccleſiæ Apoſtatis, idque in ſuis Ordinibus, interijſſe propterea Eccleſiam putare, inſaniæ potius fuit, quam erroris. Merito itaque S. *Auguſtinus*, ingens ſacrilegium objicit Donatiſtis, qui characterem Dominicum in eis reſignarent, quos in invocatione Trinitatis, ex auctoritate Eccleſiæ baptizatos, rebaptizarent. Sed ab hoc ſacrilegio longe abfuit *Cyprianus* & Socii, cum Baptiſmum in nomine Trinitatis, adverſus Eccleſiæ auctoritatem, à Schiſmaticis collatum, irritum putabant; quem irritum haberi, ſi unitas Eccleſiæ paſſa eſſet, non ſolum auctoritatis Eccleſiæ, ſed & Fidei interfuiſſet. Quod ſi putavit *Cyprianus*, ſacrilegium Schiſmatis in Baptiſmum per Schiſma collatum tranſire, in eo cedendum ipſi eſt S. *Auguſtino*, vel inſecutæ potius Eccleſiæ conſenſui.

Item de Ordinatione, & Confirmatione ſentiendum.

Hoc ſemel expedito, non poteſt videri obſtare, ſiquid reſtat difficultatis. Proximo loco, à Conſecratione Baptiſmi, qua univerſi Deo dedicantur, qui Fideles fiunt, cenſenda eſt Conſecratio, qua, ad aliquod Ordinis Eccleſiaſtici miniſterium dedicantur jam Fideles. Horum Ordinationes per Schiſma factas, multo magis irritas cenſeri poſſe ſtatuendum eſt, ſi id de Baptiſmo in Schiſmate dato conſtitui potuiſſe, probatum ſit. Neque alia reſtat ulla ratio tuendæ, non ſolum exiſtimationis, ſed vel integritatis Eccleſiæ Catholicæ; Adeo diverſa extant exempla ſeveritatis & indulgentiæ, diverſis temporibus & cauſis ab Eccleſia edita. Mittamus hoc loco Ordinationes *Formoſi P.* & *Photii* Patriarchæ, de quibus diximus; tanquam eis temporibus factas, quorum exempla non temere nobis aſſerenda ſunt, ad auctoritatis Eccleſiaſticæ originarias rationes conſtituendas. Nam multo magis hoc intelligi volumus, de iis temporibus, quibus, debellatis Imperatoribus Germanicis, Ordinationes ab ipſorum partibus, per Simoniacam Hæreſim, quam vocabant, factas, vel irritas faciebant per ſeveritatem, vel ratas per indulgentiam. Ordinationes Ariañorum Concilium S. *Athanaſij* Alexandrinum ratas habuit, cum omnes in ſuis Ordinibus recepit, eo ſucceſſu, ut hoc facto, *Orbem ex faucibus Satanæ ereptum*, ſcribat S. *Hieronymus*. Contra, Concilium Capuenſe, Donatiſtas in ſuis ordinibus recipi vetuit; pro cujus decreti mitiganda ſeveritate, miſſas diximus ad Eccleſiam R. & Mediolanenſem legationes Africanorum. Hi enim, quantum de ſuo, tantum de Eccleſiæ jure, reconciliandæ unitatis cauſa, ſemper ſibi cedendum putabant. Si irritæ Donatiſtarum, divino jure, Ordinationes, quo jure ratæ Arianorum? Si irritæ divino jure, quod divinum jus ratas eſſe non juberet, quæ Eccleſiæ auctoritate factæ non erant, & tamen ratas eſſe pateretur, auctore Eccleſia; conciliandorum ſibi invicem Eccleſiæ decretorum & geſtorum rationem inibimus, fruſtra, hac repudiata, quærendam.

Nam

Nam quod ad Confirmationem attinet, non videtur res difficilis. Nam neque Spiritum Sanctum dare Baptismus censeri potest, qui ratus non sit; Et qui Spiritum Sanctum dabat, cum ratus haberetur, (Quod omnium Hæresium Baptismo commune erat, quas Ecclesia per Confirmationem sibi reconciliabat, ut dictum est) quomodo is ratus erat jure divino, citra auctoritatem Ecclesiæ? Quod si dubitari non potest, reliquas Hæreses Confirmationem adhibuisse, ut sibi ratum Baptismum, dote Spiritus Sancti, assererent; consequens erit, quascunque Hæreses Ecclesia sibi per impositionem manuum conciliaverit, earum omnem Confirmationem irritam Ecclesiæ visam, quamtumvis rata characterem imprimat. Quare, si de tribus Sacramentis, quæ characterem imprimunt (ut hoc dato non concesso, hic disputemus) violandis, ita demum cavendum sit, si rata constet; non potest ullum Sacramentum violatum videri, nisi Ecclesia auctore ratum censendum sit.

De Ordinatione jure Presbyteri.

Quod autem de *Presbyteris Urbicis* sequitur, in Canone Ancyrano, mirum est ita potuisse intelligi, quasi mandato *alieni* Episcopi, jus ipsis daret ordinandi Presbyteros & Episcopos, in ejus *Paræcia*. Quis enim non legat ἐν ἐκάστῃ παροικίᾳ, potius quam ἐν ἑτέρᾳ, asserentibus totius Ecclesiæ consensum, qui Ordinationes Episcopis proprias facit, tam multis exemplaribus? Itaque, ad id, quod mandato Episcopi sui, Presbyteris Urbicis per *Paræcias* facere liceret, hæc pars Canonis pertinet. Et nihil facere Presbyteros sine consensu Episcopi, non solum omnibus *Ignatij Epistolis* inculcatur, sed & *Apost. Can.* XL. *Laod.* LII. *Arelat.* I. 19. ipsis verbis constitutum est, quæ huic Canoni addenda, tot testantur exemplaria. Coluthus sane, unus ex XII. *Alexandrinæ Ecclesiæ* Presbyteris, divisis Ægyptiorum Ecclesiis in Catholicos, *Arianos*, & *Meletianos*, videtur suam Coluthianorum sectam instituisse, cui ipse Presbyteros ordinaverit. Nam apud *Epiphanium Hær.*

LXIX. sic legimus; ὡς οὖν ἦγεῖτο ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἄλλος ἀλλό τι, καὶ ἄλλος ἄλλο, ἐκ τῆς προσκλίσεως καὶ ἐπαίνου δὲ ὧν αὐτῶν, οἱ μὲν Κολουθιανοὺς ἑαυτοὺς ὠνόμαζον, ἄλλοι δὲ Ἀρειανούς· καὶ γὰρ ὁ Κόλουθος τινὰ προπετῆ μυθία ἐδίδαξεν· ἀλλ' οὐκ ἐνέμεινεν ἡ τοῦ αἵρεσις, ἀλλ' αὐτὸς διεσκορπίσθη. *Cum igitur tractarent singuli* (Presbyteri) *in suis Ecclesiis, hic quidem aliud, aliud ille, ex studio & laudibus suorum, hi quidem Coluthianos se appellabant, illi autem Arianos. Nam & perversa quædam docebat Coluthus; sed non duravit ejus secta, sed statim dissipata est.* *Athanasius* autem *Apol.* II. ita non fuisse à Meletianis Ordinatum *Ischyram* ostendit; de quo quærebatur, num Presbyter esset, & Eucharistiam celebraret necne; ut inde concludat, non nisi à Colutho ordinari eum potuisse. Coluthi autem Ordinationes irritas pronunciatas *Alexandriæ*, in Synodo, cui à *Constantino* missus *Hosius* interfuit. Videtur igitur Coluthus, quem φανταστικῶς πρεσβυτέρου scribit *Athanasius*, Episcopum se Presbyterorum, quos sibi Ordinaverat, fecisse. Num idem Carthagine *Tertullianus*, non possum dicere. Nam ejus sectam, postquam ab Ecclesia secesserat, ad Aurelii Episcopi tempora Carthagine durasse, sub quo, à S. *Augustino* Ecclesiæ reconciliati sunt, docet nos *Prædestinatus Sirmondi*. Satis probabile est, eos qui discedendum sibi ab Ecclesia putabant, omnia sibi facienda putasse, quæ ad tuendum Schisma suum necessaria erant. Unitatis enim Lege violata, quæ multo maximi est, quis de minoribus solicitus sit? Sed in Ordinibus suis receptos, qui, usurpato schismatis causa jure, a Presbyteris Ordinati sint, non legimus; cum ab Hæreticis etiam ordinatos, in suis ordinibus a veteri Ecclesia receptos, sæpe legamus. Itaque jus unquam fuisse Presbyteris ordinandi Presbyteros, cum nihil sit quod suadeat, necesse est, Schismatis causa usurpatum videri, si qui Presbyteri, sine consensu Episcoporum suorum, tantam rem sibi sumant. Nam mandato Episcoporum quid possint, frustra est disputare, cum nullum exemplum ejus facti extet. Omnino,

Omnino, per errorem Hiſtoriæ objiciuntur, quæ, a Presbyteris factas in Eccleſia veteri Ordinationes, probare videntur. Illud imprimis ineptum, quod Feliciſſimum, a Novato Presbytero Carthaginenſi Diaconum factum, apud *Cypr. Epiſt.* XLIX. legimus. Nam idem Novatus Novatianum *Romæ Epiſcopum fecit*, apud eundem *Epiſt.* LV. ſed manibus trium Epiſcoporum, de quibus in *Epiſtola Cornelii* ad *Fabium Antiochenum*, apud *Euſebium*. *Nicolaus Rigallius* vir *Doctiſſ.* ad *Epiſt. Cypr.* LXVII. teſtatur ſe vidiſſe Indicem *Romm. Pontt.* qui in *Cornelio* ſic ſcriptum habebat; *Sub Epiſcopatu ejus Novatus extra Eccleſiam ordinavit Novatianum in urbe Roma.* Non quod impoſuerit manus Presbyter Africanus in Epiſcopatum Eccleſiæ Romanæ; Sed quod per factionem effecerit ut ordinaretur. Tum igitur credendum erit Novatum (quem S. *Cyprianus Epiſt.* XLIX. Feliciſſimum Diaconum conſtituiſſe ſcribit) Feliciſſimum Diaconum Ordinaſſe, cum Novatianum a Novato Romæ Epiſcopum Ordinatum, credendum fuerit. Idem eſt quod apud Caſſianum *Collat.* IV. 2. Monaſterii cujuſdam Ægyptiaci Abbas, Presbyter ipſe, Monachum ſibi charum Presbyterum feciſſe legitur; manibus ſcilicet Epiſcopi, apud quem, vel gratia vel auctoritate valeret. Cum relegato *Euſtathio*, Eccleſiam Antiochenam Paulinus cum compresbyteris adminiſtraret; cum poſtea relegato Meletio, *Diodorus* & *Flavianus*; ab his Presbyteris, ordinatos Eccleſiæ *Antiochenæ* Presbyteros, diſputatur. Nugæ. Quaſi defuerint Epiſcopi Catholici, ordinandis quos eligerent Presbyteri Antiocheni. *Theod. Hiſt. Eccl.* I. 21. II. 28. IV. 12, 14. *Philoſtorgius* II. 5. Gotthos multis ante *Ulfilam* annis Chriſtianos fuiſſe refert, ſed ſine Epiſcopis. Quid mirum? qui ordinandos Presbyteros, & miniſtros ſuos, circumvicinis in Imperio Epiſcopis ſiſtere poterant. Quis Apollinarem Laodiceæ, quis Vitalem Apollinariſtarum Antiochiæ Epiſcopum fecerit *Theodoret.* V. 3. non magis ſolicitus ſum, quam quis *Tertullianiſtis* Carthagine, quis *Audianis*

Aliæ quæ objiciuntur per errorem Hiſtoriæ.

dianis Hær. LXX. *Epiph.* Presbyteros ordinaverit. Audium certe *Epiphanius* inveniſſe Epiſcopum refert, qui hoc faceret. Qui ſe cauſam Schiſmatis idoneam habere putet, quid eum mirum eſt, idoneam ſe cauſam habere putare, cur aliis Eccleſiæ Legibus ſuperſedere debeat? Neque enim alia ulla eſt unitatis Legi æquiparanda. Novatianis quidem, qui à tribus Epiſcopis cœperunt, Donatiſtis qui a LXX. ineptum eſt quærere, quis Presbyteros Ordinaverit. Sed Scotos, ſub *Victore* Papa Chriſtianos factos, ſub *Culdeis* Presbyteris, qui ſuo jure Epiſcopos ſibi pro arbitrio præfecerint vixiſſe contenditur. Quod ego nulla hiſtoriæ Fide conſtare poſſe affirmo. Certe eum Severi vallo diſcluſi ſunt a Provincialibus *Barbari*, Mæatas Britannos uſque ad Bodotriam & Glottam æſtuaria habitaſſe, ex *Dione* certa fides eſt; ulteriora Caledonios, ipſos etiam Britannos. De Romanis autem Beda locuples auctor *Eccl. Hiſt.* I. 11. *Cæterum ulteriores* (Severi vallo) *Britanniæ partes, vel eas etiam quæ ultra Britanniam ſunt Inſulas, jure dominandi poſſidebant*; de quibus, ſcilicet, cum indigenis bellabant. Quibus temporibus *Britannorum inacceſſa Romanis loca Chriſto ſubdita fuiſſe*, ſcribebat *Tertullianus adv. Jud.* VII. Fidem a Provincialibus acceptam, eiſdem quibus utebantur ipſi legibus cultam oportet. Minus centum inde annis *Eumenius in Panegyrico ad Conſtantinum* de patre Conſtantio, receptiſque victo Carauſio Britanniis verba faciens; *Neque enim ille, tot tantiſque rebus geſtis, non dico Caledonum aliorumque Pictorum ſilvas & paludes, ſed nec Hiberniam proximam, nec Thulen ultimam — dignabatur acquirere.* Itaque Scotos, quos ex Hibernia advenas omnes agnoſcunt, Britanniæ tum incolas fuiſſe negat. Et cum *Scotorum Pictorumque ferarum gentium excurſu, rupta quiete condicta, loca limitibus vicina vaſtarentur*, Ammiano initio libri XX. referente (annis aliquot inde ſexaginta ſcilicet) non alii *limites* intelligi poſſunt, quam quos *Theodoſius* Pater *Theodoſii Aug.* Valentiæ Provinciæ a *Valentiniano Aug.* dictæ poſuit, cum Provinciam quæ in hoſtium poteſtatem

poteſtatem venerat, priſtino ſtatui reddidit, eodem auctore Ammiano libro XXVIII. Limites autem ejus Provinciæ duo freta fuiſſe, dubium nullum eſt. Itaque vere *Beda* I. 1. *Eſt autem ſinus maris permaximus, qui antiquitus gentem Britonum a Pictis ſecernebat. Qui ab Occidente in terras longo ſpatio erumpit, ubi eſt civitas Britonum munitiſſima uſque hodie, quæ vocatur Alcluith*; (a Glottæ æſtuarii nomine) *Ad cujus, videlicet, ſinus partem ſeptentrionalem Scotti, quos diximus, advenientes ſibi locum patriæ fecerunt.* Nam S. Patricius, ortu ipſe Britannus, prope hanc civitatem natus argumento eſt, recte fines Britannis Scotiſque a *Beda* poſitos. Tum Niniani Epiſcopatus apud *Caſam Candidam* hodiernæ Gallovidiæ, & poſt Ninianum Kentigeni, utriuſque Britanni, non patitur nos dubitare uſque ad hos fines Britannorum Chriſtianiſmum pertinuiſſe. Præſertim cum etiam inſecutis *Bedam* ſeculis, non minus quam antegreſſis, Cumberlandiæ Brittannorum regnum viguiſſe, ſub quo Chriſtianiſmus viguerit, certa hiſtoriæ fides ſit. Vide Collectanea *Uſſeriana*, p. 661 -- 668. 683 -- 686. Jam, poſt fundatam in Hibernia fidem S. *Columbam* in Britanniam miſſum ab Epiſcopis Hiberniæ propagandæ Fidei cauſa, ratio nulla fert, aliis legibus, quam quibus ab auctoribus ſuis tenebatur propagaſſe videri. Cum autem ad Fidem propagandam, non per Scotos Britanniæ incolas, ſed per Pictos, quorum converſio inochata fuerat a Niniano, miſſum *Columbam* certa fides ſit; manifeſtum eſt, a prædicatione Patricii Scotos non minus Britannienſes quam Hiberniæ indigenas Chriſtianiſmum ſuum accepiſſe. Vide *Bedam Eccl. Hiſt.* III. 4. V. 10. Equidem Culdeos Scotorum, ſive per Hiberniæ, ſive per Scotiæ Eccleſias, Canonicos fuiſſe, quibus eligendorum Epiſcoporum jus fuerit, facile credet, qui quæ in Collectaneis *Uſſerianis* leguntur p. 636. 659. recenſuerit. Sed jus ipſis fuiſſe Ordinandi ſibi Epiſcopos nemo credat, niſi qui hodiernam Scotiam ſub Victore fidem accepiſſe propterea credat, quod *Britannorum*

inacceſſa

inacceſſa Romanis loca Chriſto tum *ſubdita Tertullianus* ſcribebat, cum nullam fuiſse in Britannia noſtra Scotiam conſtat. Kebium Britannum, Epiſcopum factum a S. Hilario, ut ipſius Vita refert, primum Scotis, id eſt Hibernis prædicaſse, verum eſſe poteſt. Quid enim impedit, quo minus per Aremoricos ad Hilarium, per Britanniam ad Hibernos accederet? Quo minus, cum apud eos non proficeret, in noſtræ Britanniæ Mona Inſula religioſam vitam deinceps traduceret? Vide ibi p. 91, 786, 979. Cæterum, poſt fundatam in Hibernia Eccleſiam cujus inſtituta ſequi Scotos Albanios oportuit, Culdeos Presbyteros Epiſcopos ſibi Ordinaſſe putare, fidem communi hominum ſenſui abrogare eſt. Itaque fruſtra eſt, ne quid gravius dicam, quod Epiſcopos Dunelmenſes a Presbyteris Monaſterii S. Columbani in Inſula Hy factos conjiciunt; (quibus inde datum Aidanum Epiſcopum *Beda* ſcribit VII. 5.) eo quod hoc Monaſterium, inuſitato more, idem *Beda*, etiam Epiſcopos rexiſſe referat. Vide *Eccl. Hiſt.* III. 10. Credat qui meridie non lucere credit. *Columbanus* ipſe a Synodo Hibernica miſsus eſt, ad convertendos ad fidem Pictos, pœnitentiæ cauſa; quod fundendo ſanguini cauſam præbuiſset. Vide ibi *Uſſerium* p. 904. Facta eſt Sedes Epiſcopatus Inſula, quæ pro Clericorum ſeminario Monaſterium habuit. Quid impedit, detuliſſe Monaſterio Epiſcopos, propter auctoritatem doctrinæ, quamvis ipſos regendæ Eccleſiæ poteſtate præditos? Docendi ſumus nullos fuiſſe, neque in hodierna Scotia, neque in vicina Hibernia, neque per Orbem Chriſtianum Epiſcopos, priuſquam a Presbyteris manus Aidano ad Epiſcopatum impoſitas credamus.

De Confirmatione per Preſbyteros.

Reſtat illud tantum, ad æquandos ab Origine Preſbyteros Epiſcopis, quod Confirmationem etiam interdum, Eccleſiæ moribus a Preſbyteris rite miniſtratam conſtare poſſit. Mitto, apud Græcos tralatitium hoc etiamnum eſſe. Manifeſtum eſt *Gregorium P.* I. cum, Chriſmate ſignandos in fronte Baptizatos, ſolis Epiſcopis Sardiniæ reſervaſſet, Preſbyteris

Presbyteris interdixisset, scandalo permotum, veterem eis morem permisisse; absentibus nimirum Episcopis. Atqui hoc illud est quod *Ambrosianus in* IV. *ad Eph.* Commentarius, *& Auctor qq. Vet. & Novi Test. apud S. Aug.* affirmant; *in Ægypto, absente Episcopo, consignare solitos Presbyteros.* Et sane Confirmationem apud *Gregorium* intelligi Durandus testis est idoneus, erroris ipsum propterea insimularis, apud *Bellarminum de Rom. Pont.* IV. 14. Præterea, disertis verbis ipse *Gregorius Epist.* III. 9, 26. permittit *Presbyteris in fronte signare Chrismate.* Atqui hoc est *consignare.* Permiserat enim Presbyteris, Ungere Baptizatos in pectore, ut Episcopus postmodum ungere debeat in fronte; cum eis Confirmare inhibebat. Videant rerum Ecclesiasticarum periti, an peculiaris Sardiniæ mos a Lucifero Caralitano ortus sit; quem reliquæ Ecclesiæ non communicasse novimus. Denique, *redeuntes a Schismate a Presbyteris Chrismari, in periculo mortis,* concedunt *Canones Arans.* I. *Epaun.* XVI. Atqui reconciliari Hæreticos per Confirmationem nuper dictum est. Itaque, cum ministerium Confirmationis Presbyteris communicari posse diffitendum non sit; tamen, propter mandandi ministerii auctoritatem salvam esse Episcopalis majoritatem contendendum est; Eadem licet ratione, qua *S. Paulus ad Baptizandum se missum* negat; cum munus Apostolicum verbis Domini nitatur; *Ite Discipulos facite omnes Gentes, baptizantes eos in nomine P. & F. Sp. Sancti.* Nimirum ut, Lege salutis, Deus Baptismum requirit, ita Lege Unitatis, Confirmationem ad omnes pertinere, Ecclesiæ votum fuit; Quatenus quidem ferret rerum humanarum necessitas. Quatenus hujus voti effectum assecuta sit, ex his quæ dicta sunt, judicari posse videtur. Cæterum ex eis quæ dicta sunt, convenit definitioni nostræ cum eorum definitione, qui Ordinem potestatem esse volunt id faciendi, quod ab inferiori Ordine factum non valeat. Verum enim dixisse *S. Hieronymum & Chrysostomum* asserimus, cum Episcopo

propriam esse Ordinationem affirmant. Quod si quo Canone cautum est a Presbyteris manus imponi simul cum Episcopis, manebit tamen Episcopi proprium, quod sine Episcopo fieri non poterat; Etsi optimum factu videretur, ut Presbyterorum consensus testatus esset. Cum autem Episcopi proprium, non minore ratione dici possit, quod vel ministrante ipso, vel mandante fieri oportet; etiam Confirmationem hac ratione Episcopi propriam esse dicendum erit. Quod si addamus, Episcopi etiam proprium esse in Concilio locum habere, (Quod ad totius Ecclesiæ auctoritatem plurimi esse, ex sequentibus constabit) recte jus Episcopi complexa videbitur definitio nostra, Ne quid sine ejus voluntate fiat, ad Ecclesiam suam, vel ut nunc loquimur, *diœcesim* pertinens. Minora enim, quæ mores Ecclesiæ Episcopo propria esse noluerunt, eo ipso, voluntate ejus fieri videntur.

CAP.

CAP. XXI.

Neque Petri, *neque R. Eccleſiæ Principatum Monarchiam fuiſſe, vel eſſe; Sed Canonicam ſupra reliquas Eccleſias auctoritatem.*

NUnc ut aſſertionis noſtræ reſidua perſequamur; *Petrus* Apoſtolorum Princeps nobis primo loco agnoſcendus eſt, qui principe loco recenſetur ab Evangeliſtis *Matt.* X. 2. *Marci* III. 16. *Lucæ* VI. 4. puto quod primus, relictis omnibus, ſecutus Dominum fuerit, *Lucæ* V. 4—11; etſi primo a fratre *Andrea* ad Dominum adductus. Nam & a *Philippo Nathanael*; qui tamen Apoſtolus non fuit, *Joh.* I. 42—46. Hic enim notitia primum comparata eſt: Ibi diſcipulatus profeſſio. Hoc poſito, rationem reddimus, cur ſemper *Petrus* primo loco vel reſpondet, vel proponit, reliquorum nomine, *Matt.* XIV. 28. XV. 25. XVI. 16. XVII. 24. XVIII. 21. XIX. 27. XXIV. 33. *Marci* VIII. 29. X. 28. XI. 21. XIV. 29. *Lucæ* VIII. 45. IX. 20. XII. 41. XVIII. 28. XXII. 34. *Joh.* VI. 68. XIII. 6. *Act.* I. 13, 15. II. 14, 37. IV. 8. Nam hoc, utrum, ſi omnia æqualia fuiſſent, ſemper *Petrus* feciſſet, judicent rerum periti. Moveor Porphyrii teſtimonio, qui, libro primo adverſus Chriſtianos, reprehenſionem *Pauli* de reprehenſo *Petro* inſeruit, ut ex *S. Hieronymo*, Præf. Commentariorum in Epiſt. ad *Galatas* intelligimus; quaſi in majorem ſe efferendo, modeſtiæ fines tranſiverit. Neque enim inde argumentum duxiſſet Porphyrius, quod non palam agnitum fuiſſet Chriſtianis. Cujus tamen, eo minor non eſt, vel inſcitia vel audacia. Vidiſſet, communem Chriſtianiſmum pluris eſſe *Paulo* debuiſſe, quam *Petri* reſpectum. Vidiſſet verti in eo cauſam Chriſtianiſmi, ne quis lege *Moyſi* ſe juſtificatum putaret. Vidiſſet denique, nec *Petrum* nobiſſe ſibi palam obſtari, ne Chriſtiani, ex Gentilibus, exemplo ſuo, ad Judaizandum cogi ſe putarent; (quod prima

Petri *Principatus.*

rei facies præ se fert) Qui non alia ratione abstinuerit Gentibus, quam ut discidio obviam iret, & exasperatos in præsenti ex *Judæis* Christianos, ad communicandum in omnibus cum Christianis ex Gentilibus adduceret, suo tempore, & exemplo. Cessant his positis *S. Augustini* rationes. Verissimum enim erit, quod ait Scriptura, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν, ad *Gal.* II. 11. Sed propter rationem quam subjicit; quod, qui prius cum Gentibus cibum sumsisset, postquam venissent a *Jacobo* missi, se subduxisset. Damnatus est, scilicet, non peccati in Deum, sed quod sibi non constaret. Tum verissimum est, ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου· quod ad veritatem Evangelii profitendam rectam viam non insisterent. Quid enim *Paulus* ipse, cum sumtus faceret in sacrificia, quæ impletum *Naziræatus* votum profitebantur *Act.* XXI. 20—27. num recta incedebat ad Evangelii veritatem? Quam cum nunquam negaret, non potuit tamen putare, intellecturos eos, quorum offensionem vitabat, eam se sibi suo tempore profitendam reservare.

Monarchiam in Apostolos non continet.

Hoc cum ita se habeat, neque *Pauli* reprehensio *Petrum* principem negat, neque tamen supremam *Petro* in Ordinem Apostolicum potestatem ac jus concedit. Afferuntur *claves regni cœlorum Petro* soli datæ *Matt.* XVI. 16—19. affertur mandatum *gregis dominici pascendi*; id est, totius Ecclesiæ; *Petro* soli datum, *Joh.* XXI. 15, 16, 17. Sed quid est quod affertur? Num claves Ecclesiæ, num regendæ universæ mandatum, imperium in coapostolos significare? Quis hoc dicat? Quis dictum credi cogat? An vero, quod *Petro* soli datæ sint, eo imperium ipsi in reliquos mandari, in communi exercendo munere? Oportuerat hoc alio signo declaratum, oportuerat voluntatem Domini, verbo suo definitam; nihilo se minus significare voluisse, cum *Petro* soli commune officium mandaret. Est enim idonea ratio præter hanc, cur soli claves; sive quod solus responderit, ut princeps; sive quod solus negaverat, ne videretur

videretur principatu exidiſſe. Sane cum *Auguſtus Principis* nomini Imperium *Romanum* in ditionem accepit, ut in initio Annalium ſcribit *Tacitus*, minus dixit quam ſibi volebat; Imperium principatus nomine affectabat. Tantum intereſt inter Monarchiam Eccleſiæ, & Principatum Apoſtolorum. Timent igitur ubi non eſt timor, qui fidem *Petri* velle Dominum volunt, cum *Petro* Eccleſiam inædificat: Vel ſeipſum innuere, cum *hanc Petram* dicit. Quibus quid opus eſt? *Inædificati fundamento Apoſtolorum & Prophetarum; Jeſu ipſo Chriſto lapide ἀκρογωνιαίῳ.* ait *S. Paulus* ad *Eph.* II. 20. Et de novis *Jeroſolymis Joannes Apoc.* XXI. 14. *Muri autem civitatis XII. fundamenta, quibus nomina inſcripta XII. Apoſtolorum agni.* Et Monarcha erit *Petrus*, vi tituli communis XII. Apoſtolis? Equidem facile patior, cum *portas inferorum Eccleſiam ſuperaturas* negat Apoſtolus, reſurrectionem à morte intelligi. Atqui mortem abolitam, non niſi propter abolitum peccatum, promulgat Evangelium. Et *portæ inferorum* civitatem hujus mundi innuunt. Itaque duraturam ad reſurrectionem Eccleſiam promittitur. Sane in totum gregem Chriſti Apoſtolis indiviſum jus eſt. Nam propterea *Petro*, *Joanni*, & *Jacobo*, cum *Paulo* conventum, *ut hic Gentibus, illi Circumciſioni prædicarent*, ad *Gal.* II. 9. & *ubi alieno fundamento non inædificabat*, in eos peculiarem ſibi ſumere *Paulum* auctoritatem vidimus, *a Jeroſolymis Illyricum uſque*, 2 ad *Cor.* X. 12—16. ad *Rom.* XV. 18, 19. Eodem argumento, *Joannem Judæos* ad Eccleſias *Aſiæ* adjunxiſſe conſtat, cum *Epheſi* ex Gentibus Eccleſiam *Paulus* conſtituiſſet; quod Epiſtola ad *Epheſios* oſtendit. Equidem, cum, reprehendens ſuorum de primore loco contentiones, majoratum ſuorum miniſterium eſſe omnium denunciat Dominus *Matt.* XX. 25, 26, 27. XXIII. 11. etiam inter Apoſtolos majoratum ſupponit; ne quis putet negari jus Epiſcoporum. Atqui miniſterium omnium in omnes majoratum Apoſtolis tribuit. Itaque totius gregis cura, *Petrum* Monarcham non facit. Nam

quod

quod ad claves attinet, *potestate ligandi & solvendi*, Ecclesiæ, *Matt.* XVIII. 28. potestate *remittendorum & retinendorum peccatorum* XII. Apostolis datur earum jus omne *Joh.* XX. 21, 22, 23. *Petrus* ipse cum *Joanne Samariam* legatur *ab Apostolis Act.* VIII. 14. qui circumcisionem docebant *ab Apostolis* mandatum habere negantur *Act.* XV. 24. non a *Petro.* Pseudapostoli *Corinthi* videntur *Petri* nomen, non Apostolorum obtendisse, quem *Paulo* & *Apollo* opponebant, 1 ad *Cor.* I. 2. Sed ut Apostoli,& ejus Ecclesiæ cum *Paulo* fundatoris; *Dionysio Corinthio* apud *Eusebium* affirmante, *Hist. Eccles.* II. 25. Apostolatum suum non soli *Petro*, sed *Joanni* & *Jacobo* opponit *Paulus*, ad *Galatas* II. 9. non facturus, si mandato *Petri* reliqui Apostoli essent; Nam neque Domini Apostoli fuissent, sed *Petri.* Fuerit *S. Paulus*, ut vocatione ultimus, sic laboribus primus, 1 ad *Cor.* XV. 9, 10. 2 ad *Cor.* XI. 5. XII. 11, 12. Fuerit *S. Petrus coryphæus*, dirigendo Apostolici chori concentui. Dum omnes Apostoli Christi sint, supremam in reliquos potestatem nemini concedunt.

Non minus Urbis, quam S. Petri *Principatum ad Ecclesiæ Rom. Principatum fecisse.*

Quod autem ad *S. Petri* successores attinet, negandum est, posse solo *S. Petri* principatu niti Rom. Ecclesiæ Principatum; Asserendum, Civitatis *Romanæ* prærogativa niti. Nam quæ ratio Rom. Ecclesiam reliquis præfert, eadem, reliquas ab Apostolis fundatas Ecclesias, reliquis, quorum sunt minores auctores, anteferret; si ea sola ratio obtinuisset. Nunc Ecclesiarum reliquarum principatus, *Romanæ* quidem Ecclesiæ principatu inferiores, sed tamen subditarum sibi Ecclesiarum principatu superiores, alia ratio definit; Civilis nempe Imperii sedes; vel universi, quæ *Romanam* Ecclesiam omnium ab initio Ecclesiarum Principem; vel partis ejus majoris, quæ *Alexandrinæ* & *Antiochenæ* Principatum Rom. Ecclesiæ principatui supparem, ab initio asserit. Cum enim Principum Civitatum Principes Ecclesias esse, tanquam primariam juris Ecclesiastici partem, asserimus, secularis potestatis decreto constitu-

tas

tas Civitatum Principatus ſupponimus; Sed hoc ſuppoſito, vel ab Apoſtolis conſtitutum contendimus, vel totius Eccleſiæ conſenſu receptum, ut ſeculi formam ſequeretur Eccleſia. Neque enim obſtat quod *Chalcedonenſis* Synodus, ſervari jubet ſeculi formam, & ſedes Epiſcoporum eſſe loca quæ a Principe Civitates fiunt, Can. XVII. vetat ſervari ſeculi formam, & Metropolitas eſſe, quorum Sedes Capita evadunt Provinciarum, cum Principis juſſu, Provincia in duas divideretur Can. XII. Quod &; *Innocentii P.* I. decretum XLVI. aſſerit. Quis enim neſcit, quantum neceſſe eſſet turbari regiminis Eccleſiaſtici rationem, novo introducto Archiepiſcopo, nulla, niſi mutati regiminis Civilis neceſſitate? Itaque non eſt quod hoc obſtet rebus manifeſtis; Quibus ſeculi formam ab Eccleſiæ receptam conſtat; Etſi ut ſunt res humanæ, non ſine exceptione interdum alicubi, quæ tamen unitati non obſtaret. Interea loci, *Roma*, *Alexandria*, *Antiochia*, *Epheſus*, quæ ab Initio Fidei eandem in Eccleſiaſticis quam in Civilibus celebritatem habuerunt, argumento ſunt, rem tantum caſu non obtinuiſſe. Præſertim ſi *Carthaginem* & *Corinthum* addas; Quarum utraque, poſtquam a *Cæſare Julio* inſtauratæ ſunt, in eandem celebritatem ſurrexit. Illud exceptione majus; quod valuit tandem, & etiamnum valet Canon III. Concilii Oecum. II. quo Sedi *Conſtantinopolitanæ*, poſt *Romanam*, ejuſdem honoris privilegia tribuuntur, *quod & ipſa nova Roma ſit.* Tum Concilii *Taurinenſis* Canon II. de primatu, quem pro ſe utraque, *Arelatenſis* & *Viennenſis* Sedes ambiebat, perinde ſtatuit, ac ſe alterutra Sedes Metropolim eſſe probaret. Adeo nullus eſt gradus eminentiæ in Eccleſiaſticis, quem in civili regimine fundatum eſſe Eccleſia non agnoſcat. Utrumvis igitur concedas, mihi perinde eſt; cui jampridem conſtitutum eſt, univerſæ Eccleſiæ conſenſum inſtar eſſe decreti Apoſtolici, in rebus quidem poteſtati Eccleſiaſticæ ſubditis, Nimirum, quæ non plus faciant ad Legem Chriſtianiſmi, quæ ſalutem continet,

quam

quam quod ad cultum Deo in unitate Ecclesiæ, ex Fidei puritate exhibendum, & repræsentandum faciant. Propter hanc rationem, etiamsi mihi videor jus Episcopatus idoneis rationibus asseruisse, tamen, qui, propter rerum humanarum inconstantiam, non credo, de his rebus, vel disputari à me, vel ab Ecclesia quicquam decerni posse, quod extra contradictionis aleam positum sit; non laborabo, si quis universæ Ecclesiæ, non Apostolorum decreto, constitutum hunc principatum agnoscat. Hoc certe ab eo negari nequit, qui aliquam universam Ecclesiam, ejusque decretum aliquod agnoscat. Neque enim minus nefas erit, universæ Ecclesiæ decretum ab Ecclesiæ parte loco moveri, quam Apostolorum. Quippe, cum neque idonea ratio esse possit, cur pars toti ne cedat, in eis quæ totius potestati subdita sunt; neque causam dicere possit pars quæ toti non cedit, cur discidii, quod sequi possit, auctor habenda non sit. Itaque si pars ab institutis ac moribus totius discedat, ut retinendæ cum puritate fidei Ecclesiæ unitati serviat, ne justam discidii causam præbeat, cautio est; Hoc autem aliter obtineri nequit, quam originariis Ecclesiæ Legibus instauratis, non novis introductis. Neque enim aliter una erit, quam unis Legibus vivens; quo ad quidem, præsentis status a primævo discrimen vel postulet, vel ferat. Certe, cum Ecclesiastici juris antiquissimum caput sit, quod est de unitate Ecclesiæ, si fidei puritatem excoperis; cumque hoc caput, & juris divini extra controversiam sit, & ad salutem omnium necessarium; (cujus scilicet violatio salutis jacturam inducat) non temere, tantam instituti, vel moris cujuslvis Ecclesiastici rationem habendam, consequens est, quantam unitatis Ecclesiæ. Numnam igitur, pessum euntibus institutis ac moribus Ecclesiæ, eo usque ædificari possit in ruinam, ut instauranda pars ejus sit, sine consensu totius; (quæ est causa discidii nostri, ut ego censeo, brevis conjectio) quoniam scopus est ac propositum institutæ disputationis, hactenus dicendum

dum non eſt. Verum ut hoc ſatis ſit, cur non laborem; num Apoſtolorum decreto, an univerſæ Eccleſiæ conſenſu, Principatus Eccleſiarum Civitatum Principatum ſequi debuerint; ſatis cautum eſt. Præterea cavendum, non omnem Principatus Civitatum mutationem Eccleſiarum Principatum mutare debere. Cum enim Eccleſiarum Principatus ad unitatem totius faciat, quibus modis fieri poſſit conſervandam, ut a Deo inſtituta eſt; Civitatum autem Principatus, ex ſeculi inconſtantia, perpetuis motibus obnoxii ſint; non poteſt putari, quemlibet ſeculi motum aut mutationem, idoneam eſſe, mutandi regiminis Eccleſiaſtici in aliam formam, rationem. Nec tamen a me poſtulet aliquis, ut, quæ idonea cauſa ſit, definiam; Ecce ſatis eſt, poſſe eſſe idoneam, poſſe etiam eſſe minime idoneam: Nec tamen mihi neceſſe eſſe, ultra modum diſputationis Theologicæ ſapere; ſed quæ reliqua ſunt, ſeculi & Eccleſiæ poteſtatibus ac proceribus, quibus publici ſtatus reddenda Deo eſt ratio, integra relinquere. Quod igitur de *Alexandrinæ*, *Antiochenæque* Eccleſiæ, poſt *Romanam*, principatu dictum eſt, exempli tantum loco dictum eſt. Neque enim dubium eſt, *Epheſinam* & *Carthaginienſem*, ab initio conditi apud utramque Chriſtianiſmi, exerere ſeſe ſuo tempore cœpiſſe, tanquam ſubditarum ſibi Eccleſiarum Principes; prout Eccleſiaſticæ unitatis modus vel definiri cœperit, Eccleſiæ ſive decretis ſive moribus, vel rebus geſtis declarari. Sed de his mox.

Interea loci, Eccleſiarum *Rom. Antioch. Epheſinæ*, rationem ineamus; quoniam à *Petro* & *Paulo* priorum, *Epheſinæ* autem, poſt *Paulum*, à *Joanne* fundamenta jacta, memoria vetus oſtendit. Neque enim hoc ad *Petri* Monarchiam, ſed ad Apoſtolorum conſenſum, de quo diximus, referri poteſt; tanquam pariter, aliis in rebus, Eccleſiaſtici ſtatus auctorem. Rom. Eccleſiam à *Petro* & *Paulo* fundatam, teſtes ſunt antiquiſſimi *Irenæus* III. 3. *Dionyſius Corinthius apud Euſebium Eccl. Hiſt.* III. 26. item

Rom. Eccleſiæ tam Paulum *quam* Petrum *auctorem fuiſſe*, & Antiochenæ; Epheſinæ, Paulum & Joannem.

Cajus, vetustissimus Ecclesiæ scriptor, apud eundem; & *Tertullianus de Præscriptione.* Itaque *Epiphanius Hær.* XXVII. seriem Episcoporum ab utroque deducit. Successorem illis *Irenæus*, dicto loco, Linum dat; *Clementem Hieron. in Catallogo*, secundum Latinos, ut ait ipse; Sic enim etiam *Tertullianus*. Sane de annis *Lini*, *Cleti*, *Clementis* secum ipse confligit *Anastasius* in Vitis Pontificum; Cui sopiendæ liti, *Clementem Epiphanius*, Episcopum à *Petro* factum, subduxisse se conjicit, & sedem cessisse; (*Lino*, ut opinor) deceptus verbis quæ in Epistola ejus ad *Corinthios* leguntur; quibus, authoribus ejus discidii auctor est, ut pacis causa loco cedant. Concedit autem *Epiphanius*, potuisse fieri Romæ Episcopos viventibus Apostolis; quod ipsis sæpe abesse, & Ecclesiasticæ necessitatis causa peregrinari necesse esset. Sed quomodo Episcopos, nisi *Linum Paulo*, *Clementem Petro* successisse ponamus? Nam *Timotheum* & *Linum Paulo*, *Petro Anacletum* & *Clementem* ministrasse, interpolata quidem *Ignatii* ad *Tarsenses* Epistola, sed ab antiquo tamen interpolata, (quod ex Prolegominis Usserianis videtur constare) testis est. Constat quidem ex Epistola *Clementis* ad *Corinthios*, *Epiphanium* memoria lapsum esse, cum ex ejus verbis, secessisse *Clementem* conjiciebat, ne impedimento Unitati esset, & ut locum *Lino* faceret. Nam quod *Clemens* ait, ἀναχωρῶ, ἄπειμι· non hoc ex sua persona loquitur, sed ejus quem hoc facere vult *Corinthi*. Vide ejus *Epist. p.* 69. Sed hæc si vera sunt, difficile omnino erit conciliandæ veritatis breviorem viam inire, quam ea est cui nos insistimus. *Ignatii ad Romanos Epistola* inscribitur Ecclesiæ ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου Ρωμαίων· τόπος quid hic sit ex *Act.* XXVI. 2. discimus; μέλλοντες πλεῖν τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους· *Asiæ loca*, generali vocabulo, quæ Urbibus fortasse minora essent; χώρα autem *ager*. Quid est igitur τόπος χωρίου Ρωμαίων, quam *Vaticanum*, ubi erat sedes Ecclesiæ Romanæ, propter *Petri* tumulum, qui Judæos Vaticanum habitantes ad fidem ad-

adduxerat: *Philo, Legatione ad Cajum de Auguſto*; ἡ πέραν Τιβέρεως ποταμοῦ μεγάλου τῆς Ρώμης ἀποτομὴ οὐκ ἠγνόει κατεχομένου καὶ οἰκουμένου ὑπὸ Ιουδαίων· Ρωμαῖοι δὲ ἦσαν οἱ πλείους, ἀπελεύθεροι ὄντες· αἰχμάλωτοι γὰρ ἀχθέντες εἰς Ιταλίαν, ὑπὸ τῶν κτησαμένων ἠλευθερώθησαν, οὐδὲν τῶν πατρίων ἐξηλλάχασιν βιαζόμενοι. *Magnam Romæ partem, ultra Tiberim ſitam, a Judæis poſſideri & habitari non ignorabat, quorum plerique Romani erant, libertini. Captivi enim in Italiam ducti, a Dominis liberati fuerant, non coacti de ritibus patriis quicquam immutare.* Hæc igitur eſt *Synagoga libertinorum Act.* VI. 9. id eſt *Judæorum Romanenſium.* Inde *M. Tullius Orat. pro Flacco*; qui, quod *Judæorum* oblationes ex *Aſia Jeroſolyma* aſportari vetuiſſet Proconſul *Aſiæ*, graves eos habebat adverſarios; queritur cauſam agi in campo *Martio, prope gradus Aurelios*; Ibi enim, pons *Aurelius*, & porta *Aurelia*, in tranſitu *Tiberis* in *Vaticanum.* Atqui *S. Pauli* & tumulus & Eccleſia in via Oſtienſi, etiam *Caii* teſte, ſcriptore antiquiſſimo, apud *Euſeb. Hiſt. Eccl.* II. 25. ut hic fuiſſe conventiculum eorum, quos ex Gentibus ipſe converterat, rationi conſentaneum fuerit; *Ignatii* autem tempore, unitis ſub *Clemente* cœtibus, Sedem Eccleſiæ *S. Petri* tumulum fuiſſe. Jam, quod *Eccleſiam Antiochenam a Petro & Paulo fundatam*, interpolata *Ignatii Epiſtola ad Magneſianos*, teſtatur, mirandum in modum eis congruit, quæ ex ſecundo capite Epiſtolæ ad *Galatas* tractavimus. Nam quod *Petrus* ſubducit ſe Gentibus, *Paulus* ei ſe propterea opponit, primo duos cœtus oſtendit; deinde alteri *Petrum*, alteri *Paulum* præfuiſſe. Hujus etiam rei veſtigia ſub *Evodio* notavit *Baronius*, Anno XLV. 14. *ex Conſtit. Apoſt.* VII. 48. Ubi *Evodium Petrus*, *Ignatium Paulus* Ordinaſſe dicitur; Non, ut Latine perperam verſum legitur; *Evodio*, quem *Petrus* Ordinaverat, ſucceſſiſſe *Ignatium* à *Paulo* Ordinatum. De *Ignatio* idem teſtatur *Chryſoſtomus Orat. in Ignatium.* Itaque major his fides quam ſubditæ *Ignatio* ad *Antiochenos* Epiſtolæ; quæ *E-*

vodium ab Apoſtolis Ordinatum refert. *Epheſinam*, à *Paulo* ex Gentibus inſtitutam, dictum eſt. Ad Fidem *Judæos* a *Joanne* adductos, imprimis, quod cum *Judæis* poſtea Paſcha egerint, fidem facit; lucrandorum enim *Judæorum* ratione primo inſtitutum, manifeſta res eſt. Sane Conſtitutiones Apoſtolorum loco dicto *Timotheum* a *Paulo*, *Joannem* a *Joanne* Ordinatum referunt. Quomodo tertia *Johannis* Catholica idem innuat, non repetam. Plane, quæ ex auctoritate Apoſtolorum, ex pactis ſcilicet cum *Paulo* conventis, acta ſunt, ex *Petri* ſolius auctoritate acta non ſunt, ſed omnes Chriſti Apoſtolos auctores ſibi aſſerunt; quorum principem *Petrum* fuiſſe nihil prohibet.

Petrum *in perſona Eccleſiæ Claves accepiſſe.*

Non eſt prætereundum, hoc loco, quam multi ex ſcriptoribus Eccleſiaſticis, quos Patres dicimus, *Petrum* Claves Eccleſiæ in perſona Eccleſiæ, tanquam ejus formam gerentem, a Domino accepiſſe docuerint; *Cyprianus* quidem primo loco, quem reliqui ſecuti videntur, *Pacianus*, *Hieronymus*, *Auguſtinus*, *Optatus* quorum loca *Spalatenſis*, 1 *de Rep. Eccleſ.* VII. 17—30. VIII. 8,9. tractavit. Tu autem *Ambroſium* adde, *de dignitate Sacerdotali* cap. I. *in* Petro *omnibus Sacerdotibus datas Claves regni Cœlorum* aſſerentem: & cap. II. tractans verba Domini, *paſce Oves meas*; *Quas Oves*, *& quem gregem*, *non ſolum tunc beatus ſuſcepit* Petrus, *ſed & nobiſcum eas ſuſcepit*, *& cum eo nos ſuſcepimus omnes.* Adeo ut etiam *Bedas*, *in verba Domini*; *dic Eccleſiæ*; *Hæc poteſtas S. Eccleſiæ Epiſcopis ſpecialiter commiſſa eſt*, *generaliter vero omni Eccleſiæ data creditur. Nam quod Dominus alibi hanc ligandi ſolvendique poteſtatem* Petro *tribuit*; *utique in* Petro, *qui typum gerebat Eccleſiæ*, *omnibus Apoſtolis hoc conceſſiſſe non dubitatur.* Mox *Hieronymum & Auguſtinum* in eandem rem adducit. Et in illud; *Paſce Oves meas*; *Quod* Petro *dictum eſt*, *omnibus Chriſti Diſcipulis dictum eſt. Hoc namque fuerunt cæteri Apoſtoli quod* Petrus *fuit: Paſtores ſunt omnes*, *grex unus oſtenditur*, *qui & ab Apoſtolis tunc unanimi conſenſu paſcebatur*, *& deinceps a Succeſſoribus*

soribus eorum communi cura pascitur. *Cyprianus* a quo reliqui hauserunt *Epist. LXXII. ad Jubai.* *Manifestum est autem ubi & per quos remissa peccatorum datur, quæ in Baptismo, scilicet, datur.* *Nam* Petro *primum Dominus, super quem ædificavit Ecclesiam, & unde unitatis originem instituit & ostendit, potestatem istam dedit, ut id solveretur in Cœlis quod ipse solvisset in terris.* *Et post resurrectionem quoque ad Apostolos loquitur, dicens; Sicut misit me Pater & ego mitto vos.* *Hoc cum dixisset inspiravit, & ait illis; Accipite S. Sanctum: Si cujus remiseritis peccata remittentur illi, si cujus tenueritis tenebuntur.* *Unde intelligimus, non nisi in Ecclesia præpositis, & in Evangelica Lege, dominica Ordinatione fundatis, licere baptizare, & remissam peccatorum dare.* *Petrus* Claves Ecclesiæ accepit; ergo Ecclesiarum Præpositi remittunt peccata, concedendo Baptismum. Si Ecclesia una sit omnium Ecclesiarum communione, quarum eadem forma sit, valida consequentia; non autem aliter. Nec refert, quod Hæreticorum Baptismum irritum hinc, & invalidum esse, infert *Cyprianus*. Nam si negemus, hoc consequens esse positis a *S. Cypriano*, legitimum autem Baptismum non esse concedamus, satis hoc, ad jus ex instituto Dei natum asserendum, fuerit. Hinc asseritur, quod videtur audacter satis pronunciare *S. Hieronymus Epist.* LXXXV. *Ubicunq; Episcopus sit, sive Romæ, sive Eugubii, ejusdem meriti esse, ejusdem Sacerdotii.* Nam quod ad animum attinet, & quod interius conscientiæ forum appellant; Si vere dictum est, etiam Presbyteri minime errantis Clavem idem valere quod Episcopi, non erit dubium, idem efficere minoris Ecclesiæ Episcopum, quod majoris. Latitius autem pertinent Episcopi majoris Ecclesiæ Claves, quia & ejus Ecclesia: Sed idem tamen valent, quod minoris Episcopi Claves, erga suum gregem, scilicet. Et hoc est, quod in eodem *Ordine Jurisdictionis* discrimen dici solet. Quod autem figuram fuisse *Petrum* Ecclesiæ, cum ei soli hæc diceret Dominus, nonnulli eorum volunt; Non est ex ea mystici sensus ratione intelligendum, ex qua Novum

vum Teſtamentum veteri, Evangelium Legi reſpondere dictum eſt; Sed quod Unitatem Eccleſiæ Apoſtolis, & per Apoſtolos Fidelibus commendare voluerit, propterea in eo ſitam Unitatis ejus rationem ſignificaſse, ut eadem omnium Eccleſiarum, & Præpoſitorum Eccleſiis forma retineretur, quam ipſe ſervabat, cum reliquis præſentibus Apoſtolis, *Petro* pro omnibus mandata dabat.

Principem eſſe, non niſi Canonico jure, Rom. Eccleſiam.

Aſſerendus eſt nunc Rom. Eccleſiæ, quem definivi, principatus; Hoc eſt, non Monarchia in reliquas Eccleſias, ſed Canonica ſuper eaſdem eminentia, in tractandis, & definiendis, exigendiſque & exequendis eis quæ omnium communia ſunt, ſpectandus; eadem ratione, qua Catholicæ Eccleſiæ unitatem a Deo inſtitutam aſſerui; quæ omnium Chriſtianorum conſenſum in ſe continet, ut ibi diſputatum eſt. Itaque non eſt expectandum, ut quæ dehinc, regiminis Eccleſiaſtici formam ab initio ubique receptam deſcribentia, diſputabuntur a nobis, Scripturæ teſtimoniis, quorum ſenſum mos Eccleſiæ definiat, ſtatuantur. Memoria tenendum, Unitatem totius Eccleſiæ divinitus conſtitutam, majoris & fuiſse & eſse momenti ad omnium fidelium officium, quam quicquid parti Eccleſiæ debere poſsunt. Tum, quod, rerum geſtarum veritas obtinuiſse palam facit, id Eccleſiæ auctoritate, intra limites juris ſui agentis conſtitutum, non aliter ſingulos tenere, ac ſi ab ipſis Apoſtolis conſtitutum conſtaret. Neque enim rerum geſtarum fides obtinuiſset, niſi conſenſum Eccleſiæ, ſalva ejus Unitas oſtenderet. Antiquiſſimum eſt tempore hujus rei teſtimonium, quod *Marcion* a Patre, Epiſcopo *Sinopenſi*, Eccleſia pulſus, *Romæ* recipi non potuerit: *Epiphanius*, initio Hæreſis *Marcionitarum*. Ad cujus inſtar *Syneſius*, *Ptolemaidis Cyrenaicæ* Epiſcopus, *Epiſt.* LVII. *Andronicum* Provinciæ Præſidem, ſubmotum a ſe comunione fidelium, univerſis Epiſcopis ſignificans; Si quis ſuam, tanquam exiguæ Eccleſiæ ſententiam, violaverit, eum violatæ unitatis Eccleſiaſticæ reum futurum conteſtatur.

Quid?

Quid? Si hæc nulla idonea cauſa acta fuiſſent? Minime omnium. Sed quod nulla cauſa eſſet, cur retractaretur ſententia exiguæ Eccleſiæ, communi omnium Eccleſiarum jure lata. *Montanus*, ab *Aſiæ* Epiſcopis damnatus, cum adverſus ipſum *Soter* Urbis Epiſcopus librum ſcripſiſſet, agnoſci tamen ab ejus ſucceſſoribus *Spiritum ſuum*, magnopere contendit. Singulare hoc fateor, ſi conſtaret, *Montanum* de reliquis Eccleſiis ſolicitum non fuiſſe. Sed hoc perpetuus Eccleſiæ mos credi non patitur. Nam, quæ unquam quæſtio extitit, in qua, ad aſſequendum in alterutram partem Eccleſiarum conſenſum, utrinque, undiquaque non diſcurreretur? Quod mentio fit Rom. Eccleſiæ communionis, a *Montano* quæſitæ, argumento eſt, ejus præcipuam rationem fuiſſe; ut cujus auctoritas, ad univerſæ Eccleſiæ communionem plurimum faceret. Specta jam *Tertulliani* in *Zephyrinum* Urbis Epiſcopum ſcommata, ob conceſſum adulteris Pœnitentiam, initio libri *de exhortatione caſtitatis*. Vel illud potius ſpecta, quod *Hieronymus* in *Catal.* refert, irritatum contumeliis Cleri Rom. *Tertullianum*, ab Eccleſia *Carthaginenſi*, id eſt Catholica, diſceſſiſſe. Unde ſectam ejus, ad *Auguſtini* uſque tempora *Carthagine* extitiſſe, ipſe *in libro de Hæreſibus*, & *Sirmondi Prædeſtinatus* refert; Nam & ejus opera, ſub *Aurelio Carthaginis* Epiſcopo, Eccleſiæ reunitam. Vides igitur Schiſmatis *Tertullianæi* cauſam; quod Rom. Eccleſiæ ſententiam, in repudiando *Montano*, ſecuta *Carthaginenſis*, cum reliquis ſcilicet, fuerit. Victorem Papam communioni *Aſiaticarum* Eccleſiarum nuntium miſiſſe, quod Paſcha σαναγώσιμον, majorum ſuorum exemplo, XIV. *Luna* cum *Judæis* agerent, adeo manifeſtum eſt apud *Euſebium*, ut negandum non ſit; Etſi a decreto ſuo prudentius receſſiſſe videatur, quam pertinacius inſtitiſſe. Quis putet hoc facturum Victorem, ſi ipſius non fuiſſet, aliis in hoc faciendo præire, modo cauſa idonea fuiſſet? Quis putet *Victori* obtemperatum non iri, niſi reliquis Eccleſiis, num cauſa idonea eſſet necne, ſuum

judicium

judicium fuisset? Equidem, secundum *Victoris* sententiam Synodus *Nicena* pronunciavit, cum hanc litem sustulit. Nam quod a *S. Joanne* constitui, adducendis ad fidem *Judæis*, opportunum fuerat, id importuno Zelo prosequebantur successores ipsius; cum ipsos non alliceret, Ecclesiam ipsorum opprobrio exponeret. Itaque non est mirum, φιλονεικείᾳ moveri potuisse *Victorem*, ut adversarios in suam sententiam adigeret; *Victoriam* enim sequitur auctoritas. Verum, non tenuisse reliquas Ecclesias ejus sententiam, apud quas, adhuc celebris est *Irenæus* ob deductum inde *Victorem*; indicio est, antiquiorem esse unitatis Ecclesiasticæ, quam Sedis *Romanæ* rationem: Ac proinde, non esse nisi canonicam ejus auctoritatem, quæ, nisi idonea causa subsit, in irritum cadat.

Inductio causarum Ecclesiæ vetustissimarum.

Cum Ecclesia Rom. Schisma passa est, facto Episcopo contra *Cornelium Novatiano*; Ubi tum ejus suprema potestas? Stetisse enim *Cornelii* causam reliquæ Ecclesiæ consensu, res ipsa docet. Certe, si non recipi lapsos juris divini fuisset, judicante Ecclesia, *Novatianus* stetisset; etsi a tribus ordinatus; adversus *Cornelium*, qui, a XVI. Canon quidem Apostolorum primus satis habet, Episcopum a II. vel III. ordinari. Mentem autem ejus *Nicænus* IV. exponit: Provincialium scilicet Episcoporum majoris partis consensum spectatum. Quia hoc nimis operosum erat, II. vel III. consensum, pro majoris partis consensu acceptum; Quod, repugnante majore parte pro *Cornelio*, locum hic non habebat. At juris divini prior ratio fuisset, quam Canonici. Utrum autem jure divino recipi possent lapsi, quæstionis res erat, per Ecclesiam. Inde & *Meletii* Schisma, secundum *Epiphanium Hær.* LXVIII. Cum vero, de causa Ecclesiæ Rom. in qua juris divini quæstio vertitur, reliquæ Ecclesiæ judicium fuit; ubi suprema ipsius potestas? Sane *Cornelium* ab initio agnovit *Cyprianus*; id est Ecclesia *Carthaginensium*: *Dionysius* & *Alexandrina*, postquam de causa cognovissent.

An-

Antiochena ſub *Fabio*, & quæ eam tum ſequebantur *Ponticæ*, magnopere nutabant; ut ex *Euſeb. Hiſt. Eccl.* VI. 44, 46. VII. 4, 5. conſtat; donec *Dionyſii* auctori[illegible] permoti, etiam ipſi manus darent. Unde *Synodus Antiochena* in *Encæniis* Dominicæ aureæ, apud *Socr.* II. 5. *Sozom.* III. 8. vicem ſibi reddi à *Julio* Papa poſtulant, actis ſuis probandis. Adeo manifeſtum eſt, conſenſu totius rata eſſe acta partium Eccleſiæ. De rebaptizandis Hæreticis cauſa Eccleſiam diu ſolicitam habuit. *Romanæ* Eccleſiæ adverſabantur, (cum *Cypriano* Eccleſiiſque *Africanis*) qui in *Oriente* pro *Novatiano* ſteterant, ut ex *Firmiliani* ad *Cyprianum Epiſtola*, quæ eſt apud eum numero LXXV. intelligimus. Tum *Dionyſio Alexandrino de Bapt.* III. apud *Euſeb. Hiſt. Eccl.* VII. 7. unde etiam oblitum ſui *Euſebium*, receptam de ea re Traditionem a *Cypriano* primo in dubium vocatam, *Hiſt. Eccl.* VII. 3. ſcripſiſſe obſervavimus. Interea loci, ſi Eccleſiam *Romanam*; id eſt, ſi, Papam ſupremo eſſe jure in reliquam Eccleſiam, receptum tunc fuiſſet; nunquam *Cyprianus*, nunquam *Firmilianus* tam ſe animoſe adverſus *Stephanum* extuliſſent. Verum qui pacem Eccleſiæ, in tanto ſententiarum conflictu colendam putabant, ab ejus conſenſu, quam primum obtineri poſſet, minime omnium erant diſceſſuri. Itaque & *Stephani* proclivitas, ad negandam adverſæ parti ſuam ſuorumque Communionem, fiduciam arguit principalis auctoritatis, quam ſecuturam ſperabat reliquam Eccleſiam: Et ſecutum temperamentum, de quo dictum eſt, oſtendit, imperium ei non fuiſſe in reliquas Eccleſias, quæ ejus auctoritatem ſecutæ non ſunt. Quod autem de *Dionyſio Alexandrino*, a *Pentapolitanis* quibuſdam Epiſcopis ad *Dionyſium Romanum* relatum eſt; ſuſcepto adverſus *Sabellium* certamine, eum pro adverſa ſententia, quam poſtea *Arius* propugnavit, ſcripſiſſe; de eo id dico, quod de Montano prius. Neque enim dubitabit, qui quæ hic tractamus apud ſe cogitaverit, non minus ad alias Eccleſias, quam ad Romanam, de tanti momenti ſcandalo relatum.

Quare, quod de relatione ad *Romanam* ſedem facta mentio ſuperſit, in monimentis Eccleſiæ, cum de reliquis ſileatur, indicio eſſe poteſt, plus momenti ad ſopiendam tantam offenſionem, ejus Sedis quam aliarum ſententiam habere viſam eſſe. Vide *Athanaſium de decretis Nicenis, de ſententia Dionyſii, & de Synodis.* In judicio *Pauli Samoſateni*, duo ſunt quæ ad propoſitam cauſam faciant. Primum, quæ ratio ſert, ad omnes æque Eccleſias *Synodicam* dirigi, cujus vis & effectus ab una tantum pendeat? Cum autem Imperator, ita demum ſe *Synodi* decretum effectui mancipaturum reſpondet, ſi *Romæ Italiæque* Epiſcopi conſentiant; primum, qui Chriſtianis gratum facere voluit, id ſecutus putari debet, quod Eccleſiæ probari poſſet: deinde, tutum fuit, *Romæ Italiæque* Epiſcoporum ſententiæ acquieſcere; quibus ad ipſius *Synodi* ſententiam adjectis, non erat metuendum, ne apud reliquam Eccleſiam non obtineret. In *Epiſtolis S. Cypriani* occurrunt nonnulla quæ huc faciant. *Baſilides Aſturicenſis* Epiſcopus, cum in perſecutione ſacrificaſſet, damnatus a ſuis, ſucceſſorem acceperat. Subrepſit hic *Stephano Romano*; quem *Cyprianus Epiſt.* LXVIII. non damnat, quod de ſententia collegarum *Hiſpaniæ* Epiſcoporum cognitionem ſibi ſumeret; (damnaſſet enim ſeipſum, qui ab eis appellatus, ſententiam eorum aſſerat) ſed *Baſilidem*, qui ipſum circumvenerat. Rurſus, ab Epiſcopo *Lugduenſi* certior factus *Cyprianus*, *Martianum Arelatenſem Novatiani* partes ſequi, *Stephano* ſcribit, ut ad *Galliarum* Epiſcopos det literas, exauctorando *Marciano*, & ſubrogando ei ſucceſſori, *Epiſt.* LXVII. Rurſus; Feliciſſimus & Fortunatus *Cypriani* Preſbyteri, aſcito Fortunato Epiſcopo, partes fecerant, reſtituendis, contra Eccleſiæ decretum, lapſis, quorum cauſa *Cornelio* reſervata fuerat; (ut ex *Cypr. Epiſt.* XXXVIII, & XL. diſcimus) Hic *Cyprianus Epiſt.* LV. permultis, terminandas, apud Eccleſias ubi ortæ ſunt, controverſias contendit. Si cauſam ſpectes, quis neget? Erat enim Schiſmatis ſpecies,

per

per Sedem *Romanam* obſequio erga Epiſcopum ſuum ſolvi velle; neque extabat exemplum, appellatæ a Preſbytero Sedis *Romanæ*. Atqui quis *Baſilidis*, & ejus qui in eadem cauſa erat, *Martialis*, *Emeritenſis*, ut videtur, Epiſcopi cauſam, vel *Romam*, vel *Carthaginem* deferri, nefas fuiſſe diſputat? Quis *Arelatenſem* Eccleſiam, auctoritate vel *Romanæ*, vel *Carthaginenſis*, *Novatiani* Communione explicari? Nimirum ſic ſe res habet. Sunt cauſæ Eccleſiaſticæ neceſſario toti Eccleſiæ cognoſcendæ, quod ad totam pertineant; Qualis *Martiani*, eadem quæ *Novatiani*. *Baſilidis* & *Martialis* cauſa tota facti fuit; ſacrificaſſent necne; neque enim dubitabatur, ſi ſacrificaſsent, Epiſcopos eſſe non debere. Sed qui poteſtatem habet, jure poteſtatis ſuæ abuti poteſt: Et *Stephano* ſi jus fuerat de *Marciano* cognoſcendi, quis ei obſtabit, ne de *Baſilide* & *Martiale* cognoſcat? Quis *Cypriano* & Collegis, ne ſententiæ Epiſcoporum *Hiſpaniæ*, & Eccleſiæ cauſæ adſint? Idem ipſis facturis in cauſa *Feliciſſimi* & *Fortunati*, ſi, *Romanæ* Sedis auctoritati reliquæ Eccleſiæ auctoritas niſi opponeretur, jus ſuum obtinere non poſsent. Itaque cum, quæ cauſæ reliquam ſpectarent Eccleſiam, jure Eccleſiæ definitum non eſset; quæ cauſa eſt, quæ totius, id eſt *Romanæ Eccleſiæ* primo loco, intereſſe videri non poteſt? Hæc ſola hypotheſis rationem reddit omnium, quæ in Eccleſiæ monimentis, ſive *Romana*, ſive aliis Eccleſiis appellandis, geſta leguntur. Conſenſus Eccleſiarum, (*Romanæ* autem, primo loco) concuſſam Eccleſiæ unitatem affirmat, & inſtaurat. Donatiſtæ, oblato libello, qui apud *Optatum Libro primo* legitur, à *Conſtantino Auguſto* Judices poſtulant Epiſcopos *Galliæ*; quod ibi, ſub *Conſtantio Auguſto*, perſecutio *Diocletiani* locum non habuerat. Ille *Romanum* ac *Mediolanenſem* Epiſcopos, (quibus invidia libello fiebat, tanquam ſuſpectis, quaſi eſſet cur eis faverent, qui ſacrificaſſent) cum Judices dediſſet, ne propter latentem calumniam ipſorum auctoritatem inſuper habere videretur; *Gallos* tamen Epiſcopos illis adjunxit.

Hic, maximi momenti per *Occidentalem* Eccleſiam cauſâ Sedes *Romanam* ac *Mediolanenſem*, (ſed primo loco *Romanam*) Judices poſtulat. Interpellatus ab eis poſtmodum Imperator, cum *Arelatenſem* primam *Synodum* cogi jubet, cauſæ retractandæ, appellationem non concedit; (Judices enim ſedebant jidem qui prius, etſi inter multo plures) ſed recognoſcendam & retractandam, ut dixi, priorum Judicum ſententiam mandat. Unde manifeſtum evadit, quod dicit *Hieronymus*; *Orbem Urbe majorem eſſe:* Et *Synodum Arelatenſem* de Papæ judicio cognoſcere. Poterant Donatiſtæ *Generale Concilium* appellaſſe, *Romanorum* Judicum ſententia gravati, ait *S. Auguſtinus Epiſt.* CLXII. Atqui, niſi etiam *Arelatenſis Synodus* majori adhuc auctoritate judicaſſet, quam prius Judicium, cui Papa præfuerat, mirum ſi vel convocati fuiſſent, vel conventuri, a quibus nihil agi poſſe conſtaret.

CAP.

CAP. XXII.

Jus Conciliorum, & Hierarchiæ rationem, secundum Diœceses & Provincias Imperii Romani *constitutum esse.*

AD illud jam tempus rerum nos series deduxit, cum, nova Regiminis civilis facie in *Romanum* Orbem inducta, sub *Constantino Aug.*, Ecclesiæ etiam Hierarchia formam suam ac Leges accepit; Non novam illam quidem, cujus non solum elementa exiterant ab initio, sed etiam rudimenta, diu est quod præformata apparebant. Nam illam Regiminis formam, quam postea introduxit *Constantinus*, ab *Hadriano* primum deformatam refert *Sextus Aurelius Victor Epit. de Hadr. Officia sane publica*, inquit ille, *& Palatina, nec non militiæ in eam formam statuit, quæ, paucis per* Constantinum *immutatis, hodie perseverat.* Et cum *Aurelianus* de *Pauli Samosateni* causa Judicium *Romæ* & *Italiæ* Episcoporum expectat, argumento est *Italiæ* Regimen, partim *Romæ* partim *Mediolani*, etiam tum ita constitutum, ut postea sub *Constantino*. Extat apud *Vopiscum*, fine *Floriani*, Epistola Senatus *Romani* ad *Carthaginenses*, altera etiam ad *Trevirenses*, de Taciti Imperio. Tum subjicitur; *Eodem modo scriptum est Antiochiensibus, Aquileiensibus, Mediolanensibus, Alexandrinis, Thessalonicensibus, Corinthiis, & Athenienſibus.* Non est mirum *Athenienſium*, propter loci celebritatem, rationem habitam extra ordinem; Sedes enim sunt maximarum Potestatum reliquæ Civitates, quibus scriptum est. Itaque *Ponticarum* Ecclesiarum conspiratio cum *Antiochena*, in gestis de quibus dictum est, adversus *Samosatenum*, de rebaptizandis Hæreticis, deque *Novatiano* & lapsis recipiendis, constitutam ibi Regiminis hujus formam indicio est: Quod & de *Africanis* Ecclesiis *Carthaginenſi*, in Concilio *Cypriani* unitis, dici potest. Cæterum neque *Ephesinam*, neque *Lugdunenſem*,

Majoritatem supparium Ecclesiæ Romanæ *Ecclesiarum, non ad* Petrum, *sed ad Civitates suas referendam esse.*

nenſem, neque *Corinthiacam*, aut *Theſſalonicenſem* exortes ejus eminentiæ fuiſſe ab initio, quæ ipſis hac *Conſtantini* conſtitutione accrevit, & res ipſa docet, & ratio; quod non fuerint tum in hunc finem conditæ, ſed electæ, tanquam etiam tum maxime idoneæ. Poſita erat hæc forma in *Præfectorum Prætorio*, & *Vices* ipſorum obeuntium poteſtate ac jure. Propterea quod eorum *Vicarii* majores quaſdam Imperii partes curabant, quæ *Diœceſes* appellabantur. Nam Civitates quæ Diœceſium Principes erant, propterea quod Vicariorum Sedes eſſent, earum Eccleſias, in reliquas per ſuas Diœceſes Eccleſias Principatum quendam habuiſſe, manifeſtum eſt. Itaque fruſtra ſunt qui Eccleſiam *Romanam*, propter *Petri* Principatum, qui *Antiochiæ* ſederit priuſquam *Romæ*, & *Alexandrinam* Eccleſiam per *Marcum* fundaverit, Eccleſiis *Europæ*, *Africæ* & *Aſiæ*, per *Alexandrinam* & *Antiochenam* præficiunt. *Epiphanius Hær.* LXX. erudite pronunciat, ſi de celebrando Paſchate controverſia orta fuiſſet, antequam Eccleſia *Jeroſolymitana Pellam* migraſſet, ad eam ejus definitionem ſpectaturam fuiſſe. Hoc vide quid valeat; Nimirum, Eccleſiam *Jeroſolymitanam*, quæ initio ſedes erat omnium Apoſtolorum, ſemper Principem Eccleſiam futuram fuiſſe, ſi nihil aliud ſpectandum fuiſſet, quam quod Apoſtoli ibi ſediſſent. Et ſane veri ſimile mihi videtur, *Montani* Sectarios, rejectos ab Eccleſia, *Pepuzam Phrygiæ* vicum nova *Jeroſolyma* propterea appellaſſe, ut, inde Eccleſiam de novo inſtituendam, propter repudiatum ab Eccleſia *Paracletum Montani*, profiterentur; Nimirum, inſtituendæ hujus de novo Eccleſiæ caput eſſe *Pepuzam* voluiſſe. Nam *Alexandrinam* Eccleſiam, cujus ultra *Ægypti* Diœceſim nulla unquam auctoritas fuit, *Africanarum* caput eſſe; *Antiochenam*, cujus, ultra Orientis Diœceſim, nulla unquam Eccleſia auctoritatem agnovit, *Aſiaticarum*, inter ſomnia numerandum eſt.

Dicendum

Dicendum eſt nunc de jure Conciliorum, quorum habendorum forma hoc inſtituto Canonica eſſe cœpit, per Orbem *Romanum*. Qua de re, cum extent aliorum non exiguæ molis volumina, mihi ſolicito eſſe non licet. Conventus Eccleſiæ *Jeroſolymitanæ*, quo Apoſtolus conſtitutus eſt *Judæ* loco *Matthias*, *Generale* totius Eccleſiæ *Concilium* haberi poteſt. Nam & in totam Eccleſiam munus eſt Apoſtoli; & totius Eccleſiæ Rectores convenerant. Idem de eo quo electi ſunt VII viri dicendum. Nam & *Diaconorum* Ordo totius Eccleſiæ ſtatum ſpectabat. Conventum *Jeroſolymitanum Act.* XV. *Synodum Generalem* fuiſſe, nemo negat. Nec idem de *Pauli* cum *Jacobo* conventu, *Act.* XXI. negandum eſt. Nam *Jacobi Presbyterium* videtur Eccleſiarum Principibus conſtitiſſe, qui ab initio *Diſcipulorum Chriſti* nomine veniunt, nondum autem in ſuas quiſque regiones diſperſi, *Apoſtolorum Chriſti & Diſcipulorum* quaſi corpus vel conſtituebant, vel repræſentabant. Recolendum eſt hic, quod ſuo loco obſervavimus, paſſim legi in Scripturis Apoſtolicis plures ejuſdem Provinciæ Eccleſias, unius & ejuſdem Civitatis Eccleſias plures nuſquam legi. Qua obſervatione conſtituta eſt Eccleſiæ Regula, Scripturæ Apoſtolicæ verbis expreſsa, quæ Civitatibus Eccleſias numero æquat; quas nunc Diœceſes appellamus. Nam perinde, Concilia Provincialia Eccleſiarum Provincialium conſenſu conſtabant, præeunte ac præſidente Principis Civitatis Principis Eccleſiæ Epiſcopo; quam Μητρόπολιν, ut in Coloniis *Græcorum*, ita Eccleſiæ uſu appellari placuit, quoniam, ut à matrice Civitate ſacrorum jura petebant *Græcorum* Coloniæ, ita à Metropolis Eccleſia Provinciales. Sed hoc etſi ſimile accidebat, rationem tamen inſtituti ac nominis non continebat. Metropoles enim Civilis Regiminis ratione dictæ ſunt Provinciarum Principes Civitates, priuſquam Eccleſiæ Metropoliticæ dici potuerint. Nam quod omnes unam totam reſpiciebant, peculiare fuit Eccleſiæ Chriſti, ſed hoc modo obtinendum erat. Cæterum,

De jure Conciliorum, & Hierarchiæ ratione.

Provinciale

Provinciale Concilium constituere Provinciales Episcopos, diserte sequitur ex Apostolicis Scripturis, quibus Principes Provinciarum Ecclesiæ memorantur. *S. Paulus Ecclesiæ Dei* scribit *quæ est Corinthi, una cum omnibus Sanctis qui sunt per totam Achaiam* 2 ad *Cor.* I. 1. Et 1 ad *Thess.* IV. 10. cum eorum charitatem erga *totius Macedoniæ Fideles* laudat, consilium scribendæ Epistolæ suæ ad totius Provinciæ Ecclesias extendit. Quid enim aliud sibi vult, quod scriptum est ad *Rom.* XV. 26. *Visum est Macedoniæ & Achaiæ collectam facere, in pauperes Sanctos qui sunt Jerosolymis?* De qua etiam per Ecclesias *Galatiæ* & *Achaiæ* 1 ad *Cor.* XVI. 11. 2 ad *Cor.* VIII. Quid est inquam, quod *per Provincias* hæc fiunt, nisi quod institutæ erant per Provincias Ecclesiæ? *Epheſi per biennium moratus Apostolus, ita ut audirent verbum Dei per Asiam, omnes tum Judæi tum Gentiles; non solum Epheſi, sed per Asiam, permultos avertisse* accusatur *Act.* XIX. 10, 26. Unde ab *ingressu in Asiam* suo vitam suam asserit *Act.* XX. 18. nimirum, quod *Asiæ* Provinciæ Metropolis esset *Ephesus*, & *Epheso* subditæ septem Civitates, quarum septem Ecclesiis scripta est Epistola *Apoc.* II, & III. *Gortynam Cretæ* Provinciæ fuisse Metropolim, notum est, ex *S. Hieronymi* Catalago; Ubi cum *Dionysii Corinthii* Epistolam quartam ad *Cretenses* laudasset, subjicit *cap.* XXX. *Philippus Episcopus Cretensis, hoc est, Urbis Gortynæ, cujus Dionysius in Epistola sua meminit, quam scripsit ad ejusdem Civitatis Ecclesiam.* Hujus igitur *Titum* constitutum ab Apostolo Episcopum manifestum est, cui subditarum Civitatum Ecclesias ordinandas permittit Apostolus. Denique, quod, Synagogis in Ecclesias conversis *per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Bithyniam, Asiam*, primam suam Catholicam inscribit *S. Petrus*, idque *Babylone*, unde pependisse videntur ejus dispersionis Synagogæ 1 *Pet.* V. 13. (id est, cum Ecclesias compellat secundum Provincias) nonne aperte satis hunc ordinem significat? Saltem ei qui noverit, quod nemo ignorat, qui unquam Ecclesiæ res attigit,

tigit, quanta religione plebis fidelis, quanta Canonum auctoritate, quandiu memoria Romani Orbis viguit, obſervatus ſit? Nam Provinciarum diſtributio, Conciliorum Provincialium conſtitutio erat; Conſtantium Epiſcopis Eccleſiarum Provincialium, de Eccleſiarum Parœciarumque ſuarum obſequio reſpondentibus. Quid enim intereſt de obſequio Fidelium quærere; quos, in rebus Eccleſiæ fidei creditis, Eccleſiæ fidem, in quam baptizati ſint, neceſſe ſit ſequi? Et ſane ſolennis erat horum Conciliorum cauſa, Ordinatio Epiſcoporum; quos conſenſu Provincialium conſtitui oportet, ſi jure Apoſtolus rationem eis oſtendit reddendam, eorum quæ ab eis peccantur, quibus manus imponunt 1 ad *Tim.* V. 22. Præterea, cum eorum fuerit, omni Eccleſiæ tempore, non ſolum jus dicere, Eccleſiaſticum nimirum, fidelibus, ſive Laicis, ſive Clericis, etiam Epiſcopis, ſed & condere, ſtatutis Canonibus; ſumma erant in Eccleſias Provinciales poteſtate, ſi quid earum proprium, totius Eccleſiæ ſtatum non ſpectaret. Itaque non pertinet ad infirmandam hanc rationem, quod Africanæ Provinciæ Metropolitas Epiſcopos non habuerint, præter Carthaginenſem; Quod Ordinationis antiquitate primus Epiſcopus Provincialium Epiſcoporum Primas erat. Hoc enim Eccleſiaſticæ antiquitatis peritis conſtare video. Cum enim pariter conſtet, antiquitate Ordinationis primum eodem jure fuiſſe in Epiſcopos Provinciales, quo fuerint per alias Regiones Metropolitæ; Neceſſe erit inprimis, regiminis Eccleſiaſtici rationem ſupponere Civitatum matricum magnitudinem, ut dictum eſt; Tum Hierarchiæ rationem, (cujus ex Scripturis idoneum argumentum habemus) hanc inquam poſtulaſſe, ut a Primate regerentur Provinciales Epiſcopi; Etſi in Africa Primas non eſſet Metropolita, ſed Ordinationis tempore primus Epiſcopus; Prorſus, ut de Civitatum Epiſcopis ſuo loco exceptum eſt.

De Conciliis Provinciarum & Diœceſium.

Neque enim mirum eſſe poteſt, unitis poſtmodum in Diœceſes Provinciarum corporibus, ſecutas hujus diviſionis commoditatem Eccleſias, Principibus Diœceſeon Eccleſiis ita detuliſſe, ut eis auctoribus in Synodos coirent; Sine qua auctoritate fuiſſet, ne Synodos quidem Provinciales, rite atque ordine coire potuiſſe, (niſi, ſcilicet convocante metropolita Epiſcopo) res ipſa docet. Moris hujus uſum, quatenus neceſſe fuit, quatenus commodum eſſe potuit, tam maturum tempore, poſt inſtitutas Diœceſes, tam paſſivum, tamque pervagatum per totam Eccleſiam fuiſſe reperiet, qui hoc ſtudio ſuo dignum putaverit, ut manifeſtam fidem inſtituti Apoſtolici faciat, Eccleſiaſticæ auctoritatis ex ſæculi majoritate conſtituendæ. Quid enim aliud *Epheſinam Eccleſiam* caput faceret Diœceſis Aſiaticæ, Orientalis Antiochenam, Illyricianæ Theſſalonicenſem; quod Corinthiaca, & Philippenſis, Coloſſenſiſque eſſe non potuerunt, etſi Apoſtolicæ pariter, pariter Apoſtolorum ſcriptis memoratæ? Quod Alexandrina pariter fuit, pariter Apoſtolica, licet non pariter Apoſtolicis memorata Scripturis? De Romanæ magnitudine ſermo rurſus futurus eſt, cum ei Conſtantinopolitanam contendemus. Sed ratio hujus conſtituti ea eſt, quam *Irenæum* ſecuta *Synodus Antiochena Can.* IX. reddit, *quod ad Metropolim undique concurratur:* Sic enim ad Caput Diœceſis ex Provinciis, ſic Romam undique, ut diſputat *Irenæus.* Itaque Concilia Diœceſium Orientalis, Ponticæ, Africanæ jam meminimus; Item Romanæ, Italicæque, quando conſenſus earum in damnationem Samoſateni, quem poſtulabat Aurelianus Auguſtus, non niſi per Synodos expedienda erat. Aſiaticæ Synodi teſtis eſt diſſidium de Paſchate. Sane Synodos Diœceſium Orientis, poſtquam ſcriptis Canonibus definiri cœptæ ſunt Eccleſiæ jura, quæ moribus prius obtinere cœperant, Antiochenus Canon XII. affirmat; Tum Conſtantinopolitanæ Oecumenicæ Synodi II. & VI. Chalcedonenſis IX. de Synodis autem Diœceſis Africanæ

canæ frequens est admodum memoria in Canonibus Africanis. Illyricianæ autem Synodi illustris extat apud *Theodoretum* memoria *Hist. Eccl.* IV. 8. Jussu quidem *Valentiniani* I. coactæ, & cui ipse cum *Valente* & *Gratiano*, Imperialis mandati vires addidit, cum ejus Synodicam ad Diœcesis Asiaticæ Episcopus missam, *prædicari* per illam Diœcesim jubent. Et Lex utriusque Codicis *Omni innovatione cessante*, eandem Synodum supponit, cum ab ea referri vult ad Sedem Constantinopolitanam. Nam *conventus Sacerdotalis, & sanctum judicium* Diœcesis Synodum significat, (ut recte censet *Gothofredus.*) Relationem autem ad Sedem Constantinopolitanam, quod *non sine scientia Antistitis Vrbis Constantinopolitanæ reservantur* dubia Synodo Diœcesis. Legem autem 23. Codicis *Theodosiani de Episcopis*, a *Gratiano Treviris* datam ad Episcopos Gallicanos quosdam, *Gothofredi* Commentarius ostendit; quæ, cum negotia *ad Religionis observantiam pertinentia locis suis, & a suæ Diœceseos Synodis* audiri jubet, easdem Occidentalium etiam Diœcesium Synodos statum suum tum habuisse supponit. Nam ad Provinciales Synodos pertinet, quod *locis suis*; unde ad Synodos Diœcesium appellabatur. Vide quæ de Synodis Diœcesis Gallicanæ scribit *Petrus de Marca*, 6. *de Concordia* XVII. 1--4. ut & de Illyricianis, Hispanicis, Italicis XVI. 6. Sane Eliberitanum Concilium non minus Nationis Hispanicæ Generale fuisse, quam Toletanum I. videtur, ex Episcopi Spalensis, Emeritani, Legionensis, Toletani, Cæsaraugustani subscriptionibus constare; Nam & Auxitani Bigerensisque subscriptiones ex Aquitania etiam coactum ostendunt. Idem fortasse de Cæsaraugustano dici posset, si Episcoporum qui interfuerunt Sedes perinde memorasset ac nomina. Delphinum certe, cujus nomen extat, Burdigalensem fuisse Episcopum facile credit, qui virus Priscilliani, quod illo Concilio sanari volebatur, ad Aquitaniam etiam pertinuisse intelligit. Sed hæc quamvis obscuriora sint, propter memoriæ veteris Ecclesiarum Occi-

dentis obſcuritatem, ſatis tamen oſtendunt, jura Nationalium Synodorum ab hac origine repetenda eſſe, ſi eandem Eccleſiam habere volumus, quam ab Apoſtolis Domini conditam credimus. Itaque eodem pertinet illa etiam Conſtitutio, qua vindicarunt decretum Synodi II. Oecumenicæ Imperr. *Gratianus Valentinianus* & *Theodoſius*, ad *Auxanium Proc. Aſiæ* data, quam Facundus memorat IV. 2. ubi *Concilii ſub Vicario Aſiæ conſtituti* mentio; item *Pontici*; ſicut *Orientalis* frequens admodum apud eundem Facundum. Sane, etſi manifeſtum ſit, Concilia Diœceſium Imperii Orientalis Canonibus Orientalibus conſtituta, perinde atque moribus antiquioribus inchoata eſſe; pariter tamen manifeſtum eſt, præceſſiſſe regimen ſeculi à *Conſtantino* inſtitutum: Tum, ſecutas Conſtitutiones, quæ his Canonibus vim & effectum tribuerunt. Ex quibus plena fides eſt, ut ab *Adriano*, pendere cœperunt ab Urbibus Diœceſeon Principibus Metropoles, ita ab Eccleſiis Principum Urbium Metropolitanas Provinciarum Principes Eccleſias; Inſtituto Eccleſiæ univerſæ, cujus vis, cum totam Eccleſiam occupaverit, (ut ad civilis regiminis formam componerentur Eccleſiæ, quatenus Eccleſiæ pax ferat) non niſi ad Apoſtolos auctores referri poſſe videtur.

Ratio vis ac juris Conciliorum.

Nec tamen abſolutam cogendorum Conciliorum neceſſitatem agnoſco: Nec ad habenda Concilia teneri Eccleſiam tum potuiſſe, cum nulla major opprimendi Chriſtianiſmi opportunitas eſſe poſſet, quam coactis in unum Eccleſiarum Principibus. Eccleſiam ipſam totam, ac omnem ejus partem, ſive majorem ſive minorem, ſtatam eſſe Synodum contendo; cujus decretum, literarum & internunciorum commercio, quanto difficilius obtineri poſſit, tanto firmius ſit ad definiendum & ſopiendum, quicquid indefinitum unitatem Eccleſiæ in dubium vocat. Itaque jus ac poteſtas Conciliorum quod ſit, aut eſſe poſſit, ſuppoſito Chriſtianiſmo, qui omnium ſalutis pariter interſit, ac eorum qui in Concilio ſuffragium ferunt, non eſt cur obſcurum

ſcurum ſit. Neque enim vel totæ Eccleſiæ convenire, vel conſenſum Eccleſiarum, qui conveniunt, decretis nunc primum factis, niſi intra terminos Eccleſiæ poteſtati conſtitutos, obligare poſſunt; nec niſi pro modo ac ratione, quam partes, ex quibus conſtat Concilium, ad totum habent. Non enim eſt putandum, illud jus quæri præſentibus propter præſentiam, quod eis decedat, quibus adeſſe non licet. Præjudicii tantum locum habet conſenſus eorum qui adſunt, & auctoritatis, adverſus eos, quos ſingulos, repugnare conſtitutis, à collectis in unum multis Eccleſiarum Principibus, nec rationi humanæ, nec pietati Chriſtianæ conſentaneum eſſe norunt. Quod ſi rationem ineamus rerumpublicarum quæ communi conſilio reguntur, & diſpiciamus, humanum genus, majorem partem, ad amplectanda ſequiora conſilia ſemper proclivius eſſe; profeſſionem perfectioris Chriſtianiſmi, quæ ad Eccleſiarum Principatum requiritur, non eſſe ſatis conſtabit, ad aſſerendam Eccleſiis (ſive quicunque ſint, qui Eccleſiarum nomine ſuffragii jus habent in Conciliis) ab erroris periculo immunitatem, in decretis Conciliorum condendis. Nam hoc ſi eſſet, dubitari non poſſet, Dei ſpiritu condita. Quandiu an ita ſit dubitari poteſt, non poſſunt extra aleam erroris poſita cenſeri. Non quod periculum ſit errandi, in eis quæ ad omnium ſalutem neceſſaria ſunt, eis, qui infallibilitatem, non præſentis Eccleſiæ dotem, ſed totius conſequens eſſe credunt. Sed quod, hoc quidem teneri, incertum ſit, in reliquis autem, non conſtet, quomodo animati ad decernendum deſcendunt. Neque opus eſt plura de his hoc loco dici; ubi de vi decretorum *Synodalium* univerſim ſermo eſt. Nam & Oecumenicorum Conciliorum exemplis definienda ſunt, quæ de illis præcipue in quæſtionem vocari ſolent: Et, ad eorum vim definiendam, præmittenda, quæ ad ſtatum eorum pertinent; Minorum videlicet *Synodorum* jura, ex quibus conflari Generalia oportet. Interea loci manifeſtum eſt, decreta Concilio-

rum,

rum, pro ratione, non numeri Episcoporum, sed Provinciarum, vel Gentium ad decreta concurrentium, valere. Est enim ab omni plane juris ratione absonum, cedere majores Ecclesiæ partes minoribus, & majores minorum decretis teneri, quod plures adsint ex his quam ex illis. Cum autem Ecclesia una sit, à primo ad secundum Christi adventum, necesse est auctoritatem Ecclesiæ, usque ad finem seculi, ab auctoritate Ecclesiæ in Orbe Romano, secundum descriptam formam descendere; quamvis, diviso in multos Principatus Imperio Romano, vel ascitis in Christianismum Gentibus nunquam Imperio Rom. subditis, rationem regiminis Ecclesiastici ad discrimen temporum accommodandam esse, sæpius dictum sit. His itaque præmissis, in quibus & Ecclesiasticæ *Hierarchiæ* ratio, & Conciliorum auctoritas consistit, sequentia videamus, quomodo, infinitam potestatem *Papæ* excludant, Canonicam affirment; Id unum præfati, ipsam Conciliorum cogendorum molestiam alta voce clamare, insaniviſſe omnes ab initio Christianos, si & sibi & omnibus tantam creandam molestiam putassent, decreti obtinendi causa, quod, nullo cogto Concilio, ab auctoritate *Papæ* obtineri potuisset, si idem valere creditum omnibus ab initio fuisset.

Quid possint, in universum, Concilia.

Cæterum illud hoc loco omittendum non videtur; Provincialium Conciliorum causam pene perpetuam, & quasi ordinariam fuisse Episcoporum Provincialium creationem. Putidum esset proferre antiquitatis testimonia ad illud probandum, quod est in omnibus Ecclesiæ monimentis tralatitium. Satis erit primum Apostolorum Canonem cum quarto *Niceno* componere, & contendere. Cum enim illo cautum sit, Episcopum fieri a duobus minimum Episcopis, cum a tribus commode non possit; Hic, hujus instituti illud fuisse consilium exponit, ut ab Episcopis Provincialibus singuli fierent; Quatenus quidem, cogi omnes, Ecclesiæ commoditas ferret. Nam, quod hoc semper fieri non posse manifestum sit, idcirco a tribus, cum reliquorum consensu

conſenſu fieri, ſatis eſse decernit ; Metropolitano, ſcilicet, ratum ſaltem habente. Neque enim abſurde vetuſtiorem morem Apoſtolis tribuere videtur ; Cum, nondum conſtitutis paſſim per Provincias Eccleſiis, neceſſe fuit a minori numero geri, quæ ab omnibus rata habitum iri cenſendum erat: Et conſtitutis Civitatum Provincialium Epiſcopis, eorumque Principibus,in matricibus Civitatibus,omnium, id eſt majoris partis conſenſum ad voluntatem Metropolitani accedere, *Hierarchiæ* ratio poſtulat. Sed cum hæc fuerit ordinaria Provincialium Conciliorum cauſa, non eſt propterea negandum,de Fidei cauſis decernere Provincialia Concilia potuiſse. Revincuntur qui hoc negant, decretorio, Dioſpolitani Provinciæ *Palæſtinæ* Concilii exemplo; in quo *Pelagius, ne damnaretur*, ut S. inquit *Auguſtinus, errores ipſe ſuos damnavit :* Tum *Carthaginenſis* alterius, in quo damnatus eſt ejus hyperaſpiſtes *Cœleſtius.* Cujus acta refricavit Milevitanum illud Provinciæ *Numidiæ*, cujus ad Innocentium *P. I.* Synodica eſt inter Epiſtolas S. *Auguſtini* nonageſima. Neque enim animus eſt dicere, teneri poſſe reliquam Eccleſiam decreto Synodi Provincialis ; Niſi quatenus communis Fidei Traditione aſſeri poſſit. Hac ratione ſi ſe probet, quid eſt, quo minus naſcentem *Hæreſim* opprimat, conſcia ſibi communis Fidei Synodus Provincialis? Itaque *Zoſimi P.* cunctationem, in eodem damnando Cœleſtio, non dicam Provinciæ alicujus Synodum, ſed certum eſt, *Africanæ* Eccleſiæ conſenſum diſcuſſiſſe. Dubium autem non eſt, majoris momenti eſſe Fidei cauſas, quam quicquid eſt, quod ad ſtatuendam Eccleſiæ Diſciplinam definiri Canonibus poſſit. Verum, cum non ſit neceſsarium ad ſalutem ſingulorum, Canonicum Eccleſiæ regimen, quatenus Fideles ſunt, ſed quatenus ad Unitatem Eccleſiæ pertinent ; Unitas autem Eccleſiæ omnium conſenſum, in Eccleſiaſticæ Communionis Leges requirat ; Propterea abſonum fuerit, præire majoribus minores Eccleſiæ partes in Legibus ferendis, quas eis, in opprimendis

primendis *Hæreſibus* præire, nihil vetat; Quod in Fide jus omnium par ſit. Sane Canones *Ancyrani*, *Antiocheni*, *Laodiceni*, & reliqui quibus conſtat *Codex* ille, quem univerſæ in Concilio *Chalcedonenſi* Eccleſiæ laudatum & agnitum legimus à Synodis *Aſianæ*, *Ponticæ*, *Orientalis* Diœceſis conſtituti primum videntur; Sed non ea mente, ut reliquam Eccleſiam tenerent. Debetur ſpontaneo Eccleſiarum conſenſui, uſuique ſecuto, quod in Eccleſias περιεχόντως invaluerunt. Nam & in Occidente poſtmodum recepti ſunt; ut ſuo locum dicam; cujus tamen, in eis condendis, auctoritas nulla fuit. De judiciis Eccleſiaſticis, in cauſis propter quas movendi locis ſuis Epiſcopi videri poſſint, non videtur hoc loco dici quicquam poſſe. Videtur enim ea diſputatio ex eis definienda, quibus, majorum Eccleſiæ partium unitas Legibus ſuis, procedente tempore, conſtituta doceri poſſit. Hactenus igitur ſatis ſit, Conciliorum Eccleſiæ univerſum ſtatum ac jus, rationibus Eccleſiæ univerſæ conſtituendæ Apoſtolicis, ex Eccleſiæ uſu originario, fundatum declaraſſe.

De ſexto Canone Niceno.

Canon Sextus *Nicenus veteres* Eccleſiarum *mores* obtinere jubet. Exprimit autem *Eccleſiæ Alexandrinæ* jura in Eccleſias ſibi ſubditas, (Schiſmate tum Meletiano non minus concuſſa, quam *Ariana Hæreſi*; quæ occaſio habetur condendi Canonis) quibus *Antiochenæ* jura comparat; cum exceptione *Jeroſolymitanæ* Eccleſiæ, propter cauſam quam diximus: Tum *Romanæ* jura in *Suburbicarias*; Sic enim tranſtulit Ruffinus. Jam, regiminis forma quam in Imperium a *Conſtantino* introductam diximus, in Præfectorum Prætorio poteſtate juris dicundi, ſupremo loco a Principali, ſita fuit. Nam præfecto Prætorio *Galliarum* ſuberat *Galliarum Vicarius*, qui *Treviris* ſedebat: *Vicarius Hiſpaniarum*, qui, ut videtur, *Tarracone*; *Vicarius Britanniarum*, *qui Eboraci*; Propterea enim Concilio *Arelatenſi* primus ſubſcribit *Eboracenſis*. Præfecto autem Prætorio *Italiæ*, *Vicarius Illyrici*, *Theſſalonicæ*; *Africæ*, *Carthagine*; *Italiæ*, *Mediolani*;

Nam

Nam Præfecto Urbi excipiebantur fines *C. Milliarium* ab Urbe, per quos jus diceret. Monendum hoc loco, ad *Conſtantini* tempora pertinere, quod vernaculo ſcripto, auctore *Zoſimo libro* II. ſuum *Illyrico* Præfectum Prætorio aſſignavit. Nam, poſtquam cæſo Magnentio *Illyricum* cum *Italia* in *Conſtantis* poteſtatem venit, exinde, eidem *PP. Italiæ* paruiſſe *Illyricum* ex *Theodoſiano* Codice conſtare poteſt, & Notitia dignitatum, adjecta ad eum à *Gothofredo*; donec ſub *Theodoſii* M. liberis diviſum eſt *Illyricum* in Orientale & Occidentale; quod paucis poſt annis coaluit, cum *Valent.* III. ducta in uxorem *Theodoſii* minoris filia, *Illyricum quod tueri non poterat ſocero* conceſſiſſet, ut *Caſſiodorus* in Chronico ſcribit. Quod ad ea quæ ſequuntur aſſerenda magnam vim habet. Sed Præfecto Orientis Prætorio, in Ægypto, loco *Vicarii* ſuberat *Alexandriæ præfectus Auguſtalis*; *Comes Orientis, Antiochiæ: Vicarius Ponti Cæſareæ, Vicarius Aſiæ, Epheſi.* Nam *Thraciæ*, *Vicario Præfecti* videntur paruiſſe. Hic, Præfectis Prætorio nihil reſpondere poterat in Eccleſiæ regimine, magis quam Principi; quippe cujus Reſpublica Ariſtocratia erat, non Monarchia; (quod & hactenus rebus ipſis declaratum, & adhuc declarandum reſtat) niſi Chriſtum ad dextram Patris imperantem Eccleſiæ in terris militanti, tanquam inviſibile viſibili corpori caput, adſciſcas. Tum, innovato Imperij regimine, innovatum non fuiſſe ſtatum Eccleſiæ, demonſtrat hic *Canon*, veteres ritus confirmans. Neque enim induci poterat in ſedes Præfectorum Prætorio, Eccleſiarum illi reſpondens eminentia, niſi vetuſtis moribus innovatis. Quare neque innovandum fuiſſe; quod eadem inſtituto divino Eccleſia, à primo ad ſecundum *Chriſti* adventum eſſe debeat; manifeſtum ſit. Vicariorum ſedibus reſpondentia Privilegia Eccleſiarum *Alexandrinæ* & *Antiochenæ*, *Canon* ipſe confirmat, vetuſtatis nomine. *Romanæ* Eccleſiæ, quæ jura affirmet incertum eſt. Sunt enim qui eas ſolas Eccleſias *Romanæ* ſubdunt, quibus *Præfectus Urbi* jus dicebat;

Sed hoc rationem non habet. Cum enim *Canon Alexandrinæ* Diœceſim Ægyptiacam, Orientalem *Antiochenæ* ſubdat, omnes extra centeſimum *lapidem Eccleſias* Romanæ eximere, neque vetuſtus mos patitur, nec ratio communis. Sunt qui *ſuburbicarias* totius Orbis Eccleſias, *Romani* ſcilicet, dici volunt, quod *Roma* Orbis caput eſſet. Alii, qui Occidentis totius Eccleſias *ſuburbicarias* dici velint, quas *R. Sedi* ſubeſſe jus ſit. Quaſi unquam omnibus Orbis *Romani* Urbibus *Roma* jus dixerit; Vel omnibus Occidentis Diœceſibus. Itaque optime ſentire videntur, qui X. Provinciarum *Italiæ* Eccleſias, *Romæ* Vicario ſubditarum, *Romanæ* ſubjiciunt *ſuburbicariarum* nomine; ita ut Mediolanenſi, ſeptem reliquarum *Italiæ* Provinciarum, quæ *Italiæ* Vicario parebant, Eccleſiæ ſubeſſent. Sed hoc ſi obtineat, *Romanæ Eccleſiæ*, ultra *ſuburbicarias* & Diœceſim *Romanum* jus nullum erit. Gravis difficultas fateor; cui tamen cedendum non puto. Nam, qui jura *Alexandrinæ Eccleſiæ* in ſuam Diœceſim, exemplo jurium *Romanæ Eccleſiæ* in *ſuburbicarias* inſtaurat *Canon Nicenus*, non debet videri *Romanæ* ea jura negare, quæ *Alexandrinæ* non vindicat. Tum qui generaliter, antiqua jura affirmat, non negat fuiſſe Romanæ Eccleſiæ alia jura, ultra ea quæ *Alexandrinæ* ſpecialiter inſtaurat. Præterea neque res ipſæ hoc patiuntur, ex *Cypriano*, de *Africanis*, *Gallicanis*, *Hiſpanienſibus Eccleſiis*, eorumque ad *Romanam* reſpectu, relatæ. Preſertim autem quæ de *Montani*, *Novatiani*, *Samoſateni*, *Dionyſii Alexandrini*, Donatiſtarum cauſis, de tempore Paſchatis, de rebaptizandis Hæreticis, dicta ſunt. Neque enim ea, vel ad univerſam Eccleſiam de jure ſpectaſſe, vel ad *Romanam* de facto, primo loco, negari poteſt. Præterea, *Concilium* ſecundum Generale, quid eſt quod Generale fecerit, cui *Occidentis Eccleſiæ* prorſus non interfuerint? Quid, niſi *Synodi Romanæ* ſub Damaſo conſenſus; cui nempe ſuffragatas reliquas *Occidentis Eccleſias*, credendum eſt, licet literis proditum non ſit? Nam ad Synodicam apud *Theodoretum* XC.

Italiæ & *Galliæ* Episcopi suffragia contulerunt. Et *Cornelius* apud *Hieron. in Catal.* Flaviano (puto legendum, Fabio) Antiocheno., *nomine Synodorum Romanæ, Gallicæ, Africanæ* scribit. Itaque ex ratione *S. Hieronymus, Epist.* LXXVII. *Hæreticum ine cum Occidente, Hæreticum cum Ægypto, hoc est,* cum *Damaso Petroque condemnent.* Et tamen idem alio loco, totius se Orbis Epistolis, pro Damaso respondisse. Aliter enim totius Ecclesiæ, aliter Occidentalis Princeps Romana; *Basilij* vocabulo scilicet, qui Romanam τὴν δυτικὴν τοῦ φωτὸν, appellat, *Epist.* X. & *Augustinus adversus Julianum* I. 2. *Puto tibi eam partem Orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus glorioso Martyrio coronare. Cui Ecclesiæ Præsidentem B. Innocentium, si audire voluisses* —. In Concilio *Ephesino* minatur *Joanni* Antiocheno *Cyrillus*, nisi Romanæ in Nestorium Synodo consentiat, Occidenti communicare non posse; Parte I. capite XXI. Synodica *Agathonis* ad Imp. in VI. *Gen.* Synodos *Longobardorum, Sclavorum, Francorum, Gothorum, Britannorum* Romanæ suffragari supponit: Et extat apud *Bedam* Synodica *Theodori* Cantuariensis, quæ Anglicanæ Ecclesiæ consensum in Synodum Romanam *Martini* I. *P.* continet; Hoc est in VI. Synodum. *Joannes* quidam ab *Agathone P.* missus Synodo interfuit, Synodicum retulit, *Eccles. Hist.* IV. 17, 18. Et eodem tempore Romæ præsens *Wilfridus* Eboracensis *Agathonis P.* Synodo eadem de causa coactæ subscribens, *pro omni Aquilonari parte Britanniæ & Hiberniæ insulis, quæ ab Anglorum & Britonum, nec non Scotorum & Pictorum gentibus incoluntur, veram & Catholicam Fidem confessus est, & conscriptione sua corroboravit*; Pro eis, scilicet, respondens, quorum Communione utebatur. *Beda Eccles. Hist.* V. 20. Itaque Romam primi Episcopi Sedem, etsi alio jure erga Patriarchas Orientis, alio erga Diœceses ac Nationes Occidentis, earumque Ecclesias, negari non potest. Etsi quo jure ab initio, tum, quibus modis ac rationibus procedente tempore aucto, liberum eis esse oporteat disquirere,

qui ad ſcientiam veritatis, propter Unitatem Eccleſiæ contendunt. Quod ad nominis uſum attinet, facile eſſet oſtendere, ſedis R. Epiſcopum recte interdum primum V. Patriarcharum recenſeri. Et tamen non eſt mirum ſi rarius ei quam reliquis Patriarchæ nomen tribuatur, cujus Primatum reliquorum Primatibus longe potiorem cenſebant. Neque enim mirum eſt, ſi exortem communis nominis Romanum voluerunt, quod *majores Diœceſos teneret*; quod *Sylveſtro Rom.* Patres Arelatenſes adjudicant, etiam tum, propter rationem quam hic aſſerimus. Nec tamen, eodem jure quo Alexandrinus & Antiochenus erga ſuos, Romanus erga totum Occidentem; Neque enim Epiſcopos eorum conſecrabat, extra Diœceſim Urbicam, (ut per Ægyptum Alexandrinus, per Orientem Antiochenus; Excepto Salaminio, cujus privilegium Epheſino Concilio affirmatum eſt.) In eo enim commune fuiſſe videtur trium Sedium Privilegium, ut omnes totius Diœceſis Epiſcopos ipſi Ordinarent; Hoc eſt, ut ſine ipſorum conſenſu non Ordinarentur. Salvum enim eſſe debebat jus Metropoliticum *Can.* 4. Niceno firmatum, ut neque abſque Metropolitæ conſenſu Ordinarentur. Atqui hoc, ultra Diœceſim Vicario Urbis ſubditam, ne per *Italiam* quidem, extendi poteſt. Itaque non eſt ex *Synodi* VIII. *Act.* X. *cap.* XVII. Canon hic interpretandus; Qui univerſos Metropolitas à Patriarchis *promoveri, ſive per manus impoſitionem, ſive per Pallii dationem* ſupponit. Nam hunc morem *Niceni* Concilii tempore per Occidentem non fuiſſe, certum eſt. Patriarchica autem jura hoc Canone ea tantum affirmari, quæ tum more recepta erant, manifeſtum eſt. Neque ea minus, quæ R. Sedis propria fuerint in Occidentem, quam quæ *Alexandrinæ* & *Antiochenæ* Sedi communia, in ſuas utrique Diœceſes. Itaque non vagatur extra ſenſum Canonis vetus Verſio apud *Juſtellum*, quæ *de Primatu R. Eccleſiæ*, huic Canoni titulum præponit: Tum ſic infit; *Antiqui moris eſt, ut Urbis R. Epiſcopus habeat Principatum, ut ſuburbicaria loca, & omnem Provinciam*

vinciam ſua ſolicitudine gubernet. Nam, ad *omnem Provinciam* in Occidente ſitam hanc ſolicitudinem pertinuiſſe, jam dudum probamus. Quod autem ad Rufini Verſionem pertinet, non videtur hæc ſolicitudo ad univerſum Occidentem *ſuburbicariarum Eccleſiarum* nomine extendi poſſe. Nam prius ſubeſſe rationem oportet, cur *ſuburbicaria* loca dicantur, quam intelligi poſſit *R.* Sedes ſolicitudo hoc nomine ad ea pertinere. Hæc autem ratio non videtur melius intelligi poſſe, quam ſi in regimine civiliſub Vicario Urbis conſtituta dicatur. Sane in reſcripto Valentiniani Valentis & Gratiani, apud Sirmondum in Appendice *Cod. Theod.* quo Urſicinus *ſuburbicariis regionibus* abſtinere jubetur, hanc ſignificationem intelligi ratio jubet; Quod per totam Diœceſim ſolicitare Damaſi Pontificatum poſſet, qui ſe ipſe Pontificem ferret. Itaque Primatus *R.* Sedis ita hoc Canone affirmatus videtur, ut cum veteres mores valere jubet, intelligantur Patriarchæ jura, quibus tum utebatur in Occidentis Diœceſes, non minus quam in reliquam Eccleſiam, *R.* Sedi peculiaria. Nam in *Conc. Chalced. Act.* XVI. *Paſchaſinus* Legatus *R.* Sedis ita legebat; SS. *Patrum* CCCXVIII. Canon ſextus, *Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum*; Secundum titulum *Codicis* quem *Juſtellus* edidit. Et *Gloriosiſſimi Judices* (reſpondentes) *dixerunt, ex Geſtis videri, ante omnia primatum, eximiumque honorem antiquæ Romæ Dei amantiſſimo Archiepiſcopo conſervari.* Neque alius intelligi poteſt Canon, qui vetet ſine *R.* Sede Κανονίζειν τὰς Ἐκκλησίας, quod *Socrates Eccl. Hiſt.* II. 8. affirmat, niſi vel ſcriptus hic ſextus *Nicenus*, vel quod idem eſt, vetuſtus mos quem affirmat. Primatus autem more conſtitutus aliter Occidentem, aliter reliquam Eccleſiam ſpectabat. Sed quod ad *Suburbicariarum* regionum ſignificationem attinet, notandum eſt edictum quod diximus ad Præfectum Urbi, ſimul & ad Vicarium Romæ miſſum eſſe; & ita ad hunc, ut *ſingularum Urbium atque Regionum, quibus temporarie præeſt, primores atque incolas propria ſcriptione convenire jubeatur.* Ad

Præfectum

Præfectum autem Urbi, *ne ad Urbem Romam, vel certe ſuburbicarias regiones pedem inferat.* Quod indicio eſt, non fuiſſe cautum ne ad ſuburbicarias Regiones accederet, priuſquam mandatum eſſet Vicario Urbis, ut per totam Juriſdictionem ſuam hoc curaret. Idem oſtendit *L. unica, ſi per obreptionem Cod. Theod.* à Valentin. Jun. Probo *PP.* inſcripta, quo tempore *Illyricum Africam Italiam* totam *PP. Italiæ* paruiſſe dictum eſt; ſic enim ibi; *Igitur ſinceritos tua idipſum per omnem Italiam, tum etiam per Urbicarias Africanaſque regiones, ac per omne Illyricum, prælata oraculi hujus auctoritate firmabit.* Nam cum ejus tota Jurisdictio *Illyrico, Africa, Italiæ*, Urbiſque Vicariatu continebatur; quale eſt, ut Urbicarias regiones *Italiæ* oppoſitas, Jurisdictionem Præfecti Urbis intelligamus, potius quam Vicarii Romæ, cui Urbica Diœceſis parebat? Denique *Conſtantius A. L. 9. de extraord. muneribus* ad Taurum *PP. Italiæ*; *Non enim per Italiam tantum, ſed etiam per Urbicarias regiones & Siciliam, patrimonialium & emphyteuticorum fundorum vires ſervandas eſſe perſpeximus.* Ubi, quod *Sicilia* ab *Urbicariis* excipitur, cauſam ſuam habet, quam *Notitia Imp.* oſtendit, cum Procuratores per Diœceſes ita diſtinguit; *Rationalis rei privatæ per Italiam: Rationalis rei privatæ per Urbem Romam, & ſuburbicarias regiones, cum parte Fauſtinæ. Rationalis rei privatæ per Siciliam,* (cum Sardinia & Corſica, quæ Vicarianam Urbis Juriſdictionem complebant) *Rationalis rei privatæ per Africam.* Nam quod tres Inſulæ ſuum procuratorem haberent, propterea reliquis Suburbicariis Provinciis opponuntur. Ejuſdem modi rationes alibi occurrunt, cum de quibuſdam, non omnibus ſuburbicariis regionibus ſermo eſt. Itaque cum ex Pontificum *Innocentii* I. *Leonis* I. *Gelaſi* I. *Gregorii* I. aliorum Epiſtolis res explorata ſit, alio jure harum Provinciarum, alio reliquæ Italiæ Eccleſias ad Primatum R. Sedis pertinuiſſe, neceſſe eſt *ſubiurbicarias Eccleſias*, apud *Rufinum*, & in Codice quem laudamus, ex hac ratione inelligendas videri. Ita autem ad eundem Primatum

matum universum Occidentem pertinuisse, ut in universæ Ecclesiæ institutis ; quæ ab initio non Lege scripta, sed more & usu stabant, ut dictum est ; vel conservandis, vel in usum revocandis, in eis ejus primarias partes fuisse dicamus, quatenus ad unitatem totius Occidentis earum definitio necessaria esset. Hæ causæ sunt, quibus & crescere potuit Rom. S. potentia, & crevit. Extant a *Syricio* indubitatæ auctoritas *Rescripta Pontificum, Syricii ad Himerium Tarraconensem & Africanos, Innoc* I. *ad Victricium Rhotomagensem, Exuperium Tolosanum, alios* ; Extant successorum exinde omnium ; Quorum etiam Rescriptorum Capitula in eum *Codicem Canonum* relata sunt, quem *Adrianus* I. *P. ad Carolum M.* misit, cum Epistola, quam apud Sirmondum in Conciliis *Galliæ* legimus. Putant autem merito viri docti eundem esse, qui *Moguntiæ* MDXXV. excusus, *Parisiis* MDCIX. recusus legitur, *Codicis Canonum Ecclesiæ Rom.* nomine ; Additis scilicet, ad eum Canonum *Codicem*, quem *Dionysius* Exiguus, ex eo quem diximus *Codice* Canonum Ecclesiæ universæ conflavit, tum Apostolorum Canonibus I. *Sardicensibus*, & *Africanis* ; (quos *Carthaginensis* Synodi nomine *Græci* appellarunt, postquam ab eis etiam, in Synodo *Trullana* in auctoritatem recepti sunt) tum *Pontificalium Rescriptorum Capitulis*, ab ipso *Dionysio*, *ad Gelasium P. I.* adjectis ; quibus accesserunt postmodum, quæ a secutis *ad Gregorium* usque *Juniorem PP.* decreta, in ejus *Codicis* calce leguntur. Hæc igitur, cum in Legum auctoritatem universi Occidentis consensu recepta sint, videntur supremum jus *R.* Sedi in Occidentis Ecclesias asserere, a quibus in auctoritatem recepta sunt. Quis enim supremum jus a jure Legis ferendæ avellat ? Tum rescripta *Impp.* quibus respondebant relationibus, consultationibusque, quos ad eos referebant Provinciarum Præsides, supremum eis jus asserunt. Sed Pontificum decreta, cum ea definiunt, quæ ab initio moribus recepta, nisi minutius definiantur, laboret Unitas, nonnisi consensu recepta Canonicum jus faciebant.

Ad

Unde Profecta, decretorum Papalium auctoritas, quantum valeat.

Ad *Nicenum* enim Canonem referenda est, & moris vetustatem, tota hæc *R.* Sedis auctoritas. Neque enim dubium est, vel *Ephesinæ* vel *Carthaginiensis*, vel aliarum Ecclesiarum Principum ac Matricum; ex quibus in Provinciarum Principes inferiores Ecclesias, propagatus est ab initio, totius Ecclesiæ instituto Christianismus; jura quædam fuisse in sibi subditas, ad continendam Ecclesiæ unitatem spectantia, quæ Canon *Nicenus* affirmat. *Italiæ autem, Galliæ, Hispaniæ, Africæ, Siciliæ, & interjacentium Insularum Ecclesias, auctoritate Romanæ primum institutas, Innoc.* I. *Ordinem ejus sequi debere* affirmat, *Epist. ad Decentium.* Consentiunt ei de *Africa Tertul. de Præscript. cap.* XXXVI. & S. *Gregorius libro* VII. *Ind.* I. *Epist.* XXXII. Nequé aliud esse *Cypriano* puto, quod *Sacerdotalem unitatem* ab Ecclesia Rom. ortam affirmat; Nimirum per *Africam.* De *Gallia*, habemus eruditissimam Archiepiscopi Parisiensis ad *H. Valesium*, initio nuper a se editi Eusebii Epistolam. Ex *Gallia* autem propagatum in *Hispaniam* Christianismum, ne ipsis quidem negari video; Quod & de *Britannia* nostra eo probabilius affirmatur, quod & incolæ ejus, ab initio, non aliunde veniisse videri possunt. Neque alia est ratio, Originum Christianismi nostri a fabulis vindicandarum. Hæc igitur, juris Ecclesiastici per Occidentem constituendi ratio, caput Ecclesiarum Occidentis *R.* Sedem facit; sed jure Canonico, non arbitrario. Sane ad Imperii *R.* Principem referri solebat, a Provinciarum Præfectis, & Legis vim habere quod ille rescriberet. Sed hoc, ubi unius hominis arbitrii omnia erant. Aliam Ecclesiastici regiminis formam Conciliaostendunt, unde Ecclesiæ Canones profecti sunt. Cum enim a Domino Fidem, Baptismum, Eucharistiam, Ecclesiæ Claves; ab Apostolis leges, moribus Fidelium inserendas, summatim traditas acceperint Ecclesiæ; necesse est antiquiorem, non solum Fidei, sed Apostolicæ Traditionis auctoritatem esse, quam Ecclesiæ superioris. Est igitur ejus Fidei, quam universæ Ecclesiæ Apostolicæ institutionis nomine

debent

debent ſingulæ, ne quid recipiant, niſi quod ad perficienda earum inſtituta pertineat. Itaque à ſuperioris arbitrio, niſi hac Lege, pendere non poſſunt. Verum, cum quæ omnium ſunt non niſi omnium conſenſu valeant, quid eſt quod valere poſſit, niſi prima Sede præeunte? Itaque neceſſe erat, ad primam Sedem referri de iis, quæ vel cognitu, vel obſervatu difficilia exiſtebant; Ut ſcirent omnes, ſubalternis Sedibus immorigeri, damnatum iri a Prima, ſi qui ſe ad eam reciperent. Itaque non eſt mirum, in primis quæ extant *Syricii P.* capitulis, *cap.* XV. ſic legi; *Sciturі poſt hac Provinciarum omnium ſummi Antiſtites, quod ſi ultra ad ſacros Ordines quemquam de talibus crediderint aſſumendum, & de ſuo, & de eorum ſtatu, quos contra Canones, & interdicta noſtra provexerint, congruam ab Apoſtolica Sede promendam eſſe ſententiam.* Nam & Canonum auctoritatem, (etſi maximam partem, in moribus utentium poſitam) interdictis ſuis præmittit: Et ab eadem pendebat Epiſcoporum ſtatus; Quamvis non agnoſcente eos prima Sede, firmus non eſſet. Itaque, a Communione primæ Sedis, omnium Eccleſiæ Ordinum ſtatus pendebat; Sed quem, niſi reliquis conſentientibus, labefactare ſola non poſſet. Longe plurimi erat auctoritas Primæ, ad conſenſum totius; Si Canonum ratio conſenſui obſtaret, nihili. Itaque in Canonibus exquendis, inque vim & uſum deducendis, ita erat hæc ſita auctoritas, ut ad novos condendos; id eſt, ad ea definienda, quæ nec uſu nec ſcripto definita erant, nihil ſola valeat. Neque mirum eſt ita eam præire, ut ſubeſſe potior ratio poſſet, cur repudiaretur. Itaque reſcripto *Nicolai* I., quo ratas Chorepiſcoporum Ordinationes fecit, ut ſupra dictum eſt, contradixit Synodus Metenſis anno 889; Ne quis de anterioris temporis uſu dubitet. Neque dubium eſt, reſcripſiſſe conſultis Epiſcoporum antiquiores Syricio Pontifices; In quo ſe Damaſo, ejus deceſſori, miniſtraſſe ſcribit S. *Hieronymus.* Sed aucta Fide, difficiliorem factam Diſciplinæ Eccleſiaſticæ obſervationem; vel fortaſſe, minuti-

oribus exiſtentibus quæſtionibus obſcuriorem, neceſſe eſt. Quare, nec ſtabilem dubiorum definitionem eſſe poſſe, niſi ſcirent immorigeri, nullum ſibi ad primam Sedem receptum patere. Cum enim vis omnis Eccleſiaſtici regiminis in Excommunicationem deſinat; ita demum firma eſt Excommunicatio, ſi ad reliquas Eccleſias Excommunicato acceſſus non ſit; Ita non erit ad eas, ſi neque ad Primam. Neque putandum eſt illa ſola a Prima Sede reſcripta manaſſe, a *Syricio* ad *Dionyſium* Exiguum, quæ ipſe *qua valuit cura diligentiaque collegit, & in quendam redigens ordinem titulis diſtinxit compoſitis*; ut in *Præfatione* ſcribit. Non eſt obſcura *R.* Sedis cautio, ex verbis Vigilii *P.* quæ *Facundus libro adverſus Mocianum* refert; *Quid apud nos reſervamus iſta contraria Synodo Chalcedonenſi reſponſa, ut inventa quandoque in Eccleſiæ R. ſcrinio, a nobis approbata credantur?* Ne mirandum ſit, non occurriſſe *Dionyſio*, quæ utentium moribus non valebant. Itaque Primatus *R.* Sedis Canonici, non arbitrarii, ſatis eſt clarum, a Reſcriptorum Pontificiorum in Occidente uſu & auctoritate, argumentum.

CAP.

CAP. XXIII.

Canones Concilii Sardicenſis per Orientem non valuiſſe. Qui de appellationibus Epiſcoporum damnatorum ad R. Sedem, ab Afris *recuſati, ab* Italis *&* Gallis *quomodo recepti. De obſequio erga Sedem R.* Hiſpanicarum *Eccleſiarum,* Britannicarumque.

Concilij Sardicenſis cauſa.

A Concilio *Niceno*, cum *Synodus Antiochena* in Encæniis Symbolo Fidei *Niceno* aliud ſuum ſubſtituiſſet, *Athanaſio* ſucceſſorem dediſſet, nuntio ad Julium Romanum, ad quem ſe *Athanaſius* receperat, miſſo, ejus judicium poſtularunt; in *Synodo* ſua ſcilicet. Culpat enim eos, quod *Synodo* non interfuerint, quam ipſorum Legati, quod *Athanaſio* reſpondere non poſſent, poſtulaverant. Et recte omnino tum Julius ipſe queritur, in *Synodica* apud *Athanaſium Apol.* II., de ſtatu Eccleſiæ *Alexandrinæ*, deque *Athanaſio*, inconſulta Sede *R.* ſtatutum eſſe, quod ad Fidem ea res communem magnopere pertinueret; Tum *Socrates* II. 8. violatum eo facto Canonem Eccleſiaſticum ἐπιφωνέω. Neque recte *R.* Sedi objiciebant damnatum olim ab Orientali *Synodo R.* Sedis cauſa *Novatianum*; Quaſi Fidei *Nicenæ* derogare deberet ipſa, ut par pari referret, Cæterum recte etiam *Synodus* Orientalis apud *Sozomenum* III. 7. *Athanaſium* & *Marcellum Ancyranum* in communionem a *Synodo* Romana receptos, adverſus ſuum decretum queritur; Quod in eo præjudicaretur cauſa ad totam ſpectans Eccleſiam. A *Marcello* enim obreptum *Synodo* res ipſa docuit, cum eum Catholicum non eſſe conſtitit. Itaque verum eſt quod affirmant apud *Socratem* II. 15. μὴ δεῖν Κανονίζεσθαι ἀπ' αὐτῶν. Quod non minus reliquam Eccleſiam quam alterutros res ſpectaret. Hæc eſt cauſa convocatæ Synodi Sardicenſis; Nulla illa quidem, ſi infinita Papæ poteſtas, valida, ſi Canonica. Hic

eſt Concilii Sardicenſis ſtatus & cauſa. Cùm Synodus *Antiochena* in *Encæniis Nicenæ* Fidei, ſubrogato novo Symbolo, derogaſſet, *Athanaſio* ſucceſſorem dediſſet, cum ab *Arianis* inſuper gravia paſſi eſsent Catholici; Poſtulante Conſtante, (qui tum, occiſo fratre Conſtantino, Occidentem tenebat) annuente Conſtantio, qui Orientem, convenit Synodus Sardicam in finibus utriuſque. Ibi Orientales, qui retractari decreta *Antiochiæ* nolebant, cum ſe Philippopolim ſubduxiſsent, (in Oriente ſitam, etſi propinquam) Synodum egerunt nomine Sardicenſis; quaſi vitio haberetur, quæ Sardicæ eo nomine agebatur. Conditi tamen Canones, inter quos numerantur, qui, abdicatis *Synodi* judicio Epiſcopis, appellationem ad Sedem *R.* concedunt. De his adeo ſunt extremæ ſententiæ, ut quibuſdam doctis ſuppoſititii videantur. Neque enim cum rebus in Eccleſia geſtis ſtare poſse. Sed quis credat, quos agnoverit Juſtinianus, quos Juſtiniani tempore, *Dionyſius* Exiguus in eum *Codicem* retulerit, quo receptos tum Eccleſiæ Canones *Latinæ* complectebatur; quos poſteritas omnis Sardicenſi *Synodi* tribuerit, eos poſſe toti Eccleſiæ impoſitos, hodierna antiquitatis Eccleſiaſticæ cognitione deprehendi? Quis non credat abrogare ſibi eos fidem, in novis aſſerendis ſententiis, qui tam aliena a fide ſibi credi poſtulent? Nec tamen verum erit, quod ab altero extremo, per totum Occidentem, vel quod majus eſt, per totum Orbem Chriſtianum, abdicatis Epiſcopis, jus datum appellandi Sedem *R.* contenditur? Quæ hoc jus per *Illyricum*, (ut tum, ab Iſtro & *Norico Achaiam* aduſque, & Cretam, & *Cycladas* Inſulas, cenſebatur *Illyricum*) hinc obtinuiſse demonſtrent, infinita extant indicia in Eccleſiæ monumentis. Qui *Pontt. RR. Innocentii* I. *Leonis* I. *Gelaſii*, *Hormiſdæ*, *Gregorii M.* decretales Epiſtolas legerit, nunquam hoc in dubium vocabit. Edita ſunt ex *Biblioth. Vaticana*, ab obitu *Lucæ Hoſtenii*, collecta nuper ab eo quædam, quæ idem apertum faciunt. *Leonis* I. ad *Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſt.* LV. præter cæteras memorabilis, quæ *Theſſalonicenſem*

nicensem Episcopum, supremæ Sedis *Illyrici*, *R.* Sedis ab *antiquis temporibus Vicarium* asserit. Cum Fides non Roma *Illyricum* venerit, quæ per *Illyricum* Romam transitum fecit; non potest ea reddi ratio, cur *Illyricianæ* Ecclesiæ Romanam respexerint, quam de reliquarum Occidentis diœcesium Ecclesiis reddidimus. Neque ullum extat indicium hujus respectus, Sardicensis Concilii temporibus antiquius. Prætorio Orientis subesse jussum est *Illyricum* a Constantino, teste *Zosimo libro* II. Postquam *Illyricum* cum reliquo Occidente obtinuit Constans, ex eo tempore *Illyricum* Occidenti accenseri solitum, in Ecclesiasticis quidem, aperta res est. Extat apud *Holstenium* Synodus *Romana* sub *Bonifacio* II., in qua, studente *Epiphanio* Constantinopolitano de Larissensis Thessaliæ Provinciæ Metropolitæ Ordinatione cognitionem ad se vocare, proferuntur Damasi, Syricii, *Innocentij* I., *Bonifacij* I. Cœlestini, Urbis Episcoporum ad *Ascholium*, *Anysium*, *Rufum*, Episcopos *Thessalonicenses* literæ, quibus eis causarum per Illyricum existentium curam, *datam à Domino & sacris Canonibus* Sedi Apostolicæ, *specialiter per Illyricum*, ipsis commendant. Tum rescriptum ad Honorium *Theodosii*, subjectum *Bonifacij* I. literis ad Episcopos Illyricianos, quo privilegia Ecclesiæ Urbis à veteribus constituta affirmat. Interea loci, cum nihil fuisse constet Damasi Pontificatu antiquius, quo hoc privilegium affirmaretur, quis dubitet, initium ejus Sardicensibus Canonibus antiquius non fuisse? Illyricum autem quid intelligeret, *Innocentij* ad *Rufum* Epistola definit; Quæ cum Achaiæ, Macedoniæ, Daciæ Provincias enumerat, satis ostendit, excipi à se Illyricum Occidentale, quod ab obitu Patris *Honorio* cesserat, cum Orientalis Illyrici Provincias Arcadius occuparet; Qua de re vide *Petrum* de *Marca*, de Primatibus 36. Nam quod Provinciarum Occidentalium potiori parte cessit *Theodosio* juniori *Valentinianus* tertius, cum ejus filiam in uxorem acciperet; Quod *Cassiodorus* Variarum XI. 1. commemorat; sedecim post annis factum non diu obtinuit.

obtinuit. *Postea* enim, cum *Attilanis temporibus* (verba sunt *Justiniani Nov.* XI.) *eisdem locis devastatis*, *Appennius Pr. Præt. de Sirmitana civitate in Thessalonicam profugus venerat*; *tunc & ipsam Præfecturam sacerdotalis honor secutus est*; *Et Thessalonicensis Episcopus non sua auctoritate*, *sed sub umbra Præfecturæ meruit aliquam auctoritatem.* Quod ita verum est, si intelligatur de auctoritate in Ecclesias earum Provinciarum, quas *Theodosio* cessit *Valent.* III., de reliquo Illyrico si intelligi voluerit *Tribonianus*, rerum fidei repugnat, dum Legis instituto servit. Nam & *Constantius* recepto Occidente Illyricum Occidenti adjectum voluit in Ecclesiasticis, cum *Ariminum* Synodum Occidentis, (quo convenisse Illyricianos constat) Seleuciam, Orientis, coire jussit: Et sub *Theodosio* majori Synodus Capuana (cui interfuerunt Orientales, quia de instauranda Ecclesiæ Antiochenæ pace agebatur.) de Bonosiacis, Photinianorum per Illyricum reliquiis statuisse videtur, propter secutam statim Arelatensem II., cujus Canone XVII., de iis non rebaptizandis, constitutum diximus. Sane Syricius P. (cujus esse Epistolam quæ inter *Ambrosianas* LXXIX. legitur, non dubitatur) *Anysio* Thessalonicensi respondet, non esse suum de Bonoso judicium, quod Capuensis Synodus *finitimis Episcopis cum Thessalonicensi* delegaverat. Denique sub *Gratiano*, Synodus Aquileiensis, S. *Ambrosio* præsidente, Palladium Episcopum Illyricianum damnavit, non sine Orientis Episcopis damnandum se frustra contendentem. Generalis igitur Concilij jus ex convocatione fuisse Sardicensi, Orientis cum Occidente conventus demonstrat. Quæsitæ solvendæ ejus auctoritatis causæ, pacis respectu valuerunt. Irrita esse acta debuerant discedentium, si jus merum obtinuisset. Canones tamen Concilij in Encæniis, ab eis factos, in Codicem totius Ecclesiæ receptos videmus. Usus valuit unitatis suffragio. Interea loci, quare Thessalonica Romam, potius quam Roma Thessalonicam institutæ appellationes, nisi Originaria Rom. Ecclesiæ magnitudo & eminentia obstitisset?

stitisset? Et tamen non contenditur, propagatum *Roma* in Illyricum Christianismum, ut de reliquis Occidentis Diœcesibus. Quod Occidentis pars esset Illyricum, idcirco Canonibus Sardicensibus propagata est Rom. Ecclesiæ in Illyricum auctoritas; fortasse major, quam in reliquas. Nimirum ad sedem R. spectare appellationes Ecclesiarum Illyrici, rerum Constantis interest, qui Illyricum Occidenti adjecit, ut dictum est. Itaque judicatus est *Palladius a S. Ambrosio, in Synodo Aquileiensi, Gratiano Aug.* auctore coacta; Scilicet, qui ad Occidentis Ecclesiam pertineret. Non tamen recepti sunt in Codicem Ecclesiæ Canones *Sardicenses*, nisi multis post annis. Synodus enim Orientalis *Sardicensis Orientem ab Occidente judicari* inauditum esse contendunt. Recte quidem; Sed utroque in Synodum coacto, totum ab utroque judicatur: Et penes illos causa est Schismatis, qui discedebant ne judicarentur. Idem scribit *Constantius ad Synodum Ariminensem*; Nimirum quia *Seleuciensem* Synodum, pro Oriente, *Ariminensem* pro Occidente ipse jusserat. Utrumque apud *Hilarium in Fragmentis*. Sed *Constantius* voluit *Seleuciensem* cum *Ariminensi* pro Concilio *Niceno* obtinere; Quod &, quantum fieri potuit; id est, facto & vi, non jure obtinuit. Hæc ut regularem *Papæ* potestatem astruunt, ita infinitam eo destruunt, quod ejus in *Illyricum* auctoritatem ad *Sardicensem* Synodum referunt. Itaque eam non agnoscit *Palladius in Concilio Aquileiensi*, cum se absentibus Orientalibus judicandum negat. Sed ea de re, satis est huic loco, *Palladium*, qui Occidentalis Synodi judicium recusare non potuit, quasi ipse *Illyricianus* ad Occidentem non pertineret; Ideo recusare potuisse, quod causa ad Fidem; hoc est, ad totam Ecclesiam pertineret. Valuisset enim exceptio, nisi *Nicenum* decretum validum præcessisset. Inde respondente *Ambrosio*, Orientis Synodum in Oriente, Occidentis in Occidente, jure de *Palladio* judicare; judicaturam de se Synodum, de facto quidem ipsi expectandum erat,

erat, de jure autem, propter validum decretum *Nicenum*. A *Syricio* extant reſcripta Pontificum, ex quibus, meliorem fuiſſe R. Sedis in *Illyricum*, quam in reliquas Occidentis Diœceſes auctoritatem, quæ ſtatim ſequuntur oſtendunt. Quin, admodum credibile videri fateor, Canones *Sardicenſes* nunquam eo conſilio conditos fuiſſe, ut totum Occidentem tenerent, ſed ſolum *Illyricum*: Ejus ſolius cauſa conditos, in quo Concilium habitum eſt. Nimirum ita viſum eſt; Hac ratione, *Illyricum* in eandem cum reliquis regiminis formam cogi poſſe.

Canones Sardicenſes *in Oriente non obtinuiſſe ab initio.*

Sed ſi *Sardicenſibus* Canonibus, pendere juſſæ ſunt a Sede R. Illyrici Eccleſiæ, num propterea putandum erit, in omnibus Epiſcoporum abdicandorum cauſis, appellationem ad eam Sedem iis conſtitutam? Reclamat Codex Canonum Eccleſiæ univerſæ, quem *Dionyſius* Exiguus, Præf. ad Codicem de quo dixi, Latinum, ſic deſcribit; *Regulas Nicenæ Synodi, & deinceps omnium Conciliorum, ſive quæ ante eam, ſive quæ poſtmodum facta ſunt, uſque ad Synodum centum quinquaginta Pontificum, qui apud Conſtantinopolim convenerunt, ſub ordine numerorum, id eſt, a primo capite uſque ad centeſimum ſexageſimum quintum, ſicut habentur in Græca auctoritate digeſſimus.* Nam cum Synodus Chalcedonenſis, *Act.* IV. & XI. Antiochenos Canones III. IV. XV. XVI. Codicis ex quo ipſa jus dicit LXXXIII. LXXXIV. XCV. & XCVI. numeret; cum ultimum Conſtantinopolitanum, centeſimum ſexageſimum quintum Dionyſius; manifeſtum eſt, Sardicenſibus locum in eis non fuiſſe, ex quibus Synodus Generalis jus dicebat. Itaque ſequitur apud *Dionyſium*; *Tum, ſancta Chalcedonenſis Concilij decreta ſubeuntes, in his Græcorum Canonum finem eſſe declaramus. Ne quid præterea notitiæ veſtræ credar velle ſubtrahere, ſtatuta quoque Sardicenſis Concilii atque Africani, quæ Latine ſunt edita, ſuis a nobis numeris cernuntur eſſe diſtincta.* Igitur cum *Nov.* CXXXI. Juſtinianus quatuor Synodorum Generalium Canones, & ab eis confirmatos, Τάξιν νόμιμον ἐπέχειν jubet, id eſt, *legum vim habere*; eoſdem

hos

hos intelligit, quos etiam *Chalced. Can.* I. complexus fuerat, & agnoverat. Præterea *Adrianus P.* I. cum ad *Carolum M.* Epitomen Canonum mittit, quæ in Conciliorum farragine legitur, *Photius* etiam P. *Constantinopolitanus* in *Epist.* ad *Nic. P.* I. *Sardicenses a Græcis non recipi*, uterque testis est. Neque valet quod contra disputat *Nicolaus*; *Quomodo non sunt penes vos Canones Sardicenses, quando inter L. titulos, quibus Concordia Canonum apud vos texitur, ipsi quoque reperiuntur?* Est enim hæc ea Canonum Concordia, à *Joanne Scholastico* Ecclesiæ Antiochenæ Presbytero, qui post à *Justiniano Aug. Eutychio* suffectus est *P. Constantinopolitanus*; privato consilio in *L.* titulos digesta, quam nunc *Chr. Justelli* beneficio legimus. Itaque quod intexti sunt *Sardicenses*, auctoritatem eis apud Græcos nullam asserit. Neque valet quod à *Trullanis PP.* recepti sunt, *Can.* I. saltem pro eis qui *Trullanos* Canones non recipiunt; hoc est pro Romana Sede. Est enim putandum, idcirco receptos, ut ad recipiendos *Trullanos R.* Sedes alliceretur; Cui nihil in votis prius esse debebat, quam ut Illyriciana Jurisdictio litem nullam pateretur. Nam cum *Theodosius* minor, filia *Valentin.* III. *Aug.* nuptum data, Illyricum Orienti postlimino junxerat, ne ad *Constantinopolitanæ* Sedis jurisdictionem Illyricum propter viciniam revocaretur, semper *R.* Sedi metuendum fuisse res ipsa docet. Sed *Sardicenses* Canones a *Trullanis* in eam auctoritatem receptos, quam *R.* Sedes velit, quæ *Trullanos* repudiat, illud ut absurdum sit; Ita satis ostendit, eam *Sardicensibus* auctoritatem *Trullanis* datam intelligi, quam in Illyricum exerceri tum a *R.* Sede palam est; non quam in universam Ecclesiam advocati ejus nunc ipsi deberi contendunt. Neque adversus hæc quicquam valent, quæ ad obscurandam perspicuam veritatem adducta sunt. Abrogant sibi fidem scilicet, qui a Synodo Generali agnosci eum potuisse Codicem *Canonum* autumant, qui revera vim, nisi usu nactus non esset. Nec valet, quod *Arianos* fuisse qui Antiochenam Synodum habue-

runt, vel omnes, vel quoſdam, vere dictum eſt pro *S. Joanne Chryſoſtomo*, non minus quam pro *S. Athanaſio*; qui ex *Canone* ab eis condito damnatus eſt, quod damnatus a Synodo Tyrenſi, miniſterium, Synodi nullius auctoritate reſtitutus, ſibi uſurpaverit; Quo eodem damnatus eſt & *Chryſoſtomus*. Neque enim ſatis eſt cauſari hæc, vel ſcriptores vitæ *Chryſoſtomi*, vel *Innocentium* I. *P.* in literis quas refert *Sozomenus* VIII. 26. quos non mirum eſt, in ejuſmodi ſcriptis, invidioſa jactare, quæ cauſam continebant non premere. Neque enim vel *S. Athanaſius* vel *S. Chryſoſtomus* hoc *Canone* damnari recuſaſſet, ſi jure damnati miniſterium ſuum attrectaſſent; Quippe qui inter Apoſtolicos cenſetur XXIX. Sed ut *S. Athanaſio*, injuria damnato a *Tyrenſi Concilio*, fraudi eſſe non debere contenderet *S. Chryſoſtomus*, quod ſuum miniſterium, contra ſententiam jure irritam uſurpaſſet; ita neque ſibi, quod, propter irritam *Concilij* qua damnatus eſt ſententiam, miniſterio ſuo non abſtinuiſſet. Certe hoc habet *Canon* Apoſtolorum XXIX. *Si quis Epiſcopus aut Presbyter aut Diaconus, depoſitus juſte ſuper certis criminibus, auſus fuerit attrectare miniſterium ſibi dudum commiſſum; hic ab Eccleſia penitus abſcindatur.* Itaque, quod ab *Arianis* latum *Innocentius P. I.*, & pro *Chryſoſtomo* alij cauſantur, non hoc valet, quaſi Eccleſiaſticum non ſit, quod *Antioch. Can.* IV. conſtitutum eſt; Sed quod ab *Arianis* adverſus *Athanaſium* locum habere juſſus eſt, cum tamen re ipſa, irrita eſſet *Concilij Tyrenſis* ſententia. Neque mirum eſt, a *Concilio*, non quidem *Ariano*, ſed cui partim *Arianorum* admiſtum erat, relatum in *Canonem* Apoſtolicum morem, locum inter Eccleſiæ *Canones* habuiſſe. Equidem recte conjicere viri docti videntur, *Canones* Apoſtolicos, qui dicuntur, in Diœceſi Orientis primum ſcriptos fuiſſe; ut dictum eſt. Nam per Ponticum etiam receptos, non eſt mirum; cujus cum Orientali conſpirationem, in *S. Cypriani* rebus notavimus. Tum, quod de Hæreticorum Baptiſmate ſtatuit XLVI^us, ad *S. Baſilij* quam *S.*

Auguſtini

Augustini rationes propius accedit. Itaque quid prohibet, receptiorem *Chrysostomi* tempore *Canonem*, & adversus eum urgeri, nec adversus eum valere ; Non satis, scilicet, per Ecclesiam adhuc receptum ?

Nullam esse, proprii nominis appellationem, ad Sedem R.

Sane non est proprii nominis appellatio ad *R. Sedem*, a Synodalibus Illyrici judiciis, Canonibus Sardicensibus constituta. Neque enim aliud volunt, quam ; *arbitrij esse Papæ, num instaurari velit judicium depositi necne* ; *Sive missis ase Legatis, sive a solis Provincialibus.* Multo minus, proprii nominis appellationes ad *R.* Sedem censendæ sunt, quæ in Episcoporum causis, ejusmodi fiunt, quæ ad totam Ecclesiam pertinent ; sive quod ad Fidem pertinent, (quas, sive Clericorum sint sive Laicorum, necesse est totius Ecclesiæ interesse, non minus quam si Episcoporum essent) sive quod ad unitatem Ecclesiæ. Itaque neque dici potest instauratum Sedi *R.*, Canonibus Sardicensibus, originarium in totam Ecclesiam jus ; ut ab Episcopis omnibus appellari possit. Appellavit eam *Athanasius, Cæcilianus, Theodoretus, Flavianus*, alii, sive Episcopi sive Presbyteri ; quod adversus ejus consensum, lata, in causa, quæ totius Ecclesiæ interfit, sententia valere non possit. Hoc ipsa contendit adversus Antiochenos *PP.*, quod historicus *Socrates* Ἀπηφωγεῖ· Nimirum, citra ejus sententiam ὃ κανονιςέον ἐν τᾶς ἐκκλησίας. Sed & hoc contendunt Antiocheni adversus ipsam. Utrique recte ; Quod in re totam Ecclesiam spectante, qualis erat Nicena Fides, & *Athanasii* jus in Ecclesiam *Alexandrinam*, non posset valere partis sententia, sive consensu residuæ. Si solius *R.* Sedis sententia terminari potuisset causa *Cæciliani*, insanire oportuit *Constantinum*, qui Arelatensem Synodum coire jussit post eam ; Insanire *Constantium* & *Constantem*, qui Sardicensem, ad terminandam causam, quam *R.* Sedes pro suo jure definiverat. Idem de *Flaviani* & *Theodoreti* causis dici potest. Itaque non sunt hæ proprie appellationes, quæ ab eo qui appellatur solo judicari non possunt ; cujusmodi sunt quo-

dammodo quæ ex Canonibus Sardicenſibus à *R.* Sede judicantur. Hoc tantum valebant, ut Sede *R.* appellanda, ad judicium perveniretur, cujus eſſet legitimum, juſtumque de tanta cauſa cognoſcendi jus ; Nimirum Synodi, ejus in Eccleſiam auctoritatis, ut ejus ſententia terminari poſſent. Itaque non eſt diffitendum, Canones iſtos Sardicenſes eſſe XV. *Antiocheno* ὑπεναντίους ; Qui ſcilicet, à judicibus a Metropolitano datis appellationi locum non relinquit. Nec tamen fatendum, tollendo Canoni *Antiocheno* latum Sardicenſem ; etſi fatente Balſamone. Nam quanto melius eſt dicere, ſatis habere *Antiochenum* Canonem XII. ſi locus ſit appellationi ad Diœceſis Synodum in Oriente; Sardicenſes in Occidente, *R.* Sedem adiri velle, ut inſtauretur etiam Synodi *Illyricianæ* judicium ? Itaque non habebant vim in Oriente Canones Sardicenſes, ubi valuiſſe *Antiochenos* certa res eſt.

De Fide Synodicæ Carthaginenſis, *Anni* 419.

Nunc videndum, quam vim per *Illyricum* habuiſſe Canones Sardicenſes dictum eſt, num eandem per reliquum Occidentem habuerunt ; Videndum autem, ex illuſtri cauſa appellationum *Africanarum*. *Apiarius*, Presbyter Eccleſiæ *Siccenſis*, damnatus a Synodo *Numidiæ*, appellata Sede *R.*, cum legatis remiſſus eſt, quibus mandatum, ut Canonibus *Nicenis* locum eſſe per *Africam*, poſtularent ; Eis cautum eſſe, ut damnato Epiſcopo, *R.* Sedem, Presbytero, vicinæ Provinciæ Primatem & Epiſcopos appellandi jus eſſet ; Cum *Africanus* Canon ſolam Provinciæ Synodum appellari juberet. Hic *Africani PP.*, cum hos Canones pro *Nicenis* non agnoſcerent, legaturos ſe, & legari petunt a Sede *R.* ad Sedes *Conſtantinopolitanam* & *Alexandrinam*, qui vera exemplaria *Nicenorum* Canonum afferrent ; Interea ſtare eis parati, quos Sedes *R.* pro *Nicenis* aſſerebat. Itaque *Apiarium* ea Lege Presbyterio reddunt, ut ubicunque poſſit, in alia quam *Siccenſi* Eccleſia miniſtret ; Qui a *Tabracenis* receptus eſt. Hæc *Synodica Carthaginienſis ad Bonifacium P. I. III. Kal. Jun. poſt Conſ. Honorii XII. & Theod. VIII.* Cum

obiiſſet

obiisset *Zosimus*, a quo missa fuerat legatio dicta. Jam, in Synodo sequentis anni, decretum contra *Pelagianos*, summo consensu Sedis *R.* cum *PP. Africanis*, recte colligitur; Ex Fide scilicet Codicis *Africani*, qui hujus Synodi Canones XIX. continet. Male autem inde; fictitium esse, quicquid de appellationibus Episcoporum in præfatione, & in Synodica posterioris Synodi, cum Legatis a *Zosimo* missis gestum narratur. Nam de Cœlestio Presbytero respondendum est, *Zosimum P.* a *Carthaginensis* Synodi, quo damnatus est, judicio appellante; Non esse mirum, tum, de inhibendis Presbyterorum & inferiorum Clericorum appellationibus transmarinis actum fuisse in Synodis *Africanis*, cum *Pelagii* & Cœlestii causæ, ad Fidem (hoc est, ad Ecclesiam totam) pertinentes, ad Sedem *R.* sponte Ecclesiæ *Africanæ* referebantur. Hoc jus, non *Nicenis* Canonibus, sed ipsi Ecclesiæ constitutioni ascribendum est; Quæ una esse non possit, nisi majorum Sedium auctoritate, consensum totius, in eam Fidem easque Leges assequi possit, quibus unitatem contineri oportet. Quod si Presbyterorum, & inferiorum Clericorum *Africanorum* causæ ita terminatæ fuissent, si Episcoporum ipsorum, ut appellationi transmarinæ locus non esset, quis dicat periturum aliquid unitati Ecclesiæ, vel Fidei communi fuisse? Tum quis neget, de jure Ecclesiastico dissidere potuisse eos, quorum summus erat de Fide consensus? Merito *Petrus* de *Marca* 5 de Concordia II. 6. honorem habitum Legato *Zosimi Faustino* censet, ut gerendis rebus sibi mandatis interesset, ut Can. IV. proponeret, ut proximo a Primatibus Provinciarum loco tum sederet, tum censeret; Quorum ei nihil, vel *Zosimi* mandato, vel Ecclesiæ jure, utpote Episcopo ὑφ' ἑαυτῷ, debebatur. Nam & hæc eorum erant, quibus constitutum esset, de jure suo ita contendere, ne simultatis causa repugnare Superiori viderentur. Videntur igitur *PP. Africani* in hac Synodo, Codicem illum quem legimus *Africanorum* Canonum meditati, quem posteriori aliqua Synodo;

Synodo; quæ tamen Synodicam ad Cœleſtinum præceſſerit; ſanciverunt. In hunc cum eos Canones referrent, quos Generales *Africæ* ſub *Aurelio Carthaginis* Epiſcopo Synodi repetendos recenſendoſque putaverant, non eſt mirum de judicandis tum Epiſcoporum, tum Presbyterorum inferiorumque Clericorum appellationibus in eum relatos eſſe, ab eis diverſos, quos eſſe *Nicenos* contendebant Legati; Quamdiu quidem hoc in dubio erat. Nec magis mirum ſi Canon XXVIII. ſic legatur; *Quod ſi & ab eis provocandum putaverint, non provocent ad tranſmarina judicia, ſed ad Primates ſuarum Provinciarum, aut ad Univerſale Concilium*; (Africæ;) *Sicut & de Epiſcopis ſæpe conſtitutum eſt. Ad tranſmarina autem qui putaverit appellandum, a nullo intra Africam ad Communionem ſuſcipiatur.* Nam quod in ea collectione, quam male Concilio *Milevitano* II. tribui demonſtrarunt viri docti; in qua XXII. loco hic Canon legitur; non compareret clauſula; *Sicut de Epiſcopis ſæpe conſtitutum eſt*; Putandum ejus Synodi juſſu additam, à qua ſancitus eſt Codex. Quod autem nullus extat Canon *Africanus*, quo conſtitutum hoc ſit; plurimos *Africanarum* Synodorum Canones interiiſſe. Cum igitur ratio reddi poſsit eorum, quæ in rei geſtæ hiſtoria minus ſibi invicem congruere videntur, non eſt quod, propter objectiuncula quaſdam, laborare debeat Codicis primum *Dionyſiani* Fides, cujus auctoritate receptæ ſunt hæ literæ, in Eccleſiæ primum Romanæ Codicem Canonum. Poſtmodum enim, receptis Can. II. *Trullano*, Canonibus *Africanis*, in Oriente, memoratam *Apiarij* cauſam Actis Octavæ Synodi Gen. legimus. Nam ejus *Acti.* VII. & profertur a *Photianis* adverſus *R.* Sedem, & pro *R.* Sede excuſatur, ex ſententia Concilii potius quam ex rei veritate. Sed rei geſtæ integra Fides eſt, ex utriuſque partis ſententia. Tum, creſcente quotidie Schiſmate inter Orientem & Occidentem, objecta eſt *R.* Sedi, loco probri, cauſa hæc a *Zonara* ac *Balſamone*, qui has literas, in ſuis Codicibus, & legebant & exponunt; objecta ab eis, qui

qui ſub *Hugone Capeto* in *Francia* Synodum *Rhemenſem* adverſus Epiſcopum *Arnulfum* agebant. Ac noſtro demum, ac primum tempore inventus eſt, qui literarum fidem in dubium vocaret.

De Fide Synodicæ ad Cœleſtinum.

Sed reverſis ex Oriente Legatis, miſſiſque ad *Bonifacium P.* Canonibus *Nicenis*, ejuſdem anni die VI. Kal. Dec., venit altera a Cœleſt. I. P. ejus ſucceſſore Legatio pro eodem *Apiario*; quem rurſus, (damnatum, ut videtur, *Tabracenorum* criminationibus) Cœleſtinus in Communionem receperat. Cum igitur adeſſent ei in Synodo legati, preſſus tamen conſcientiæ teſtimonio, in apertam criminum ſuorum confeſſionem erupit. Hæc cauſa alterarum ad Cœleſtinum literarum, quarum fide nititur Eccleſiæ *Africanæ* jus appellationum ad *S. Romanam* recuſandarum; quod ut ſumma cum humilitate & charitate, ita non ſine gravitate & conſtantia quæ *PP.* deceat, ab eis aſſeritur. Itaque levia ſunt, quæ ipſis objiciuntur. Poſtulatur quidem, tanquam a ſublimiori Sede, ut *deinceps, ad veſtras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos, in communionem ultra velitis accipere*; *Quia hoc etiam Concilio Niceno definitum, facile advertet venerabilitas tua. Nam etſi de inferioribus Clericis, vel de Laicis videtur ibi præcaveri, quanto magis hoc de Epiſcopis voluit obſervari, ne in ſua Provincia a Communione ſuſpenſi, a tua ſanctitate, vel præpropere, vel indebite videantur communioni reſtitui?* Neque enim ita hic diſputant, quaſi inhibendæ potius eſſent Epiſcopis appellationes, quam Clericis; quod neque ratio fert, neque juri Canonibus *Sardicenſibus* ſtatuto convenit. Sed majori cautela in illis, quam in his Communioni reſtituendis opus eſſe; Quorum cauſæ magis Eccleſiæ interſint. Itaque ſequitur; *Presbyterorum quoque & ſequentium Clericorum refugia improba, ſicut ſe dignum eſt, repellat Sanctitas tua*; *Quia & nulla PP. definitione hoc Eccleſiæ derogatum eſt Africanæ, & decreta Nicena, ſive inferioris gradus Clericos, ſive ipſos Epiſcopos ſuis Metropolitanis apertiſſime commiſerunt.* Equidem, Metropolitanis,

tropolitanis ſuis Epiſcopos commiſiſſe Conc. *Nicenum*, recte aſſeritur eo ipſo, quod tranſmarinam appellationem, *Sardicenſi* Canone conſtitutam non conceſſit. Neque enim ſolis Metropolitanis commiſſos volunt, qui ſtatim ad Generale; totius Africæ ſcilicet; Concilium provocari poſſe cauſantur. Qui autem, *teſtium neceſſarias perſonas* tranſmarino judicio adeſſe non poſſe, merito afferri neget, pro terminandis intra *Africam* cauſis *Africanorum*, merito communi hominum ſenſui renunciare nos jubeat. Quæ cum ita ſe habeant, quam eſſe fiduciam dicemus, fidem tantarum rerum in dubium vocare, propter eas literarum ſententias, quæ propterea ineptæ videantur, quod minus intelligantur? Nimirum, quæ ex deſperatione naſcitur, tuendæ cum rerum veritate ejus auctoritatis, quam *R.* Sedi invita veritate aſtruimus. Nam de literarum fide, qua auctoritate conſtet, dictum eſt.

Canones Sardicenſes per Africam non valuiſſe.

Cum igitur de rei geſtæ fide nulla ſubſiſtere diſputatio poſſit, agendum eſt cum eis proximo loco, qui *Sardicenſibus* Canonibus, *Nicenorum* nomine, jure poſtulatum a *Zoſimo Africanorum* obſequium contendunt; Pertinent enim Canones *Sardicenſes* III. IV. VII. XVII. ad rem de qua agimus. Sed ne hoc quidem videtur diſputationem pati poſſe, ſilentio *R.* Sedis præjudicatum. Quis enim cauſam dicat, cur *Nicenorum* nomine oblati ſint, ſi pari jure, vel meliori fuerint *Sardicenſes* apud *Africanos*? Quis, veris *Nicenorum* quærendis exemplaribus, deſtinatum iri legationem *Conſtantinopolim* & *Alexandriam* credat; atque ita, ut omnes ſcirent, laboraturam Sedis *R.* fidem, non comparentibus inter *Nicenos*, qui pro *Nicenis* oblati fuerant; ſi *Sardicenſibus* obtemperandum fuerit ab *Africanis*? Itaque, quod in Concilio *Carthag.* VI. *Sardicenſes* appellantur, gloſſematium eſſe omnes conſentiunt, quod ex margine in textum irrepſerit. Et qui apud ſe cogitet, non auſos fuiſſe *R.* Sedis legatos, in Synodo *Africana*, de auctoritate Synodi *Sardicenſis* agere, is, ſi hominis ſenſum aut pudorem habeat, com-

comperiet, nimis ſero ea ſe cauſari, quæ tum ſi valuiſſent, nunquam commiſiſſet Sedes *R.*, ut deſiderari videri poſſet fides ſua, ſi ea ſilentio tranſegiſſet. Itaque quod *Nicenorum* Canonum nomine *Sardicenſes* appellant non ſolum *Zoſimus*, ſed etiam *Innocentius I. P. Epiſt. ad Victricium, cap.* III. Voluiſſe ipſos indicat *Nicenorum* Canonum vim habere *Sardicenſes*; Quod non valeat quod voluerunt, contradictio *Africanorum PP.* oſtendit. Quærendum igitur *Zoſimo*, cur Canonem de Presbyterorum inferiorumque appellationibus pro *Niceno* habendum contendere voluerit; cui ſatis erat, ſi pro *Niceno* haberetur de Epiſcoporum appellationibus *Sardicenſis*. Nam *Apiarii* ſingularis erat cauſa, pro quo, per legatos intercederet. Non poteſt *Africanis* Actis fides deeſſe, quorum auctoribus Officii ratio conſtat. Nam qui putant, Canone XVII. allegando, quæſitam eam ipſi interpretationem, ut ad Papam, tanquam vicinum Epiſcopum, Presbyterorum, ut *Apiarii*, cauſæ judicandæ pertinerent; (quæ eſt Canonis XVII. Latini ſententiæ.) Etſi ſententiam ſuam mihi non probant, non eſt tamen, cur eis refellendis, quæ mihi non obſunt, tempus eximam. Illud merito mirum fuiſſet, ſi perinde interfuiſſet Sedis R. *Sardicenſium* auctoritas ac *Nicenorum*, cur *Sardicenſes* Canones *Nicenorum* nomine appellandos putaverint. Neque aliquis a me exigat, ut, cur non valuerit per *Africanas* Eccleſias Concilium *Sardicenſe*, perinde affirmem, ac non valuiſſe affirmari poteſt. Dicat qui hæc quærit, cur in Oriente Concilium *Sardicenſe* non valuerit, quod ex Oriente, perinde atque ex Occidente conflatum, injuria *Arianorum* ſciſſum fuerit. Dicet opinor, non ſemper legitima Concilia valuiſſe, ſi unitatis interfuit, novis decretis reſarciri. Quod ſi hic locum non habet, quia nihil vetabat, quo minus per Occidentem valerent Canones, quibus ſanciendis nullum Occidentis inter ſe conſenſum defuiſſe videri poſſit; videant qui conſtare poſſit, eo conſilio conditos, ut totum

Occidentem, ac non ſolum *Illyricum* tenerent. Certe tribus a Concilio *Sardicenſi* annis, agebat *Carthagine* Concilium, quod *Carthag.* I. nunc dicitur, *Gratus Epiſcopus*; cujus c. V. cum ſuggereretur, *nemini Epiſcopo licere debere, alienum Clericum vel Laicum uſurpare*, ſequitur in hæc verba; *Gratus Epiſcopus dixit*; "*Hæc obſervantia pacem cuſtodit. Nam & memini in Sanctiſſimo Sardicenſi Concilio ſtatutum, ut nemo alterius plebis hominem uſurpet.* Quæro an hæc ejus verba ſint, qui jam teneri hoc Canone, in *Sardicenſi* Concilio ſtatuto, ſe ac ſuos noſſet. Nam *Sardicenſi* Concilio, ipſe cum Epiſcopis *Africanis* ſex & triginta interfuerat. Tum, quod LXX poſt annis, in literis Synodi *Carthaginenſis* ad Cœleſtinum P. poſitum eſt; *Nam ut aliqui, tanquam a tuæ ſanctitatis latere mittantur, nulla invenimus PP. Synodo conſtitutum*; Quomodo ab eis dici potuit, quibus hoc *Can.* VII. *Sardicenſi* ſtatutum eſt, ſi ipſis conditus fuit? Sane cum XX. *Illyricianis* ſolis conſtitutum lectio oſtendat, argumento eſt idem de XIV. & XV. eodem pertinentibus ſentiendum. XI. Autem etſi alio pertinere poſſit; (quod alibi *Canalis* fuerit quam in *Illyrico*) ſatis eſt tamen, quod non poſſit non ad *Illyricum* pertinere. Itaque non eſt mirum, ſi reliquum Occidentem Sedes *R.* eodem jure ſibi ſubditum eſſe debere, videri voluerit, quo, ex Canonibus *Sardicenſibus Illyricum.* Sed, cur tentare voluerit *Africanorum* patientiam *Zoſimus*, non credo rationem probabiliorem afferri poſſe, quam ſi hoc eum, fiducia auctoritatis ſuæ apud poteſtates ſeculi, feciſſe dicamus. Quid enim aliud ſibi volunt, quæ in Epiſtola ad *Cœleſtinum* P. leguntur? *Executores etiam Clericos veſtros quibuſque petentibus nolite mittere, nolite concedere; Ne fumoſum typhum ſeculi in Eccleſiam Chriſti — videamur inducere.* Aut quid aliud, quæ in eundem ſenſum, in Epiſtola ad *Bonifacium* P. poſita ſunt? *Hæc utique uſque ad eventum veriſſimorum exemplariorum Niceni Concilii inſerta geſtis ſunt; Quæ ſi ibi, quemadmodum ipſo, quod apud nos fratres ex Apoſtolica Sede directi,*

directi, commonitorio allegaverunt, continentur, eoque ordine, vel apud vos in Italia custodirentur, nullo modo nos talia, qualia commemorata jam nolumus, vel tolerare cogeremur. Sed credimus, adjuvante misericordia Domini Dei nostri, quod tua sanctitate R. Ecclesiæ præsidente, non sumus jam istum typhum passuri. Quem enim typhum dicunt, nisi potestatum seculi; quæ auctoritate *R.* Sedis permotæ, decreta ejus & sententias militari manu ratas esse volebant, prout Ecclesiæ *R. Clerici, executores* missi, mandandum ipsis putarent? Manifestum est, ex *Epist. S. Aug.* CCLXI. qua *Antonii Fussalensis* Episcopi causam ad eundem *Cœlestinum P.* referunt *Africani. Minari* enim *eum suis* dicit, *potestates seculi, & vim militum*, quasi exequendæ Sedis Apostolicæ sententiæ venturorum; *Adeo ut miseræ plebes Christianæ & Catholicæ graviora ab Episcopo Catholico metuerent, quam quondam ab Imperatoriis Legibus Hæretici.* Hæc igitur vis cum *Zosimo* præsto esset, propter auctoritatem Sedis suæ apud Principem, *Ravennæ* tunc sedentem; quid mirum est, si *Sardicensibus* Canonibus pro *Nicenis* obsecutum iri putaverit ab *Africanis*, potius quam ut in contentionem se cum Sede *R.* conjicerent? Etsi secus accidit? Neque enim insolitum fuisse, judicari a Sede *R.* causas *Africanorum*, ipsa hæc Epistola argumento est, & ipsa causa Epistolæ, quæ causa erat Episcopi *Africani*; Sed quam, non solum S. *Augustinus*, qui de ea primo cognoverat, sed & Provinciæ Primas ad *R.* Sedem ita referunt, ut exemplis rerum, in causis Episcoporum *Africanorum* a *R.* Sede judicaturum, sententiam suam tueatur S. *Augustinus.* Eodem etiam modo *secularem typhum* intelligit vita S. *Fulgentii* c. XXV. & Concilium *Ephesinum*, in decreto pro *Cyriis* adversus *Joannem Antiochenum*, actorum Tomo II. C. IV. in Appendice. Sed quod sponte faciebant *Africani*, quoties expediret, quid mirum, ad id si Lege teneri nollent? Itaque neque dicendum est, tenuisse hoc jus Sedem *R.*, quia de causa *Lupicini* Episcopi *Africani* cognovit

paucis post annis *Leo P.* I. *Epist.* VIII. aut quod *Fulgentius Ferrandus*, in suum Canonum *Africanorum* Breviarium videatur *Sardicensem* de appellationibus Episcoporum Canonem referre, titulo LVII. & LIX. Quid enim mirum, si *Leoni* cesserint *Africani*; dominantibus *Africæ Vandalorum* Regibus *Arianis*; (quos ad *Cœlestinum* sponte retulisse *Antonii* causam videmus) quem, qua auctoritate apud Principem fuerit, demonstrant Epistolæ *Chalcedonensi* Synodo præmissæ? Nam neque adversum Canonem Canoni *Sardicensi* constituerunt, quo minus Episcoporum causas ad *R.* Sedem transmittere integrum sibi esset; qui in causis Presbyterorum, & inferiorum Clericorum, etiam ante reditum Legatorum, hoc fieri vetarunt. Fortassis, ut obstarent ei interpretationi, quæ Canonem *Sardicensem*, (qui ad Presbyterorum judicandas appellationes, vicinæ Provinciæ Episcopos vocat) ad Sedem *R.* extendendum esse, tanquam vicinum Episcopatum, videbatur pertendere, cum hunc Canonem, tanquam susceptæ *Apiarii* causæ rationem, apud Synodum *Africanum* allegabant. Tum, cur, appellationes Episcoporum inhibere Canone condito, consultum non putarent, opinor jam dictam causam esse; Certe Legem in eo nullam agnoscunt, quod ipsi citra Legem usurpatum contendunt. Præterea, neque in eo violatos Canones queritur *Leo*, quod alius in *Lupicini* locum, pendente appellatione ordinatus esset, quod tamen Canon *Sardicensis* prohibebat; (Non omissurus hoc facere, si tum *Sardicenses* Canones recepissent *Africani.*) Sed quod pendente appellatione, pro absente dejiciendus non fuerat, nec Communione summovendus, quem ipse in Communionem recepisset. Vide ejus *Epist.* LXXXII. 2. Et *Joannem Antiochenum* in suum Canonum συναγωγὴν *Sardicenses* Canones retulisse dictum est; qui tamen, tum temporis, a Græcis non agnoscerentur. Nam quo consilio *Ferrandus* hoc fecerit, videant qui Canones *Antiochenos* XIV. & XV. in idem ab eo *Breviarium* relatos legunt, titulo LVIII.

&

& LXIII. tum *Africanum* LXI. quibus, diversam formam constitui manifestum est, a *Sardicensi*.

Canonem Sardicensem per Italiam receptum fuisse.

Quæ ex Synodica ad *Bonifacium* produximus, quemadmodum in editione *Justelli* leguntur, merito ita emendat *Petrus* de *Marca*, 7. de Concordia XV. 2. ut reliquis manentibus; *Quæ etsi ibi*— & *continerentur*, legendum esse doceat; Aliter enim quem sensum illis tribuas? Sic autem lecta, Canonem *Sardicensem*, cui obstabant *Africani*, in usu tum per *Italiam* fuisse ostendunt. Hoc ut aliis argumentis confirmari potest, ita *R.* Sedem, non nisi arte quadam ac methodo obtinuisse docet, ut per Occidentem valeret. Sane, *R.* Sedis auctoritati supparem fuisse auctoritatem Sedis *Mediolanensis*, non solum sub *S. Ambrosio*, sed & sub *Simpliciano* & *Venerio* qui ipsi ordine successerunt, ostendunt Relationes pariter ad utramque missæ ab Ecclesiis *Africanis*, *Gallicanis*, & *Hispanicis*; Prorsus ad eundem modum, quo olim *Aurelianus* de *Samosateni* causa decreverat, ex sententia Episcoporum utriusque Diœcesis, *Rom.* & *Italiæ*. Cum *Priscillianum Maximus* gladio percussisset, Episcopis quibusdam prosequentibus, recessit ab eorum Communione *S. Martinus Turonensis*; sive propter capite plexam Hæresim, sive quod capitalis sententia lata fuerat prosequentibus Episcopis. In hac solutæ Communionis causa, ad Sedem *Mediolanensem*, non secus ac ad *Romanam* missæ Relationis, apud *Sirmondum*, *Conciliorum Galliæ* Tomo I. extat memoria; Nam, literarum ab utraque ad Synodum *Taurinensem* scriptarum, Canon ejus VI. meminit. Ad *Syricium* & *Simplicianum* missæ consultationis meminit *Can. Africanus* XLVII. ad *Anastasium* & *Venerium* missæ Legationis idem Codex, post *Can.* LVI.; utriusque in causa eorum, qui a *Donatistis* baptizati infantes, prohibebantur ab utraque Sede ad Clericatum suscipi, *ex decreto Synodi transmarinæ*, ut ait *Can.* LXVIII. quam esse *Capuensem*, manifestum videtur; Adeo utriusque Sedis consensus ad hanc dispensationem requirebatur. In causa *Priscillianistarum*, duplicis

duplicis Relationis ab *Hiſpanicis* Eccleſiis ad utramque Sedem miſsæ, in Actis *Concilij Toletani* I. memoria extat, quæ *Profeſſiones* habent ad calcem poſitas; ſub *Syricio* ſcilicet & *Ambroſio*; tum ſub *Anaſtaſio* & *Simpliciano*. Præterea, Sedem *Romanam*, *Alexandrinæ* & *Antiochenæ*, in eo jure æquat *Canon Nicenus*, quod habebant Principes unius Diœceſis Eccleſiæ in ſubjectas. Nam *Alexandria* & *Antiochia* ſuæ tantum utraque Diœceſis caput erat. Hæc ratio *Mediolanenſi* Sedi illud jus aſſerit, ne a *Romano* ordinaretur ejus Epiſcopus; Qua de re, ut etiam de Epiſcoporum *Italicorum*, *Africanorum*, *Hiſpanicorum*, *Gallicanorum* Ordinationibus, ſine conſenſu *R.* Sedis fieri ſolitis, vide *Petrum* de *Marca* 6. de *Concordia* IV. 6-9. Denique in *Concilio Symmachi P.*, cum vocati a *Theodorico R. Italicæ* Diœceſis Epiſcopi expoſtularent cum eo, quod a *Symmacho* vocati non eſſent, oſtendit eis Rex, etiam ejus conſenſu, de quo agebatur, vocatos. Unde manifeſtum eſt, idem tum fuiſſe utriuſque *Diœceſis Concilium*; quod ſub *Ambroſio*, ut opinor, non obtinebat, cum ad eum mitteret *Syricius Joviniani* damnationem, Synodi ſuæ ſententia confirmandam. Utramque Synodicam in farragine *Conciliorum* legimus. Sed, multo minus hoc obtinuiſſe, cum de *Novatiano* ſcribebat *Cornelius* ad *Sedem Antiochenam*, ex ſententia *Synodi Italicæ*, *Africanæ*, & *Gallicæ*; referente *S. Hieronymi Catalogo in Cornelio*. Ex quibus cum manifeſtum ſit, creviſſe cum tempore *R.* Sedis jus auctoritatemque in *Mediolanenſem*, non erit mirum, *Canonem Sardicenſem*, hoc tempore, per *Italiam* vim & effectum aſſecutum eſſe. Extat enim *Concilij Rom. ad Gratianum Valentinianumque Impp. Epiſt.*, *a Sirmondo ad Appendicem Cod. Theod. adjecta*; tum, Reſcriptum Impp. XXX. admodum annis poſt *Conc. Sardicenſe*, quo diverſam omnino ineunt rationem terminandarum cauſarum Epiſcopalium, a ratione *Canonis Sardicenſis*. Cum autem *Zoſimus P.* decreto III. *Canones Sardicenſes* appellare videatur, non facturus ſi tum vim non habuiſſent

sent ; quid prohibet, loco hujus rescripti, quo tantundem *R.* Sedi auctoritatis tribuitur, introductos eos videri ? Nam quo tempore, idem esse ac unum utriusque Diocœsis Concilium, mos obtinuerat, quid erat, cur in ejus judicium, omnes omnium Clericorum causæ non ultimo definerent ?

Quomodo per Gallias receptus.

Quo tempore nolebant *Africani PP.* appellari Papam a damnatis Episcopis, ut pro ejus arbitrio instauraretur judicium domi, ex *Canone Sardicensi* ; eodem, nimirum sub *Bonifacio P. I.* concessum hoc a *Gallicanis* Episcopis in causa Maximi *Valentini*, docet ejus decretum III ; Unde etiam, a decessoribus *delegatam* fuisse *cognitionem Provincialem*, intelligimus. Nimirum valuit apud eos, quod *Innoc. I. ad Victricium Rhotomagensem* scripserat, c. III. *Si quæ autem causæ vel contentiones, inter Clericos, tam superioris Ordinis, quam etiam inferioris, fuerint exortæ ; ut secundum Synodum Nicenam, congregatis ejusdem Provinciæ Episcopis jurgium terminetur, nec alicui liceat, (sine præjudicio tamen R. Ecclesiæ, cui debet in omnibus causis Reverentia custodiri) relictis his Sacerdotibus, qui in eadem Provincia Dei Ecclesiam nutu divino gubernant, ad alias convolare Provincias. Si autem Majores causæ in medio fuerint devolutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, & vetus consuetudo exigit, post judicium Episcopale referantur.* Ad hunc locum sic *Hincmarus Epist.* IX. 12. *B. quoque Innocentius, ad Victricium Rotomagensem Episcopum, duo capitula magni Concilij Niceni, & capitulum Sardicensis Concilij, de Episcoporum ad S. Apostolicam appellatione, uno capitulo sagaciter atque patenter explicat.* Nam quæ alia Synodus a *Sardicensi*, post judicium Episcopale, ad S. Apostolicam referri voluerat ? Etsi de causis inferiorum etiam Clericorum, eisque post judicium Episcopale, ad Apostolicam S. referendis sermonem esse *Innocentio* videmus ? Sane, cum in causis etiam inferiorum Clericorum, *R. Ecclesiæ reverentiam custodiri* postulat, quid aliud quam *Apiario* Presbytero *Africano* præluserit, *R.* Sedem

a Synodo

a Synodo *Africana* appellanti ? Itaque ſagacius *Innocentius* quam *Zoſimus*, inſinuando obtinuit ut valeret apud *Gallos*, quod *Zoſimus*, tanquam jure Sedis ſuæ, fruſtra poſtulavit ab *Africanis*. Indefinita quidem eſt *Majorum cauſarum* ſignificatio, quia nihil eſt, docente *Ariſtotele*, niſi relatione ad aliud & aliud, vel majus vel minus. Quæ ſi eas ſolas contineat, quæ totius Eccleſiæ interſunt, poſtulabit totius Eccleſiæ ſtatus, ne ſine Principis Eccleſiæ conſenſu definiantur. Hujuſmodi ſunt, quæ Fidem, quæque Communionis Leges continent; Quo nomine, ſi quid tanti ſit in Eccleſiæ moribus, ut indefinitum Eccleſiæ Communionem in dubium vocet, ejus definitionem ad Eccleſiam Principem primo loco referri, ratio exigit. Itaque Canonum executionem, & Eccleſiaſtici moris obſervationem exigere, Unitas Eccleſiæ poſtulat, ut *R.* Sedis ſit. Nam etſi idem ubique mos eſſe non poſſit, tamen ubi nihil eſſet commune, quæ eſſet Lex communionis ? Sed quis dicat, Epiſcopalium appellationum cauſas omnes totius Eccleſiæ intereſſe ? Sit igitur *Innocentij* ſagacitas, *Majorum cauſarum* inſinuatione obtinuiſſe appellationum Epiſcopalium relationes à *Gallis*, quas ab *Afris* fruſtra exigebat *Zoſimus*. Certe non conſtabit aliter ratio, delegatæ cognitionis Provincialis à deceſſoribus *Bonifacij*; Nam ejus deceſſores *Innocentius* & *Zoſimus*. Tum, non fuiſſe ſub *Damaſo* receptos in Occidente Canones *Sardicenſes*, eadem ratione conſtat, qua tum in *Italia* receptos non fuiſſe dictum eſt. Nam poſt hæc, tanquam receptis Canonibus *Sardicenſibus* per *Gallias*, videmus fuiſſe appellatum à *Contumelioſo* Epiſcopo *Rejenſi Joannem P. II.*, ejuſque cauſam ad Provinciale judicium remiſſam, ex Canone *Sardicenſi*, miſſis una Canonum *Capitulis*, ex quibus judicanda eſset; Quorum extat in Conciliis *Gallicanis* memoria. Deinde autem, à *Salonio* & *Sagittario Gallicanis* Epiſcopis, domi damnatis, appellatum *Joannem* III., nemine accuſante ipſos abſolviſſe, mirum non eſt, recepto in uſum, quod

Innocentij

Innocentij ſagacitate obtinuerat. *Greg. Turonenſis Hiſt.* V. 20. *Proculus* autem *Maſſilienſis* damnatus eſt prima cognitione a *Zoſimo*; Sed non ex Canonibus *Sardicenſibus*, qui primam cognitionem *R.* Sedi non tribuunt, ſed judicium, utrum ſtare velit an inſtaurari Provincailium Epiſcoporum de cauſa cognitionem; vide *Zoſimum Epiſt.* VI. Sed notandum, non ſtetiſſe hic *R.* Sedis ambitionem, cum de judicio S. *Hilarij Arelatenſis* Epiſcopi ſibi cognitionem ſumpſit *Leo P. I.*, damnatumque S. virum Primatu exuit quem tenebat. Vide *Sirmondi* Concilia Tomo I. p. 27, 42, 79. Neque enim de Metropolitis mentionem faciunt Canones *Sardicenſes*, neque de cognitione *Romæ* inſtauranda. Quod ſi dicatur, Canones *Sardicenſes* eo conſilio conditos, ne neceſſe eſſet Eccleſiaſticas cauſas ex reſcripto Principis refricari; de Metropolitis autem, cum nulla Diœceſis Synodus cognoſcere poterat, (quod tunc in *Galliis* videtur uſu veniſſe) non potuiſſe alium quam præſentem Papam cognoſcere; *Gratiani* fortaſſe *A.* Conſtitutione valere potuit, Canonico tum jure nullo obtinere poterat. Cum autem offenſus libertate *Hilarij Leo P. I.* non ſolum de Ordinationibus aliis ejus, ac ſententiis cognoviſſet, (poſtquam ille, ut videtur, non expectata ſententia, ſed oblata, ſumma cum humilitate ſuggeſtione, diſceſſiſſet) ſed & Primatum abſtuliſſet *Arelatenſi* Sedi, *Viennenſi* adjudicaſſet, (quo tum *Arelatenſis* utebatur, ex ſententia *Zoſimi P.*) Cauſatus pro tempore datum; hoc certe, ita Canonico jure valebat, ſi *Zoſimum* jure ſtatuiſſe dicamus, adverſus *Conc. Taurinenſis Can. II.* Et ſane alio jure nitebatur *Zoſimi*, de *Proculis Maſſilienſis* cauſa, cognitio prima, ut dictum eſt; Præterquam quod & *Arelatenſis Patrocli* ſtudio, ad eum delata ſit. Quod veram cauſam oſtendit, receptorum a *Gallicanis* Epiſcopis Canonum *Sardicenſium*. Nam cum capti a *Francis Treveri* Metropolis eſſe *Galliarum* deſiiſſent; cum *Arelatenſis* Civitas caput VII. Provinciarum eſſe cœpiſſet, *Honorij Aug. Conſtitutione*, (quam *Cuſanus* in libris de Con-

cordia, quam *Scaliger in Auſonianis* Lectionibus, quam *Sirmondus* in Notis ad *Sidonium* ediderunt, cum perinde *Arelatenſis* Epiſcopus caput eſse earum in Eccleſiaſticis pertenderet, reclamante *Viennenſi*, cujus res agebatur; cum eſset difficile, ſubnaſcentes cauſas a diſſidentibus terminari; quid mirum, ad *R.* Sedem referri, quæ Canones non juberent, ſed nec vetarent referri, ab eis, ad quorum ſtudia favore *R.* Sedis opus erat? Itaque non eſt mirum, ſecutam Conſtitutionem *Valentiniani* III. *Aug.*, ratum eſse jubentem quicquid *R.* Sedes judicaret; Quæ tamen ipſa, cum *tentari* quicquam *contra conſuetudinem veterem* vetat, *ſine* Urbis Epiſcopi *auctoritate*, ejus auctoritatem eis finibus continet, quos Canonum auctoritas conſuetudine firmata definiret. Cum autem addit Imperator; *ſed illis*, (*Gallicanis* Epiſcopis) *omnibuſque pro Lege ſit, quicquid ſanxit ſanxeritve Apoſtolicæ Sedis auctoritas*; Nimirum hoc eſse videtur, quod tum petebat *R.* Sedes, ut Canonicum eſset, quod ipſi videretur, etſi Canonibus non expreſsum. Cum autem hæc Conſtitutio, ſimul cum reliquo *Codice Theodoſiano*, apud *Francos* vim Legis obtinuiſſet, manifeſtum eſt, quo jure Canon *Sardicenſis* obtinuerit, Imperio ſc. Regis, non decreto Eccleſiæ; quo jure, *graviora Catholicas plebes ab Epiſcopo Catholico metuere* ſcribebat S *Auguſtinus*, quam ab Imperatoriis Legibus Hæreticos. Quare, non eſt mirum, *Innocentium P. I.* Hinc maro videri, *Sardicenſibus* Canonibus ad *Nicenos* adjunctis, in Clericorum cauſis *R.* Sedi reverentiam cuſtodiri, majores autem cauſas poſt judicium Epiſcopale ad eam referri poſtulare. Idem fecit *Leo P. I. Epiſt.* ad *Theod. A.* quæ Concilio *Chalcedonenſi* num. XIX. præmiſsa legitur; cum appellationem *Flaviani* Synodo *Romæ* habenda judicari poſtulat; *Canonum Nicææ decretorum decreta* teſtatus, quæ *a totius mundi ſunt Sacerdotibus conſtituta, quæque ſubter annexa ſunt.* Hic enim ad marginem Editionis *Vaticanæ* ſic ſcriptum; *Intelligere videtur III. IV. & V. Canonem Concilij Sardicenſis*

dicenſis; *Cujus Canones ſub nomine Concilij Niceni, ab aliis antiquis Patribus citatos reperimus*; In quo, ut ab inſtituto deceſſorum ſuorum non receſſit, ita, quo jure ex Canonibus *Sardicenſibus*, inſtauranda ſit, in Synodo Oecumenica, de Latrocinio *Epheſino* cognitio, nobis divinandum reliquit. Inſinuat *Sardicenſes* Canones per *Nicenos*, *Innocentius*; quod & *Leonem* feciſſe diximus; *Zoſimus*, cum hoc aſſeruiſſet, invenit ſimpliciores quam qui decipi poſſent. Quod ſi quis quærat, qua ratione, quo juris prætextu hoc fecerint; Procul abeſt ut id reſpondeam, quod quidam innuunt; in Codice quem *Juſtellus* edidit, *Sardicenſes* Canones ſtatim *Nicenis* ſubjici. Hoc enim temporis ordini tribuendum eſt, non Canonum *Sardicenſium* auctoritati. Itaque etſi hic Codex eſſe videatur, quem *R.* Eccleſiæ ſcrinium ſervabat, tempore *Conc. Chalcedonenſis*: Etſi *Sardicenſes* Canones perinde ac *Nicenos* valere voluiſſe *R.* Sedes videatur; Ridiculum tamen fuerit, valere hoc dicere, quod ipſa, cujus res agebatur, valere voluerit, *Africana* Synodo contradicente. Cur ipſa valere eos voluerit, duplicem mihi videor rationem præmiſiſſe. Nam, cum *Nicenus* Canon *veteri more* R. Sedis privilegia definiat, non ſcripto jure; *majores* autem *cauſas* eſſe quaſdam, quæ ex veteri more ad *R.* Sedem referendæ ſint conſtet; Facilius videtur veteris moris prætextu, quam ſcripti juris, quamlibet cauſam *R.* Sedi cognoſcendam tribuere. Quod an reipſa evenerit, judicent rerum periti. Sane *Innocentius* ipſe, cum ſententiam latam de *Bubaliano* & *Tauriano* Epiſcopis *Illyricianis Romæ* reſcidit, (quod ipſe factum *Epiſt.* VII. excuſat potius quam aſſerit) limites Canonum *Sardicenſium* tranſgreſſus eſt. Tum vero, utrum Canones *Sardicenſes* uſu ipſo valuerint, ſtatim ac conditi ſunt, utrum eo conſilio conditi ſint, ut extra *Illyricum* valerent, merito ex præmiſſis dubitatur; cum de *Nicenis* dubitandi cauſa nulla ſit. Sane *Bonifacius P. I.* literis ad Epiſcopos *Illyricianos*, quibus Synodum vetat, retractando *Perigenis Corinthij*

Episcopatui indictam, apud *Holstenium* X. sic scribit; *Recensete Canonum Sanctiones; Reperietis quæ sit post Ecclesiam R. secunda Sedes, quæve sit tertia.* Quibus subjicit *Alexandrinæ, Antiochenæ*, Constantinopolitanæ Ecclesiarum causas, de quibus ad *R.* Sedem relatum fuerat. De *Illyricianis* tacet, deque Canonibus *Sardicensibus*; quibus utendum fuerat, si scripto jure contendendum censuisset. Moris autem vetustati causarum discrimen etiam nunc recte objicitur. *Innocentius* autem ipse, Epistola ad Metropolitanos apud *Sozom.* VIII. 20. Solos *Nicenos* agnoscendos, *Antiochenos*, (quibus damnatus est *Chrysostomus* VIII. 20.) *Sardicensi* Concilio damnatos contendit. Vide ibi *Valesium.*

De Hispanicarum *Ecclesiarum usu.*

De *Hispanicis* Ecclesiis, nullum adhuc legi, appellatæ *R.* Sedis a damnato Episcopo exemplum ante Concilium *Chalcedonense*; Cujus Canone IX. non libenter videtur *R.* Sedes sibi appellationes sive Episcoporum, sive Metropolitarum vindicatura, propter diversum Patriarchatus Occidentalis statum a statu Orientalium; cujus ratione, appellationes Metropolitarum tributæ sunt Sedi Constantinop. *Can.* XXVIII. quam *Romana* repudiabat. Et satis est nullum legisse. *Basilidis* & *Martialis* causam *Carthaginem* non minus quam *Romam* relatam vidimus. *Priscilliani* causam, non minus *Mediolanum* quam *Romam.* Neque enim minus damnato *Priscilliano*, *Mediolani* ab *Ambrosio*, quam *Romæ* a *Damaso* negata audientia est; Referente in II. Historiæ sacræ Sulpicio, cui *Idacius* in Chronico, ad *Theod.* annum VII. consentit. Dignissima quidem animadversione sunt quæ mandat *Syricius Himerio* Cap. XV. Ut non solum Provinciæ suæ Episcopis, sed etiam *Carthaginensibus*, *Bæticis*, *Lusitanis* atque *Gallicis*, quin & vicinis quibuscunque decreta sua nota faciat. Sed hoc ita accipiendum est, quasi consulenti respondeatur, & auctorem Sedem *R.* postulanti observationis Canonicæ. Aliud enim tinniunt *Eliberitani* Canones, antiquissimi *Latinorum*, ut & *Arelatensis*

tensis I. Synodi ; Ipsi etiam *Nicenis* antiquiores. Sed *Eliberitani* solas *Hispanicas* Ecclesias auctores ferunt multorum, quæ ab usu *R.* Ecclesiæ aliena, eis decreta sunt. Itaque non postulant *R.* Sedem eis auctorem fieri: neque vero *PP. Arelatenses*, cum *Sylvestrum majores Diœceses obtinere* præscribunt, aliud quam a *se conditos* Canones ad eum mittunt; ut ipso exigente, vim & effectum sortiantur. Itaque relationis ad *Syricium Himerianæ* communem causam fuisset oportet, tum Sedis *R.* tum Ecclesiarum *Hispanicarum*; ut scirent, scilicet, immorigeri, connexis inter se Canonum vinculo Ecclesiis, non patere sibi ad alias Ecclesias receptum. Idem de *Gallicanis Victricij*, *Exuperiique* consultationibus dicendum ; Quamvis communis necessitas in morem versa *R.* Sedis auctoritatem necessario amplificavit. Sane cum Concilio *Toletano* II. subscribunt Episcopi *Nebridius* & *Justus*, *salva auctoritate priscorum Canonum*; cum in Concilio *Bracarensi* I. relecti sunt, & firmati *Can.* XL, Canones antiqui *tam generalium Synodorum quam localium*, satis constat, auctoritatem tam generalium Canonum quam suorum jampridem secutas *Hispaniæ* Ecclesias. Nam & *Gallicanos* Canones sibi eos in auctoritatem asciviſse docet *Conc. Tarrac. Can. XI. Ilerdense* III. *Valentinum* II. Quomodo & *Gallicanæ Africanos*, ut ex *Matisconensis* II. Canone VI. constat. Itaque non est mirum, si decretales *Romm. Pontt.* Epistolas in auctoritatem utræque receperint ; (eas dico, quæ ad se scriptæ non fuerunt) etsi quo primum tempore hoc factum sit, vel ab his vel ab illis, liquido pronunciari non possit. Nam & in dicto Concilio I. *Bracarensi*, postquam Episcopi, de antiquis Canonibus in usum & vim revocandis, consensissent, subjiciunt; *Præcipue, cum & de cæteris quibusdam causis, institutionem apud nos* Sedis *Apostolicæ habeamus, quæ ad interrogationem quondam venerandæ memoriæ prædecessoris tui Profuturi, ab ipsa beatissimi Petri Cathedra directa est.* Certe *Sardicenses* Canones, ante Collectionem *Dionysianam*, ne-

que

que *Gallos* habuisse dici potest, (Nam in causa Prætextati *Rothomagensis* Episcopi, apud *Gregorium Turonensem Hist. V.* 18. repudiatus est Canon Apostolorum XXV. quasi ad Codicem receptum non pertinens, quem tamen *Dionysij* Collectio, una cum *Sardicensibus* asciverat) neque *Hispanos*. Nam *Martini Bracarensis* Collectio Canonum, quæ ex secundo *Bracarensi* Concilio ad Episcopum *Lucensem* missa est, Canonem nullum *Sardicensem* usurpat. *Quintus* enim ejus Collectionis est palam *Nicenus* decimus quintus, etsi idem *Sardicensi* primo instauratus. Sane *Gregorius P.* I. cum *Joanni* defensori *R.* Ecclesiæ cognitionem mandat, de appellationibus *Januarij* & *Stephani* Episcoporum *Hispanicorum* Epistolarum XI. 52, 56. non utitur Canone vel *Sardicensi*, vel *Chalcedonensi*, sed *Justiniani Nov.* 123. 22. qua *Chalcedonensis* Canon confirmatur. Quod autem addit; *Contra hæc si dictum fuerit, quod nec Metropolitam habuerit nec Patriarcham; dicendum est quia a Sede Apostolica, quæ omnium Ecclesiarum caput est, causa hæc audienda ac dirimenda fuerat; Sicut & prædictus Episcopus petiisse dignoscitur, qui Episcopos alieni Concilij habuit omnino suspectos*, Indicare videtur, latam ab alieno Concilio sententiam, quod *Stephanus* Episcopus *Metropolitam* in *Romani* Imperij territorio nullum haberet. *Comitiolum* enim *Judicem R.* Imperatoris commemorant Epistolæ. Cæterum vide *Petrum* de *Marca* 7. de Concordia XVIII. 11. Quod autem neque Patriarcham eum habuisse scribit; (Ad formulam scilicet *Can. Chalcedonensis*, ex qua loquitur *Justinianus*) respicere illud videtur, quod de *Eruigio* Rege, (etsi post hæc tempora) *Lucas Tudensis*; *Romani Pontificis assensu statuit, ut nullus Archiepiscopus Hispaniarum subderetur alicui Primati, nisi Romano. Turbatis* enim *Gotthorum* rebus sub *Viterico* scriptæ sunt *Gregorij* Epistolæ; Et cum partim *Romanis*, partim *Gotthis* parerent *Hispaniæ*, non est mirum ex Canonibus non judicatum. Quod si seculi potestate subditæ statim sunt *R.* Sedi *Hispaniæ*, non tenebantur hoc jure aliæ ab *Hispanicis* Ecclesiæ.

Eccleſiæ. Sane *Gregorius* fatetur, ad *Hiſpaniarum* Primatem, ſi Primatem habuiſſent *Hiſpaniæ*, ex *Chalced.* Canone cauſam pertinuiſſe. His igitur, quæ de Canonum *Sardicenſium*; tum etiam Generalium, ſive moribus Eccleſiæ, ſive *Niceno* totius Eccleſiæ decreto; & localium, ſingularum Provinciarum vel Nationum auctoritate conditorum, vi & uſu dicta ſunt, ſecum invicem collatis, manifeſtum erit, ante adjectum Occidenti *Illyricum*; (quod ſeculi poteſtate, non Eccleſiæ auctoritate factum conſtat) R. Sedis auctoritatem ad *Illyricum* propagatam non fuiſſe; Quod ex *Sardicenſis* Concilij ſententia ac mente obtinuit. Tum, ejus univerſam auctoritatem, in retinendis, & inſtaurandis, inque uſum revocandis inſtitutis Eccleſiæ, ſive moribus ſive ſcripto conſtantibus, ſitum fuiſſe. Denique Eccleſias Occidentis, (quas & Orientales Canones ſibi ipſis in auctoritatem aſciviſſe conſtat, & proprios condidiſſe, quibus generales mores ad propriarum cauſarum ſtatum definirent) quoties in eis ſive retinendis, ſive inſtaurandis, ſive etiam agnoſcendis difficultas incideret, ad R. Sedis auctoritatem confugiſſe, eamque ſecutas eſſe. Certe omnes Fidei cauſas ad eam, quoties res poſtulat, referendas eſſe, jam dictum eſt; Quo nomine, cum ad Eccleſiæ Communionem magnopere pertineat, quibus legibus recipiantur ad Communionem omnium Eccleſiarum, qui ab Hæreſi redeunt, non eſt mirum, in *Priſcilliani* cauſa, ſine ejus conſenſu, inſtaurari unitatem violatam non potuiſſe.

Video eſſe qui hæc vetuſtæ *Britannicæ* Eccleſiæ exemplo improbent; quarum Epiſcopi, cum a *S. Gregorio* miſſus *Auguſtinus* ab earum Epiſcopis agnoſci & recipi vellet, reſponderunt, ſe *Romanum Pontificem non noſſe.* Sive hoc exemplo *Cypri*, quam αὐτοκέφαλον *Epheſina* Synodus pronunciavit; (de quo etiam *Ravennatem* Eccleſiam *Romanæ* aliquando adverſatam legimus.) Sive quod *Britanniæ Romani* Orbis Diœceſis fuerint; quarum omnium principes Eccleſias *Romanæ* non fuiſſe ſubditas putant illi, quibuſcum

Quatenus apud Eccleſias Britannicas *obtinuerit jus* R. *Sedis.*

buſcum nunc agimus, ſed æquales. Utrumque, fateor, me nolente. Nam qui *Gregorij* ad *Auguſtinum* mandata apud *Bedam* legerit, inveniet mandatum IX. loco, ut ipſi, *Britannici* Epiſcopi, tanquam Epiſcopo etiam ſuo, non minus quam *Anglorum* Epiſcopi, ſubeſſent. In quo Canon Apoſtolicus XXXV. ipſis adverſus Sedem *Romanam* auxilio erat. Nam cum, ſingulas Gentes ſuos habere Epiſcopos, ibi conſtitutum ſit, nullibi magis obtinere hoc debuerat, quam apud eos, inter quos erant hoſtilitatis cauſæ; quales tum temporis *Britannis* cum *Anglis* intercedebant. Noverant igitur *Britanni Pontificem*, cum duæ Synodi, quibus renaſcentem Hæreſim *Pelagianam* S. *David* damnavit, Eccleſiæ *Romanæ* auctoritate confirmatæ ſunt, ſi *Sylveſtro Giraldoni* vita S. *Davidis* credimus. Vide apud *Uſſerium* p. 475. Noverant, cum S. *Kentigernus Romam* profectus eſt, ut violati Canonis Eccleſiaſtici reatum purgaret, cum ab uno Epiſcopo factus eſt Epiſcopus, ut ejus Vita refert; Quam, licet fabulis contaminatam, nemo tamen, qui veritatem Hiſtoriæ de *Cumbrenſi* Regno in ejus narratione extantem obſervaverit, tanquam prorſus fabuloſam rejecerit. Vide Collectanea *Uſſeriana* p. 683 - 686. tum p. 663. 667. Noverant, cum deceſſor *Kentigerni Ninianus*, *Caſæ Candidæ* poſtea Epiſcopus, *Romæ regulariter Fidem & myſteria veritatis edoctus eſt*; referente Hiſtoricæ fidei ſcriptore *Beda* noſtro Eccl. Hiſt. III. 4. Noverant multo prius, cum a Synodo quidem *Gallicana*, ſed & *Cæleſtini* Papæ auctoritate miſſi *Germanus* & *Lupus*, Hæreſeon offendiculis ipſos liberarunt: Cum, poſt irritum *Palladij* ad *Scotos* in *Hibernia* legationem, idem Papa, cum *Francorum* Epiſcopis, Patricium per *Britanniam* ad *Hiberniam* lucrifaciendam miſit; poſtquam *Kebius*, a S. *Kilario*, ut dictum eſt, fruſtra miſsus, in Monam *Britanniæ* noſtræ ſe receperat. Noverant, cum, tranſlata, ad S. *Davidem* a *Landavo*, Sede Principali, *Samſon*, (ut mihi quidem videtur, ex conjectura tamen) Dolenſis *Britanniæ Aremoricæ* factus Epiſcopus,

Pallium

Pallium secum se asportasse ferret; id est, Metropoliticum sibi honorem, à Legionensi, (id est Landavensi) Sede ad Meneuensem, ab Arturo Rege, in gratiam avunculum S. *Davidis* translatum, sibi in Dolensi Sede collocato deberi. Turbant quidem hanc historiam *Arturidæ Galfridi* Monumethensis fabulæ, de alio *Samsone*, *Arturi* Regis *Capellano*, *Eboracensi* Ecclesiæ à Rege præposito, qui postmodum in *Walliam* se nostram recipere coactus fuerit, Gentilium *Saxonum* armis. Cæterum, qui offensiones inde natas, inter *Britannos* & Sedem *Turonensem*, ob Archiepiscopatum *Aremoricæ Britannicæ*, ab hoc tempore Dolensi Sedi vindicatum, consideraverit, non improbabile putabit quod conjicio. Nam cum *Turonensi* Concilio I. subscribens *Mansuetus Britannorum Episcopus*, suffraganeum se ejus Archiepiscopi tulerit; ab hujus *Samsonis* tempore, usque ad *Innoc.* III. Papam, detrectasse eos hoc obsequium, & Archiepiscopo suo subesse voluisse constat. Hujus rei rationem, qui narrationum discrepantiam, quas sub uno intuitu exponit *Usseriana Collectio* p. 1130, 1132. ad veritatis lineam conciliari posse desperat, nunquam idoneam reddi posse credet, nisi secandum nodum acie conjecturæ nostræ concedat; Cujus conjecturæ hæc est ratio. Cum, obsolescente Sedis Legionensis claritate, per Ecclesiæ *Landavensis* obscuritatem, ubi sedere cœperat Legionensis, *S. Davidem* propinquum suum Legionensis Archiepiscopatus honorem habere vellet, ac vim, Rex *Arturus*, in Ecclesia sua *Meneuensi* sedentem; *Dubricius Landavensis* Episcopus in eremum secessit: Sponte quidem, sed ordinato sibi successore *Samsone*; quem ut à *Dubricio* ordinatum referunt, ita *Dubricio* non successisse constat, quia Sedem non retinuerit, cujus honore frui non potuerit. Cum igitur in *Aremoricam* secedens *Samson*, & Episcopus factus *Dolensis*, (ut ejus Vita refert, quam in Bibliotheca *Floriacensi* editam legimus) *Pallium* usurparet, cujus usu Archiepiscopum se ferebat, (*Pallii* enim usum sibi tum sponte sumebant Archiepiscopi, non solum, ut postea, *R.* Sedis indul-

tu, (ut notum est, de *Gallicanis*, ex *Petro de Marca*, 6 *de Concordia* VII. 2.) videntur hoc initio *Dolenses* Episcopi,& *Britanni Aremoricani*, Genti suæ jus Archiepiscopatus vindicasse. Sane quod *Samsonem Eboracensem* Archiepiscopum in *Dolensi* Ecclesia *cum Archiepiscopalibus insignibus* ministrasse scribit *Innocentius* III. *Regesti Epist.* II. 79. quod *Britanni* suum sibi Regem constituissent, magnopere huc facit. Nam quod *Samsonem Eboracensem* facit Archiepiscopum, *Britannicæ Galfridi* Historiæ Fidei tribuendum est. Vide apud eundem p. 1150, 1151. quæ de *Theliao Landavensi*, Legionensem Archiepatum sibi postliminio vindicante. Tum Theliai successor *Oudaceus*, quod hoc obtineri non posset, *Landavensis* factus Episcopus, propter suæ Sedis injuriam, non dubitavit ab Archiepiscopo *Cantuariensi* consecrari; Idque, plebe sua & potestatibus, cum triumpho, reversum excipientibus. Hunc tamen *Britanni* Sanctis suis ascribunt. Vide apud eundem p. 1155. Quorum nihil esse potest, nisi perpetua fuisset *Romanæ* Sedis apud *Britannos* observantia; etsi non eis finibus, quas ipsa statueret, sed quas reliqua Ecclesia agnosceret. Itaque, quod ob controversiam de Paschate non abstinuerit communione *Asiaticorum Romana* Sedes, exemplo esse debet, earum controversiarum, quibus manentibus, Ecclesiæ unitas immobilis manere debeat. Quare & de *Britannis* eadem ratio fuerit. Qui enim subtilius in ejus causæ fundum inquirunt, inveniunt eam celebrandi Paschatis rationem, pro qua tum cum *Britannis Scoti* dimicabant, non sine *Romanæ* Sedis auctoritate introductam. Quam cum emendare vellet *Romana* Sedes, rudiores populos; cum suam rationem Christianissimi communis interesse putarent, licet falso; ejus auctoritati non cessisse. Vide eundem *Usserium* à p. 925. Ubi ex *Cyclo* 84. Annorum, ut Ecclesiæ *R.* ante receptum novendecem annorum *Cyclum Alexandrinum*, ita *Britannorum* & *Scotorum* acta Paschata ostendit. Qui, licet interpolatus aliunde in eorum usum receptus fuerit, ostendit tamen, non potuisse ipsos

sos credere, desciscere se à *R.* Sede, eo Canone servando, quem in ejus Communione receperant. Itaque quod *sibi notum* Papam negarunt *Britanni*, hactenus intelligendum, ne mandatis *Augustino* a *S. Gregorio*, propter ejus auctoritatem, sibi cedendum putarent, Ecclesiæ totius Canone non jubente; In quo, insigne extat, Canonicæ, non immensæ Sedis Romanæ potestatis exemplum.

De Ordinationibus Anglicanis.

Restat huic loco, veteris Ecclesiæ *Saxonicæ*, Rom. Sedis auctoritate institutæ causa quædam; quæ, cum visa sic turbarum nostrarum incentoribus, Episcopos a Presbyteris Ordinatos in *Anglia* probare, recte intellecta, ut opinor, Canonicam *R.* Sedis auctoritatem non infinitam probabit, Ecclesiæ *Anglicanæ* facto, ejus auctoritate institutæ. *Winus Wincestrensis*, solus inter *Anglorum* Episcopos regularem Ordinationem habuit; ait *Beda* III. 28. Quare? Quia prius a Presbyteris Ordinati? Hoc enim dicitur; audaci ad stuporem usque commento. *Culdei* scilicet Presbyteri, ad *Turgotuin* usque Archiepiscopum, *Fani Andreæ* Episcopos ordinaverunt; Hactenus hoc eis jus ab initio Fidei in *Scotia* salvum fuit, quod inde abrogatum est. Atqui, Ordinandorum Episcoporum jus solis Episcopis, totius Ecclesiæ consensu assertum est. Quod autem & *Ninianum*, *Candidæ Casæ Britannorum* Episcopum, a *Culdeis* Ordinatum conjicitur, portenti similius est quam conjecturæ. Quid enim ad *Ninianum Britannum Scotorum Culdei*; Cum neque *Britannis Scoti* ordinarent, neque *Saxonibus Britanni*? Itaque cum *Saxonibus Cumbriæ* regnum cessisset, novo initio a *Saxonibus* ordinatus est *Plecthelmus*; non quod priores a Presbyteris. De *Culdeis* autem, ab initio Fidei, per *Scotiam* Ecclesiarum Principibus, quod a recentioribus narratur, fabulam esse dictum est, non veritatem historiæ. Cur igitur *Anglicanorum* Episcoporum Ordinatio irregularis? Quod ab uno Episcopo *Augustino*. Constat enim, nullum alium veniisse ab initio Episcopum. Et ipse *Gregorius* ad *Augustinum* Responso VIII. *Et quidem in Anglorum Ecclesia, in qua*

adhuc ſolus tu Epiſcopus inveniris, Ordinare Epiſcopum non aliter, niſi ſine Epiſcopis, potes. Neque dubito hoc ipſum feciſſe, quod non vulgaris Epiſcopus, ſed Sedis *R.* mandato venerit. Nam decretum hoc a *Syricio* P., qui primus decretales ſcripſit minime ſuppoſititias, docet nos *Fulgentii Ferrandi Breviarium Canonum*, cujus hic eſt ſextus titulus; *Ut unus Epiſcopus Epiſcopum non Ordinet, excepta Eccleſia Romana.* Propter hoc privilegium, ſolus *Auguſtinus* miſſus videtur Epiſcopus; Cum non eſſet difficile, ejus etiam comites Epiſcopos feciſſe, ut ex Canone Apoſtolico Ordinarent Epiſcopos. Fortaſſis, *Britannorum* Epiſcopos ſuffragaturos *Auguſtino*, ſumptum eſt pro conceſſo. Cum illi renuerent, ob dictam cauſam; ab uno profectum *Anglorum* ab initio Epiſcopatum, manifeſtum eſt. *Winus* quidem in *Francia*, ex Canone ordinatus fuit, ut ſcribit *Gul. Malmsburienſis de geſtis Pont.* II. Ipſe itaque duos *Britannorum* Epiſcopos ſibi in Ordinando adjunxit. Sed & ipſi *Britanni* irregulariter ordinari potuerunt. Sic enim *Kentigernus*, ut dictum eſt; Cujus Vitæ locus apud *Uſſerium* p. 684. ignorantiæ Canonum illud tribuit, quod *Kentigernum Romam* profectum ſcribit, ut purgaret. *Joannes* autem Major ibidem p. 672. argumento eſſe vult, *non eſſe de eſſentia Epiſcopi, ut a tribus ordinetur*, quod a ſolo *Palladio S. Servanus* Epiſcopus ordinatus referatur. Quanquam hoc eodem *R.* Sedis privilegio factum conjici poteſt, propterea quod *Palladium* a *R.* Sede miſſum conſtat. Quare quod *Wilfridus* in *Anglia* Ordinari noluit, in *Francia* ordinatus eſt, eodem referente *Beda*; qua ratione factum putari poteſt, quam quod de privilegio, quo Canonibus derogabatur, non conſtaret? Neque enim dici poteſt, propterea non acceſſiſſe ad Sedem *Cantuarienſem Wilfridum*, ne jus ejus in *Eboracenſem* agnoſceret, *Bernicienſibus* ſolis ordinandus Epiſcopus; cum *Ceadda*, *Deirenſibus* ordinandus Epiſcopus, ad *Cantuarienſem* miſsus, quod de Canonibus violatis ſoliciti non eſſent, propterea a *Wino* ordinatus ſit, quod morutus eſset Deuſ-

Deuſdedit *Cantuarienſis*, teſtante loco dicto *Beda*. Semper autem reddenda eſt ratio ejus quod *Beda* ſcribit; *Non enim erat tunc ullus, excepto illo Wino, in totâ Britannia Canonice Ordinatus Epiſcopus*; Cujus quæ alia reddi poteſt ratio? Quod igitur *Salamis Cypri*, ex more antiquo, αὐτοκέφαλος extitit, judicio Synodi *Epheſinæ*, ad jus *Britannicæ* Eccleſiæ non facit. *Cyprus* enim Provincia fuit Orientalis *Diœceſis*; *Britanniæ*, *Diœceſis*. Neque aliud indicat αὐτοκεφαλία, niſi Archiepiſcopum *Cypri*, privilegio ſuo, propter maris pericula, a ſuffraganeis ſuis Ordinari. Hoc ipſum non eximebat jure *Antiochenæ* Eccleſiæ in reliquis; multo minus Synodi generalis jure, quo privilegium ſuum obtinebat. Sic & *Ravennas*, qui quondam ipſe idem petebat, ut refert *Anaſtaſius*. *Diœceſes* autem, & earum Principes Eccleſias, *Romanæ* Sedi impares eſſe, dictum eſt. Quod autem *Wilfridum Eboracenſem* Epiſcopum, appellata *R.* Sede, ſuam Sedem poſtliminio recepiſſe afferri poteſt ex *Beda* & *Guilielmo Malmesburienſe* res ejus referentibus; Ideo valet, ne dubitari poſſit agnitam ab *Anglis*, *R.* Sedis auctoritatem, (per quam factum fuerat, ut eſſent Chriſtiani) definitam tamen ſuis finibus. Nam qui reſtitutus prima ejus Sedis ſententiâ, Sedem ſuam non receperit, cum ſecundo *Romam* profectus, ejus auctoritate ſuam Sedem poſtlimino obtinuerit, argumento eſſe debet, alia tum ſibi *Anglos*, præter *R.* Sedis auctoritatem ſpectanda putaſſe; Cum nihil jure, niſi ex Eccleſiæ Canonibus ſpectare poſſent.

CAP.

CAP. XXIV.

De jure Sedis Constantinopolitanæ. *Sedem* R. *in Synodis Oecumenicis præsediſſe. Schiſmatis* Acaciani *cauſam non minus penes ipſam, quam penes* Acacium *reſidere. De judicio in PP. Symmachum & Honorium. Ambitionem R. Sedis, recepta Quinta Synodo in Ordinem redactam. Quibus gradibus Primatus ejus, ex Canonico ſui arbitrii evaſerit.*

Canonem Chalcedonenſem *adverſus Sedem* R. *valere.*

SED de jure Sedis *Conſtantinopolitanæ* dicendum eſt; de quo, conflictus Synodi *Chalcedonenſis* cum Sede *R.* aliquot ſeculis ſtatum habuit. Equidem, decretum ſecundæ Synodi, qua, ad ſecundum poſt *Romanam* Sedem locum evecta eſt, ſoli Orienti tribuendum videtur; Occidente in decretum de Fide ſolum conſentiente. Nam quis jure factum negabit, quod Orientis Eccleſiæ ſibi conſtituunt? Quamvis, quod inde, non ſolum *Alexandrina*, ſed & *Romana* Eccleſia vel doleret ſibi, vel metueret, præfracte & præpropere damnatus a Cœleſtino & *Cyrillo Neſtorius*, magnas videri poſſit Epheſino decreto difficultates objeciſſe. Nam in Concilio *Chalcedonenſi*, non fuit integrum *R.* Sedis Legatis, propoſitum, de ejus in *Aſianæ Ponticæque Diœceſeon* Eccleſias auctoritate, Canonem ſilentio tranſigere; Cum tamen *Conſtantinopolitanus*, de ſecundæ Sedis prærogativa, cum privilegiis *R.* Sedi ſuppariibus, nec ſuffragante nec contradicente *R.* Sede, tum invaluiſſet: Itaque, adverſus eum palam conteſtati ſunt. Sed ideone invalidus? Puto quidem, ſi omnium temporum literæ Eccleſiaſticæ replicentur, nunquam ampliora *Romanæ* Sedi auctoritatis ellogia tributa repertum iri, ab Orientalibus, quam cum facerent, quod ipſi omnium rerum ingratiſſimum ſciebant. Et ſane, irritatum Pontificis animum rerum aſperitate, verborum honore lenire, ad retinendam Ec-

Eccleſiæ unitatem ſpectabat. Sed quod de decreto *Conſtantinopolitano* prius, idem nunc de *Chalcedonenſi* quærendum; Quid impediret Orientales, de ſuis Sedibus, hoc eſt, de ſua inter ſe auctoritate conſtituere? Scilicet metus erat, ne in *Alexandrinam* etiam & *Antiochenam* idem juris *Conſtantinopolitanæ* tribueretur: Ne procedente tempore, in *Illyricum* Sedis *R.* jura ſibi affingeret: Ne denique, cum *Roma* Sedes amplius Imperii non eſſet, ipſam cum ſubdito Occidente ſibi ſubjiceret. Nam hoc conatos aliquando *Conſtantinopolitanos*, *S. Gregorii*, de *Joanne* & *Cyriaco Conſtantinopolitanis*, *Oecumenici Patriarchæ* nomen affectantibus querelæ oſtendunt. *Epiſt.* VI. 24, 28, 30, 31. VII. 30. Sane, quod delatum ad *R.* Sedem eundem titulum deceſſores ſuos non uſurpaſſe ſcribit, argumento eſt, Primatum eo intellectum. Nec mirum, leviorem rem viſam *Eulogio Alexandrino*, ut ex ipſo *Gregorio* Reg. VII. 24. intelligimus; Quia non tantum profitebatur, quantum volebat intelligi. Sic enim *Paulus de Geſtis Langobardorum* IV. 37. *Hic, rogante P. Bonifacio, ſtatuit Sedem R. & Apoſtolicæ Eccleſiæ caput eſſe omnium Eccleſiarum; Quia Eccleſia Conſtantinopolitana primam ſe omnium Eccleſiarum ſcribebat.* Ecce, nihil aliud *Phocas*, de quo ſermo eſt, *R.* Sedi contulit, quam ut recederet ab aſſerendo Sedi *Conſtantinopolitanæ* Primatu; ad quam, ſub Oecumenici Patriarchæ titulo, viam affectabat, *Paulo Langobardo*, non diu poſt ipſa tempora affirmante. Et ſane quid aliud vult *Gregorius*, cum *Lucifero* confert *Conſtantinopolitanos*, quam ipſos Primatum affectaſſe? Equidem, ut ſunt res humanæ ſemper mobiles, ut animi hominum ambitionis inexpletæ, non eſt dubium hæc in mentem veniſſe, & *Conſtantinopolitanorum* quibuſdam ut cuperent, & *Romanorum* ut metuerent. Et huic ſive metui, ſive cupiditati, eas vel verborum vel rerum aſperitates tribuet, quæ his inter ſe Sedibus acciderunt, qui de rebus Eccleſiaſticis ſequentium temporum cum judicio tractaturus ſit. Cæterum, quæ a ratione proficiſcuntur, quam Chriſtiana pietas non agnoſcit, ſi idoneam auctoritatem

tem præ ſe ferant, non definunt propterea valere, & jus creare. Itaque decretum *Chalcedonenſe* rebus ipſis ſemper validum fuit, etiam *Romana* Sede non conſentiente: Et ſilentio poſtea in Codicem ejus receptum, ſilentio damnat eos, qui nunc temporis irritum volunt, quod infinitam Papæ poteſtatem non ferat. Equidem non poſſum non ambabus amplecti, ac deoſculari virorum doctorum φιλαλήθειαν & candorem, conciliantium inter ſe Occidentem cum Oriente, ex ipſis rerum geſtarum monumentis; quatenus quidem conciliari poſſunt, qui nullum inde diſcidium paſſi, perpetuam hanc diffidendi materiam habuerunt, donec in id quod hodieque durat diſcidium erupit. Cum enim negari non poſſit, ſtatim ac conditus eſt invaluiſſe hunc Canonem, quacumque intererat Sedis *Conſtantinopolitanæ*; quis neget, vere dici *R.* Sedem, (cui hoc dat Primatus, ne quid ſine ejus conſenſu Eccleſiam totam teneat) non ſolum per Occidentem, ſed & per univerſam Eccleſiam, jure ſuo uſam, cum caveret, ne merito dici poſſet, ſuo conſenſu *Niceno* Canoni derogatum fuiſſe? Quis enim dubitet, Eccleſiæ ſtatum tum demum inviolatum manere, manentibus inviolatis Eccleſiæ Canonibus? Verum quis inde *Leoni* auctoritatem aſtruat in Concilium, cujus auctoritate conditus eſt, quod ejus condendi auctor eſſe noluit, quem conditum valere paſſus eſt, quod vetare non poſſet? Et licet Sedes Apoſtolica nunc uſque contradicat, *quod a Synodo firmatum eſt Imperatoris patrocinio permanet quodammodo*; ait *Liberatus cap.* VIII. Contradicebat tum, cum hæc ſcribebat *Liberatus*, *R.* Sedes, quod in cenſum Canonum ſuorum XXVIII. *Chalcedonenſem* non reciperet; Ut ex *Dionyſii* Exigui Codice manifeſtum eſt. Valuiſſe tamen medio tempore, (Si *Baſiliſci* tyrannidem excipias, qui Synodum prorſus damnabat) quis negare auſit? Itaque accipio, quod *R.* Sedem diſſenſiſſe ſcribunt eo conſilio, ut *Conſtantinopolitanorum* ſuperba elatio, ſi quando limites egrederetur, hac una exceptione reprimi poſſet; Propter quam

toties

toties urget *Gelaſius*, Eccleſiam *Conſtantinopolitanam* inter Sedes minime numerari. Sed hoc quod Schiſmatis cauſa tum obtinentis objectum videtur, ad jus illud minuendum, quod *Conſtantinopolitanæ* Sedi, Canone ſive ſecundæ ſive Quartæ Synodi quæſitum aſſeritur, prorſus nihil pertinet. Quod autem ad fidem tuendorum Canonum ſemel poſitorum, Primæ Sedi, ipſo Eccleſiæ ſtatu & conſtitutione annexam attinet; Num violatam cenſendum fuiſſet, ſi in eos autore *R.* Sede conſenſum fuiſſet, quos valere vetare non poſſet, puto eis exemplis ſatis definitum, quibus etiam Apoſtolorum inſtitutis, mutatione ejus rerum humanarum ſtatus, cui condita conſtare poſſit, derogari dictum eſt. Nam cum ab eis Eccleſiæ tota auctoritas profecta ſit, cujus eſſet pudoris, ampliorem eam in fluvio, quam in fonte ferre? Quod ſi quis à *Petro*, *Romanæ* indultum Sedi dicat, non ſolum ut prima ſit ipſa, ſed ut Secunda non ſit quam ipſa nolit, etſi vetare non poſſit; attendat *Conſtantinopolitani* Canonis auctoritatem, qui cum Civitati *Conſtantinopolitanæ* ſecundam Sedem aſſignat, *eo quod Imperii Sedes eſſet*, totius Orientis conſenſu, *Romanæ* Urbi Primatum, ea de cauſa aſſerit, quod matrix Imperii Sedes eſſet. Attendat etiam ſereniſſimum rationis jubar, vetantis ſolum *S. Petrum* ejus juris auctorem ferri, cujus reliqui Apoſtoli, reliquis a ſe conſtitutis Sedibus auctores non fuerunt; ne cum eo quidem diſcrimine, quod ipſis cum *Petro* interfuit; propterea quod aliud Urbium magnitudo poſtularet. Attendat denique, non aliter *Petro* Primatum *R.* Sedis acceptum ferri poſſe, manentibus quæ dicta ſunt, niſi *Petrum*, propter Primatum ſuum, Primam Urbium Cathedræ ſuæ Sedem elegiſſe dicamus: Ex conſenſu, ſcilicet Apoſtolorum; Abſque quo fuiſſet, quis communi hominum ſenſu præditus, idem per omnes Imperii Civitates, pro ſuo quamque modo, obtinere potuiſſe credat? Qua una ratione, ſi quis ſententiam noſtram rejiciat, ſatis erit, conſenſum Eccleſiæ, uſu Primorum ejus temporum firmatum, ſine Schiſmatis nota a nemine mortalium violari poſſe.

R. *Sedem præsediſſe in Octo Synodis Generalibus.*

Cum igitur Canonicam eſse, non arbitrariam, Epiſcopi *Romani* in Occidentis Eccleſias auctoritatem, ſic conſtet, videndum nunc, idem multo potiori ratione obtinere, ſi *R.* Sedem, cum reliquis principibus, id eſt, cum Generali Concilio comparemus. Nam, ſine ejus conſenſu poſse Generale Concilium dici, ἀεργωσία fuerit διανοίας, quàm vocat *Ariſtoteles*, dubitare; cum Totum dici nequeat, cui princeps pars deſit. Mihi aſsentiendum inſuper videtur eruditæ *P. de Marca* diſputationi, libro quinto de Concordia a cap. III. ad XIV. inditæ; Papæ eſse, vel ipſum, vel per legatos, Synodis Generalibus præſidere; ſi *præſidere* ſolam προεδρίαν ſignificet. Aliud enim erat *Judicis* loco eſse, cauſæque tractandæ, ferendorumque ſuffragiorum ordinem exequi; Quod cujus fuerit, poſtea dicendum, quod ad diverſam rationem pertineat. Neque ſic tamen, nudam eſse προεδρίαν, ſed cum ea auctoritate, quam, ferendi primum ſuffragium *prærogativa*, ut a *Tertulliano* appellatur, poſtulat. Quantam fuiſse, ſententiæ *Principalis*, in Senatu *Romano*, temporibus Imperii auctoritatem, ad condendum Senatus conſultum ipſo referente, cenſendum ſit, non contendo. Eandem fuiſse *R. Sedis* ad decretum Concilii Generalis, non puto temere concedendum. Obſtat ſumma *Principis* poteſtas; cum *R. Sedis* auctoritas, in condendis decretis Generalium Conciliorum, Fidei Traditionem, & Eccleſiæ Canones ſuperiores agnoſcat. Itaque quod Impp. *Romani*, in Relationibus ad *Senatum*, ut auctoritatem ejus Ordinis, etiam ſub Principibus integram tueri viderentur, liberum ſuffragiorum jus permittebant, ſuo jure hoc faciebant in eis, quæ ſummæ poteſtati pro ſuo jure decernenda veniebant. Atqui in Eccleſiaſticis, non ſolum communis Fidei ratio potior eſt jure Concilii Generalis, ejuſque decretis excipienda; ſed etiam Canonum Eccleſiæ univerſæ; quatenus quidem Unitatem totius, mutata eorum forma labefactari neceſſe fuerit. Hos intra limites ſtare Primatus *R.* Sedis jura oportet. Cæterum, his auctoritatis quas dixi finibus,

finibus, Præsedisse Conciliis Oecumenicis *R.* Sedem, videtur ex *Ephesina* II. Synodo sumi posse; Vel potius ex damnatione Dioscori, male gesti muneris causa; cum Synodo *Ephesinæ* II. præsideret, una cum *Juvenali. Jerosolymitano* & *Thalassio Cæsariensi*; in Concilio *Chalcedonensi* secuta. Neque enim dicitur, neque dici potest, propter susceptum Præsidendi Officium damnationis sententiam accepisse. Neque si constaret, Imperatorem *Theodosium*, cum eos Concilio præesse juberet, non fuisse memorem, *Cyrillum* propterea *Ephesinæ* I. præesse jussum a se, quod Legationem *Cœlestini P.* gereret, propterea putandum esset, injuria ipsos præsidere jussos. Nimis hoc sero diceretur nunc dierum, quod tum contestatum fuisse quenquam dici non possit. Itaque, quod ab ipso intra Canonicæ auctoritatis limites gestum non fuisse, recte probatum videtur. Itaque Legatos *R.* Sedis ita vel præsedisse *Nicæno* I., vel *Ephesino* II. præsidere debuisse, quemadmodum præsederunt *Chalcedonensi*, dici non potest; Ita scilicet, ut ordinem rerum gerendarum ipsi gubernarent. Quod si verum sit, datum hoc oportet Imperatoris arbitrio, & studio conciliandi Sedem *R.* decreto de secundo loco Patriarchæ *Constantinopolitani*; ad quod, per illud Concilium, affectabatur via. Sane quod ante Concilium *Leo*, damnata *Eutychis Hæresi Epist.* XL. ad *Anatolium*, ejusdem damnandæ Concilio auctor fuit, ideo recte factum, quod ad communem Fidem res pertineret. Nam & cum *Pelagius*, ab *Afris* damnatus, à *Zosimo P.*, eorum sententiam secuto, damnatus est, non est causandum, auctoritatem sibi ab *Afris* in *R.* Sedem sumptam; Sed eorum Hæresis, hoc facto, *per totum Orbem proscripta est*, (ut scribit *Prosper* in Chronico) cujus damnatio *Africam* prius non excedebat. Itaque cum Epistolæ *Leonis* refragarentur in Concilio *Chalcedonensi* Episcopi *Palæstini* & *Illyriciani*, priusquam de ejus sententia ipsis satisfactum fuisset, *Act.* II. & IV. in eo ostendebant, non solum liberum esse, sed & ad Officium omnium pertinere, quamvis auctoritatem, infra communis Fidei rationem du-

cere. Neque mirum est, tantum honoris habitum Vigilio, *Constantinopoli* tum præsenti, ut Quintæ Synodi præsidere vellet; qui suam auctoritatem parem non futuram videbat consensui ejus, si interesset. Hoc tamen ostendit, non potuisse Synodi decretum Oecumenici Concilii auctoritatem habere, nisi ex consensu *R.* Sedis. Neque aliud de *R.* Sedis auctoritate in Synodo VI. dicendum videtur, quam quod de *Chalcedonensi* dictum est. Quod enim Canonibus *Trullanis* reclamatum est pertinaciter à Sede *R.*, quamvis, Legatos ejus, Synodo qua lati sunt interfuisse, negari non possit; Videtur mihi simile causæ de Canone *Chalcedonensi*, cujus auctor esse *R.* Sedes noluit. Nam sive Legati qui interfuerunt eis perferendis non subscripserint, sive mandatum idoneum non habuerint, quo *R.* Sedes obligata teneri dici possit; Cum tamen postea, etiam exceptionibus adhibitis, sicubi diversum statuerent ab eis quæ mores Ecclesiarum Occidentis receperant, pertinaciter recusati sint, quid est, quo minus, ut de Schismate *Acaciano* statim dicemus, majorem auctoritatis suæ quam Unitatis Ecclesiæ rationem habuisse *R.* Sedes dicenda sit? In septima autem Synodo, quod rerum gerendarum Ordini toti præsedit *Tarasius P. Constantinopolitanus*, cum necessarium fuerit propter linguæ diversitatem, non eo tamen valet, ut mandato Legatorum *R. Sedis* hoc feciſse videri debeat. Quis enim in eo mandatum causetur, in quo Legati *R.* Sedis ad Concilium *Ephesinum* II. nihil causantur, quod a se mandatum non sit? Sed omnino jus suum *R.* Sedi integrum fuisse ostendit, etsi rebus gerendis non præfuerit. De Octava Generali nihil dicam, hoc quidem loco; Propterea quod, per mobilitatem ingeniorum Græcorum, inter se studiorum extremitate dissidentium, & suis subinde decretis repugnantium, videtur potius Pœnitentiam ab eis expressisse, quam in auctoritatem recepta fuisse. Atqui, etsi facile sit eorum mobilitatem damnare, qui a suis ipsi decretis discedunt, non est tamen facile, in auctoritatem recepta asserere, quæ, Canonicæ

nonicæ modestiæ limitem tenuisse, asseri non possit.

Vide nunc, quid *Leonis P.* I. prudentiam in recusando Canone *Chalcedonensi*, cum pari modestia conjunctam, secutum fuerit. Nam ego non video, cur prudentiæ tribui non possit, ejusque sancto Episcopo necessariæ, quod efferendi se *Constantinopolitanæ* Sedi auctor esse noluerit; Quam, ut est ambitio hominum inexplebilis, non eo fine staturam prævidere poterat, sed ad Primatum viam affectare, cum periculo Unitatis. Prudentiæ laudem habeat, cui modestiæ ratio constat; Cujus rationem successoribus *Leonis* non constitisse, ostendunt quæ secuta sunt. Cum enim factus *Alexandrinæ* Ecclesiæ Episcopus *Joannes*, *Zenoni* Imp. suspicionem, *Acacio Constantinopolitano* invidiam movisset, querelam *Romam* detulit, *Antiochenæ* Sedis literis munitus, de *Petro Mongo* in Sedem suam intruso; Qui, *Chalcedonensis* Synodi hostis, simulato studio, *Henoticon Zenonis* (quo abscissam Ecclesiæ *Ægyptum*, sopita ejus Synodi auctoritate reconciliare studebat) ad hunc effectum promovendi, ab *Acacio* in communionem receptus fuerat. Hic hic apparuit vis regulæ Ecclesiasticæ, ut qui Hæretico communicet, ipse Ecclesiæ Hæretici loco sit. Neque enim prius resarcita est Ecclesiæ *Romanæ* cum *Constantinopolitana* communio, quam post XL. aliquot annos, consensum est, ut omnes ab *Acacio* Episcopi *Constantinopolitani* de tabulis delerentur, e quibus, functorum in spe salutis Episcoporum nomina in Eucharistia celebranda commemorabantur. Quod eos erat, Ecclesiæ, Hæreticorum loco censeri; quorum nonnullos constabat, & de Fide recte sensisse, & pro Fide gravia passos fuisse. Hic, quanto minus causæ erat, cur hunc rigorem Sedes *Romanæ* retineret, tanto manifestius ejus jus est, in Canone Ecclesiæ ad vim revocando. Nam & Imperio, & Sedi *Constantinopolitanæ*, legibus a ratione alienis cedendum fuit, ut unitas obtineret; propter quam cum Canones constituti sint, ob eam revocandam, semper Christianissimis præsulibus relaxandi visi sunt. Interea loci, quod *Zeno* & *Acacius*,

Quæ hinc secuta censendum sit.

Acacius, decreto *Chalced.* Synodi, id est totius Ecclesiæ, silentio damnato, *Henotico*, auctoritate Imperiali constituto, revocare *Ægyptum* ad Ecclesiam voluerint, merito successores suos, Ecclesiæ auctoritati, quam violaverant, obnoxios reliquisse censendi sunt.

Schismatis Acaciani causam penes ipsum fuisse.

Sed hæc rationibus asserenda sunt. Grave quidem *Acacii* crimen, nec dissimulandum, quod *Petrum Mongum*, ab Hæreticis *Timotheanis* Ordinatum, Episcopum *Alexandriæ* agnovit, & in Communionem suscepit; quem, suis literis ad *R.* Sedem damnatum, ab ipso, nisi Sede *Romana* auctore, recipi nefas erat. Nam neque alia ratione recipi potuit, etiam *Romana* Sede auctore, nisi irritam ejus Ordinationem, tanquam per Hæresim factam, consensu reliquarum Sedium ratam evadere potuisse statuamus; Secundum ea quæ suo loco dicta sunt. Gravius adhuc crimen *Acacii*, quod *Zenoni* auctor fuerit *Henotici*, quo derogabatur Synodo *Chalcedonensi*, spe reconciliandæ Ecclesiæ *Alexandrinæ*; Quod, totam Ecclesiam luxare erat, ut ei pars resolidaretur sua solius auctoritate; Scilicet, ut tantum facinus auctoritati suæ incremento esset. Sane *Henoticon*, post Fidei *Chalcedonensis* satis claram professionem, decreto *Chalcedonensi* his verbis derogabat; *Hæc scripsimus, non innovantes Fidem, sed vobis satisfacientes. Omnem vero, qui aliud quicquam sapuit aut sapit, aut nunc aut aliquando, aut in Chalcedona, aut in quacunque Synodo, anathematizamus; præcipue vero prædictos Nestorium & Eutychem, & quæ eorum sunt sapientes.* Sic versum legimus apud *Liberatum cap.* XVIII. quod *Græce* extat apud *Evagrium*, & *Leontium* de *Hær. Act.* V. Sciendum enim, *Alexandrinis* persuasum fuisse, fraude eorum qui Dioscorum sequebantur, Synodum *Chalcedonensem* pro *Nestorio* decrevisse; Ac fortasse, hic error nunquam ereptus est eis qui *Alexandrinam* Ecclesiam sequuntur. Certe, qui, memoriam *Dioscori* nunc fovent*es*, *Abyssini*, *Chalcedonensis* Synodi memoriam damnant, eos Ecclesiæ Fidem agnoscere, rerum earum peritiores

riti contendunt. *Timotheus* autem, cui ſubſtitutus eſt *Petrus*, etſi a Synodo abhorreret, *Eutychem* tamen averſatus, eſt, ut apud *Evagrium* III. 6. legimus; Ex Fide quidem *Zachariæ* Hiſtorici *Acephali*, ſed cui ſuffragatur *Gennadius de Script. c. LXXXI. Samuel Syrus, Edeſſenæ Eccleſiæ Presbyter, ſcripſit Syro ſermone adverſus Neſtorianos, Eutychianos, Timotheanos; novellos, ſed ſibi diverſos Hæreticos.* Hac ratione potuit *Petrus* anathema dicere *Eutychi*, non minus quam *Neſtorio*, ex *Henotico Zenonis*. Nam & hac ratione *Acephali* dicit, ab *Eutychianis* diverſi; qui ſi *Eutychem* caput habuiſſent, non fuiſset cur *Timotheo*, (a quo *Timotheani, Eutychianis* adverſi) *Petrus Mongus* ſuccederet. Sed ex his conſtat, non fuiſse cauſam Fidei ſed Schiſmatis, inſtauratam Communionem ex formula, quæ Fidei non derogabat; auctoritatem Eccleſiæ, *Chalcedonenſi* decreto expreſsam, irritam eſse, tanquam Hæreſis *Neſtorianæ* affinem, patiebatur. Sed gravia ſunt quæ *Joannis* cauſam premebant, etſi legitime ab Orthodoxis ordinati. Fungens enim Eccleſiæ *Alexandrinæ* Legatione *Conſtantinopoli*, ac *Zenoni Acacioque* viſus Epiſcopatum per largitionem ambire, juramento a ſe hanc ſpem abdicaverat. Tum, quaſi dubius, adverſus partes Catholicas, ad *Timotheanos* inclinare viſus fuerat; vide *Liberatum cap.* XVII, XVIII. Denique quod ſpei ſuæ ſecretum apud *Illum* Magiſtrum depoſuerat, (qui, tum Comes Orientis, cum electus *Joannes*, Imperio ſuſpectus evaſerat) ipſe etiam, cum Calendione *Antiocheno*, (qui apud *R.* Sedem ipſi ſuffragabatur, nec mulo poſt relegatus *Oaſim* ſucceſsorem accepit,) Imperio etiam ſuſpecti erant. Nam quod electionem ſuam per aulicum potius *Illum*, quam per *Acacium*, renunciare *Zenoni* maluerit, etſi non ad infirmandum quod Canonice factum fuerat, pertineret, tamen infirmabat conſenſum Sedium. Gravabat eandem cauſam ſpes de *Petro* concepta, poſse ejus opera partes in unam Eccleſiam *Alexandriæ* inſtaurari, edicti formula, quæ Fidei non obſtaret, etſi Eccleſiæ auctoritatem non aſsereret; partibus ad ſe trahentibus

quod

quod pro ſe faceret, adverſas non repudiantibus. Sed exitus docuit, Fidei ſimplicitatem edicti ambiguitate juvandam non fuiſſe; bonæ Fidei opinione amiſſa, propter eam detectam ambiguitatem, quam, ſtultum erat putare, ſuſpicioſam ex religionis cauſa plebem latere potuiſſe. Nam neque ſatisfacere ſuis potuit *Petrus*, donec liquido Synodum ejeraſſet; (quo facto Catholicos adverſarios experiri neceſſe habuit) neque Sedibus reliquis, niſi Synodum ſe amplecti, mentitus eis interea fuiſſet. Quod tamen vere dicere potuit, ſi animi ſui ſenſum ſpectaret, cum aliud ſuis profiteretur. Sed hoc, tam ſibi quam Eccleſiæ perniciosum, propterea expertus eſt, quod in profeſſione ſitam Baptiſmi Fidem, ſuo loco probatum eſt. Nimirum, ita demum Eccleſiæ pro Hæretico habendus eſt, qui Hæreticis communicat, ſi palam profiteatur id Fide tenere, quod Eccleſia pro Hæreſi habendum ſtatuit. Si ſciat ſe aliud credere, reddenda eſt ipſi Deo diſſimulationis ſuæ ratio; Erit autem apud Eccleſiam Hæreticus, ſi Hæreſim profitentibus communicat. Tum, violatæ unitatis Eccleſiæ ratio ipſi reddenda eſt; quod adverſus ipſius decretum hoc faciat. Hæc cauſa extitit ſententiæ, in Synodo *R.* a Felice *P.* in *Acacium* latæ; qua, non ſatis habuit pro Epiſcopo eum habere nolle, non Communionem ipſi negare, niſi *anathema* eum omnibus eſſe juberet. Succeſſit *Felici Gelaſius*, *Acacio Euphemius*; qui cum ad *Gelaſium* comnicatorias dediſſet, recepit eam, quam legimus *Gelaſii* primam recuſantem Communionem, niſi *Acacii* memoriam damnaret, nomen e tabulis deleret. *Macedonius* ſucceſſor *Euphemii Petrum* damnabat, ut ante ipſum *Euphemius*; Synodum aſſerebat, *Anaſtaſium Aug.* ea cauſa adverſarium experiebatur, *Acacii* memoriam retinebat. *Anaſtaſius P.* II. qui *Gelaſio* ſucceſſit, medius inceſſit; ſatis habens *Acacium* damnari, ut *Euphemio* non minus quam *Macedonio* communicaret. Liquet ex ipſius decretis, & *Juſtini Aug.* ad *Hormiſdam* Epiſtola, qua eandem veniam Orientalibus poſtulat. Quid enim eſt quod Epiſt. ejus I. 3. legi-

legimus lemma; *Ut in Ecclesia specialiter taceatur nomen Acacii*; Quam ut *Euphemii* & *Macedonii* nomina recitarentur? Sane Schisma inde natum in Clero *Romano*, quod *Anastasius* in ejus vita memorat, jampridem modestiam Pontificis crimen esse ostendit, ubi de Sedis *R.* jure agatur. Itaque modestia *Anastasii* irrita fuit. *Hormisda* cum *Justinianum*, qui sub avunculo *Justino* res moderabatur, pacis cupidum inveniſſet, (spe recipiendæ *Italiæ*, nutantibus jam *Gotthorum* rebus) nihil quicquam de rigore remisit, donec conceptæ à se formulæ, qua, omnium ab *Acacio Constantinopolitanorum*, eorumque qui *Acacio* communicaverant Episcoporum memoria damnabatur, ut ab omnibus subscriberetur, conventum est.

Nunc, non fuisse jure latam *anathematis* hujus sententiam, aſserendum est; Hoc est, non fuisse Clerico cuiquam aut Laico metuendum salutis dispendium, eo quod *Acacio*, vel *Acacio* communicantibus communicaret, quibus Episcopus suus, vel Metropolita, vel Patriarcha communicaret; Valuisse jus suæ Communionis Orientalibus eis ad salutem, qui *R.* Synodi decretum spernerent. Neque enim jure latam sententiam videri, quæ apud Deum non valuerit; Neque apud Deum valuisse, quæ peccati *Acaciani* vinculo communicantes *Acacio* non tenuerit. Ad *Alexandrinos* pertinere hoc nolo; Quos, postquam, (rejecta palam Synodo *Chalcedonensi*, & dissimulatione edicti *Henotici* damnata) Schismatis palam rei fuerunt; damnata Synodo *Chalcedonensi* Fidem ejus integram tenuisse, justa sperandi ratio nulla est, quamvis ab ea desciviſſe dici non possint. Quod & ad *Antiochenorum* paria tempora pertinet. Aio *Acacio*, in spe reconciliandorum Ecclesiæ *Alexandrinorum* defuncto, (etsi instituto à Canone Ecclesiæ alieno) multo minus communicantibus *Acacio*, sed ab ejus consilio alienis, non fuisse apud Deum fraudi, si quis propterea communicaret, ne, *R.* Sedis communionem ejus communioni præoptando, à suorum communione per Schisma discederet.

sed & R. Sedi imputandum esse.

Nimirum, quod unitatis Ecclesiæ summa lex sit, Unitatis autem ejus tuendæ eadem lex, quæ Hierarchiæ; Ne quid sine Episcopo, vel plebs, vel Clerus, sine Metropolita Synodus, sine Primate *Diœcesis*, sine Pontifice Concilium aliquid ageret, ad statum Ecclesiæ, Provinciæ, *Diœcesis* totius pertinens. De Episcopi jure dictum suo loco. De jure Sedis *R.* passim, hac disputatione, nobilissimis Ecclesiæ totius & vetussimis exemplis actum. De Metropolitarum jure, (in *Tito* & *Timotheo*, *Asiaticarumque* Ecclesiarum Angelis in Apocalypsi memoratis indicato) ex Canonibus Ecclesiæ multis, antiquis, receptæ auctoritatis, (secundum *Nicenum*, qui eorum consensum requirit, ut rata sit Ordinatio Episcopi) constare debet. Ex quibus, de Patriarchis, Exarchisque *Diœceseon*, eorumque jure, dubium esse non potest, eandem formam sequendam esse. Itaque cum Patriarcha, nisi consensu Patriarcharum accedente, judicio Ecclesiæ damnatus censendus non sit, participassent discidio Ecclesiæ Episcopi *Acacio* subditi, si renunciassent ejus Communioni, ut Sedi *R.* communicarent. Neque enim dici potest aliam vulneratæ Fidei medicinam nullam fuisse, nisi exemplum statueret *R.* Sedes in *Acacium*, cujus exemplum nullum fuerat. Negaverat quidem Communionem suam *Victor Asiaticis*, *Stephanus Africanis* & Orientalibus, sed sustinuerant, vel revocaverant sententias suas; ne, si reliqua Ecclesia secuta non fuisset, seipsos potius quam adversarios excommunicassent. Seipsos enim excommunicassent, si communioni eorum renunciassent, qui ipsorum causa non renunciassent eorum Communioni, quos ipsi excommunicaverant. *Anathema* ipsis dicere, ut ad salutem Episcoporum & plebium pertinere videretur, ab adversariorum Communione ad suam se recipere, neutri in mentem venerat. *Athanasio* Communionem *Julius*, ex Synodi suæ sententia impertivit, Synodo Orientis *Anathema* non dixit, etsi *Romæ* se judicandam non steterat; quod *Julius*, ex legatorum ejus consensu, potius quam jure suo postulaverat.

Itaque,

Itaque, pro rata tantum parte absolutus est a *Julio Athanasius*, etsi Occidenti præiverit. Nec tamen suæ Sedi restitutus est, nisi dante hoc Synodi *Sardicensis* sententiæ *Constantio*. Neque refert, huc Claves *S. Petro* concessas afferre, nisi Ecclesia tota in hunc sensum consentiente. Atqui,& nullum exemplum *Fælici* præiviſſe, hactenus disputamus, & *Illyricianos* multos Episcopos, *R.* Sedi subditos, ut dictum est, *Acacianæ* tum communioni hæsisse constat; Et Orientales illos, quorum ad *Symmachum P.* supplices literæ in farragine Conciliorum leguntur, non est mirum, ita ab *Antiochena* Sede ad *R.* defeciſſe, propter Episcopos ejus aperte Synodi *Chalcedonensis* hostes, ut eam tamen flebiliter, de discidio propter *Acacium* integrando, interpellent. Itaque, etsi peccasse *Acacium* negandum non sit, ejus factum apud Deum reputanti; apud Ecclesiam anathema esse non potuit, *R.* Sedis solius judicio, sine cujus judicio absolvi non poterat. Sed cum Ecclesiæ tempora dispensationem potius quam rigorem quærerent, reconciliandis partibus, quas rei gestæ, potius quam Fidei error abduxerat; quod jure factum a *Fælice* negamus, perperam etiam factum censeri debet, quod ad eas *Acephalorum* propagandas Sectas pertineret, ad quas extinguendas unitas Ecclesiæ faciebat. Quod accidisse per *Ægyptum* & Orientem, ipsa rerum gestarum fides, & *Liberati Breviarium* ostendit. Quod si accipiatur, quod a nobis invictis rationibus positum est, idem valere totius Ecclesiæ factum, ac decretum Synodi Generalis; errantibus utrisque partibus in Schismate *Acaciano*, quid est quod errare posse Generalem Synodum dubitetur? Sane & *Petrus Mongus*, & ipsius successores unus ac item alter communicarunt Sedibus *Constantinopolitanæ*, *Antiochenæ*, *Jerosolymitanæ*, Lege *Henotici Zenoniani*; Etsi *Petrus* apud suos anathematizaret Synodum *Chalcedonensem*, apud *Acacium* communicare seipsi palam ferret. *Liberatus cap.* XVIII. In tanta rerum obscuritate, ac confusione, quis actum de salute Fidelis populi credat, quod Sedis *R.* sententiam non

sequeretur, de qua, magnam ejus partem nunquam credi potest vel fando accepisse? Quod si, reliquas Sedes tandem *Hormisdæ* cessisse dicas, non erit argumento, salu:i propriæ datum hoc, quod ejus spe excidisse se putassent, in *anathemate Fœlicis* defuncti; sed quod, unitati Ecclesiæ, cedendo injustis etiam adversarum partium postulatis, consulere, saluti propriæ consulere sit. Nam & cum *Hormisda* de *Constantinopolitana* Sede triumphasset, scripsit ei *Justinus*, Catholicus undiquaque Princeps, multos *Asianæ*, *Ponticæ*, Orientalis *Diœcesis* Episcopos pati non posse, decessorum suorum, qui *Constantinopolitanis* communicassent, memoriam damnari; Se, ut hoc facerent, cogere eos armis & sanguine non posse; plebibus scilicet idem volentibus. Hoc autem, magnam *Euphemio* & *Macedonio* causam fuisse aserit, cur *Acacii* nomen retinerent; Sive, ne *Zenonem* & *Anastasium* ἐπαμφοτερίζοντας, alienos haberet Ecclesia, sive ne in plebe tumultus, & ex tumultu cædes accideret. Itaque non frustra hoc causatus est *Anastasius A.*, literis ad *Hormisdam*, quod *Thessalonicæ* accidisse, non minus *Hormisdæ* rigori, quam *Thessalonicensis* cleri fraudi imputandum est. Extat quidem *Hormisdæ* ad *Epiphanium Constantinopolitanum* Epistola, qua suas ipsi partes mandat, in reconciliandis Episcopis, de quibus scribebat *Justinus*, ea Lege, ut libello suo subscriberent. Sed nisi proferatur ex scriniis *Vaticanis*, unde constet, susceptam hanc legem, & observatam ab *Epiphanio*, inusta erit nota memoriæ *Hormisdæ*, exigentis eam legem a Sede *Constantinopolitana*, quam apud longinquiores *Diœceses* perferre, & ad effectum perducere non potuerit. Sane *Facundus*, in libro contra *Mocianum*, *Acacii* nomen totius Ecclesiæ consensu damnatum scribit, de *Euphemio* & *Macedonio* tacet; Quod argumento est, temperamentum a *Justino* propositum obtinuisse. Et Primatum quidem *R. Sedis*, delata Epiphanio ejus legatio ostendit; ut & *Simplicii* ab *Acacio*, & *Agapeti* a *Menna* acta. Cæterum cum, paucis abinde annis, mota trium capitulorum

rum quæſtione, non amplius libello *Hormiſdæ* ſubſcribi ſolitum, ab eis qui Epiſcopi ordinabantur, queritur eodem loco *Facundus*, invidiam rigoris *Hormiſdiani* ad Eccleſiæ perniciem, potius quam ad augendam *S*edis ſuæ poteſtatem profeciſſe, dicendum eſt.

Papam a Synodo legitime damnari poſſe.

Primum hoc tentamentum, Canonici juris *R.* Sedis in arbitrarium erigendi, traxit poſt ſe *Symmachi P.* cauſam; cum *Feſtus* Senator *R.* (qui, ad *Anaſtaſium* a *Theoderico* Gotho, *Italiæ* tum Rege, legatus, fruſtra Imperatori receperat, *Anaſtaſium P.* adducere, ut *Henotico Zenonis* ſubſcriberet, ſi *Theodoro Lectori Collect.* II. credimus) Schiſma conflavit in electione *Symmachi.* Nam etſi rata fuit ejus electio, ex ejus tamen diſcidii cineribus conflatum eſt *Symmacho* poſtmodum adulterii crimen; Quod cum *Theodoricus*, a Synodo *Italiæ*, *Romæ* judicari juſſiſſet, teſtati ſunt Epiſcopi, qui Regis *Ariani* juſſis obſequebantur, non legitime ſe ad Synodum, niſi a Symmacho vocari. Reſpondente *R.*, ejus etiam conſenſu indictam, ita in Synodo de cauſa cognoverunt, ut ſtatuerent, primam Sedem judicari a ſe non debere; Quod, quatenus Papa à Concilio judicari poſſit, nobis diſputandum relinquit. Cum enim dictum ſit, neque Synodum ſine Synodi Præſide, neque ſine hoc illam judicare, quomodo ad ſententiam venietur, cui altera pars obſtet? Et tamen, laborante Capite corpus ſine remedio eſſe, non poteſt ab Apoſtolis, quibus Hierarchiam aſcribimus auctoribus, profectum videri. Neque ego Eccleſiam, aut Eccleſiæ partem, jure Canonico nexam, (puta Provinciam, aut *Diœceſim*) ſine remedio eſſe concedam, quodcunque capiti vitium inſit; quamdiu Communionis jus, ad reliquam Eccleſiam aditum laborantibus aperit. Sed *Italiæ* Synodi judicio, cui tum *S*edes *R.* præerat, damnari eum, quem reliqua Eccleſia primæ *S*edi præſidentem agnoſceret, quid aliud quam *S*chiſmati viam aperiebat? Itaque invalidam rebus ipſis, & de facto ut aiunt, quamvis jure ipſo validam, poſſe eam ſententiam eſſe neceſſe

ceſse erat, quæ aliis; ad quos ſpectaret, invalida videri poterat. Quo minus mirum eſt, noluiſse *Synodum* ſententiam ferre, quæ invalida eſse poterat, & Unitati propterea obſtare. Quod ſi hic metus non obſtaret, quid obſtaret, *Synodi* judicio inſtaurari labem Eccleſiæ, innocenti ſubſtituto Pontifice? Demonſtratum enim eſt, conſenſu Eccleſiarum valere, quicquid *Synodo* conſtitui poteſt. Quod ſi quis idem eſse dicat, remedium eſse nullum Eccleſiæ malis, ac in totius conſenſu poſitum eſse, quem conſtet obtineri non poſse; Is ſatis habeat, hoc loco, ex originario Eccleſiæ ſtatu haberi poſse legitimam, omnibus ejus malis medendi rationem. Nam ſi quid delinquere dicatur Pontifex, cujus nomine, Fideli ex *Plebe* cuiquam carendum ſit Communione Eccleſiæ, is ſi retineat Communionem Eccleſiæ per Pœnitentiam, Pontifex tamen eſse non poterit, qui Pœnitentiam profiteatur; quia Pontifex eſse non debeat, ſi Pœnitentiam profiteri neceſse habeat. Itaque ſummæ Poteſtatis judicio obnoxius erit eis de cauſis, de quibus Poteſtatibus Fidelibus cognoſcendum eſt. Canonicis autem de cauſis, cum nullum ſit ex Dei Fideique Lege cognitio niſi Canonica; Cum tamen Epiſcopi Urbis ſtatus Canonicus ſit ex ſuæ *Synodi* judicio, ejuſdem deſtituendi Canonicam ex eodem judicio rationem eſse oportet. Ac etſi ſemper obſtet rationi quam hic tractamus, difficultas ineundæ exequendæque Canonicæ cognitionis; Quod difficile ſit de ſententiæ veritate omnibus quorum intereſt ſatisfacere; *Satis* tamen eſset continendæ in Officio tam circumſpectæ Poteſtati, ſcire ſe rationi obnoxiam, toties reddendæ quoties poſtulari eam expediat. *Satis* continendæ *Synodi* temeritati, quod ſententiam ſuam ratam eſse non poſse ſciat, ſi reliqua repugnet Eccleſia. Quæ igitur ratio juris aſsequendi, hoc rerum ſtatu, iniri poſſit, cum ſuo loco in liquidum fuerit deductum, tum vero, quid ſingulis ſequendum, ubi univerſi officium negligant, conſtitui poterit. Itaque ſententiam *Synodi*, qua cauſam *Deo Judici*

dici reſervarunt, quam a ſe judicari non debere cenſuerunt, non tam juſtitiæ, quam prudentiæ rationibus conſuluiſſe contendo. Nam quæ ratio ferat, proferri in *Symmachum* ſententiam, quam irritam apud Eccleſias *Gallicanas* futuram, *Aviti Viennenſis* quam habemus ad *Symmachum* Epiſtola oſtendit? Quæ hoc tamen male, quod, quaſi probatam hac ſententia *Symmachi* cauſam, nimis obnoxie jactet. Nam, quæ Eccleſia Deo *Judici* reſervat, ea fere ſunt, quibus æterna hæret infamiæ ſuſpicio; etſi juſtitiæ rigorem, vel Eccleſiæ pax, vel *Judicis* incompetentia vetet. Sic apud *Optatum* libro I. *Numidiæ* Epiſcopi, qui poſtea Ordinato adverſus *Cæciliantum Majorino* Donatiſtarum Schiſma conflarunt, in Concilio, quo de Traditoribus cognoſcebant, Apoſtaſiæ crimen, quod Ordinatoribus *Cæciliani* impingebant, a ſeipſis amoliti ſunt, relatis ad Deum *Judicem* cauſis Epiſcoporum præſentium, quos innocentes ſe probare non poſſe videbant. Sic *Innocentius* I. in Epiſtolis haud ſemel, cauſas eorum ad Deum refert, in quibus unitatis cauſa diſpenſabatur. Nam & Synodus ipſa *Symmachi*, cum decretum de converſatione Clericorum, ut ab Adulterii ſuſpicione immunes eſſent, etiam *R. Sedi* condidit, ſuſpiciones eas *Ennodii* Apologetico elui non potuiſſe oſtendit, quibus in poſterum, auctore ipſo, cujus res agebatur, occurrendum fuit. Nam qui auctor ſententiæ in ſeipſum ferendæ non fuit, qua Synodus ipſum, quo auctore vocata eſt, damnaſſet, decreti auctor habendus eſt, a Synodo conditi, auctore ipſo vocata. Sed etſi totius *Italiæ* Synodus damnare Papam non debuit; damnata tamen a Synodo Generali VI. memoria Honorii Papæ ſatis oſtendit, Generalis Synodi judicio damnari etiam Papam & poſſe & debere. Nam & ſententiæ ferendæ auctor ipſe Papa fuit, qui Synodum Canonice judicaturam, per Legatos, præſens ipſe ac præſidens probavit; &, quicquid omnium refert, definit quæ ex omnibus conſtat. Non quod contendendum mihi putem, pertinacem fuiſſe in aſſerendo dogmate Hæretico

Ho-

Honorium; Qui non est ante mortem damnatus, cum integrum amplius non esset, verba sua in Catholicum sensum interpretari. Quis enim præstabit, studio erga dogma Hæreticum, sive statum suum, sive memoriam indulgere voluisse Honorium; cui neque lucrum consequens erat, neque nominis amplitudo, neque quicquam eorum quæ Hæreticos faciunt? Satis est, Hæretici dogmatis nomine ejus damnatam memoriam, qui ei non restiterit, cum deberet. Ego sane, utrum fuerit, futurusve aliquando sit Papa, qui dogma aliquod, salutis Fidelium communis peremtorium, legitimo Sedis suæ decreto definitum pertinaciter foveat, non laborabo, si concedantur mihi, quæ de Traditione Fidei Ecclesiæ auctoritate antiquiori, necessariis rationibus demonstrata sunt. Hoc dico, errante in Fide Papa, non solum a Generali Concilio, sed & a *Thoma Albio*, sive Laico sive Sacerdote, dici posse, quod *Liberio* a *S. Hilario*, *anathema tibi Papa Liberi.* Vide Epistolas *Liberii ad Presbyteros & Episcopos Orientales, & ad Ursacium Valentem & Germinium*, de quibus *S. Hilarius* Anathema ipsi dicit, in Fragmentis. Is autem quem dixi, in Introductione ad quæstionem de libertate arbitrii & efficacia Gratiæ; *Quisquis itaque est, sive Doctor, sive docta Societas, sive Episcopus, sive Papa; Si Dei gloriam creaturæ communem facit, si a sese, saltem aliqua ex parte, vel umbra partis, a Deo non per se derivatæ, bonum habere contendit; Hæreticus est, Pelagianus est, Lucifer est, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus.* Si recte VI. Synodus, ob aliam ab Hæresi causam, memoriam Honorii damnavit, quas ob causas damnari a Synodo Papa possit, ex professione quam status ipsius & Officium postulat, habendum est. Interea loci, cupidius quam necesse fuit damnatus a VI. Synodo Honorius argumento esse poterit, par pari a *Græcis* relatum, & Honorii memoriam *Acacii* memoriæ immolatam fuisse. Semper autem, Hæreticum esse *P.* posse, ab Ecclesia agnitum, quæ memoriam Papæ Hæresis nomine damnaverit.

Idem

Idem de *Vigilio* potiori jure dici poteſt. Neque enim dubitandum videtur, rigoris *Hormiſdiani* memoriam penitus *Juſtiniani* animo inſediſſe; idque *Vigilium* Papam expertum, cum poſt *Africanos* & *Illyricianos* Epiſcopos auctoritate ſua confirmatos, ne damnandis tribus Capitulis conſentirent; (cui rei Imperator quintam Synodum tandem convocavit) ipſe poſtmodum, *Conſtantinopoli* præſens, non potuit facere quo minus decreto Synodi conſentiret. Sed cum *Africani*, ut docet luculentum Facundi *Hermianenſis* ſcriptum, ab ejus auctoritate propterea diſceſſerint, *Iſtriani* autem, per tot annos, poſtea à *Romanæ* Sedis Unitate; non ſunt hæc infinitæ poteſtatis tum agnitæ indicia, quæ Canonicam etiam violant. Sed hæc altius repetenda ſunt. Cum in *Epheſina* Synodo *Cyrillus Neſtorium*, non expectato *Joanne Antiocheno*, ejuſque XV. Provinciarum Synodo, damnaſſet, is *Epheſum* cum veniſſet, *Cyrillum* & *Memnonem* in Synodo ſuorum damnavit; Non *Neſtorii* cauſa, cui ipſe, in Epiſtola quam habemus, B. Virginis Θεοτόκου appellandæ auctor fuerat; ſed propter anathematiſmos *Cyrilli* Synodo ſancitos, ut ex *Facundo* conſtat, quibus ipſe anathematiſmos *Andreæ* & *Theodoreti* Epiſcoporum Orientis oppoſuerat. Huic ſententiæ, novem Provinciarum præterea Epiſcopos hæſiſſe, ex *Facundo* diſcimus; (Vide Librum VII. 6. Sed & alibi ſæpiuſcule *Orientalium aliarumque Provinciarum Epiſcopos* nominat.) Quibus reclamantibus, actam Generalem Synodum videri non poterat. Opportunæ hic Imperatoris minæ, quibus motus *Cyrillus*, cum de ſententia anathematiſmorum ſuorum *Joanni* & Orientalibus ſatisfeciſſet, (Hos enim, contentio cum *Apollinariſtis*, quibus *Eutychis* dogma affine fuiſſe omnes conſentiunt, prohibebat eam perſpicere) conſentientibus ipſis decretum *Epheſinum* perlatum dici poteſt. Sed *Chalcedonenſis* Synodus, cui perperam acta *Epheſi*, in Synodo *Dioſcori*, retractanda erant; cum *Theodoretum Cyrrhi*, Ibamque *Edeſſæ* Epiſcopos Orientales, à *Dioſcoro* damnatos, reſtituiſſet, ſcriptum *Theodo-*

Cauſa triumCapituloruni, & Quintæ Synodi ſtatus.

reti, quo anathematiſmos *Cyrilli* impugnaverat, Epiſtolam *Ibæ*, qua ejuſdem famam, nondum Patriarchæ ſuo reconciliati, læſerat, ita probavit, (propter auctores, quos, *Neſtorio* damnato, Catholico ſenſu nunquam non fuiſſe, merito videri volebat) ut per diſpenſationem ſilentio potius tranſegiſſe dicenda ſit, ut docet *Facundus*. Quippeni? Cum *Theodorum Mapſueſtenum*, ejuſque memoriam, ad ſe delati, quod ejus multis ſcriptis *Neſtorianum* ineſſe dogma dubium non eſſet, in communione tamen Eccleſiæ, luminumque ſui temporis defuncti, etiam *Epheſina* Synodus manere maluerit, quam damnari. Hæc illa eſt famoſa *trium* Synodi *Chalcedonenſis Capitulorum* cauſa. Cum enim *Juſtinianus Aug.*, ſuggerente *Pelagio R.* Sedis *Apacriſiario*, (quem nunc *Nuncium* dicunt) *Origenem* & *Origeniſtas*, Edicto, ex ſententia Epiſcoporum quos adhibuerat ſcripto, damnaſſet; *Theodorus Cæſareæ Cappadociæ* Epiſcopus, ad ſuam hoc injuriam, *Origeni* faventis, pertinere ratus, ſuggeſſit Imp., cujus gratia florebat, adverſus *Acephalos* ſcripturienti, facile reconciliatum iri ipſos Eccleſiæ, ſi tria *Capitula* damnaret, propter quæ *Acephalos*, *Neſtorianum* dogma *Chalcedone* conſtitutum queri, ipſe in *Acephalos* propenſus, ſi *Liberato* & *Facundo* credimus, videri volebat. Itaque ut damnandorum mortuorum exemplum extaret, acceſſit Quintæ Synodi cauſis damnatio *Origenis* repetenda; quam olim factam, ut dictum eſt, *Origeniſtæ* per *Palæſtinam* monachi interpellabant.

De Vigilii conſenſu in Quintam Synodum.

Vigilius, cum emptum flagitioſis pollicitoribus Papatum ſanguine deceſſoris *Sylverii* ſanciviſſet, in Inſula, ſub cuſtodia ſua mortui; (in quem, *Hormiſdæ* olim *P.* filium, expetiviſſe videtur ſuperbiæ ejus & rigoris ultio, ac νέμεσις, qua Sedem *Conſtantinopolitanam Hormiſdam* triumphaſſe dixi) ita ſententiam de hac cauſa protulit, ut damnantes tria capitula *anathema* eſſe juberet. Hoc nos docent *Venetiæ* & *Rhetiæ* ſecundæ Epiſcopi, in libello ad *Mauricium Aug.*, quem a *N. Fabro Pariſiis* acceptum, *Baronius* edidit. Poſt,

Juſtiniani

Juſtiniani juſſu, *Italiæ* tum ac *Romæ* dominantis, *Conſtantinopolim* adductus, in itinere metum intentabat Sedium etiam ſummarum Epiſcopis, tanquam a ſe damnandis, ſi tria Capitula, propter ſtudium *Juſtiniani*, damnare pergerent. Non dicam, ut carius ſententiam ſuam venderet; quanquam *Facundo* hoc, in libro contra *Mocianum*, inſinuante; Sed *Conſtantinopoli* præſens, vocata præſentium Occidentalium Synodo, *Judicatum* edidit, quo tria *Capitula* damnavit; cui σοφὸν φάρμακον appoſuit, *ſalvo Chalcedonenſis Synodi honore*. Cum propterea, non ſolum *Africani*, (ex quibus *Facundus*, luculentum pro tribus *Capitulis* librum tum ſcribebat) & *Illyriciani*, ut videtur, ſed & Diaconi ipſius *Sebaſtianus* & *Ruſticus*, ab ipſius communione deſciviſſent; (quos ipſe propterea damnavit) Conventum eſt cum Orientalibus, (quibus etiam adjecta clauſula ſatisfactum non erat) ut ipſe *Judicatum* reciperet, rem integram eſſe Generali Concilio juberet. Rem ita geſtam Fidem facit *Encyclica Vigilii*, tum, Clericorum *Italiæ* ad Legatos *Francorum Conſtantinopoli* tum agentes literæ, a *Sirmondo*, in *Appendicem Cod. Theod.* & Conciliorum *Galliæ* συναγωγλὼ relatæ. Continent enim querelas malorum quæ paſſus eſt, ad Eccleſiam *Latinorum Conſtantinopoli* primum, deinde ad *S. Euphemiæ* baſilicam *Chalcedonem* fugere coactus, quod in hanc violandam legem conſentire nollet eis, qui *Juſtiniano* Edicti auctores fuerant, quo violabatur; Sed *Mennam* propterea *Conſtantinopolitanum* a communione ſuſpenderet, *Theodorum* damnaret, cum ſociis utrumque. Itaque, tuente hanc conſtantiam aſyli jure *Vigilio*, (quæ primatus argumentum non levius præbet, quam reliqua Canonici) conſenſum eſt in Synodum, receptis in communionem damnatis, per libellos, qui apud *Baronium* extant, ſe excuſantibus. Quod autem abſens Synodo *Vigilius Conſtituto* ſententiam dixit, quod ex *Ant. Auguſtini* Bibliotheca edidit *Baronius*; cauſam cur promiſſo defuiſſe in *Actis* ejus culpetur, non video cur non credamus hanc fuiſſe, quod tam

frequentes intereſſe *Latinos* non videret, ac ipſe expectaverat & promiſſum fuerat. Interfuit quidem *Sextilianus Uticenſis* Epiſcopus, nomine *Primoſi Carthaginienſis*; *Primaſius Adrumetinus* excuſavit abſentiam Papæ, *Illyriciani*, Epiſcopi ſui *Theſſalonicenſis*. Itaque edictum edidit *Juſtinianus*, poſt *Synodum*, in *Afros* & Synodum *Illyricianam*, ut ex *Iſid. de Viris Illuſtribus in Juſtiniano* cognoſcimus; Quaſi hi quidem omnes, partim autem illorum decreto Synodi obſtarent: *Vigilius* autem, cujus Conſtitutum aliud a Synodi decreto decernebat, exulare primo juſſus, poſt in reditu mortuus *Syracuſis*, edicto Imperatoris, in ejus gratiam, pro *Italis* edito, ſemper cenſendus erat in Synodum tandem conſenſiſſe, etſi in itinere mortuus, mutatæ ſententiæ fortunam *Romæ* præſens expertus non eſt. Nam & *Pelagius*, auctore *Juſtiniano* ei ſubſtitutus nunquam fuiſſet, niſi *Vigilio* mutandæ ſententiæ auctor fuiſſet. Itaque eo nomine, vix invenit qui ſibi manus imponerent; & *Francis* per Epiſtolam ſatisfacere coactus, de Fide ſuſpectum habentibus, etiam *Italiæ* Epiſcopos ad *Tuſciam* uſque Schiſmaticos expertus eſt; donec ſedatis tempore offenſionibus, reliquis reconciliatis, in Patriarchatu tantum *Aquileienſi*, propter nata ex reconciliatione *Iſtrianorum* privilegia, vulneris hujus cicatrix remanſit. Ex quibus Luce clarius conſtat, hujus Synodi exemplo, non eſſe perlatum Generalis Concilii decretum, priuſquam Eccleſiarum conſenſu receptum fuerit. Sed quomodo, quibuſque allatis rationibus *Vigilius* in Synodum conſenſit, ex Epiſtola ejus hauriendum eſt, quam ſuperioribus annis, ex *R.* Chriſtianiſs. Bibliotheca erutam, *Lutetiæ* grandis Conciliorum editio accepit.

Quam recte decretum ſit, quaque ratione valeat, quod decretum eſt.

Hic ego, hujus Synodi exemplo, ſummam eſſe Eccleſiaſticæ Unitatis & communionis Legem, poſt Fidei veritatem; cujus per Baptiſmum profeſſione ſingulis Fidelium tam Communionis quam ſalutis jus conſtat; manifeſtum eſſe aio. Enimvero aliud eſt quærere, num jure reſcindi poſſit Generalis Synodi decretum, aliud, num conſultum

eſſe

eſse poſſit hoc facere. Tum, quod de Fide, ex totius Eccleſiæ Traditione decretum eſt, id vero infirmari non poſse, ex dictis conſtat. Quod auctoritati Eccleſiæ ſubditum, auctore Eccleſia definitum eſt, id vero eadem auctoritate retractari & refingi poſse, ſi de jure quæſtio ſit, ridiculum fuerit dubitare. Sed & hoc facto, Eccleſiæ in loco conſuli poſse, quid melius *Facundum* docuerit, quam hæc ipſa Synodus? Cujus decretum, ne ipſi quidem, qui *Vigilium* omnia recte feciſse volunt, ſive diſſentientem, ſive conſentientem, bono Eccleſiæ retractari potuiſse negaverint; Scilicet, reconciliandis *Acephalis* inefficax, *Iſtrianarum* Schiſma continens. *Anathematis* autem ſententiam duo quædam ſignificare cavendum; Nam cavendam reliquæ Eccleſiæ communionem illorum, tanquam æterno exitio devotorum, intelligi vult, vel propter peccatum illorum qui notantur anathemate, vel propter peccatum quod ipſi facturi ſint, qui ſententiæ non obſequantur. Primum quidem intelligi voluiſse Papas qui *Acacio* anathema dixerunt, oſtendunt *Gelaſii* Epiſtolæ, ſimul & *de anathematis vinculo* libellus. Sed id, ne *Illyricianis* quidem omnibus, qui *R.* Sedi ſuberant, agnitum, Orientalium multo pauciori-bus, oſtendunt quæ dicta ſunt. Itaque Eccleſiæ ab initio agnitum dici non poteſt. Alterum ſi intelligatur, quid aliud *Vigilius* quam ſibi *anathema* dixerit? Qui communione ſua omnibus interdixit, quibus ipſo auctore antiquior erat Synodi *Chalcedonenſis* auctoritas, jubente ipſo, quam ipſius, vetante. Quorum ſalutem, quis propterea periclitaturam credat? Adeo certum eſt Schiſmatis periculum, ſi quis communis ſalutis legem in arbitrio ſuo, cui Scriptura, ex Eccleſiæ ſolius ſenſu intellecta auctor non ſit, poſitum velit. Nam qui nihil definiat, non eſt cur hoc periculum metuat. Quod autem de mortuis damnandis, *Andabatarum* more pugnatum eſt; quid opus eſt dicere, ligandi ſolvendique jus, Eccleſiæ in ſeculo militanti indultum, ad ſtatum vitæ mortiſque æternæ defunctis ſeculo

mu-

mutandum, non valere? Quid, memoriam ipſorum, ſive aſſertam, inſtauratamve, ſive damnatam, ad vivorum ſalutem pertinere? Scilicet ut ſciant, defunctorum errores, (qui ipſis, in Eccleſiæ Communione defunctis, fraudi apud Deum fortaſſe non fuerint, quod pertinaciam erroribus ad Eccleſiæ ſcandalum non adjecerint) fraudi futuros, tuendorum eorundem pertinaciam Eccleſiæ paci antehabentibus. Merito igitur *Gelaſium P.* I., anathema in *Acacium* eo tuentem, quod de mortuis nihil habet quod agat indulta Eccleſiæ a Domino poteſtas Clavium; redarguit in faciem *Vigilii* in *Origenis* & *Theodori* damnationem conſenſus. Quis enim dicat, immerito hujus Synodi decreto repugnatum ab Occidentalibus, qui, ipſo *Vigilio* paulo antea auctore, repugnabant? Quis eum putaret, tantos ipſis animos aſſerendorum trium capitulorum ideo feciſſe, ut, ad eandem cum ſe auram non mutantibus, fraudi apud Deum eſſet? Denique quis, decreti hujus auctoritas quare ſancta eſse debeat, poſtquam invaluit; (quod bono Eccleſiæ factum, ne ipſi quidem negant, qui a *Vigilio* recte confirmatum volunt) quis inquam aliam hujus rei cauſam edat idoneam, præter Unitatem Eccleſiæ? Sane, ſi unquam erratum eſt decreto Concilii Generalis condendo, quis neget errare Concilium Generale, qui in eo, cujus cauſa coactum ſit, erratum agnoſcat? Num ſatis videtur, excuſando ab errore Concilio Generali, quod nihil Fidei pernicioſum definiat? Præſertim cum, niſi prius definiatur, quid ad ſalutem neceſsarium ſit Fide teneri; (Quod, quis unquam definitum iri credat?) in eo quod ad ſalutem neceſse ſit Fide teneri erratum non eſse, conſtare nunquam poſſit. Proxima cauſæ Fidei cum ſit Communionis cauſa, cum decreto facto ſecutum *Iſtrianorum* Schiſma ſit, quod nullo facto decreto ſecutum non fuiſſet, quis decernendo erratum neget? Sane cur *Vigilius*, ante profectionem, Occidentalibus aſserenda eſse neceſsario capitula perſuaderet, in itinere, damnantibus Orientalibus minas intentaret; quis idoneam

neam cauſam edat, poſtquam & decretum eſt, & non neceſſe fuiſſe conſtat, ut decerneretur? Nam *Leonem* & *Cœleſtinum* ſententiam de Fide ante Synodum protuliſſe, non eſt culpæ Schiſmatis affine, quod repugnantibus aliis ſequi potuerit; Quia, nimirum, de Fide in Eccleſia dubitari nunquam debet. Ubi de Fide non laborabatur, ſalvum erat Primæ Sedi jus ſuum, etiamſi, ſuſtinendo ſententiam ſuam, neque Eccleſiæ pacem, neque ſuam conſtantiam in quæſtionem vocaret. Edita ſemel ſententia, qua, tuenda Capitula Occidenti perſuaſum erat, in eo erraſſe *Vigilium* dicendum eſt, quod de ea cauſa decrevit, de qua decerni non erat neceſſe, ad Fidei integritatem; quem editæ ſententiæ conſtare, jubebat Eccleſiæ Unitas, cujus proxima ratio erat. Quid enim prohibebat, ſuſtinente ſententiam ſuam Occidente cum *Vigilio*, in Oriente damnari Capitula, quibus damnatis, reconciliatum iri diſſentientes obtendebatur? Certe, non videri neceſſarium, quod ſalva Communione, hinc quidem fiebat, inde non niſi ferebatur, multo magis & Fidei & Unitatis interérat, quam cum periculo ſecuturi Schiſmatis decerni. Nam quod & ſic, laboratura fuiſſet *Chalcedonenſis* Synodi auctoritas, cui per Orientem derogaretur, damnatis Capitulis, facile reſpondetur *Facundo* huc refugienti; manifeſtam eſſe in *Theodoreti* & *Ibæ* cauſis *Chalcedonenſis* Synodi *diſpenſationem*. *Diſpenſatio* autem omnis, cum ad pacem Eccleſiæ, non ad Fidei veritatem comparata ſit, non eſt cur rata ſit, ſi ad pacem Eccleſiæ facere videatur, ut irrita ſit. Si autem erraſſe *Vigilium* negari non poteſt, multo magis erraverit reliqua Synodus, quorum auctoritate, invitus ac renitens ad decernendum adductus eſt. Si ipſi conſtantia defuit, cui ferenda omnia erant, potius quam a ſententia, non mala, ſed immaturius edita, diſcederet; Quid eos dicemus, qui eum malo huc adegerunt? Non dubito verum eſſe, quod ab *Onufrio* ſcriptum ex *Calviſii Chronologia* intelligo, ad annum Chriſti, 555. expreſſum a *Vigilio*, actione hac, *Juſtiniani* auctoritate, ut ratus,

ratus esset ipsius consensu Primatus *Constantinopolitanæ* Sedis post *Romanam*, cui contradixerant Pontifices hactenus. Neque enim vel ante *Vigilium*, secundum ei locum a Pontificibus tributum memini; vel negatum post *Vigilium*, *Gregorius* certe *P.* I. in Epistola ad Patriarchas de Ordinatione sua, quæ est libri I. 24. *Joannem Constantinopolitanum* primo loco ponit; Quod tum fieri non poterat, cum ejus Primatum non agnoscerent. Nam *Bonifacius P.* I. quarto eum loco ponit, ut dictum est. Et *Leo* I. indignatur plus quam semel, *Anatolium Constantinopolitanum* secundo loco sedisse in Concilio *Chalcedonensi*. Laudari potest pro tempore, quod tamen mutatis temporibus sequendum non fit *Leonis* consilium, dissentientis decreto, ut haberet quo *Constantinopolitanæ* Sedis ambitionem frænaret; cum tamen præstaret ftænos injici, finibus ejus πρεσβείοις, totius Ecclesiæ decreto positis. Nam quod inviolabilem esse Canonem *Nicenum* debere obtendit, cum instituta etiam Apostolorum, mutatione temporum ad salutis causam non pertinentia, mutationi subdita esse dictum sit; restabat tantum quærendam, num tanta accidisset, *Constantinopoli* condita, rerum in Imperio mutatio, ut Ecclesiæ primatus ad bonum totius facere videri posset; Quod posteritatis consensu decretum est.

Canonica R. Sedis majoritas à Concilio Sardicensi *aucta est.*

Quod metum fuisse dictum est, ne *Illyricum*, ab Occidente avulsum, Sedi *Constantinopolitanæ* subjiceretur in Ecclesiasticis, *Theodosii Junioris* lege *Omni innovatione cessante*, quæ etiamnum in Codice utroque comparet, quæsitum est. Impp. *Honorius* & *Theodosius l.* 45. *C. Theod. de Episcopis*, *L.* 6. *C.* de Sacrosanctis Ecclesiis: *Omni innovatione cessante, vetustatem, & Canones pristinos Ecclesiasticos, qui huc usque tenuerunt, per omnes Illyrici Provincias servari præcipimus. Tum* (sic in C. Theod.) *si quid dubietatis emerserit, id oporteat, non absque scientia viri reverendissimi Sacrosanctæ legis Antistitis Urbis Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogativa lætatur, Conventui Sacerdotali, Sanctoque judicio reservari.* Judicium Sa-

Sacerdotale, cui emergentia dubia reservat, recte ad Synodum *Diœcesis Illyricianæ* referri videtur. Quod si inde natæ Relationes ad Sedem *Constantinopolitanam* mittendæ fuissent, quis dubitat, *Constantinopolim Romæ* loco futuram *Illyricianis* fuisse, Concilio *Sardicensi* non obstante? Quis igitur dubitet, *innovationem* quam causatur lex, ad Concilium *Sardicense* referre, a quo annexum est Occidenti *Illyricum* in Ecclesiasticis, & *Romam* missæ appellationes *Illyricianæ*? Sane *Theodosius Echinensis* Episcopus, in Synodo *R.* post Consulatum *Lampadii* & *Orestis*, quam nuper edidit *Holstenius*, Epistolas profert *Damasi*, *Syricii*, *Innocentii*, *Bonifacii*, *Cœlestini*, aliorum, quas ex scrinio Ecclesiæ *R.* relegi postulat, ut *Illyricum* Sedem *R.* agnovisse constaret. Cur non & anteriorum Conc. *Sardicensi*, si antea *R.* Sedem agnovisset *Illyricum*? Satis esse debuerat *Osii* pronunciatum, honorari memoriam *S. Petri* postulantis, cum Canonem III. proponeret, de appellanda â damnatis Episcopis *Romana* Sede. Sed subjicitur Epistolæ *Bonifacii P.* I. ad Episcopos *Illyricianos*, *Hon.* XIII. *Theod.* X. *Coss.* datæ, de qua dictum est, (nimirum biennio post datam Legem de qua sermo est) Epistola *Honorii* ad *Theodosium*, qua petit ut *hæc privilegia, quæ dudum a PP. constituta, usque ad tempora nostra servata sunt, inconcussa perdurent. Ne sub Principibus Christianis perdat R. Ecclesia, quod sub aliis Impp. non amisit.* Cui sic respondetur; *Unde omni supplicantium Episcoporum per Illyricum subreptione remota, statuimus observari, quod prisca Apostolica disciplina & Canones veteres eloquuntur.* His enim revocantur *nova tentamenta* de quibus *Bonifacius* II. *Epist.* VIII. ibi, hanc Legem innuens. Atqui, *Leo P.* I. *Epist.* LV. ad *Anastasium Thessalonicensem, ab antiquis temporibus, Thessalonicenses* Episcopos *R.* Sedis per *Illyricum Vicarios* fuisse scribit; Quod ejus Epistola apud *Holstenium* XXII. a *Syricio* primum institutum testatur. Neque videtur annorum spatium, a *Sardicensi* Synodo ad hanc Legem latam actorum, obstare, quominus *innovatum* dicatur, cujus nullum vetustius ea Syno-

do vestigium extet? Igitur hanc Legem, etsi in utrumque Codicem relatam, vim non habuisse, res certa est. Sedem quidem *Exarchicam*; id est, principis *Illyrici* Ecclesiæ; *Thessalonica Achridam* translatam à *Justiniano*, quod ibi natus esset, non tamen nisi *Vigilio* Papa consentiente. Vide ejus *Novellam* XI. Sed quamdiu extabunt *S. Gregorii* Epistolæ, ne de aliis verbum dicam, nunquam dubium erit, *R.* Sedis in *Illyrici* Ecclesias, eam ejus temporibus, quam *Sardicensibus* Canonibus constitutam ostendi, auctoritatem fuisse. Manifesta res est, ab *Iconomachis* Imperatoribus fuisse eas *Constantinopolitanæ* Sedi subjectas. *Anastasius Bibliothecarius Præfatione in Synodum octavam* idoneus testis est; etiam in vita *Hadriani* II. consulendus. Sed & *Adrianus* I. *Apologia pro Imaginibus ad Carolum M. idem* queritur. Tum *Nicolaus*. I. *Epist.* I. Sed & in octava Synodo, nihil antiquius fuisse, quam, hinc quidem, ut *Bulgariæ* Ecclesiæ hoc titulo *Romanæ* subjicerentur, inde autem, ut *Constantinopolitanæ* subditæ manerent, manifestum. Et in *Joannis* Papæ VIII. Epistolis multa leguntur in eandem sententiam. Itaque si rem recte putamus, cum *Pepinus*, coronatus a Papa in Regem *Franciæ*, postmodum, ademptum *Longobardis Exarchatum*, non restitueret *Græcis*, sed *Romanæ* Ecclesiæ attribueret; nihil visum est rectius, quam ut ademptum Ecclesiæ *Romanæ*, per *Illyricum Siciliamque*, patrimonium, (ne de juris Ecclesiastici imminutione quicquam nunc dicam) hoc modo cumulate recompensaretur.

Incrementa Canonicæ potestatis R. *sedis, in Occidente reliquo.*

Non contemnendum quidem additamentum accepit *R.* Sedis per *Gallias* & *Hispanias* auctoritas, institutis ejus *Vicariis*, per *Gallias* quidem Episcopo *Arelatensi* à *Zosimo Epist.* V., per *Hispanias*, *Tarraconensi*, & *Hispalensi* ab *Hormisda Epist.* XXIV. & XXVI. post *Simplicium Epist.* I. Antiquius est, quod *Thessalonicenses Leo* Papa I. *Epist.* LXXV. *Sedis R. Vicarios* jampridem fuisse testatur. Hoc enim ea affirmat quæ disputavimus, de *R.* Sedis in *Illyricum* auctoritate, propagata *Sardicensis* Synodi decretis. Neque facile reperietur

tur antiquius *Vicariatus R.* Sedis exemplum. Nam ex *Syricii Epiſt.* IV. nullus haberi videtur per *Africam R.* Sedis *Vicarius*; quod quidam contendunt. Quanquam & hoc ejuſdem temporis eſt. Itaque mirum non eſt, idem exemplum in *Gallias*, ab eis, quibus eoſdem per *Gallias* obtinere cordi erat, propagatum videri. Cæterum, nihil admodum a *Zoſimo* mandatum *Patroclo* videtur, quam ne quis *ſine Formatis Epiſcopi Arelatenſis* peregrinaretur; Quod, non tam *Gallicanis* Epiſcopis jubere erat, quam, quod ſui juris erat, ipſos, per *Italiam*, & in Imperatoris comitatu, quo pleroſque res ſuæ trahebant, ſine formatis pro Epiſcopis, qui peregrinarentur, agnitum non iri, denunciare. *Vicarios* quidem *R.* Sedis Canonum obſervationi invigilare, Concilia ſopiendis litibus habere, majores cauſas *Romam* referre, hæc quidem ea erant, quæ *R.* Sedes ſpectabat, quæque Pontificum literis inculcari tralatitium eſt; Obtinuiſſe autem, mandante *R.* Sede, eatenus videri debent, quatenus Eccleſiæ Canones moreſque ferrent. Cum autem diſcuperet *R.* Sedes, Metropolitatiorum Ordinationem eatenus ad ſe trahere, ut a ſe *Confirmari* viderentur; Quod extra *Italiam* neceſſarium ab initio non fuiſſe, manifeſtum eſt; obſtupefactos initio novæ rei miraculo Epiſcopos, huc tandem adegerunt. *Pallium* Patriarchis indulſerant Imperatores, auguſtioris notæ veſtem; ut, qua ipſi utebantur, eadem & in ſolennioribus uterentur capita Eccleſiæ. *Conſtantinum* hoc *Sylveſtro* indulſiſſe, ficta ejus donatio, ſed quam, *Caroli Calvi* tempore extitiſſe, manifeſtum eſt, affirmat. *Juſtiniano Pallium* ab *Authimo Conſtantinopolitano* redditum, demptum *Paulo Alexandrino Pallium* juſſu *Juſtiniani*, *Liberatus Capp.* XXI. & XXIII. auctor eſt. Hanc igitur veſtem, Metropolitarum præcipuis indulgere inſtituerunt Pontifices; ſed, ſtante Imperio, non ſine conſenſu Imperatoris. Sic enim ſcribit *Arelatenſi Auxanio Vigilius Epiſt.* I. Sed cum pro ſe quiſque Metropolitæ dignitatem imaginarium ambirent, *Bonifacius*, ad inſtaurandam collapſam

Ecclesiarum *Franciæ* disciplinam legatus à *R.* Sede missus, obtinuit in Synodo, anno 742. ut omnes *Roma Pallium* acciperent, in signum *Canonicæ obedientiæ*, quam ab ipsis promissam refert *Bonifacius Epist.* CV. Idem constitutum VIII. Synodi decreto, sub *Hadriano* II., Canone, quem, etsi *Græce* non legatur, *Anastasii* versio exhibet. Sed de hac re tota vide *P. de Marca* 7. *de Concordia* VI. 1—. ubi sic scribit; *Verum, quia ubique receptum erat, Consecrationes extra Italiam fieri posse absque eorum consensu, vim ei Legi palam adferre noluerunt; Sed Metropolitanos novæ rei cujusdam miraculo velut obstupefecerunt; Quæ in initio magnifica, paulatim tamen antiquam eorum libertatem per cuniculos infregit, & Synodorum Provincialium auctoritatem pessumdedit.* Itaque etsi *R.* Sedis in reliquos *Patriarchas*, hoc est, in universam Ecclesiam, inque Fidei causas auctoritas, redacta videri possit sub *Vigilio* in eum Ordinem, quem ante *Hormisdam* tenuerat; tamen ejus in Occidentem reliquum πρεσβεῖα augebantur indies, donec ejus auctoritate, usurpatum *Pepino Francorum* Regnum benedictionem accepit. Neque enim hoc sine pactis conventis factum est, quibus, ereptus *Longobardis Exarchatus*, quem de *Græcis* cœperant, *R.* Sedi est redditus. Hoc scilicet opum, simul cum auctoritate incrementum, gradus fuit Sedi *Romanæ*, ad egrediendos Canonicæ potestatis limites; Cum obligatam *Carolinam* stirpem, Regno ipsius benedicendo, teneret. Cæterum sub *Carolo M.*, & *Ludovico* ejus filio, damnata VII. Synodus, cujus auctor fuerat *Romana* Sedes, Ecclesiam adhuc ea Sede majorem ostendit. Quod & ex negotio de processione Sp. Sancti constare potest. Nam per Ecclesias ditionis *Carolinæ*, tum temporis, in Symbolum insitum est *Filioque*; cum *Leo* III. Papa, gravissimis rationibus usus, nihil innovandum censeret. Sane his temporibus, cum accipiendi *Pallii* necessitatem Metropolitæ subiissent, exactum est, ut Canonicam *R.* Sedi obsequium scripto pollicerentur; Quod eadem docet *Bonifacii* ad *Cutbertum* Epi-

Epiſtola. Nam antea ſatis erat *Fidei profeſſio*, obſervandorumque Canonum, Provincialibus Epiſcopis edita. Idem docet *Formula* XIV. earum quas *Appendix Sirmondi* ad *Tomum* III. Conciliorum *Galliæ* habet. Canonum tamen limitibus etiam tum definiebatur, ut docet *Zac. P. Epiſt.* I. ad *Bonifacium*; Quem & ſibi in eo cavere oſtendit Epiſt. ejus CXXXII. ad *Zachariam*. Iiſdem temporibus tribuendæ Epiſtolæ, quas primis à *S. Petro* Urbis Epiſcopis, *Hiſpanicus* ſcriptor *Iſidorus*, ſive *Mercator*, ſive ut alii *Peccator* ſuppoſuit; Quod virorum doctorum induſtria oſtendit. Sane in ea *Canonum Collectione* editæ, quæ *Iſidoro* Mercatori tribui ſolet, à *Riculfo Moguntino* Epiſcopo, per ditionem *Francorum* ſtudioſe invulgatæ ſunt, & in Capitularia Regum tranſumptæ. Idem dicendum de Collectione LXXX. Capitulorum, quam *Hadrianus P.* anno 785., *Ingilramo Metenſi* traditam in Franciam miſit; Quibus, cum ſæpe addatur aut detrahatur Canonibus, quod ad inſtitutum Sedis *R.* faciat, in Capitularia Regum relata ſunt. Oſtendemus, ſi res tulerit, in ſequentibus, quatenus immutata Canonum diſciplina ſit Epiſtolis his & Capitulis; Ne dubium eſſe poſſit, quibus artibus, ad aſſerendum immenſum jus Sedi *R.* pro Canonico, perventum ſit.

Quomodo, ex Canonica, in infinitam evaſit.

Poſtquam autem *Germani*, ſub *Othone M.*, cum Sede *Romana*, primore loco, de ſuſcipiendo *Italiæ*, quod *Longobardorum* fuerat, Regno, certis legibus tranſegiſſent: Succedentes autem *Germanorum* Principes, *Othoni* neque viribus neque auctoritate pares, de legibus regni diffidere ab ipſa cœpiſſent; adhibita ad terminandam ſecularis juris litem Eccleſiæ poteſtate, & redactis in Ordinem *Germanis*, non eſt mirum, obliteratis juris Canonici limitibus, infinitam poteſtatem *R.* Sedi uſurpari cœptam. Sed hæc poſterius. Illud hujus loci; nullam eſſe veteris Eccleſiæ inſtitutis, Sedis *R. appellationem*, niſi Canonibus *Sardicenſibus* conſtitutam. Quod appellationes dici ſolent, cum in *Athanaſii* cauſa, verbi gratia, aut *Joannis Alexandrini*, primo loco adi-

tur

tur Eccleſia *Romana*, ut ejus auctoritate jus obtineatur; ſtatuendum eſt, non eſſe eam *appellationem* Sedis *R.*, cujus ipſa cauſam ſola judicare non poſſet. Relationes, quibus minores Eccleſiæ auctoritatem ejus requirunt, non tanquam ſolius, ſed tanquam primæ conſenſum ſpectare, ad quem ipſæ etiam, pro rata parte, concurrant. Itaque in veteris Eccleſiæ rebus, nullam infinitæ, infinita, Canonicæ poteſtatis, principe loco *Romanæ* Sedi tribuendæ, argumenta extare: Eccleſiam *Conſtantinopolitanam*, poſtquam totius ſibi ſubjiciendæ Eccleſiæ voluntatem non obſcure prodidiſſet, *Romanæ*, Occidentalis ſibi ſubjiciendæ exemplum dediſſe, cui auctis viribus ſucceſſus non defuerit. Duo eſſe cauſarum genera, quæ ad *Romanam* Eccleſiam ex conſtitutione totius Eccleſiæ pertineant; alterum Fidei, alterum Unitatis: Et quia nulla cauſa eſt tam levis momenti, quæ, propter hominum vel inſcitiam vel iniquitatem, Unitatem Eccleſiæ in dubium vocare non poſſit; Propterea nullam eſſe cauſam, quæ ad *Romanam* Eccleſiam pertinere non poſſit, etſi pertinere non debeat. Nam quod Canon *Sardicenſis* omnes damnatorum Epiſcoporum cauſas ad *R.* Sedem remittit, in eo, veri nominis appellationem inſtituit; quatenus quidem, an inſtaurandum Provinciæ judicium videatur, ei ſoli judicandum permittit; Sed non ultra valituram, quam valeat Canon *Sardicenſis*; non, ut *Nicolaus* Papa diſputat, tanquam inſtitutæ Eccleſiæ originarius, ubique & ſemper ab initio mos fuerit, ut de univerſis damnatorum Epiſcoporum cauſis appellari *S. Romana* potuerit. Nam, cum de cauſa ad totius Eccleſiæ ſtatum non pertinente, damnari Epiſcopi poſſint, Provinciæ ſuæ, vel, prout olim conſtitutæ res erant, *Diœceſis* Synodo terminanda; Quis dicet, cujuſvis momenti cauſam, propter quam damnari Epiſcopus poſſit, tantum Eccleſiæ totius intereſſe, ut niſi de ea Principi Sedi cognoſcendi jus fuerit, minus communi Fidei conſultum videri debeat? Quis non dicat, minores cauſas ibi terminari ubi natæ ſunt,

ita

ita totius Eccleſiæ intereſſe, ut neque Epiſcopo impune eſſe debeat, non acquieviſſe? Nam, in minoribus cauſis majores Poteſtates appellari non poſſe, publicæ tranquillitatis ratio, & rerum uſus civilium neceſsarium eſse oſtendit. Quod in Eccleſiaſticis tanto potius locum habet, quanto majus eſse debet Eccleſiæ totius corpus, quam unius cujuſvis Civitatis, aut Imperii; Cujus unitati vix poſſit conſuli, tranquillitati omnino non poſſit, ſi minores cauſæ, niſi Principe Sede cognoſcente finiri non poſſint.

Cæterum, cum *Originariæ* communis Chriſtianiſmi cauſæ ad *R.* Eccleſiam, ex inſtitutione univerſæ, pertineant; tamen, cum totam ab initio Eccleſiam, cujus unitatem colere omnes debemus, ſequeſtrem habeamus juris communis, non eſt ejus auctoritas reformidanda, cujus fines communis Chriſtianiſmus determinat. Sane, quid ad ſalutis neceſſitatem pertineat, cum ſine Eccleſiæ Traditione conſtare non poſſit, merito ejus declarandæ Traditionis penes eam major auctoritas eſt, penes quam, neceſse eſt majorem ſcientiæ Scripturarum, rerumque Eccleſiaſticarum facultatem eſse. Interea loci verum erit, quod quidam ex eis, quos infallibilitatis univerſæ Eccleſiæ auctores citavimus pronunciarunt; etiam *Laici*, Scripturam pro ſe efficaciter allegantis, (id eſt, ſecundum ſenſum totius Eccleſiæ) majorem quam Generalis Concilii auctoritatem & eſse, & eſse debere, ſine Verbo Dei pronunciantis. Quid in hoc genere definiendum ſit, cum inter eos quæri poſſit, quibus quid verum ſit convenit; id ita majori auctoritati conceſſum eſt, ut non Fidem ſibi, tenenda ejus ſententia, ſed charitatem, retinenda Eccleſiæ Unitate præſtandam noverint, qui cum veritatem non videant, poſſint tamen alienæ ſententiæ offenſionem diſſimulare, ipſi, unitati offendiculo non eſse. Nam quod Eccleſiæ inſtituta attinet, parum eſt dicere, totius inſtituta, vero partis Chriſtianiſmo non poſse eſse offendiculo: dicendum eſt inſuper, quæ veteri Eccleſiæ

Quos terminos jus ipſius agnoſcat.

cleſiæ, etſi non toti, uſurpata conſtare poſſit, ea tum Chriſtianæ pietati noxiâ haberi poſſe, ſi à vetuſtiore & originario univerſæ Eccleſiæ more defectionem continere conſtet. Tum, propter quæ vetus Eccleſia ab Unitate non diſceſſerit; qualis eſt Paſchalis ritus controverſia, rebaptizandorum hæreticorum, pacis lapſis dandæ; (nam, propter quas hæretici habiti qui receſſerunt, propter eas, ab unitate non recedendi, vetus Eccleſia auctor eſt) in eis ferendos, qui, revocandi veteris Chriſtianiſmi cauſa, Eccleſiæ inſtituta ſine totius auctoritate innovant, in quibus probabile ſit in pejus pro lapſum. Quanto magis ſi prolapſum conſtet? Quando probabili opinione ductos, quod prolapſum fuerit, abdicari pravum ſit, modo communionem colere paratos, quouſque, commercio communionis, de veritate eorum, quæ offenſionem pariunt, certiores fieri poſſint. Quamvis autem hæc ſententia eis finibus terminata ſit, de quibus novas exiſtere poſſe lites neceſſe fuerit; Tamen quia obſcuros, (ut in rebus humanis, quarum Geometrica neceſſitas nulla eſſe poteſt) juris regundi fines eſſe præſtat, quam nullos; gratias eis habendas putem, qui rationem regundorum hujus juris finium illam demonſtrant, quam communis Chriſtianiſmi ratio afferat.

CAP.

CAP. XXV.

De auctoritate Patrum, *in dogmatibus decretisque Ecclesiæ constituendis.*

Auctoritatem PP. Ecclesiæ Hierarchiam fundum habere.

HUic etiam loco reservavimus, quod de auctoritate Patrum, in eis quæ de Fide, Canonicaque disciplina Ecclesiæ in quæstionem veniunt, statuendum videtur. Nam quod eorum auctoritatem hactenus usurpari necesse fuit, testimonii auctoritas fuit, potius quam dogmatis Ecclesiastici. Communis est omnibus fere fundandis scientiis monimentorum Historiæ Fides, ut vera credantur, quæ ab eis gesta narrantur sua fide, quos latere verum non potuerit. Hanc hactenus adhibuimus, ad rationes institutæ Ecclesiæ indagandas. Nam, quod, ad mysticum Scripturæ sensum ab historico discriminandum, eorum etiam consensus adhibitus est, non debet propterea ad ea quæ Christianis inter se controversa sunt definienda, adhibitus videri; sed ad illud, in quo tota stat Christianismi cum Judaismo contentio. Ad dogmatum autem Fidem; sive de viribus institutorum Ecclesiasticorum agatur, non de dogmatum Fide; quicquid auctoritatis Ecclesiæ Patribus tribui potest, ab eo loco petendum, quem in Ecclesiæ Hierarchia suo tempore obtinuerunt; Propter quem idonei censendi sunt, qui Ecclesiasticæ Traditionis fidem faciant. Nam qui Ecclesiarum suo tempore capita fuerunt, præsertim majorum, præcipue maximarum, eos Ecclesiasticæ Traditionis ignaros videri eis, res ipsa non patitur, qui paucos admodum, ante ætatem in Ecclesiæ institutis penitus perspiciendis actam, ad eum locum venire potuisse sciunt. Hanc rationem satis apposite indicat *Socrates Hist. Eccl.* II. 40. Ubi *Eleusio Cyziceno* respondet, tanquam Patrum Fidem tenendum id

Symbolum contendenti, in *Seleucienſi* Synodo, quod *Antiochiæ* in *Encæniis* conditum fuerat. Sic igitur *Socrates*; Πῶς τὸς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνελθόντας Πατέρας ὀνομάζεις Ἑλβύσιε, τὸς κ) ἐκείνων Πατέρας ἀγνόμεν@; οἱ γὰρ ἐν Νικαίᾳ συνελθόντες, κ) τὸ ὁμοούσιον τῇ πίσει συμφωνήσαντες, κυρωτέρων ἂν Πατέρες λέγοιντο, τῷ κ) μᾶλλον ἀναβεβηκέναι τοῖς χρόνοις, κ) ὅτι οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ γνώμιμοι ὑπ' ἐκείνων εἰς τ ἱερωσύνην προβέβλητο. εἰ δὲ οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ σὺ μόνος Πατέρας ἠθέτησας, λελήθασιν οἱ μετὰ ταῦτα ἑαυτὸς Παλαιολόγους ἐπόμενοι. πῶς δὲ κ) ἐκεῖνοι, ὧν τ πίσιν ὡς ἀδόκιμον ἠθέτησαν, τ χειροτονίαν ὡς δοκίμιον ἐδέξαντο; *Quomodo Patres eos appellas, qui* Antiochiæ *convenerunt*, Eleuſi, *qui eorum Patres rejicis? Nam qui* Nicææ *coacti*, *Conſubſtantiali Fidei inſerendo ſuffragati ſunt, juſtius Patres dicantur*; *ut & tempore priores, & a quibus* Antiochenſes *ad Sacerdotium provecti ſunt. Qui ſi Patres ſuos repudiaverunt, non vident ſe parricidis ſucceedere, qui ipſos ſequuntur. Quomodo autem & illi, quorum Fidem tanquam improbabilem repudiant, eorum Ordinationem quam ſuſceperunt, probare ſe ſperant?* Succeſſionis jus, nimirum, eorum crimen oſtendit, qui à deceſſoribus deſciſcunt. Idem oſtendit gravior auctor *S. Hilarius* ſine *l. de Synodis*; *Cogitemus tot Sacerdotes ſanctos, & quieſcentes jam. Quid de nobis Dominus judicabit, ſi nunc anathematizentur a nobis? Quid nobis erit, qui rem eo deducimus, ut quia Epiſcopi non fuerunt, nos quoque non cœperimus? Ordinati enim ab his ſumus, & eorum ſumus ſucceſſores. Renunciemus Epiſcopatui, quia officium ejus ab Anathemate ſumpſerimus.* Majoritatem Epiſcopatus, & ſucceſſionem, pro ratione auctoritatis Patribus Eccleſiæ tribuendæ, adhiberi a tanto viro, ut opinor, omnes intelligunt. Sed & *Antiochena* ipſa Synodus, initio *Symboli* ſui apud *Socratem* II. 10. Ἡμεῖς ὅτε ἀκόλουθοι Ἀρείῳ γεγόναμεν· πῶς γὰρ Ἐπίσκοποι ὄντες ἀκολουθήσομεν πρεσβυτέρῳ; ὅτε ἄλλην τινὰ πίσιν σῴζειν τ ἐξ ἀρχῆς ἐκλελεῖφαν ἐδεξάμεθα. ἀλλὰ ἡμεῖς, ἐξετάσαι κ) δοκιμάσαι τ πίστεως αὐτῶν γνόμενοι, μᾶλλον αὐτ προ-

προσηκάμεθα, ἧς ἡμεῖς ἠκολουθήκαμεν. *Nos neque Arium secuti sumus; Quomodo enim sequeremur Presbyterum Episcopi? Neque aliam Fidem, ab ea quæ ab initio exposita est, suscepimus. Sed cum examinare & probare ejus Fidem nostrum sit, admisimus eum potius quam secuti sumus.* Igitur successorum decessores, Presbyterorum Episcopi, propter Ecclesiæ auctoritatem quam penes se habent, *Patres* sunt ab Origine.

Quæ Scriptorum auctoritas, quos Patres appellamus.

Nam cum postea, multiplicatis Ecclesiasticorum scriptorum monimentis; quibus condendis, necesse fuit, non minus Presbyteros & Diaconos, quinetiam & Laicos vacare, quam Episcopos; non est mirum, aliam eruditionis, & eloquentiæ, aliam auctoritatis rationem ducendam esse. Quorum enim scripta posteritas probavit, tanquam ad Ecclesiæ sententiam facta, eos necesse est, ad auctoritatem etiam dogmatum *Patres* censeri, propter eorum auctoritatem, sine quibus probari Ecclesiæ scripta eorum non potuerint. Intelligitur hoc optime, ex eorum diversogenere, quorum scripta in *Apocryphorum* censum relata sunt, in egregio antiquitatis Ecclesiasticæ monimento, Concilii *Romani* sub *Gelasio P.* I., quod in farragine Conciliorum legitur, & apud *Gratianum* in decreto. Subeunt enim hunc censum, non ea solum, quorum ignoti esse scriptores voluerunt, quod probari scripta sua Ecclesiæ posse desperarent; Sed etiam quorum, etsi noti essent scriptores, suspensam tamen esse Fidem voluit Synodus, neque ea se auctore legi. Itaque non interpellatur auctoritas Patrum, ac dogmatum Fidem, scriptorum etiam Ecclesiasticorum exemplo, quibus Ecclesia auctoritatem non tribuit; etiamsi scriptores ipsi in ejus communione mortui sint. Aliud enim est docendæ Ecclesiæ auctoritas, aliud jus Communionis. Neque infirmatur dogmatum Fides, eo quod diversum docuisse videantur, quibus Ecclesia auctoritatem non tribuit. *Justinus*, *Arnobius*, *Lactantius Ecclesiæ homines* fuerunt, sed Laici. Summus quidem vir *Justinus*, &

instituti nunquam satis laudati ; qui cum Fidei hostibus agendo, martyrium sibi conciliavit. Sed sicubi erravit, quid ad auctoritatem Ecclesiæ e plebe fidelis ? *Arnobius Catechumenus*, si in Hæreticorum libros inciderit, & eorum dogmata, quasi ad Fidem pertinentia, Fidei hostibus opposuerit, (quod ab eo factum libro II. omnes fatentur) quis hoc Ecclesiæ interesse putet ? Quid, quod *Lactantius*, censente *S. Hieronymo*, aptior refutandis Gentilibus, quam Fidei confirmandæ reperiatur ? Quid, quod in exponendo Trinitatis dogmate erroneus ? Nam *Tertullianus*, quem *S. Hieronymus*, *Ecclesiæ hominem non fuisse*, eleganter judicat, tantum valebit, quantum vel historiæ fide refert, vel argumentando conficit. Quid *Alexandrinus Clemens* ? quem, satis est, quod *Apocryphis* accenset *Gelasius*. Quid *Origenes* ? cujus casum, tam præclare, tam supra modum de Ecclesia meriti, deplorant merito, cum *Lerinensi Vincentio*, omnes Ecclesiæ studiosi. Nimirum laudanda Ecclesiæ patientia, quæ hæreticorum dogmatum auctorem, sed qui hæreticum in eis publicandis audaciam, tuendis pertinaciam, non adhiberet, præsertim de Ecclesia bene meritum, ad calculos non vocare optimum censuit. Sane, ab amico *Ambrosio*, missa ad se solum scripta publici juris facta, quibus hæc, nec nisi quærendo, asserebantur, merito excusanti *Hieronymo* credimus. Non obstare autem vel Traditæ Fidei, vel Communionis Legi ; quod *Origenis* multas sententias in utramque incurrere constet ; argumento est, quod eorum nomine, vivente etiam *Origene* lis contestata sit, licet propterea, neque Ecclesiæ communione, neque Sacerdotii honore caruerit. Nam cum sopire dissidium quod partes facere poterat, prudentiæ fuerit & simplicitatis eorum temporum, quibus persecutio quotidie metuebatur ; Quis neget alienam fuisse ab eis erroribus Ecclesiæ professionem, quorum nomine etiam *Origeni* tacendum fuerit ? Itaque cum ab initio, quoties partes facerent super eis in Ecclesia *Origenis* studiosi, toties damnati sunt, vel *Alexandriæ*

à *Theophilo*, vel *Romæ* ab *Anastasio*, vel in Quinta Synodo *Constantinopoli*, toties originariam Ecclesiæ Fidem vindicatam censendum est; Etsi quid sit, quod qui pertinaciter asserat, in Hæresis crimen, proprio nomine dictæ, incurrat cum *Origene* sentiens, id vero ex eis judicandum sit, ex quibus, quid ad salutem Fide teneri necessarium sit judicandum fuerit. Hæc, ut opinor, hoc loco reddenda erant, quia hoc locc reddenda erat ratio, cur non sit *Patribus* Ecclesiæ accensendus *Origenes*; quibus tamen accensetur *Hieronymus*, *Origeni* gradu Presbyterii non plus quam æqualis. Nunc, cum Patres, ut opinor, Concilii *Chalcedonensis* communem Patrem *Leonem P.* I. agnoverunt, tribuendum hoc *R.* Sedis primatui, Cum Episcopi *Eusebii*, vel *Fausti* Presbyteri, *Clementis*, vel *Tertulliani*, *Cassiani* Diaconi scripta, *Gelasii* decretum pro Apocryphis haberi jubet, non esse Patrum scriptis annumeranda constat, quibus Ecclesia auctoritatem abrogat; quamvis scriptores ipsi, dum Ecclesiæ communicarent, inferiorum suorum respectu *Patres* appellandi fuerint. Non est omittendus hoc loco insignis *Hormisdæ* Papæ sententia, ex Epistola, qua Possessori respondet, Episcopo *Africano*, libros *Fausti de gratia & libero arbitrio*, quo loco habendi essent, quærenti. *Non improvida, PP. veneranda sapientia, Fideli posteritati, quæ essent Canonica dogmata definivit; Certam librorum, etiam veterum, in auctoritatem recipiendorum Sancto Spiritu instituente summam præscribens; ne opinioni suæ lector indulgens, non quod ædificationi Ecclesiasticæ conveniret, sed quod voluntas sua concepisset, assereret. Quid ergo calumniantibus opus est? extra constitutos Ecclesiæ terminos porrigere quæ rationis *. Et de his quæ ita habentur, quasi dicta non sint, litem movere? Cum Christiana Fides Canonicarum legum, & Synodicarum disciplinarum, & Patrum regulis constitutis, stabili & in concusso tramite limitetur.* Nam quod ad Apocryphorum scriptorum lectionem attinet, in præcedentibus sic definitum est. *Nec tamen improbatur diligentia per multa discurrens, sed animus a veritate declinans. Sæpe ex iis ne-*

neceſſaria providentur, de quibus ipſi æmuli convincantur. Inſtructioni nec vitio dari poteſt, noſſe quod fugias. Atque ideo, non legentes incongrua in culpam veniunt, ſed ſequentes. Quod ſi ita non eſſet, nunquam Doctor ille Gentium adquieviſſet adnunciare fidelibus; Omnia probate, quod bonum eſt tenete. Unde manifeſtum eſt, quantum ſit eorum diſcrimen quæ legi patitur tantum Eccleſia, ab eis quibus probatorum Doctorum auctoritatem addit.

Etiam diſſentientibus Patribus, de Fide conſtare poſſe.

Colligenda igitur ſunt quæ diximus, ut conſtet, Patrum auctoritatem, ut apud Veterem Eccleſiam accipiebatur, Eccleſiæ auctoritatem ſive in docendo, ſive in decernendo continuiſſe; ut nunc accipi ſolet, non pluſquam Eccleſiæ Communionem ſignificare, quæ ad docendi auctoritatem non valeat; Nimirum quatenus nihil obſtabat, quo minus Eccleſiæ Communione potirentur, quorum ſententias Eccleſiæ auctoritas non præſtabat. Nam qui cum Ordinationis ſucceſſione docendi etiam auctoritatem propagabant, eos non eſt mirum Eccleſiæ *Patres* cenſeri; Qui non ſolum erga plebem Eccleſiæ Patrum loco eſſent, ſed & eos propagabant, qui Eccleſiæ plebi Patrum loco eſſe deberent. Sane univerſum Cleri Ordinem paterna in Plebem auctoritate cenſeri, non minus ratio poſtulat, quam Eccleſiæ intereſt. Quid enim refert, fieri interdum poſſe, ut Laicus plus ſciat de Scripturis quam Clericus; Cum nihil obſtet, quo minus Medicinam teneat, vel Juris ſcientiam, qui Medicinam non faciat, nec de Jure reſpondeat? Abunde eſt ad auctoritatem, quod Clericalis vitæ educatio, & per gradus promotio, Scripturarum peritiæ, ut aſſequendæ commoditatem, ita ſecutæ profeſſionem contineat. Nam quod apud *S. Paulum doctores* ſuarum cujuſque Eccleſiarum Epiſcopos intelligendos dictum eſt, id, ab hoc initio, per Eccleſiam ita locum habebat, quod promoverent quiſque ad Presbyterium, quos, in Scripturarum morumque Eccleſiæ ſcientia, vel inſtituiſſent ipſi, vel in Eccleſiis inſtitutos ſciebant, quibus communicarent. Sic

ſe

se *S. Basilius* de Spiritu *S.* C.XXIX. ab eo Fidem, Baptizandique formam, cui Fides innexa esset, edoctum disputat, à quo ad Presbyterium promotus sit. Sic *Facundus Hermianensis*, cum *Chrysostomo Theodorum Mopsuestenum*, *Flaviani Antiocheni* Discipulos, ab ipso Fidem accepisse. Sic *Emesenum Eusebium*, cum à teneris Scripturas didicisset, in eorum sensu ab *Eusebio Cæsariensi* & *Patrophilo Scythopolitano* institutum fuisse refert *Socrates* II. 10. & *Sozomenus* III. 6. Hæc enim erat ab initio discendæ Theologiæ ratio. Adeo erat innexa Hierarchiæ rationi, Fidei morumque Ecclesiæ, quibus Unitas ejus continebatur, Traditio; Ad quam respici oportet, quoties agitur de ejus instaurandæ Ecclesiæ ratione, quam a primo ad secundum Christi adventum eandem esse oporteat. Hac igitur ratione, *Justini*, *Clementis*, *Arnobii*, *Lactantii*, *Tatiani*, *Athenagoræ* sententias non esse præscribendas Ecclesiæ Traditioni contendo; tanquam Ecclesiæ Patrum, quorum auctoritate propagata videri debeat; quorum partim Laici fuerint, Ecclesiæ tantum Communione gaudentes, partim non plusquam Presbyteri; *Tertullianus* autem Ecclesiæ Communionem propter Montani Prophetias repudiaret. In *Origene* hæret difficultas; Sive ob ingentia in Ecclesiam merita, (qui ad Scripturarum interpretandarum studium; utrum ingenii vim an eruditionis copiam majorem attulerit, incertum est) Sive quod, in Fidei Regula labefactanda, non solus esse videri possit. Nam quod Filium & Spiritum Sanctum Patre minores facere videtur, id ei, non solum cum eis quos diximus, commune videtur, sed & antiquioribus *Irenæo* & *Theophilo*, locique in Ecclesia sublimioris; Tum & *Dionysio Alexandrino*, & *Neocæsariensi Gregorio*, discipulis suis, magnæ postmodum in Ecclesiæ auctoritatis. Quod autem præmiorum pœnarumque æternitatem in dubium vocat, in eo si neminem alium consentientem habeat, difficile tamen sit *Gregorium Nyssenum* excipere, quo minus ad ejus sententiam accedere videri debeat; quem certum est,

magna

magna in Ecclesia existimatione & vixisse & defunctum esse. Hæc cum ita sint, non tamen obstant, quo minus extiterit etiam tum Ecclesiæ Traditio, quæ & antiquiorum Ecclesiæ Scriptorum sententias, interpretationesque Scripturarum, vel limitibus eis contineat, quas ipsa definit, vel repudiet, si contineri nolint. Semper enim valebit, quod *Eunomio Gregorius Nyssenus* initio primæ adversus ipsum disputationis, *Basilium* fratrem in libro de Spiritu Sancto secutus præscribit; Pariter ab initio unius veri Dei gloriam Filio Spirituique Sancto ascriptam cum Patre; Quod & in professione Fidei, & in Baptismo sive conferendo, sive suscipiendo, semper manifestum fuerit. Ac merito sic *Gregorius* adversus *Eun.* III. ἀρκεῖ γὰρ εἰς ἀπόδειξιν ὧν ἡμεῖς λόγου τοῦ ἔχειν παλαιόθεν ἥκουσαν εἰς ἡμᾶς τὴν παράδοσιν, οἷόν τινα κλῆρον, δι' ἀκολουθίας, ὡς τῶν ἀποστόλων διὰ τῶν ἐφεξῆς πατέρων παραπεμφθέντα. *Sufficit enim ad nostræ sententiæ demonstrationem, quod habeamus a Patribus venientem ad nos Traditionem, velut hæreditatem quandam, per successionem ex Apostolis per Patres sequentes transmissam.* Nam, cum, cultu veri Dei proprio, Filium Spiritumque S. cum Patre ab initio cultum negari non possit; manifestum semper erit, desciscere ab originaria Fide, quicunque proprietatem Deitatis Trinitati minuit. Itaque adulterium esse, quicquid Scripturas in alium sensum interpretatur. Cum autem perinde traditum manifestum sit, Deitatem in Filio a Patre ortam, in Sp. autem Sancto, sive a Patre solo, sive ab utroque; perinde manifestum erit, communem Deitatem a Patre cum *originis auctoritate* haberi, ut loquitur *S. Hilarius*, quomodo a Filio & Sp. S. haberi non possit. Cum igitur necesse sit, aliquam majoritatis rationem in se habere *originis* in Patre *auctoritatem*, quæ Filio & Spiritui Sancto communis esse non possit; Si ad hanc rationem reduci possint antiquorum sententiæ, quibus *Patri ministrare* fertur Filius, (ut hoc exempli loco sit) non erit quo minus *bonum factum* ascribamus. Integra certe erit Trinitati

tatis in Unitate Traditio. Nam ſive novi *Samoſateniani* contendant, integrum ſibi eſſe,ſolutis Traditionis mœnibus,novas Scripturæ interpretationes comminiſci ; Sive quis novus *Arianus* exiſtat, qui ſibi licere contendat quod Origeni, quem *Ario* præluſiſſe ferunt ; Damnatus cum *Sabellio Samoſatenus* (cujus Hæreſim aſciſcere *Samoſateno* ſemper neceſſe fuit,ut de Spiritu Sancto, ex ſua de Filio ſententia reſponderet) oſtendit aliud traditum tenuiſſe tum Eccleſiam. Cum autem Origenem Eccleſiæ ab initio ſuſpectum fuiſſe conſtet, cum *Dionyſium Alexandrinum* (qui contra Sabellium ſcribens, rationes adhibuerat, quæ ad *Arianum* qui poſtea fuit ſenſum inclinare viſæ ſunt) a ſuis Presbyteris ad *R.* Sedem delatum fuiſſe, quaſi Regulam Fidei non teneret, ſeque ipſum excuſaſſe ; Quis ſanus receptam Eccleſiæ Regulam neget,ad quam exacta ſint quæ *Dionyſius* ſcripſerat ? Quis ad eandem exigenda eſſe, quæ ab antiquioribus ſcripta, ſive humiliori, ſive altiori Eccleſiæ loco conſtitutis,inde aberrare videri poſſint ? *Tertullianus* certe, qui Fidem tam clare a peritia Scripturæ diſtinguit,non poteſt non agnoſcere, rationem ſibi reddendam Theologiæ ſuæ, (quæ peritia eſt ſcripturarum) ut integra ſit Fidei Regula ; Cum Sapientiam Patri coæternam ponit,Verbum tum prolatum,cum ad condendam creaturam adhibendum eſſet. Vide illum adv. *Hermog.* c. III. adverſus Praxeam *cap.* V, VI, VII. Eadem ratio eſt *Gregorii Nyſſeni*,de mortis vitæque æternæ Fide, hoc eſt, de communis Fidei capitulo alternantis. Quem enim conſtet, nec raro nec obſcure communem Fidem aſſeruiſſe, quis eum miretur in auctoritate apud Eccleſiam eſſe potuiſſe, etiam ſi ſubobſcure interdum de communi Fide dubitare videretur; cujus Profeſſionem non poterat alia lege lædere, niſi ut ſtatum ſuum in dubium vocaret, quod Origeni contigiſſe ſciebat ? Nam quod ejuſdem ſententiæ affines eſſe *Baſilium* & *Gregorium Nazianzenum* volunt, qui nulla Fidei, nulla Veritatis Eccleſiaſticæ, lege vixiſſe Eccleſiam Catholicam volunt,

quæ ex Patrum ſcriptis deprehendi poſſit, malignitatis eſt, quam ipſorum ſcripta repudiant. Fruſtra ſane *Nyſſenum* Origenis dogmati affinem volunt, qui animarum προϋπαρξιν ex profeſſo oppugnat, de Opificio hominis *cap.* XXVIII. loco quem Juſtinianus in Epiſt. ad Mennam allegat. Tum, in diſputatione de anima & Reſurrectione. Quod ſi in Catechetico *cap.* VIII. XXVI. XXXV. igne, qui Deum in fine ſeculi Indicem præceſsurus ſit, excoctum iri ſordes peccati animabus admiſtas tradit, hoc ipſi cum *Nazianzeno* commune eſt, Origenem hac in parte ſecutis. Quod & alii multi Eccleſiæ Patres fecerunt. Nam & ipſe Oratione XXXIX. eundem excoquentem ignem etiam *Novatianis*, ſi forte, concedit; Qui tamen *Orat.* XL., ignem cujus vermis non moritur nunquam exinctum iri pronunciat. In Apologetico autem, immortalis animæ pœnas coæternas ad exhortationem virtutis confirmandam adducit. In Oratione autem de Plaga grandinis, pluribus, non eſse ibi amplius excoquendi tempus ſed torquendi, aſtruit. Idem etiam *Nyſſenus* facit Orat. III. de Beatitudinibus; Ubi ab æterno gaudio æternum etiam ſupplicium, ſecundum *Lazari* & *Divitis* parabolam aſtruit. In Orat. autem de Pauperibus amandis, aliaque in Magdalenam citante Leone Allatio libro de Purgatorio *p.* 172. (ego enim eam me vidiſse non memini) ignis æterni cruciatum diſertis verbis premit; Etſi neutra niſi Latine legatur. Quantum autem a veritate ſemel Traditæ Fidei abſit peccati per ultimum ignem purgandi dogma, non eſt hoc loco ponendum; cui diſputando ſuum eſse locum oportet. Quod ſi videri poſſit *Nyſſenus* purgationem iſtam, ad omnes materiæ mundanæ inolitas ex peccato ſordes eo uſque extendere, ut Deum omnia in omnibus eſse poſse neget, niſi excoctis omnibus liberarum voluntatum ſordibus; (quod in diſputatione de anima & reſurrectione videtur dicere.) Nimirum hoc illud eſt, quod multis aſtruit doctiſſimus *Huetius* in Origenianis. *l.* 2. *cap.* II. quæſt. XI. 25. multis Eccleſiæ Patribus

in

in mentem venisse, benignius de clementia Dei sperari posse, quam Lex Fidei Symbolo expressa profitetur; Etsi hoc palam ferre, vitandæ in agone Christiano negligentiæ nomine, Doctoris Ecclesiastici non sit. Sed cum Origenes ipse, ab initio, adulteratos scriptorum suorum codices excusans, a suo ipse asserendo dogmate destiterit; cum SS. *Augustini* & *Chrysostomi* concionibus serpenti in vulgus huic sententiæ contradictum sit, cum decreto VI. Synodi damnatum sit, non est concedendum, non fuisse ab initio Traditum, quod nullius unquam scriptoris ingenio labefactari potuerit. Nam quod ad S. *Basilium* attinet, legantur tantum quæ in Regulis compendio traditis ad interrog. 267. respondet; nunquam cuiquam, hujus eum sententiæ affinem esse, in mentem veniet. Sed luculenta prorsus est pro Fide Ecclesiæ apologia, (Scriptorum Ecclesiasticorum de hoc dogmate qualemcunque hæsitationem silentio transigentis) quam Facundi Hermianensis pro Theodoro Mopsuesteno, in scripto pro tribus Capitulis disputatio exhibet. Quem cum, obscurum non esset, *Nestorii* dogma multis scriptorum suorum locis tradidisse, negari tamen non poterat, alibi eum sæpenumero Ecclesiæ Fidem, quam *Nestorius* oppugnabat astruxisse. Nimirum huc redit communis Origeni cum Theodoro πολυγραφία, ut cum ex tempore vel dictando vel scribendo Scripturas exponerent, non satis vel attenderent, quid recepta Ecclesiæ Fides postularet, vel eorum memores essent, quæ sibi aliquando scribentibus excidissent. Quæ, quamdiu nullam Ecclesiæ offensionem crearent, dissimulari satius erat, quam labefactanda clarorum virorum opinione, Ecclesiæ auctoritatem in dubium vocare. Itaque in Concilio Ephesino, in quo contra *Nestorium* decretum est, non est tamen damnata Theodori Mopsuesteni memoria. Ac etsi nemo recte neget, damnari eam potuisse; quod Quintæ Synodi decreto factum est; tamen Ecclesiæ expedire potuisse ut non fieret, quod Facundi disputatio contendit, ex iis quæ a

nobis ſuo loco dicta ſunt, intelligi poteſt. Hæc ſi ad *Nyſſeni Gregorii* ſententiam adhibeantur, argumento eſſe poſſunt, ejus auctoritatem Eccleſiæ Traditioni non officere. Nam quibus ipſe adverſa docuerit, non poteſt ea videri aſſerendi animo diſputaſſe. Itaque etſi, à πολυγραφίας temeritate alienus, nihil ab eruditionis ſuæ exiſtimatione alienum diſputaverit; Tamen cui vivo integra fuit apud Eccleſiam auctoritas, quæ, quo conſilio ſcripſerat, perſpectum habere potuit, non poteſt mortui ejus auctoritas Eccleſiæ Traditioni officere videri. Ex quibus colligitur, quam vim habeat quod excuſari ſolet; Prius quam decreviſſet Eccleſia diſputari potuiſſe, quæ, poſtquam decretum fuerit, ſine noxa aſseri non poſſint. Nec enim eo valet, ut putemus, decernendo Eccleſiam facere potuiſſe, ut ad aſsequendæ ſalutis Legem pertineret ea Fide tenere, quæ priuſquam decernerentur ad eandem non pertinerent. Communem enim omnibus Legem eſse ſalutis oportet, ſemel à Domino & ab Apoſtolis traditam. Sed propter auctoritatem Eccleſiæ, qua Unitas continetur, non eſse amplius integrum decretis ejus repugnare; quæ Fidem ſemel traditam tuendam ſibi proponant, ea ſemper integrum eſſe ad ejus ſenſum ac conſilium revocare. Itaque neque ad labefactandam ſemel traditam Eccleſiæ Fidem, neque Eccleſiæ Patrum auctoritatem pertinet, quod, ante exortas Hæreſes, ſecurius locutos Eccleſiæ Scriptores, excuſari ſolet. Nam, neque Patrum auctoritatem in eis cerni manifeſtum eſt, quæ feruntur tantùm in eorum ſcriptis, quos quia communione Eccleſiæ gaudent, ab ejus auctoritate non diſcedere merito ſumitur; Quam auctoritatem, aſſerendæ communi Fidei inſtitutam, ſatis dictum eſt. Quod autem auctoritatem in docendo nactus ſit S. *Hieronymus*, exempli loco, quam ejus in Eccleſia gradus non ſecum ferat, qui Presbyter tantum vixit, hoc ſecutæ approbationi Eccleſiæ tribuendum eſt; Quam non eſt mirum, ſcriptis ejus ac ſimilium ejus auctoritatem addidiſse, quam aliis, propter dogmata poſterius damnata

nata, quibus affinia ſcripſerant, detraxit. Nec tamen propterea, pariter omnia probare cenſenda eſt, quæ ab eis ſcripta ſunt quos probet; ſed, propter probatam eorum in tuendis Eccleſiæ dogmatibus operam, non improbare quæ ferat.

CAP. XXVI.

Exponuntur Scripturæ, tam quæ hinc, indefinitam Scripturæ claritatem, quam quæ inde, erroris immunem Eccleſiam aſſerere videntur.

Mediam ſententiam aſſeri ab eis quæ proferuntur pro extremis.

QUid igitur Eccleſia ſit, cujus unitatem colere omnis Eccleſia debeat; hoc eſt, cujus auctoritati acquieſcendum ſit, in eis quæ unitatem in dubium vocant terminandis; intra communis ſcilicet Chriſtianiſmi fines; ſic habendum eſt. Nunc, quoniam mediam ſententiam ſtatuimus, de ratione terminandi controverſias, quæ communem Chriſtianiſmum, non modo pacem Eccleſiæ in dubium vocant; Reſpondendum eſt eis, quæ, ſive ex Scripturis, ſive ex Eccleſiæ monimentis adducuntur, hinc quidem ad infallibilitatis privilegium, & jus immenſæ poteſtatis, inde ad Scripturam, omnibus quorum intereſt in omnibus ad ſalutem neceſſariis perſpicuam, aſſerendam. Ubi primo loco obſervandum, utramvis ſententiam, ſi valeat, non tantum ut veram valere debere, ſed etiam ut primam veritatem, in quam omnium veritas, quæ veritatem Eccleſiæ in dubium vocant, reſolvi debeat. Apertius quidem priorem, quia nihil eſſe poſſit, quod Eccleſiæ decreto definiri non poſſit: Sed, quod ad cauſam diſcidii noſtri attinet, ut poſterior reconciliandæ unitati non minus obſtet. Nam qui ſciſſa in partes Eccleſia, Scripturam perſpicuam aſſerunt, in eis, ob quæ diſceſſum in partes ſit, perſpicuam intelligi volunt.

Itaque

Itaque non posse ab eis recedi, quibus Scriptura perspicuum fert testimonium. Interea loci, neque hinc negatur, Ecclesiæ auctoritatem ad mentem Scripturæ definiendam adhiberi debere; (ut; quæ solicite quotidie in lucem profertur, ea de causa.) Neque inde remissius, universæ Ecclesiæ Traditioni infallibilitas, in definiendo Scripturæ sensu ascribitur, quam si posset simul præsentis Ecclesiæ decreto ascribi. Quod si utrinque, Ecclesiastica sua instituta ad instituta universæ Ecclesiæ exigerent partes, tum demum, & ad universæ Ecclesiæ Traditionem, existentis Ecclesiæ decreta instaurari fas esset: Et Scripturam universam, nec opinantibus nec sperantibus discidiorum pertæsis Fidelibus, in id consentire deprehendi posset, quod sic instauratum esset. Itaque reputandum erit, quæ utrinque ad extremas sustinendas sententias afferuntur, cum ne id quidem valeant, ut veras asserant, quantum ab eo absint, ut discidii Ecclesiæ causam præbere debeant. Cum autem, ad mediam quam tuemur asserendam, utrinque consentiant, quam ea opportuna sit, ad unitatem Ecclesiæ ex fidei veritate reconciliandam.

Quid sit legi addere vel detrahere.

Solet itaque proferri, *Deut.* IV. 2. *totum quod vobis mando cavebitis facere. Non addetis ei, neque detrahetis.* Idem, *Deut.* XII. 32. *Non addetis eis quæ mando vobis, nec detrahetis: Ut observetis præcepta Domini Dei vestri, quæ vobis mando.* Cui propter similitudinem, appono clausulam illam Apocalypsis, atque adeo totius Scripturæ, qua quidam repeti putant, in fine libri, quod initio a Mose propositum fuerat. XXI. 18, 19. *Si quis adjiciat verbis Prophetiæ hoc libro comprehensæ, adjiciet ei Deus plagas in eo scriptas; si quis detraxerit, detrahet ejus partem Deus libro Vitæ, & civitati sanctiæ, & rebus in hoc libro scriptis.* Sed hunc locum, si quis conferat *Irænei* verbis, quibus librum suum de *Ogdoade* clausisse memoratur ab *Eusebio Eccles. Hist.* V. 21. idem voluisse S. *Joannem* perspiciet. Ὁρκίζω σε τὸν μεταγράφοντα τὸ βιβλίον τοῦτο, κατὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ

χ͞υ τ ἐνδόξ͞υ παρουσίας αὐτ͞ου, ἧς ἔρχεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ἵνα ἀντιβάλλῃς ὃ μετεγράψω, καὶ κατορθώσῃς αὐτὸ πρὸς τὸ ἀντίγραφον τοῦτο, ὅθεν μετεγράψω, ἐπιμελῶς. Καὶ τ ὅρκον τοῦτον ὁμοίως μεταγράψῃς, καὶ θήσεις ἐν τῷ ἀντιγράφῳ. *Adjuro te qui transcripturus es hunc librum, per Dominum nostrum J. Christum, & per glorioſum ejus adventum, in quo venturus eſt ut judicet vivos & mortuos; ut conferas, quod tranſcripſeris, & diligenter emendes, ad exemplar ex quo deſcripſiſti: Utque adjurationem iſtam ſimiliter exſcribas, & codici tuo inſeras.* Idem voluit S. *Joannes*; Adjurare nempe omnes librum deſcripturos, ne ab exemplari diſcederent. Nam neque veteris ac novæ Scripturæ corpus aliquod fuiſſe tum temporis, cum hæc a S. *Joanne* ſcripta ſunt, eis libris conſtans, quibus conſtare debet, probari poteſt; & nullum fuiſſe, multa ſunt quæ probent. Sed ad intelligendam præcepti Moſaici ſententiam, ponenda ſunt quæ ſequuntur *Deut.* IV. 3, 4. *Viderunt oculi veſtri, quid fecerit Dominus cauſa Baal Peor. Nam quicunque ſecutus eſt Baal Peor, eum Dominus exterminavit de medio tui. Vos autem, qui Domino Deo veſtro fidi adhæſiſtis, vivitis hodie.* Tum quæ præcedunt. *Deut.* XII. 30, 31. *Cave tibi ne laqueo tibi ſit eos ſequi, poſtquam exterminati fuerint coram te. Ne Deos eorum requiras, dicens; Quomodo coluerunt Gentes iſtæ Deos ſuos, ſic etiam faciam ego. Non ſic facies Domino Deo tuo; Nam ſi quod Deo abominabile ipſi odio eſt, id fecerunt Diis ſuis. Nam & filios, filiaſque ſuas Diis igne uſſerunt.* Hinc enim ſequitur; *quicquid ego tibi præcipio* & reliqua. Præterea, conferenda huc ſunt, quæ de auctoritate Tribunalium eorum cauta ſunt, quibus, Dei lege, de omnibus ex lege ortis cauſis cognoſcendi jus datur; Ne ſcilicet unquam in partes ſecederet Dei populus, prætextu cujuſcunque ex lege ortæ cauſæ, *Deut.* XVII. 8—12. Nam cum, eis de lege decernentibus quos adiri lex jubet, pareri etiam jubet; qui ipſis de lege decernentibus paruerit, non ipſis ſed Deo paruerit, propter quem ipſis. Itaque hoc non erit *addere legi vel detrahere*, obſer-

obſervare id,ad quod ipſi Lege teneri dicant,vel non obſervare ; certe non de noſtro, quod ipſis auctoribus,qui lege auctore, quæ lege definita non ſint definiant. Itaque neque male *Solomon Jarchius* ad *Deut.* IV. 2. לא תוסיפו וגו׳ כגון ה׳ פרשיות בתפלין ה׳ מינין בלולב וה׳ ציצית וכן לא תגרעו *Juberi ait hac lege, quinque legis Sectiones phylacteriis inſcribere, quinque arborum ramos ligare in faſciculum quem ferre jubentur in Feſto Tabernaculorum, quinque filis frimbrias veſtis, quas lex poſtulat, componere,* nec plus nec minus ; Quamvis non minus Traditione quam lege teneantur. Et recte quidem, quatenus Scribas & *Phariſæos*, Moſis cathedram occupantes, audiri jubet Dominus. Sed eos Dominus, quatenus juſtitiam ex operibus legis ſuis pollicentur, audiri vetat. Itaque Abeneſdram habemus, quem *Solomoni* opponamus ; לא תוסיפו מדעתכם ותחשבו כי היא עבודה לשם גם כן לא תגרעו *Non addetis ; Putantes eſſe hoc Deum colere. Item non detrahetis. Addunt* itaque legi Traditiones ſuas Judæi,quatenus, eis obſervandis, juſtos apud Deum ſe putant ; Abſque quo eſſet, Fidem non repudiarent. Detrahunt autem, cum ſolam ſpitualem Legem Legem eſſe ſalutis æternæ negant. Moſes autem, ſi carnalem legem reſpiciamus, vetat addere legi inſtituta Idololatrarum, vel eorum nomine, minus quam Lex habet ſervare ; Ne, ſcilicet, ſimilitudine inſtitutorum, ad eorum colendos Deos, abducerentur. Definitiones autem Synedrii, auctore Deo inſtituti, addere legi vel detrahere non dicit. Quod ſi legem ſpiritualem reſpiciamus ; (quam ſub lege Moſis intelligendam eſſe probatum eſt) Cum lege Chriſtianiſmi, conſtitutum Chriſtianis jus ſalutis æternæ, ex Evangelio Dei gratiæ certa fides fit ; qui, quod Evangelio præceptum non ſit vel credi vel ſervari, tanquam, jubente Domino Chriſto,ad ſalutis Legem quoquo modo pertinens, obſervet, is legi Dei vel addiderit, vel demſerit ; cum nulla ſit alia Dei Lex ſub Evangelio, quam Evangelica. Interea loci, quæ Eccleſiaſticæ auctoritati definienda Deo auctore relicta ſunt, eis qui vel fidem ſubjiciat, propter veritatem

tem Eccleſia auctore pateſactam, vel obſequium, propter Eccleſiæ unitatem, qua maximæ partis ſalus continetur, is verbo Dei nec adjecerit nec detraxerit; cum innumera, quæ verbo Dei ſcripta non ſunt, propter Dei verbum, vel obſervaverit, vel non obſervaverit. Qui eo animo obſervet, quaſi, his rationibus ſepoſitis, obſervandis rebus ex ſe adiaphoris Deo cultum præſtet, & gratum faciat, Deumve demereatur, is Synagogæ ἐθελοθρησκείαν mutuo ſumet, ut eam in Eccleſiam introducat. Idem S. *Paulo* reſponſum fuerit, *Anathema* ei dicenti, qui *aliud Evangelium* prædicaverit, ab eo quod a ſe prædicatum fuerat, ad *Gal.* I. 8, 9. Nam qua ratione Legi vel addi vel detrahi cenſendum fuerit, de quo hactenus dictum eſt, eadem prorſus ratione, eodemque modo, Evangelio quod *Paulus* prædicaverat, Evangelium aliud, vel diverſum, vel adverſum cenſendum fuerit.

Quæ de utilitatibus Scripturæ ad Timotheum S. Paulus.

Quod ad verba S. *Pauli* attinet, 2 ad *Tim.* III. 16, 17. *omnem Scripturam divinitus inſpiratam utilem eſſe ad docendum, ad corripiendum, ad corrigendum, ad inſtituendum ad juſtitiam; Ut perfectus ſit Dei homo, ad omne bonum opus aptus*; manifeſta & vera eſt Origenis aliorumque interpretum ſententia, ad ſolum Vetus Teſtamentum totum hoc pertinere; Vetus autem Teſtamentum ad *Dei hominem*, cujuſmodi fuit *Timotheus*. Hic enim eſt, quem perfici vult, & ſuo operi aptum fieri, Scripturarum peritia; ideoque *ſapientem ad ſalutem*; quam à *Timotheo*, niſi *Timothei* opere præſtando, nefas ſit putare obtineri poſſe. Nam Scripturæ peritiam *ſapientem ad ſalutem* reddere affirmat, *per fidem in Chriſtum Jeſum*. Itaque de eis Scripturis non loquitur, quæ in fide inſtruant. Sunt enim veteres Scripturæ, ad operis *Timotheani* perfectionem, eo neceſſariæ, quo, ad explicandam, aſſerendamque Evangelii fidem, per quam ſalutem prædicabat *Timotheus*, faciunt. Itaque caput quæſtionis (quatenus declaratum ſit Scripturis, omnibus quorum intereſt, quicquid ad ſalutem tenendum eſt) prorſus non attingit. Minus

multo quod de *Berrhœanis* refertur *Act.* XVII. 11. ne ea quidem, quæ *Paulus* diſſeruerat, recepiſſe, priuſquam ad Lydium Scripturæ lapidem exegiſſent. Scilicet *Paulo* ſe ipſum Chriſti Apoſtolum, Jeſum autem Chriſtum ex Scripturis aſſerenti, mirum niſi ſine Scripturis credendum eſſet. Nam quatenus hoc ex Scripturis habendum ſit, dictum eſt. Quatenus autem ei parendum, qui pro Chriſti Apoſtolo receptus ſit, hoc tota noſtra diſputatio agit.

Quibus damnatur quæ Deus non præceperit.

Hactenus, ne verbo quidem, multo minus verborum Scripturæ ſenſu, Scripturæ perſpicuitatem, in eis quæ ad ſalutem pertinent, deſcriptam legimus. Numquid quod *Joannes* XX. 30, 31. ſcripta à ſe Chriſti miracula refert, *ut credant homines, & credendo vitam adipiſcantur*, ſatis eſſe ad ſalutem putandum eſt, Jeſum Chriſtum credere; (quæ quorumdam) Numquid, quod *Jeremias* VII. 31. XXXI. 35. in mentem unquam Deo veniſſe negat, *de colendis Idolis Judæis mandare*; nihil ad ſalutem facere poſſe putandum eſt, niſi quod in Scripturis legi poſſit; quæ aliorum apud nos inſania fuit? Sane, recepto ſemel Jeſum Chriſtum eſſe, non putare ad ſalutem neceſſarium eſſe, quicquid ipſe ad ſalutem neceſſarium eſſe docuerit, inſani hominis fuerit ratione contendere; Etiamſi, ne neceſſarium ſit ea facere, quæ fieri, Chriſtus ad ſalutem neceſſarium eſſe docuerit, ab omnibus undiquaque contendi videamus. Itaque, & ſatis eſſe Chriſti miracula ad ſalutem, fatendum eſt; (quod, qui eis obtemperet, non habeat cur non omnia ſequatur, quæ Chriſtus ad ſalutem neceſſaria fuiſſe docuerit) Neque tamen quicquam ad ſalutem non neceſsarium eſſe eorum, quæcunque Chriſtus ad ſalutem neceſsaria eſſe docuerit. Qui autem, quæ Scripturis non leguntur omnia, Idololatriæ Judaicæ æquanda putet, quod eam Deus, non niſi quod eam non præceperit, repudiare ſe dicat; Si minus literas, quibus, eos qui hoc diſputant præditos fuiſſe, negari non poteſt, tamen communem hominum ſenſum conſuluiſſent: Reperiſſent profecto, ſatis intelligi, etiam ab illiteratis & idiotis,

idiotis, eos, qui cum minus dicant, plus tamen sibi velle, idoneis argumentis deprehendi possint. Quod an hic deprehendi possit; (nunquid scilicet, Idololatriæ Judaicæ eo tantum succenseat Deus, quod non præceperit, an præterea, quod sub fracti fœderis Lege vetuerit) disputare, non multo melius ratione uti fuerit, quam qui manifesta sub disputationem cadere videri volunt.

Quæ de insita Scripturis claritate.

Restant quæ Scripturas, propter perceptum Lege Christianismi Christi Spiritum, Christianis faciles esse docent, haud pauca: Atque idcirco, eis tantum obscuras, qui Spiritum Dei non habeant. Hujusmodi sunt, quæ de *Unctione*, ex prima S. *Joannis* Catholica prius adducta sunt; Unde ibidem IV. 1. *examinare Spiritus* jubet, *utrum ex Deo sint, necne*, nec *omni Spiritui credere*; quasi quibus datum sit divinitus, hoc posse: Et *Paulus* 1 ad *Thessal.* V. 23. *Omnia probare, quæ bona probata sint retinere* jubet; Probare autem, quomodo idem, 1 ad *Corinth.* II. 15. *Spiritualem omnia judicare, ipsum a nemine judiçari*; (Dei Spiritu nempe instinctum) affirmat. Nam propterea *Esaias* LIV. 13. de temporibus Evangelicis loquens, *omnes iri doctum a Deo* promittit: Et *Jeremias* XXXI. 33, 34. Novi fœderis Legem a Deo *cordibus* suorum, *& intestinis inscriptum* iri, ne necesse sit, quenquam a quoquam Dei cognitionem doceri, quæ omnibus superfutura sit. Qua de re Dominus Patri gratias agit *Matth.* XI. 25. quod *secretum verbi Evangelici, cum sapientes occultasset, infantibus ac parvulis notum feciisset.* Itaque hoc esse, propter quod Legem Dei laudet *David Psalmo* XIX. 8, 9, 11. tanquam quæ *simplicem sapientem reddat, quæ oculis lucem addat, quæ Dei servos doceat.* Et cum ipso Filius ejus *Psalmo* CXIX. 113. *Prov.* VII. 22. *Verbum Dei*, sive *præceptum, pedibus suis, & passibus lucem esse & facem affirmat*, quod, nisi ipsum intellectu facile, esse non possit.

Responsio, in necessariis ad salutem.

Sed nihil horum ei obscurum esse potest, qui ea teneat, quæ de *Unctione* dicta sunt; Spiritum scilicet Dei, Lege Evangelica fidelibus datum, propter susceptum in se Chri-

sti jugum, valere ad ea dijudicanda, quæ, suscepto Christianismo adversa, immundorum Spirituum instinctu doceri cœpta fuerant. Nam quod Lege promissum fuerat, idem à Deo sub Evangelio præstitum iri ; Ut, si qui essent, qui a suscepto Christianismo abducerent, ii si miracula obtenderent, scirent se a Deo tentari, num datam fidem fallere parati essent, necne. Nam, quibus certum esset, in suscepta semel fide ad extremum usque perseverare, ii certiores fiunt, miracula ab eis facta, qui inde seducant, non Dei Spiritu fieri, sed maligni Spiritus instinctu. Cum itaque & Christianismus, quem se suscepisse scirent, in quo situs esset non ignorarent, & quibus inde abducebantur miracula ab adversario Spiritu proficisci ; quid aliud restare, nisi *propter unctionem, non esse quod quis eos doceat*, non solum rejicere Hæreses adversas, sed etiam unde profectæ sint dijudicare? Quod idem S. *Paulus* suos docet, quatenus quidem de iis loquitur, quæ ad communem Christianismum pertinent. Prophetæ autem *Esaias* & *Jeremias*, primo quidem, de statu veteris populi à captivitate reversi, intelligendi sunt, si eorum Prophetias, ad eos quibus prædicabantur omnino pertinere velimus ; inde autem ad populum Christianum, cujus ille figuram gessit. Nam, quod omnibus ante captivitatem Prophetis frustra laboratum est, ut abductos ab idolorum cultu legi manciparent, id a captivitate factum est; quando, ut Juditta ait *Jud.* VIII. 18. non amplius ad alienos Deos respexerunt. Quo nihil accidit populo isti, a Lege data ad Christum natum, vel simile vel secundum ; quo minus mirandum sit, si tam magnificis vocibus a Prophetis prædicetur. Et tamen ad Evangelium adeo est exiguum, ut nisi illud significet, vix dignum videri debeat, quo de Dei instinctu glorientur. Neque mirum, *parvulis ac lactentibus revelatam* a Deo salutis Legem, per Evangelium, absconditam eis qui sibi sine Evangelio sapere videntur, à Domino prædicari. Neque enim Christianis mirum est, quod mirum videri non Christianis necesse est ;

eſt ; per ſecundi *Adam* humilitatem, ſuperbiæ primi *Adami*, Deum inſtituiſſe mederi. Interea loci, quos *ſapere ad ſalutem* docuit, ii ſi ultra ſalutis ſuæ metas, à Deo non vocati, ſapere aut velint, aut ſapere ſe credant, non erit cur à Deo doceri ſe credant, qui infantium ſimplicitatem & innocentiam abjecerint. De Legis apud *Davidem* & *Solomonem* ellogiis, paulo alia ratio eſt, nec tamen omnino diverſa. Nam qui Evangelium Lege occultatum credit, quod omnes credere debent Chriſtiani ; Iidem *Davidi* & *Solomoni*, & Prophetis, & Prophetarum Diſcipulis,& omnino Majoribus ejus populi, quod ad Deum quidem ſpectat, cognitum ejus ſub Lege ſecretum fuiſſe credunt. Quem autem vel Legem vel Prophetas,ſepoſito hoc ſecreto, ab ipſis tam illuſtribus ellogiis ornari putet, eum, non penitus Judaiſmo liberatum eſſe, putandum eſt. Itaque non eſt mirum, ei cui hoc ſecretum perſpectum fuerit,Legem Domini inſtar facis eſſe, ſingulis vitæ ipſi propoſitæ paſſibus ad metam vitæ æternæ dirigendis; quæ ejus ignaris, ne propoſita quidem fuit. Qui autem, ne laudari quidem putant à *Davide* Legem Dei, niſi fœderis Evangelici Legem, quæ una ſalutem continet,omnibus,quorum ſub Lege intererat, perſpicuam eſſe dicat; expoſtulent cum Deo, quare Evangelium ſub Lege ſecretum eſſe voluerit; Si veri Dei cultum, reliquis Gentibus ad Idola à Diabolo ſeductis, conſervatum in ſuo populo, ad ejus laudem, ſecreto Evangelico non intellecto, ſatis eſſe nolit. Interea loci, cum *mitibus & manſuetis*, cum *Deum timentibus ſecretum* Evangelicum ſub *Moyſi* Lege revelari à Deo pronunciat Propheta *Pſalmo* XXV. 8, 11, 13. (ſicut paratis Dei voluntatem facere, cognitum iri Chriſtum a Deo miſſum, Dominus in Evangelio *Joh.* VII. 17.) manifeſtum eſt,quid ſibi velit revelatum a Deo infantibus, quod ſapientibus abſconſum ſit ; nimirum, quod, oblatis ſibi rationibus amplectendæ Legis Evangelicæ, ſive ſub veteri teſtamento, ſive ſub Novo, hi propter ſuperbiam hujus ſeculi reſiſtant, illi

illi propter manſuetudinem futuri cedant; prout fidem futuri ſeculi ſequendam ſibi vel non ſequendam putaverint.

Tum in Scripturis intelligendis.

Et hactenus quidem, nihil ultra illud legimus, quod communis ſalutis neceſſitas cum requirat, communis Chriſtianiſmus Dei promiſſo offerat. Cæterum, quod veteres Scripturæ *Timotheum* etiam ſapientem ad ſalutem reddere poſſunt, *per fidem in Chriſtum Jeſum, ut Dei homo ad omne opus bonum aptus ſit, & inſtructus*, 2 ad *Tim.* III. 15, 16, 17. ad intelligentiam pertinet ſecreti Evangelici, ex veteribus etiam Scripturis eruendam, ac demonſtrandam. Hanc Scripturarum peritiam idem ſpectavit Apoſtolus, cum *ſpiritualem a nemine judicari* dixit, ſed *ab ipſo omnia*: Secretum nempe Dei conſilium, de Lege ſalutis, per Evangelium, a ſpiritualibus, quos vocat, in veteribus ſcripturis demonſtrari, *ſpiritualibus ſpiritualia comparantibus*; ut mox ſubjicit. Hoc eſt, quæ in Lege leguntur ſpiritualia, (quam ipſam *ſpiritualem* idem Apoſtolus pronunciat ad *Rom.* VII. 14.) eis quæ in Evangelio, cui ſpiritualis doni promiſſio addita eſt, revelantur, reſpondere. Dotem autem, interpretandarum veterum Scripturarum in ſenſum ſecreti Evangelii, ad *Spiritus Sancti diſtributiones* ſpectaſſe, de quibus 1 ad *Cor.* XII, XIV. ſcribit Apoſtolus, ex Evangelio accipimus; ubi *mentes* diſcipulorum *aperuiſſe* legitur Dominus, *ut intelligerent Scripturas*, *Lucæ* XXIV. 45. Unde merito *Juſtinus Martyr*, Vir ſanctiſſimus, gratiam hanc *Judæis* negatam, Eccleſiæ indultam, in *diſputatione cum Tryphone* affirmat. Non quod non amplius maneat penes Eccleſiam, poſtquam deſitæ ſunt *manifeſtationes illæ Spiritus*, quæ initio Chriſtianiſmi Deum Eccleſiæ præſentem demonſtrabant. Nam, neque interpretationes veterum Scripturarum a *Juſtino* ipſo allatas, a Spiritu Dei profectas, in me recipio, quod hanc dotem Eccleſiæ datam, vere ab ipſo affirmari putem. Sed ut tum, non omnium eſſe hanc dotem pronunciat Apoſtolus; ita hunc Scripturarum intelligentiam, non eſſe Lege com-

communis ſalutis a Deo promiſſam, ſed eis, qui cum vitæ ſanctitate ſtudium adhibuerint, quod ad ſanctum munus requiri, res ipſa demonſtrat. Hæc ſi teneantur, conſtabit, quæ Scripturarum perſpicuitatem, indefinita, inque determinata in Scripturis oratione aſſerere videntur; ſummatim ſcilicet ac univerſim de eis pronunciante, quæ non niſi certis finibus intelligenda ſunt; ſi ad eos fines exigantur, quem eædem ſecundum Eccleſiæ Traditionem intellectæ Scripturæ conſtituunt, nihil aliud dicere, quam quod hæc diſputatio affirmat; Qui, accepto a Servatore & Apoſtolis ejus, per Eccleſiam Catholicam Chriſtianiſmo Fidem præſtant, iis, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt in Scripturis ſacris perſpicua eſſe. Neque enim de eo Scripturæ ſenſu ſuboriri illis dubitationem poſſe, quæ recepto ſemel Chriſtianiſmo adverſetur, quamdiu ei Fidem præſtant.

Quæ definitum Eccleſiæ poteſtatem aſtruunt.

Nunc, ut ob oculos ponantur Scripturæ, quibus, errori minime obnoxia Eccleſiæ auctoritas aſſeri vel ſoleat, vel poſſit; primo loco ſint Leges Apoſtolatus a Domino conſtituti *Matt.* X. 14, 15, 40. *Lucæ* IX. 5. X. 10, 11, 16. ubi *Sodomis & Gomorrhæ levius futurum in Dei judicio, quam eis qui ipſos rejecerint*, pronunciat. Tum, *qui vos audit me audit*: Qui *vos rejicit, me rejicit. Matt.* XXVIII. 19, 20. *Agite, Diſcipulos facite omnes Gentes—docentes eos ſervare quicquid mandavi vobis. Atque ecce ego vobiſcum ſum uſque ad finem ſeculi.* 1 ad *Theſſ.* II. 13. *accepiſtis a nobis Evangelium, non tanquam hominis, ſed, quod eſt revera, tanquam Dei Verbum.* Tum quæ de *Petro*, tanquam Papæ deceſſore *Matt.* XVI. 18, 19. *Huic Petræ inædificabo Eccleſiam, neque ei inferorum portæ prævalebunt. Dabo autem tibi Claves regni cœlorum: Et quicquid ligaveris in terris ligatum erit in cœlis; Quicquid ſolueris in terris ſolutum erit in cœlis.* Rurſus *Lucæ* XXII. 32. *Ego oravi pro te, ne deficiat fides tua. Tu autem, aliquando converſus confirma fratres tuos. Joh.* XXI. 15, 16, 17. *Simon fili Jonæ, amas me? paſce Oves, paſce Agnos meos.* Rurſus, de Eccleſia & Conciliis

Matt.

Matt. XVIII. 17,—20. *Si eos minime audiat, dic Ecclesiæ: si neque Ecclesiam; sit tibi instar Ethnici & Publicani. Amen dico vobis, quicquid solueritis in terris solutum erit in cœlis: quicquid ligaveritis in terris ligatum erit in cœlis. Rursus dico vobis; si duo vestrum consentiant in terris, de eo quod petatis, præstabitur eis a Patre meo in cœlis. Ubi enim duo vel tres convenerint in meo nomine, ibi ego sum in medio ipsorum.* Joh. XVI. 13. *Spiritus veritatis deducet vos in omnem veritatem. Act.* XV. 28. *Visum est Spiritui Sancto & nobis.* 1 ad *Tim.* III. 25. *Ut scias quomodo versandum sit tibi in domo Dei, quæ ejus est Ecclesia, Columna & stabilimentum veritatis.* Denique hortamenta Apostolorum 1 ad *Thess.* V. 14, 15. *Agnoscite eos qui laborant in vobis, quique vobis præsunt in Domino, vosque admonent: Et pluris quam ut superfit, eos facite, charitatis nomine, propter opus ipsorum.* ad *Hebr.* XIII. 7, 17. *Obsequimini & cedite ducibus vestris; Invigilant enim animabus vestris, tanquam rationem reddituri: Ut Gaudentes faciant, non gementes; quod vobis non expedit.* Prius; *recordamini Ducum vestrorum, qui locuti sunt vobis Verbum Dei: Et ipsorum conversationis exitum spectantes, imitamini fidem.* In veteri autem Testamento *Deut.* XVII. 9,—12. qui judicum decreto, quos coram Arca Lex constituit, non paret, capital facit. Et *Aggæus* Propheta II. 12. *Quærite a Sacerdotibus de Lege; ait Dominus Sabaoth: Malachias* etiam II. 7. *Labia Sacerdotis custodient scientiam: Et Legem de ejus ore requirent.* Et secundum hæc Dominus *Matt.* XXIII. 2. *Scribæ & Pharisæi Moysi cathedram occupant: Quicquid igitur vobis præceperint facite; Sed, secundum ea quæ faciunt, nolite facere.*

Non idem Ecclesiæ promissum quod Apostolis.

Verum quid manifestius, quam, non statim ad Ecclesiam pertinere, quæ Apostolis Dominus attribuit? Apostoli ipsi & eorum discipuli, nonne, ante institutam Ecclesiam salutis compotes erant? Itaque ab instituta Ecclesia, eodem jure quo ante institutam, salutem obtinebant; nisi erga Ecclesiam inofficiosi essent, cujus obsequium,

cum

cum inſtituta eſſet, Lex ejus ſalutis continebat, cujus ipſi ante inſtitutam compotes erant. Scilicet, Apoſtolos audire, Fidem erat ſuſcipere: Eccleſiam audire, etſi in Fide perſeverare eſt; Non tamen tanquam Eccleſiæ proprium: Eſt enim Apoſtolos etiam audire; Sed, in Fide perſeverantem, Unitatem Eccleſiæ occaſionem creſcendi in Fide habere. Sane, ſi Apoſtolus falſum prædicet, fallit auctor Apoſtoli. Si Eccleſia, non fallit; qui prædicandæ Fidei auctoritatem Apoſtolis ante conditam Eccleſiam indulſit; Nimirum ut eam conderent. Itaque negandum eſt, Eccleſiæ auctoritatem Apoſtolorum mandatis conſtare. Neque enim conſtat, condendam eis Eccleſiam Dominum mandaſſe, cum de Evangelio mandaret. Et, Dei voluntatem de Eccleſiæ Unitate irritam fieri hominum peccato; nec tamen ſalutis jus, eis qui Unitatem volunt irritum eſſe, hæc diſputatio contendit. Sane cum, *quando hæc futura? quod ſignum adventus ſui & finis ſeculi?* quærunt diſcipuli *Matt.* XXIV. 3. manifeſtum eſt, eos, caſum *Jeroſolymorum* a fine ſeculi non diſtinguere. Cum autem ipſe, poſtquam de caſu *Jeroſolymorum*, de adventu ſuo, deque ſæculi fine dixiſſet, ſubjicit; *non tranſiverit hæc generatio, priuſquam hæc omnia fiant*; quæ de Urbis caſu dicta ita interpretari, ut ad Orbis caſum non pertineant, durum admodum ſit; *Matt.* XXIV. 14, 23, 29, 30. Neque tamen ipſe clare diſtinguit. Nam & Apoſtolus 1 ad *Cor.* XV. 51, 52. 2 ad *Cor.* V. 1—11. 2 ad *Theſſ.* IV. 15, 17. de judicio extremo, tanquam ſuo ſæculo futuro, vel ſaltem poſſibili, verba facit; cujus tamen tempus Apocalypſis *Joannis* protelat. Itaque Eccleſiæ obſequium, mandato Apoſtolorum obſequio eatenus ſtat, quatenus, Apoſtolorum auctoritatem apud Eccleſiam depoſitam, reliquis Scripturis conſtare dictum eſt. Etſi igitur, pejus illis in judicio fuerit, qui Apoſtolos rejecerint, (hoc eſt, qui Evangelium) quam *Sodomis & Gomorrhæ*; non tamen ſequitur eis perinde futurum, qui Eccleſiam rejecerint, quamvis fidelibus *Ethnicorum*

nicorum instar & Publicanorum, Domini præcepto habendi sint; Quia errare posse Ecclesiæ Claves scitum est. Quod si de eis sermo sit, in quibus cum Ecclesia rejiciuntur etiam Apostoli, quia rejiciuntur, quæ ad acceptam ab Apostolis Fidem pertinent; Ibi locum habere Domini minas necesse est. Quod, *se futurum cum suis ad finem usque seculi*, pollicetur Dominus, manifestum est, non ad solos Apostolos, sed ad Ecclesiam, ad finem usque seculi duraturam, pertinere. Verum cum, præcepto *docendi quæ mandaverit* Dominus, subjiciatur statim promissio; quid est quod videri possit probabilius, quam, ita demum se suis adfuturum polliceri Dominum, quatenus ab ipso mandata observare doceant? Qui tamen, Ecclesiæ Unitatem, in præcepto servandæ Unitatis, omnibus Ecclesiæ Ordinibus, pro suo cuique modo, salutis assequendæ Lege impositio, fundaverit, Ecclesiæ Unitatem usque ad finem sæculi duraturam, nulla Lege adjecta, nec promiserit, nec negaverit, sed suorum fidei permiserit. Nam etiam, violata cum Dei præcepto Unitate Ecclesiæ nihil prohibet, violatæ Unitatis immunes, per Ecclesiam, ad salutem pertinere. Et sane, *inferorum portas Ecclesiæ non prævalere*, quis neget, si, quamvis violata ejus Unitate, salutem, violatæ Unitatis minime rei per Ecclesiam assequantur? Nam resurgentibus a morte ad vitam inferorum portæ non prævalent. Et cum suis erit Christus *usque ad finem seculi*, qui nisi cum ipsis esset, salutem assequi non possent.

Non promissum Ecclesiæ, immunem esse erroris.

Ponamus jam disputandi causa, licet pro vero non concessum, promissionem *Petro* factam uni id dare, quod promissiones omnibus factæ omnibus non dent; quis æque constare dixerit, Papam *Petri* ac Apostolos Domini vices agere? Ex eis enim quæ disputavimus, constare debet, Apostolorum simul omnium auctoritatem ac jus in Episcopis simul omnibus agnoscendam esse, Ecclesiasticæque Hierarchiæ Lege, pro suo cuique modulo tribuendam. Certe *ubi convenerint duo aut tres in nomine* Domini, inde

omne

omne erroris periculum abeſſe, niſi profeſſioni reſpondeant, nemo verbis Domini promiſſum dixerit. Nam ipſa Clavium poteſtate, nihil luculentius vel *Petro* vel Eccleſiæ promiſſum eſt. Et tamen, quibus permiſsam poteſtatem Clavium convenit, eis non promiſsum, ab errore immunibus eſse, *Clavis non errantis* exceptio oſtendit. E diverſo, quis dubitet, vel minimum eorum qui Clavibus Eccleſiæ utuntur, ſi maximum peccatorum, Clavibus Eccleſiæ, ad Legem Chriſtianiſmi reducat; Cœlum ipſi aperire: Vel maximum Apoſtolorum, ſi peccatorum minimum ei Legi non ſubjiciat, Cœlum ipſi claudere? Sane, cauſæ cujuſlibet momentum, ad ſtatum Eccleſiæ, id eſt, quod auctoritatem vel majorem vel minorem ad Claves adhibendas poſtulat. Puta Arii cauſam, niſi Generalis Concilii decreto, quo pulſus eſt communione Eccleſiæ, terminari non potuiſse. Nonne ſatis fuerit, ad obſequium conciliandum, quod Fidem errori non obnoxiam utrinque convenerit? Quod, niſi Fidei additum vel demptum voluerint, non potuerint a veritate in decernendo aberrare? Certe non fruſtra Claves dederit Dominus, etſi limites eis adhibendis conſtituerit, quibus neglectis errari poſſit. Itaque *Theſſalonicenſes*, quod a ſe prædicatum Evangelium, *non ut hominis ſed ut Dei Verbum receperint*, laudans Apoſtolus, non laudaret Eccleſiæ decretum eadem Lege recepturos, ſi quæſtio eſset, utrum Evangelio conveniret necne. Atqui, & quæſtionem exiſtere poſſe manifeſtum eſt, & rationem terminandæ quæſtionis, partis alicujus auctoritatem eſſe, Chriſtianiſmo & Eccleſiæ contumelioſum. Quod Apoſtolorum Concilium pronunciat; *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis*; non dubito idem tunc accidiſſe, quod Dei populo ſæpius accidiſſe legimus; ut in cœtibus, communium rerum cauſa coactis, ſuperveniret ſtatim alicui Spiritus divini revelatio. Sic in miſſione *Pauli* & *Barnabæ*, *Act.* XIII. 2. Sic cum Ordinaretur *Timotheus* 1 ad *Tim.* IV. 14. Sic in cœtibus *Corinthiorum* 1 ad *Cor.* XIV. 24, 25, 30. Sic in *Jejunio Joſaphati* 2

Paral. XVIII. 14. Sic in Ordinationibus *S. Johannis*, cum, referente apud *Eusebium Alexandrino Clemente*, vel Episcopum, vel Presbyterum, vel Clericum quemcunque designante Spiritu Sancto ordinaret. Sane hinc *Paulus*, Presbyteros *Ephesinos a Spiritu Sancto gregi præpositos*, *Act.* XX. 28. affirmare videtur. Non est igitur mirum, quod idem Synodo Apostolorum accidisse puto, de quo nihil Ecclesiæ promissum sit; quam tamen in decernendo, ita adversus Ecclesiam officium facere posse constat, cum ad decernendum legitimis modis accedit, ut tamen, utrum adversus Deum officium faciat, auctoritatem suam recta ratione ad rectum finem adhibendo; ac proinde, utrum aspirante Spiritu Sancto necne; dubium sit. Nam dotem, mystici veteris Scripturæ sensus intelligendi; in quo vertebatur propositæ quæstionis veritas; a resurrectione Domini Discipulis indultam jam dictum est. Notum est, in verbis Apostoli ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ; Sic interpungi velle viros eruditos; ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος. στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, Θεὸς ἐφανερώθη. Ego, qui conjecturis non nitor, *S. Basilium*, de mortuo *Neocæsariensi* Episcopo his verbis usum, allego, *Epist.* LXII. ὤιχεται ἀνὴρ---ἔρεισμα παλαιόδος, ἐκκλησίας κόσμος, στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. *Excessit vir patriæ columen, Ecclesiæ decus, veritatis sustentaculum ac stabilimentum.* Nam si hominem singularem hoc ellogio ornari, ad veritatis injuriam non pertinet, multo minus Ecclesiam; a qua, statutam a Deo veritatem hominibus firmam præstari, ab institutæ divinitus Ecclesiæ consilio abhorrere non potest. Itaque qui perturbatum verborum ordinem, quo, καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον. Θεὸς---hoc sonet; μέγα μυστήριον τῆς εὐσεβείας ἐστὶ, τὸ Θεὸς idiotismo Apostoli recte tribui putet, tam durum loquendi genus, si po-

test

test, concoquat. Ego, qui tam quæsito effugio opus non habeo, nolo meam sententiam eo niti videri. Nam Apostolorum, ad obsequium præpositis Ecclesiasticis exhibendum hortamenta, suos terminos habent, disputatione præmissa definitos. Itaque intra eos terminos, Dei Legem & voluntatem sonant; Extra eos, ἐθελοθρησκείαν, si tanquam Deo, materiam obsequii & rem subjectam præcipienti; si propter Unitatis Ecclesiasticæ charitatem pareatur, obsequium supremæ charitatis Legi exhibitum.

Quod ad Synagogæ auctoritatem attinet, cui dissentire in Legis interpretatione capitale est, Dei Lege; Equidem non satis ejus populi unitati consultum videri fateor, nisi hoc constitutum fuisset. Nam quanta quæstionum seges, super Legibus tam indefinite, tamque summatim prolatis existat, Judaicarum Traditionum moles, in terminandis tantum eis quæ Lege definita non sunt occupata, satis demonstrat; etiamsi ἐθελοθρησκείαν demas, quam, earum numerum magnopere auxisse, diffitendum non est. Si enim de Lege observanda, qua terræ sanctæ jus promissum putet populus, ipse inter sese dissentiat, quid futurum putemus, si de terminanda lite, nihil Lege provisum sit? Et sane Legem *Moysi*, licet divinitus datam, tamen lex ejus populi cum fuerit, non minus quam aliorum populorum Leges, indefinitam dari necesse fuit. Sed hoc, cum ad Ecclesiam transfertur, ad hujus seculi jus nihil quicquam spectantem, quid sibi vult? Quid? nisi jus Ecclesiæ datum, Ecclesia pellendi immorigeros, ut Ecclesiæ salva sit unitas? Nam vita moveri, qui Synagoga movetur, ad hujus seculi jus pertinet, quod Ecclesia nullum statuit; Etsi, ob violatam Ecclesiæ Unitatem Ecclesia pelli, pelli sit jure vitæ æternæ, ad quod Ecclesiæ communio, præter integrum Christianismum, requiritur. Cum autem *Judæorum* regulæ; eorum saltem qui Pharisæorum Traditiones, Talmude obsignatas sequuntur; errores Synagogæ, auctoritate ea admissos, cui non parere Lege capital sit, sacrifi-

De Potestate Synagogæ.

cio

cio Legibus *Levit.* VI. 13,—21. *Num.* XV. 21,—26. conſtituto expiari jubeant; cui dubium eſſe poſſit, poteſtati Eccleſiaſticæ, cui non parere vita æterna excidere eſſe poſſit, errorem tamen objici poſſe, ſi Eccleſiam ad inſtar Synagogæ exigas? Certe, quod de Synagogæ jure aſſumptum eſt, Dominus in Evangelio aſſerit; cum, quorum Traditione irritam fieri Legem Dei incuſat *Matt.* XV. 5,—10. *Marci* VII. 8,—12. eis tanquam *Moyſi* cathedram obtinentibus pareri jubet. Scilicet, quatenus ad ſtabiliendam, non ad irritam faciendam *Moyſi* Legem Spiritualem, quam declarabat Dominus, poteſtas Lege *Moyſi* conſtituta pertineat. Itaque, quæ Eccleſiæ definienda ſunt; ſive quod dubia fides, ſive quod indefinitum, quicquid officio Eccleſiæ definiendum relictum eſt, unitatem ejus in dubium adducat; in eis, communis Chriſtianiſmi ratio nulla duci poteſt, cum ejus decreto obtemperatur; niſi res decreto ſubjecta ad communem Chriſtianiſmum pertineat. Et tamen Chriſtianæ charitatis, quæ ſumma Chriſtianiſmi lex eſt, in colenda Eccleſiæ Unitate ſummam duci rationem neceſſe eſt. Ex his autem, Prophetarum *Aggæi* & *Malachiæ* ſententiæ quatenus hac pertineant, judicari poteſt. Neque enim dubium eſt, Sacerdotum de legitimis; de quibus reſpondere, Sacerdotum eſſe Lege *Moyſi*, diximus; reſponſa, in ejus judicii auctoritatem deſiviſſe, cui non parere Lege capital fuerit. Quæ ſi, quamvis à Deo conſtituta, errori tamen obnoxia fuerit, non eſt mirum, ſed neceſſarium, Sacerdotum reſponſa, inde pendentia, erroris immunia non fuiſſe. Itaque lepidum eſt, quod ſummum Sacerdotem *Caipham*, in ſtatuendo de morte Domini, errare non potuiſſe, quaſi huc pertinens, contenditur *Joh.* XI. 48,—52. Sane ſi per Urim & Thummim reſpondiſſet Sacerdos ſummus, merito ejus reſponſum; quod non ejus, ſed præſentis Dei reſponſum eſſet; erroris immune fuiſſet. Item deſita jampridem hac, vel populi, vel ſummi Sacerdotis dote, non videtur mirandum, Deum

ore

ore summi Sacerdotis uti voluisse, in eo declarando consilio, in cujus ratione, & ipsum, & ipsi obsequentem populum immedicabilem errare errorem necesse fuerit. Hinc qui errare Ecclesiam non posse concludat, *Caipham* & *Synedrium Judæorum* in decernenda Christi morte non errasse contendat.

CAP. XXVII.

Quæ ex Patribus afferuntur, ad utramque sententiam confirmandam, ita exponuntur, ut positam hic sententiam asserant.

De auctoritate Patrum in hac disputatione.

PRiusquam sententiis Patrum in alterutram partem afferendis occurramus, recolendum est, non stare dogmatum Ecclesiæ veritatem auctoritate Scriptorum Ecclesiasticorum, secundum eam sententiam, quæ Traditione Ecclesiæ constare eam vult. Nam Traditionem Fidei, ad salutem necessariæ, solus universæ Ecclesiæ consensus ostendit. Sicubi, aliquando secus creditum fuisse, constare potest, ab eis qui ad Ecclesiæ totius communionem pertinebant, eo ipso ad Fidem non pertinet. Traditiones autem rituum Ecclesiasticorum, quamvis paucæ admodum Ecclesiæ totius consensum perferre potuerunt; (Quam, per Orbem terrarum dispersam, institutis haud parum à se invicem diversis vixisse, par est) Eo ipso tamen, quod coleretur inter eos communio, qui diversis institutis vivebant, totius Ecclesiæ consensum pertulisse videri possunt. Neque omnino mirandum est, œcumenicorum Doctorum auctoritatem, quibusvis passim Episcopis, præsertim Scripturarum eruditione vitæque puritate suo tempore insignibus; quibusdam Ecclesiasticorum

corum Scriptorum ſententiis tribui. Nam & in decretis de Fide partes ſuas omnes habent, & ad Canones condendos, quibus regitur Eccleſiæ diſciplina, auctoritatem quiſque ſuam affert. Canones autem, etſi eoſdem omnibus Eccleſiæ partibus condi non potuiſſe conſtat, propter Synodorum diverſitatem, a quibus conditi ſunt; tamen propter cauſarum congruentiam, ex ejuſdem inſtitutione Eccleſiæ natarum, tralatitios exiſtere neceſſe fuit; Quomodo Canones Synodi Orientalis; (nimirum *Antiochenos*) Tum Ponticæ; (id eſt, *Gangrenſes*, *Ancyranos*, *Neocæſarienſes*) *Aſiaticæque*, (id eſt *Laodicenos*) in Codicem Eccleſiæ tranſumptos eſſe dictum eſt; Tum *Africanos* ab Orientalibus & *Gallis*, *Gallicanos* ab *Hiſpanis* uſurpatos. Ad dogmatum autem auctoritatem, cum *probabiles* videri debeant Scriptores, quos Eccleſia non accenſet *Apocryphis*, de quibus dictum eſt; Tamen, in eis quos legi vult Eccleſia, quantum eſt in quo convenit univerſis? Nam in quibus diſſident, eis, Eccleſia auctore, cujus auctoritate leguntur, diverſa doceri dici non poteſt. Itaque ea demum Eccleſiæ dogmata cenſenda ſunt, de quibus Eccleſiæ conſenſus oſtendi poteſt. Ea demum Scriptorum Eccleſiaſticorum auctoritas, quæ Eccleſiæ conſenſum teſtatur, ad Eccleſiæ Traditionem in luce collocandum facit. Nam quod, in illuſtri Eccleſiæ loco poſiti, vel viva voce, vel ſcriptis palam docent, nec tamen naſci offenſionem conſtat, qua videri poſſint ab Eccleſiæ auctoritate diſcedere; indicio eſt, id totum Eccleſiæ non improbari, etſi auctore Eccleſia doceri non conſtet. Cum autem Fide hiſtorica, vel geſta Eccleſiæ, vel mores referuntur atque uſus, ex quibus conſtet, quid Eccleſia vel doceat, vel doceri ſinat; merito Eccleſiaſticum cenſetur, quod Eccleſiaſticum ſcriptorem, etſi non probatæ auctoritatis, teſtem habet. Nec tamen ad Fidei ſubſtantiam, & ſalutis neceſſitatem pertinebit ſtatim, quod Eccleſiaſticum eſt. Poſſunt enim, propter magnam Doctoris Eccleſiaſtici auctoritatem, per magnam Eccleſiæ partem invaleſcere, quæ

tamen

tamen non perinde toti Ecclesiæ recepta fuerint; Cui, quod semper receptum non fuerit, nunquam ad salutem creditu necessarium haberi possit. Itaque quæ palam, nemine improbante, aut adulterinam notam insimulante, tradita fuerint, simplicius fortasse ac incautius posita, errori aditum non obstruxerint, ab errore certe liberari, recte intellecta possint. Qui autem sententias Patrum legit, in diversa trahentes, eo ipso certus esse debet, neutram partem Ecclesiam tenuisse. Qui autem, universim & summa im prolatas, terminisque aliorum Ecclesiæ Doctorum vocibus constitutis, definitas, ad eam concordiam redigi videat, quam Ecclesiæ consensus asserit, veritatem in aperto positam dubitare non debet.

Quæ ex Patribus, Scripturam non Ecclesiam Judicem esse probant, & omnia continere.

Igitur initio statim *Scripturam Judicem* videntur agnoscere, qui ad eam solam provocant; Optatus nimirum libro V. & *Augustinus* in *Psalmum* XXI. Ecclesiam & Donatistas, tanquam filios de hæreditate litigantes, ad Scripturas, tanquam ad *paternum Testamentum* provocant. In eandem sententiam & *Augustinus de Unitate Ecclesiæ cap.* XVI. Rursus *Irenæus* III. 1. Scriptum ab Apostolis Dei voluntate idem quod prædicaverant, tanquam basim & columen Fidei affirmat; & *Tertullianus, de Præscript. cap.* VIII. *Cum credimus, nihil ultra desideramus credere. Hoc enim primum credimus, nihil esse quod ultra credere debeamus.* Vide etiam *cap.* XIV. & XXIX. *Contra Hermog. cap.* XXII. *Scriptum esse doceat Hermogenis Officina. Si non sit scriptum, timeat væ illud, adjicientibus aut detrahentibus definitum.* Ibidem; *Adoro Scripturæ plenitudinem, quæ mihi & factorem ostendit & facta.* Itaque *Claudius Apollinaris apud Eus. Hist. Eccl.* V. 10. veretur scripto quicquam tradere, nequid præter Evangelium docere videatur, cui nihil *addendum vel demendum* sit. Et S. *Basilius de Vera Fide*, non Scriptum aliquid introducere, apostasiæ esse ait, non minus quam Scriptum aliquid rejicere *in Asceticis* autem alicubi, inde hoc probat, quia ex verbo Dei Fides; quod autem non est ex fide, pec-

catum sit. Denique *Vincentius Commonit.* I. inveteratas Hæreses; & opus imperfectum in Mat. Antichristi corruptelas non nisi Scripturis revinci, manifestarique posse fatentur: Idem autem *Vincentius* ibidem, cum *Sulpitio Hist.* II. majorem Ecclesiæ partem *Arianismo* inundatam fuisse agnoscunt. Unde S. *Greg. Naz. Orat. adversus Arianos*, spernit eos, qui fidem numero judicant: Ipse, cum *Hilario in libro de Synodis*, cedendum Ecclesiis contendit, quos Antichristus insessurus sit; Quod & in *Asia* factum, Ecclesiastica eorum temporum historia docet. Ut Liberius apud *Theod. Eccl. Hist.* II. 16. ὃ, διὰ τὸ εἰ) με μόνον, ὁ τ πίςεως ἐλαττῦται λός@. *Nihilominus volet fidei causa, quia ego solus sum.* Adversus Ecclesiæ auctoritatem, haud scio an aliquid efficacius sit, quam quod idem *Vincentius*, *Regulæ fidei non magis addi quam demi* quicquam posse, contendit: Nec Concilia, nisi quod simpliciter ab initio creditum fuerit, expressis verbis distinctum definire. Cui convenit *Augustinus adversus Maximinum Arianum* III. 14. *Neque ego debeo Nicenum, nec tu debes Ariminense, tanquam præjudicaturus, proferre Concilium. Scripturarum auctoritatibus, non quorumcunque propriis, sed utriusque communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione decertet.* Itaque *de Bapt. contra. Donat.* II. 3. non solum particularia Concilia per Generalia, sed Generalium priora per posteriora, Patrum autem scripta non solum per Concilia, sed per alia aliorum Patrum scripta corrigi agnoscit. Quod unum, si vera sunt, quæ de Ecclesiæ statu præmisimus, Ecclesiam hujus seculi totam errori obnoxiam demonstrat. Jam *Orig. in Mat. Tract.* XXV. item in III. ad *Rom.* S. *Basilius Moral.* definitione XXVI. S. *Chrysostomus* in *Psalmum* XCV. S. *Syrillus Catech.* V. Ruffinus in *Symb.* uno ore, quicquid de Christianismo docetur, Scripturis affirmandum contendunt. *Hieron.* in *Mic.* I. *Ecclesia Christi, quæ habitat bene, & in toto Orbe Ecclesias possidens, Spiritus unitate conjuncta est, & habet Urbes Legis, Prophetarum, Evangelii, & Apostolorum; non est egressa*

de

de finibus suis; id est, de Scripturis Sanctis. In *Psalmum* XCVIII. si ipsius opus sit; *Omne quod loquimur, debemus affirmare ex Scripturis Sanctis.* In eandem sententiam & ipse in *Matt.* XXIII. 35. in *Aggæi* I. 8. & alii complures. S. *Augustinus de bono Viduitatis cap.* I. *S. Scriptura doctrinæ nostræ Regulam figit.* Unde S. *Chrysostomus* in III. ad *Phil. Hom.* XII. recusari non potest; Ὁ κανὼν ὅλε προσθεσιν ὅτε ἀφαίρεσιν δέχεται, ἐπεὶ τὸ κανὼν ἔτι ἀπόλυτε. *Regula neque additionem neque detractionem recipit; desiverit enim Regula esse.* Propterea S. *Basilius* in Regulis brevioribus *Interrog.* I. quicquid sine Scripturis fit, damnare videtur. S. *Augustinus de doctrina Christiana* II. 6. *magnifice, & salubriter Spiritus Sanctus ita Scripturas modificavit, ut locis apertioribus fami occurreret, obscurioribus fastidium demeret. Nihil enim de illis obscuritatibus eruitur, quod non planissime dictum alibi reperiatur.* Et apertius adhuc II. 9. *In iis quæ aperte in Scripturis posita sunt, inveniuntur illa omnia quæ continent fidem moresque vivendi.* S. *Chrysostomus* in 2 ad *Thess. Hom.* III. *aperta omnia & recta quæ in sacris Scripturis; manifesta omnia quæ necessaria.* πάντα σαφῆ καὶ εὐθέα τὰ διὰ τῶν ἁγίων γραφῶν, πάντα τὰ ἀναγκαῖα δῆλα. *Constantinus Imp.* in *Conc. Nic.* apud *Theodoret. Hist. Eccl.* I. 7. εὐαγγελικαὶ βίβλοι καὶ ἀποστολικαὶ, καὶ παλαιῶν προφητῶν τὰ θεσπίσματα σαφῶς ἡμᾶς, ἃ χρὴ περὶ τοῦ θείου φρονεῖν ἐκδιδάσκουσιν. *Evangelici Apostolicique libri, & veterum Prophetarum oracula aperte nos docent, quid de Deo sentire debeamus.* De *Ario* autem quæstio erat. S. *Augustinus* rursus *Epist.* III. *tanta est Christianarum profunditas literarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas solas, ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem, maximo otio, summo studio, meliore ingenio coniarer addiscere. Non quod ad ea, quæ necessaria sunt saluti, tanta perveniatur difficultate: Sed cum ibi quisque fidem tenuerit, sine qua recte pieque non vivitur, tam multa, tamque multis mysteriorum umbraculis opaca intelligenda* restant— *Clemens Protreptico,* ἀκούσατε οὖν οἱ μακρὰν, ἀκήκοατε οἱ ἐγγύς· οὐκ

ἀπεκρύβη τινὰς ὁ λόγος· φῶς ἐστι κοινὸν· ἀπλάμπει πᾶσιν ἀνθρώποις· οὐδεὶς κεκμερίῳ ἐν λόγῳ. *Audite igitur qui longe estis, audite qui prope: Nemini absconditum est Verbum: Lux est communis: Omnibus hominibus lucet: nemo, quod ad Verbum attinet, Cimmerius.* *Irenæus* II. 46. *Universæ Scripturæ, & Propheticæ & Apostolicæ, in aperto, & sine ambiguitate, & similiter ab omnibus. audiri possunt.* III. 15. *doctrina Apostolorum manifesta & firma, & nihil subtrahens: neque alia quidem in abscondito, alia in manifesto docentium.* *Orig. contra Celsum* VII. Δυνάμενον (τὸ τῶν ἰδιωτῶν πλῆθος) ἐξ ὑπαρχῆς, μιᾷ τῇ ἅπαξ γνωμιζέντων εἰσαγωγικῇ, φιλοτιμήσασθαι πρὸς τὸ καὶ βαρύτερα τῶν κεκρυμμένων νοημάτων ἐν ταῖς Γραφαῖς μεταλαβεῖν. *Cum possit illiteratum vulgus, post perceptam semel introductionem, facili studio ad graviores sensus, in Scripturis reconditos, percipiendos contendere.* *Athanasius disp. cum Ario in Conc. Nic.* si tamen ejus sit; αἱ ἁγίαι Γραφαὶ πάντα σαφῶς διαλέγονται. *Scripturæ sacræ omnia perspicue differunt.* De Spiritus Sancti Deitate sermo est. *S. Chrysostomus in Lazarum Hom.* III. Gentiles quidem, inanis gloriæ studio scribentes, obscuritatem admirationis causa affectasse: Spiritum Sanctum, omnibus benevolentem, e contrario. *Epiphanius Hæres.* LXXVI. 7. Πάντα γὰρ σαφῆ ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς, τοῖς βουλομένοις εὐσεβεῖ * προσέρχεσθαι τῷ Θείῳ λόγῳ, καὶ μὴ, Διαβολικῇ ἐνεργείαν ἐγκατασπείραντες, ἑαυτοὺς καταξέφειν εἰς βάραθρα θανάτου. *Omnia enim perspicua in divinis Scripturis, cum pio sensu ad Dei Verbum accedere volentibus, nec, Diabolo operante concepta libidine, seipsos in barathra mortis præcipitare.* In eandem sententiam *Hær.* LXIX. 40, 55, 60, 66. *Greg. Nyssenus in Psalmorum Inscriptiones* I. *Psalmos* commendat, quasi qui profunda mysteria, viris, fœminisque, senibus & puerulis facilia & jucunda reddant. *Cyrillus* in *Julianum* VII. Scripturam eo sermone scriptam asserit, quem ille contemptui habebat, quod neminis captum excederet. *Fulgentius serm. de Confessoribus*; *Ita suæ moderationis tenet temperiem, ut nec ovibus desint pabu-*

la,

la, nec paſtoribus alimenta; ſecundum Magiſtrum, ſcilicet, *Auguſtinum*. Idem rurſus Magiſter *de Utilitate credendi cap.* VI. Veteris Teſtamenti Scripturam ita eſſe modificatam, ut nemo inde haurire non poſſit, quod ſibi ſatis eſt, ſi modo ad hauriendum devote & pie, ut vera religio poſcit, accedat. Nam & *Chryſoſtomus*, *Paulo*, 2 ad *Cor.* III. 14. Judæorum mentes in legendis Scripturis occæcatas affirmante; cæcitati ipſorum tribuendum ſubinfert, quod eas non intelligant.

Ex Patribus in adverſum, pro Eccleſiæ poteſtate.

Puto conſultiſſimum eſſe, antequam his occurram, quomodo occurri vult expoſita ſententia, quæ pro Eccleſiæ auctoritate, tanquam errori minime obnoxia, ex Patrum ſcriptis habeo afferre, pro diverſa ſententia allatis hoc loco opponere. Nam ex ſententiarum conflictu, non id ſolum conſtabit, cui jam cautum eſt; Nimirum, non poſſe ad Eccleſiæ fidem pertinere, de quo diſſentientes ſententiæ eorum, quos unitatis auctores agnoſcit Eccleſia, Eccleſiæ auctoritate leguntur; Sed etiam ratio, ac modus veritatis communis, in quam ſententiæ auctorum unitatis conſentiant. Nec quicquam majus dici poſſe puto, pro Eccleſiæ auctoritate, quam quod ab *Aug. contra Fauſtum* XXVIII. 4. *Tertull. contra Marc.* IV. 2. *Hieron. Epiſt.* LXXXIX. dictum eſt; Apoſtolatum *Pauli* ab reliquorum approbatione Apoſtolorum pependiſſe. Nam *Auguſtinus* Apoſtolum eum aliter Eccleſiæ agnoſcendum fuiſſe negat. *Tertull. Denique, ut cum auctoribus contulit, & convenit de Regula Fidei, dextras miſcuere. Hieron. Oſtendens, ſe non habuiſſe ſecuritatem prædicandi Evangelii, niſi Petri, & cæterorum Apoſtolorum, qui cum ipſo erant, fuiſſet ſententia roboratum.* S. *Auguſtinus*, *Pſalmo in partem donati*, de Eccleſia Romana; *Ipſa eſt Petra, quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ.* Et S. *Hieron.* Damaſi de Fide reſponſo Fidem ſuam ſubjicit *Epiſt.* LVII. Et *Apolog. contra Ruffinum* III. 4. *Scito Romanam fidem, Apoſtolica voce laudatam, iſtiuſmodi præſtigias non recipere: etiam ſi Angelus aliter* annunciet, *quam*

ſemel

semel prædicatum est, Petri auctoritate munitam, non posse mutari. Notum illud *Cypriani*; *Non aliunde hæreses ortæ sunt, aut natæ Schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex Christi vice cogitatur; Cui si, secundum magisteria divina, fraternitas obtemperaret universa, nemo adversum Sacerdotum Collegium quicquam moveret, & nemo discidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet.* De Ecclesiæ in Scripturas auctoritate, præter ea quæ tractavimus, *Augustinus contra Epist. Fund. cap.* V. *Cui* (Actorum libro) *necesse est me credere, si credo Evangelio; Quoniam utramque Scripturam similiter mihi Catholica commendat Auctoritas,* In eandem sententiam, *contra Faustum* XI. 2. XIII. 5. XVIII. 7. XXVIII. 2. unde eum monet, qui Scripturas legit, libros omnibus Ecclesiis receptos, quibusdam tantum receptis antehabere: Pluribus & majoribus receptos, receptis minoribus & paucioribus. Adeo ut si quidam pluribus, alii majoribus recepti sint, (quod usu venire non credit) eadem auctoritate utrique futuri sint. De doctrina Christiana II. 8. Et contra *Cresconium* II. 31. *Neque enim sine causa, tam salubri vigilantia Canon Ecclesiasticus constitutus est, ad quem certi Prophetarum & Apostolorum libri pertineant, quos judicare non audeamus.* Canonicam auctoritatem Ecclesiæ decreto imputat. Itaque de controversiis definiendis ibidem I. 33. *Quisquis falli metuit, hujus obscuritate quæstionis, Ecclesiam de illa consulat, quam, sine ulla ambiguitate Scriptura sacra demonstrat. Bernardus ad Innoc. II. Papam Epist.* CXC. *Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quæque & scandala, emergentia in regno Dei; ac præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimum resanciri damna Fidei, ubi non posset Fides sentire defectum.*

Pro Traditionibus.

Quod ad Traditiones attinet, non est tacendus *Irenæus*, ex quo hausit *Tertullianus*, quæ ex *præscriptione Hæreticorum* tractavimus. Is III. 2, 3, 4. Hæreticos, non solum Scripturas, sed etiam Ecclesiæ Traditionem nihili feciſſe ostendit,

dit, præ secreto Dei consilio, quod sibi aliunde notum jactabant, unde nomen *Gnosticorum*; revinci autem posse sola Traditione, cui soli hærendum fuisset, si nihil scripto relictum fuisset. Sic enim facere tum Christianos qui nec literas noverant, nec Scripturas; Δεῖ δὲ καὶ παραδόσεσι κεχρῆσθαι· οὐ γὰρ πάντα ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς δυνάμεθα λαμβάνεσθαι· διὸ, τὰ μὲν ἐν Γραφαῖς, τὰ δὲ ἐν παραδόσει παρέδοσαν οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι. *Utendum autem etiam est Traditionibus. Neque enim omnia a Scriptura divina haberi possunt. Quare neque omnia scripto, sed Traditione etiam Sancti Apostoli tradiderunt.* Sic *Epiphanius Hæresi* LXI. 6. Sic etiam *Hær.* LV. 3. & LXXV. 6, 8. *Dionysius Hier. Eccl. cap.* I. doctrinam Apostolorum non scriptam memorans, non ut eorum discipulus, sed ut testis sensus Ecclesiastici recipiendus est. Et *Eusebius de demonstr.* I. 8. positas ab Apostolis Leges agnoscit. *Conc. Gangr.* in fine; Καὶ πάντα συνελόντας εἰπεῖν, ἃ παραδοθέντα ἐστὶ τῶν θείων Γραφῶν, καὶ τῶν παραδόσεων Ἀποστολικῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γενέσθαι βουλόμεθα. *Utque omnia paucis dicamus; quæ Scripturis divinis, & Apostolorum Traditione accepimus, in Ecclesia fieri vovemus.* *Gregorius Naz. in Jul.* I. leges de quibus dixi, ad auctores eosdem Apostolos refert. *Augustinus Epist.* CXIII. *Illa autem, quæ non scripta sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum Orbe servantur, dantur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri.* In eandem sententiam, *de Bapt. contra Donat.* II. 7. IV. 6, 24. V. 23. *de unitate Ecclesiæ cap.* XIX. *contra Cresc.* I. 31, 32, 33. *Hieron. adversus Lucif. Multa quæ per Traditionem in Ecclesiis observantur auctoritatem sibi Scripta legis usurparunt. Orthod. Non quidem abnuo hanc esse Ecclesiasticam consuetudinem; Sed quale est, ut Leges Ecclesiæ ad Hæresim transferas?* S. *Chrysostomus* eadem in 2 ad *Thessal. Homilia* III. Ὁμοίως κἀκεῖνα καὶ ταῦτα ἀξιόπιστα, ὥστε καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀξιόπιστον εἶναι. Παράδοσίς ἐστι, μηδὲν πλέον ζήτει. *Æque fide digna & hæc & illa. Quare*

&

& Ecclesiæ Traditionem fide dignam putamus. Traditio est, noli ultra quicquam quærere: Et *Aug. de doctrina Christiana* III. 2. *Regulam Fidei* (de qua libro primo) *ex apertioribus Scripturis & Ecclesiæ auctoritate haberi.* Nam de *Vincentio* quid dicam, cujus aureolus libellus, in eam quam tueor sententiam, totus scriptus est? Symbolum autem e Scripturis haberi, præter *Cyrillum Cat.* V. *Eucherium* in *Symb. Hom.* I. Paschasium de Spiritu Sancto in Præfatione, *Thomas* etiam *Aquinas* secunda II. Quæst. I. *Art.* IX. ad 1. agnoscit.

Pro obscuritate Scripturæ.

De obscuritate autem Scripturarum testatur *Orig. in Levit. Hom.* V. cum partes sacrificiorum comburi ait, ut intelligamus, quædam esse in Scripturis scientiæ Dei reservanda, ne aliter ac par est intelligantur. *Irenæus* II. 47. etiam in sæculo futuro, quæ ad Deum pertinent, Deum semper docere, homines semper discere posse. S. *Chrysostomus in Joh. Hom.* XL. jubere Dominum scrutari Scripturas, observat, quasi qui fodinas, aut thesauros. Itaque etsi scrutando intelligi possunt, non omnes tamen idonei Scripturis scrutandis. *Opus imperfectum in Matt. Hom.* XLIV. *Ergo non sunt Scripturæ clausæ; Sed obscuræ quidem, ut cum labore inveniantur, non autem clausæ, ut nullo modo inveniantur.* Addit autem, sicut laudi invenientium cedere, quod scrutati sint, ita damnationi non scrutantium, quod non intelligant. S. *Hieron. ad Algasiam Quæst.* VIII. *Omnis Epistola ad Romanos miris obscuritatibus involuta est. Ad Paulinum*; *Hoc autem velamen non solum in facie Moysi, sed & in Evangelistis & Apostolis positum est.* Ibidem; *nisi aperta fuerint universa quæ scripta sunt, ab eo qui habet clavem David, qui aperit & nemo claudit, qui claudit & nemo aperit, nullo alio referante pandentur.* Ante eum *Orig. in Exodum Hom.* XII. metuit ne Evangelistæ & Apostoli, non minus ac Prophetæ, non solum velati, sed & signati nobis reperiantur ut scribit *Esaias*, nisi adhibito studio, oremus insuper, ut *agnus Tribus Judæ* signa eorum nobis aperiat.

Hic

Hic ego, Scripturas *Inſtrumentum* eſſe Fidei, lubens agnoſco; quomodo Inſtrumentum vetus ac Novum omnibus in ore eſt; nunquam autem agnoſcam, adhiberi a Deo *Inſtrumentum* operi cui adhibetur non idoneum. Inſtrumenta naturalia ſunt, quæ animantium corporibus natura providit: Et moralia, quæ voluntatum conſenſu efficiunt quod efficiunt, ſive humanæ ſive divinæ; ſi de donis Dei adipiſcendis agatur. Hujuſmodi eſt omnis Scriptura, teſtis pacti hominibus, ſive inter ſe, ſive cum Deo initi. Sed, num neceſſe eſt, ut pacta rata ſint, ſcribi omnia quæ pacta ſunt? Equidem, cum ſcriptum fuerit quicquid ſcribi poteſt, tamen, niſi teſtes ſupereſſent, niſi Leges auxilio eſſent, niſi aliud denique ſcripturam juvaret, vix ſortiretur effectum, quod ſcriptura ratum eſſe non facit, ſed teſtatur. Jam autem, ex poſitis manifeſtum eſt, Traditionem, ſive Fidei, ſive legum Eccleſiæ, diſerte agnoſci ab auctoribus Scripturæ perſpicuæ. Dicemuſne igitur, ſolos Chriſtianos ſcriptores ſummo ſtudio ſibi contradicere, quod de *Judæis*, Paganis, *Muhammedanis* non libenter concedimus; Præſertim, cum facile ſit dicere, rem Fidei verbis Scripturæ contineri, verborum ſenſum Traditione definiri. Legum Eccleſiæ materiam ac ſpecies, Scripturis contineri non poſſe; poteſtatem, cujus auctoritate conduntur, Scripturis auctoribus conſtitutam videri.

Conflictus ſententiarum probat quod in medio eſt.

Videamus igitur, qua lege ad *Teſtamentum Patris* provocant Chriſtiani. Neque enim dubium eſt, Donatiſtas recte ad Scripturas vocari a Catholicis; quas utrique eaſdem pro Dei Verbo agnoſcebant. Sed ad eas, ſepoſita Traditione intellectas provocari, quis præſtet? Sane, niſi utrinque recepta fuiſſent Traditio, de inſtituta a Deo Eccleſiæ communione, non potuiſſent Donatiſtæ contendere, perijſſe reliquam Dei Eccleſiam, propter *Cæciliani, a Traditoribus*; hoc eſt, *Apoſtatis*; Ordinati communionem. Tum, quibus omnia eadem erant inſtituta, ac ritus, quæ Catholicæ Eccleſiæ, quomodo Traditionem negarent, cui multa imputabant

Reſpondetur eis, quæ ſolam ſatis eſſe Scripturam aſſerunt.

tabant Catholici. Denique S. *Auguſtinus*, de Unitate Eccleſiæ c. XVII. nihil perinde manifeſtum a Donatiſtis pro ſe ex Scripturis adduci diſputat, ac manifeſtum eſt ex Scripturis, Eccleſiam omnes Gentes occupaturam eſſe. Atqui hoc quid eſt, niſi Eccleſiæ vel Traditionem, vel auctoritatem, ad Donatiſtos reos Schiſmatis agendos ſtatuere? Cum *Gnoſticis*, potius tanquam cum hoſtibus, quam tanquam cum fratribus, Eccleſiæ agendum fuit. Neque enim in eis quicquam erat, præter nomen, Chriſtiani: Neque Scripturas recipiebant, tanquam ſalutis auctores; quam ſecretis aliunde cognitis, (unde Gnoſticorum nomen) acceptum ferebant; ſic enim docent *Irenæus* III. 1. & *Tertull. de Præſcript. cap.* XXII. XXVIII. Itaque & *Marcion* & *Manichæus* Scripturas, quatenus ſui dogmatis intererat, repudiabant. Et hoc eſt quod *Irenæus*, *idem ab Apoſtolis ſcriptum quod voce prædicatum*, affirmat: & *Tertull. Cum credimus*, credendum eſſe, *nihil eſſe quod ultra credere debeamus.* Tantum abeſt, ut ſine traditione Scripturas adverſus eos valere velint, quos ſola Traditione rejici poſſe, ad diſputationem de Scripturis non admiſſos, *Præſcriptio Tertulliani* contendit. Quod, quare adverſus Reformatos locum non habeat, quem, præcipitibus quibuſdam controverſiarum ſcriptoribus habere viſum eſt, non opus eſt plura dici. Quam recte veritus ſit Apollinaris adverſus Montanum ſcribere, mihi neque præſtandum, nec in dubium vocandum eſt. Plebi Chriſtianæ, erga Epiſcopos ſuos reverentiam, mox ab Apoſtolis, inde recognoſcas; quod, ſi quid de Fide ſcriberet, tanquam Scripturis, atque adeo Legi Evangelicæ additum, acceptum iri veretur. Illud enim manifeſtum eſt; Evangelium cum nominat, non ſolum Scripturam, ſed Legem Evangelicam, totumque ejus Inſtrumentum, ſive ſcripto ſive voce traditum intelligi. Neque enim addere Evangelio videri potuiſſet, qui ſenſum in verbis reconditum in apricum diſputando proferret. Hermogenes ad Scripturam recte provocatur a *Tertulliano*, qui non ſolum

non

non ſcripta, ſed ſcriptis adverſa docebat. Illud quæro, docente idem cum Hermogene Socino; præextitiſſe ſcilicet mundo materiam æternam dubitante; quis vetet *Tertullianum* adverſus eum Traditionem adhibere? Quis nos, damnatum *Hermogenem*, in Traditionis Eccleſiaſticæ ſignum, & exemplum, & teſtimonium proferre? Scilicet, qui nos jubeat Eccleſiæ, & fidei, & Dei cauſam hoſtibus prodere: Et, abjectis Eccleſiaſticæ Traditionis armis, cum hoſtibus Fidei depugnare. Scilicet damnatus *Hermogenes*, & in *Hæreticorum* Catologum relatus, conſenſus omnium ſui ſæculi Chriſtianorum, & ſequentium, in illam veritatem, cujus nomine damnatus eſt, indicium præbet. Quod autem S. *Baſilius non ſcriptum aliquid in Fidem introducere, apoſtaſiæ* eſſe vult, eodem modo intelligendum eſt. Quis enim credat, ad τὸ ὁμοούσιον, cujus cauſa tanta paſſus ſit *Baſilius*, hoc pertinere? Nam hoc, etſi non verbis Scripturæ, ſenſu tamen Eccleſiæ teneri, *Euſebii* ad *Cæſarienſes* ſuos ex Concilio *Niceno* Epiſtola oſtendit. Et *Theod. Hiſt. Eccl.* I. 8. Ἐξ ἐγγράφων μὲν εὐσεβείας νοουμένων λέξεων κατεκρίθησαν. *Ex ſcriptis verbis, ſecundum pietatem intellectis, damnatos Arianos* teſtis eſt. Atqui non aliam pietatem agnoverit *Theodoretus*, ab ea, quam ſenſu Eccleſiæ receptam, agnoſcit *Euſebius*. *Baſilius* autem, Serm. *de vera Fide*, alias ſe non Scriptis uſum profeſſus, ut *Hæreticis* occurreret, contraria ſcriptis obtendentibus, (ἦν ὅτε οὐκ ἦν· puta, καὶ ἐξ οὐκ ὄντων. *Fuiſſe cum non eſſet Verbum: Et ex non exiſtentibus extitiſſe*, affirmantibus, ut notum eſt) cum eis agens, qui Scripta ſecundum pietatem intelligebant, contentum ſe ſcriptis oſtendit; Quod nemo tum repudiaſſet, ſi, ſine voce non Scripta, cum *Hæreticis* tranſigi potuiſſe putaſſet. Sane idem *Baſilius Regularum brevium Interrog.* I. quam adduximus, cum quæſiviſſet, numquis ſibi aliquid permittere deberet ſine Scripturæ teſtimonio; Quædam eſſe Scripturis διεσταλμένα diſtinguit, alia σεσιωπημένα. In illis obtinere addendi detrahendive interdictum: In his, vel Deo ſubdi oportere, vel,

propter Deum homini. Hoc autem id est, quod contendimus; Propter Deum Ecclesiæ, in eis quæ Scriptura non definit. *Epiphanii* autem sententiæ ita claram in Scripturis Trinitatis Fidem asserunt, si Hæresis studium absit, si adsit Ecclesiæ Fides, si recte & ex ratione earum sententiam disputemus. Legat autem *Basilium de Spiritu Sancto*, legat S. *Gregorium Nyssenum*, librorum ejus adversus *Eunomium* hyperaspistem, qui, quid de Traditione Fidei ipsis videatur, liquido cognoscere velit. Dicat quantum causæ fidei perjisset, si, receptum omnibus Christianis, Patrem Filium ac Spiritum Sanctum cultu solius Dei prosequendi morem non habuissent, quo divinitatem Christi assererent. Quæ autem existentis Ecclesiæ decretum, non universæ Traditionem stabiliunt, ea omnia ad asserendam sententiam nostram pertinent.

Nihil de Fide affirmandum, sine Scripturis; quatenus Scripturas Judicem faciat.

Non est igitur animus respondere quicquam affirmantibus, quicquid de Fide docetur Scripturis asserendum esse; quod usquequaque verum esse contendo. Hoc tantum caveo; quædam esse, quæ in Legem Ecclesiasticæ communionis recepta sint; in quæ, scilicet, totius Ecclesiæ consensus manifestus est. Et in his, hactenus, positam esse *Regulam fidei*, dictum est; si tamen Regulam Fidei, non de Fide tenendis tantum, sed de agendis etiam intelligamus. Alia esse; quamdiu quidem de dogmatibus sermo est; quæ totius Ecclesiæ consensum, tanquam in Legem communionis Ecclesiasticæ, nequaquam meruerint; Etsi quædam eorum, tantorum Ecclesiæ doctorum, tantarum Ecclesiarum suffragia meruerint, ut merito *Ecclesiasticorum dogmatum* nomen obtineant; Quorum apud *Fulgentium, in libro de Fide ad Petrum, & Gennadium in libro de Ecclesiasticis dogmatibus* (cui suum *Fulgentius* videtur opposuisse) exempla reperiri possunt. Sunt autem multo plura, quæ ne hanc quidem auctoritatem ferre potuerint; & tamen, auctore Ecclesia eatenus asseri videntur, ut tamen ne damnentur, qui eis fidem non habeant, mutilatæ fidei. Itaque nihil esse prorsus,

prorſus, quod, niſi auctore Scriptura aſſerendum ſit, veriſſimum erit; Etſi non ſtatim, quod aſſeritur, in Legem Eccleſiaſticæ communionis tranſeat. Neque enim unquam tranſibit, niſi quod, poſt ſedatos per Eccleſiam contentiones, ad verum Scripturæ ſenſum pertinere, in quem omnes ab initio conſenſerint, (id eſt ad Regulam Fidei) ex clara, ſui cum receptis demonſtrata connexione, conſtiterit. Hæc qui reſpiciunt, non immerito Scripturam totam Fidei Regulam appellent; Etſi aliam Fidei Regulam, (in cujus, ſcilicet, profeſſione ſita Lex eſt communionis Eccleſiaſticæ) per Scripturam ſparſam, Eccleſiæ Traditio definiat. Ad hanc igitur Regulam, neque addi quicquam, nec inde demi poſſe aſsero. Neque tamen propter eam, Eccleſiam omnium controverſiarum *Judicem* & haberi, & appellari poſſe negem. Sane cum Regula Fidei Lex ſit, ſecundum quam de controverſis pronunciandum ſit, aliud Lex, aliud Judex. Et tamen, cum omnis recte judicans ſecundum Legem ſententiam ferat; quidni Lex Judex cenſeatur, propter quam feratur ſententia recte judicantis? Tum, ſi nemo ſit Judex in terris, ea Lege conſtitutus, ut de Fide citra Scripturam pronunciandi jus ei ſit; (Neque enim hoc diffiteatur, qui citra Scripturam pronunciare poſſe Eccleſiam neget; aſserat, irritum eſſe quicquid de Fide ſine Scripturis pronunciatum ſit) Non erit mirum, Judicis nomine Scripturam appellari, quæ Verbum ejus ſit, qui, licet in cœlis non in terris, ſemper tamen Judicet, quicquid Eccleſia ex ejus Verbo decernat. Sed, cum Eccleſiæ Unitas Viſibilem Judicem deſideret, cujus ſententia partes teneat; Scripturam Judicem fruſtra contendas, (ad Unitatem quidem Eccleſiæ) niſi Eccleſiæ ſit, de ſenſu Scripturæ inter partes ſententiam ferre. Nam quod, falli poſſe hunc Judicem, definitum eſt, etſi eorum poſtulato obſit, qui ſibi affirmantibus credi volunt, quod nulla credendi ratio aſserit; Ad Dei tamen conſilium ſatis eſt, quod intra fines a ſe conſtitutos, (Eccleſiæ, ſcilicet, Catholicæ Traditionem) falli non poſſit.

Quæ

Reſpondetur eis quæ videntur adverſa.

Quæ ultra hæc adducta ſunt, ut perſpicuas Scripturas probent, intra eos limites intelligenda ſunt, extra quos, obſcuras etiam Scripturas eſſe tam clare mihi conſtitiſſe videtur, ut nihil eſſe putem, quod prolatis reponi poſſit. Itaque, quæ Scripturas Dei conſilio ita ſcriptas aſſerunt, ut idiotis perviæ eſſent, hactenus accipio, ut in eis, & ex eis, ad Chriſtianiſmum proficere & debeant, & facile poſſint, ſi intra fines Traditionis Catholicæ earum ſenſum contineant. Si poſtuletur ulterius, ut omnia omnibus pervia eſſe velimus, manifeſte *Origeni* contradicitur, inſtitutionem Chriſtianiſmi præmittenti: Sed & *Epiphanio* & *Theodoreto*, pietatem in intelligendo requirentibus; (quod, quid ſibi velit, dictum eſt) Tum omnibus, quibus, Traditione Eccleſiæ determinari fidei Regulam in Scripturis, aſtruximus. *Irenæus* perſpicuas Scripturas adverſus Gnoſticos aſſerit; Qui longe diverſam ſalutis rationem, ſecreto ipſarum ſenſu contineri contendebant, ab ea quam ex Scripturis intelligebant Fideles. Nam commenta ſua, parabolis quibuſdam Evangelicis ſignificari putaſſe eos, ex ipſo *Irenæo* notum eſt. Quod non eſt ſatis, ad earum claritatem in eis aſſerendam, in quibus obſtat verborum cortici Eccleſiæ Traditio. Clementis autem Protrepticus Verbum Evangelicum nemini obſcurum ita aſſerit, ut habere Gentes negat quod cauſari poſſint, quod ad Fidem non accedant. Atqui hoc aliud eſt ab eo quod nos diſputamus. Aliud nimirum, teneri Gentes perſpicuis Scripturæ rationibus, ad Fidem amplectendam, aliud, pronum eſſe ex Scripturis, quicquid de Scripturarum ſenſu dubitari poſſit. Neque ſatis eſt, eo ſtilo ſcriptas, ut idiotis perviæ ſint; laudantibus *Chryſoſtomo*, Origene in *Celſum* VII. & *Gregorio Nyſſeno* in *Pſalmorum* inſcriptiones; quibus ſatis conſultum conſtat, ſi, intra fines Traditionis Eccleſiaſticæ, ad pietatem ex Scripturis proficere, datum eis ſit. Merito ſane S. *Auguſtinus*, ex Veteri etiam Teſtamento hauriri poſſe quod ſatis ſit affirmat; qui nunquam putavit, ad hauriendum,

qua

qua par eſt pietate ab eo accedi, qui Novum non præmittat. Quod cum Judæi negligant, merito eos cœcitatis, in eo intelligendo, auctores ſibi eſſe affirmat S. *Chryſoſtomus*. Et recte quidem, ſatis eſſe Scripturas, tum Judæis tum Gentilibus ad Fidem adducendis. Sed demonſtratum eſt, hoc ſatis, ſine præconis Evangelici Officio non conſtare. Atqui ille, ſi Eccleſiæ auctoritate, tanquam cœtus communi hominum ratione præditi, non tanquam hominum Societatis, Fide rationem ſuperante præditorum, divinitus inſtitutæ, præconium ſuum aſſerat, quomodo aſſerendam diximus; concedendum erit, veritatem Fidei, eadem Eccleſiæ auctoritate hoſtibus, qua ſuis aſſeri. Ac propterea, eandem auctoritatem, ad eam Fidei Regulam in aprico ponendam, quæ Scripturæ ſenſui fines ponit, prorſus neceſſariam eſſe. Unus ac item alter ſive *Auguſtini* ſive *Chryſoſtomi* locus, quibus exprimitur perſpicua Scriptura in neceſſariis, videtur nobis contradicere. Qui ſi contradicerent, non eſſet mihi difficile, eorum auctoritatem Eccleſiæ auctoritati poſtponere. Sed quia opponi eos Eccleſiæ ratio communis non fert, omnino dicendum, ſubintelligendos ubique eoſdem fines, in eorum dictis, quos, licet non ubique ab ipſis exprimantur, certum tamen ſit ab eis ſemper agnoſci. Hujuſmodi autem *Regulam fidei* ab *Auguſtino* agnoſci, nemo dubitare poteſt, pluſquam uno ejuſdem operis loco, multis autem aliis expreſsam; Quod & de *Chryſoſtomo*, ex poſitis dubitari non poteſt. Quod igitur S. *Paulus*, quod non eſt ex Fide peccatum eſſe vult; non eſt ejuſmodi, quale Fanatici noſtri volunt; cum, prolato Scripturæ textu, definiri volunt agendorum, de quibus dubium eſt, diſcrimen a non agendis; Sed quod pro peccato habendum ſit, quod ſine ratione actum ſit, quam Fides aſſerat. Illuſtre habemus abominandæ impietatis exemplum, in capite nuperi Regis M. *Britanniæ* Caroli I. ab eis editum, qui cum ipſum armis cepiſſent, in quibus capiendis cauſam ſuam non damnarent, Legem *Moyſi* tenere Chriſtianos contendebant, in eo quod,

quod, fusum sanguinem expiari non posse, nisi fuso ejus a quo fusus sit sanguine, statuit. Quæro num teneantur hic, quicunque in arma ea consenserint, quibus Regem suum in potestatem suam adduxerunt. Nam qui *Moysi* Lege teneri Christianos statuant; tum, summam potestatem Legi illi esse obnoxiam; possunt sibi contradicere si velint, parricidium non committere non possint, nisi sibi contradicant. Itaque sibi ipsis consentanea dixerunt, qui *Reges catenis vinciendos, & proceres compedibus ferreis*, *Psalmo* CXLIX. 8. prædictum, ad se, quorum armis instaurari Christianismum credebant, pertinere dictitabant. Hoc igitur exemplo manifestum sit, quam facile impietas verbis Scripturæ sanciri possit, ab eis, quorum a cordibus mens ejus ac sensus exulet. Aliud voluit *Basilius*. Nimirum, pietatem Christianam, e Scripturis haustam, sine earum mente ac sensu, ad agenda quæ Christianismus postulat, descendere non debere.

De Apostolatu S. Pauli agnoscendo.

Qui infinitam Ecclesiæ potestatem esse volunt, parum admodum Ecclesiæ testimonio proficiunt. Firmiora multo sunt, quæ, antiquitatis Ecclesiasticæ suffragio, Scripturæ claritatem & plenitudinem, quam quæ Ecclesiæ αὐθεντίαν asserunt. Illud non negligendum, quod Apostolatum S. *Pauli*, non nisi principibus Apostolis probatum, Ecclesia agnoverit. Sane ipse, ubi Apostolatum suum Deo soli auctori asserit, ad *Gal.* I. 15— haud scio an se pro Apostolo agnitum a *Petro* & *Jacobo* velit, cum primum eos a se, vocato ad Apostolatum, *Jerosolymis* visos narrat. Nam, quod ad *Ecclesias Judææ* attinet, famam tantum fuisse scribit, *prædicari a se* per *Syriam* & *Ciliciam Evangelium*, *quod olim persecutus fuerat*. Atqui hoc non est, ut opinor, Ecclesiæ Apostolum esse. Itaque non est mirum, mitti eum cum *Barnaba*, ab eis qui tum *Antiochenæ* Ecclesiæ, Apostolorum mandato præerant, ad prædicandum ei toti regioni Evangelium, quæ primo Seleucidis subdita, post in pronunciæ Romanæ formam redacta, nuper proconsule Cicerone, (quod ex ejus ad Familiares Epistolis constat)

Provinciæ

Provinciæ *Ciliciæ* partem faciebat. Sane his finibus continentur, quæ *Act.* XIII. & XIV. gesta memorantur. Hoc si obtineat, tum vero *Paulus* & *Barnabas*, expresso Spiritus Sancti mandato missi, *Act.* XIII. 1, 2, 3. non poterant eis auctoritatem suam debere, qui eos Dei jussu mittebant; Quamvis χειροτονία, id est, ad communem Dominum Oratione ipsis impensa, communis eos Domini Ministros testarentur. Itaque integrum fuit *Paulo*, *Jerosolymis* postmodum, Apostolatum suum soli Deo auctori asserere: Et cum Principibus Apostolis ejusdem prædicandi Evangelii Societatem coire, secundum ea quæ ab ipso 1 ad *Gal.* II. 1—10. narrantur. Videtur igitur Apostolatus *Pauli*, per gradus quasi quosdam Ecclesiæ agnitus; (semper quidem tanquam a Deo missi; tanquam pari cum cæteris potestate, non ante hoc tempus) non nisi Ecclesiæ Rectoribus Apostolis agnitus, ab Ecclesia agnosci potuisse. Et tamen, cum eodem auctore ipsum agnoscerent, propter quem eos agnoscebat Ecclesia, eundem cum ipsis Apostolatum gessisse. Itaque Apostolatum *Paulus* Christo debebat; Apostolatus, sive ei Ecclesia testimonium, sive Apostoli perhibuerint, auctorem Deum habet, testem tantum Ecclesiam; qui Apostolos ipsos testes habet, quos auctores Ecclesia. Atqui testimonij auctoritatem, etiam falli nesciam, Ecclesiæ, etiam ante datam ei divinitus Ecclesiæ potestatem astruximus.

Quæ de Traditionibus.

Ex reliquis, quæ ad asserendam infinitam Ecclesiæ potestatem afferuntur, nemo expectet ut eis obsistam, quæ Traditiones Apostolorum commemorant; Sed ut intra fines constitutos continenda moneam. Neque enim efficacius esse potest ullum Canonicæ Ecclesiæ potestatis argumentum, quam, Ecclesiæ præsupposita & præexistens Fidei sive Christianismi Traditio. Quæ autem ad ritus pertinent Traditiones, quatenus Ecclesiæ auctores Apostolos, eosdem etiam ipsæ auctores habent, fines Ecclesiæ potestati figunt, quatenus ipsi custodiendæ mandatæ sunt;

mutandæ autem, eatenus tantum, ut eadem Eccleſia a primo ad ſecundum Chriſti adventum maneat, propter eaſdem leges; quamvis, ob mutatum temporum ſtatum, minoris momenti apicibus mutatis. Quod ſi quæ adducta ſint, quæ leges Eccleſiæ Traditionum etiam nomen ſubire argumento ſint; Quis enim hoc verum neget? Argumento ſint poteſtatis Eccleſiaſticæ, Apoſtolorum poteſtati ſupparis; in eis quidem, quæ ad continendam unitatem Eccleſiæ, ſive definiendis de fide controverſis, ſive determinandis de ordine agendorum indefinitis pertinent. Nam quæ ad Scripturas auctore Eccleſia pro Dei Verbo agnoſcendas; de iis ab initio, cum S. *Auguſtini* adverſus Manichæos diſputationem tractarem, reſponſum putabis.

De Reſiduis utrinque reſpondetur.

Quod ſupereſt, quis dubitet, ad aſtruendam Eccleſiæ univerſim, ſive etiam Sedis *R.* auctoritatem, multo plura afferri poſſe; quæ hic iterari non tanti ſit? Neque enim exigua erit, vel Eccleſiæ univerſæ auctoritas, (id eſt Concilii Generalis decretum) vel Romanæ, ad eliciendum Eccleſiarum Occidentis conſenſum, etiamſi eis finibus contineatur, quos & fides ſemel tradita, & Apoſtolorum auctoritas, & unius ab initio Eccleſiæ conſenſus definit. Neque mirum erit, *Anguſtinum* Eccleſiæ decretum de Origene animæ, *S. Hieronymum*, vel Sedis Romanæ, in diſcidio Sedis *Antiochenæ*, ſententiam expectare: Vel Ruffino Romanæ Sedis decretum minari, cui ejus Sedis communio per erat magni facienda. Nam *Bernardum*, ad eandem, controverſias de fide reijcere, quid mirum eſt *Bernardi* tempore; Cum ſemper, ſi finibus ſe ſuis contineat, extra erroris periculum poſita ſit? *Cyprianus* autem, quid aliud quam commune omnium Eccleſiarum jus aſſerit, unitatis continendæ intuitu a Deo conſtitutum? Sed & *Apoſtolorum Conſtitutiones* II. 9. & *S. Cyprianus Epiſt.* LXVIII. & *S. Leo Epiſt.* XXIII. ac præterea multi, plebi Chriſtianæ reddendam Deo rationem, ſi malos Paſtores ſequantur, oſtendunt. Ac recte quidem. Habent enim totam Eccleſiam, ad quam ſe recipere

pere poſſint; ſicut, ſi totam corruptela invadat, habent univerſam omnium locorum ac temporum Eccleſiam, ad cujus ſenſum ac mores, & fidem & ritus ſuos componant. Itaque neque numero viventium æſtimanda dogmata, poſſunt tamen univerſorum conſenſu aſtrui; & qui Eccleſias deſerebant, in quibus *Arianum* dogma perſonabat, poterant ſe veteris Eccleſiæ conſenſu tueri, ſi totam tum temporis *Arianiſmus* pervaſiſſet, qui ſolum Orientem occupabat. *Vincentius* quidem, quam recte concedat, ex ſolis Scripturis inveteratas Hæreſes refelli poſſe, non dicam; Præſertim, ſi non modo Concilii decretum, quod inveterata Hæreſis conculcaverit, ſed & univerſæ Eccleſiæ conſenſum, & teſtimonij, Traditionem aſſerentis, auctoritatem excludat. Quid enim prohibet, non ſcriptam ab initio Fidei Regulam, ſed Traditam inſtitutione quotidiana, omnibus ad Ordinem Eccleſiaſticum pertinentibus, ijs præſertim, qui regendis Eccleſiis inſtitutione Eccleſiaſtica parabantur; poſtmodum, decretis Eccleſiæ, ſcriptorumque Eccleſiaſticorum de communionis legibus teſtantium, ſcriptam haberi; Adeo quidem, ut quod ab initio, pro Lege Communionis obtinuiſſe, conſtare non poſſit, eo ipſe ad Fidei neceſſitatem non pertinere conſtet? Neque dicam, cum Antichriſto ex Scripturis ſolis agendum eſſe, (quod operis imperfecti auctor pronunciat) antequam ſtatuatur, quatenus Scripturas Antichriſtus agniturus ſit. Eſt enim dictum, non poſſe ad eam Fidem, quam prædicaturus ſit Antichriſtus, pertinere, quicquid univerſæ conſenſus Eccleſiæ Traditum a Domino Chriſto aſſerit. Neque conſtat hactenus, Antichriſtum, falſas eſſe Scripturas prædicaturum eſſe. Itaque nihil obſtat, quo minus, cum ipſo ex Scripturis diſputari poſſit; ex quibus cum eo diſputari poterit, ſi veras eſſe eas agnoſcat. Cum autem Traditione teneri Scripturarum divinam auctoritatem ſatis dictum ſit, ea quæ Eccleſiæ auctoritate antiquior ſit; Eadem autem accedente ad Scripturam Traditione, divinitus conſtitutam Eccleſiam conſtare; Omnino, etſi præſentis

sæculi Ecclesiam, vel partem ejus audiendam neges; supererit tamen Traditio, ab initio totius Ecclesiæ, ejusque conditoribus Apostolis manans, cujus testimonio ad Scripturæ sensum determinandum accedente, Ecclesiæ unitas, cum fidei puritate, vel retineri vel restaurari possit. Neque aliud universam omnium temporum Ecclesiam sensisse, rerum gestarum fidem arbitrum fero. Quis enim credat, Concilij *Niceni* decretum in quæstionem unquam venire potuisse, si ullius omnino Concilij, ullius omnino potestatis Ecclesiasticæ auctoritas tanta esse posset, ut communis fidei, aut Scripturarum sacrarum instar esset? Cum de auctoritate Papæ & Concilij, in Occidente, tanta animorum contentione disputabatur, Orientem, de auctoritate Ecclesiæ, tanquam falli nesciæ, solicitum fuisse, non constat; Cum tamen, sine Oriente Generale nullum Concilium esset. Quod maximum est, nego ullum Ecclesiæ decretum proferri posse, quo unquam, ejus auctoritatem errori obnoxiam non esse, constitutum sit. Bene quidem actum iri censeo cum Christianismo, si hoc nunquam in quæstionem venturum sit; si ea plebis Christianæ erga Ordinem Ecclesiasticum reverentia postliminio revocetur, quasi a quo, in errorem se duci posse putare, nefas sit. Sed, cum ea calamitas in Ecclesiam incubuerit, ut in disputationem venerit, quatenus fieri possit, quod factum esse obscurum non sit; non erunt excludendæ pacis Ecclesiasticæ conciliandæ rationes, propter ambiguum Ecclesiæ falli nesciæ dogma, trahendis ad partes minus astutis opportunum; quas, ante istam subnatam opinionem Ecclesiæ usurpatas, rebus ipsis constat.

CAP.

CAP. XXVIII.

Scripturas quæ Apocryphæ dicuntur consensus Ecclesiastici auctoritate legi; Propheticæ Scripturæ fidem non habere.

Non habere auctoritatem Propheticam libros quos Apocryphos dicimus.

REstat, ad totam de auctoritate Scripturæ & Ecclesiæ quæstionem absolvendam, & ad asserendum universum veritatis Ecclesiasticæ instrumentum, controversis de fide omnibus definiendis idoneum, de auctoritate librorum quos *Apocryphos* dicimus, cum *Ecclesiastici* potius mihi dicendi videantur: Et de exemplarium primo, tum, veterum versionum, tum fide tum usu, disputatio; Quatenus quidem, ad auctoritatem constituendæ veritatis attinet. Manifestum enim est aliud agi, cum, quid in Ecclesiæ cœtibus, ad ædificandam in pietate Christianam plebem, legi possit aut debeat, quæstio est. Illud hujus instituti est; Hoc ad eum locum pertinet, cum de *Officiorum Ecclesiasticorum* ordine ac ritu Catholico sermo erit. Hic nihil aliud quærimus, quam, singulæ instrumenti Ecclesiastici partes, ad verum Scripturæ sensum in apricum deducendum, quam vim haberi censendæ sint; Si primo constiterit, ad divinitus inspiratæ Scripturæ censum, quos Apocryphos dicimus non pertinere. Id quod mihi, ex eis quæ dicta sunt, confectum videtur; cum consensu Synagogæ, id est, veteris Dei populi, de fide & auctoritate veteris Scripturæ, Ecclesiæ constare dictum est. Neque enim quicquam manifestius esse potest, quam quod profitetur *Josephus contra Apionem primo*; Usque ad *Artaxerxem*, qui *Xerxi* successit, res suorum a Prophetis scriptas haberi. Postea, scripta quidem ferri, sed non pari fide, quia non successerant Prophetæ. Nam, quid hoc est aliud, quam quod Prophetarum ultimus *Malachias* IV. 4— postquam de lege *Moysi*, ejusque institutis observandis monuisset,

monuisset, subjungit; *Ecce mitto vobis Eliam Prophetam, priusquam veniat dies ille Domini magnus & terribilis: Et convertet corda Patrum ad Filios, & filiorum ad Patres; ne veniens terram maledicto feriam.* Quod ad *Joannem Baptistam* pertinere nos docent Evangelistæ, *Lucas* I. 17. *Mat.* XI. 14. XVII. 12. secundum veterum Hebræorum dictum, *ab Elia unctum iri Messiam.* Etenim, in Spiritu *Eliæ* venisse *Joannem*, Dominus testis est. Cum, purgato à Juda Templo, quid polluti altaris lapidibus fieret, quæreretur, repositos apto Montis Templi loco, donec veniens Propheta de eis responderet, scriptum est 1 *Macc.* IV. 46. De persecutionibus autem, quæ à *Judæ* morte acciderunt, 1 *Macab.* IX. 27. *Acciditque tribulatio Israeli, quanta nulla fuerat, ex quo non est visus Propheta in Israele.* Hoc autem illud tempus est, de quo *Psalmo* LXXIV. 10. vel dictum vel prædictum est; *signa nostra non videmus, non est ultra Propheta, nec quisquam sublimiori scientia præditus.* Jam, Prophetæ munus non minus in docendo, quam prædicendo positum est; unde tota Vetus Scriptura Lege & Prophetis continetur. Itaque desita Prophetia, divinitus inspirari quæ scriberentur, desitum est. Secundum hæc *Eusebij Chronicon* ad an. *Artax.* XXXII. *hucusque Hebræorum divinæ Scripturæ Annales temporum continent.* In *Græcis*, αἱ ἐνδιάθετοι Ἑβραικαὶ γραφαί. Et Synagoga apud S. *Hieron. in Es.* XLIX. I. XVIII. *Post Aggæum & Zachariam & Malachiam, nullos alios Prophetas, usque ad Joannem, videram.* S. *Aug. de Civit.* XVII, 24. *Toto illo tempore, ex quo redierunt de Babylonia, post Malachiam, Aggæum, & Zachariam, qui tunc Prophetaverunt, & Esdram, non habuerunt Prophetas usque ad Salvatoris adventum. Judæos* hodiernos, *Talmudicæ* farraginis scriptores auctores in omnibus sequi, nemo dubitet, nisi qui instar cæci de coloribus judicet. Itaque XXIV. libris veterem scripturam contineri, Pharisæi omnes sentiunt. Atqui quod Pharisæis non placet, non potest ejus Gentis consensu contineri. Multa illi de *Viris Synagogæ magnæ*, quæ a reditu

Captivitatis,

Captivitatis, nullo jure potiori tanto nomine cenſeri poteſt, quam quod Prophetas, quos dixi, quod *Eſdram*, (quem ipſi *Malachiam* fuiſſe volunt, appellatione legati vel Angeli, cum proprio nomine *Eſdras* dictus ſit) quod *Nehemiam*, *Mardochæum*, & eorum ſuppares habuerit. Ab his *Canonem Scripturæ* conſtitutum volunt; ne quis putet, poſterius ſcriptos eandem aſſequi auctoritatem poſſe. Equidem Prophetiam, cum dico, penes eam gentem poſtea nullam fuiſſe, non negem verum eſſe quod *Joſephus Joannem Hyrcanum* Prophetiæ donum habuiſſe, *Orig.* XIII. 18. refert; quod *Judam* quendam Eſsenum multa prædiciſse *Orig.* XIII. 19. de *Bello* I. 3. quod alia divinitus prædicta narrat. Quid enim impedit, ex Dei populo quoſdam Dei Spiritu impelli ad mirabilia? Quod Canonem Scripturæ conditum dico, intelligo eos qui ſe Prophetas Dei, eis notis probaſſent, quibus ſe Prophetæ, ſuo ſæculo, majoribus populi ſui probabant; eorum ſcriptis in Canonem relatis, alios ſe perinde poſtea probaſſe, ut de eorum ſcriptis idem ſtatueretur, nullo gentis ejus conſenſu conſtare. Quod ſi *Paulus* ſe Apoſtolum Eccleſiæ non probaſſet, ejus ſcripta auctoritatem Apoſtolicam habere non potuiſſe, nuper dictum eſt. *Babylonicam* linguam in captivitate didiciſſe *Judæos*, *Danielis* ipſius & *Eſdræ* ſcripta fidem faciunt. A captivitate, *Græcam*, in *Ægypto* præſertim didiciſſe, ea ſcripta de quibus agimus argumento ſunt. Eccleſiaſticum quidem *Hebraice* ſcriptum accepimus; Nam & ejus ſcriptorem *Jeroſolymis* vixiſſe. Cujus nepos cum *Alexandriæ* ætatem ageret, propterea eum in *Græcum* vertiſſe cenſendum eſt, quod *Helleniſtæ* eſsent *Alexandrini Judæi*. *Tobiam* in *Hebraicum* verſum habemus; Quem *Hieronymus*, ſicut & librum *Judith*, *Caldaice* ſcriptum refert, Præf. ad utrumque. Sed cum hodierni *Judæi*, Phariſæorum ſoboles, qui *Talmudicis* inſtitutis vivunt, non utantur eis, tanquam divinitus inſpiratis, non poſsunt videri totius Gentis conſenſum auferre, nec, totius Gentis Traditione, pro divinis poſteritati

ſteritati commendati; ſive *Græce* ſcripti, ſive ſermone *Judæis* vulgari.

Quanta eorum auctoritas habenda ſit.

Cæterum, cum ab inſpirationis divinæ auctoritate diſceſsum eſt, nego ullam tantam ullius Scripturæ auctoritatem, ad definiendum divinitus inſpiratæ Scripturæ ſenſum eſse poſse, quantam neceſse eſt harum Scripturarum eſse auctoritatem; quibus univerſam, inde ab Apoſtolis, uſam eſse Eccleſiam, tanquam earum rerum auctoribus, quas earum auctoritate affirmant, negari non poteſt. S. *Hieronymus, Præf. ad libros Solomonis*, librum Sapientiæ, a quibuſdam vetuſtis Eccleſiæ Scriptoribus *Philoni Hebræo* aſcribi ait; Non ei qui ſub Caio ſcripſit, ſed antiquiori, ſub Onia Sacerdote. Sane *Philonis Alexandrini* ſermoni ſermo hujus libri prorſus diſſimilis eſt. Idem *Eccleſiaſticum* etiam *Sapientiam Solomnnis* dictam refert, in IX *Danielis*: & S. *Aug. de Civ.* XVII. 20. utrumque *Solomoni* aſcribi, *propter nonnullam eloquij ſimilitudinem.* Cum autem ad Reges & Principes, orbiſque terrarum Judices ſermonem convertit l. 2. VI. 1,2—10,22. oſtendit quid ſibi velit; hortari nimirum poteſtates, ſub quibus exulabant *Judæi*, ut ab ipſis ſapientiam, in veri Dei cultu poſitam diſcerent. Hac occaſione, legiſlatoris Dei *Sapientiam* (de qua laudat Dei populum etiam *Moyſes* Deut. IV. 6,7.) celebrat, per quam, non ſolus *Solomon*, ſed ab *Adamo* Patriarchæ & Prophetæ locuti fuerint; quod a Capite ſexto paſſim legas. Eadem de cauſa celebrat eandem liber *Baruch* III. 12—38. qui cum ab Idolorum cultu ſuos deterrere vellet; quod *Eſaias* & *Jeremias* facere cœperant; (hinc enim *Jeremiæ* Diſcipulo inſcriptus eſt) Deum ſolum, per legem, ſapientiam docuiſse affirmat, quæ poſtmodum *in terris viſa ſit, & verſata cum hominibus.* Quod etſi Chriſtiani ſcriptores recte ad Chriſtum trahunt, tamen, niſi prius de Prophetis intelligatur; In illis nimirum Dei Sapientiam cum hominibus verſatam; fatendum erit, expreſſius adventui Domini teſtimonium perhibuiſſe eum, quam perhibere Prophetæ ſoleant.

ſoleant. Eodem conſilio, cum tres *Darij* Regis defenſores, quid plus poſſe videretur, diſſerendum ſuſcepiſſent, tertius, cum pro fœminis dixiſſet, *veritatemque* ſuper omnia valere addidiſſet, *Veritatem*, quam populo ſuo Deus lege danda revelaſset, veri ſcilicet Dei cultum, quam mundo prævaliturum dixerat, Regi tuendam, Templo inſtaurando, commendat. 1 *Eſdræ* II. III. 34—41. denique Eccleſiaſticus, Sapientiam lege proditam & Prophetis, Sapientiæ per quam Deus mundum, quem condidit, gubernat, ſobolem prodens cap. XXIV. *Solomonem Proverbiorum* VIII. & IX. interpretatur. Fundamentum autem eſt Chriſtianiſmi, ſecundum veteris Eccleſiæ Catechiſmum; idem Dei Verbum & Sapientiam, quod in Patribus primum, inde in Lege, poſt in Prophetis locutum ſit, denique in Domino Chriſto Evangelium prædicaſſe. Quid igitur ad introducendum Chriſtianiſmum opportunius, quam quod his Scripturis proditum oſtendimus? Itaque eas Apoſtolis lectas, & ad eas alluſum ab Apoſtolis, non eſt cur dubium ſit. Conferantur ellogia Domini Chriſti, quæ leguntur 2 ad *Cor.* II. 4. ad *Col.* I. 15. ad *Ebr.* I. 4. 1 ad *Cor.* I. 24. Conferantur, quæ leguntur ad *Ebr.* I. 2, 3. ad *Col.* I. 16, 17. cum eis quæ leguntur apud Eccleſiaſticum I. 1. 4. 9. 10. XXIV. 5—9. 14. quæ leguntur Sapientiæ VII. 22—27. IX. 9, 10. cum initio Evangelij ſecundum *Joannem*; Supponat præſertim, qui ea confert, eundem Dei Spiritum & Verbum & Sapientiam, *quæ animas juſtorum occupans Prophetas fecerit*, ut eſt in fine capitis ſeptimi Sapientiæ *Solomonis*, in Chriſto ultra menſuram; pro plenitudine nempe Deitatis; habitaſſe, quod *Joh.* I. 14, 16. III. 34. ad *Col.* II. 9, 10. legimus. Quis hæc legens negabit, idem utriſque in animo fuiſſe? Si quis dicat, quod dici manifeſtum eſt, ex Propheticis ſcriptis, ubi de Dei gloria, *Ezek.* I. 28. de ellogijs *Meſſiæ Pſal.* II. 7. 2 *Sam.* VII. 14. *Eſ.* IX. 6. de mundo per Dei Sapientiam condito, *Pſal.* XXXIII. 5. CXXXVI. 5. *Jer.* LI. 15. X. 12. præcipue autem, ex eis quæ *Prov.* VIII. & IX. ſcripta

leguntur, exprimi hæc ab Apoſtolis potuiſſe; Primo, unde expreſſa ſint Apoſtolorum dicta, ſimilitudo argumento eſſe debet: Deinde, Apoſtolorum tempore, ut ſtatim ab eodem, has Scripturas, ſimul cum Propheticis, *Græce* lectas fuiſſe, non eſt cur dubitandum videri debeat. Illud manifeſtum eſt, quam opportuni ſint novis Scripturis exponendis, qui ad Apoſtolorum ſermonem & cogitata tam prope accedant. Nam ſi Apoſtolis eadem, vel Scripturis legendis, vel ſpiritu Dei inſpirante ſuggeſta ſint, oportet eos ſenſum Prophetarum; quibus Magiſtris proxime ſucceſſerint Diſcipuli; ad unguem tenuiſſe, quem ab ipſis expreſſum Apoſtoli oſtendunt. Equidem mirari ſubit, reſurrectionem, & futuri ſæculi mercedem multo diſertius, multo expreſſius his Scripturis agnitum, quam Propheticis; niſi quod tum primum pietatis nomine perſecutio Dei populo inſtabat. Sane qui, quamdiu terram promiſſam tenerent, ſubinde a Deo ad Idola deſciverant, a captivitate nunquam hoc feciſſe dici poſſunt. Hoc enim argumento cives ſuos confirmat *Judith* VIII. 18, 19, 20. Inſonabant auribus eorum, nimirum, *Eſaiæ*, *Jeremiæ*, ac reliquorum Prophetarum voces, præmiſſæ, Dei conſilio, populi ſui calamitati, ut ad ipſius *cultum in ſpiritu ac veritate* futuri ſæculi ſeſe intuitu reciperent. Tum, viſionibus Prophetarum *Danielis* & *Ezekielis*, ſub figura quidem inſtaurati populi, ſed tamen clarius expreſſa eſt Reſurrectionis fides, quam prius. *Maccabæos* autem, ſub *Antiocho* perſecutionem intuitu vitæ futuræ paſſos, non eſt mirum ab Apoſtolo laudari, ad *Hebr.* XI. 35, 36. cum ſermones adhuc legamus, quibus ad patientiam excitati ſint 2 *Maccab.* VII. 23—29. Rurſus, poſtquam victo *Antiocho* ſui juris facti ſunt, & promiſſæ terræ compotes, incidit veræ veri Dei religioni tinea illa & rubigo veræ pietatis, quæ Evangelici verbi prædicatione curata a Domino & Apoſtolis, medicinæ non ceſſit, ſed miſerum populum, ſub umbra pietatis, ad perſequendum juſtitiæ Solem abduxit. Scilicet, qui majorum traditionibus,

traditionibus, servanda Lege, promissum se legis tenere putabant, *ignorantes Dei justitiam, suam autem justitiam statuere cupientes, Dei justitiæ subditi non sunt.* Sed hæ Traditiones, sive in *Judæa*, sive *Babylone* ortæ sint, & excultæ, scriptores horum librorum non attigerunt. Sane, apud quos tam morosa fuit, tantæ molis Traditionum observatio, quantam Domini Christi & Apostolorum tempore extitisse constat, non poterant non corticem pietatis pro nucleo habere: Nec, cum tantam superstitionem Legis cortici impenderent, tanto majoris medullam pietatis æstimare. Sed hujus superstitionis nec volam nec vestigium hæ Scripturæ habent. Quin, sitam non fuisse tum temporis, in offerendis victimis pietatem, haud scio an ipsis Prophetis disertius tradiderit Ecclesiasticus cap. XXXV. 1—14. etsi ex Prophetarum scriptis, veroque ipsorum sensu hausturn. Quam cum Christianam esse pietatem, ante introductum Christianismum, dictum sit, perfidiæ cujusdam fuerit, minutis prætextibus, tantum Fidei munimentum Christianorum manibus excutere velle.

Ex inductione singulorum, de universis.

Tobiæ quidem & *Judittæ* res, etsi, ad rerum gerendarum votum, quam ad gestarum fidem scriptas concederem, nullo modo concederem, inde aliquid utilitati Ecclesiæ perire; Cum eorum retinendorum librorum causæ tam justæ adductæ sint. Tanti enim est auctoritas, antiqui primum Dei populi, tum omnium seculorum Ecclesiæ usu inolita, in Exemplo veri *Israelitæ* Christianis commendando; (qui, post expressa Christianæ pietatis erga suos officia, in spe instaurandi Dei populi conquievit) in Exemplo veræ *Israelitidis*, quæ salutem populi sui saluti suæ prætulerit; ut ad eam, facto veræ *Israelitæ* aut veræ *Israelitidis* nihil accedere possit, si rem gestam, non qualis gerenda fuit, narrari ponamus. Neque enim quicquam perit auctoritati Sapientiæ *Solomonis*, aut eorum quæ *Baruch Jeremiæ* Discipulum scriptorem ferunt, quod idonea assumpta sit persona, cujus nomine commendarentur. Idem de Actis *Susannæ*

dicendum, quæ apud *Judæos* antiquitus narrata fuisse, ex *Hieronymo* constat; (idem etiam testante Origenis ad *Africanum* Epistola, quam adhuc legimus) eorum enim temporibus, duos Presbyteros, ipsius insidiatores, *Achabum* & *Colaiam* Pseudoprophetas fuisse credebant *Judæi*, quos *Nebuchodonosorum* morte affeciisse, apud *Jeremiam* XXIX. 21. scriptum est. Quod si ornare voluerit narrationem suam, qui *Græce* eas res scripsit, allusione ad arborum nomina; ut ei qui sub ilice deprehensos diceret a se, πεῖσά σε ὁ Θεὸς, qui sub *lentisco*, σχῖσά σε ὁ Θεὸς responderet; quia πεῖνα & σχῖνα earum arborum nomina, verborum πεῖσαι & σχίζειν sono vicina sunt; cogitandum est, sepositâ hac allusione, idem alia in lingua narrari potuisse. Exempli loco sit quod Ecclesiastici XXIV. 14. ὡς φοῖνιξ ἐν αἰγιαλοῖς in Codice *Romano*, est in aliis ὡς φοῖνιξ ἐν ἐνγαδδί. Videtur enim mihi Jesus libri scriptor hoc posterius in *Hebraico* suo posuisse. Nepos autem ejus, cum eum *Hellenistis* & exteris *Græce* verteret, quibus non erat tam familiaris locus *Engadi*, ut Palæstinensibus; ἐν αἰγιαλοῖς ejus loco posuisse in *Græco*. Hæc conjectura si cui displicet, potest tamen argumenti loco esse, simile aliquid accidere in loco quem tractamus potuisse. Tum, quod capitali supplicio a *Judæis* affectos narrari videtur, quid impedit, a *Synedrio* damnatos, potestatibus sub quibus degebant tradi; (quod Domino Christo factum scimus) ad pœnas de eis expetendas? Nam quod *Origenes*, Epistola ad *Africanum*, vitæ & necis potestatem in populares, penes ipsos aliquando fuisse, in dispersionibus, contendit, id hic locum non habet, si Traditionem ipsi & *Hieronymo* memoratam agnoscamus. Sed de disputatione Origenis cum Julio *Africano*, de hujus rei gestæ veritate, (nam, ad eundem primum Chronologum Christianorum scriptam Origenis Epistolam, ex *Hieronymi Catalogo* discimus) mihi, propter causam quam dixi, laborandum non est. Nam si dissentire ab Origene integrum fuit *Africano*, manifestum est, Origenis ipsum sententiæ,

non

non Ecclesiæ Traditioni dissentire. Certe rationem quam secutus Origenes asserendam eorum fidem putavit, secutus Ecclesiæ consensus damnat. Neque enim amplius integrum est, *Hebraici* Codicis auctoritatem ad labefactandam Ecclesiæ Fidem pertinere putare, postquam S. *Hieronymi* Versio, ad *Hebraicum* Codicem facta, ab Ecclesia recepta est. Illud multo majus, quod propositos fuisse Catechumenis legendos, apud veterem Ecclesiam, ex *Athanasij Epistola Paschali*, quam ex Bibliotheca *Palatina* edidit Commelinus; sicut etiam ex Synopsi; discimus. Cui concinit ultimus Apostolorum Canon, Ecclesiasticum juventuti legendum proponens; & *Dionysius de div. Nom. cap.* IV. Sapientiæ librum *Isagogam* ad divina Oracula appellans. Idem significat Ruffinus in Symbolum, cum *ad institutionem eorum qui prima sibi Ecclesiæ ac fidei elementa suscipiunt, tradita* scribit, quæ ipse *Ecclesiastica* appellat. Sane *Origenes Præf. in Cant.* (Ubi Apostolos ex *Apocryphis* mutuatos notat; quod & ex *Enochi* vaticinio, & *Mosis* ἀναλήψει facit S. *Judas*) addit, non tamen nobis legendos, ne transgrediamur terminos Patribus positos. Ubi aperte distinguit ab *Apocryphis*, quos recte omnino *Ruffinus*, *in Symboli expositione*, Ecclesiasticos potius appellandos asserit; *Legi* enim eos *in Ecclesijs voluisse majores*, *non tamen proferri ad auctoritatem ex his fidei confirmandam*; *Ceteras, quas Apocryphas nominarunt, in Ecclesijs legi noluisse*. Sane, neque de vocibus litigandum puto, nec possum dubitare *Apocryphos* dici a S. *Hieronymo*, quos distinctim a Ruffino Ecclesiasticos dici censeo. Nam in Epist. CVI. quam *præfationem* ipse *Galeatam* appellat, quicquid est extra XXII. vel XXIV. libros inter *Apocrypha* ponendum esse pronunciat. Subdit autem; *Igitur Sapientia*, *quæ vulgo Salomonis inscribitur*, *& Jesu filii Sirach liber*, *& Judith*, *& Tobias*, *& Pastor non sunt in Canone*. Et tamen, ut opinor, non accenset hos eis de quibus statuit Epist. CVII. *septuaginta non habent*; *Apocrypha nescit Ecclesia*. Ecclesiastici enim dici non potuissent a Ruffino, si eos nesciviſſet Ecclesia.

sia. Quamvis hoc sensu *Apocrypha tertij & quarti Esdræ somnia* recte intelligi possit dicere Epist.CIX.Sed in Concilio Romano *Gelasij P.* I. manifestum est *Apocryphos* dici libros, quibus legendis auctorem Ecclesiam haberi nolit: Sine quod Scriptorum, quantumvis Ecclesiasticorum sententias quasdam non probet; (*Arnobij* puta, *Lactantij*, *Clementis Alexandrini*, *Eusebij Cæsariensis*) sive quod ab Hæreticis profecta sint, quorum scripta ab omnibus sive periculo legi non possunt, etsi a confirmatis rei Fide cum fructu legantur. *Josephus Scaliger* ad dictum annum *Eusebij* sic legi *apud veteres* scribit; Τὸ Ἰουδὴθ Βιβλίον χρήσιμον μὲν, ἀλλ' οὐκ Ἐκκλησιάζεται. *Liber Judith utilis quidem est, sed eo non utitur Ecclesia.* Si memoria ipsum non fefellit, oportet scriptorem quem citat aliarum Ecclesiarum usum testari, ab eis quas Ruffinus noverat; is enim diserte librum *Judith* Ecclesiasticis annumerat. Nam & Pastoris librum, in Novo Testamento, eisdem annumerat; Quem per omnes Ecclesias lectum non fuisse constat. Itaque neque mirum fuerit, si in quibusdam Ecclesijs non fuerit lectus liber *Judith.* Ratio autem quam affert ibi *Scaliger*, quare *Apocryphi* dicantur; Quod imbecilliorum animos eorum lectione abstinerent *Judæi*, ideoque abstrusos haberent; ad Canonicos etiam pertinet; Initium nimirum *Ezekielis*, & Ecclesiastem *Salomonis.* Sed & ab instituto Ecccleſiæ aliena est. Nam post revelatam Fidem, non inveniemus metuisse amplius Ecclesiam offensionem pusillorum, ab eis quæ Synagoga non vulgabat. Nimirum, quod constare debeat, omnem, quæ a veteris Scripturæ disensione nasci potest, offensionis speciem, ex Evangelicæ revelationis Scripturis interpretandam & dissipandam esse. Igitur non est dubium, proprie admodum *Ecclesiasticos* dici, quos auctore Ecclesia semper lectos fuisse constat; Etsi *Syracidæ* scripto id nominis proprie hæserit.

Equidem

Equidem præcipua eorum quæ proferuntur, cur legendæ non sint hæ Scripturæ, ejusmodi esse video, propter quæ veteris Testamenti Scripturæ legendæ non sint, si recte institutis Christianis offendiculo esse deberent. Nam quid inter *Raziæ* αὐθεντίαν 2 *Macc.* XIV. 41—46. & *Samsonis* interest; quid inter factum *Judittæ* & *Jaelis*, quid inter Angelum *Tobiæ*, hominem se ferentem, & mendacia piorum veteris Scripturæ interest? Quicquid de *Saulis*, *Balaami*, *Caiaphæ* causis dicendum sit; non libenter *Samsonem*, Spiritu Dei instinctum, ad conscisendam sibi mortem descendisse concederem, si conscisendæ sibi mortis in ea causa consilium, cum Lege Dei, quæ tum obtinebat, cumque dono Spiritus, ex legis observatione proveniente, non consisteret. Nam ut *Samsonem* Prophetam fatendum puto, quales Judices *Israëlis* fuerint, in quos *irruisse Spiritus Dei* dicitur; ita impie mortuum non concedam, quem Apostolus piorum Catalogo, XI. ad *Ebræos* inseruit. Idem est, quod sententiam a *Moyse* latam in initiatos executus *Phineas*, putatur a quibusdam, dictante Dei Spiritu quod nullum Dei Verbum auctorabat, vindictæ sumptæ nomine justitiæ imputatione renumeratus *Psalmo* CV. 31. Sed cum disertum extet *Mosis*, de initiatis permiendis mandatum *Num* XXV. 5, 6. procul abest, ut hoc sive Verbo Dei, præeunte autem Spiritu Sancto inspiratum dicendum sit. Sic igitur & Samson, quid est cur, aliter de sumenda de Dei hostibus vindicta desperans, voluntatis divinæ conscius, Spiritu Dei instinctus videri non debeat? Quamdiu quidem sub Lege agebantur, quam, vindictam hanc vetuisse constare non possit. Quantum autem abest, quod *Judittæ* in hostem fecerit, ab eo quod *Jael* in fœderatum? Et tamen Deberæ Cantico laudatur. Nam quod Patriarchæ sui *Simeonis* factum laudat *Judittæ*, *Jacobo* Patri detestatum; nunquam S. *Ambrosius* libri de Benedictionibus Patriarcharum cap. III. idem fecisset, nisi Zelus erga castitatem Dei populo propriam laudem habuisset; quo tempore, quod Patris consilio non

Respondetur præcipuis eorum quæ contra objici solent.

sit

sit obtemperatum, culpam apud Deum habet. Sane, quod fidem violatam spectat; si, quod professis hostibus *Judittæ*, pater ipsius simulatis amicis fecit, non æquavit alterutrum fœdus a *Jaele* violatum. Quod si scriptor *Tobiæ* vidisset, verum tum temporis *Israelitam* abhorrere debuisse ab eo, quod Angelum fecisse scribit, nunquam illam personam Dei angelo imposuisset. Itaque non est quod offendatur Fidelis in eo, quod non ex Lege, tum temporis valente, sed ex Evangelico fœdere judicandum scire debet. Idem fere de *Ecclesiastico* XLVI. 20. dicendum est; ubi *Samuelem* laudans, quod post mortem vaticinatus fuerit, immundi Spiritus operatione ejus animam excitatam fuisse, concedere videtur. Nam hoc cui offendiculo est, prius ipsi cum divina Scriptura transigendum erit, quæ semper *Samuelem* appellat, qui ascendit, 1 *Sam.* XXIIX. 12, 14, 15, 16. Quod si offendiculo non est, quod *Samuel* locutus dicitur; cur offendiculo sit, quod, in laudem *Samuelis*, etiam post mortem vaticinatus dicitur? Sane dispensationi veteris fœderis tribuendum videtur, ut mortem peccato ingressam experti, nondum prodita peccati & mortis ex novi fœderis lege abolitione, quamvis ejus particips, Propheta, non tamen extra mortis, & ejus qui mortis potestatem habet, imperium defunctus narretur. Ad laudem quidem *Samuelis* pertinet, editum sub ipsius nomine vaticinium, non nisi ad avertendum a peccatis suis populum pertinere potuisse; quod laudat Siracides. Denique cum sit dictum suo loco, Verbum Dei, Angeli Sancti ministerio, *Balaamo* nolenti oblatum fuisse; Cum sortilegorum *Palæstinensium* divinationem effectum habere voluerit Deus, 1 *Sam.* VI. quid est, quo minus adfuisse *Samuelis* animam concedam; Non quidem immundo Spiritui obsecutam, quasi inferis obnoxiam, sed ea Dei voluntate, qua *Magis Antitheos* objici solitos, *Arnobium* affirmare dictum est? Quod Magiam *Tobiæ* libro imputant, fugati piscis hepate dæmonis nomine; cogitare debent, unde vim habuerint

habuerint exorcismi, per quos, in Evangelio Dominus ejici a *Judæis* dæmones fatetur ; quos & filij *Scevæ Judæi*, in Actis Apostolorum, recte usurpasse videntur, priusquam nomina Domini Jesu & *Pauli*, ad se non pertinentia usurparent. Nam & ab ascensione Domini, eandem illis vim concedit *Irenæus*, aliique antiquissimi apud *Grotium* in *Matt.* XII. 27. Ecclesiæ scriptores. Quo etiam pertinere videtur, quod *Josephus Antiq.* VIII. 2. fugandorum Dæmonum scientiam *Solomoni* divinitus revelatam late refert ; & exorcismos ab eo proditos, etiam suo tempore, sub oculis *Vespasiani Aug.* effectum habuisse. Nam & *Talmudici* scripta a *Solomone* in parietibus Templi remedia morborum per exorcismos referunt ; quæ, *Ezekias* quod deleverit, perinde a Sapientibus Laudatus sit, ac quod æneum Serpentem fregerit ; Quia vulgus eis fisum, spem suam in Deo collocare in super habuisse, compertum experiendo fuisset. Vide in *Pesachim* IV. 9. Quibus astipulatur vetus apud *Suidam* scriptor, in verbo Ἐζεκίας. Nimirum, cum præsentem se Deus, populo nomen suum professo, adesse ostendere vellet, remedia malorum ejusmodi per suos prodidit, quorum viribus cum tribui non possent, ad ipsius, & Legis suæ honorem, ipsorum efficacia rediret. Hoc igitur, qui, revelante Deo, per hepar piscis effectum narrat, non est putandum, alienum a vera pietate quicquam narrare, Superstitioni *Judaicæ* tribuitur, quod *Judittæ* VIII. 6. non minus pridie sabbatorum & neomeniarum, quam sabbatis & neomeniis, festum egisse, ex more captivitatis *Judaicæ* scribitur. Sed qui, scriptorem ætate tam vetustum, putat potuisse viduam ejus moris nomine laudare, qui tum penes Dei populum laudem non mereretur ; Is sibi Dei populi mores notiores esse doceat nos, quam ei qui tot ante sæculis scripserit, si hoc verum non putat ; Vel, alium Dei populum ostendat, cujus moribus vivendum fuerit salutem æternam quærentibus, si, moribus populi Dei tum Deum coluisse, ad salutem pertinere non putat.

Nullum extare Traditionem divinæ eorum auctoritatis.

Reſtat ut, nullam eſſe Eccleſiæ Traditionem, quæ Scripturæ divinitus inſpiratæ auctoritatem his libris tribuat, paucis hoc loco affirmemus; quod tum faciendum fuerat, cum hoc aſſereremus. Equidem ſi ſolum *Hieronymum* haberem, quem hoc docuiſſe conſtaret, nullo modo dubitarem, Eccleſiæ Traditionem eſſe non poſſe, cui *Hieronymum* fuiſſe refragatum, in confeſſo eſſet. Neque enim fieri potuiſſet, ut tanta per Latinas Eccleſias auctoritate ſcriberet, qui aliquid Eccleſiæ Traditioni repugnans palam doceret. Verum enimvero, qui ea auctoritate ſcripſerit, qua, hac in re ſcripſiſſe *Hieronymum*, neceſſe fuit; qui primum ex fonte *Hebraico*, Scripturas Veteris Teſtamenti ſuis prodiderit ſermone latino; non potuit fieri, quin ejus auctoritatem ſequerentur Scripturæ per Eccleſiam latinam ſtudioſiſſimi. Atqui non eſt putandum, auctores non habuiſſe quos ſequeretur S. *Hieronymum*. Nunquam receptus fuiſſet in auctoritatem apud Eccleſiam *Hieronymus*, ſi deceſſoribus ſuis diverſa docuiſſet. Habemus itaque *Melitonem Sardianum* apud *Euſebium Hiſt. Eccl.* IV. 26. (Ubi *Proverbiorum* librum Sapientiam *Solomonis* appellat) S. *Gregorium Nazianzenum* in carmine de *Genuinis* libris divinitus inſpiratæ Scripturæ, quos XXII. numerat, S. *Athanaſium* in Synopſi; habemus Concilij *Laodiceni* Canonem, Origenem apud eundem *Euſebium Hiſt. Eccl.* VI. 25. in *Pſalmum* primum, item apud *Hilarium Prologo* in *Pſalmos*; ex Origene enim verſos *Hilarij* Commentarios in *Pſalmos* referenti *Hieronymo* credimus. Nam & *Maccabæorum* libros extra hunc cenſum eſſe Origeni diſerte ſcribit *Euſebius*; Et S. *Hilarius*, cum alios *Tobiam* & *Judith* accenſere ſcribit, repudiatos ab alijs fatetur: Et uterque XXII libros pro numero literarum *Hebraicarum*, recenſeri ab Origene ſcribit; Quos pro numero *Græcarum* XXIV. ab eis haberi, qui *Tobiam* & *Judith* accenſerent. Ipſe autem Origenes, in libro hactenus inedito de Oratione, quia *Tobiam* non agnoſcant *Judæi*, additamenta autem ad *Danielem* obelo notata ſint, propterea

propterea aliis Scripturæ testimoniis sibi utendum agnoscit, quam quæ inde produxerat. *Epiphanius* autem Hær. VI. 6. Veteris Testamenti libros aliis XXII. aliis XXVII. censeri scribit; quia ut literæ, ita libri quinque duplices haberentur apud Hebræos; diserte autem, *Sapientiæ* librum & *Ecclesiasticum* dubios censeri, alios *Apochryphos*. Idem scribit libro de Ponderibus & Mensuris, c. 4. Non est opus recenseri eos, qui S. *Hieronymum* secuti sunt in Occidente; cum in ipso Concilio *Tridentino*, non multis ante annis feciſse idem Cardinalem *Cajetanum* constiterit. Atqui hoc totam Traditionis Ecclesiasticæ fidem horum librorum auctoritati luculente minuit; Utpote, cum tot Ecclesiæ scriptoribus testibus, Traditionem esse nullam posse pro adversa parte, manifestum sit. Monendum hoc loco de Apostolorum Canone ultimo, qui solum Ecclesiasticum libris divinitus inspiratis accenset, juvenibus discendum, ut diximus. Addit enim, ἔξωθεν ὃ παραδοθείτω ὑμῖν μανθάνειν τοὺς νέους. Quod ita est, *extra hos, insuper tradatur juvenibus vestris discendus*, ut extra censum divinitus inspiratorum, quos recensuerat. De reliquis enim tacet. Sed cum in censum Canonicum Novi Testamenti non solum duas *Clementis* Epistolas reponit, sed etiam *Constitutiones vobis Episcopis per me Clementem in octo libris nuncupatas*; ubi sibi *Clementis* personam imponit; Videtur seipsum, id est, Apostolorum Canones in *Apocryphorum* censum referre. Addit enim, *non esse eas omnibus publicandas, propter arcana quæ continent*. Hoc enim est *Apochryphum* esse, neque nisi judicio præditis internoscendi spuria genuinis, legendum. Indicio est igitur, non solum Constitutiones Apostolorum ex *Trullano* Canone II. cum judicio legendos, sed etiam antiquissimam Canonum Apostolicorum collectionem, tanquam privato studio factam, auctoritatem in Ecclesia non habere, nisi quam indubia ejus monumenta asserant. Sane tricesimus, qui Episcopum abdicat seculi viribus Ecclesiam adeptum, postquam vicesimus octavus eum abdica-

caverat, qui juſte depoſitus miniſterium ſuum attrectaret; manifeſte ſententiam *Antiocheni* Concilii aſserit, qua damnatus eſt *Athanaſius*; vim autem a *Conſtantio* adhibitam, cum intruſus eſt in Sedem *Alexandrinam Gregorius*, ejuſque invidiam a Concilio amolitur. Proinde, poſt ea tempora ſcriptus, & pro Synodo Orientali, ut dictum eſt.

Reſpondetur eis quæ contra objiciuntur.

Fatendum eſt tamen extare decreta, quorum auctoritatem tota Occidentis Eccleſia ſecuta ſit, quibus, pro Canonicis haberi jubentur, quæ *Tridentino* decreto, *pari pietatis affectu* cum eis qui Canonici utrinque habentur, jubentur haberi. Nimirum *Innocentius* P. I. decreto XXVII. & Canon Codicis *Africani* XXIV. eoſdem libros pro *Canonicis* recenſent, quos decretum *Tridentinum*. Conſtat autem utrumque decretum, in Codicem Canonum Eccleſiæ *R.* receptum, per totum Occidentem obtinuiſſe: *Africanum* etiam per Orientem, in cenſum Canonicum, poſt Synodum in *Trullo* receptum. Eoſdem recenſent & Synodus *Romana* ſub *Gelaſio* P. I. & *Toletana* IV. Atqui, quantumvis probatam, Occidentalis Eccleſiæ doctoribus, S. *Hieronymi* in cenſendis Scripturis Auctoritatem contendi poſſit, manifeſtum eſt, ab horum auctoritate decretorum, *Hieronymi* cauſa, nec potuiſſe eos deſciſcere, nec voluiſſe. Itaque rem ſibi factam putant, qui *Judæorum* Canonem ab Eccleſiæ Catholicæ Canone diſtinguendum autumant; Et ſatis eis factum, qui Veteris Teſtamenti libros XXII. pro numero literarum Ebraicarum, recenſent, ſi eos *Judæorum* Canonem recenſere voluiſſe dicatur. Id autem non obſtare, quo minus auctior habeatur Canon Eccleſiæ; adjectis, ad eos qui ab *Eſdra* recenſiri fuerant, eis quos *Eſdræ* poſthumos appellant. Nam ſi Canonici habendi ſint, quos Synagoga recepit, multo potiori jure habendos Canonicos putant, quas Eccleſia agnoſcat, & pro Canonicis legi jubeat. Et ſane negari non poteſt, multis multorum, vetuſtorumque utriuſque Eccleſiæ Patrum locis, *divinas*, *ſacras*, *ſanctas*, *canonicas*, denique Scripturas dici, quæ cum

Scripturæ

Scripturæ tantum dicuntur, non minus intelligendum eſſe manifeſtum ſit. Neque hoc apud S. *Hieronymum* minus quam apud cæteros; Quem, procedente ætate a *Ruffino* reprehenſum, (qui ex diſcipulo adverſarius evaſerat) eo ſe recepiſſe volunt, ut non ſuam ſed *Judæorum* ſententiam protuliſſe ſe excuſet, *Apol. II. Et, Præf. in Tobiam Epiſt.* CX. *Hebræos* librum illum de Catalogo Scripturarum divinarum reſecare: Et accuſari ſe ab eorum Zelo, quod, contra Canonem ipſorum *Latinis auribus eum daret*; *Se autem melius putare diſplicere Phariſæis, obedire Epiſcoporum mandatis.* Sed ſi rationes recte putemus, quas ab initio poſitas hic repetendas judicavimus, ſatis conſtabit, quantum illos ratio fugiat, qui, quod Eccleſiæ major ducenda ratio ſit quam Synagogæ, propterea, auctiorem Eccleſiæ Canonem eodem cenſu habendum putent, ac parciorem Synagogæ. Verum quidem dici palam eſt, cum *Judæorum* Canonem ab antiquiſſimis Orientalis Eccleſiæ doctoribus recenſeri affertur. Sic enim & S. *Auguſtinus* ſemel iterumque de Civ. XVIII. 36. & *contra ſecundam Gaudentij Epiſtolam* II. 23. perinde ac de S. *Hieronymo* dictum eſt. Sed hoc verum quid valeat, æſtimandum eſt ex fundamentis poſitis. Nam ſi, Scripturæ fidem auctoritate Eccleſiæ antiquiorem eſſe, recte poſitum eſt; tum vero, ſingulorum librorum fides, etſi non Traditione totius Eccleſiæ, Auctoritate tamen cujuſvis Eccleſiæ decreti antiquior erit. Quare eadem erit Synagogæ auctoritas, in eis tradendis, quæ Synagogæ ſcripta ſunt, quæ Eccleſiæ, in eis quæ Eccleſiæ. Neque enim ea hæc eſt auctoritas, quam Deus inſtitutæ a ſe Eccleſiæ tribuit, continendis in Officio Fidelibus. Sed quam ſenſus hominum communis univerſitati ſive *Judæorum* ſive *Chriſtianorum* aſſerit, ad illud teſtandum, in quo nec falli univerſos nec fallere poſſe conſtet. Itaque niſi Synagogæ auctoritate traditos Eccleſiæ, pro Scripturis *Propheticis*, hoc eſt divinitus inſpiratis, libros quos *Eſdræ* poſthumos recte appellant, conſtare poſſit, non

erit

erit idonea Ecclesia, cujus decreto hæc auctoritas constet. Quod si verum sit, alia ratio erit ineunda, propter quam Synagogæ Canonicæ habendæ sint, quæ Synagogæ scripta sint, alia, propter quam soli Ecclesiæ Canonica haberi eadem possint. Nimirum quod dictum sit, *Canonis* nomen, hac in re, solam *Catalogi* significationem habere. Ac præterea, decretum sive Synagogæ sive Ecclesiæ innuere, quo in Catalogum Scripturæ quæque relatæ sint. Exemplum esto hujus observationis Canon ille *Laodicenus*, quo, alios quam κανονικὲς ψαλτας in ambonem ascendere vetatur; Quæ eadem est significatio, quam S. *Paulus* adhibet, cum ait χήρα καταλεγέσθω, 1 ad *Tim.* V. 9. Innumeris exemplis hæc significatio constitui posset, nisi putidum esset. Ratio autem significationis manifesta est; quod Regula sit sic constitutus Catalogus, distribuendorum vel officiorum vel beneficiorum Ecclesiæ. Qua ratione κανόνες etiam σφύγμοι Mathematicorum tabulæ dicuntur, in quas relati sunt numeri, quibus sibi additis, de eo quod ad tempus propositum quæritur responderi possit. Cum igitur *Canonicæ Scripturæ* vox ejus auctoritatem significet, cujus arbitrio in Canonem relata est; aliud esse oportet præter nomen Canonicæ, & auctoritatem Ecclesiæ per quam in Canonem relata est, quod *Propheticam Scripturam* divinitus inspiratam significet; nimirum, cum de libris Testamenti Veteris sermo est. Hi enim nisi, Traditione Synagogæ accepti, quæ scriptores eorum, idoneo examine probatos, Prophetas esse Dei agnoverit, non possunt pro divinitus inspiratis haberi. Atqui hæc Traditio Fidem ipsam, qua Christiani sumus, rationis & naturæ ordine antecedit; Scilicet, quæ credendi rationes continet, propter quam Fidem ipsam nobis amplectendam putamus. Quare Scripturæ, quas Synagogæ Canonicas agnoscimus, non possunt nisi Prophetis divinitus inspiratæ videri. Est enim omnis inspiratio, omnis dictantis, quæ scribi velit Spiritus S. revelatio Prophetia sui generis, licet in futuris, licet

in

in occultis declarandis non verſetur; cum eandem omniſcientiæ divinæ vim poſtulet, qua patefiat. Itaque fruſtra Concilij decreto ea fides poſtulatur, qua divinitus inſpiratos conſtet, quos ab initio, divinitus inſpiratos non conſtitiſſe conſtet. Præſertim cum de re prius geſta ſermo ſit; cum rei natura non ferat, inſpirante Deo ſcriptum propter decernentis Eccleſiæ auctoritatem vel eſſe, vel haberi, quod cum ſcriptum editumque eſt, inſpirante Dei ſpiritu ſcriptum conſtare non poſſit. Fruſtra etiam diſputatur ita, ac ſi Deus Officio erga Eccleſiam ſuo functus non ſit, niſi Eccleſiæ dotem infallibilitatis in decernendo largitus ſit; qui Eccleſiam eis veritatis infallibilis Scripturis dotaverit, quibus recte adhibitis, intra fines auctoritati Eccleſiæ poſitos, extra erroris aleam eſſe poſſit. Quæ igitur Scripturæ Eccleſiæ Canonicæ ſunt, ſi Canonicæ non ſint Synagogæ, eatenus Canonicæ ſunt, quatenus Eccleſiæ auctoritas pertinet, eas in Canonem ſuum referentis. Nimirum, nemo Eccleſiæ Canonem ſuum condenti, revelatum pertendit, libros eos divinitus inſpiratos fuiſſe, quorum ſcriptores Synagoga ab initio Prophetas non agnovit; neque ſert hominum ſenſus, evadere Propheticas, auctore Eccleſia, Scripturas, quorum ſcriptores vel Prophetæ non fuerint, vel ſuo ſæculo agniti non ſint pro Prophetis. Sentio me laborare in eis probandis, & in luce ponendis, quæ per ſe ipſa clariſſima ſunt. Satis ſit, Veteris Teſtamenti libros, quæ Synagogæ non potuerint eſſe Canonici, niſi Traditione Synagogæ, propheticam divinitus inſpiratorum auctoritatem non habere, quod Eccleſiæ Canonici ſint. Quod Eccleſiæ Canonici ſint, Eccleſia tantum auctore legendos; Ac proinde, recte *Eccleſiaſticos* dici, ut ab *Apocryphis* diſtinguuntur, quibus legendis auctor non ſit Eccleſia. Hoc ipſorum decretorum verbis conſtat, quibus conſtitutum Canonem diximus. *Innocentius P.* I. poſt recitatum librorum Catalogum, quos Canonicos haberi velit; *Cætera autem, quæ vel ſub nomine Matthæi, ſive Jacobi minoris, vel ſub nomine*

mine Petri & Joannis, quæ a quodam Leucio scripta sunt, vel sub nomine Andreæ, quæ a Nexocharide & Leonide Philosophis, vel sub nomine Thomæ scripta sunt, & si quæ sunt alia, non solum repudianda, sed etiam noveris esse damnanda. Canon *Afric.* XXIV. *Hoc etiam fratri & consacerdoti nostro Bonifacio, vel aliis earum partium Episcopis, pro confirmando isto Canone innotescat, quia a Patribus ista accepimus in Ecclesia legenda.* Cum enim alia a divinis Scripturis in Ecclesia lecta fuerint ab initio; qui legendas tradiderunt Scripturas, quas ab *Apocryphis* eo distinguunt, quod legendas statuerunt, non possunt videri divinitus inspiratos asserere. Sane *S. Augustinus*, cum *Maccabæorum* historias, loco supra laudato, *non inutiliter ab Ecclesia receptos* scribit, *si sobrie legantur*, mirum nisi divinitus inspiratos inutiliter Ecclesiæ legi posse dubitet. Quare cum de eisdem *S. Gregorius Moralium in Job* XIX. 13. *Quamvis non Canonici, scripti tamen sunt ad ædificationem Ecclesiæ*; non putabat fraudi esse cuiquam, post decretum Ecclesiæ Canonem, ex Synagogæ Canone judicare. *Epiphanius* autem *de Ponderibus & mensuris*, de duplici Sapientia, *Solomonis* & *Siracidæ*, utiles esse scribit, ἀλλ' εἰς ἀριθμὸν ἐντῶν οὐ φέρονται· διὸ οὐδὲ ἐν τῷ ἀρῶν ἀνετέθησαν· τυτέστιν, ἐν τῇ τ διαθέκης κιβωτῷ. *Sed non referuntur in numerum ratorum*; *Quare neque in Arone, id est, Arca Testamenti, repositi fuerunt*; Exponit seipsum, cum *Hæresi* LXXVI. utramque *divinis Scripturis* connumerat. Sane jussum *Mosem* scimus, Fœderis Tabulas in Arca Testamenti reponere. Cur autem *Epiphanius* putet, Canonicas Scripturas in Arca Fœderis repositas fuisse, in Templo secundo, videat cui vacat; Nullam enim in secundo Templo fuisse Arcam Fœderis, *Judæi* consensu tradunt. Hoc scio, non posse *Epiphanio* Canonicas Scripturas videri, quas ipse, quod Canonicæ non fuerint, propterea in Arca non fuisse repositas refert. Et sane non est mirum *Scripturas*, *Scripturas sacras*, & *divinas* a Patribus Ecclesiæ dici, eodem discrimine, quo Canonicos dici & intelligi debere contendimus; Nimirum

quod

quod probati Apostolis & Ecclesiæ ab initio, propter doctrinam Prophetarum successione acceptam, non Pharisæorum ἐθελοθρησκείᾳ innovatam, legerentur. Quod autem ad S. *Hieronymi* sententiam attinet, fatendum est, imparem eum fuisse invidiæ, quam sibi conflare Ruffinum videbat, atque odio, quo merito flagrabant fideles adversus *Judæos*, quasi ab Ecclesiæ Traditione, ad Ecclesiæ hostes desciscceret. Itaque non est mirum, si se, quid illi traderent, non quid ipse sentiret, scripsisse excusset, quamvis non mutata sententia; qui quod ipsi traderent Ecclesiæ sequendum sciret, etsi non semper sine pusillorum offensione asserendum. Nam neque retractasse sententiam priorem posteritati visus est, quam tot clari, etiam in Occidente, Ecclesiæ Doctores secuti sunt. Quare cum, *Præf. in Prov. Epist.* CXV. Sapientiam & Ecclesiasticum Ecclesiæ legi vult, quemadmodum *Judith*, *Tobiam*, *Maccabæos* legeret; ædificandæ scilicet plebi, non constituendis Fidei dogmatibus; suam promere sententiam putetur. Cum autem *Judith Hebræis* inter Hagiographa legi testatur, quorum in definiendis controversis minor sit auctoritas, Epist. CXI. (quam tamen, quia Concilium *Nicenum Scripturis Sanctis* connumeret, in Latinum ipse verterit) credam ipsi, Actis quibusdam Concilij, quæ tum ferebantur, appellatum ejus librum inter sacras Scripturas; non, factum in eo Concilio decretum, pro Canonico habendum esse. Cæterum quid valeat, vel Traditio Synagogæ, vel Actorum *Nicenorum*, aut ipsius *Hieronymi* approbatio, ex eis quæ dicta sunt, habendum est.

Nunc, priusquam hinc abeamus, dispiciendum est, quantum distet a decreto Tridentino sententia quam constituimus; quantumque, repudiari illud vel recipi, vel Fidei Christianæ, vel Ecclesiasticæ Unitatis intersit. Equidem cum primum ad Fidem adducti Gentiles sunt, quibus Scripturæ Veteres, quales receptæ extabant, tradendæ erant, sive constituenda esset Fides, sive docendi Fideles; non

Quantum Fidei intersit hæc sententia.

potest dubium videri, Helleniſtarum codicibus, Scripturas de quibus nunc diſputamus contineri ſolitas fuiſſe ; Adeo ab ipſis Apoſtolis, (quos eis uſos fuiſſe, poſita jam ſunt, quæ argumento eſſe debeant) certatim eas ſcriptores Eccleſiæ *Scripturarum* nomine appellant. Quare qui nunc eas Eccleſiæ ædificandæ alienas contendat, merito aliam Fidem, aliam Eccleſiam quærere inſimulandus ſit, quam ab initio fuerit. Certe, cum Veteris Teſtamenti Scripturæ ita demum *hominem Dei ad bonum opus perficiunt* ; (quemadmodum *Timotheo* S. *Paulum* ſcribere diximus) ſi per Fidem in Chriſtum adhibeantur ; ne ipſe quidem Canonicæ Scripturæ huc fecerint, niſi ad illuſtrandam Fidem novis Scripturis revelatam uſurpentur. Atqui, quanto minus hoc faciant Scripturæ de quibus agimus, ſi, auctore Eccleſia, Propheticæ doctrinæ ſucceſſionem in ipſis agnoſcamus ? Quid enim prohibebit, vel propter arctiorem ſalutis legem, Fidelibus quam *Judæis*, propter auctam Fidei lucem poſitam, in exemplum Fidelium trahendum negari, ſi quid ibi legatur ab inſtitutis Dominicis alienum ; vel quod ſcriptoribus earum humanitus aliquid acciderit ; cum Sanctorum veterum geſta, in exemplum Fidelium non trahenda conſtet, niſi ad amuſſim Fidei Evangelicæ exacta ? Quod ſi eorum auctoritatem cum Eccleſiæ auctoritate conculcemus, *Judæis*, Hæreticis, Schiſmaticis Eccleſiæ cauſam prodiderimus, (cui, demptis armis, neceſſitatem cum eis contendendi imponemus) cum, harum Scripturarum inſtrumentum Eccleſiæ armaturam eſſe, cum eis certantis, res ipſa doceat. Itaque nimis puerile eſt, quod S. *Hieronymo* invidiam concitat *Ruffinus Invect.* II., nomine additamentorum ad *Danielem Græcorum*, obeliſco ab ipſo jugulatorum ; Erraſſe eos, qui ſequendæ caſtitatis incitamentum habere ſe *Suſannæ* liberatæ exemplum putabant, erraſſe, qui trium puerorum hymnum cantabant, qui puerum *Danielem* propheraſſe, legi audiebant, ſi hæc ad Canonicam Scripturam non pertinerent. Quis enim Ruffinus præſtabit, non fuiſſe hæc ex editione

Theodotionis

Theodotionis Judæi, Fidei hostis, in Ecclesiæ Codices translata, quod scripsit *Hieronymus*? Quis nihil in Ecclesia legendum, nisi veritatis Propheticæ? Quis, narrationibus imaginem veri habentibus pietatem incendi negabit, si in eorum præstanda veritate, non jubeatur laborare Fides Ecclesiæ, quæ, qualia esse debuerint, narrantur? Censendum est quidem, visum Helleniſtis opportunum, adducendis ad veri Dei cultum Gentilibus, & pietatem, si Sapientiæ liber *Solomoni* inscriberetur, quasi Regi sapientissimo, Reges Gentilium ad veri Dei religionem vocanti; Si *Baruchо Jeremiæ* Discipulo, quæ ejus nomine scripta Idololatriæ Gentium illudant; Si *Judittæ* res, & *Tobiæ*, quales narrabantur, composito ad piæ viduæ, ad veri *Judæi*, ex veri *Judæi* opinione, exemplum, stilo traderentur. Hæc si Ecclesiæ, cum *Judæis* contendenti, visa sunt opportuna refellendæ hostium Fidei ἐθελοθρησκείᾳ, *Judæorum* vocibus, ante natam superstitionem propter quam repudiatus est ab eis Dominus, editis, quis merito ab ipsa Fidem historicam præstandam putet? Quis damnandam putet, si assumenta codicis *Theodotioniani*, aris, simplicius quam contentiosius admiserit? Certe in *Talmudicorum Judæorum* scriptis, permulta leguntur ἀληθολικῶς, permulta ψευδολικῶς narrata, in quibus, *Hebraicarum* literarum peritissimi viri non esse tam stupidos *Judæos* credunt, ut eis, quemadmodum sonant, fidem haberi postulent; Vide *Buxtorfium Pref.* ad *Lexicon Talmudicum*. Et hoc rei Christianæ eatenus interesse manifestum est, quatenus manifestum est, extare in libris *Judæorum* iis, qui se præcipue antiquitatis nomine venditant, (*Rabboth* nimirum ac *Medrashim*) Veteris Scripturæ explicationes insignes permultas, ad illam mystici sensus rationem compositas, quam, ad Fidem ex Veteribus Scripturis constituendam necessariam esse dictum est. Itaque quantumvis, procedente tempore, divinitus maledicta Gens ad fabularum ineptias discesserit, intererit communinis Christianismi, peritiam *Judaicarum* rerum ac literarum eis recensendis adhiberi,

hiberi, quorum multa, quantum ad ſtatuendam illuſtrandamque Fidei veritatem faciant, jampridem apud eruditos Orbis Chriſtiani in confeſſo eſt, Quo minus mirum ſit, ſi multo magis ſobrie ſcripta Eccleſia legi voluerit, auctorum Fide non exacta, ad inſtitutum ſuum pertinentia: Nam ſi e diverſo, jubeantur Fideles, ea Lege divinitus prodita credere, ut ſi vacillet hæc fides, ſciant ſe nullam divinitus inſpiratam Fidem habere, ſed a ſpe ſalutis alienum eſſe, qui rationem credendi, decernentis Eccleſiæ auctoritatem, in uno non teneat; quam facile Fides ipſa in dubium veniat, quæ tota pariter cum his laboratura ſit? Itaque, ſi Fidei Traditionem, Eccleſiæ auctoritate antiquiorem, ad quam referenda ſit divinitus inſpiratæ Scripturæ ſententia, agnoviſſet Concilium, nunquam ad hoc decretum ventum fuiſſet; Scilicet, Traditionem totius Eccleſiæ, extra ejus juris fines, quo præſens decernit Eccleſia, poſitam cogitaſſent. Equidem, non eſt fortaſſe cur moroſus eſſe debeat pacis ſtudioſus, in exigendo ad veritatem verborum ſenſu, quibus *omnes libros tam Veteris quam Novi Teſtamenti*, (quorum alios divinitus inſpiratos conſtare dictum eſt, non autem alios) *nec non Traditiones ipſas, tum ad Fidem tum ad mores pertinentes, pari pietatis affectu ſuſcipere Eccleſiam ac venerari* profitentur, in decreto Seſs. IV. de Canonicis Scripturis. Diſtinguendæ enim ſunt Traditiones quæ ad mores pertinent ſingulorum Fidelium, ab eis, quæ ad Eccleſiaſticæ Communionis legem pertinent, tanto diſcrimine, quantum eſt diſcrimen ejus Traditionis, quæ ſalutis Legem continet, ab eis Traditionibus, quæ ad Eccleſiæ tantum ritus pertinent. Nimirum præcepta Dominica, quibus informantur mores Fidelium, ad Traditionem *Fidei* pertinere dictum eſt; Quatenus quidem, propoſitam eſſe eis obſervandis ſalutis æternæ mercedem, prædicatione Dominica, Chriſtianorum Fides habet. Communionis autem Eccleſiaſticæ mores, ſive Apoſtolis, ſive Eccleſiæ authoritati aſcribantur, ad ſalutis Legem eatenus tantum pertinent, quatenus

tenus Eccleſiæ Unitatem in cultu pietatis Chriſtianæ eorum obſervatio continet. Cum igitur demonſtratum ſit, hinc quidem, contineri Scripturis Traditiones Apoſtolorum, quæ nunc Eccleſiam non tenent; Inde inſtitutas Eccleſiæ auctoritate Traditiones, Unitatis cauſa Eccleſiam tenere; Quis veget, non ſcriptas eſſe Traditiones poſſe, Eccleſiæ pariter ſuſcipiendas, ac aliæ quæ ſcriptæ ſunt? Non quod errare non poſſe Eccleſiam credendum ſit, in inſtituendis Traditionibus; etſi, ab Apoſtolis errari in eo non potuiſſe, credendum ſit. Sed quia obſervanda ſint, quæ legitima Eccleſiæ auctoritate inſtituta ſunt, etſi non conſtet, in eis inſtituendis erratum ab Eccleſia non eſſe. Nimirum, quia pluris eſt ad ſalutem Unitas Eccleſiæ, quam immunitas ejus ab errore, qui Fidelibus peccandi cauſa non ſit. Pariter igitur, cum *pari pietatis affectu ſuſcipere* Eccleſiam divinitus inſpiratas Scripturas cum *Apocryphis* dicitur; ſi res ipſas putemus, in quibus, vindicari per *Apocryphas* Scripturas religionem Chriſtianiſmi ab ἐθελοθρησκείᾳ *Judæorum*, dictum eſt, verum dici intelligi poteſt. Sed cum omnes Scripturæ auctoritatem habeant a Scriptoribus, quibus teſtimonium perhibet Eccleſia, non poſſunt non inſpiratæ divinitus Scripturæ *pari pietatis affectu* ſuſcipiendæ venerandæque videri, cum divinitus inſpiratis. Itaque, ſi quo modo, propter Evangelicæ doctrinæ patefactionem, clarius indies ac clarius his Scripturis expreſſam, pari cum divinitus inſpiratis pietatis affectu ſuſcipienda dici poſſint, auctoritatem tamen eam nunquam obtinebunt, quibus teſtimonium Eccleſia non poteſt perhibere, tanquam ab inſpiratione divina profectis; Quo minus, agendi credendive Regulam continere videri non debeant, ſi ab auctoritate divinitus inſpiratorum diffidere videre poſſint. Equidem remittere videtur decretum de ſuo rigore, cum, inſequentibus, ſi quis libros vulgatæ Editionis, & librorum partes, *pro ſacris & Canonicis* non ſuſceperit, & traditiones prædictas *ſciens prudenſque contemſerit*; ita demum

Anathema

Anathema dicit. Possunt enim hæc modestius intelligi, ut dictum est. Sed si ea jubeat Ecclesia, quæ, quod Scripturis ex traditione intellectis non constent, infallibilitatis dote nitantur, necesse est discidij causam, quod inde existat, penes ipsam, non penes ipsi immorigeros, esse videri. Itaque resistendum est imposturæ eorum, qui rudes implicant, disputationibus de Ecclesiæ Unitate & de Schismate primo loco judicandis, quæ nisi ultimo, cognitis discidij causis judicari non possint, ut laqueis impeditos ad communionem *R.* Sedis abducant; Quo facto, necesse est, cœptam ab errore & impostura religionem in ἐθελοθρησκείαν, & superstitionem desinere. Sed de his suo loco. Nunc illud mirandum non est, quod vetusti scriptores Ecclesiæ, quos, in recensendis libris Canonicis Veteris Testamenti, *Judæos* sequi diximus, interdum uno aut altero libro ab eorum Catalogo aberrent; Puta qui *Baruchum Jeremiæ*, aut additamenta de quibus dictum est *Danieli*, aut alia quæ leguntur *Græce Estheræ* connumerent. Nam ut, facilem esse hujus erroris occasionem, ita non magnopere eum Fidei Communis interesse, ex eis quæ dicta sunt, manifestum est. Hujusmodi est, quod libros *Maccabæorum*, *Alexandrinus Clemens Strom.* I. pari loco cum *Esthera* recenset. Quod si quis cogitet, fuisse aliquando, cum in Occidente nonnulli Epistolam ad *Hebræos* tanquam dubiam legerent, intelligit quantum Fidei veritati decedat, Scripturæ cujuspiam veteris auctoritate in dubium adducta; Præsertim cum manifestum sit, instaurandæ Ecclesiæ auctoribus idem accidisse. Putare sane fingere S. *Hieronymum*, cum de auctoritate hujus Epistolæ, *Epist. ad Dardanum*, *in Esaiæ* VIII. *Matthæi* XXVI. *Ezekielis* XXVIII. *ad Eph.* III. a Latinis dubitatum affirmat, sensui hominum communi vim inferre fuerit. Si *Innocentij* decretum putemus, (cui *Africanum* manifesto suffragatum est) longe erit credibilius, penes ipsam *R.* Ecclesiam, ob concussum a *Novatiano* ejus statum, Epistolæ hujus auctoritate, fidem e-

jus

jus vacillaſſe ; donec, deſito partium ſtudio, temporis beneficio, tempeſtivum viſum ſit doceri, quod ſine animorum motu receptum iri videbatur. Quod ſi verum ſit, quæ ſit vis decretorum Occidentalium, multo erit manifeſtius.

Alia librorum Novi Teſtamenti ratio, ab inito non receptorum.

Quod ſi quis putet, Epiſtolam ad *Ebræos*, de qua dictum eſt, tum *Joannis Apocalypſim*, & reliquos novi fœderis libros, de quibus aliquando penes Eccleſiam dubitatum fuerit, utrum divinitus inſpirati fuerint necne, nunquam poſſe pro divinitus inſpiratis certo haberi, ſi verum ſit quod diximus ; nunquam poſſe divinæ Scripturæ auctoritate cenſeri, quæ ab initio aliter æſtimatæ fuerint ; is ſic habeat ; Scripturas novi Teſtamenti apud eas Eccleſias depoſitas fuiſſe, ab Apoſtolis, ad quas, & quarum de cauſis ſcriptæ primum ſunt. Sic *Tertullianus* authentica Epiſtolarum Apoſtolicarum exemplaria, apud Eccleſias quibus ſcriptæ ſunt, etiamnum ſuo tempore legi ſcribebat, in præſcriptione Hæreticorum ; Epiſtolam nimirum ad *Ebræos* & Catholicas quæ dicuntur, apud *Ebræorum* Eccleſias, *Apocalypſim Joannis* apud ſeptem *Aſiæ* Eccleſias. Neque mirum eſſe, ſi non ſtatim apud alias Eccleſias extarent, quando, apud illiteratas gentes extitiſſe Chriſtianiſmum, teſtis eſt *Irenæus*, Traditione ſola ſine Scripto conſtantem. Nam corpus hoc, quod nunc Novum Teſtamentum appellamus, antequam hic quem nunc videmus conſenſus obtinuiſſet, manifeſtum eſt exiſtere non potuiſſe. Itaque mirum non eſt, de quibuſdam dubitari potuiſſe, cum, de quibus non dubitabatur, eis favere videri poſſent ; ut Epiſtola ad *Ebræos Novatiano*, cujus dogma *R.* Eccleſiæ merito improbatum fuiſſet. Quin *S. Lucas*, initio Evangelij, ſcriptores quoſdam rerum Domini Chriſti memorat, quos, *Origenem* ſecutus eo loco S. *Ambroſius* improbatos poſtea ſcribit. Extitiſſe enim tum temporis *diſcernendorum Spirituum gratiam*, S. *Paulo* 1 ad *Cor.* XII. 10. memoratam, in Eccleſia, (ut olim in Synagoga, veros Prophetas a falſis internoſcendi) cujus ope certiores fierent populus Chriſtianus,

quatenus

quatenus quisque recipiendus esset. Receptis igitur ab Ecclesia scriptoribus, tanquam Dei Spiritu actis, non potuerunt repudiari, quæ ab ipsis, tanquam ad fidem pertinentia proficiscerentur. Neque residere potuit apud eos, qui aliunde, ad alias scriptos Ecclesias libros accipiebant, de eorum auctoritate dubium, postquam constitissent auctores habuisse, quos Dei Spiritu actos Ecclesia agnoverat. Quod, tantum abest, ut de Scripturis de quibus agimus verum sit, ut non potuisse constare Ecclesiæ dicendum sit, profectos esse ab hominibus Dei Spiritu actis, quos desita Prophetia scriptos certa fides sit. Quæ cum ita se habeant, non debet mirum videri, admissos totius Ecclesiæ consensu, in auctoritatem Scripturæ divinitus inspiratæ, libros de quibus alicubi dubitatum fuerit; cum tamen, quas ab initio, Ecclesiastica tantum auctoritate contentos fuisse probamus, eos, divinæ Scripturæ auctoritatem obtinere unquam posse, negandum sit.

CAP.

CAP. XXIX.

De auctoribus, deque auctoritate Græcæ Versionis, quæ LXXII. *Senibus tribuitur; Tum de Auctoritate Vulgatæ Versionis Latinæ.*

EXtat *Aristeæ* sive *Aristæi* libellus, *defensorem*; Sic enim ὑπερασπιστὴν vertit S. *Hieronymus*; se *Ptolomæi Philadelphi* ferentis, qui cum, suggerente *Demetrio Phalereo*, Bibliothecæ Regiæ Præfecto, Legem *Judæorum Græcę* versam in illam inferri placuisset, Legatus ad summum Sacerdotem *Eleazarum* LXXII. Senes *Jerosolymis Alexandriam* adduxerit, qui illam interpretati sint. Hujus historiæ veritatem *Josephus Scaliger*, vir in censendis Veterum scriptis ingenio acerrimo, in dubium vocat, propter *Hermippum Smyrnæum*, apud *Diogenem Laertium*. Is, *in Vitis virorum clarorum*, *Demetrium*, *Ptolemæi* Soteris gratia florentem, impulisse eum scribit, ut præterito *Philadelpho*, regni hæreditatem prioris conjugis liberis relinqueret. Itaque, cum ad regnum perveniisset *Philadelphus*, *Demetrium*, in desertum quendam locum sepositum, aspidis morsu periisse. Sed opera *Demetrij* versam *Philadelpho* in *Græcum* Scripturam, auctorem laudant viri docti exceptione majorem, *Aristobulum Peripateticum*, Gente *Judæum*, qui de expositione Legis ad *Ptolemæum Philometorem* scripsit; cujus verba sunt apud *Eusebium* præpar. Evang. XIII. 12. Ἡ δὲ ὅλη ἑρμηνεία τῶν διὰ τοῦ Νόμου πάντων, ἣν τοῦ πρωτογενοῦς Φιλαδέλφου βασιλέως, σοῦ δὲ πρωτόνου, πρωτενεργεσίαν μείζονα φιλοτιμίαν, Δημητρίου Φαληρέως πραγματευσαμένου τὰ περὶ τούτων. *Tota autem eorum interpretatio, quæ ad Legem pertinent, regnante Philadelpho Rege progenitore tuo, impensiusque studium adhibente, Demetrio autem Phalereo exequente quæ eo faciebant, facta est.* De eodem *Aristo-*

De auctore Versionis LXX. Interpretum.

bulo Paneadensi Anatolius Alexandrinus, apud eundem Eusebium Hist. Eccl. VII. 26. Ὃς ἐν τοῖς ὁ καλλιστεῖος, τοῖς ἁγίας καὶ θείας γραφὰς ἐξειλιχθέσι Πτολεμαίῳ τῷ φιλαδέλφῳ, καὶ τῷ τούτου πατρὶ, καὶ βίβλους ἐξηγητικὰς τοῦ Μωσέως Νόμου τοῖς αὐτοῖς ἀναθεφώνησε βασιλεῦσι. Qui de numero LXX. virorum fuit, qui sacras divinasque Scripturas Ptolemæo Philadelpho ejusque Patri interpretati sunt, librosque, quibus Mosis Legem exponit, eisdem Regibus dicavit. Quantum memoria lapsus sit *Anatolius*, cum *Aristobulum* LXX. illis annumerat, librosque *Philadelpho* Patrique inscripsisse refert, *Clemens* ostendit *Strom.* I. cui Ἀριστόβουλος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς τὴν φιλομάθειαν appellatur. Cæterum, quod utrique Regi versam Legem scribit, eo pertinere posse *Isaacus Vossius* vir præstantissimus, in libro de Translatione LXX. Interpretum, Patris sui sententiam secutus, putat, ut facta versio sit, quo tempore cum Patre regnabat *Philadelphus*; cui communicatum a Patre vivo diadema, præter *Anatolium*, *Hermippum* dicto loco, tum *Theocritum* in *Ptolemæo*, ejusque Scholia auctores habemus. Itaque sic conciliari putant, quod *Soteri Ptolomæo* versas scripturas *Irenæus & Clemens* scribunt. Sive hoc verum sit, sive non statim mortuo Patre, infensum se *Demetrio Philadelphus* tulerit; agente *Demetrio* versas *Philadelpho* Scripturas, certa fides est. Sed a LXX. viris, *Jerosolymis* a Pontifice missis, versas, id vero soli *Aristeæ* credimus; cujus scriptum, cum merito viris doctissimis suppositicium videatur, non potest non ejus historiæ fides in dubium venire. Negandum non est, potuisse aulicum *Ptolemæi* ad veri Dei fidem descisce re; ac propterea, tantum *Judæis* studere, quantum se studere refert *Aristeas*. Habemus Hecatæum *Abderitam*, comitem *Alexandri*, de quo Origenes in *Celsum* I. καὶ ἐκδίδωσι ἱστορικῶν φέρεται περὶ Ἰουδαίων βιβλίον, ἐν ᾧ πολυτελείαν μᾶλλον ὡς σοφῷ τῷ ἔθνει, ἢ τὸ ἀληθὲς, ὡς καὶ ἑρέννιον φίλωνα, ἐν τῷ περὶ ἰουδαίων συγγράμματι, πρῶτον μὲν ἀμφιβάλλειν, εἰ ἔστιν ἱστορικοῦ ὅτι τὸ σύγγραμμα· δεύτερον δὲ λέγειν, εἶπερ ἔστιν αὐτοῦ,

ἀυτὸ, εἰκὸς αὐτὸ σωτηρπαῖδος ὑπὸ τ φῦλ ἰουδαίοις πιθανότητ
ῶ, κ συγκαταθεῖδος ἀυτῶν τῷ λογῷ. *Hecatæi etiam Historici de Judæis liber fertur, in quo impensius Genti favet, tanquam sapienti; Adeo ut Herennius Philo, in scripto de Judæis, primum quidem ambigat, num historici is liber sit; tum autem, si ejus sit, videri ipsum dicat, probabilitate rationum a Judæis allatarum abreptum, dogmati ipsorum assensisse.* Quid igitur impediat, *Philadelphi* aulico accidisse, quod Hecatæo accidisse Philo ipse putabat? Sed mihi, scriptum ipsum recensenti, abjudicare aulico *Ptolomæi* videtur stylus ipse, cujus frequens ἀναπολογία τὸ ἰδιωτικὸν ἐμφανίζει; quamvis verborum delectu & significatione, videatur sic satis elegans. Tum, quod non se solum, sed & Regem Proselytum videri velit (qui cum ipsos LXXII. convivio exciperet, omissis Gentilium ritibus, eorum precibus benedici mensæ voluerit, &, propositis, de rebus divinis humanisque gravissimis quæstionibus, responsisque secundum ipsorum sapientiam, à convivis applaudi) quantum legi auctoritatis addit, tantum suo scripto fidei demere videtur. Præterea, quod, cum ipse hoc tantum dicat, ὁι δὲ ἐπετέλουν ἔργα, σύμφωνα ποιοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς, ἰσῆς ἀντιβολαῖς. *Illi autem omnia perficiebant, collatione ad consensum redacta*; Additum tamen sit à posteris miraculum, discretos singulis cellis, eisdem tamen omnes vocibus interpretatos; manifesto fidem minuit veritati historiæ. Nam quod *Philo* credidit quod volebat, quod *Justino* indigenæ cellarum vestigia monstrarunt, reponendum est ex *S. Hieronymo Epist.* CX. *Nescio quis auctor primus* LXX. *cellulas mendacio suo Alexandriæ extruxerit*; etsi non solum Aristeam, sed & *Josephum*, diversum referentes laudare in promptu fuit. Neque enim mirum, si suppositititium *Aristeam Judæus Josephus* sequatur; qui & ex *Apocryphis Esdræ*, quos solus Græcus codex habet, res ipsius narrat; & vitam *Mosis*, ex Apocryphis non ita pridem à *Gaulminio* editis contexit. Nam *Justinus* vir sanctissimus, cum à Philadelpho ad *He-*

rodem de vertenda Scriptura miſſum refert, *Apologet. poſteriore*, ſatis oſtendit, peregrinanti ſibi, & auditu potius quam literarum fide hiſtoriam haurienti, imponi ab Indigenis potuiſſe. Præterea quod *Ammianus libro* XXII. aggerem heptaſtadium â *Cleopatra* ſtructum narrat, (in quo Cedrenum & *Joannem Tzetzem* aſſentientes habet, Scriptores fidei non idoneæ) non videtur quidem fidem mereri; (cum in fine III. *de Bello Civili Cæſar a ſuperioribus Regibus* ſtructum affirmet) Sed tamen, quod cauſam narrat propter quam factus ſit, ne *Rhodij* θαλαττοκρατοῦντες portorium inde exigerent, quod ex Inſulis exigebant, non videtur ab hiſtoriæ fide alienum. Quare, cum *Pharum* a Sotere factam hiſtoria celebret, quando nondum dominium maris adepti erant *Rhodij*, (quod ſub *Cleopatra* non poſſunt videri retinuiſſe) omnino, a *ſuperioribus regibus* factus, ſub Philadelpho nondum fuerit. Ac propterea fidem ſibi abrogat *Ariſteas*, cum ſub Philadelpho in Inſulam tranſitum ponte ſcribit. Denique Ariſteæ conſentiunt tum *Joſephus*, tum *Hieronymus*, tum etiam *Talmudici*, ſolam legem a LXXII. verſam fuiſſe; Cum tamen diſtingui non poſſit ſtylus quo verſa eſt lex, ab eo quo ſcriptos Prophetas legimus. Quod, ſi diverſos auctores habuiſſent, non videtur accidere potuiſſe. Et ſane quod *Ariſtobulus* τὸ διὰ τοῦ νόμου πάντων verſionem vocat, alia præter legem continet; Præſertim cum idem, ſtatim ante ea quæ citavimus, antiquioris verſionis meminerit, qua ἡ ἅμα γεγονότων ἁπάντων αὐτοῖς ἀναφάνεια, καὶ κράτησις τῆς χώρας, καὶ τῆς ὅλης νομοθεσίας ἐπεξήγησις *omnium quæ Patribus acciderent exiſtentia, & regionis occupatio, & Legis latæ enarratio* contineretur; Quæ neceſſe eſt ad hiſtoricos libros & Propheticos ſpectare. Hæc cum palam videantur narrationis Ariſteanæ, (a quo poſteriores omnes, quamvis Eccleſiæ ſcriptores hauſerunt) fidem in dubium vocare; videntur locum facere conjecturæ, quæ hanc verſionem Alexandrinis Judæis tribuendam contendit. Sermonis ſane Alexandrini characterem

rem habere videtur, quod ἐτύπτοσαν pro ἔτυπτον, ἐτύπτοζαν pro ἔτυπτον, ἐτύψασαν pro ἔτυψαν, τύψαισαν pro τύψαιεν soli adhibent, quod ego sciam, *Lycophron*, *Epiphanius*, & *Apocryphorum* quæ dicimus scriptores, præter *Græcam* veteris Testamenti versionem. *Lycophron*, etsi ortu *Chalcidensis*, domo *Alexandrinus* fuit. Et licet *Macedonicum* hoc sermonis genus dici possit, si, quod *Coloniæ Macedonum* per Orientem usurparunt, *Macedonibus* tribuas; videtur tamen *Alexandrinorum* præ cœteris fuisse. Præterea, siclum *Hebræorum tetradrachmo Attico* æqualem fuisse, *Josephus Orig.* III. 9. *Hesychius*, *Hieronymus*, alij testantur; quem *Græcus* codex semper *didrachmum* vertit, quod *Alexandrina* drachma Atticæ dupla fuerit. Neque enim opus est siclum sicli duplum imaginari. Talentum omne VI. *M. drachmas* monetæ patriæ ubique habuisse, ut *Athenis Atticas* drachmas sex mille, *Julius Pollux Onom.* IX. 6. affirmat. Festus autem in voce *Talentum*, *Alexandrinum* talentum drachmas *Atticas* duodecies mille. Quod non aliter constat, nisi didrachmum *Alexandrinum* tetradrachmo *Attico*, id est, siclo *Hebraico* æquale fuerit. Atqui, *Alexandrinos Alexandrinum* modum adhibuisse, rationi consentaneum est. Hæc si vera sint, non putabo mihi laborandum de *Proverbiorum*, *Jobi*, *Esthera* versione, & si quæ sunt aliæ Scripturæ veteris partes, negligenter, ita potius lascive in *Græcum* versæ, ut putari non possit in animo fuisse eorum scriptoribus, versionem sacri Codicis, potius quem ingenij sui fœtum exhibere. Nam si semel detur, de alia quam dictum est Interpretum auctoritate laborandum non esse, non erit necesse, ad tuendam eorum auctoritatem, partium singularum fidem asserere. Sane *Danielem*, vetus Ecclesia, non secundum LXX. sed secundum *Theodotionem* legebat, auctore *Hieronymo*: Et qui *Syriacam* veteris Scripturæ versionem legit, cum ad versionem τ ϖϑαλειπομένων *Syriacam* accesserit, jure miretur, longe aliam ejus faciem a reliqua Versione; Adeo nulla religione addit ubi libitum fuerit, demit autem plerunque.

Interea

Reclamatur nuperæ conjecturæ.

Interea loci non est cedendum nuperæ conjecturæ, quæ Versionem Legis a LXXII. factam, cum Bibliotheca *Alexandrina*, bello *Cæsaris* conflagrasse ac periisse autumat; novam totius Scripturæ, ab eis *Judæis* factam, qui Templum *Heliopoliticum*, ab *Onia* structum, in *Ægypto* colebant. ἔτους τεσσαρεσκαιδεκάτου βασιλεύοντος Πτολεμαίου καὶ Κλεοπάτρας, ἐποίησεν Δοσίθεος, ὃς ἔφη εἶναι ἱερεὺς καὶ Λευίτης, καὶ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τὴν προκειμένην ἐπιστολὴν τὴν φερομένην, ἣν ἔφησεν εἶναι καὶ ἑρμηνευθεῖσαν Λυσίμαχον Πτολεμαίου τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις. *Anno quarto Regni Ptolemæi & Cleopatræ, Dositheus, Sacerdotem se & Levitam ferens, expositam* (Estheræ VIII. 12. Græci codicis) *de Phrurim Epistolam, quam a Lysimacho Ptolemæi filio Jerosolymita interpretatam dicebat, introduxit.* Sic legitur ad calcem Estheræ, in Græco codice; cujus Epocham hic configuratam volunt. Ptolemæi autem hujus & Cleopatræ indultu Judæi, Onias & Dositheus (sive qui hic nominatur, sive alius) extructo templo Heliopolitano, Schisma Samaritarum in Ægypto imitati sunt, ut refert *Josephus contra Ap.* II. *Ant.* XIII. 6. Itaque huic Schismati hanc versionem servisse, Ægyptiensibus Judæis sub eo factam. Sed neque versionem tum factam constat, cum insertam hanc Epistolam legimus: neque Alexandrinos Judæos hujus Schismatis reos fuisse. Fuerit Onias Schismaticus, qui, solando exilio suo, speravit abductum se suos a Templo Jerosolymitamo. Fuerint Sacerdotes & Levitæ, quos ipsi consensisse scribit *Jos. de Bello* VII. 37. Fuerit hoc ipsis impune, propter auctoritatem qua apud Reges erant. Judæos Ægyptienses, quorum erat Alexandriæ *Synedrium*, ad hunc scopulum adhæsisse, nulla ratio suadet. Refert *Josephus Ant.* XIII. 6. certatum sub eodem Ptolemæo a Judæis Alexandrinis cum Samaritis, quæ pars legitimum Templum in Palæstina coleret, proposita litigantibus pœna capitis, qui causa caderent. Itaque victos judicio Samaritas Sabbæum & Theodosium eam sortem excepisse. Quis credat homines, sub Ptolemæo,

Samaritico

Samaritico Schiſmati infenſos, ad Heliopoliticum ſub eodem deſciviſſe? Sane, qui dictam Epiſtolam a Jeroſolymita Lyſimacho verſam refert, nullam Alexandrinorum erga Jeroſolymitas ſimultatem agnoſcit. Nullam agnovit Siracides, cum avi ſui Jeroſolymitæ ſapientiam Ægyptienſibus Judæis Græcam fecit.

Eccleſiam merito uſurpaſſe Græcam Verſionem, auctoribus Apoſtolis.

Nunc enim illud primo agendum eſt, neque Fidei damnoſum, nec Eccleſiæ contumelioſum eſſe, nec Apoſtolorum auctoritatem minuere, (quos *Græca* LXXII. verſione ita uſos conſtat, ut tamen, in loco & tempore, ad *Hebraicos* codices ſe reciperent) quod de auctoritate *Græci* quo uſi ſunt codicis, non plus conſtare videtur, quam dictum eſt. Spectandum enim eſt, *Judæis* & Gentibus prædicandam Fidem, Apoſtolis & Apoſtolorum ſociis fuiſſe, quo tempore pervulgatæ erant verſionis ejus Scripturæ, per pleraſque Orbis Romani partes; non dubio Dei conſilio, viam ſtruendi Fidei, ad eos primo propagandæ, qui de rebus Veteris Teſtamenti, per eas inaudiverant. Hinc enim frequens mentio *piorum*, & *verum Deum colentium*, per ea loca, in quibus Synagogæ *Judæorum* erant, in Actis Apoſtolorum; Quas eadem ſpe ſalutis fuiſſe, per legem aſſequendæ, qua fuerant, quos *Moſis* Lex *peregrinos in portis ipſorum degentes*, per terram promiſſam, appellat, res ipſa docet. Nam qui ad veri Dei cultum, ab Idolis Gentium ſe receperant, eos quid vetat credere, Legem *ſpiritualem*, qua ſalus ſub lege conſtabat, perinde ac Judæos coluiſſe? Quod ſi proponendæ erant, Judæis ſimul ac Gentibus, rationes credendi ex veteribus Scripturis, quis tempeſtivum fuiſſe credat, de conſtituenda verſionis Græcæ fide laborare, de qua, non erat quod, facti ſemel Fideles, vel etiam faciendi laborarent? Semper enim recolendum eſt, rem Fidei Apoſtolorum tum prædicatione hauriendam fuiſſe; etſi de rationibus credendi appellandæ erant Veteres Scripturæ, prout res ferret. Nam ſi, quod Apoſtolis in votis erat, Judæi & Gentes in unam Eccleſiam compingere datum fuiſſet, facile,

eorum

eorum auctoritate, de codicum fide tranſactum fuiſset. Quod repudiatum eſt a Judæis Evangelium, id vero eſt, quod hanc difficultatem protulit. Cum enim Judæis codicum ſuorum uſus manſiſſet, Gentiles Græcas tantum Scripturas haberent, (quos, cum Judæos quotidie hoſtes, & perſecutionum ſuarum auctores experirentur, non minus ab eis alienos fuiſſe par eſt, quam omnia eis ceſsiſſe, quamdiu eorum lucrifaciendorum ſpes erat) non erat mirum, de codicum Eccleſiaſticorum fide laborandum Chriſtianis non fuiſſe. Hujus rei *Origenes* exemplo ſit, qui, conſulenti *Julio Africano*, de Fide additamentorum ad *Danielem*, indignum videri reſpondit, (Epiſtola quam habemus auctiorem *Græce*, ex codice Oxonienſi, quam vel latine Lutetiæ vel *Græce* ab Hæſchelio edita eſt) laborare fidem codicum quibus utebatur Eccleſia, quod Judaicos codices auctores non haberet. Eandem rationem, plane graviſſimam, S. *Auguſtinus* affert, cur Latinæ S. *Hieronymi* verſioni non faveret, *Epiſt.* XIX. *Propterea me nolle tuam ex Hebræo interpretationem in Eccleſiis legi, ne contra* LXX. *auctoritatem, tanquam novum aliquid proferentes, magno ſcandalo perturbemus plebes Chriſti, quarum aures & corda illam interpretationem audire conſueverunt, quæ etiam ab Apoſtolis approbata eſt.* Quæ ratio oſtendit, abunde fuiſſe, cur retineretur Eccleſiaſtica verſio; propter retinendam cum Fide pacem Eccleſiæ, etiam ſi de auctoritate conditorum ejus non conſtaret. Nam ſi *Origenes*, vel S. *Auguſtinus*, vel multo magis *Ruffinus*, neceſsario aſserendam putavit hujus verſionis auctoritatem, tanquam divinitus profectæ, tamen aliud eſse Patrum opiniones, aliud leges Eccleſiæ, jam dictum eſt. Neque enim *Africanum*, vel a Fide vel ab Eccleſia alienum fuiſſe, *Origenes* increpat, quod de additamentorum quæ diximus auctoritate laboraret. Itaque habendæ *Origeni* magnæ gratiæ, quod ab Eccleſiæ hoſtibus conditas verſiones in unum corpus cum Eccleſiæ codicibus retulerit; ut haberent Bibliothecæ, in quibus exercerent ſe illuſtrandis

Scripturis,

Scripturis, utriuſque linguæ capaces, quibus ſcandali metus non erat. Nam ſi prælatæ fuiſſent Eccleſiaſticis Eccleſiæ hoſtium verſiones, quis dubitet, Eccleſiæ pacem laboraturam fuiſſe? Quod autem ad veritatem Fidei conſervandam attinet, res ipſa docet, conſultum Eccleſiæ fuiſſe, etiamſi ſoli Eccleſiæ codices per Eccleſiam pervulgarentur. Cum enim pauci admodum Origenianos codices attingerent; (quare magno Eccleſiæ malo interire ipſis contigit) tamen & Fidem, & mores fidelium, & omnino rectum Scripturarum ſenſum ſalvum ipſis fuiſſe, qui nullis niſi Græcis codicibus, ante receptam in Occidente *S. Hieronymi* verſionem uterentur, hujus diſputationis decurſu manifeſtum factum iri ſpero. Nec quicquam hujus verſionis veritatem clarius teſtatur, quam, in recipiendam *S. Hieronymi* verſionem, Occidentalis Eccleſiæ conſenſus. Quis enim diſputet, quis dubitet, adhibendos eſſe Eccleſiæ codices *Judæorum*, poſtquam recepta eſt *S. Hieronymi* verſio ex eis facta, auxilio earum, quæ ab *Aquila*, *Symmacho*, *Theodotione*, Eccleſiæ hoſtibus profectæ ſunt? Non ita quidem, ut Eccleſiæ unitas in periculum vocaretur, tantæ rei cauſa; Sed quod, ſedatis animorum motibus, & Gentibus ad Fidem fere adductis, non erat perinde impedimento futurum convertendis ad Fidem, ac cum de *Judæorum* inſultationibus laborandum erat. Itaque nec mirum eſſe debet, Eccleſiæ ſcriptores non paucos tantum Græcæ τῶν ο΄ Verſioni tribuiſſe, nec putandum, eorum ſententias, decretis & Legibus Eccleſiæ non conſtitutas, quenquam tenere. Præſertim, cum neceſſe ſit laborare communem Fidem, ſi eis rationibus inædificetur, quas hiſtoriæ fides non aſſerat. Itaque agnoſcendum eſt, *S. Hieronymum* feciſſe quod fecerant *Iſraelitæ*, cum exituri Ægypto Ægyptiorum vaſa ſibi poſtularunt, quæ ſtruendo Tabernaculo idonea futura eſſent. Quare & idem inſtitutum ſequi eos, quicunque Phariſæorum Traditiones, non ſolum farragini Talmudicæ, ſed & verſionibus Chaldaicis,

quas Targumim appellant, sed & vetustis *Judæorum* scriptis, quæ habemus, mandatas, & totam denique *Judaicæ* literaturæ suppellectilem, ad Ecclesiæ cognitionem, quam facile fieri potest admovere studeant. Ita tamen, ut memoria teneatur, veteres Scripturas, ita demum *sapientem facere ad salutem* hominem fidelem, ita *Dei hominem* ad Ecclesiæ ministerium instruere, ut *per Fidem in Christum Jesum*. Hoc enim si memoria teneatur, nunquam committent homines Ecclesiastici, ut auctoritatem Ecclesiæ scriptoribus negandam putent, quam *Judæorum*, aut etiam Gentilium literis, in constituendo Scripturæ sensu tribuunt.

De auctoritate Vulgatæ Versionis Latinæ.

Nunc de Vulgatæ Versionis Latinæ auctoritate, deque decreto Tridentino reddenda sunt, quæ sint his consequentia. Fatendum enim est, recte omnino, atque ex decreti verbis facere eos, qui negant ita intelligendum, ut divinam auctoritatem factæ humano studio Versioni asserat; quod hoc tantum postulat, ut *in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus pro authentica habeatur*. Quid enim est *authenticum*, nisi quod auctorem Ecclesiam habeat; Ecclesiaque auctore usurpetur allegeturque. Quamque vetitum sit, *contra eum sensum quem tenuit tenetque Sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum Sanctarum, aut contra unanimem consensum Patrum interpretari?* Quis enim asserat Ecclesiæ esse, de vero sensu & interpretatione Scripturæ judicare, nisi, quatenus Ecclesiæ est, sive de fide moribusque singulorum, sive de Legibus quæ universos teneant decernere? Videant, qui hoc tantum volunt, quam rationem habeat quod sequitur; *ut nemo illam rejicere quovis prætextu audeat, vel præsumat*. Nam si *rejicere* est, veriorem interpretationem substituere, ficubi videatur interpres minus assecutus sententiam Hebraicorum quæ vertebat; quæro cur divinitus factam non asserat, qui hoc licere non vult? Præsertim cum de tradita semel Fide, deque Legibus ab Ecclesia decretis non agitur; Quas qui non probet, auctoritatem tamen Ecclesiæ,

qua

qua conditæ ſunt, in dubium voçare non debere, dictum eſt. Sed hunc decreti ſenſum, quæro, quomodo ad eam ſententiam congruat, quæ rationem credendi totam in eam auctoritatem reſolvat, qua conduntur Leges Eccleſiæ? Itaque,quid eſt cur non credam referenti hiſtoriæ, fuiſſe in Concilio qui diſputarent, non videri ſatis conſultum a Deo Eccleſiæ, niſi, qui Synagogæ authenticam Veteris Teſtamenti Scripturam Hebraicam tradiderat, Eccleſiæ Græcam Novi, idem Eccleſiæ Romanæ authenticam verſionem Latinam dictaverit? Ac proinde, licet non Propheticam, ſubmiſſiorem tamen Spiritus S. dotem interpreti tribuendam, ſed in quam erroris ſuſpicio non cadat; Saltem decernente Concilio, cui hoc negari non poſſit, futuram in poſterum omni erroris periculo immunem. Nimirum huc redit eorum error, qui Fidem communem Eccleſiæ auctoritate antiquiorem non agnoſcunt, quamvis infallibili teſtimonio univerſitatis Fidelium nixam, quæ Eccleſia dicenda ſit, etiam ante conſtitutam communionem Eccleſiæ. Sed ut manifeſtum eſt,gratiores eſſe Sedi R. qui *infallibilitatis* dotem Eccleſiæ decretis aſſerunt, ita extare ullum, vel R. Sedis decretum, quod hujus dotis profeſſionem, tanquam ſalutis Legem, communioni Fidelium dicat,mihi hactenus compertum non eſt. Quod quam diu factum non eſt, quis nullam reliquam rationem pacis inſtaurandæ legitimam dicat? Sint inde qui hoc contendant, quam diu hinc ſint, qui Dei Spiritus nomine, ſuo intus Spiritui dictantis, idem ſibi aſſerant; non deeſt ratio cogendi eos in Legem unitatis ex veritate, qui negare non poſſunt, univerſæ Eccleſiæ Traditionem, definiendis controverſis vel ſatis eſſe, vel indefinita eſſe debere, quæ ita definiri non poſſint; & ferendos eſſe,& communione Eccleſiæ impertiendos, qui de eis diſſentiunt, quæ ſic definiri non poſſint. Itaque merito,in decreto de libris *Apocryphis*, deque Vulgatæ Verſionis auctoritate inſiſtendum eſt, auctores eſſe diſcidij, qui ejus ſententiam producunt ad infallibili-

tatis dotem Ecclesiæ decretis asserendam ; cum idonea sit ratio, cur *Canonici & sacri* dici possint, veteris Ecclesiæ Latinæ decretis, quos tamen divinitus inspiratos nunquam constare possit, quia semel non constiterit. Interea loci, cum manifestum sit, existere hodierno etiam die, summæ eruditionis scriptores, qui, Græcæ Versioni auctoritatem divinitus inspiratæ cum asseruerint, mox, quasi eodem flatu, eandam Vulgatæ Versioni asserant, manifestum est victoriæ studium, ultra studium veritatis valera. Nam, si exigatur ab eis, ut ostendunt nobis eandem rationis evidentiam, quare hoc credendum sit, propter quam scripturas universim divinitus inspiratas credimus ; Quam eandem esse oportere ab initio dictum est, propter quam Christiani sumus ; nunquam aperturi os sint, ut hoc aggrediantur probare.

CAP.

CAP. XXX.

De hodiernæ literaturæ Judaicæ Fide & auctoritate. Fidem veteris Scripturæ non ſtare punctorum vocalium, & hodierni Codicis Hebraici auctoritate; ſed conſenſu Codicis Origeniani, Syriaci, Hieronymiani. Non poſſe Fidei periculum creari ex ea lectionis varietate, quæ, toto adhibito Eccleſiæ inſtrumento tolli non poſſit.

De hodiernæ literaturæ Judaicæ fide & auctoritate.

NUNC, quia de hodierni Codicis Hebraici, punctorumque & apicum, quibus definitur ſenſus ejus, fide atque auctoritate non aliter conteniditur, quam de infallibilitatis dote Eccleſiæ decreto annexa & appenſa; faciendum eſt inprimis, ut, quid de literaturæ *Judaicæ* fide atque auctoritate cenſendum ſit Chriſtianis, intelligamus. Nam ſi conſtare poſſit, *Judæos* hodiernos, qui inſtitutis farragine Talmudica proditis vivunt, Legis vim ipſis tribuere, quo tempore, certum eſt Evangelicæ Hiſtoriæ veritate, Phariſæos Genti jus non dixiſſe, multo minus dediſſe; (Hoc eſt, eorum inſtituta non aliam vim habuiſſe, quam ſponte tribuerent doctorum auctoritati diſcipuli) merito impoſturæ rei erunt, qui inſtituta ſua pro Legibus apud ſuam Gentem valuiſſe jactant. Atqui hoc non minus certum eſt, quam veram eſſe Hiſtoriam Evangelicam; apud Chriſtianos certum eſſe debet. Nam Chriſti Domini tempore, etſi Phariſæorum Scholas extitiſſe manifeſtum eſt, in quibus, quæ ad ἐθελοθρησκείαν ſuam, in obſervandis Legis præceptis pertinebant, inſtitutum ſuum ſponte amplexis tradebant; Tamen, cum ſub Præſidibus Romanis a Pontificibus & Senioribus populi αὐτονομία illa regebatur, qua Judaiſmum ſuum ipſis rerum Domini permittebant, manifeſtum eſt, quæ ipſi de Synedriorum ſuorum auctoritate in jure dicundo, in Legibus

bus ferendis narrant, discipulis Pharisæorum, tempus nugis ventilandis conterentibus placere potuisse, Legis vim tum temporis apud Gentem suam habere non potuisse. Sed multo magis manifestum, si Sadducæos ipsis adversos, etsi futurum seculum negarent, pariter Lege patria vixisse, pari jure dominorum Romanorum tuitione gavisos reputemus. Quare nihil obstat, quo minus veritatem habeat, quod *Joannem Hyrcanum* Talmudici in fine vitæ ad Sadducæos defeciſſe narrant; quod Pharisæos molestos experirotur, natalium ipsi litem moventibus, propter matrem minus legitimam. Non quod credendum sit Pharisæis, adversarium suum resurrectionem negasse narrantibus; Sed quod Optimates ad Sadducæorum sectam inclinasse, affirmanti *Josepho* credendum sit; quia Pharisæos, inflatos rebus gestis Hasmonæorum, quas Zelo suo tribuebant, rerum administrationem, per seditionem plebis ad se trahere manifestum erat. Nam & propterea Rex postmodum *Alexander*, & vivus sæviebat in Pharisæos, & cum moriens pupillum filium relinqueret, mandavit uxori, ut ipsum, & rerum summam Pharisæis permitteret. Atqui, ab Ascensione Domini, prævaluisse Sadducæos Pharisæis Actorum Apostolicorum historia ostendit, assentientibus etiam Talmudicis; ut supra suo loco p. 42. dictum est. Quo tempore verum esse potest, quod ipsi tradunt, in titulo de Idololatria; migrandum fuisse decies Synedrio Magno ex Templo *Jerosolymitano*, prius quam Tiberiade consideret. Sed ita, ut Synedrium magnum Pharisæorum Scholam fuisse intelligamus, quorum sint Traditiones in Talmudicam farraginem relatæ; Quique tum, a Sadducæis oppressi, Scholas suas seorsim habere instituerint. Nam si publice valuisse tum temporis velint instituta quæ tradunt, stantibus eis quæ Scripturis narrantur, verum esse non potest. Recenseantur hoc posito, de quo dubitare non potest qui de fide Scripturarum non dubitat, laboriosissimæ *Joannis Morini* Exercitationes Biblicæ; ut constet, nullam esse historiæ fidem apud

Judæos,

Judæos, vel de rerum suarum statu, qui eis temporibus fuerit, quorum memoriam, *Apocryphis* quas vocamus, Novique Testamenti Scripturis, tum *Josepho* ac *Philoni* debemus Christiani. Constabit omni recte Christiano, Legem Ore traditam quam jactant, superstitionem esse *Pharisæorum*, quæ, pulsis *Judæa Seleucidis*, apud plebem *Judæorum* obtinuerit. Cum tamen, si rem recte putent Christiani, Lex Ore tradita à Patribus ante Legem, & sub Lege à Prophetis, pietatis Christianæ Religio sit; quam, sub carnali terræ promissæ Lege, spirituali præceptorum Legis observatione constantem, tradebant Patres ac Prophetæ. Hac enim ratione, Deum in Spiritu ac Veritate colentibus, salutem per Fidem ante Legem, & sub Lege contigisse Apostoli disputant. Quibus receptis, non erit quo minus vera videantur, quæ traduntur a *Judæis*; quatenus non contradicunt Scripturis inprimis Ecclesiasticis, tum *Josepho* ac *Philoni*. Neque enim negandum videtur, fuisse *Synagogam Magnam* quam dicunt, vel *viros Synagogæ Magnæ*, a quibus instauratam volunt & constitutam Veteris Scripturæ lectionem; quod *Esdræ* tribuitur magno consensu, a vetustissimis Ecclesiæ Scriptoribus. Nam *Esdram* ipsi, & Prophetas *Esdræ* coævos, in ejus Capite collocant; Etsi quousque duraverit, nihil nisi fabulas narrent. Satis est, ab iis accipere nos Scripturas veteres, qui venturum sub secundo Templo *Messiam* cum expectarent, & prædicerent, non possunt videri, ad ejus adulterandam prædicationem consensum suum adhibuisse. Neque enim necesse est, quod quidam Ecclesiæ scriptores crediderunt, inspirante Sp. S. veteres Scripturas memoriæ suæ, *Esdram* in libros conjeciisse. Satis est ad Fidem Christianorum, instaurata Legis & Prophetarum exemplaria, quatenus recto Legis studiosorum judicio fieri poterat. Neque necesse erit negare, venisse Hillelem *Babylone Jerosolyma*, non multo ante natum Dominum tempore, & docendæ Legis Cathedram tenuisse; (Inter *Pharisæos*, scilicet, quorum erat tum doctrina

ctrina popularis) Neque vel antegreſſorum, vel ſecutorum ipſum doctorum, ad & poſt Templi interitum, ſucceſſionem. Sane, quæ de Symeone filio *Shetach* narrant Talmudici; quem *Alexandro* Regi adverſatum volunt, cum ipſi affinis eſſet, doctrinæ Phariſaicæ nomine; ſatis eis congruunt, quæ de odio Regis in Phariſæos narrat *Joſephus*. Hanc tamen ſucceſſionem, ipſi, nullo antiquiori literarum monimento conſignatam oſtendunt, quam Talmudicæ ſarraginis, in cujus *Titulum Aboth* relata eſt. Itaque, non ſunt ita accipiendæ Doctorum ſententiæ in eam ſarraginem relatæ, quaſi ſuæ Gentis jura contineant; (eis quidem temporibus, quibus, prævaluiſſe Sadducæorum potentiam Phariſæorum Traditionibus, ex Scripturis conſtat, ipſis etiam conſentientibus, ut dictum eſt) Sed quaſi, quam vellent Rempublicam ipſi; cum otioſi diſcipulis ſuis dictarent, quod ipſi Legibus *Moſaicis* poſtulari commentarentur. Vide Chronologiam *Davidis Gans*, quam ipſe *Germen Davidis* appellat, quæque ad annum ejus 785. annotavit *Guilielmus Vorſtius*; ex quo, non majorem Traditioni ipſorum habendam fidem comperies, quam habere Morinum diximus. Nam quod ipſi Synedrium magnum appellant, ejuſque auctoritatem, nihilo pluris eſſe conſtabit, quam Phariſæorum Diatribis tribui poſſit, cum ipſi Templo exularent; id eſt, ſuæ Genti jus dicere non poſſent. Idem fere dicendum eſt de auctoritate δευτερώσεων, quas ipſi, in illud corpus quod extat, juris Judaici, vel potius Phariſaici textus ac fundamentum, a R. Juda Sancto, ſucceſſore Hillelis, collectas tradunt, temporibus *Antonini Auguſti*; Cum antea ſemper, nefas viſum eſſet Legem Oralem ſcripto tradere; cujus tamen Traditiones, memoriæ juvandæ cauſæ ſcriptas apud ſe habere, ut a Magiſtris dictabantur, diſcipulis permittebant. Nam hoc quidem Judæi conſenſu tradunt, *Maimonides Præf.* ad magnum opus, liber *halicoth Olam* in Præfatione, Præfatio ad librum Præceptorum magnum, alij. Sed de temporibus haberi ipſis fides nulla poteſt, qui tem-

porum

porum notam nullam legitimam edunt. Est quidem eo sermone editum, quo vulgus tum temporis usum fuisse censeri non potest; cui tum Syriacam linguam (in quam nunc, utriusque Testamenti Scripturas conversas legimus) vulgarem fuisse, multi viri docti minus recte censere videntur. Nam quæ extant in Novo Testamento vulgaris sermonis voces, ἐφφαθὰ ταλιθὰ κουμὶ, ραββαθὰ, γολγοθὰ, & si quæ sunt aliæ, longe propius accedunt ad formam sermonis ex Chaldaico corrupti, quam Syriaci. Itaque censendum est, Doctores in Scholis conservasse inter se usum sermonis Hebraici, paululum quiddam ad eam formam ac significationem deflexi, quam in δευτερώσεων corpore legimus; Cujus ea est rotunditas, atque adeo elegantia, in exprimendis Doctorum decisionibus, ut videri non possit nisi eis Romani Imperij temporibus scripta, quibus, cum Imperio, literarum etiam elegantia stetit ac floruit. Etenim, in *Judæorum* etiam secuta scripta ac sermonem, eandem incubuisse labem ac corruptelam manifestum est, quæ Græcorum pariter ac Latinorum studia, ac literarum monimenta occupavit. Interea loci, non potest resisti manifestis [illegible]m argumentis, quibus *Morinus*, Exercitationum II. 3. *Judæorum* Palæstinensium sub Imperio Romano regimen, penes Patriarchas ipsorum fuisse tum demonstrat, cum Talmudici, nullam potestatem Synedriis suis superiorem agnoscunt. Et certe ipsi se jugulant, cum Sacrificium pro peccato *Principis* per ignorantiam commisso, Lege *Levit.* IV. 22. præscriptum, pro Regis errore offerendum agnoscunt, secundum scripturam *Ezek.* XXXIV. 24. XLV. 7. XLVI. 2, 4. *Maimonides* de Erroribus XV. 6. Quo enim jure Synedrij Præfectum *Principem* faciunt, quos alium habuisse Principem Gentis suæ palam est? Sane, post reditum a Captivitate, eos, qui Babylone morati nunquam redierunt, Caput habuisse *Captivitatis Principem* manifestum est, ex *Josepho*, apud quem frequens est ejus mentio. Tum, postquam magna pars Gentis in Æ-

gyptum abducta, *Alexandriæ* conſedit; quod ſub *Ptolemæo Lagi* fieri cœptum, ex *Joſepho* manifeſtum eſt; cœperunt hi etiam Caput ſuum ac *Principem* habere, quem γναέχλω, ἐθναέχλω, vel etiam Patriarcham Romanis temporibus, (ut apud *Joſephum*, & in *Adriani Aug.* Epiſtola cujus locum ex *Vopiſci Saturnino* ſupra adduximus) appellabant. Neque unquam conſtare poterit, hos, in Legis ſuæ interpretatione, Palæſtinenſium *Judæorum* auctoritati, multo minus Phariſæorum Traditioni obnoxios vixiſſe; non magis quam *Babylonienſes*, de quibus dictum eſt. Illud videtur rerum fidei maxime congruere, quod ipſi narrant; δϐυτερώϛεων ſuarum Doctores, poſt conſcriptam farraginem *Jeroſolymitanam*; qua δϐυτερώϛεις ſuas novis deciſionibus explicare & propagare inſtituerant; *Babylonem* profectos, ibique auctoritatem Traditionum ſuarum docendarum nactos, Talmudis *Babylonici* farraginem ſcripto conſignaſſe, quem in ſe tota Gens receperit. Nam ſub *Theodoſij* M. liberis minori indulgentia per Imperium Romanum habitos *Judæos*, quam ſub Conſtantino, ſecutiſque ipſum imperatoribus, videtur ex Conſtitutionibus ipſorum, in utrumque Codicem relatis conſtare. Sed & ſub *Juſtiniano*, [illegible]pti ſunt auctoritate Primorum ſuorum *Judæi* qui G[illegible] Scripturis utebantur in Synagogis, cum ipſos prohibere vellent ne hoc facerent, Novella ejus CXLV. In qua primam extare mentionem δϐυτερώϛεως *Judaicæ*, in monimentis Chriſtianorum recte obſervat *Morinus*; Cui Imperator auctoritatem minuit, cum *Anathematiſmos* ipſorum irritos eſſe jubet cap. I. Quamvis autem nullam ejus mentionem apud *Origenem*, *Epiphanium*, *Hieronymum*, extare diſputat ex veritate idem, ut illam tum non extitiſſe contendat; Non videtur tamen hoc prohibere, quo minus apud homines ſecreti ſui tenaces, quales fuiſſe *Judæos* neceſſe eſt, in ſecreto & haberi potuerint & doceri; Quominus antiquitatem eam habere cenſenda ſit, quam ſibi ipſa aſſerit. Igitur Legis Ore traditæ fides omnis & auctoritas Phariſæorum Sectæ relinquenda

eſt

est, eorumque sectatoribus hodiernis *Judæis*, qui ejus studio Dominum Christum repudiarunt. Nam quod hodiernam Karæorum Sectam; quorum sunt capitales inimicitiæ cum Talmudicis; viri docti propaginem esse Sadducæorum volunt, qui procedente tempore ad agnoscendam Resurrectionis Fidem descenderint; videtur omnino idem Morinus demonstrasse, non esse ejus Originem Talmude *Babylonico* antiquiorem, sed a Doctorum quorundam auctoritate propagatam, qui repudiandi ejus auctores suis fuerint. Itaque instituta, quæ Traditioni majorum ascribunt Talmudici, ab illis, argumentis ex Scriptura natis confici & probari.

De Punctorum Vocalium Origine.

His Positis, aperta est, de hodierni Codicis *Judaici*, & de Punctorum vocalium apicumque ejus auctoritate judicandi ratio; quem a *Judæis* hodiernis, cum renatis literis acceptum, manifesta res est. Nam quod Pharisæis *Epiphanius* in eorum Hæresi, Γραμματικὴν τινα ἐπιστήμην tribuit; recte ea intelligitur, quam in libris sacris legendis, intelligendis, interpretandis, usu ipso & exercitatione tum tradi oportuit, cum nullam aliam apud *Judæos* Grammaticam extitisse res ipsa docet. Quam enim nunc Grammaticam tradunt, ad punctorum vocalium apicumque methodum tradendam comparatam, eam χθὲς κὴ πρώην ab ipsis proditam, manifestum est eorum usu longe posteriorem esse. Sane, si ab *Esdra*, si a Viris Synagogæ Magnæ, (quæcunque tamen fuerit Synagoga Magna) punctis vocalibus distinctas & definitas Scripturas accepissent, esset ea, non quidem divina, per Sp. S. auctoritas; (quis enim auctor sit, auctore Sp. S. definitam punctis earum sententiam?) Sed tamen, cujus rationem potius a me non intelligi crederem, quam ut ejus ineptias ac περιεργίαν reprehenderem. Sed latere non potuisset *Græcæ* Versionis auctores tanta auctoritas. Nunquam illi *Esdram*, aut viros Synagogæ M. auctores defugisent, si illi determinando Scripturæ sensui puncta adhibuissent. Quin, ne *Aquilæ* quidem aut *Sym-*

machi, aut *Theodotionis*, quin ne *Hieronymi* quidem Versio ea agnoscit. Propius illæ quidem ad eorum rationem, accedunt quam *Græca* Versio; sed ita tamen, ut ad eorum Legem astrictos se non fuisse ostendant. Itaque, nihil mihi probabilius dici posse videtur, quam ut eorum inventionem decreto Synagogæ tribuamus, quo legem ore traditam scripto deinceps consignari constitutum est. Ita quidem, ut, cum ad earum methodum instituendam pedetentim grassatum sit, multis tamen postea seculis perfecta sit. Itaque, cum unius seculi opus non fuerit, minime mirum esse, si ne *Hieronymi* quidem tempore extiterit. Quin, ne Magistris quidem, quorum sententiæ in farraginem Talmudicam relatæ sunt, usurpatam fuisse, mecum ut opinor, censebit, quicunque ejus loca affatim a *Morino* producta ad calculum revocabit. Nam si quid apud *Hieronymum*, vel apud Talmudicos legatur, quod punctorum determinationem significare videatur, nihilo plus conficiet, quam quod dictum est; ad hanc determinationem cum procedente tempore grassatum fuisse. Denique reputet apud se, quicunque hanc sententiam Fidei periculosam putet, idem à se huic punctorum apicumque hodierni Codicis Judaici methodo tribui, quod Ecclesiæ, Concilij Tridentini decreto tribuitur ab eis, qui infallibilitatis dotem asserunt. Itaque ejus Fidem eisdem rationibus asserendam sibi, qua communis Fidei divinitus inspiratæ auctoritatem universi asserimus Christiani. Quod cum fieri nullo modo posse perspexerit; quod ejus fide non asserta, integrum esse communi Fidei asserendæ rationem, ex præmissis constare possit; facile perspiciet, deponendum sibi esse partium in hoc animorum æstu studium, & recipiendum se, in vero Scripturæ & lectione & sensu constituendo, ad illud Ecclesiæ toti commune instrumentum, cujus fidem, ad definitionem eorum, quæ hodiernum Ecclesiæ discidium continent, recipiendam, inter partes constat. Huic sententiæ res ipsa luculentum perhibet testimonium. Neque enim unquam doceri poterit,

rit, fuisse aliquem apud Christianos Bibliorum Hebraicorum punctis vocalibus distinctorum usum, ante renatas cum Græcis simul ac Latinis, Hebraicas literas, seculis superioribus. Contendat quantum velit, qui punctis vocalibus tribuit quantum vult, nunquam efficiet, ut alia Biblia Hebraica punctis accentibusque definita ostendat, quam quæ à Judæis accepimus, hostibus Christianismi. Quod Hebraicum Codicem, quem Origenes non minus Græcis quam Hebraicis literis descripsit, quod eum quem vertit *Hieronymus* præditum illis fuisse contendat; inveniet sponte à se ac gratis supponi, quod eis rationibus asseri non possit, propter quas recepta est Fides communis. Non est dissimulandum, quantum profectum sit in Scripturæ cognitione eorum codicum usu, post renatas literas. Sed neque reticendum, inter partes, quarum tantum est studium etiam de minutissimis contendendi, de eorum abrogando usu non contendi. Illud tamen cavendum, quorum nulla esse auctoritas potest, nisi quatenus Ecclesiastico Veteris Scripturæ sensui serviunt, non esse, eorum opinione, sensum Novi Testamenti sensui adversum, Veteris Testamenti Scripturis inferendum.

De Versionum Chaldaicarum aliarumque Judaicarum Auctoribus.

Huic rationi consentiunt quæ de reliquis *Judæorum* libris antiquitatem sibi vindicantibus narrantur; Quos certum est ætatem illam ferre non posse, quam auctoribus suis asserunt, & tamen, antiquioris monetæ materiem continere. Dictum est, *Syriacam* linguam non fuisse *Judæis* vernaculam a reditu Captivitatis, sed *Chaldaicam*. Neque alio argumento opus, quam, quod versas in *Chaldaicam* a *Judæis* scripturas habemus, in *Syriacam* nullas; Neque enim alia de causa versæ sunt, quam quod vernaculis Scripturis opus haberent. Itaque etsi manifestum facit *Morinus*, Exercit. *Bibl.* II. 8. longe posterius scriptas Versiones *Chaldaicas* quam eorum auctores vixisse voluerint *Judæi*; Non est tamen fides neganda *Judæis*, non minus *Chaldaice*, id est, vernacule, quam *Hebraice* lectas in Synagogis Scripturas narrantibus;

rantibus ; ut intelligerent, scilicet, quod legebatur. Certe quod *Nehem.* VIII. 8. *Et legerunt in libro Legis explanate, & adhibito sensu, intellexeruntque lectionem* ; non aliter intelligi potest, quam ut vernacule intellexerint quod legebatur Hebraice. Itaque merito institutum videri debet, ut redderentur lectiones vernacule. Nam quod Judæi in *Megillah, cap.* IV. vernacule reddita intelligunt quæ legebantur, non est superstitionis Judaicæ ; neque ad Pharisæorum ἐθελοθρησκείαν pertinebat, ut Legem Dei intelligerent; quamvis secutis temporibus pertinere potuit, quibus, etsi Chaldaice non intelligerent, traditum tamen morem sibi observandum putarent. Quod autem ex punctorum & accentuum traditione pronuntiatum volunt, hactenus accipiendum est, ut intelligeretur quod scriptum legebatur; non ut puncta hodierna tum fuisse intelligamus. Nam & in *Beracoth* cap. ult. vetantur anum dextra purgare ; (honos sit auribus) ratione addita, quia legis accentus monstrat. Sed *R. Solomonis Glossa* non aliud hoc postulare scribit, quam ut, sublata vel submissa dextra, tollendam vel submittendam vocem significaretur ; Hoc enim se fieri alicubi vidisse scribit. Sed quantum fidei tribui potest referentibus Talmudicis, tam certum est *Judæos* a Captivitate Scripturas in Synagogis *Chaldaice* non minus quam *Hebraice* legisse. Neque aliud initium quærendum est transferendi veteres Scripturas in *Chaldaicum.* Sed, Versio Legis quæ *Onkelo* tribuitur, ostendit seipsa quam parum in se habet ineptiarum ac περιεργίας, quibus, ex justo Dei judicio, damnatam *Judæorum* Gentem, procedente tempore magis magisque obnoxiam vixisse, manifesta res est. Prophetarum autem tam priorum, quos appellant *Judæi*, quam posteriorum Versio, quæ *Jonathæ* filio *Uzielis* tribuitur a *Judæis*, videtur mihi tempore posterior hanc ipsam ob causam, quod Talmudicorum fabulas copiosius immisceat ; Quamvis, si *Judæos* audiamus, *Jonathas Uzielis* filius aliquanto prior tempore fuerit, quam, quicunque tandem fuerit Legis interpres *Onkelus.*

kelus. Itaque neque magni refert, quis ille *Jonathas* fuerit, cujus nomine, *Chaldaicam* Legis interpretationem tempore posterius in lucem extulerunt. Neque quis *R. Joseph* cœcus, quem Hagiographa vertisse volunt. Nam Versio *Proverbiorum Solomonis* longe propius quam reliqua, ad *Syriaci* sermonis proprietatem ac usum accedit. Quapropter conjectura est tum factam, cum, translatæ ex *Palæstina Judæorum* Scholæ in *Babyloniam*, familiariorem *Syriacum* sermonem habuerunt. Sed, si initium transferendi Scripturas veteres in *Chaldaicum* a reditu Captivitatis arcessendum sit, tempus autem, quo, reducta in hanc formam interpretatio quam legimus edita demum sit, & Ecclesiæ cognita, exhiberi nullum possit Talmudicarum fabularum ineptiarumque contaminatione antiquius; Omnino putandum est, idem his Versionibus accidisse, quod reliquis *Judæorum* scriptis, quibus ipsi præcipuam antiquitatem vendicant. Puta me dicere Capitula R. *Eliezer*, libros *Zohar* & *Babir*, tum *Rabboth* & *Medrashim*; quorum nullus est qui ætatem eorum ferre possit, quibus auctoribus inscribuntur. Oportet igitur, inchoatos disputationibus antiquiorum Magistrorum, posterioribus temporibus in eam formam redactos, qua nunc editi leguntur, additis eis quæ posteriorum temporum fuisse deprehenduntur. Itaque non multo graviori auctoritate legendæ videri possunt, quam est auctoritas ejus *Arabicæ* Paraphrasis Pentateuchi, quam Parisiensia Biblia in lucem extulerunt, sic satis probabiliter factam, ex sensu *Judæorum*. Neque alia est ratio Pentateuchi *Samaritici*, quem eidem editioni debemus. Recolendum est, Idololatras fuisse primo, qui ab *Assyriis* in eam *Coloniam* ducti sunt. Sub *Esdra*, solum se Deum verum colere testantur, *Esd.* IV. 2. Et quidni verum dicant, qui Templum in monte *Gerizim*, a *Judæis* repudiati, condiderunt; non ex Lege quidem, sed tamen vero Legis Deo? Nihil impedit, quo minus, resurrectionem & Prophetas, etiam tum repudiaverint; Ut propterea a *Judæis* repudiandi fuerint. Schismaticos

maticos quidem fuisse, dubitandum non est. Hi sunt qui Pentateucho utuntur quem diximus; cui Patronus contigit, qui verum Legis Codicem habuisse neget, qui veram Legem colerent, affirmet habuisse, qui ab ea discederent. Affertur contra, quod apud *Photium* scribit *Eulogius Alexandrinus*, adulteratum a *Dositheo Samariticum*; Quem, tantæ auctoritatis fuisse apud *Samaritas*, Origenes in *Matt.* XXIV. scribit, ut *Messiam* se tulerit. Nam *Messiam Samaritas*, qui veros se *Judæos* ferebant, expectasse, ex quarto capite Evangelij secundum *Joannem* discimus. Sed negare non possumus his Versionibus eam auctoritatem, quam Origenes *Aquilæ Symmachi* & *Theodotionis* Versionibus attribuit, *Judæorum*, *Samaritarum* vel *Ebionitarum*; Cum eos, eodem cum *Hebraico* Græcoque τ̃ οϛ̃ Codicibus conspectu legendos plaudenti Ecclesiæ proponeret. Neque enim vel adulteratum a *Dositheo*, certo suo consilio *Samariticum*, Ecclesiæ adjumento esse quicquam impedit, in eis, quæ ad ejus adulterandi consilium non spectare, reliquorum comparatione deprehendi potest. Neque aliud sibi quærere potest Ecclesia, cum undiquaque sibi copiosum Veteris Scripturæ instrumentum asciscit, quam ut Fidei hostes captarios habeat, qui, vel credendi rationes, ex Veteribus Scripturis, vel Evangelicæ Apostolicæque Scripturæ sensum asserant. Interea loci, punctorum originem, repudiato a *Judæis* Evangelio longe posteriorem esse, luculentum est a *Chaldaicis* eorum Versionibus argumentum; quibus puncta χρὲς ϰ̀ϛ̀ πρώτου addita esse in confesso est.

Non esse Codicem Hebraicum Judæorum studio corruptum.

Esto jam, crediderit Deus oracula sua *Judæis*; sibi hoc voluerit S. *Paulus* ad *Rom.* III. 2. Certe non Christicidis *Judæis*, non hostibus suis, sed Dei populo. Itaque a tempore repudiati Christi nihil ipsis credidit, qui ipsi nihil crediderunt. Neque alia ratione recipi possunt a Fidelibus Veteris Testamenti Scripturæ *Hebraicæ*; nisi quæ communi Fidei coæva sit. Atqui puncta apicesque, quibus *Hebraici*

braici codicis sensus definitur, non stare eis rationibus quibus stat Fides, satis dictum est. Neque tamen odio Christianismi corruptum, ac interpolatum a *Judæis* vetus instrumentum; *Justino Martyri dial. cum Tryphone* credo; cui *Eusebius Eccl. Hist.* IV. 18. credidit. Quamvis tum temporis, si unquam, suspicandi causa fuerit, cum ad impediendum Fidei progressum ejus corruptela facere potuisset. Nimirum, inspiciantur loca quæ corrupta contendit; Si quis eum præstandum suscipiat; Quid est, quominus ipsis, non veritati videar faviſſe? Equidem sanctissimo vitæ proposito virum, cognitione historiæ multa, quæ peregrinando quæri poterat, minus literarum scientia valuisse puto, quam ut ab hujusmodi præjudicio sibi caveret. Non quod Religioni ipsis fuisse putem Scripturarum suarum sinceritatem, si ipsis adulterandis Christianismo obstari potuisset; sed quod nulla spes esset, posse ei lectioni auctoritatem quæri, quæ, intentis in omnem occasionem, probandi ex veteribus Scripturis Christianismi, Christianis obstaret. Itaque si quæ sunt loca, quæ nunc ab ipsis male legi ratio suadeat; tamen, cum propositum eorum, lectio quam usurpant non conficiat, malignitatis esse hujusmodi adulterium videri potest, astutiæ, videri non potest. Legendum esse כרו non כארי *Psalm.* XXII. 17. ויקרא non ויקנא *Es.* IX. 5. קולם secundum Apostolum *Rom.* X. 18. e Græco, non autem קבו; quomodo nunc in Ebraico codice legitur, non invitus concedam: Sed ut, primo horum locorum, ipsi dubiæ lectionis notam opponunt; Ita reliqua, si legerentur quomodo ipsi legunt, quid Christianismo periret? Omnino, cum non statim, nec temporis momento, discidium Ecclesiæ & Synagogæ factum sit; vix fieri potuit adulterium Scripturarum, quæ, per non exiguum temporis spatium, utrisque communes fuerunt. Si quid labis eorum codicibus accidit, communi potius omnibus literarum monumentis causæ imputanda videtur; temporis scilicet vetustati. Nam post easdem Veteres

Scripturas in *Syriacum*, in Latinum versas, quæ spes erat, *Judæos*, adulteratis eis fidem mereri potuisse?

Certissimam esse Fidem totius instrumenti Ecclesiastici.

Cum primum prædicabatur tam *Judæis* quam Gentibus Fides ab Apostolis, vulgatæ erant non minus *Græce* quam *Hebraice* Veteris Testamenti Scripturæ; non dubio Dei consilio sternendi viam Evangelio, cujus rationes, non minus Gentibus notæ esse cœperant ex *Græcis*, quam *Judæis* semper fuerant, ex *Hebraicis*. Itaque non est mirum, citari non minus *Græcas* Scripturas ab Evangelistis & Apostolis, quam *Hebraicas*; Idque nulla manifesta discriminis ratione. Nimirum, satis esse ad Fidem fundandam, in utrisvis manifestum erat. Satis luculente ex utrisvis exponi posse & affirmari rationes, propter quas Christiani esse omnes deberent. Neque esse injiciendum scrupulum *Judæis* Gentibusque ad Fidem convertendis, propter discrimen exemplarium, quæ utraque Fidem Christianam cumulate affirmarent. Itaque non potest accipi in præjudicium damnandi utriusvis Codicis, quod nunc hoc nunc illo utuntur Novi Testamenti scriptores, in adducendis testimoniis veteris Scripturæ. Argumento potius est, adhibendum esse utrumque ad sensum ejus constituendum & definienda controversa, (postquam satis esse utrumlibet ad Fidem probandam, ideo manifestum est, quod non minus ex *Hebraico Judæi*, quam Gentes ex *Græco* crediderint) si utrumque Novi Testamenti Scriptores, non manifesto semper consilij sui discrimine, adhibuerunt. Sed idem adhuc longe manifestius est ex Origenis labore, Ecclesiæ acceptissimo; Quem nemo nescit, *Hebraicum* Codicem, cum *Aquilæ*, *Symmachi*, & *Theodotionis*, Ecclesiæ hostium Versionibus, in unum volumen, sive *Tetraplum*, sive *Hexaplum*, sive etiam *Octaplum* compactum, (additis nimirum aliis Versionibus Ecclesiasticis) uno conspectu legendos Ecclesiæ exhibuisse. Quid enim hoc erat, quam *Agar* ancillam *Saræ* facere, & *Judæos* servos Christianorum capsarios, qui titulorum dominicorum instrumentum circumferrent? Quis autem

autem neget, Eccleſiæ ac Fidei teſtimonium ab Eccleſiæ & Fidei hoſtibus perhiberi, cui integrum ſit, ex hoſtium ſuorum teſtimonio pro Fide pugnare? Et tamen Origenis Epiſtola ad *Africanum*, de qua dictum eſt, oſtendit, neminem Eccleſiaſticis *Græcæ* Scripturæ Codicibus plus tribuendum putaſſe quam Origenem; Neminem gravius metuiſſe, ne laborare videretur Eccleſiæ fides, ſi ad eam aſſerendam *Hebraicæ* Scripturæ auctoritas adhibenda putaretur. Nam ad ejus ſenſum, ſicubi opus eſſet, conſtituendum, quid impediret utrumque Codicem adhiberi; Quando Fides in tuto ſit, Novi Teſtamenti Scripturis ad amuſſim Eccleſiaſticæ Traditionis intellectis? Præterea, quamvis punctorum vocalium methodum *Judæis*, poſt repudiatum Dominum Chriſtum tribuamus; tamen, poſt receptam S. *Hieronymi* Verſionem ex *Hebraico*, nulla alia auctoritate opus eſt ad ejus fidem aſſerendam, quam totius Occidentis Eccleſiæ. Niſi quod taceri non debet Eccleſiarum *Meſopotamiæ*, aliarumque, quæ *Syriaco* ſermone utuntur, exemplum; apud quos, certum eſt, Verſionem Scripturarum ex *Hebraico* S. *Hieronymo* longe antiquiorem eſſe. Extant enim S. *Jacobi Niſibeni*, S. *Ephrem Edeſſeni* ſcripta, aliorum ſcriptorum memoria extat, qui non aliis Scripturis uſi ſunt. Quin, quod adhuc ſciam, verſarum apud eos ex *Græco* in *Syriacum* Scripturarum nulla perhibetur memoria; Adeo facta eſt ab antiquo. Merito igitur ſequi potuit hanc auctoritatem S. *Hieronymus*, cum *Hebraicum* codicem redderet Eccleſiæ Occidentis. Sed ipſam totam immanem errorem erraſſe oportuit, cum S. *Hieronymi* verſionem, ad *Hebraicos* codices factam, ope tamen verſionum *Aquilæ*, *Symmachi*, & *Theodotionis*, Eccleſiæ hoſtium, in uſum recepit, ſi *Hebraicarum* codicum fidem ſequi nefas fuiſſet. Quid enim unquam ulli omnino hominum Societati æque *lex* eſt, ac id quod uſu obtinet? Adeo quidem, ut ſcriptæ leges, ſed uſu non receptæ, vocis tantum æquivocatione *leges* dici videantur; Quaſi quæ leges quondam

fuerint, aut alibi ſint, aut etiam eſſe debeant, non tamen ſint, quæ modum agendis non definiunt. Itaque, quod S. *Hieronymi Verſio* per Occidentem obtinuit, plus multo eſt, quam ſi totius Occidentis decreto ſcriptum fuiſſet, ut obtineret. Nam quod mutari potuerint codices *Hebræi*, ab eo quod convertit S. *Hieronymus*, quid opus eſt diſputari; cum ratio conferentem doceat, non fuiſſe ſtudio mutatos? De quo dubio eſſe nullum poteſt cogitanti, longe aliter mutandam *Judæis* veterem Scripturam fuiſſe, ſi *Judaiſmum* ſuum hac ratione Fidei præferre inſtituiſſent? Eadem cauſa fuit, cum, renaſcentibus in Occidente bonis literis, cœperunt Scripturæ ſacræ ſtudioſi, de *Judæorum* ſcriptis in uſum Eccleſiæ aſciſcendis ſoliciti eſſe. Nam ab hoc initio, non ſolum Biblia *Hebraica* punctis vocalibus apicibuſque diſtincta, typis propagata ſunt, non ſolum poſteriorum Magiſtrorum in Scripturas Commentaria, ſed etiam Verſiones *Chaldaicæ*, & quæ antiquiorum Magiſtrorum nomina præferunt, a quibus propagatæ ſunt Traditiones Phariſæorum. Quinetiam certatim hoc tempore viri docti, de auro ex ſtercore Talmudico ſeligendo contendunt, & Dei Tabernaculum ex opibus Ægypti ſtruere ſatagunt. Neque enim negandum eſt, tantum harum literarum uſu, ad illuſtrandas utriuſque Teſtamenti Scripturas profectum eſſe, ut magnopere interſit Eccleſiæ, non excuti eas ſtudioſorum manibus, priuſquam, quid eorum penitus perſpectis inſtitutis effici poſſit, exploratum fuerit. Semper tamen conſtitutum eſſe debet, nihil inde afferendum, quod ad infirmandam, ſed id tantum, quod ad affirmandam, ſive Eccleſiæ Fidem, ſive Leges quibus Unitas ejus continetur pertineat. Hæc enim, cum communi omnium Chriſtianorum ſenſui expoſita ſint, non poſſunt eis labefactari, quanquam eis illuſtrari poſsunt, quæ ad declarandas eorum rationes ac mentem, ex *Judæorum* ſcriptis afferri poterunt.

Itaque non aſsentior illis, qui laboraturam communem Fidem cenſent, ſi concedamus, vel vitij aliquid in *Hebraicum* codicem incidiſse, vel *Græce* verſum ab initio, quod in exemplari *Hebraico* non erat, vel recte verſum ab initio ita fuiſse depravatum injuria temporis, ut quid ſcriptum fuerit deprehendi non poſſit. Nam de illorum hæſitatione minus ſolicitus ſum, qui ita depravatum poſt Origenis tempora *Græcum* codicem metuunt, ut alias Scripturas *Græcas* habeamus. Is cum *Græcum* codicem aſteriſcis diſtinctum, (quibus, additum ſignificabatur ex *Theodotione*, quod a LXX. verſum non fuerat) & obeliſcis, (quibus, abeſse ab *Hebraico*, quod LXX. poſuerant) factum eſt tempore, & librariorum incuria, ut his notis neglectis, alius *Græcus* exiſteret, ab eo qui primum verſus eſt. Majoris difficultatis exemplum pono, in ætatæ παραδοσιάς Patrum ab initio ſeculi ad *Abrahamum*; quæ ita major eſt in *Græco* quam in *Hebraico*, ut quaterdecies centum annis antiquior Mundus colligatur ex eo, quam ex *Hebraico*. Nam hoc diſcrimen adeo antiquum videtur, ut repudiatam a *Judæis* Fidem antecedat; (quippe quod in Samaritico etiam, in intervallo a *Diluvio* ad *Abrahamum*, idem comparet) Neque poſſit malæ *Judæorum* fidei imputari, quod ad ipſorum cauſam non faciat. Neque tamen adhuc idonea aliqua cauſa allata eſt, propter quam aliud ponere voluerint qui *Græce* verterunt, quam quod in ſuis exemplaribus extaret. Merito ſane *Joſephus Scaliger Euſebium* putat hanc differentiam initio primi libri Chronicorum poſuiſse; Cui tamen impedimento non fuit, (ut neque alia ulla *Græci* codicis ab *Hebraico* differentia) quo minus luculentis demonſtrationis præparationiſque Evangelicæ libris, tam adverſus *Judæos* quam Gentiles Fidem aſſereret. Quin, neque prædicationi Evangelicæ obſtitit, quo minus ſeculum in obſequium Fidei ſubigeret. Quo magis metuendum nunc eſt, ne contendendo de Fide exemplarium diſſipetur, quam exemplarium diſcrimen impedire non potuit, ne coaleſceret. Itaque mihi, de rei

Non eſſe Fidei periculoſum, vitiatos alicubi codices videri.

veritate

veritate pronuntiandum non est, quamdiu inter eruditos non constat, quam opportunum sit illud laxamentum intervalli annorum a diluvio ad *Abrahamum*, quod *Græci* codicis numeri introducunt, recipiendis *Babyloniorum*, Ægyptiorum, *Sinensium* & temporibus & rebus, si quando eis eruditorum hominum studia historiæ fidem asseruerint. Nam & *Manethonis Dynastias*, non desunt qui ad temporum rationem, & proinde ad historiæ veritatem χ᾽ συγχρονισμὸν reduci posse putent: Et, *Sinensium* res si nobis aliquando notiores evaserint, intererit communis Christianismi, non obstare Scripturas sacras eorum Traditioni, cum nihil necesse sit. Certe libenter admodum *Augustinus*, aliique veteres Ecclesiæ Scriptores, Ægyptiorum tempora sacris literis conciliassent, qui alieniores conciliandi rationes commenti sunt. Hoc exemplo constat, quam temere laboratura Fides videatur, si vitium aliquod *Hebraici* codicis agnoscatur. Quid? ut tota, usque ad *Hieronymi* receptam versionem Ecclesia, fundamentum Fidei idoneum non habuerit; *Græca* tota ab *Hieronymo* idoneo veritatis instrumento caruerit? Hæc sunt nimirum neglectæ Traditionis Ecclesiasticæ consectaria; Cujus sinceritate conservatam Fidei integritatem, si temporis injuria obliteret, non poterit eam, introducta vera veteris Scripturæ lectio restaurare. Itaque non contendam, quo minus potuerint *Hebraicum* codicem rectius & legere & intelligere *Judæi* qui *Hebraice* loquebantur, quam *Hellenistæ*, qui primi *Græce* Scripturas verterant. Crevit enim a reditu Captivitatis Scripturæ studium. Sed hoc, cum compensare non possit impedimenta, quæ, procedens cum tempore superstitio *Judaica* Fidei objiciebat; magnam fuisse oportet Ecclesiæ causam, cur eam versionem retineret, quæ ante hanc introductam superstitionem facta fuerat. Nimirum, de auctoritate librorum quos *Apocryphos* appellamus satis dictum est; Quorum apud scriptores lectoresque *Græca* Versio obtinebat, apud quos, superstitio *Judaica* non obtinebat. Glorientur

Judæi

Judæi obſcura diligentia ſua, qua literarum apicumque ſuorum cenſum inierunt, & in *Maſoram* ſuam retulerunt. Nunquam efficient, ut extitiſſe hoc opus conſtet, antequam Fides ab ipſis repudiata eſſet. Itaque ſepes erit ſolius Literæ Legis, cui Spiritus abſit. Erit cur diligentiam eorum amplectantur Chriſtiani, ut capſariorum ſuorum; Non erit cur rationem Fidei conſtare dubitent, quod manifeſtum ſit, in Novi Teſtamenti Scripturas eam lectionum varietatem incubuiſſe, quam moroſa *Judæorum* diligentia Veteribus prohibuerit. Nam ſi, de Lege ſalutis Novi Teſtamenti Scripturis prodita ſoliciti non ſint; ad cujus lineam dirigenda conſtare debet, quæcunque vel *Hebraica* vel *Græca* Veteris Teſtamenti lectio ſuppeditat; non erit quod de diſcrimine contendant, pluſquam ad communem Fidem interſit. Nam ipſa Verſionis *Græcæ* antiquitas mirabiles occaſiones eruendi Veteris Scripturæ ſenſus præſtat, æſtimandæ reconditæ ejus eruditionis peritis. Significatio ipſa vocum, ſatis ſæpe ei diverſa, quam Magiſtrorum diſciplina, poſt Grammaticam ipſis excultam introducta exhibet, non patitur ſubintroductum ſibi ſenſum antehaberi. Sed ſi temporis antiquitas idonea cauſa eſt, cur nullum monimentum literarium erroris immune præſtari poſſit; (Tanto quidem minus quanto, propter auctoritatem, uſumque, frequentius & terendum & tranſcribendum ſit) nulla erit totius Eccleſiæ inſtrumenti, nulla exteræ literaturæ pars repudianda, cujus adjumento, ad veram legendæ intelligendæque Scripturæ rationem graſſari liceat.

Itaque ego ne Samaritanum quidem ſemper recuſandum putem, quamvis a *Doſitheo* corruptum. Neque enim conſtat, corruptelam ipſius, in publicum ejus Gentis uſum receptum. Et ſi conſtaret, inſtituta tamen ab eo propter aliquam cauſam, ob finem aliquem ſibi peculiarem, non poteſt putari omnes ejus partes occupaſſe. Equidem cum *Benjamim* Patriarcha apud ipſum nominatur, quaſi *in ſenectute ſuſceptus*, quem nos *Benjamin* ex *Ebraico* dicimus, quaſi dextræ

Sed tamen ex Reliquis emendari poſſe.

dextræ filium, merito de veritate Scripturæ dubitari videtur. Quare multo minus pœnitet earum lectionum, quas ex *Syriaco*, lectioni *Ebraicæ* diversas notavi. *Gen.* II. 2. *die sexto* perfectam κ ϱ ϛ μοσχοποιΐαν, *Syriacus* codex cum *Samaritico* consentit; *Græce* hoc mutatum dicunt *Judæi*, ne Gentiles dicerent, Deum septimo die, hoc est, Sabbato opus fecisse. *Gen.* XLIII. 28. להתנפל an *Ebraicum* sit, quo sensu ibi usurpatur, mihi dubium est. להחכל quomodo legit *Syriacus* codex, & verbis & sensui apprime consentit. *Num.* XXXI. 28—48. divisis in æqualia manubiis Midianiticis, exercitus *quingentesimam*, Synagoga *quinquagesimam* Deo consecrare jubetur; in *Ebraico* quidem codice. Nam in *Syriaco*, etsi idem editum est, tamen vetustissimus MSS. nostrorum habebat ubique *quinquagesimam*; Atqui is modus est primitiarum apud *Judæos* etiamnum, consentiente *Talmudicis Hieronymo* in *Ezekielem*. 1 *Sam.* XVII. 12. necesse est cum *Syriaco* בא בשנים legere, non cum *Ebraico*, באנשים 1 *Reg.* XII. 1. *Ebraicus* codex habet, *Achabum Samariam* ad *Presbyteros Jezraelis* misisse. Stare posset, si esset, *Israelis*. Sed mitti *Samariam* ad Seniores *Jesraelis*, sensum non habet; Itaque in exemplaribus nostris *Syriacis* non legitur. Illud perspicuum, 2 *Reg.* XVIII. 27. *Rabsacem* missum ad *Jerosolymiticam* plebem, *ne fæcibus suis vescerentur & urinam biberent*; obsidione nimirum arctati, ut habet codex *Syriacus*; non ut hoc facerent, quod præfert *Ebraicus*. Quid? *Judicum* XIV. 15. nonne probabilius legetur ביום הרביעי quod habet codex *Syriacus*, quam השביעי quod *Hebraicus*? 1 *Sam.* VI. 19. si legeretur quinque millia, ut legit *Syriacus*, nonne magis conveniret sensui communi, quam cum quinquaginta legit *Hebraicus*? Quid, nomen filiæ *Saulis* quam duxit *David*, nonne rationem habet cum *Malcel* dicitur ex *Syriaco*, astipulante etiam *Græco*, quam non habet, cum *Micol*, ex *Hebraico*? Quod addit *Syriacus* 1 *Sam.* XIX. 3. videbo quid *in mente ejus*; nonne liquidiorem orationem facit, quam si desit ut in *Hebraico*? 1 *Sam.* XX. 14. nonne

clarius

clarius legeretur ולוא *utinam*, ut legit *Syriacus*, quam ולא *non*, ut nunc *Hebraicus*? 2 *Sam.* IV. 6. pro חטים *Syriacus* legebat חטאים. Videat lector; Nam dubiam lectionem facit Græcus. Ejuſdem XII. 27. quod Hebraicus *civitatem aquarum* vocat, nonne melius *Syriacus*, *civitatem regni?* Plura occurrent ſtudioſe quærentibus. Verum hæc ſpecimînis loco erunt, poſſe ex Syriaco, poſſe ex Samaritico fortaſse interdum, licet raro, lectionem veteris Scripturæ emendari; (hoc eſt, ſenſum ejus conſtitui) Quod in reliquis exemplaribus, juſto volumine tentatum â doctiſſimo viro, neque ſemper probari, neque ſemper improbari poſſe ratio patitur.

Rationem recipiendæ intelligendæque Scripturæ Eccleſiæ auctoritate antiquiorem eſſe.

Qui igitur veritatem Chriſtianiſmi auctoritate Eccleſiæ antiquiorem agnoſcit, non poteſt inſtrumenti Eccleſiaſtici fidem, eodem cum veritate Chriſtianiſmi fundamento nixam, non Eccleſiæ auctoritate antiquiorem agnoſcere. Itaque neque Synagogæ; Quatenus quidem *Alexandrinorum* exemplarium, (ex quibus primum *Græce* verſas veteres Scripturas aſtruximus) fides, ad hodiernorum *Judaicorum* fidem adhibita, additaque, certam verbiſque, ſenſuique veteris Scripturæ hiſtorico, fidem aſtruit. Nam ſicubi aſtrui non poſſit, de ſenſu quidem ejus Scripturæ laborari poſſit; de eo quod fidei communis, vel ſalutis ſingulorum interſit, non eſt periculum ne laboretur. Qui de ſenſu *Tridentini* de Vulgatæ Verſionis auctoritate decreti litigant, cum ejus vim agnoſcant, num tantum intereſſe cogitent, inter ſententias, quas, ſalva Eccleſiæ auctoritate diſputari in ſuis partibus vident, quantum revera intereſt, ipſi videant. Illud poſitis conſequens eſt, S. *Hieronymum*, inſpirante Dei ſpiritu omnia vertiſſe; Eccleſiam, eodem auctore Spiritu, lectionem quam obtinere velint, illam ex multis electam auctoraſſe, fabulæ quam Fidei veritati ſimilius eſſe. Cujus ipſe S. *Hieronymus* auctor non ſit, quod Eccleſiæ, ante decretum conditum inauditum, nihil ipſum niſi inſpirante Dei Spiritu ſcripſiſſe; (Ac propterea, pro

Dei Verbo accipiendum, quicquid in ea Verſione poſitum legitur, quantumvis ab Ebraico, quod vertebat, diverſum) hoc quid eſt, niſi pronunciante Eccleſia, poſt mille amplius annos, divinitus inſpiratum eſſe, quod S. *Hieronymo*, non niſi improbo labore proveniebat? Atqui iidem viri doctiſſimi, non deſinunt propterea, Græcam ϗϚ ὁ′ Verſionem, ipſam etiam divinitus inſpiratam contendere: Utramque Verſionem pro Dei Verbo habendam, quantumvis & a ſe ipſæ, & ab eo unde converſæ ſint diſcedant. Adeo Eccleſiæ decretum *Tridenti* factum, adeo famam, de miraculo ejuſdem Verſionis LXXII. viris inſpiratæ, idem valere volunt, ac ea omnia, quæ fundandæ Fidei communi Scripturis prodita dictum eſt, ab initio. Hujus ſententiæ prodigium, communis Fidei fundamentum ad eam vim redigentis, quæ famæ de cellis tribuenda ſit, quæ decernentis Synodi auctoritati, exemplo erit abſurdarum ſententiarum, falſo fundamento conſequentium, cum ratio credendi in Eccleſiæ decernentis auctoritatem deſinere dicitur. Nam quod ad Traditionem attinet, vel Synagogæ de Verſione ϖ ὁ′, vel Eccleſiæ, de S. *Hieronymi* Verſione divinitus inſpirata, tum demum credendum erit eam extare, cum ipſos, legationis Propheticæ fidem ſibi, idoneis editis operibus, feciſſe, conſtabit. Quid illi dicturi ſunt, qui de nullius Scripturæ veritate, propter codicum corruptelam, conſtare poſſe diſputant? Nonne honeſtam Eccleſiæ perſonam imponunt, de verſionis auctoritate decernendi, qui nullam authenticam extare Scripturam diſputant? Neque tamen minus abſurde, qui laboraturam Fidem ſomniant, ſi de vitio codicis *Hebraici* ſuſpicio ſit. Quaſi ſingulos apices iis rationum momentis affirmare poſſint, quibus affirmari communem fidem conſtat. Itaque, cum extremas ſententias tanta ſequantur abſurda, qui eam ſequi vult rationem, quam in recipienda communi Fide ſequi omnes oportet, univerſum Eccleſiæ inſtrumentum, (id eſt, omnium veterum ſive exemplarium, ſive verſionum fidem)

fidem) ad constituendam authenticam utriusque Scripturæ lectionem adhibebit. Neque in eas se angustias conjiciet, ut, (cum major alterutrinque auctoritas extet, quare sic potius legendum sit, quomodo orationis & scopus & textus legi vult) inserviat hypothesi ejus auctoritatis, quam vel *Judaico* codici, vel Ecclesiæ usitato, ipse sponte tribuerit; cum etiam Ecclesiæ auctoritate antiquior sit. Neque tamen minus absurda erit altera *Tridentini* decreti interpretatio, quam Fidei periculosam non esse largiendum est; Si tamen intelligi velint, ab ejus auctoritate recedi non licere, quasi quæ semper verum ejus sensum reddat, quod vertendum suscipiebat. Cum enim accendendi sint, decretis Ecclesiæ, Scripturæ studiosi, ad ejus verum sensum eruendum, (quem semper ad pietatem facere necesse sit; tanto autem magis, quanto propius, quod quæritur ad Fidei Regulam accedit) mirum nisi majus operæ pretium facturos se crediturí sint, si S. *Hieronymi*, quam si Sp. Sancti mentem ac sententiam investigare se credant. Aut si pariter crediturí sint, Spiritus Sancti se mentem assecutos, si *Hieronymi* sententiam assequantur, propter Ecclesiæ decernentis auctoritatem; atque si propter Ecclesiæ Tradentis testimonium, legitimis se rationibus, ex universo Ecclesiæ instrumento, eum assecutos existiment. Tantum interest, legitimos Ecclesiasticæ auctoritatis fines neglexisse; Quæ si huc tantum adhibita fuisset, ut Fideles securos redderet, posse Vulgatam Versionem sine gravioris erroris periculo adhiberi, haberent in quo vires suas, ad illustrandam divinitus proditam veritatem exercerent. Cum ad ea se extendit, quæ non auctoritate Ecclesiæ, sed literarum peritia dijudicanda esse, communis hominum sensus fidem facit, mirum nisi Hæretici videri debeant, qui rei tam absurdæ non plaudant. Itaque, ut, quod universim dictum est, uno verbo, de auctoritate *vulgatæ versionis novæ Scripturæ* dicam; Quis repudiet, quo minus, si explorata esse posset, in tanta varietate lectionis, quantam extare

novimus, unius codicis fides, eam ſibi pro omnibus amplectandam putet? Sed cum ex tot codicibus, tanta prodita ſit lectionis varietas, quantam Bibliis Londinenſibus proditam reperies; quis hominum, communi ſenſu præditus, tot antiquiſſimis exemplaribus abrogatam fidem, uni quamvis vetuſtiſſimo, ex quo facta eſt vulgata verſio, aſſignandum putabit?

Non officere hæc Fidei communi.

Quod ſi quis putet, prodita hac legendi vanetate, poſſe naſci in communem Chriſtianiſmum offendiculum; Is primo agnoſcat, nullum poſſe inde offendiculum naſci, quod in *Ebraicum* veteris Scripturæ codicem errorem cadere poſſe aſſerimus. Cum enim, tanto pluris intereſſe novam Scripturam communis Chriſtianiſmi quam veterem, certum ſit, quanto pluris eſt *Spiritus litera*, anima corpore: Et tamen, in exemplaria novæ Scripturæ tantam incidiſſe lectionis varietatem, negari non poſſit; Quis ad contumeliam communis Chriſtianiſmi pertinere concedet, emendari interdum *Ebraicum* veteris Scripturæ codicem poſſe, concedi? Tum vero, recolat idem quod dictum eſt, cum, a myſtico veteris Scripturæ ſenſu poſſe novæ ſenſum aſtrui, aſſerendum fuit. Neque enim omnino verendum erit, perire quicquam poſſe integritati Chriſtianiſmi communis, eo quod non ſemper ex novæ Scripturæ veritate conſtare poſſit. Quod, in veteris Scripturæ lectione, locum habere debet multo magis. Neque enim tum verendum erat, ne myſtico veteris Scripturæ ſenſu aſtrui poſſit, ad integritatem Chriſtianiſmi pertinere, quod novis Scripturis multo apertius proditum non ſit. Fuſus enim per totam Scripturam, tam veterem quam novam, communis Chriſtianiſmus; (pro ratione tamen temporis, quod obſcuriori ejus vel clariori promulgationi Deus conſtituerat) tum autem, brevi Eccleſiarum traditione, per Chatechiſmum baptizandorum, proditus ad poſteritatem; non debet videri de fide periclitari, ſicubi verborum, quibus aliquibus in locis proditus legitur, fidem, diverſæ lectionis

fides

fides in dubium vocet. Omnino, qui *Regulam Fidei*, quam hoc loco communem Chriſtianiſmum appello, tum ad auctoritatem Eccleſiæ ſupponit, tum ad illud judicium, quod cuique de omnibus ferendum eſt, quæ Dei Spiritum auctorem ferunt; facillime ſe & clariſſime omnibus, tam de literis quam de ſenſu Scripturæ difficultatibus, expediunt, quibus extremas utrinque ſententias neceſſe eſt implicitas hærere.

CAP. XXXI.

Jus ſummarum Poteſtatum in Eccleſiaſticis, a jure Eccleſiæ, rationibus ex Scripturis Novi Teſtamenti ductis, diſcernendum eſſe; Addicentibus etiam Veteris Teſtamenti Scripturis.

NIHIL actum eſt his omnibus, quamdiu, de jure civilium hujus ſeculi poteſtatum in ſacris Chriſtianorum, non conſtat. Cum enim, in hodierno Eccleſiæ diſcidio, diverſas partes tueantur ſæculi poteſtates; cum, nullo exiſtente diſcidio, Legibus ſummarum poteſtatum Fidei ſtatus & Eccleſiæ & niti debeat, & nixa ſit ſemper a Conſtantino; non erit de generali diſputationis noſtræ quæſtione tranſactum, priuſquam qua ratione, ac proinde, quatenus, niti poſſint Fideles ſummarum poteſtatum legibus, in Eccleſiaſtica colenda communione, definitum fuerit. Poſt Funeſtum ſane civilis apud nos belli exitum, incidit inter ſe victoribus quæſtio, nunquis eſſet in Verbo Dei fundus Eccleſiæ *Nationalis*. *Nationalem* autem volebant, ut opinor, quæ Reipublicæ ejuſdem finibus contineatur; cum de Regno Angliæ quæſtio eſſet, quibus legibus regenda per Angliam Eccleſiæ & Fides eſſet; Quamvis, ſi rem ſpectemus, non eſt dubium, unius Reipublicæ jure plures *Nationes*, pluri-

Fundus Juris Poteſtatum Seculi in Eccleſiaſticis.

um

um Rerumpublicarum jure ac finibus unam eandemque *Nationem* contineri posse. Sed quæstionis suæ exitum, non est mirum eos invenire non potuisse, qui ejus fundum, Ecclesiæ Catholicæ statum, communione sensibus subdita constitutam divinitus, non præmittebant. Dictum enim est ab initio, non posse illum, vel ab eis qui singulos cœtus, omni alio a Fidei & Charitatis vinculo absolutos, Ecclesias esse putant jure divinitus constituto, agnosci, vel ab eis, qui nullam Ecclesiam esse volunt, nisi Seculi legibus constitutam. Soli inter partes, qui successionem Apostolorum, in Episcopatu eorum auctoritate constituto, agnoscebant, expedire poterant rationem, qua Seculi legibus in sacris parendum est. Sed cum hæc ratio aliter non procedat, nisi in omnibus obtineat, ubicunque instaurandæ Ecclesiæ quæstio versatur; generaliter, tum de fide tum de legibus Ecclesiæ definiendum fuit, traditis ab initio terminis totam ejus rationem contineri. Sane, cum unam ab initio Ecclesiam fuisse demonstratum est, quæ salva unitate instauranda sit; manifestum factum est, potestatis modum, quam singulis partibus ejus, in communibus condendis definitionibus tribui oporteat, non nisi perpetuo unius Ecclesiæ usu, ab origine repetito, haberi posse. Itaque hic hæreri necesse est. Cum enim nullum sit, secularis potestatis, ad tuendam & augendam Ecclesiam adhibitæ, exemplum, ante Constantinum; Hoc est, trecentis quibusdam a Christo annis; Merito quærant morosi, qui constet, ex Dei Verbo, ex Evangelici fœderis lege, ex instituto Apostolorum acta, quæ non totam ab initio Ecclesiam, sed neque sui seculi totam, sed eos tantum Episcopos, quorum consilio usos seculi potestates credi potest, auctorem habeant. Ut igitur teneantur termini, intra quos si versentur Seculi potestates in sacris, perperam quidem agere possint, Ecclesiæ jura per *Sacrilegium* usurpare non possint; ad unius Ecclesiæ hypothesim, (quam, ex præmissis, tanquam concessam sumimus, & promissam, Prophetarum

phetarum ab initio vocibus, vocationem Gentium in ejus communionem prædicentium) altera aſciſcenda eſt *ſumptio*, inculcata literis Apoſtolorum, tanquam ad Fidei ſive ſubſtantiam, ſive integritatem pertinens; Integra eſſe, omnibus hominum Ordinibus jura hujus Seculi, poſtquam Fidem profeſſi, in Eccleſiæ communionem aſciti ſunt. His enim conſtitutis, non erit opus diſerte caveri, Eccleſiæ ſua jura manere, ſubingreſſis in Eccleſiam ſeculi poteſtatibus; Cum Eccleſiæ divinitus conſtitutæ hypotheſis hoc habeat, Eccleſiæ jura, ſive homines, ſive res ſpectent, ſive cauſas hominibus rebuſve annexas, ſacroſancta habenda eſſe, nec ſine ſacrilegio violari poſſe. Sed ad *Sumptionis* noſtræ veritatem ſtatuendam adhibenda eſt S. *Pauli* diſputatio 1 ad *Cor.* VII. 17—24. ubi, poſtquam de matrimoniorum jure, ante Fidem initorum, ea excepiſſet, quæ propter Fidei legem videbantur excipienda, pergit, quod reliquum eſt generaliter definire; in eo vitæ ſtatu cuique manendum, in quo ad Fidem vocatus ſit. Nam, ſi quem vitæ ſtatum Fides vetet; quæſtum puta meretricium aut lenonium, & ſi quid hujuſmodi, legibus ſeculi tum permiſſum, vetaret Fides; cautum Eccleſiæ inſtitutis ſupponendum eſt, non niſi abdicato hujuſmodi vitæ ſtatu ad Fidem perventum fuiſſe. Sane, nullibi gravior quæſtio, quam de *ſervis*. Quid enim naturæ juri, quid lenitati Fidei adverſius? Itaque de eis diſerte Apoſtolus, atque ita, ut S. *Chryſoſtomo*, Interpretique tam *Syriaco* quam *Arabico*, (id eſt, ut opinor, *Diœceſis* Orientalis doctoribus) videatur, expedire ipſorum ſaluti, in ſervitute quam ſerviebant cum ad fidem venirent, manere, pronuntiare. Sic enim illud interpretantur; Ἀλλ' εἰ καὶ δύναται ἐλεύθεροι γένεσθαι, μᾶλλον χρῆται· quaſi, *etiamſi liberi fieri poſſint*, uti eos malit eo vitæ ſtatu, in quo ad Fidem pervenerint. Idem ita *Timotheo* docendum mandat 1 ad *Tim.* VI. 1, 2. ut ad exiſtimationem Fidei pertinere velit, quod ad ſingulorum Fidelium religionem exſolvendam præſtandum eſt ita præſtari,

ſtari, ut Deo præſtetur. Idem docet, ad *Eph.* VI. 5—9. ad *Col.* IV. 11. Item, ad parentum liberorumque Officia idem pertinere ad *Eph.* VI. 1—5. ad *Col.* IV. 1. Ad poteſtatum ſeculi civiumque Officia ad *Rom.* XIII. 1—6. ad *Titum.* III. 1. Quo in loco II. 9—11. ita ſervorum Officia ab adventu Domini arceſſit, ut, quantum Fidei interſit hanc rationem teneri, ſatis oſtendat. Congruunt exacte quæ docet Apoſtolus, eis quæ docuerat Dominus, etſi inſinuanda obſcurius, quam clarius profitenda, ex inſtituto Dominicæ prædicationis; ut ſuo loco dictum eſt. Natus ſane eſt, ex ſtirpe olim Regia familiæ *Davidicæ*, Dominus; non eo, ut videtur, conſilio, ut integrum ſibi jus ſummæ in Dei populum poteſtatis vindicare poſſet, plebemque *Judaicam* ad arma capienda, Chriſti ſui Regno aſſerendo, conſternare; (Quæ *Judæorum* ſemper ſpes eſt, poſtquam repudiato Domino, qui aliud profitebatur, eum ſibi expectandum Chriſtum propoſuerunt, qui ſe, ſervitute Gentium liberatos, Terræ promiſſæ compotes reddat, ubi Deo ex Lege colendo vacent) Sed ut ſpirituales *Judæos*, ſpirituale hujus, æternum futuri ſeculi regnum ſperare doceret. Itaque & delaturæ ſibi regnum plebi ſubduxit ſe, *Joh.* VI. 15. Et *Pilato*, cui ſuſpicio injecta fuerat, æmulum *Cæſarei* regni regnum ejus eſſe, diverſum illlud omnibus hujus ſeculi regnis, diſtinguendo reſpondet, *Joh.* XVIII. 33—37. Quam reſponſionem, illam *Fidei profeſſionem* eſſe docet S. *Paulus*, 1 ad *Tim.* VI. 14. cui *teſtimonium coram Pontio Pilato* tulerit. Ac propterea, ne communis quidem dividendæ hæreditatis arbitrum ferre ſe voluit, *Lucæ* XII. 13. & S. *Petrum* increpuit, cum, ut ejus vitam cuſtodiret, gladio uſus eſt, *Mat.* XXVI. 51—54. *Joh.* XVIII. 10. Quæ, etſi obſcurius dicta, pro ratione temporis, prædicatione Apoſtolorum illuſtrata, manifeſtam fidem faciunt, fundatiſſimi in ipſa Fidei radice dogmatis. Idem enim eſt prorſus cum illo, quod Eccleſia ſemper ratum eſſe jubet; non poſſe *in gratia fundari hujus ſeculi dominium*. Nimirum, univerſum

univerſum hujus ſeculi jus ac dominium in ſupremam Poteſtatem definit, eaſque leges, quibus ſingulæ Reſpublicæ, ſuis civibus, legitimos ſuarum eſſe rerum Dominos præſtant. Quod ſi *Fidei* nomine, (ut quicquid ad Religionem Chriſtianorum pertinere videri poteſt, *Fidei* nomen hoc loco contineat) jus gladij conſtare cuiquam videri poteſt, ſummam Poteſtatem conſtituens, eo ipſo, non ſolum ſibi, ſed idem jus ſecutis omnibus, eandemque cauſam tuentibus, aſſerit, quicquid ejus cauſæ titulo poſſidet; Quin & omnibus qui aliquid obtinent, Legibus ſummæ Poteſtatis, eis armis conſtitutæ. Nam, qui jure ſuo excidant, ſi ejus poteſtatis jus negent, eis, ejus poteſtatis jure, rerum ſuarum conſtare dominium cenſendum eſt. Quæ ſi memoria teneantur, non erit mirum, tam reconditi dogmatis profeſſionem, quam hoc fortaſſe cenſeri poteſt, ad communem Fidem pertinere videri. His igitur cum, juri poteſtatum ſeculi, ita prædicatione Fidei conſultum ſit, ut accepta Fide nihil ei decedere poſſit; cumque, ante acceptam Fidem, integrum ſummis Poteſtatibus Legum civibus ſuis ferendarum jus ſit, manifeſtum eſt *Fidelibus poteſtatibus*, Fidelibus etiam civibus, integrum dandæ legis jus eſſe. Neque enim excipi poſſunt quæ ad Fidem communem pertinent; In quibus, cum communis utriſque Fides ſit, proprius partibus, ſummarum poteſtatum vel civium ſtatus ac perſona, quid eſt, quo negetur eis, propter Fidem, de pertinentibus ad Fidem legis dandæ poteſtas? Nam de *Judæis*, *Gentilibus*, *Muhammedanis*, *Apoſtatis*, *Hæreticis*, *Schiſmaticis*, ſi quæ ſumma poteſtas cives habeat ſubditos, qui ſe hoc eſſe ferant, alia ratio eſt. Neque quicquam magis probat jus dandæ legis Fidelibus, quam neceſſitas dandarum Legum civibus Fidem non agnoſcentibus. Nam eo ipſo, quo, diverſa Lege haberi eos a Fidelibus oportet, eo ipſo, ponendarum Legum Fidelibus, de pertinentibus ad Fidem, jus eſſe ſummis Poteſtatibus Fidem profeſſis oportet. Puta nihil aliud, quam,

tacito decreto, immunes præstari vere Fideles pœnis, quibus obnoxij esse jubentur diversi. Nam immunes esse pœnis, quis neget ad præmium pertinere? Quis, necesse esse, aliquam *Infidelibus* perverseve credentibus pœnam constitui, quoties Fidei contemptus, non solum ad turbandam pacem publicam, sed ad potestatis publicæ contemptum; unde non procul abest violatæ pacis publicæ causa; pertineat? Neque totum hoc quicquam habet, quod ad violandum divinitus constitutum jus Ecclesiæ pertineat, ne sacrosanctum videatur. Quicquid enim ad *Fidem* pertinet, (ut tota Christianismi Religio *Fidei* nomine hic censeatur) jure Ecclesiæ divinitus indulto definitum, eo ipso *sacrosanctum* esse necesse est, nec nisi per sacrilegium violari posse. Itaque superveniens potestas publica nihil aliud quam Ecclesiam tuetur, quoties vel Fidem, vel quod ad Fidem pertinet quoquo modo, legitimo Ecclesiæ jure definitum, in vim & effectum vindicat, appositis, ficubi opus est, pœnis. Scite dicitur sane, *Ecclesiam in Republica esse*; quod alios habere cives subditos possit a Fidelibus, contra quos, nisi munita sit Ecclesia, quis potestates Fideles facere quod suum est dicat? Atqui non minus scitum est, *in Ecclesia Rempublicam esse*; si vere demonstratum est, unius Catholicæ Ecclesiæ Legibus, omnium Rerumpublicarum civibus colendam communionem esse. Nam cum ab *Irenæi & Tertulliani* temporibus, barbaras Gentes ad Ecclesiam pertinuisse dictum sit, quæ ad Imperium Romanum non pertinebant; postquam in ejus jura successerunt Gentes Fidem amplexæ, quid pluribus opus est? Quid enim manifestius esse potest, positis quæ præmisimus, quam, definiendi quid ad Fidem pertineat, quatenus totius interest, ad Ecclesiam, vindicandi ejus quod definitum est, ut vim habeat & effectum sortiatur, ad summas Potestates, per suos quamque fines, jus pertinere?

Hæc

Hæc quanti ſint ad cauſam a nobis ſuſceptam, obſcurum non eſt. Nam ſi verum amamus, quoniam inſita jam in Rempublicam Eccleſia, (hoc eſt, conſtitutis de Religione ſummarum poteſtatum legibus) diſcidium Eccleſiæ accidit, ejuſdem eſt difficultatis, quibus legibus, ſalva Chriſtianiſmi religione terminandum ſit Eccleſiæ diſcidium, definire, ac, quibus legibus ſubjicere ſe debent Regna & Reſpublicæ quibus conſtat orbis Chriſtianus, ut inſtaurari poſſit communio Eccleſiæ. Hoc, niſi præmiſſis, quæ jam conſtituta ſunt, non eſset ſani hominis definire aggredi. Sed, quia, ſtantibus eis, quæ ab hominibus Chriſtianis repudiari non poſsunt, quæ ab eis per legitimam conſequentiam pendent, neceſse eſt ſtare; pronuntiandum eſt univerſim, (unde minutioribus definiendis rationes ducende ſint) civiles hujus ſeculi poteſtates, cum in omnibus cauſis, tam Eccleſiaſticis quam Civilibus, non minus in *Ordinem Eccleſiaſticum*, quam in reliquos cives ſuos ac ſubditos, *ſupremæ poteſtatis jus* habeant; poteſtatem nullam *Eccleſiaſticam* habere poſse, civilis quidem poteſtatis jure: Eccleſiaſticum autem Ordinem, (cujus, omnem poteſtatem Eccleſiaſticam propriam eſse neceſse eſt) neque in ſeculi poteſtates, neque eorum Civium minimum, quos ſeculi poteſtates tuendos ſuſcipiunt, quicquam ejus juris habere poſse, quod ad ſtatum in hoc ſeculo cujuſque pertineat. *Eccleſiaſticam poteſtatem* quid intelligam, obſcurum eſse non poteſt, qui Dei lege inſtitutam Eccleſiæ communionem, in ſacris divini cultus officiis, oſtendi: Tum, propagandi Ordinis Eccleſiaſtici, condendarum legum, communionis Eccleſiaſticæ jure ſanciendarum; denique, diſpenſandi fiſci Eccleſiaſtici jure definiendam. Nam quicquid ex inſtitutione Eccleſiæ naſcitur, ad hominum jura pertinens, ex diſcrimine *plebis ab Ordine Eccleſiaſtico* nata; Quicquid cauſæ ſubnaſci poteſt, ex communi Chriſtianiſmo, quod vel ad Fidem, vel ad Unitatem Eccleſiæ pertinere videri poteſt; Illud totum Ordini Eccleſiaſtico, ab Apoſtolis,

Ratio diſcernendi jus Seculi in ſacris a jure Eccleſiæ

mandato ſolius Dei propagato, tractandum finiendumque erit, ſi Dei legem ſalvam eſſe velimus. Cum enim inſtitutam Eccleſiam conſtet, priuſquam ulla civilis hujus ſeculi poteſtas Fidem quam profiteretur defendendam ſuſciperet; quæ ratio, quis pudor pati poteſt, civilibus poteſtatibus, Chriſtianiſmi ſui jure, accreſcere jura eorum, a quibus Chriſtianiſmum ſuum accipiunt, inſtitutione Eccleſiæ conſtituta? Sint enim ſummæ poteſtates Dei nutu conſtitutæ, Deum auctorem habeant; non habent tamen a Chriſti cruce, a ſpiritus ſancti dono, ab Apoſtolorum legatione originem. Quare, nec ad ſeculi futuri ſalutem, ſed ad hujus ſeculi pacem inſtitutæ ſunt, ut hoſpitium Eccleſiæ, regna ſint & Reſpublicæ quas gubernant. Itaque cum una ſemper ſit, a legatione Apoſtolorum ad ſeculi finem, Eccleſia; leges eaſdem habeat, vel habere ſaltem debeat, quibus omnes ſibi invicem partes ejus communicent, in perſolvendis Deo cultus ſui officiis; Regna tamen & Reſpublicæ multa ſunt, plura eſſe poſſunt, quorum ſupremæ poteſtates Fidem profitentur; Quæ, niſi eandem Eccleſiam colere præ ſe ferant, Chriſtianæ cenſendæ non ſunt. Igitur cum de ſeculi rebus, per ſe, pro ſe ſingula ſtatuant, de Eccleſiaſticis, ſi aliud ſtatuant, non dico quam *fides* communis, ſed quam *Eccleſiæ unitas* poſtulet, non poſſunt Chriſtiani nominis veritatem tueri. Atqui quid Fides, quid Eccleſiæ unitas poſtulet, non poteſt eſſe uniuſcujuſque vel Regni vel Reipublicæ judicium, quod ſcilicet pariter omnium interſit; Sed omnino ad illum Ordinem pertinet, quem, ab eadem origine ducta auctoritas Eccleſiæ uni omnium Regnorum & Rerumpublicarum Eccleſiæ præponit. E diverſo, cum conſtitutum ſemel ſit, omnes qui ad Chriſtianiſmum accedunt eodem hujus ſeculi jure apud Deum cenſeri, quo, priuſquam ad Chriſtianiſmum accederent, cenſebantur; Non poteſt vel communis Chriſtianiſmi, vel Ordinis Eccleſiaſtici nomine, quicquam hujus ſeculi poteſtatibus ejus juris perire, quod in

cives

cives ac ſubditos ſuos, nondum Chriſtianos obtinebant. Hoc enim illud eſt Apoſtolorum literis inculcatum, ne offendiculo eſſet Chriſtianiſmus nondum Chriſtianis; non violari, non turbari hujus ſeculi ſtatum fidei profeſſione: neminem alio jure cenſeri Chriſtianum, quam quo eſſet nondum Chriſtianus; ſi regni cœleſtis jus excipias, cui nihil vel regnum, vel ſervitus hujus ſeculi deroget. Hoc, cum, nihil Ordini Eccleſiaſtico hujus ſeculi juris, in hujus ſeculi poteſtates eo nomine accreſcere, demonſtrationis loco ſit; potiori jure cenſendum eſt, demonſtrationis loco eſſe, nihil perire poſſe juri Ordinis Eccleſiaſtici, poteſtatibus hujus ſeculi ad fidem adducendis. Ponamus Rempublicam tempore antiquiorem eſſe quam Eccleſiam; conſtituto Imperio Romano, priuſquam in eo ſuccreſceret Eccleſia; cujus unitatem quam quærimus, in communione poſitam, non licet a veteris populi legibus, quibus unitas Synagogæ continebatur, arceſſere. Cum enim nunquam promiſſum Synagogæ ſit, Gentes ipſi inſitum iri; Quæ *Iſraeli* ſecundum Spiritum promiſſa Fides docet, illa Synagogæ Eccleſiam, juris ſui diſcrimine diſtinguunt. Finem proprium cum habeat Eccleſia, Chriſtiani populi, vel generis potius humani ſalutem, ad quem poteſtates publicæ inſtitutæ non ſint; non poſſunt in *jus* eorum veniſſe videri, quorum *Officium*, Dei lege, & Eccleſiæ inſtitutione, communis ſalutis mandatum habet. Præterea, cum Eccleſia, prædicatione Apoſtolorum, quamvis in Imperio Romano, tanquam hoſpitio, primum conſtituta ſit, tamen, in vitis ſeculi poteſtatibus, ut vetus populus invitis *Ægypti* Regibus, creverit, cum patiendis malis, faciendis bonis, eos tandem vicerit, & ad ſe protegendam volentes adduxerit, qui ſe non minus fruſtra, quam immerito perſequi videbant eam, quæ invitis ſe creſceret; Omnino antiquior *Eccleſiæ* Ratio eſt, quam cujuſvis *Reipublicæ Chriſtianæ*; quæ propter ſupremas poteſtates Chriſtianiſmum profeſſas, Chriſtianæ cenſendæ ſunt. Sane, cum jus omne,

omne, omnis Reſpublica, omnis hominum ſocietas jure communi nixa, res incorporalis ſit, licet in hominibus jure præditis conſiſtens; diverſa ejuſdem hominis jura confundere velle, diverſis, Eccleſiæ unius, omnium Rerumpublicarum inſtitutionibus nixa, quibus omnes in utraque cenſeri neceſſe eſt, cum Reſpublica Chriſtiana eſt, imperitiæ videri poteſt, ſed ad interitum Chriſtianiſmi ſpectat, ut infra conſtabit.

Synagogæ & Eccleſiæ diſcrimen, quod ad hoc jus attinet.

Confirmanda ſunt hæc, ex inſtituta nobis methodo, poteſtatis ejus actis, qua, veteris Dei populi, quaque, Chriſtianos veteris Eccleſiæ Principes uſos legimus. Sed excipiendum quicquid, diſcriminis, inter Eccleſiam & Synagogam conſtituti ratio poſtulat. Nimirum qui R. Sedi jus aſſerunt, abrogandi ſummis poteſtatibus, Eccleſiæ communione pulſis, jus ſuæ ſummæ poteſtatis, a jure ſummis Pontificibus *Hebræorum* divinitus attributo, in eam hoc jus deduci volunt. Qui Regibus univerſum Eccleſiæ jus aſſerunt, nituntur exemplis Pontificum, a Regibus in Ordinem coactorum, in veteribus Scripturis, aliorumque a Regibus ſuo jure actorum. Utrique mendoſe, quod Eccleſiæ & Synagogæ diſcrimen non excipiunt, Communis Fidei adverſus *Judæos* cauſæ implexum. Prodat hanc *Judæis*, qui *Novum Teſtamentum Veteri velatum* non aſſerat, ac proinde *Synagoga Eccleſiam*. Quare, etſi Eccleſia dici poſſit illa *Civitas Dei*, quæ Fidem, ac proinde Catholicam Eccleſiam anteceſſit; nihilominus verum erit, Eccleſiæ Catholicæ unitatem Communione ſenſibus ſubdita conſtare. Habemus in XII. Apoſtolis XII. Patriarchas *Iſraelis*, in LXX. diſcipulis LXX. *Moſis Synedros*, quorum auctoritate cenſendos Epiſcopos ac Presbyteros Eccleſiæ Chriſtianæ, dictum eſt; pro ſuæ quemque Civitatis ac Plebis modo. Itaque in eiſdem, inferiorum etiam Civitatum *Synedria* lege *Moſis* inſtituta habemus. Regnum, *Sacerdotium*, Prophetiam, Chriſto Domino excipimus; Niſi quatenus Apoſtolis iidem, in ſuum quiſque modum ſuccedunt, quos ſibi Dominus

minus Vicarios reliquit. His legibus, quatenus ſub Fide jus faciunt, quæ Veteribus ſcripturis prodita, jure divinitus conſtituto apud Veterem populum geſta ſunt, tenendum eſt. Cum enim Leges, etiam de Dei cultu, *Moſaicæ*, terræ tantum promiſſæ fœlicitatem expreſſe ſpectarent; non eſt mirum, ſi quid dubium de lege incideret, id *Sacerdotibus*, qui apud Arcam excubias agebant, & *Judici* qui pro tempore eſſet, definiendum mandari, *Deut.* XVII. 8—12. Quamvis *Judicem*, *Moſis* ſucceſſorem intelligamus, ſuprema poteſtate, ſua ætate, ſub Deo præditum, quamdiu θεοκρατία eſſet ea regiminis forma, (ut recte appellat *Joſephus*) qua populus Dei ante conſtitutos Reges utebatur. Hoc enim rem ipſam legis, ac terminos, quibus Dei etiam cultus definiendus eſſet, Regi conſtituendos relinquit; quos *auctore Eccleſia* definitos, Chriſtianis poteſtatibus ſtabiliendos, & ſeculi præmiis pœniſque vindicandos, aſſerimus. Neque enim Lex ſeculi hujus poteſtatem ab Eccleſiaſtica diſtinguebat, quæ futuri ſeculi ſpem non conſtitueret. Neque religioni eſſe poterat veteri populo, quaſi vitio conſtitutum, quod publica populi ejus poteſtate conſtitutum eſſet. Nec erant præterea, ut in Eccleſia omnium Gentium, ad quos reſpiceret publica ejus populi poteſtas; ne forte diſcidium pareret aliquid conſtitutum, quod eis quorum pariter intererat, non arrideret. Atqui plebs Chriſtiana, cum religioni, Catholicæ Eccleſiæ communicandi, ſubdita ſit; non poſſunt poteſtates Chriſtianæ, niſi Eccleſia Catholica auctore, de eis decernere, quæ totius Eccleſiæ intereſſe videri poſſint. Vocatis enim ad Eccleſiam Gentibus, non eiſdem poteſtatibus ſubditis, non amplius plebs totius Eccleſiæ unius cujuſvis ſummæ poteſtatis imperio ſubeſt. Non agit autem ſumma poteſtas ultra ſuos fines; Ultra quos, abſit ut non ſit prolata. Eccleſia.

Cæterum, legem quam diximus, de *ſtatis apud Arcam Judicibus*, quibus de lege controverſa definiendi jus eſſet, ante Regem *Joſaphat* non obtinuiſſe, ſunt quæ indicent. Si

Jus Regium ſub lege, auctore Synedrio & Pontifice valuiſſe.

Si enim ſtata fuiſſent, ex lege *Deut.* XVI. 18. per civitates tribunalia, quid erat neceſſe Judicibus, civitates circuire cauſa juris dicendi; quod factum ſæpe legimus *Jud.* V. 10. X. 4. XII. 14. 1 *Sam.* VII. 16? Itaque ipſe *Joſaphat* miſit primo, *qui civitates circumirent* 2 *Chron.* XVII. 8, 9. quos poſtmodum ex lege, *tam in civitatibus Judæ, quam Jeroſolymis conſtituit*, 2 *Chron.* XIX. 5, 8. Tum, *Joſephus* cauſam belli *Benjamitici* ad *non conſtituta ex lege Synedria refert*, *Ant.* V. 2. Eandem *legum neglectarum* cauſam idem reddit, cur victi ſint ab *Eglone* & *Moabitis*, V. 5. Itaque ſumma poteſtas, etiam Dei legem, vim & effectum ſortiri jubet. Præterea, quod *Idololatras capite plecti*, *civitates eorum dirui* lex jubet, *Deut.* XIII. 2, 13, 14. *Maimonides*, judicante *Synedrio* factum docet; id eſt, Regulæ Phariſæorum, *de Idolol. cap.* IV. Atqui, non ſublata excelſa, Regibus vitio vertitur. Scilicet, quod inolito morbo mederi nemo niſi princeps poſſet. Præceptum condendi Templi populum tenebat; Itaque ejus nomine *Davidem & proceres*, 1 *Chron.* XIII. 2. XXVIII. 1. Denique, poſtquam defeciſſet a lege populus, ſola ſumma poteſtas eum ad *inſtaurandum fœdus cum Deo* vocat, ut ad *inſtituendum Moſes*, *Rex in Jeſurun*, *Deut.* XXIX. 1. XXXIII. 5. 2 *Chron.* XV. 12, 14. XXIX. 10. XXXIV. 31. Nam quod ſub *Eſdra* & *Nehemia* factum legimus, *Eſdræ* XI. 1— *Neh.* V. 12. X. 29— in eo, Regiam poteſtatem *Nehemiæ*, tanquam pro-Regi, mandatam, *Neh.* V. 14, 15. poteſtatis autem, *Moyſi* lege conſtitutæ, exercendæ jus *Eſdræ*, Regio mandato, VII. 11. conceſſum, dicendum eſt. Itaque, etſi inſtaurandæ legis Officium, (ac proinde Chriſtianiſmi) ad ſuprermam poteſtatem pertinere manifeſtum ſit; tamen *Judices* apud Arcam lege conſtitutos, non ſolum juris dicendi, ſed interpretandæ, ſed extendendæ, ſed limitandæ legis (id eſt *ferendæ* etiam *legis*, ſive, quod idem eſt, conſtituendi juris) jus habuiſſe lege conſtitutum, manifeſtum eſſe debet. Quos ego non alios fuiſſe a *Magno Synedrio*, cujus caput *Eſdras* ſuo tempore fuerit, non video

quo

quo minus affirmantibus *Judæis* credamus. *Davidem cum Militiæ præfectis*, filiis *Asaph*, *Heman*, & *Jeduthun* divini cultus ministerium distribuisse legimus, 1 *Chron.* XXIV. 3, 6, 7. quod soli *Davidi* tribuitur, 1 *Chron.* XXIII. 6. Nimirum Majoribus suis subditi ex lege Sacerdotes, jure summæ potestatis, à *Davide*, ex eorum auctoritate, in classes suas distribuuntur; Hos enim *Militiæ sacræ Templi Præfectos* intelligere debemus. *Ezekias cum Principibus suis* de Paschate secundo mense agendo consilium inivit, 2 *Chron.* XXX. 2. id est, cum Synedrio summo; Hos enim, etiam *Jerem.* XXIV. 10, 11. *Principes* appellari, *Judæos*, referente *Maimonide de ingrediendo Sanctuario*, *cap.* IV. auctores habeo. Et *Davidem cum Principibus suis* Gibeonitas Levitis ministros attribuisse *Esdræ* VIII. 20. legimus. *Maimonides* autem, initio *Erubin*, totam illam de atriis Traditionem, intra quæ qui quid transfert, non censeatur de domo in domum Sabbato transferre, *Solomoni ejusque consistorio* acceptam refert. Ex quibus necesse est constare, etsi ad Reges veteris populi, jure potestatis summæ pertineret, quicquid ad continendum in unitate populum ex lege viventem spectaret, quicquid populo universo præceptum, legem terræ promissæ annexam haberet; fuisse tamen constitutam lege potestatem, definiendi, quæ de lege ambigua inciderent; cujus auctoritate, rebus de lege controversis termini statuendi essent. Et tamen, capitalis pœnæ irrogandæ jus lege constitutum, (ut tolleretur Schismatis ex eo populo occasio, in quo, de lege discidium Gentis esse discidium necesse erat) citra summæ potestatis consensum non procedebat. Video illos qui nullam Ecclesiam volunt, *Solomonis* Regis oratione dedicatum Templum objicere; unde consequens sit, jus ministrandorum sacrorum nullum esse, nisi summæ potestatis mandato; quod per se facere ipsa possit, quicquid ministris suis faciendum mandat. Non meminerant scilicet *Koræ*, non *Uzzæ*, Non *Uzziæ*, non *Leviticum* Sacerdotium ad Christianum, eandem quam

Lex ad Evangelium rationem habere; ac proinde, utriusque jus, non nisi legitimis rationibus propagari. Nam *Solomonis* oratio, ut *Levitici* Sacerdotij officio non satisfecit, ita universi populi nomine, qui ædificandi Templi præceptum acceperat, oblata est. Atqui populi veteris princeps, novi principem, tam Sacerdotem & Prophetam designabat, quam Regem. Itaque ad nullius Officij partes, præterquam Regij pertinebat. Quod totum, sub Christianismo cum aliter se habeat, non debet hujus exempli sequela ad ejus perniciem pertinere videri.

CAP. XXXII.

Usurpatum hoc jus Fidelibus ab initio Potestatibus, Oecumenicis Conciliis cogendis, regendis, Sanciendis; Tum extra Ordinem minoribus: Denique legibus ferendis, de rebus sacris.

Concilia acta jure seculi, non minus quam Ecclesiæ.

NUnc jus Imperio R. statim à *Constantino* usurpatum, Ecclesiæque Catholicæ agnitum videamus; Cui, præter rationem præmissam, non levis favet conjectura, de voluntate Apostolorum. Est enim dictum, Sanctos *Petrum* & *Paulum* Apostolos, cum Romam sibi *Provinciam* sumerent, in qua *Principem Ecclesiam* statuerent, hoc consilium secutos, quod esset in ea Urbe secularis regiminis caput constitutum. Tum illud non arbitrarium, sed certum; ut secundum Provincias principatus esset Ecclesiarum, & Principes Ecclesias Matres Provinciarum Civitates haberent, ab Apostolorum instituto descendere. Quod autem, inchoatam sub *Adriano* Imperij in Diœceses, Vicariis, Præfectisque Prætorio subditas, divisionem, Ecclesia secuta est, Principum Civitatum Ecclesiis attributo principatu in Ecclesiasticis; quid aliud quam, inserendæ Imperio, ejusque regimini,

Ecclesiæ

Eccleſiæ unius rationem, ab Apoſtolorum conſilio derivatam oſtendit? Nam ante *Conſtantinum*, ſponte Eccleſiæ in uſum hoc veniſſe, fidem faciunt quæ præmiſi. Certe, cum *Imperatorum Conſtitutionibus*, uſuque Eccleſiæ, Synodorum per Diœceſes agendarum jus Principum Eccleſiarum Epiſcopis attributum eſt; de quo dictum eſt ſuo loco; in promptu eſt, hoc exemplo pronunciare, quæſitum ſummis Poteſtatibus jus Eccleſiæ Communione, ad vires juri ipſius divinitus conſtituto aſſerendas, non ad minuendum quod divinitus indultum eſt, pertinere. Quod ſi quis pertinaciter neget, conſenſum Eccleſiæ argumento eſſe, ab Apoſtolis hoc inſtitutum deſcendere, cum eo ita non contendam, ut tamen, conſenſum totius Eccleſiæ idem valere probem; quæ una manere non poſſit, niſi manentibus, in quæ jure conſenſum ſit ab univerſis. Idem habendum eſt de toto Conciliorum agendorum jure. In quibus cum, non ſolum de fide communi, ſed etiam de regimine Eccleſiæ decerneretur; Imperatoribus tamen Chriſtianis, (quo tempore Imperio *Romano* ita continebatur Chriſtianiſmus, ut quod Eccleſiæ in Imperio conſtitutæ reciperent, illud omnibus Chriſtianis receptum iri, pro conceſſo ſumi poterat) cogendorum quam vellent generalium Conciliorum, ſummæ poteſtatis jure, jus ſemper ac poteſtatem fuiſſe qui neget, eum vel gnaviter impudentem, vel ignaviter veteris memoriæ Eccleſiaſticæ ignorantem eſſe oportet. Atqui hoc jus tanti eſt, ut non opus ſit præterea quicquam, ad totam hanc definitionem conſtituendam, ab Eccleſiæ Catholicæ conſenſu afferri. Cum enim Eccleſiæ legibus definiendum ſit, quicquid de ſingulis Eccleſiaſtici juris capitibus indefinitum, in quæſtionem venire poſſit, ſive ad ſingulorum religionem fidelium, ſive ad univerſorum pacem pertinens; qui Concilium convocat Epiſcoporum, condendi decreti nomine, cui ipſe per ſuas ditiones vim præſtet, eo ipſo penes *Eccleſiam auctoritatem*, penes ſe *Imperium* eſſe profitetur, & demonſtrat;

Quod ad res quidem Eccleſiaſticas attinet. Non eſt tamen propterea negandum, Epiſcopis univerſim omnibus, majorum tamen præſertim Eccleſiarum, pro ſuæ cuique Sedis amplitudine, jus eſſe ac ſemper fuiſſe convocandi, vel ſubditarum ſibi Sedium Epiſcopos, vel *Eccleſiæ ſuæ Ordinem Eccleſiaſticum*, conſtituendorum eorum cauſa, quæ ad Eccleſias vel ſingulas, vel univerſas pertineant. Hoc enim ad *Hierarchiam* conſtituendam neceſſarium eſſe dictum eſt; in qua ſita eſt unitatis Eccleſiaſticæ continendæ ratio. Eſt enim tenendum, ex eis quæ dicta ſunt, diverſam eſſe Eccleſiaſticæ unitatis & pacis publicæ rationem; illam Ordini Eccleſiaſtico, conſtitutæ Eccleſiæ, hanc ſeculi poteſtatibus, per ſuas quibuſque ditiones, inſtitutæ Reipub. nomine divinitus commendatam; Et tamen illam etiam Fidelibus poteſtatibus, per ſuas quibuſque ditiones, quatenus quidem dictum eſt. Semper autem incidunt, in quibus procurandus ſit, & tuendus decor & honeſtas regiminis Eccleſiaſtici; In quibus pax publica periclitetur, abſit ut ſemper religionis nomine incidant; Subinde quidem incidere, nimis cognitum eſt experiendo. Itaque ut Eccleſiæ Eccleſiaſticæ honeſtatis cauſa, ita ſeculi poteſtatibus, pacis publicæ, convocandorum Conciliorum jus eſſe oportet; Quibus etiam neceſſe eſt jus eſſe vetandi conventus Conciliorum, quorum cogendorum jus eſſe Epiſcopis dictum eſt; Pacis ſcilicet publicæ nomine. Itaque neceſſe eſt *ordinaria* cenſeri *Concilia*, quorum, ut cogendorum jus eſſe Eccleſiæ dictum eſt, ita vetandorum ſummis poteſtatibus; *Extraordinaria* autem, quæ a ſummis poteſtatibus, propter ſubnaſcentes nullo ordine cauſas. Quale etiam jus eis eſſe oportet, vetandorum eorum, quæ jure Eccleſiæ ordinaria habenda dictum eſt. Eſt enim manifeſtum, ſubinde tantum, non autem ſemper incidere cauſas hujus exercendi juris; Ac propterea, quoties eo nomine non habentur Eccleſiarum Synodi, quas haberi, retinendæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ cauſa, pietatis publicæ interſit, non uſurpari

ſurpari jus a ſeculi poteſtatibus, quod Chriſtianarum Poteſtatum non ſit, ſed perverſe, & Chriſtianiſmi ſui ipſorum malo exerceri. His præmiſſis, conſtitutæ lineæ videri poſſunt, ad quas nobis, in recenſendis veteris Eccleſiæ rebus dimicandum eſt, quibus hujus juris uſus manifeſtus fieri poſſit.

De jure Imperij in VIII. *Synodis Oecumenicis.*

Sane cum de *Conciliis Generalibus Eccleſiæ Catholicæ* quæſtio eſt, quo jure convenerint, cui jus præſidendi eis fuerit, unde vires acceperint, primum ac tertium Imperio ſoli aſcribendum eſt; de medio nonnihil eſt ambigui, propter primum locum, R. Sedi in omnibus, ſuo jure conceſſum. Et tamen res ipſa docebit, cum Concilium Generale indictum fuerit, de cauſa, ad Eccleſiæ quidem Catholicæ ſtatum pertinente, ſed qua de ſtatu Principum fere Eccleſiarum agebatur; (ſummæ poteſtatis jure, tam paci publicæ, quam Eccleſiæ unitati, divinitus ſtatuto jure procurantis) agendorum ordinem mandatum fuiſſe primo, vel primis quibuſdam præſentium Epiſcoporum; ita tamen, ut *Legatis R. Sedis* permitti potuerit, ſi videretur ſummæ poteſtati. Habemus primo loco *Concilij Niceni*, a *Conſtantino* M. nondum Fideli, coacti exemplum; Quis enim R. Sedi obtemperaſſet? Quæ auctoritas juſſiſſet Eccleſias tolerare ſumptus Epiſcoporum ſuorum, quibus Fidei communis cauſis vacandum erat? Sed ejus Sedis Legatos, quos primum locum occupaſſe eo nomine dictum eſt, non eſt perinde conſequens, primo loco judicaſſe; id eſt, cognitioni præfuiſſe, & agendorum ordinem nexiſſe. Igitur eis accedo, qui *Euſtathio* has partes tribuunt. Cum enim *Alexandrini Alexandri* cauſa ageretur; pulſo Communione Fidelium *Ario*, non ſolum Presbyterio *Eccleſiæ Alexandrinæ*; neque deceret, de ſecundæ Sedis Epiſcopo Legatos primæ cognoſcere, ad *Antiochenam* proximo loco has partes ſpectabant. Cum igitur, *primum a dextris* allocutione Imperatorem excepiſſe ſcribat *Euſebius*, *de Vita Conſt.* III. 11. quem fuiſſe *Euſtathium* docet *Theodoretus Hiſt.*

Hist, I. 7. restat, ut hoc, mandatæ ipsi ab Imper. cognitioni consequens fuisse, putemus. Præsertim cum apud *Facundum* VIII. 1. sic legamus; *Et apud beatiss. Eustathium, qui, SS. PP. qui apud Nicæam congregati sunt primus existens, Fidem confirmavit.* Rursus etiam II. 1. *qui in Concilio Niceno primus fuit.* Idem *pag.* 468. Nam neque primus diceretur, cum prior *Alexander* interesset, nec confirmasse Fidem, nisi has partes egisset. Itaque *primum* intellige, quem Græci ἔξαρχον, in Conciliorum Actis appellant; cujus partes erant, regendi agendorum Ordinis; ut in sequentibus Conciliis Generalibus factum constabit. Fuisse autem Imperatorum, decreta Conciliorum non consensu firmare, quod erat absentium omnium Episcoporum; (Quis enim neget, firmari Concilium ab eis, qui decretis consentiunt, etsi suo jure dissentire non possint?) Sed statutis pœnis, sive expressis sive pro arbitrio, in vi & effectu ponere; nihil magis ostendit, quam sanctissimum hujus Concilii decretum. Sane Sardicensis Concilij decretum Synodica ejus ad *Julium P.* mittit, non ut valere jubeat, sed ut publicandum exequendumque curet; ut Synodica ejus, apud *Athanasium Apol.* II. *& Theodoretum Hist. Eccl.* II. 8. attendit. Nam & *Arelatensis* I. *Synodus*, non totius Ecclesiæ, sed tantum *Occidentis*, ut tum Occidens erat, decreta sua ad *Sylvestrum P.* mittit, executioni ab ipso mandanda. Itaque neque R. Sedis erat, irritum facere Concilij decretum rite & jure legitimo latum; Cum ad illud infirmandum, quod non jure latum fuerat, cujusvis Episcopi dissensus faceret. Aliud agebatur, cum *Arium Alexander Constantinopolitanus* communione impertire jubebatur à *Constantino*, simulantem se assentiri decreto Synodi. Immerito quidem credebatur hoc damnato; Sed tamen hoc volebat decretum Imperatoris, ut damnato cognoscente Synodo crederetur, non cognoscente Synodo, sed ipso jubente. Itaque ab hoc initio, in suspenso fuit decretum per 55 aliquot annos; (tentante *Constantio*, aliam formulam

formulam Niceno Symbolo subrogare; Valente postea, Fidem ipsam infirmare) donec in secunda Synodo, de subnatis *Apolinarij Macedonijque* Hæresibus ita decretum est, ut *Eunomiana* etiam (quæ, quod *Arius* dissimulaverat, palam profitebatur) jugularetur. Secundum autem nemo negat à *Theodosio M.* convocatam, propterea quod non uno loco cum Occidente Oriens, in eam convenit; Sed, quod *Constantinopoli* decreverat Oriens, (quem a *Theod.* convocatum constat) idem Occidens, sive *Romæ* sub *Damaso*, sive alibi in Conciliis suis, vel constituit vel admisit. Vim autem statim assecuta, exemplo est, non juris Ecclesiastici obscuritate, sed hominum iniquitate, juri cedere nescientium, de dubio Conciliorum eventu graves summorum virorum querelas existere? *Ephesinam* Synodum à *Theodosio* minore coactam is neget, qui neget meridie lucere. Nam quod Occidentem, cui alter imperabat, *Cælestini P.* literis eodem *trahi* oportebat; quas Ecclesiæ Occidentis agnoscebant, cum Imperatorem alium agnoscerent; Nimirum *Romæ* judicasset *Cælestinus*, si ejus fuisset, *Romam* omnibus diem dicere. Sed etsi præsidere Concilio S. *Cyrillum* necesse erat, postquam primæ Sedis Episcopus secundæ Sedis Episcopo vices suas mandasset; (utraque enim in uno præsente, conculcare erat totam *Hierarchiam*, inferiori cognoscendi ordinem mandare) tamen, cum sententiam latam in *Nestorium* ab utroque, quum intra decem dierum περιοδον, fixam ei ab utroque non resipuisset, cessare juberet Imperator: & *Nestorium*, cujus res agebatur, non quidem præsidere Concilio, (quamvis ejus Sedem Secundam agnosceret, ex Canone secundæ Synodi, cui utraque *Cyrilli*, tum Episcopi *Alexandrini*, tum legati Pontificij persona repugnabat) sed interesse, & sententiam dicere, etsi damnatum ab utroque: manifestum est, cognitioni Synodali, & dictas fuisse leges ab Imperatore, & dici potuisse; quibus nemo injuriam Ecclesiæ factam quæstus est. Qua autem fiducia, damnato *Nestorio*, cognoscente cum

Synodo

Synodo *Cyrillo*, superveniens cum suis *Joannes Antiochenus*, & non expectato se latam sententiam indignatus, de cognitione *Cyrilli*, cum Synoda sua, quamvis inferior cognovit, *Cyrillumque* cum *Memnone* (cujus fuerant in cognitione *Cyrilli*, tanquam Ephesini Episcopi, proximæ partes) damnaverit, non videtur hactenus compertum. Præsertim cum *Facundus* nos doceat VII. 6. & rursus *p.* 263. aliarum novem Provinciarum Episcopos; Orientalibus & *Joanni* suffragatos fuisse. Itaque auscultandum videtur *Leontio*, cum *de Sectis Act.* IV. jussisse *Theodosium* refert, γνῶναι Συνόδου ἐν ἐφέσῳ, καὶ κελεῦσαι γνῶναι Κυρίλλου καὶ Νεστορίου Ἰωάννου τε Ἀντιοχείας. *Ephesi Synodum haberi, & cognoscere de Cyrillo & Nestorio Joannem Antiochiæ Episcopum.* Nam quia damnatus fuerat à *Cælestino* & *Cyrillo Nestorius*, qui intra decem dies, sibi ab utroque præfixos, non resipuerat; recte de utroque cognoscere jussum *Joannem* dicitur, quem, Imp. mandato, præesse Synodo cum *Cyrillo* jusum, *Leontio* credendum est. Et sane hoc ipsum continent literæ Imperatoris ad *Cyrillum*, tum alteræ quibus Synodum convocat *Capp.* XXXI. & XXXII. Actis Synodi præmissæ. Prioribus enim, ad universos se Metropolitas scribere *Cyrillo* denunciat, ut in Synodum conveniant; Posteriores autem, Metropolitis inscriptæ, coire ipsos in Synodum jubent. Atqui, alia lege coire non poterant in Synodum Metropolitæ, quam ut Primatibus suis parerent, ex Ecclesiæ more, in Canonem sextum *Nicenæ* Synodi relato. Hoc autem rerum ipsarum fidei convenit. Cum enim *Nestorius* à *Cyrillo* damnatus fuisset, *Joanne Antiocheno* cum suis non expectato, qui in itinere positus sex septem dierum itinere aberat, contendens quantum poterat ut judicio interesset; (hoc enim habent ipsius literæ *cap.* XXXV. Synodi Actis præmissæ) quid erat mirum, judicium sibi de *Cyrillo* sumere *Joannem*, qui de *Nestorio* sibi judicium sumpserat? Nam simul utrisque de *Nestorio* judicium Imperator mandaverat, eo ipso quod Metropolitis utriusque

mandaverat.

mandaverat. Sane hac ratione factum oportuit, ut aggregarent ſe ad *Joannem* novem Provinciarum Epiſcopi, quarum Metropolitæ, propterea ſolo Imperatoris mandato convenerant, quod Orientis Imperio ſubditæ eſſent; nec tamen *Neſtorium*, cujus cauſa agebatur, agnoſcere poſſent; ſaltem ſi ex eis fuerint, quæ Conſtantinopolitanam Sedem agnoſcebant. Cum autem Imperatoris minis adacti *Cyrillus* & *Joannes*, hic quidem; miſso *Alexandriam Paulo Emeſeno*, de ſenſu anathematiſmorum *Cyrilli* ſatisfieri ſibi paſsus eſt, ille autem ſatisfecit; (Quæ ſola cauſa diſſentioni obtendebatur; Neque enim unquam *Neſtorij* cauſam tuendam ſuſcepit *Joannes* cum ſuis) valuit tum demum Concilij decretum, &, vim ſuam ſummæ poteſtati imputandam oſtendit. Cum autem, damnato *Conſtantinopoli Eutyche a Flaviano*, retractari judicium placuiſset, eumque reus ſtare juſſus eſt *Flavianus*, *Dioſcorus Alexandrinus* judicio præeſſe, quis juri ſummæ poteſtatis hoc negavit? Quis Canonico factum aſcribat? Neque enim quod cognoverat, ſed male geſtæ cognitionis, damnatus eſt *Chalcedone Dioſcorus*; Venia autem data *Jeroſolymitano*, *Epheſino*, *Cæſarienſi*, (quorum poſt *Dioſcorum* præcipuæ partes fuerant in ea cognitione) quod delatum a ſe Principi Epiſcopo excuſarent. Igitur, quod legati *Leonis Chalcedone* præſederint, cum hactenus non obtinuiſset, non eſt mero Sedis R. juri aſcribendum; ſed poſſe ita fieri docuit, quoties Imperatori videretur. Viſum autem *Marciano* Imperatori, ſive ut *Leonem* conciliaret, (quem, auctum jus *Conſtantinopolitani* ægre laturum, palam erat; de quo dictum eſt) ſive ut *Valentiniano* III. (qui tantum *Leoni* tribuebat, quantum ſupra viſum eſt) tanquam auctori ſuo (qui *Pulcheriæ* matrimonio Imperium debebat) deferret. Nemo igitur mihi *Leonis* Papæ aſsenſum in Synodum *Chalcedone* habendam objiciat. Quid opus eſt verbis, cum facta videamus? Inſigni apud Occidentis Imperium *Leo* Papa auctoritate, cum per ſe, & per Imperij Occidentalis Sedem

contendiſset, quantum ipſe contendi par eſse putabat, ut in Occidente haberetur, conceſſit voluntati Sedis Imperij Orientalis, ut ſub ejus potiſſimum conſcientia celebraretur. Cum nunquam aliud Sedis *Romanæ* interfuerit, quam ut ſub ipſius oculis conveniretur, & tamen ſemper in Oriente convenerint Synodi Generales; quid aliud dicendum, niſi conſilium aliter dediſse, ſi opus eſset, Papas, Imperio paruiſse? Cæterum, Papam Synodo Orientis intereſse quid eſset, docuit Vigilius; qui *Juſtiniano Romam* tenente, cum cavere ſibi non potuerit, quomodo caviſse ſibi *Leonem* videmus, jure ſummæ poteſtatis *Conſtantinopolim* adductus eſt; abſtinere Synodo permiſsus, ne obnunciaret, ſine quo *Generalis* eſse non poterat, quod Princeps volebat. Quod autem ab *Illyrico*, per *Italiam*, *Romam* uſque, initio non recepta Synodus (quod ex *Pelagij* I. Epiſtolis conſtat) poſtea ſolos *Iſtriani* Schiſmatis ſocios diſsentientes habuerit; (Quos *Longobardorum* irruptio Imperio ſubtraxerat) quid aliud clamat, quam vim decreti Imperio deberi; in quo citius faciliuſque obtinuit, quam extra Imperium? Nam *Chalcedonenſis* decreti ſuſpenſionem, & auctos per Orientem & *Ægyptum* Acephalos, ut ne inſtaurato quidem a *Juſtiniano* Eccleſiarum *Alexandrinæ* & *Antiochenæ* ſtatu, decreto V. Synodi ceſserint, qui *Zenonis Henotico* aſcribit; Quod nemo ſanus neget; pariter ſeculi poteſtatibus aſcribit, quod Conciliorum decreta vim habent. De VI. Synodo non videtur quicquam his objici poſse. Nam quod ſingulare videri poteſt fuiſse, ut præſentis Imperatoris interlocutionibus regeretur fere ordo agendorum, adhuc clarius eſt juris Imperatorij indicium; Et fortaſſis ſingulare non fuit. Quid enim vetat credere, *Conſtantinum* in Concilio *Niceno* præſentem fecisse, (etiam nondum Catechumenum, licet Chriſtianum) quod jure ſummæ poteſtatis, non jure Fidei, hactenus geſtum conſtitit? Nam quod in IV. & VI. Synodis Imp. *medium locum* occupabat *in ſumma*, idem in

Niceno

Niceno factum creditur, etiam *Bellarmino* conjiciente, de *Conciliis* I. 19. VII, & VIII. *Synodos Generales* non facit, quod R. Sedes ita numerat. Nam & Septimæ obnunciavit *Francofordiensis*, & ditionis *Carolinæ* Ecclesiæ; Et *Franci*, qui Octavam adversus se Canones condidisse scribunt, non facile largituri sunt, Generali se Synodo reclamare. Quod autem R. Sedis auctoritatem habuerunt, cum *Roma* Orientis Imperio vel non subesset, vel dicis causa subesset; (quod de tempore *VII.* Synodi, sub *Hadriano I.* verum esse constabit) quanto magis, convocanti Imperatori obtemperasse Orientales ostendit? Neque hæc ad violandum jus Ecclesiæ pertinuisse, illud ostendit, quod Conciliorum decretis, nisi per posteriorum Conciliorum decreta, quorum idem jus fuerit, ne ipsi quidem Imperatores derogari voluerint; Nam eadem auctoritate, quod posterius decretum fuerit necesse est obtinere, etiam adversus id quod prius decretum fuerat. Quod si quando Imperatores decretis suis, derogari voluerint decretis Conciliorum, ea in irritum ceciderunt. Sane, Concilium qui cogit, agit pro Imperio; Judicibus integram rationem Deo reddendam relinquit. Et erant Concilia, etiam Generalia, judicia de eis qui causam Conciliis præbuerant. Itaque neque ex Imperialium legum præscripto procedebant, sed suam quandam rationem tenebant, Ecclesiarum more receptam. Cui hoc novum est, nova ei sunt acta Conciliorum. Certe, in medio positus Evangeliorum codex, quem tangerent, quibus jurandum erat, nihil aliud quam Deum judicem, de judicio Ecclesiæ judicari credi, significabat. *Constantius* autem *Constantini* filius, cum Imperialem potestatem ad infirmandum decretum *Nicenum* adhiberet, nec tamen hoc unquam, nisi Conciliorum decretis, quærendum putaret; satis ostendit, quid de Ecclesiæ auctoritate, etiam inimici Ecclesiæ sentirent. Aliam viam insistebat Valens, & apertam vim adhibebat; sed tamen non nisi per Episcopos, eorumque discidia, *Arianæ Eunomianæque*

hæresi favebat. *Zeno* quidem, missо ad *Alexandrinos Henotico*, cum *Chalcedonensi* decreto derogare videretur, vel potius, quod ibi decretum fuerat abrogare; quod valere non poterat, nisi per totam Ecclesiam valeret; Ecclesiæ R. tantum in se, inque Sedem Constantinopolitanam juris astruxit, ut non ante redintegrari communio potuerit, quam Regiæ Sedis Episcopus, ejusque Suffragatores, *Macedonij* etiam & *Euphemij* memoriam, tanquam hæreticorum, damnaverint, quantumvis eos pro recta fide passos constaret; quod eam in *Schismate*, hac causa conflato coluissent. Simili in causa, *Heraclij ecthesin & Typum Constantis*, qua *Monothelitarum* Hæresim stabiliebant, similis fortuna excepit. Observantior rectæ fidei *Justinianus*, *trium* etiam *capitulorum* damnationem, non nisi Generalis quintæ Synodi decreto quæsivit. Et tamen, cum ad obtinendum ejus decretum Imperij vires adhibendas putaret, invitis, non solum Sede R. & Papa Vigilio, (quibus ille, de *Hormisdæ* rigore, quem in *Acaciano*, ob *Henoticon Zenonis*, tollendo Schismate expertus erat, par pari referre voluisse videri potest) sed etiam Africanis & Illyricianis Episcopis; (Hoc est, cum, Ecclesia inter se non consentiente, seculi potestatem arbitram ferret) Schisma *Istrianorum* conflavit, quod ante centum & quinquaginta annos penitus extinctum non est. Et manet usque adhuc ejus Schismatis memoria, in *Titulo Patriarchæ Aquileiensis*; Quod eam Ecclesiam sibi *caput* constituissent, qui Schisma suum, initio, aduſque *Galliarum* & *Tusciæ* fines propagaverant. Itaque etsi, juris sui in sacris limites egressum *Justinianum*, non videatur contendendum; tamen, quod minus recte jure suo uteretur, integrum fuit *Facundo* disputare; cum ei *Ozam*, *Oziam*, *Constantium*, *Zenonem* profert, tanquam ejus, in cogenda in Ordinem Ecclesia, decessores. Nam ut supra, Vigilium rectius facturum dictum est, si indefinitum reliquisset, quod, prius anathemate a se damnatum, non poterat, sine periculo Schismatis, definiri posse videri; Ita

Justinianum

Justinianum hic rectius facturum videri dicendum est, si, non obnunciante cum Vigilio Occidente, decretum suum, sola Orientalis Synodi Generalis auctoritate pertulisset.

Acta extra ordinem, jussu Imperatorum Concilia, de causis Episcoporum.

Idem ostendunt minores Synodi, quas ab Imperatoribus coactas negari non potest. Nam quanto minores, jubente Principe convenisse manifestum est, tanto erit manifestius, eodem jure coacta Generalia. Quippe quod majorem parendi necessitatem majora desiderant; non facile consensura Ecclesia, si dissentire integrum esset. Qua in re procurabant Ecclesiæ Principes, cum Concilia cogerent, in quibus non ipsi, sed Episcopi judicarent. Inspiciat *Ariminensem*, si cui hoc peregrinum quid sonat. Ibi, manere jussi Patres, eo consilio, ut *male tractati* ad Imperatoris arbitrium adigerentur, parebant tamen Imperanti, quod Ecclesiis noxium testabantur. De aliis Synodis, jussu *Constantini* celebratis, video non deesse qui querantur, juris potestatum Christianarum in sacra fines egressas. Mihi secus videtur. Nec recte usum jure suo *Constantinum* agnoscam, cum Synodis *Tyri* & *Æliæ* coactis judicium de *Athanasio* permisit; Quod ad subruendam *Niceni* decreti auctoritatem pertinebat. Neque enim nisi pari auctoritate infirmandum erat, si infirmandum fuisset. Tum, non potuisse igitur decreto illarum Synodorum teneri reliquam Ecclesiam, quo minus *Athanasium Alexandriæ* Episcopum agnoscerent; Nimirum, quod de eo, id statuendi jus non haberent, quod reliquam Ecclesiam teneret. Juris tamen fines egressum Imperatorem non facile agnoscam, veteribus eum ejus culpæ non notantibus. Nam qui Generalem Synodum, meliori jure minorem coget. Equidem, quod utrumque *Eusebium* cognitioni de *Athanasio* præcise jussit, in Concilio *Tyrensi*, Canonico jure Ecclesiam non tenuisse, ostendit *Julius P.* I. cum Synodo Orientali, quæ *Athanasium* damnabat, quod insuper habito Concilio ministerium suum denuo usurpasset, non esse eorum scripsit, sine se κρονίζειν τὰς ἐκκλησίας, apud *Socratem* II.

13.

13. & *Sozomenum* III. 9. Idem oſtendit de *Gregorio Antiocheno* cognitio, de qua *Evagrius* VI. 7. Nam ei V. Patriarchæ, vel ipſi vel per Legatos interfuerunt. Conſtat quidem, cognitionem Synodi *Tyrenſis*, injuſtitiæ in *Athanaſium* manifeſtam, pluribus de cauſis fuiſſe. Quo minus mirum ſit, ſententiam injuſtitiæ manifeſtam, inſuper habitam ab *Athanaſio*. Sed non eſt præterea omittendum, eandem Canonico Eccleſiæ jure non valuiſſe. Itaque hoc tantum auctoritatis habere potuit erga Eccleſiam, tantæ molis Concilium, ut præjudicii locum haberet; cui, favente Imperatore, haud facile obſiſti potuiſſet, ſi ex jure judicaſſe videri potuiſset. Fruſtra Imperiali jure abuſos, qui præjudicio ſententiæ harum Synodorum in *Athanaſium*, decretum *Nicenum* infirmare tentabant; argumento eſt, quod eis qui ab ipſo diſſidebant nunquam moleſtus fuit *Conſtantinus*. Facilius eſt quod *Donatiſtis* indulſit. Extat eorum apud *Optatum* libellus, quo ita judices petunt ex *Galliis*, quibus *Conſtantius* pater præfuerat, quod per eos Chriſtianiſmum nemo fuerat perſecutus; ut non obſcure *Romanam* Sedem, tanquam non ſatis in profitenda coram perſecutoribus fide firmam, ſibi ſuſpectam pertendant. Eorum iniquitati hactenus ceſſit *Conſtantinus*, ut *Romano* & *Mediolanenſi* Epiſcopis, aliis eorum ſuffragatoribus, ex *Galliis* nonnullos judicandæ huic cauſæ adjungeret. Horum cum auctoritatem, etſi poſt actam cauſam, mox damnandi *Donatiſtæ* defugiſſent, denuo tamen appellari ſe paſſus, *Magnum Occidentis Concilium Arelate* indixit. Nam cum ei præter *Africanos*, *Italicæ*, *Hiſpanicæ*, *Gallicæ*, quin & *Britannicæ* noſtræ Eccleſiæ, per ſuos interfuerint, videtur ex toto Occidente, qualis tunc erat, coactus conſeſſus; quem tum *Illyricianæ*, ut dictum eſt, Eccleſiæ non reſpiciebant. Et hactenus quidem integrum jus Eccleſiæ. Quid cum, querentibus de hujus etiam judicij iniquitate *Donatiſtis*, ipſe poſtmodum de eorum cauſa cognovit? Quidni cognoverit, ſalvo jure Eccleſiæ, ſi nihil aliud, ab eo quod judicaverat

judicaverat Ecclesia, decrevit? Nam de *facto* erat cognitio *Constantini*, non de *fide*, non de *jure Ecclesiæ*: Et intererat, non solum humanitatis, sed & religionis, audientiam, etiam superfluam non negari; ut qui desperarent, etiam de seculi potestate, ad pacem inclinarentur. Puto me caput causæ obtinuisse, qui a potestatibus seculi, Ecclesia retens in Imperium insita, Ecclesiastica, *summæ potestatis imperio*, *auctoritate tamen Ordinis Ecclesiastici* gesta ostendi. Sed frequentia extant ejusdem juris, in secutis Ecclesiæ temporibus, exempla. Illustre illud est Romani Concilij, quod jubente *Theodosio* M. coivit, ad Ecclesiæ *Antiochenæ* Schisma R. Sedis aliarumque auctoritate sopiendum; de quo *S. Hieronymus in Epitaphio Paulæ Epist.* XVII. *Cumque Orientis & Occidentis Episcopos, ob quasdam Ecclesiarum dissensiones, Romam Imperiales literæ contraxissent, vidit admirabiles viros, Christique Pontifices, Paulinum Antiochenæ Urbis Episcopum, Epiphanium Salaminæ Cypri, quæ nunc Constantia dicitur.* Sane cum Concilium Metropolita, nisi provinciale, Exarchus Diœcesis, nisi Diœcesis suæ, Canonico jure nullum cogere posset; Imperatori nihil obstabat, quo minus ex Oriente & Occidente, Diœcesibus, Provinciis discretos, quos vellet Episcopos in Concilium coire juberet. Idem ostendunt, quæ de Canonibus *Sardicensibus*, & damnatorum Episcoporum appellationibus dijudicandis, dicta sunt; quandoquidem, aliam in Oriente rationem obtinuisse, dictum est. Nam & appellari potuisse Imperatorem Canon *Antiochenus* XI. ostendit; & quod innovatum a *Cyrillo* Jerosolymitano *Socrates* II. 39. scribit, ut majus judicium, *Ephesiensis* Concilij sententia damnatus appellaret; id nunc vir docti ita intelligendum ostendunt, ut primus, majoris Concilij appellandi exemplum prodiderit Ecclesiæ; quod in usu brevi solenne erat; cum *appellatum* statim a damnato Episcopo *Imperatorem Judices dare Episcopos* solitum fuerat. Et hæc quidem in Oriente; in Occidente autem, ante receptos in usum Canones *Sardicenses*, *Constitutionem Imperatoriam*

toriam extare demonstratum est, qua, terminandarum appellationum ex Episcoporum damnatione natarum inita ratio sit. Hac enim re, salvum erat jus suum Ecclesiæ, appellato Imperatore; quod nec sibi, nec constitutis a se potestatibus cognitionem permitteret, sed judices Episcopos daret, ex Ecclesiæ Canonibus judicaturos. Quod si verum est, negandum erit; nimirum, hujus juris ratione, quo derogari potissimum videtur juri Ecclesiæ; de causis hominum Ecclesiæ sacrorum, ex Ecclesiæ constitutione orientibus, posse quamvis seculi potestatem jure seculi judicare. Nam cum ita demum jure divinitus constitutæ stet Ecclesia, si suæ constitutionis suæ ratione causas definiendi jus ipsi divinitus tributum sit; ut ita arbitrium sibi sumant Seculi potestates, in causis ortis ex constitutione Ecclesiæ, ut suo jure, judicium sibi earum, vel constitutis a se potestatibus permittant, fieri nequit. Vide Epistolas supra citatis *Theodosij* minoris ad *Cyrillum* & ad Metropolitas, quibus eos ad Synodum *Ephesinam* convocat; tum etiam ad Candidianum Comitem alias, quibus ipse tuendam Synodum mandat, Actis ipsius, *Capp.* XXXI, XXXII, XXXIII præmissas. Manifestum erit, tuendæ Ecclesiæ, non minus quam pacis publicæ jure, & cogendam sibi Synodum sumere Imperatorem, & tuendam; Integrum tam de hominibus, quam de causis Judicium Canonibus Ecclesiæ permittere.

Hodiernas potestates Fideles eodem cum Imperio R. jure gaudere.

Hic illud cavendum est, ne aliena a susceptæ nobis disputationis definitione R. Imperij gesta videantur; cujus tum jure, etsi contineri totam eorum temporum Ecclesiam dici non potest, præjudicatum tamen censendum est, jure summæ potestatis in sacris gesta, in quæ, tota primum Ecclesia, deinde, quicquid ejus Imperij R. finibus continebatur, consensit. Quis enim neget, idem jus Fidelibus potestatibus, sive Gentium in jus Imperij subingressarum, sive extra fines ejus ad Fidem adductarum, constare? Quibus scilicet, neque Fidei nomine, neque summæ potestatis, ullam

illam ab Imperio *Romano* diſcriminis cauſam eſſe dici poteſt. Sane *Generali Summarum Poteſtatum* nomine utor potius in hac diſputatione, quam *Monarchiam ſignificantibus* vocibus; ut intelligatur, Eccleſiæ Unitatem, Gentibus omnibus conſtantis, omnes Rerumpublicarum formas, Naturæ Gentiumque jure probatas aſſerere, eiſque eundem obſequij modum, Evangelicæ legis ratione vindicare. Cum enim ſemel conſtitutum ſit, prædicari Gentibus ea lege Evangelium, ut ſalvum ſit jus ſeculi ſuſcepta Fide, quale ab Evangelio occupatum eſt; ſuperſedendum eſt Fidelibus omni, de legitima publici regiminis forma, diſputatione, poſtquam Deus omnes ejus formas ſibi acceptas eſſe declaravit, quas Gentium jure conſtitutas Evangelium occupat; Ne, ſcilicet, impedimento ſit recipiendo Evangelio, ſi ſtatus publici controverſiam imperio jure Gentium conſtituto moveat. Hæc niſi teneantur, non poterit definiri, quo jure, vel coire poſſit Concilium Generale, vel vim obtinere, poſt occupatam magnam partem Imperij *Romani*, ab eis qui nunc ejus locum obtinent; poſt ingreſſas in Eccleſiam eas Gentes, ad quas R. Imperij fines non pervenerunt. Sed huic diſputationi alius locus erit, cui vexatam olim quæſtionem reſervamus, an *ſupra Concilium Papa*, an ſupra Papam Concilium ſit; an à Concilio Papatus ipſi abrogari poſſit, an ipſe potius Concilium abrogare. Cognitionem de *Symmachi Papæ adulterio*, ab *Italiæ* Concilio *Romam* vocato recuſari potuiſſe, ſupra dictum eſt. *Honorij P.* memoriam, Synodo VI. Generali rite damnatam aſſeruimus. Diverſam eſſe legitimi Concilij rationem neceſſe eſt, poſtquam, facto ab Oriente diſcidio, (de quo non diſputamus) intra Occidentem Concilium ſtetit, omnium quas videmus Rerumpublicarum Eccleſiis conſtantem. Nam & Papa ipſe, Principatum, per Exarchatum quondam *Ravennatem*, ſummo jure hodie obtinens, in cenſum ſummarum Poteſtatum venit, à quibus continetur Occidentis Eccleſia. Neque hoc jus à *Pepino Franciæ* Rege profectum ignorat quiſ-

quam; qui, cum ad res ſuas ſtabiliendas pertinere putaret, ut Regno, quod ſepoſita legitima ſtirpe obtinebat, benediceret Pontifex, magna ipſum mercede Exarchatus, quem pulſis Græcis occupabant *Longobardi*, ſummotis ipſis remuneravit. Hoc initium fuiſſe R. Eccleſiæ ultra *Canonicum modum* augendæ, ſupra dictum eſt; Etſi non ſtatim ad conculcandos Eccleſiæ Canones progreſſum ſit, quibus *Carolus Magnus*, & ſecuti ipſum ejuſdem ſtirpis Reges, non minus quam R. Sedi vindices ſe præbebant. Sed quia ab hoc initio, ad infinitum tandem jus R. Sedi vindicandum progreſſum eſt; quicquid hujus diſputationis, ad ſuſceptam cauſam definiendam, attingi neceſſarium videbitur, ei loco reſervandum videtur, ubi, quid inter *Canonicum* modum quem agnoſcimus, & quem repudiamus *infinitum* interſit, definiri poſſit. Firmiſſima tamen tantæ definiendæ cauſæ fundamenta nobis jeciſſe videmur, cum, ad Evangelicæ Fidei legem exacto tam veteris populi, quam primitivæ Eccleſiæ uſu, quid poſſint ſummæ poteſtates in eis definiendis, quibus indefinitis vel periclitari, vel laborare pacem Eccleſiæ neceſſe eſt, hactenus conſtitutum eſt, Recte quidem obſervant *Franci*, Reges ſuos, cum *Codicem Theodoſianum*, ſalvis legibus ſuis, in auctoritatem apud ſuos aſciſcerent, *Eccleſiaſticis etiam Impp. Conſtitutionibus* legis vim indulſiſſe. Sed hoc in Eccleſiaſticis perinde obtinere debet, atque in eis quæ ad res ſeculi pertinent. Quippe cum utriſque eadem ſumma poteſtas legis vim largiatur. Itaque quibus vim largitur, eiſdem, quid eſt quo minus tantundem detrahere poſſe videri debeant? Si longi temporis uſum demas, cujus plurimam eſſe vim neceſſe eſt, ad conſervandam pacem Eccleſiæ. Quod cum ad rectum juris uſum, potius quam ad jus ipſum pertinere videatur, non debet videri, ad minuendum ſummarum poteſtatum in ſacris jus pertinere. Cum igitur, ut ſupra dictum eſt, in Conciliis cogendis, regendis, ſtabiliendis, univerſum jus Fidelium Imperatorum in Sacris cerni poſſit; Propterea

rea quod Conciliorum decretis, quicquid Ecclesiasticum est, definiri vel possit, vel debeat; Idem jus esse summis Potestatibus, per suas quibusque ditiones constabit, quod agendis Conciliis, firmandisque eorum decretis, auctores semper fuerint. *Franci* primum ac *Burgundiones*, occupatis *Galliis*, ad Fidem accesserunt. Concilia autem *Gallicana Francorum Aurelianense* I. pro exemplo habent, quod auctore *Clodoveo* actum est. Non est opus recenseri a nobis reliqua, de quibus idem testatum legimus. Idem jus *Burgundionum* Regibus usurpatum, *Epaonense Concilium* ostendit: Idem Regibus *Suevorum & Gotthorum* per *Hispaniam*, *Bracarensia & Toletana* fere omnia. Neque enim dubium est, & acta eisdem temporibus Provincialia, & Canonica Metropolitarum auctoritate. Verum discreta dominiis seculi Ecclesia, cum necesse esset causas existere, propter quas, ejusdem dominij Ecclesias eodem jure contineri, utriusque interesset; tum Seculi, tum Ecclesiæ; necessaria fuit auctoritas summæ potestatis, ad agenda diversarum Provinciarum Concilia, quas idem dominium continebat. Itaque idem Regum jus fuit, in Conciliis suarum cujusque ditionum agendis, ac Imperatorum in œcumenicis. Neque aliud esset jus summæ Potestatis, si qua unius Provinciæ finibus contineretur. Quippe cujus ratio ad omnes universim summas Potestates pertineat.

Justiniani, aliorumque Impp. ac Regum, de rebus Ecclesiasticis.

Itaque de legibus *Justiniani* Ecclesiasticis sua est disputatio; Cujus quod fuerit studium legum innovandarum, ac nominis sui eo facto ad posteritatem propagandi, cum neminem latere possit, non est mirum, si idem studium, Ecclesiæ per leges Seculi consulendi, religiosissimus Princeps posteritati commendare voluerit. Minus mirum, incurrere hoc studium in reprehensionem advocatorum R. Sedis, postquam cœptum est in jura Principum summa ei potestas vindicari; quod, etiam R. se Sedi, suis temporibus probavit. Duo autem genera legum, à *Justiniano*

de rebus Ecclesiasticis latarum, merito distingui video; Quoniam in nonnullis palam ipse fert, secutum se Canones, eadem sancire; ut majorem vim habeant, quæ summa potestas, ad ultionem sibi creditam, in legum contemptores, revocat. Quod si hoc testatum non sit, & tamen constare possit, Canonibus prius constitutis contineri, quæ ipse legibus sancit, eandem esse rationem quis dubitet? Sed in confesso est, alterum esse genus legum ejus, quas ipse suo jure a se ferri palam fert, quamvis de causis ex statu Ecclesiæ natis; Cujusmodi sunt, quod *Ecclesiarum Oeconomis*, Canone *Chalcedonensi* constitutis, modum administrationis suæ, redituum augendorum, rationum reddendarum præscribit; tum, de *Emphyteusibus*, impediendaque bonorum Ecclesiæ alienatione multa; Præterea, de *Abbatum electione*, de *Clericis*, alia; Quibus, quæ generaliter erant Canonibus decreta, modo rerum gerendarum, & Judiciorum ordine præscripto, sigillatim comprehendit. Vide *Novellam* I. & XVI. ubi de numero Clericorum Ecclesiæ *Constantinopolitanæ*. Vide & V. ubi de *Monachis* multa, universim fortasse Ecclesiæ moribus, Ecclesiæ certe Canonibus speciatim non definita. Vide & VII. de alienatione, Emphyteusi, hypotheca bonorum Ecclesiæ; Quo etiam pertinet XLVII. quamvis tempore prior; Sed & CXX. Sed & LXVII. de Lege ædificandarum domorum Oratoriarum multa statuit; Cujus aliquas partes innovant CXXIII. & CXXXI. tempore posteriores. Atqui hæc ejusmodi sunt, quibus si tum repugnasset Ecclesia, non delicatum aut contentiosum, sed insanum prorsus visum fuisset, jurisdictionis suæ emolumentum non amplecti; quod non vocatis Concilis, non fatigatis, itinerum difficultate, sententiarum contentione, tum Episcopis, tum Imperio, sponte comparatum afferretur. Quod enim Concilium, quæ unquam Synodus modum statuendum Sedi *Constantinopolitanæ* redituum suorum dispensandorum in se suscepisset? Quis ejus Sedis Episcopus id sibi constituendum sumpsisset,

ſumpſiſſet, quod ſciret, ſucceſſore ſuo aliud volente, in irritum cadere potuiſſe? Quis neget optandum fuiſse R. Sedi, ut ſumma poteſtas id faceret, quod *Baſilium P. P.* nomine Regis *Odoacri* feciſſe mortuo Simplicio *P.*, acriter *Romana* Synodus ſub ſucceſſore *Symmacho* indignatur; ut alienari res ejus Eccleſiæ vetaret; quod totius Eccleſiæ Canonibus vetitum omnes ſciebant? Nimirum, qui intereſſe Eccleſiæ neget, in officio contineri. Itaque mihi videtur, *præveniendi jure*, *Juſtinianus*, occupare id facere, ferendis hujuſmodi legibus, quod Eccleſiæ commodum eſſe, facile & ipſe noverat, & omnibus manifeſtum erat, tum temporis. Nam & Eccleſiæ commodum, eadem, per totum Imperium, Canonicæ diſciplinæ forma regi, quis neget? Et tamen aliam atque aliam ejus formam futuram fuiſſe, ſi Conciliorum decretis, ſi auctoritati Metropolitarum & Patriarcharum permiſſa fuiſsent, quibus regendis, unam eandemque formam, *Juſtiniani* de rebus Eccleſiaſticis leges præſcribunt, Eccleſiarum diverſi ab initio mores oſtendunt. Quare, quicquid ſecutus ſit *Juſtinianus*, de quo nobis laborandum non eſt, idem aſſecutus videtur, quod Eccleſia decretis Conciliorum, quæ ſummæ poteſtatis jure ab Imperatoribus coacta diximus, aſſecuta eſt; Quod iis judiciis, quibus, ex Canone *Antiocheno*, à judicibus datis ab Imperatoribus retractatas fuiſse Conciliorum Provincialium in Epiſcopos ſententias; Nimirum, ut auxilio poteſtatum ſeculi, finem controverſiarum per jus inveniret, quem difficilius, ſuo ipſius jure proventurum fuiſse, conſtabat. Itaque gratæ fuerunt *Juſtiniani* leges de Eccleſiaſticis, eorum temporum Eccleſiæ. *Joannes*, ex Preſbytero *Antiocheno* Patriarcha *Conſtantinopolitanus*, * *Præf. ad Collectionem legum*, præcipue *Novellarum Juſtiniani*, quam *Collectioni Canonum* nuper editæ adjunxit, his verbis utitur; αἵτινες (νεαραὶ διατάξεις) ὁ μόνον τῆς τῶν ἐκδοσέων ἡμῶν πατέρων κανόνων ἀκολουθοῦσι, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ βασιλικοῦ ἰσχὺν αὐθεντίαν χαρίζονται· μὴ παθόντες ἐννόμου τι

κὴ παρέξει, τὸ συμφέρον πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ κτίσει θεομιμήτως διοικῆσαι. *Quæ* (Novellæ Juſtiniani Conſtitutiones, de quibus ſermo eſt) *non ſolum ſequuntur Orthodoxorum Patrum noſtrorum Canones, ſed etiam ex Principis Imperio auctoritatem illis largiuntur: Una cum adjectionibus quibuſdam legitimis, & Deo gratis, quæ generis humani commodis, ad exemplum Dei conſulunt. Gregorius P. I. Epiſt. XI. 54. de perſona Presbyteri hoc attendendum eſt, quia, ſi quam cauſam habuit, non ab alio teneri, ſed Epiſcopus ipſius adiri debuit; Sicut Novella Conſtitutio manifeſtat, quæ loquitur de Sanctiſſimis & Deo amabilibus ac reverendiſſimis Epiſcopis, Clericis & Monachis. Joannes VIII. Epiſt. 163. Scitote, quemadmodum in centeſimo capitulo Africani Concilij legitur; Similiter in ſecundo Novellarum Juſtiniani libro: Ut nemo Epiſcopus aut Presbyter aliquem excommunicet, antequam cauſa probetur. Itaque Hincmarus, Opuſculo LV. capp. Leges Imperatorias probare Eccleſiam, c. 17. & ſuo Epiſt. 281.* Novellas Conſtitutiones *Juſtiniani, commendare & ſervare Eccleſiam Romanam*, teſtes ſunt. Non eſt diffitendum, quoties diverſa formula legibus ſeculi conſtituitur, ab ea, quæ Canonibus continetur, plus impedimenti Fidei objici, violando jure Eccleſiæ, quam ejus expediendæ juriſdictioni conſuli. Itaque cavendum, formam Canonibus definitam Legibus ſummarum Poteſtatum retinendam eſſe, ſi recte jure ſuo uti veluit. Sed in tanta difficultate expediendi conſenſum Eccleſiæ, quo Canonicæ diſciplinæ vis ſtat, boni conſulendum eſt, ſi, ordinem Canonicæ diſciplinæ, jus ſeculi in Eccleſiis expedire quoquomodo videri potius poſſit, quam prorſus impedire. Neque enim hic agitur de pietate *Juſtiniani*, quæ recto juris ſui uſu probanda eſt. Satis eſt, ſi ejus juris fines non exeat, quod, in Eccleſiis, ſummis Poteſtatibus defendimus, ſi quid *Juſtiniani*, vel aliorum Impp. legibus conſtitutum eſt. Placuit *Juſtiniani* exemplum *Leoni Philoſopho*, aliiſque Imperatoribus. Non eſt nobis neceſſe hoc loco, idem jus earum Gentium ſummis

mis Poteſtatibus, quibus, Diœceſium R. Imperij Provinciæ aliquot ſummo jure ceſſerunt uſurpatum contendere. Cumulate hoc oſtendit, de Gente *Francorum*, vir doctiſſimus *Petrus* de *Marca* 7. de Concordia c. XXIV — XXIX. Ita autem oſtendit, ut Conventus ſuos habuiſſe eos demonſtret, in quibus, non minus de Eccleſiaſticis conſtitueretur, quam de Civilibus; Non minus tamen hominibus, quam cauſis hominumque jure diviſos. De *Burgundionum* in *Gallia*, deque *Gotthorum Suevorum*que in *Hiſpania* Conciliis ſupra dictum eſt. Quæ ſi recolantur, non opus erit, auctoritatem Eccleſiæ, ad Imperium ſeculi in Eccleſiaſticis legibus condendis accedentem, pluribus aſtruere. Capitularia certe Regum *Francorum*, quibus politia ejus Gentis Eccleſiaſtica copioſius expoſita legitur quam aliarum; huc exhaurienda eſſent, ſi quæ huc facerent omnia adducenda eſſent. Certe *Lotharij* Imp. Capitula, quæ *præcepta Imperialia* appellat, *Leo* IV. Papa apud *Gratianum diſt.* X. cap. 9. ſic recipit; *de Capitulis vel præceptis Imperialibus veſtris, nunc & in ævum nos conſervaturos modis omnibus profitemur. Anglorum* etiam noſtrorum Reges idem cum *Francis* inſtitutum ſecutos, ex Concilii *Romani* ſub *Agathone P.* decreto conſtat; *Ut prædictus* Theodorus— *cum univerſis Præſulibus, Regibus, Principibus, & univerſis Fidelibus, Senioribus, majoribuſque natu totius* Saxoniæ, *publicam Oecumenicamque faciant Synodum.* Neque enim unquam, niſi ex more Gentis, ita decretum fuiſſet. Itaque *Ina* Rex ſic præfatur legibus ſuis Eccleſiaſtis; *ſuaſu Epiſcoporum meorum, omnium Senatorum meorum, & natu* majorum *Sapientum populi mei, in magna ſervorum Dei frequentia*— conſtitui. Concilium in loco qui dicitur *Becancelde* actum eſt Præſidente *Withredo* Rege *Cantuariorum*, necnon *Bertwaldo* Archiepiſcopo *Britanniæ*, *Tobia* Epiſcopo *Roffenſi*, *cæteriſque Abbatibus, Abbatiſſis, Presbyteris, Diaconibus, Ducibus, Satrapis in unum glomeratis.* Eodem modo actum eſt & alterum in *Berkhamſtede* tribus poſt annis. Præfatio Concilii *Calchutenſis* hoc habet,

habet, *Oſwaldum R. Northanhum umbrorum* ſtatuiſſe *diem Concilij, ad quem convenerunt omnes Principes regionis, tam Eccleſiaſtici quam ſeculares. Anno Dominicæ Incarnationes 822. Ind. 2. de diverſis Saxoniæ partibus congregatum eſt Synodale Concilium, in loco præclaro qui nominatur Cloveſho; Præſidente huic venerabili Concilio Beornulfo R. Merciorum, & Wulfredo Archiepiſcopo, cæteriſque Epiſcopis & Abbatibus, omniumque dignitatum Optimatibus, Eccleſiaſticarum ſcilicet & ſecularium perſonarum.* Sic ſcriptum eſt in collectione *Spelmanni*; apud quem, ad *Cone. Enhamenſe* ſub *Ethelredo*, eoſdem conventus & de Eccleſiæ & ſeculi rebus actos reperies. Quod cum ita ſe habuerit, ſublatum eſt, quod *Juſtiniani* Legibus Eccleſiaſticis objicitur, de auctoritate Eccleſiæ Legibus Principum Eccleſiaſtis interveniente.

De Epiſcopatibus Sæculi jure conſtituendis.

Interea loci, laudanda eſt *Conſtitutio Valentin. III. & Marciani*, cujus propoſitum, ſibi declaratum, *Chalced.* Synodus acclamationibus proſecuta eſt *Act. IV.* Conſtitutio, *C. de Sacroſ. Eccl. L. Privilegia 12.* legitur. *Omnes ſane pragmaticas ſanctiones, quæ contra Canones Eccleſiaſticos, interventu gratiæ & ambitionis elicitæ ſunt, robore ſuo & firmitate vacuatas ceſſare præcipimus.* Sed ita laudanda, ut in ea facti ſpecie, de qua agebatur in Concilio, quam per *pragmaticam* ſanxerat Imperator, cuique pragmaticæ ambitionem cauſam aſſignat *Conſtitutio*, utrum violati Canones fuerint, integrum ſit quærere. Nimirum, diviſa *Phœniciæ* primæ Provincia a *Theodoſio* minore in duas, *Euſtathius Berytenſis* obtinuerat, ut Sedes ſua, adjectis quibuſdam Eccleſiis, Metropolitica fieret. Idque Synodi *Conſtantinopolitanæ* decreto firmatum fuerat, ſubſcribente *Maximo Antiochiæ* Epiſcopo. Sed, violatos hoc facto Canones cenſenti Concilio, cui hoc permiſerat *Marcianus*, auctoritate potius, quam jure dicundo pronunciatum videri poteſt. Cum enim ſeculi formam præſupponat Eccleſiarum diviſio; Quam, quod Eccleſia tota ſecuta ſit, Apoſtolis ipſis auctoribus tribuimus; Quis neget, eo jure quod præſupponit

Eccleſia

Eccleſia, diviſa Provincia, Apoſtolis auctoribus, vel tota certe Eccleſia, idem ſequi Eccleſiam? Nimirum hac ratione, in Epiſcopatus, in Metropoles, in Diœceſes diviſum Orbem *Romanum*, ſimul & Eccleſiam, demonſtratum eſt: Hac ratione *Romam* Orbis caput, Principibus Apoſtolis Sedem captam, non levi conjectura diſputatum. Et qui non neget, merito damnatos Epiſcopos, qui *per ambitionem hoc impetrent*, *Can.* XII. *Chalced.*, non tamen facile videat, cur, cum Civitas *Epiſcopi* Sedi reciprocet, ex *Can.* XVII. *Chalced.* Provinciam in duas ſecari, Canones violare ſit. *Innocentio* quidem P. I. extra teli jactum poſito, facile fuit reſpondere *Alexandro Antiochiæ* Epiſcopo, hoc quærenti; *Non videri, ad mobilitatem neceſſitatum mundanarum Eccleſiam Dei commutari, honoreſque aut diviſiones perpeti, quas pro ſuis cauſis faciendas duxerit Imperator. Sed ſi mobilitati mundanæ res ſubditæ* ſint, non arbitrariis ex cauſis, ſed neceſſariis, quis neget, eandem mutandæ Eccleſiæ cauſam exiſtere poſſe, quæ inſtituendæ fuit? Quis laudet innovantes id, non neceſſariis de cauſis, ſummas Poteſtates, quod in Eccleſiam novitatem inducendi cauſam præbere poſſit? Sed aliud eſt, jure fieri non poſſe, aliud, nec recte factum, quod jure fieri poſſit, aliud nec recte ſeculi jure factum, Eccleſiæ jure damnari; Quæ ſi ſapiat, non temere uſum damnet ejus juris, quod ſoli Deo ſummæ Poteſtates debere poſſunt. Eadem ratione nixa Sedis *Conſtantinopolitanæ* magnitudo, *Chalced.* Synodi decreto, etiam reclamante R. Sede obtinuit. Eandem ſecutus *Juſtinianus*, patriam ſuam *Juſtinianam Patriarchali* dignitate auxit, Vigilio P. conſentiente. Præclare igitur *Martianus*, & ſi quis alius Princeps Fidelis Eccleſiæ ceſſit; non quod ad jus ſuum pertinere hoc non putaret, ſed quod idoneam cauſam non inveniret, cur repugnandum putaret. Nam cum ſtatum ſeculi præſupponat ſtatus Eccleſiæ, omnino jus ſeculi poteſtatum, in hac cauſa, ut prius & antiquius, ſic etiam ſuperius exiſtit.

Res personæ Ecclesiasticæ, quatenus publico obnoxiæ.

Cæterum cum *Justiniano* Facundus, ut Episcopum decebat, *Sacrilegij* periculum in *Ozæ Oziæque* exemplis ostendit, quasi qui, in quintæ Synodi exigendo decreto, Ecclesiæ arbitrium sui non permitteret; cum hodierni R. Sedis vindices, in latas ab ipso de rebus Ecclesiasticis leges, eodem nomine invehantur, videtur hic locus esse definiendi suis terminis jus Fidelium potestatum, in ferendis legibus de rebus Ecclesiasticis, ita ut ne admittatur *Sacrilegium*, violando jure Ecclesiæ. Nam cum Ecclesia jus legum sibi ferendarum divinitus acceperit, quibus, & quid de fide doceatur, & exercendi juris divinitus sibi indulti modum, in omnibus definiat, quæ indefinita manere, vel pietati, vel unitati obsit; nisi ratio teneatur, propter quam, limites huic juri ponere, ad jus summarum potestatum pertineat, ipsum pariter divinitus constitutum, non tenebitur ratio quæ ipsos Sacrilegij Religione solvat. Sed eam, si recte posita sunt quæ præmisimus, teneri necesse est. Quid enim est, quo minus in omnibus valeat, quæ in uno locum habeat? Sit igitur, exempli loco, decimarum, fundorum, ædificiorum oblatio, qua, Ecclesiæ usibus dicata, Deo consecrantur; Neque enim negari potest, eximi commercio seculi, quæ Ecclesiæ, jure divinitus constituto, dispensanda credita sunt. Manifestum est, in his, ut in omnibus omnium civium facultatibus, summæ potestati jus fuisse, antequam Deo dicarentur; Nec potuisse civium quenquam, de eo quod juris sit Reipub., privato sui arbitrio statuere. Itaque, neque potest silentium summæ potestatis ita interpretandum videri, quasi jus in eas res à se suum abdicet, quas Deo dicari non vetet. Quod si, procedente tempore existat, quod lædi jus civium ostendat, cum de residuis illud exigitur, cui sufficiendo pariter obnoxia erant, quæ Deo dicata sunt summa potestate tacente; quis neget, divinitus creditum summæ potestati, suum sibi civibusque suis præstare? Itaque, eadem ratione, tributis publicis obnoxiæ erunt res Deo dicatæ, qua *servos fideles* Dominis suis obnoxios

noxios manere jubet Apoſtolus. Atqui, eandem eſſe *hominum* rationem ac rerum, quis neget? Aut quis neget, vel cives fuiſſe Reipublicæ, qui primum ad Fidem accedebant, vel factos *Fideles*, idem Reipub. debere, ac priuſquam Fideles eſſent? Quis igitur neget, vel functionibus publicis obnoxios eſſe poſſe, jure civium, Ordini Eccleſiaſtico dicatos, vel Ordine Eccleſiaſtico arceri poſſe functionibus publicis obnoxios, quos Eccleſiæ dicari ſtatus publici neceſſitas non ferat? Quis piorum Impp. leges multas, quibus *arcentur clericatu Curiis civitatum obnoxij*, in Sacrilegii crimen vocet? Illuſtre eſt exemplum *Gregorij* I. *P.* in ea lege *Mauricij Aug.* promulganda, *qua rationibus publicis obnoxios Clericos fieri*, qua *milites Monachos fieri* vetabat. Nam prius Caput Canonico tum jure receptum erat, ut ex decreto *Innocentij* I. *P.* XVIII. conſtat. Alterum ita novum accidebat *Gregorio*, ut viam ſalutis pluribus occludi putaret, ſi ex militibus vetarentur *Monachi* eſſe. Sciendum autem eſt, edicta Principum de rebus Eccleſiaſticis, ad Patriarchas mitti ſolita, ab eis, Metropolitanis, publicanda; Ut hanc ad *Gregorium*, Metropolitanis mittendam, qui Imperio ſubditi Romanam Sedem reſpiciebant. Itaque tribuendum Patriarchis jus illud, quod *præfectis Prætorio*, ad quos mittebantur publicandæ de rebus ſeculi Principum Conſtitutiones, *Novella* 152. *Juſtiniani* tribuit; ut eas vel temperarent, vel ſuſpenderent, ſi quo capite, ad detrimentum publicum, per ſubreptionem conſtituta facere viderentur, donec relatione ad Principem miſſa corrigi poſſent. Hoc igitur facit *Gregorius Epiſtolarum* II. 61. cum & Metropolitis miſſam Principi nunciat; Et quod corrigendum putabat ſuggerit. Suggerit autem per familiarem Principis, amicum ſuum *Theodorum* Medicum, cui tradendam Principi *Epiſtolam* ſuam mittit II. 62. Ad Metropolitas quidem eſt, *Epiſt.* II. 11. qua legem Principis inſinuat; Qua temperamentum quo utitur gratum Principi ſignificat. Non quaſi accepto reſponſo, quod ex perverſo Epiſto-

larum Ordine videri possit; Eodem enim tempore scriptas apparet. Sed quod Principi gratum futurum non dubitaret, quod ipsius mandato fiebat. Hæc igitur, (quæ, ut viri Doctissimi *Petri* de *Marca* solertia expositæ sunt, 2. de *Concordia* XI. 8, 9. ita hic posui) jus seculi in rebus Ecclesiæ illud astruunt, quod nos asserimus. Quod autem *Gregorius*, de *Militibus* qui *Monachi* fieri velint, constitui a Sæculi Potestatibus neget posse, quod de obnoxiis rationibus publicis recte constitutum non negat; De eo quid videatur, integrum erit nobis, suo loco, si res postulet, disputare. Sed in res Ecclesiæ quatenus Sæculo jus sit, statuamus exemplum in primæ Sedis Sacerdotibus; Quia dubium esse non potest, obnoxios esse eidem juri omnes Episcopos, quod primæ Sedi agnoscendum est. Post receptam de *Gotthis* à *Justiniano Romam*, à futuro Pontifice exacta est, inferenda fisco, certa *pensio*, ut *electi consecratio procederet*; Nimirum, quæ à Regibus *Gotthis* constituta prius fuerat. Invehi videtur in hunc morem *S. Greg. in Psal. Pœnit.* V. 9. *Simoniacæ labis* nomine, & *oppressæ libertatis Ecclesiæ*; Cujus tamen oratio, ad minoris *Justini* mores arguendos comparata mihi videtur, (de quibus apud *Evagrium* copiose) potius quam in eam legem conjecta, quam ipsum subire oportebat. Nam *Anastasium Sinaitam* Sede *Antiochena* pulsum à *Justino*, propter id ipsum, quod dicto loco culpat *S. Gregorius*, narrat V. 5. *Evagrius*. Itaque, alia à R. Sede exigisse eundem, extra ordinem eorum, quæ ordinario instituto à Pontificibus exigebantur, ipsius mores credibile faciunt. Cæterum non videtur *Simoniacæ* labes in hoc instituto locum habuisse. Neque enim videri potest Pontificatum auro emisse, qui id ex lege fisco inferat, quod pensitaturus erat, quicunque Pontifex factus fuisset: Neque muneris aut functionis gratiam dono conciliare, quem donum muneri idoneum videri non facit. Sacrilegii vitio obnoxium videri hoc institutum, id est, eum qui hoc instituat, major ratio est;

Utique

Utique nisi antiquior sit causa, propter quam de Deo oblatis exigitur, oblatorum consecratione. Atqui, jus Reipub. in ea quæ Deo offeruntur consecratione antiquius esse, dictum est. Itaque, qui *tuitionis publicæ causam* edat, libertati Ecclesiæ tranquillitatique impensæ, cujus nomine exigi *Canonem* hunc justum fuerit, is eandem causam edat, propter quam, facultates Ecclesiæ publicis oneribus obnoxias esse, receptum est. *Anastasius in* Agathone; *Hic suscepit Divalem jussionem, secundum suam postulationem, ut suggessit, per quam relevata est quantitas quæ solita erat dari, pro Ordinatione Pontificis facienda.* Idem in *Joanne* V. *nec non & alias Divales jussiones* (detulit) *relevantes annonæ capita patrimoniorum* Siciliæ & Calabriæ *non pauca. Sed & præceptum frumenti similiter, vel alia diversa, quæ R. Ecclesia minime perurgebat persolvere.* Ex quibus constat, à *Constantino Aug.*, acta VI. Synodo, onus hoc, simul cum aliis, quæ *tuitionis Regiæ* nomine Ecclesia R. pendebat, remissa fuisse. Itaque etsi *indulgentiæ* idonea fuisse ratio potuerit, non est tamen, cur juris publici in Ecclesiam fines egressa hæc pensio videri debeat. Extat *C. Theod. de Epis. & Cler.* l. 20. *Valentiniani majoris ad Damasum P.* rescriptum, quod in *Ecclesiis Romæ publicatum* subscribitur, *ne quid Ecclesiasticis, vel continentes, de viduarum aut pupillorum bonis, dono vel testamento perciperent*; Quam *S. Hieronymus Epist. 2. ad Nepotianum*, causam habuisse deplorat, querimonia nulla prosequitur. Eodem loco l. 27. *Theodosij* majoris, Viduas, quæ diaconissæ factæ fuerint, res suas suis, non Ecclesiis, non Clericis, non pauperibus relinquere jubet. Quam etsi postmodum abrogavit, l. 28. ibidem, tamen ad eam *Ambrosius* respiciens, ut videtur, *Epist.* XXXI. *nobis etiam privatæ successionis emolumenta recentibus legibus denegantur, & nemo conqueritur*; Etsi *meliorem esse Ethnicorum Sacerdotum conditionem* disputat. Atqui hæ leges, quid aliud quam rebus, antiquiori jure publico obnoxiis, & personis, quibus in res, vel ad res jus erat, etiam adversus Ecclesiam,

nexum

nexum imponunt? Quod jus hactenus asserimus. Nec tamen dici potest, exterminari Ecclesiam jure divinitus constituto posse, si jure divinitus constituto, summæ potestates, homines vel res Deo dicari vetent; Quando de omnibus, ipsis idem jus sit, ac in omnes. Nam, qui universim, vel res vel homines Ecclesiæ consecrari vetet, is Fidem diserte persequatur, quod Ecclesiam, quam Fides statuit, exterminet. Itaque Deo non homini parendum erit, diversum à Deo jubenti. Sed qui Fidem profitetur, non potest eodem ore calidum & frigidum efflare, ut Ecclesiam persequatur, quam Fides statuit. Itaque neque consecratis manus injicere, nec consecrando arcere, nisi quatenus civium interfit, & res & homines civitati obnoxias vivere.

Quatenus causæ Ecclesiasticæ.

Quod de rebus primum, deinde de personis dictum est, in actionibus locum habere oportet; Cum & rerum jus ad homines spectet, & actionibus tuendum sit, quibus homines hominibus jus dicunt. Sane, quid magis Ecclesiæ proprium dici possit non video, quam ut hominibus Deo sacratis jus dicat; Scilicet, quorum tum personæ, tum causæ, ex Ecclesiæ constitutione natæ, non aliter, quam ea posita, statum habent. Nec tamen eo cives esse desinunt, nec causas habere posse, ex civium communi statu ortas; Quas, qui violari Ecclesiam dicat, nisi judicare possit, multum a ratione aberret. Quin, nisi juris dicundi, in causis Ecclesiæ propriis, eorum jus sit, quorum, ex universæ Ecclesiæ Canonibus esse debet, quis dicat seculi potestates suis civibus jus suum præstare? Puta, si R. Sedes jus a se dici postulet, eis in causis, quas Ecclesiæ Canones ab Episcopis & Conciliis judicari volunt; quibus, tanquam civibus suis, Potestates Fideles juris sui, quamvis Fide constituti, custodiam debent. Tum, neque desinunt, pœnis legibus constitutis obnoxia esse crimina Clericorum; Tanto quidem magis, quanto magis, Deo sacratos homines a crimine alienos esse oportet, quam de plebe Fideles.

Quos

Quos igitur religioni, ultra modum vulgarem, obnoxios vivere oportebat, ij ſi nec civium innocentiam præſtent, exempti erunt civilium legum pœnis, niſi ut deleatur character qui deleri non poſſit? Scilicet, *tegendos purpura ſua* Epiſcoporum mores minus laudabiles, putabat *Conſtantinus*; Et merito maledictus ſit, qui tegendam Patris nuditatem non putet. Sed hoc ad jus ipſum non pertinet, ſed uſum juris. Quis enim neget, jus eſſe ſeculi Poteſtatibus, eluere ſordes Eccleſiæ, vindicandis Clericorum criminibus, propterea quod tegenda ſint Laicis, ſi Officio ſuo conſulant, quatenus offenſionem non pariant? etſi, ut ſunt res humanæ, diſſimulandæ labes morum ordinis Eccleſiaſtici videantur; tamen horrenda, vel civium vulgo, cum in oculos omnium incurrunt, quis eorum invidiam amoliri a ſe Eccleſiam poſſe dicat, niſi abdicatis a ſe offenſionum auctoribus? Certe, qui inſtauratam Eccleſiam volunt, nunquam aſſecuturi ſunt aliter quod ſequuntur. De Excommunicatione ſumma quæſtio eſt, quæ niſi valeat, quis dicat ullam extare Eccleſiam; Niſi forte, ut veritatem extare inter Idololatras Apoſtolus dicit, qui *eam in injuſtitia detinent?* Et tamen quis dubitet, non niſi de cauſis ab Eccleſiæ ſtatu ortis ferri eam poſſe? Quis in his, niſi ex legibus Eccleſiæ? Quis, debere tuitionem Eccleſiæ, intra hos fines, civibus ſuis extra hos fines, ſummas poteſtates? Quare ipſæ multo minus obnoxiæ erunt Eccleſiæ, de cauſis ad ſuam adminiſtrationem pertinentibus. Nimirum ſupponit ſtatum publicum Eccleſia, cujus hoſpitio utitur; ac perinde ſummas poteſtates, quorum jure conſtat publicus ſtatus. Neque enim aliud ab eis Fides poſtulat, quam, ne quid vetitum lege fœderis Evangelici jubeant, juſſum vetent. Nam ſi lege fœderis Evangelici ſtat Eccleſia, eodem jure ſtabit, quicquid jure inſtitutæ Eccleſiæ decretum fuerit. Diverſo quidem, quicquid poteſtates Fideles, jure conditæ Eccleſiæ præexiſtente, vel ſibi, vel civibus ſuis, de Fide decernunt; id eſt, de cauſis ex Fide ortis. Quare,

neque

neque administrandæ Reipublicæ rationem Ecclesiæ debent, quam recte *Tiberius, non constare* dixit, *nisi uni reddatur*; Neque ex alieno arbitrio aliter agant, quam, ut summam potestatem ipsius mandato habere se agnoscant, proinde atque exerceant; Cujus quidem Excommunicationi obnoxiæ sint, si aliter agant. *Innocentius* quidem III. *P.* ac alij forte successores ipsius, vel decessores, causam commenti sunt, ex qua, R. Sedi, de rebus inter Principes controversis arbitrium sit; Nimirum, quod in bello injusto, peccati causam versari necesse sit. Atqui peccata Fidelium, si peccata tantum sint, ad Ecclesiæ cognitionem non pertinent; Quæ cum *Fidei professione* nitatur, non mera *Fide*, non nisi professione judicio Ecclesiæ violata, locum habet. Atqui judicium Ecclesiæ, de causis Ecclesiæ statum antevertentibus; qualis est omnis status publici causa; nullum est. Neque restringitur tamen *potestas Clavium*, quam in Evangelio Dominus ad omne peccati genus extendit. Cum enim dictum sit, esse quoddam *interius forum*, cujus sit, de occultis cognitio; quid prohibet, vel anteverti peccatum, vel admissum curari, Ecclesia palam non cognoscente? Nimirum non sunt res Principum ex eo rerum genere, quæ οὕτως ὠνόμασται συνειλημμένα μετὰ φαυλότητος, quemadmodum ait *Aristoteles*; Sed, propter rerum circumstantium varietatem, boni malive speciem induunt. *Secreto* certe *consilij* opus habent, & *post consilium mature factio*. Hæc alienum arbitrium non ferunt. Ac proinde neque leges, neque judicia ex legibus; quæ ferri, quæ exerceri non possunt, nisi ea lege, ne cujus arbitrio obnoxiæ sint, præter eos quos auctores habent. Itaque eadem ratione, ministeria Potestatum publicarum Excommunicationi obnoxia non sunt, qua ipsæ; propter ea quidem, quæ ministerium publicum postulat.

CAP.

CAP. XXXIII.

Quo jure, quaque Lege, inſtaurari a Fidelibus Poteſtatibus Eccleſia poſſit. Schiſmatis cauſa, quæ hinc accidat, penes quem futura ſit.

Eccleſiæ Catholicæ auctoritate, inſtaurari à Fidelibus Poteſtatibus poſſe Eccleſiam.

SED hæc latius ſuo loco diſputanda ſunt. Nunc, his poſitis, ſtatuendum eſt; ſi, collapſo Chriſtianiſmi cultu, & Eccleſiæ ſtatu, hos ſibi fines proponant, qui inſtaurandam Eccleſiam jure ſummæ poteſtatis in ſe ſuſcipiunt, non eſſe dubium, ſine Schiſmatis reatu rem tranſactum iri. Idem enim Chriſtianiſmus, qui inſtaurandæ Eccleſiæ conſilium, finibus Dei voluntate conſtitutis continet, totum Schiſmatis crimen in eos refundet, qui, quod intra hos fines actum eſſet, in diſcidij cauſam verterent. Nunc quidem, ut res ſe habent, cum ij, qui inſtaurandam Eccleſiam in ſe ſuſceperunt, non profeſſi ſint, (quod tamen a ſe non abdicarunt) ad Fidem & leges ejus quæ ab initio fuit Eccleſiæ, Eccleſiam ſe inſtaurandam ſuſcipere; Quis apud Deum diſcidij culpam ſuſtineat, penes hujus diſputationis exitum judicium erit. Interea loci, collabi poſſe res Eccleſiæ in pejus adeo, ut ejus inſtaurandæ jus ſit ſummis poteſtatibus, per ſuas quibuſque ditiones, etiam non conſentiente R. Sede, ex præmiſſis haberi poteſt. Quis enim immunem erroris Eccleſiam aſſerit, niſi hactenus, ut nihil Fidei perniciosum decernat? Atqui quid prohibet, tantam labem in Fidem, & in Eccleſiam invectam videri, ut in eum ſtatum *Reformanda* ſit, quem auctore Deo inſtitutum conſtare poſſit; etiam *fundamento Fidei* eatenus integro, ut ſalutem per ita vitiatam Eccleſiam aſſequi Fidelis poſſit? Quod ſi R. Sedis, ſi omnino Ordinis Eccleſiaſtici culpa accidere dici poſſit; quis ita conſultum a Deo Eccleſiæ

putet, ut, nisi volente labis auctore, imo nisi ejus sponte, instaurari jure non possit? Sed quod hic fieri posse ponimus, tantam esse Ecclesiarum labem, ut etiam invita Principe, instauranda sit, illud an factum sit, disputandum suo loco relinquimus. Equidem, eodem jure esse summas potestates, erga cives quidem suos pariter Fideles, quo erant nondum Fideles, ex dictis necesse est. Itaque legibus ipsorum ea sanciri posse, quæ ut sanciantur, Fidei interesse, rationibus eisdem constare potest, quibus de Fide constat. Atqui, institutam à Deo Ecclesiam, cujus Fides Traditione accepta, extra erroris aleam posita sit, cujus Leges, Unitatis cum sinceritate Fidei colendæ terminos, Deo auctore definiant, ex dictis habendum est. Itaque auctoritatem Ecclesiæ, Fidelium potestatum, etiam erga suos cives, in Ecclesiasticis auctoritate esse antiquiorem; Puta, cui Fidem ipsi suam debeant. Tum, non nisi Ordinis Ecclesiastici auctoritate, consulendum esse Ecclesiis singularum ditionum, a summis Potestatibus: Etiam cum ab eis exigunt, ne à Fide ac legibus Ecclesiæ Catholicæ discedant. Sane, violatis eis, quæ per Ecclesiam dicata sunt Deo, *sacrilegium* admitti, stantibus quæ præmissa sunt, negari non potest. Atqui antiquior est hominum consecratio quam rerum, quæ hominum causa Deo dicantur. Antiquissima Fidei, Ecclesiæque sanctimonia, propter quam & Fideles primum Baptismate, & Ecclesiasticum Ordinem, impositione manuum, denuo dicari Deo contingit; Nimirum, continendis in Officio Fidei suæ Fidelibus, auxilio legum Ecclesiæ. Itaque gravius est *sacrilegium*, quod violando Ordinis Ecclesiastici jure admitti necesse est, quam quod illis violandis rebus, quæ sustinendæ Ecclesiæ dicata sunt. Sed si inolita civium Fidelium moribus labes, vitiatis cum Fide Ecclesiæ legibus, Ecclesiastici Ordinis auctoritate elui non possit, sine summarum Potestatum imperio, jus ipsis erit auxilio esse Ordini Ecclesiastico; Quatenus quidem, non nova Fides

aut

aut leges introducuntur, ſed in vim & effectum vindicantur, quas Eccleſiæ originarias eſſe, conſtare poteſt. Equidem, cum ſummis Poteſtatibus hoc eſſe juris contendo, non ſtatim faciendum edico, quod pro ſuo jure facere poſſint. Jus enim ſummarum poteſtatum cives ipſorum reſpicit; Uſus juris Deum, cui ratio ejus reddenda eſt. Uti enim hoſpitio Reipub. Eccleſiam, ſcitum eſt. Itaque non poteſt expedire Eccleſiæ, conflagrare hoſpitium ſuum. Cautum eſt igitur, ſupremam eſſe *legem Unitatis*, poſt *legem Fidei*; ut eatenus reformandam ad originarium ſtatum Eccleſiam conſtet, quatenus Unitatis ac pacis ratio ferat. Quod cum caveo, nihil mihi ſumere videor, ſupremi juris apicibus diſputandis, quam quod Ordinis mei hominem deceat. Sane, cum poteſtates ſæculi ad Fidem accedunt, neceſſe eſt ipſis; quos veri nominis Chriſtianos eſſe oportet, ſi veri nominis ſalutem aſſequi velint; naſci jus, ſuorum civium tuendi Chriſtianiſmi, qui eſt ipſis cum ſuis civibus communis. Neque enim ipſis ſalvus eſſe poteſt, niſi etiam civibus ſuis ipſorum ſalvus ſit: Neque ipſi creditæ ſibi poteſtatis rationem Deo reddere poſſunt, niſi eum, ex ſinceri integrique Chriſtianiſmi ratione colant, quem niſi cum civibus ſuis colere non poſſunt. Neque obſcurum eſſe poteſt, quouſque jus hoc ſummarum Poteſtatum pertineat, quamdiu manifeſtum eſt, Eccleſiæ Catholicæ, quicquid indefinitum ad Fidem pertinet, definiendum à Deo creditum eſſe. Nam totum eis finibus includendum eſt, quos Eccleſiæ Catholicæ ſtatus; hoc eſt, ſive Fides ejus ſive Leges conſtituunt. Nam cum amplexæ Chriſtianiſmum ſeculi poteſtates jus communionis Catholicæ, ad ſalutem neceſſariæ, adipiſcantur; non novum aliquid ſuis civibus, de religione ac cultu Chriſtianiſmi, conſtituendi jus adipiſcuntur, ſed eorum tuendorum, quæ vel Eccleſia tradenda accepit, vel jure divinitus accepto conſtituit. Itaque, ſi cives ſuos animi religione, non timore humano teneri eis legibus velint, quas de rebus Eccleſiaſticis ſta-

tuunt, exigendum eſt eis ab Ordine Eccleſiaſtico, ne à Fide & legibus Eccleſiæ diſcedant, etiam in eis, quæ, ejus auctoritate decreta, legum ſuarum imperio ſanciunt. Hoc qui ſibi tenendum proponent, tantùm hoc jure poterunt, ut nihil exiſtere poſſit tam explicatu difficile, (quanquam difficile dictu ſit, quid exiſtere poſſit explicatu difficilius, quam quod ad inſtaurandum collapſum Eccleſiæ Chriſtianiſmum pertinet) in quo non poſſint poteſtates publicæ, & ſuorum paci, & animi ſui erga Deum religioni pariter conſulere, ſi intra illos fines verſandum ſibi ſtatuant. Nam in quo ſibi conſcii fuerint, nihil errore, nihil cupiditate, nihil ignavia feciſſe, quo minus quod rectum eſt, intra ſtatutos ſibi fines tenerent, quatenus quidem cum pace publica teneri potuerit; in eo, ſimul Religioni Fidelium, ſimul paci publicæ conſuluiſſe cenſendi ſunt. Equidem nihil magis ſeculi Poteſtatibus optandum cenſeo, quam, ne à Fide, & inſtitutis Eccleſiæ Catholicæ receſſum eſſe videatur, per ſuas ditiones. Niſi tamen magis optandum ſit, ne diſcidium Eccleſiæ incidat. Quis enim minus quid optet, quam incidere, unde, jure ſuo ſalvo, hujus ſeculi ſimul ac futuri, ſe expedire difficillimum ſit? Nam qui ſingulis difficillimum eſſe contendo, rectas partes, in hoc Eccleſiæ diſcidio, rectis de cauſis eligere; multo difficilius eſſe concedo, poteſtatibus publicis, ſuis ſimul ac Deo quod ſuum eſt præſtare. Sed qui a ſingulis, ſi Catholicæ Eccleſiæ normam ſequantur, quod verum eſt veris de cauſis teneri poſſe aſſerui, id multò potius a publicis poteſtatibus, tum ſuis tum Deo præſtari poſſe contendo. Nam cum nullam eſſe Eccleſiæ Catholicæ normam contendam, niſi de qua partibus conſtare poſſit; non poſſe eo teneri publicas poteſtates manifeſtum eſt, de quo non conſtet. De quo autem conſtare poſſit, id ſi ſibi aſſequendum publicæ poteſtates proponant; quis eſt qui, ſimul ipſorum, ſimul civium ſuorum religioni ac ſaluti conſultum neget? Sed de his ſuo loco. Nunc illud tenendum eſt, poteſtatibus

bus ſeculi, tanquam Fidelibus, Fidei etiam, & Canonum, rituumque, morum, ac inſtitutorum Eccleſiæ cuſtodiam divinitus creditam eſse; Et ſi quid aliud ſit, quod ad *legum Eccleſiæ* nomen pertinet. Neque aliud dicunt, qui Magiſtratum Chriſtianum, *utriuſque* divinæ legis *Tabulæ cuſtodem* eſse ſciſcunt; Niſi quod neque proprie poteſtas ſumma *Magiſtratus* nomine veniat, neque proprie, tradita a Chriſto Domino morum inſtitutio, quam *Fide* tenemus, *Moſaicæ legis Tabulis* cenſeri poteſt. Nam, quatenus *Moſaicæ* legis Tabulæ Fideles tenent, id etiam Eccleſia auctore tenendum eſt; De quo ſuo loco.

Inſtaurandæ ſuo arbitrio Eccleſiæ, Fidelibus Poteſtatibus jus non eſſe.

Nunc ejus ſententiæ vitium oſtendere facile erit, quæ, quod Catholicæ Eccleſiæ Unitatem divinitus inſtitutam nullam agnoſcat, ſupremæ poteſtatis Imperio, quicquid indefinitum Eccleſiæ pacem in dubium vocare poſſit, legibus definiendum permittit. Hi, ne de Fide quidem decernendi jus eſſe Eccleſiæ volunt, quod Fideles teneat; Poteſtatibus Fidelibus jus eſſe decernendi de Fide, quod cives teneat; Quo minus, ferri legem poſſe ullam, aut Canonem, aut quicquid Fideles teneat, decernente Eccleſia, de rebus Eccleſiaſticis, apud ipſos dubium ſit. Nam, quod errare poſſe poteſtates Fideles, in ferendis legibus de rebus à vitæ ſuæ inſtituto alienis, in proclivi eſt; nihil ſibi obſtare putant, quibus, ab Ordine etiam Eccleſiaſtico errari poſſe, conſtat? Sane, legis vim habere quod juſtum non ſit, idoneæ poteſtatis imperio conſtitutum, generis humani intereſt; Quo minus dubium ſit, ipſis quidem, quod jure divinitus dato perperam uſi ſunt, Deo, Civibus, obſequij ſui ipſis rationem reddendam eſſe. Sed hi non aliter tueri ſententiam ſuam poſſunt, quam ut ſingulos *Fideles*, de Scripturæ ſenſu, propter omnibus perſpicuam ejus claritatem, de omnibus quæ naſci dubia poſſunt, de Fide, deque ſtatu Eccleſiæ, ſuo ſibi jure *Judices* eſſe velint. Neque enim ſummas Poteſtates, quod ſummæ ſint, id facere poſſe velint, quod

quod ab Infidelibus, quanquam ſummis Poteſtatibus, fieri poſſe, ne ipſi quidem velint. Itaque tanquam Fidelibus, hoc jus ſummis Poteſtatibus tribui neceſſe eſt. Atqui, quod Fideles ſunt ſummæ Poteſtates, in eo pari cum Civibus ſuis jure ſunt. Itaque nullum ſibi jus decernendi de Fide, vel de Scripturis recte intelligendis vindicant, quod non ipſis cum Civibus ſuis commune ſit. Eſt enim jus, in univerſum, nihil aliud, quam *facultas Moralis, alienam voluntatem ſuæ voluntatis arbitrio obligandi. Moralem* cum dico, eam intelligi volo, quæ non ſit ſita in hominum ſubſtantiis, quibus jus eſse, nec eorum, in quos ipſis jus eſse dicimus; Sed ab ipſorum *voluntate & conſenſu* originem ducit. Itaque & jus eſse aliquid inter ſe *Fidelibus*, quod *Eccleſiaſticum* dicitur, nihil prohibet; Quia non niſi voluntate Chriſtiani ſumus. Jam, aliud eſse quod injuſtam legem faciat, aliud quod irritam, manifeſtum eſt. Nimirum injuſta lex eſt, in qua, legis ferendæ jure perperam utitur, cui ferendæ legis jus eſt. Qui legem fert, cujus ipſi ferendæ jus non ſit, eam irritam eſse legem neceſſe eſt. Ferri autem a ſummis Poteſtatibus de Fide, deque rebus ad Fidem ſpectantibus, irritas leges, Eccleſiæ quod videmus diſcidium oſtendit. Neque enim ratum eſse poteſt, quod eos non tenet, quibus fertur. Atqui, in hoc Eccleſiæ diſcidio, quod jubetur ſummarum Poteſtatum legibus, ſummarum Poteſtatum legibus vetari videmus; idque pœnis graviſſimis. Quod ſi jubenti utramque partem pareri poſſit, ab eis qui ſui juris non ſunt; certum eſt tamen, utriuſque jubendæ partis, Fidelibus quidem Poteſtatibus, jus eſse non poſse; Niſi Deum omnis ejus mali auctorem ipſis eſse velimus, quod, diſcidio adverſis legibus firmato, contigiſse videmus. Itaque, ſi quando a legibus patriis Fideles, in ſui Chriſtianiſmi cultu, ita deſciſcunt, ut pœnas ſubire malint, quibus ſanciuntur, non aliter hoc faciunt, quam ut Deo, ut religioni erga Deum ſuæ obſequantur; Cujus antiquior eſt ratio,

quam

quam patriæ. Neque hujus difficultatis exitus eis ullus eſt, qui R. Sedis arbitrium defugiunt, cujus fidem deſiderant, ſi Fidem ſalvam velint, cum Unitate Eccleſiæ; niſi ut ſatis habeant, in eis Fidem ejus deſiderari, in quibus, ab originaria Catholicæ Eccleſiæ Fide ac legibus diſceſſum eſſe, conſtare poſſit. Nam ſi agnoſcerent S. *Romana*, & qui *Romanam* Sedem agnoſcunt, certos eſſe fines ſibi conſtitutos, Fidei ſemel traditæ, legum ab initio poſitarum Eccleſiæ, à quibus qui diſcedunt, vindices experiri jure poſſint ſummas Poteſtates, per ſuas quamque ditiones; puto eis, pro eximia qua pollent prudentia, potius viſum iri, ſimul ſaluti apud Deum, ſimul juri apud Eccleſiam ſuo conſulere, quam, majeſtati ſuæ augendæ, committere, ut à Deo, à fidelibus Poteſtatibus, à fideli Plebe deſiderari fides ſua videri poſſet. Ex adverſo, ſi agnoſcerent fideles Sæculi Poteſtates, certos eſſe fines, originariæ Fidei legumque Catholicæ Eccleſiæ, ad quos inſtaurari fas ſit Eccleſiam, ita ut ipſis, civibuſque ſuis integrum ſit jus Communionis Eccleſiaſticæ; puto ipſis potius viſum iri, ſimul ſaluti apud Deum, ſimul juri apud ſæculum ſuo conſulere, quam ut, neglectis finibus divinitus poſitis, merito de Civium ſuorum fide ſoliciti eſſe deberent, ſimul Deo, ſimul ipſorum legibus obſequi ſe poſſe negantium. Quare, ſi Eccleſiæ Catholicæ auctoritatem, ſi Ordinis Eccleſiaſtici, per eos ditionum fines, qui ſummas Poteſtates quique ſuas reſpiciunt, a Domino Chriſto ſucceſſione Apoſtolorum duci conſtet; Quod, hujus diſputationis initio propoſitum, hunc exitum habet; Nimirum, ita conſuluiſſe Deum Eccleſiæ ſuæ, omniumque fidelium ſaluti cenſendum eſt, ut apud Eccleſiam fidei Traditionem deponeret, qua ſalus conſtat; apud quam eam auctoritatem deponebat, quæ ad vindicandam, cum Unitate ſua ſinceritatem Fidei, neceſſaria futura eſſet. Quam auctoritatem, omnibus Fidelium Ordinibus, qui, quanti ſit ad ſalutem ſuam Fides, ad Fidem Eccleſiæ Unitas æſtimare poſſunt,

poſſunt, tanti neceſſe eſt videri, ut non niſi malo ſuo, ab ea auctoritate diſcedere poſſint. Nam qui ſine malo R. Sedis, aut omnino Ordinis Eccleſiaſtici, ab ejus auctoritate diſcedi poſſe putet, eum ab initio hanc diſputationem non attigiſſe oportuit. Quis enim neget, recte conſultum a Deo Eccleſiæ, eo conſtituto jure, quod communis omnium ratio dictet, omnium Reipub., omnium Eccleſiæ Civium intereſſe, integrum illibatumque præſtari. Certe, qui hac diſputatione hoc ago, ut iniri poſſe rationem oſtendam, inſtaurandæ ejus labis univerſæ, quam in Eccleſiam incubuiſſe conſtare poſſit, nulla data cauſa, vel ſcindendæ Eccleſiæ, vel Pacis publicæ violandæ; Idem afferere debeo, ſi propoſiti expreſſa Lege, ſi obſervati tum fines hi fuiſſent, cum, inſtaurandam eſſe Eccleſiam, piis vulgo & doctis per Occidentem videbatur, inſtauraturos Eccleſiam omnes fuiſſe videri.

Difficilem inſtauranda Eccleſiæ rationem, teneri tamen poſſe.

Quare non obſtat, quod objici poſſe hoc loco conſtat; Etiamſi conſtitutum ſit, ad Eccleſiæ totius fidem ac leges, inſtaurari à ſummis Poteſtatibus ſuorum Civium Eccleſias poſſe; tamen de ſingulis in æternum diſputari poſſe, quid Eccleſiæ Catholicæ conſenſus poſtulet. Quod ſi R. Sedis culpa invectam labem pertenditur; quod nunc contingit; nunquam iri conceſsum, inſtauratum eſſe quod fuerat, quamdiu, innovatum quod non fuerat, dici poſſit. Tum, in dubio, potiorem eſſe auctoritatem R. Sedis, hærentiumque ei Eccleſiarum, negantium eſſe ab Eccleſiæ Catholicæ inſtitutis diſceſsum, quam affirmantium Poteſtatum fidelium; Præſertim apud Ordinem Eccleſiaſticum, etiam fidei vinculo ipſis obligatum. Cum enim fidem, & Eccleſiæ leges, & ejus Unitatem, provectis ad Ordinem Eccleſiaſticum divinitus credi conſtet; quod quidem Eccleſias ſpectat, quibus præſunt; Manifeſtum eſt; non iri ſatisfactum fidei quam debent Eccleſiæ, niſi vitam ipſam contemptui habeant, potius quam violentur leges, non ſolum ad Eccleſiæ Unitatem, ſed & ad tuendam fidei ſinceritatem,

ritatem, hoc eſt ad omnium ſalutem neceſſariæ. Tum vero, etſi conſtaret de Fide, deque Legibus Eccleſiæ Catholicæ; exiſtere tamen de Fide deque Legibus Eccleſiæ totius Controverſias, quæ etſi verſentur intra terminos ab initio traditos, adhuc tamen definiendæ ſint, quod, intra terminos ab initio definitos, controverſiam tamen habeant. Quæ autem controverſiam habent, ad totam Eccleſiam pertinentem, ſine R. Sede legitime definiri non poſſunt. Conceſſum enim eſt, *majores cauſas* ad eam omnes redire; Saltem ſi majores cauſas intelligamus, quæ totius Eccleſiæ interſint. Nam quod, de exauctorandorum Epiſcoporum cauſis, ex *Illyrico* R. Sedem appellatam fuiſſe, ex Canone *Sardicenſi*, conceſſum eſt; Quod ab hoc initio, ex *Gallia*, *Africa*, *Hiſpania*, etiam *Britannia* idem receptum eſſe fieri; Cautum eſt tamen, neque omnes Epiſcoporum cauſas neceſſario totius Eccleſiæ interſſe, neque Canonem *Sardicenſem*, ſine auxilio ſecularis Imperii, in reliquo Occidente vim habuiſſe. Ac proinde, nihil obſtare cavendum, quo minus aliter definiantur *majores cauſæ*; quæ ſine R. Sede Canonice definiri non poſſint; Quamvis non puto, mei Ordinis hominem tantum ſibi ſumere debere, ut quomodo definiendæ ſint pronunciet, quæ ſine totius Eccleſiæ conſenſu Canonice definiri non poſſunt. Nam & tantum diſcriminis infert in omnes Eccleſiaſticas cauſas, ſuſcepta à ſeculi Poteſtatibus Eccleſiæ Fideique tuitio, ut ridiculum ſit, quod faciunt plerique, de exercendo in hoc rerum ſtatu Eccleſiæ jure, ex eis pronunciare, quæ tum locum habuiſſe, cum perſecutioni obnoxia erat & Fides & Eccleſia, ex Eccleſiæ monimentis conſtare poteſt: Et exiſtunt quotidie novi mores, in uſum Fidelium ſenſim ſe inſerentes, de quibus, procedente tempore dubitari poteſt, num ad depravandam, potius quam exercendam amplificandamque communis Fidei religionem pertineant; de quibus cum totius Eccleſiæ ſit pronunciare, manifeſto ad diſcidium ſpectat, ſi pars ſibi ante totum judicium ſumat. Sive

igitur publicam regiminis Ecclesiastici formam spectemus, Legibus summarum Potestatum constituendam, sive publicum divini cultus usum, moribus singulorum Fidelium exercendum; quem etiam, summarum Potestatum interest, Legibus suis à Fidei labe immunem præstari; Necesse videtur, ad eam Ecclesiæ partem Schismatis crimen spectare, quæ sine totius auctoritate, de eo quod totius interest sibi statuendum sumat. Et hæc quidem difficilem esse ostendunt instaurandæ Ecclesiæ rationem, quæ partes à crimine Schismatis immunes præstet, quòd partibus non consentientibus accidat; sed quæ tamen, si teneantur quæ posita sunt, teneri possit. Nam si hinc quidem, decernentis Ecclesiæ auctoritatem, inde, illum sensum Scripturæ, qui Traditionis Catholicæ finibus contineatur, retinendum putemus; quid prohibet instaurari Unitatem, si consensum suum in hos fines, potestates Christianæ instaurent primum: Tum, quod Ecclesiæ totius Fidei ac institutis, in singulis controversis, ita conveniat, hoc rerum statu, ut in idem quod primo ab Apostolis institutum est, instaurata videri debeat, hoc sibi legum suarum auxilio muniendum statuant? His enim positis, *facti* sola *quæstio* restabit, quid Ecclesiæ totius Traditio habeat. Atqui de facti quæstione, etiam in eis quæ ad jus Ecclesiæ pertinere dubium non sit, exemplo *Constantini* constat, de quo supra; de *Donatistarum* causa post *Arelatensis* Synodi decretum cognoscentis. Nam omnis de Fide, legibusque Ecclesiæ Catholicæ quæstio, in historiæ Fidem definit; quæ, quatenus in lucem produci potest ex monumentis Ecclesiæ, nihil habet, cui contradici possit. Quæ una ratio docet, quantum interfit, non solum Ecclesiæ, sed etiam Potestatum Fidelium, illustrari quotidie rerum Ecclesiasticarum scientiam, studio eorum scriptorum, quæ *Patres Ecclesiæ*, vel omnino *scriptores Ecclesiastici*, conservandæ rerum Ecclesiasticarum memoriæ consecrarunt. Neque est quod metus sit, egressurum officij sui fines Ordinem Ecclesiasticum, his ratio-

quæ

nibus conſtitutis; Cum certum ſit, non iri admiſſum ea, quæ conſtituerint ipſi, niſi intra eos fines verſentur, de quibus, ipſis faciendum eſt, ut ſeculi Poteſtatibus conſtare poſſit, quod legum ſeculi auxilio muniri velint. Proponamus igitur nobis primo, Chriſtianiſmi, ſive de Fide tenendis, ſive de ſponte agendis Legem, quæ ſalutem ſingulorum continet. Tum leges, quæ Unitatem Eccleſiæ, in obeundis, ad normam Fidei, Chriſtianæ pietatis officiis, maxime continent: Denique Ordinis Eccleſiaſtici auctoritatem, in originariis Eccleſiæ legibus, ad præſentis rerum ſtatus neceſſitatem moderandis, & definiendis. Nam ſunt hæc ſingula ſeculi Poteſtatibus obtinenda, ſi religioni erga Deum ſuæ conſulere velint; Sed tamen ſuo ordine. Eccleſiæ enim unitati legibus conſulitur, ut foveatur, ut propagetur Chriſtianiſmus; præſertim officiis cultus Dei frequentandis. Autoritas autem Ordinis Eccleſiaſtici ad leges tum retinendas, tum exercendas inſtituta eſt. Tum, dictum eſt, Eccleſiæ ſtatum, ſub Poteſtatibus Chriſtianis, ſimile quiddam habere *Romanæ Reipublicæ* à pulſis Regibus; cum penes *Senatum auctoritas*, penes *populum imperium* eſſe cœpit. Neque enim, niſi auctore Ordine Eccleſiaſtico, condendæ ſunt leges ſeculi, quibus jus Eccleſiæ Canonicum vim habet, apud cives Reipub. profitentes fidem Eccleſiæ. Vim tamen habent, quam dixi, à ſummæ poteſtatis imperio. Cogita jam, quantum interſit Ordinis Eccleſiaſtici, à Fidei lege non digredi; credito ſemel, non eſſe quod ab eorum auctoritate pendeant ſeculi poteſtates, extra fines ſuos verſantium. Tantum enim abeſt, ut eis obſequium debeant, a Fide deſciſcentibus, ut ditionum ſuarum Eccleſias diverſum jubere debeant, ſi Officio Poteſtatum Fidelium conſulere velint. Quod ſi, collapſam Apoſtolicarum legum Diſciplinam inſtaurari non patiatur Ordo Eccleſiaſticus, ſummæ poteſtatis Imperio ſubditus, propter diſſenſum R. Sedis; auxilio ei erit Eccleſiæ Unitas, cui antiquior eſt Catholicæ Eccleſiæ ratio, quam R. Sedis. Neque unquam, Eccle-

siæ instaurandæ defuturam Ecclesiæ auctoritatem, metuendum, si, ad Ecclesiæ Catholicæ normam instauranda, proponatur. Est autem idonea Ecclesiæ auctoritas, ad obeunda Christianæ pietatis Officia, quæ est ad hominum consecrationem, ex Canonibus Ecclesiæ legitima, a quibus obeunda sunt. Nam legibus intra quas obeuntur, vim præstat Ecclesiæ Catholicæ auctoritas, ad quam instauranda proponitur Ecclesia. Hoc tantum hic tenendum est, auctoritati Ordinis Ecclesiastici, originarias; id est, *Apostolicas Ecclesiæ leges*; Ecclesiæ autem legibus, communis fidei & salutis legem, cujus antiquior ratio sit, antehabendam esse. Hoc enim si teneatur, fieri non potest, ut potestates publicæ Officio suo desint, quod, quid sibi faciendum sit videre non possint, modo constitutum habeant, Officio non deesse, quemcunque ei exitum Deus constituerit. Nam ut recte consulta non semper rectum exitum habeant, Christianis etiam potestatibus, communis Christianismi lege ferendum est.

De Fide, solam Facti quæstionem restare videri.

Sane, qui omnipotentiam quandam R. Sedi asserunt, nunquam eo provehentur, ut quod factum constet infectum ab ea fieri posse pronuncient; Adeo omnis Facti quæstio ultra omnis auctoritatis fines posita est. Atqui mihi neque extitisse ulla controversia videtur ad Fidem pertinens, earum quæ præsens discidium continent, neque extitura, saltem de qua decerni necesse sit, de qua, ex Traditione, receptisque totius Ecclesiæ decretis pronunciatum non sit. Nam si ea existat, quam ita definitam constare non possit, merito de ea decernendum non esse pronunciem; Sed penes eos futurum Schismatis crimen, qui a Communione propterea discedant, quod alij Fide tenendum non suscipiant, quod Fide non teneri constare possit. Exemplo sit *Hæresis Sociniana*, tum ei ab extremo opposita *Anabaptistarum*, & quorumcunque *Fanaticorum*, nullam Fidei Legem agnoscentium. Nam cum *Socinus Samosateni Sabellij*que damnatas olim Hæreses ab

Inferis

Inferis palam revocet ; Manifeſtum eſt, à Fidelium omnium Communione alienos eſſe debere, quicunque *Socinianis* communicet. *Pelagianam* autem Hæreſim etſi occultius inſtaurare videatur, tamen dubitandum non eſt, rebus ipſis, & ſola facti quæſtione inſtituta, conſtare poſſe, ea ab ipſo innovari, de quibus a tota Eccleſia *Pelagio anathema* dictum ſit. Sed & *Socinum* merito videor ab ea quam inſtitui diſputatione ſummovere, qui de Patrum ſalute vel dubitet, vel ſecus pronunciet. Cum enim ipſa Fides ſtatum non habeat, niſi tam ante Legem, quam ſub Lege Patres ſalutem Fide adeptos conſtet; merito ſummovendi ſunt omni de Fide diſputatione, qui hoc non ſupponant, ut ad definienda controverſa perveniatur. Certe merito contemnendi ſunt, qui in intelligendis Scripturis tantum ſibi ſumant, cum, hoc neglecto fundamento Veteris Scripturæ ad Novam referendæ, (cui Patrum ſcripta quod inſiſtant, clariſſimam eis intelligendis lucem nobis præferunt) recte dici poſſint λημμὰν κολοκυνθας. Quod autem ita Legem Fidei ad ſalutem neceſſariam agnoſcunt, ut Baptiſmi Sacramentum ad Profeſſionem Fidei pertinere nolint, ac proinde ad Legem ſalutis; Sed, ut Eccleſiam nullam agnoſcant, in cujus Fidem baptizari, ad Legem ſalutis pertineat, nihil intereſſe ſalutis Baptiſmum volunt; Merito præludere Fanaticis eorum ſententiis videri debent, qui eam Fidem ſalutarem eſſe volunt, quæ omnem ſalutis adipiſcendæ Legem, naturæ atque rationis Ordine antecedat. Atqui, cum in Fidem Eccleſiæ Catholicæ Baptiſmum ad Legem ſalutis pertinere, totius Eccleſiæ Traditione conſtare dictum eſt; Non erit opus alia quam Facti quæſtione, ſummovendis eis, & Eccleſiæ communione, & omni de Fide diſputatione, quorum pertinacia ad conflandum hac de cauſa diſcidium procedat. Hoc igitur exemplo mihi videor recte putare, nec extitiſſe, nec extituram unquam quæſtionem, de qua decerni ad retinendam Eccleſiæ Cmmunionem neceſſe ſit, quæ Traditione decretoque totius

tius Ecclesiæ Canonice constitutæ definita non sit. Nimirum, quia, quæ de Trinitatis deque Incarnationis dominicæ Sacramentis, de Originis labe, deque domini Christi per Baptismum Gratia definita sint, & ad Fidei integritatem, & ad Communionis Ecclesiasticæ necessitatem, Fidelium omnis generis saluti satis sint.

Quatenus Ecclesiæ Leges retinendæ videantur.

Sane, in Canonicum Ecclesiæ regimen cœptam invehi labem sub *Caroli M.* posteris mihi recte videor indicasse, cum Decretales Pontificibus Syricio antiquioribus suppositas Epistolas, a quocunque *Isidoro Hispanico* Scriptore, vulgatas autem, & in censum Capitularium *Francicorum*, studio *Moguntinæ* Sedis, R. Sedi post S. *Bonifacij* Legationem addictissimæ, relatas, ad tollenda ultra Canonicum modum R. Sedis jura spectare dictum est. Capitula autem quæ *Hadrianus P.* I. *Ingilramno Metensi* Episcopo, *Romæ* negotij sui causa agenti tradidit, antiquiora sunt paulo decretalibus quas diximus; Quamvis mihi supra, memoriæ vitio, aliud dicere contigit. Sed cum, hinc quidem, in Capitularia relata sint, eisdem auctoribus, (ut apud *Sirmondum* reperies) inde autem, ad augenda R. Sedis jura pertinere, ex XX. XXIII. XXV. XXIX. XXXIX. LVI. deprehendi possint, merito ejusdem rei argumentum præbent. Illustris certe apud *Anglos* nostros *Wilfridi* Episcopi *Eboracensis* causa, ad R. Sedem ex *Sardicensi* Canone delata ostendit, tum temporis *Canonicæ* disciplinæ rationem *Romæ* obtinuisse, quam merito secutis temporibus desideramus. Is enim, eum non immerito invidiam sibi splendidiori cultu conciliasset, apud Regem suum *Northumbrorum*, vir meritis erga Ecclesiam illustris, damnatus videtur Synodo *Theodori Cantuariensis*, eo consilio, ut divisus in plures Episcopatus ejus, deinceps Sedem *Cantuariensem* respiceret. Quod cum eis adversaretur, quæ *Gregorius P.* I. de duabus *Anglicanæ Ecclesiæ* Provinciis decreverat; ita abrogatum est decreto *Romanæ* Synodo *Agathonis P.* I. ut neque a *Theodoro*, neque a *Northumbris* obtemperaretur. Nimirum quod

quod læderetur jus Regium, in conſtituendis regni ſui Sedibus Epiſcopalibus, de quo dictum eſt. Itaque neque ipſe reclamavit *Wilfridus*, quo minus aliter ſtatueretur de Epiſcopatibus; Qui, ſi aliter ſtatueretur, integrum ſibi jus eſſe petit *Abbatiarum*, quas ipſe fundaverat. Sed poſtea *Romam* profectus, adhuc meritis erga Eccleſiam illuſtrior, (qui Fidem interea temporis ad *Auſtrales Saxones* propagaverat) decretum obtinuit in Concilio, quo reſtitui jubetur, inſtaurata in Concilio *Anglicano* cognitione; ex formula, nimirum, Canonis *Sardicenſis*, de quo ſatis dictum eſt. Ex hoc decreto, ita Sedem ſuam recepiſſe videtur, quod videretur inſtauranda Eccleſiæ *Eboracenſis* in *Boreales Angliæ* Eccleſias auctoritas, ex decreto *Gregorij P.* I. Vide Concilium *Romanum Agathonis P.* apud *Spelmannum*: tum ejuſdem rei hiſtoriam apud *Malmesburienſem* de *Pont.* III. *Bedam Hiſt. Eccl.* IV. 13, 16. denique *Joannis P.* VII. *Epiſtolam* apud eundem *Spelmannum*, p. 204. Atqui hanc modeſtiam in R. Sedis poſteriorum temporum geſtis non facile invenies. Nam quæ de capitulis *Ingilrami*, deque ſubditiciis Pontt. Decretalibus dicta ſunt, ſatis oſtendunt, R. Sedem juri ſuo Canonico non acquieviſſe: Et poſtquam *Gregorius P.* VII. communione privato Imp., ſolutos fide ei jurata cives ad arma in eum ſumenda concitavit, manifeſtum eſt, Canonicum jus ad arbitrium R. Sedis immutatum eſſe. Atqui illud etiam manifeſtum eſt, poteſtates Fideles, quæ ſibi, ſimul & publicæ paci, & communi Fidei auxilio eſſe debent, Eccleſiis etiam ſuis auxilio eſſe debere, & tuendo juri ipſarum Canonico. Itaque cum Vicarios ſibi inſtitueret R. Sedes, cum Pallia mitteret Archiepiſcopis, cum ab Epiſcopis Canonici obſequij juramentum exigeret; ferri poterat, quamdiu Canonicum modum agnoſceret. Nam & *majores cauſas* exiſtere neceſſe eſt, & ſine Canonica Profeſſione agnoſcendus nemo erat Epiſcopus, neque aliter agnoſcendus R. Sedi Archiepiſcopus. Sed hæc ea Lege, ut idem profiteatur R. Sedes;

Sedes; cujus Pontifices, cum Generalia Concilia agnoſcunt, merito Canonibus teneri videntur, quibus ante ſe conditis Concilia Generalia vim addunt. Niſi quod experiendo cognoſci poteſt, Vicarias Sedes; vel pro vitæ tempore Vicarios Epiſcopos à R. Sede inſtitutos, tollendi ſui cauſa, prodere jura Eccleſiarum ſuarum ſolitas; Cui malo quis neget Fidelibus Poteſtatibus intercedendi jus fuiſſe? Et ſi quid aliud rerum experientia excludi poſtulat, ut Canonicus modus teneatur. Ac proinde, *Wilfridus* ejuſque cauſa exemplo eſſe poſſe videtur, ſex Concilia Generalia recte ab eis agnoſci poſſe, qui inſtaurandam Eccleſiam ſuſcipiunt; Tum codicem Canonum, quem Eccleſiæ *Romanæ* appellamus, cujus decreta tempora *Caroli M.* fere attingunt; ut intra certos fines inſtauranda Eccleſia videatur. Nam & non receptos à R. Sede Canones *Trullanos*, quamvis ex Eccleſiarum Occidentalium moribus definiendi ferrentur à *Græcis*, initium Schiſmati *Græcæ Latinæque Eccleſiæ* dediſſe fatendum eſt: Et negandum, poſt illud Schiſma, legitimum ullum Generale Concilium vel agi potuiſſe, vel actum eſſe; Neque quod Septimum vocatur vim habuiſſe, niſi poſt infinitum jus R. Sedi à *Gregorij* VII. temporibus uſurpatum. Spreto igitur à R. Sede jure Canonico, merito inſtaurari à ſummis Poteſtatibus jura ſua, ditionum ſuarum Eccleſiis; & invita R. Sede cauſis illis conſuli, quibus conſtituendis ipſam intervenire Canonicus regiminis modus poſtulet. Et definitis eis intra modum Canonum totius Eccleſiæ, recte partem Eccleſiæ citra conſenſum ejus inſtauratam videri; Nimirum, quod Canonico non contenta, infinitæ ſibi poteſtatis jus vendicet.

Sine crimine Schiſmatis, decerni poſſe de eis quæ ad totam Eccleſiam pertinent.

Itaque, quod de Schiſmatis crimine objicitur; poſtquam, aliud eſſe ſtatum aliud crimen Schiſmatis, ex ſupra dictis repetitum fuerit; videtur ſolvi poſſe. Cum enim Eccleſiæ Unitas Communione Officiorum cultus divini ſenſui ſubdita evadat, & ſui generis Reſpublica quædam

quædam, Religionis ac Fidei nomine divinitus inſtituta; manifeſtum eſt, diſcidium ejus inſtar eſſe belli inteſtini, quo Reſpublica diſſiliat. Bellum autem inteſtinum utrinque injuſtum eſſe poteſt, utrinque certe juſtum eſſe non contingit: Niſi quatenus difficiliores iuris dijudicandi cauſæ ſunt, quam ut ſinguli ſemper cives rectum teneant; & Reipublicæ intereſt, ex lege *Solonis*, partes ſuas eligere inſtaurandæ unitatis ſtudioſos, ut rectius coiri poſſit. Quod ita non dico in hodierno Eccleſiæ diſcidio contingere, ut, cum accidere poſſe dicam, poſſim id quod conſequens eſt dicere; contingere poſſe diſcidium, in quo, utrinque ſalutis ratio conſtare poſſit. Atque huc allegare merito mihi poſſe videor *Acaciani* Schiſmatis exemplum; In quo & conflando & retinendo, cum utrinque peccatum fuiſſe probatum fuerit; procul tamen abeſt, ut Fidelibus ab utraque parte ſalutis ratio non conſtiterit. Idem de *Iſtriano* deque aliis Schiſmatibus dici poſſet ab eo, qui neque *Abyſſinos* Schiſmatis ob *Hæreſim* conflatæ reos agnoſcat; quamvis ob *Dioſcori* nomen, ignorata cauſa, reliquæ Eccleſiæ diviſos. Tum etiam ita hodieque inter partes diſputari video, ut quorum error, ob educationis præjudicia, aliamve probabilem cauſam offenſionis, ſuperari non poſſit, eos extra ſalutis ſpem poſitos non eſſe agnoſcant. Et ratio manifeſta videtur. Cum enim ſalutis lex divinitus poſita ſit Fidelibus communis, Eccleſia autem eo fine inſtituta, ut ejus communione Fideles, communis ſalutis legem aſſecuti ſeculo decedant; quis eſt qui neget, poſſe Fidelem utrinque, ex communis ſalutis lege vivere & mori? Nimirum qui neget, & fide utrinque teneri quod ad omnium ſalutem neceſſe ſit, & Baptiſmatis lege vivendi ſtudium ad mortem uſque poſſe teneri. Nam quod Schiſmatis crimen charitati Fidelium communi exitioſum ſit; id locum non habet, niſi probatum fuerit, quem in Schiſmatis ſtatu neceſſe fuerit vivere, eum Schiſmatis etiam crimine teneri. Atqui hoc in eo locum non habet,

qui Schiſma paſſus non fecerit; quique Eccleſiæ diſcidio ita indoleat, ut nullam idoneam concordiæ legem recuſet, quatenus quidem, vel ſciat ipſe vel poſſit. Atqui probabilem eſſe diſcidij cauſam, quæ inſtaurandæ Eccleſiæ nomine contingit, quis neget? Non quod ulla poſſit idonea ſcindendæ Eccleſiæ cauſa eſſe, aut probabilis: Sed quod inſtaurandæ Eccleſiæ probabilis eſſe cauſa poſſit; Quo facto, contingit diſcidium, quod ab alijs probabilis cauſa non agnoſcatur. Nam & e diverſo, quis neget, ferri poſſe probabilem eam inſtaurandæ Eccleſiæ cauſam, quæ re ipſa probabilis non ſit? Itaque & probabilem eſſe eam poſſe offenſionis cauſam, propter quam recuſetur inſtauratio Eccleſiæ. Sed hæc quidem, quamdiu agitur de ſingulorum Fidelium Officio; Quorum non eſt ſcire, quid univerſæ Eccleſiæ interſit. Nam quod ad Epiſcopos attinet, & Eccleſiæ proceres, quod ad Poteſtates Fideles, quorum eſt, non ſolum ſuæ, ſed & Eccleſiarum, Synodorumque quas faciunt ditionum ſuarum Eccleſiæ ſaluti conſulere; eos ego hoc ago, ut attineri tantæ rei Religione contendam, niſi ex recta, non ſolum probabili cauſa, ſuorum ſaluti conſulant; Quatenus quidem, cum Unitate Eccleſiæ, cumque pacis publicæ ratione fieri poſſit. Neque enim ipſe aliud ago, quam ut animum Religione exolvam, ex veritatis controverſæ ſtudio concepta.

De iis quæ Traditione definiri non poſſunt.

Sed repetendum eſt hoc loco, quia nondum ei parti occurſum eſt; præter leges quibus continetur Eccleſiæ ſtatus, mores etiam eſſe, qui in uſu ſingulorum Fidelium conſiſtunt, a ſingulis exercendi; tum diſtinguendum, quibus Eccleſiæ Communio continetur, ea ad ſingulorum Fidelium Officium hactenus pertinere, ne eorum cauſa violandam Unitatem putent: Quæ in ipſorum moribus poſita ſunt, eatenus ipſis præſtanda, ut eis præſtitis, non violari Fidem communem perſuaſum habeant. Sed aſſerendum inſuper, Fidei communis Religionem non eſſe partium diſputationibus eo uſque violatam, ut qua in re ſita ſit non conſtet; Etſi,

Etſi, quibus moribus vel propagetur vel impediatur, in diſputationem, atque adeo in diſcidij cauſam venerit. Quamvis igitur dici non poſſit, quæ de moribus Fidelium inter partes diſputantur, ex Univerſæ Eccleſiæ Traditione definiri poſſe; tamen dicendum eſt, quod manifeſta communis Fidei Religio ſit, propterea invectos in Eccleſiam mores dici poſſe, qui cum ab initio non fuerint, Fidei etiam propagandæ, augendæ, exercendæ Religioni adverſi ſint. Ac propterea, conſtare poſſe Eccleſiæ parti, etiam reliqua non conſentiente, in eis ad originariam Fidei ſimplicitatem inſtaurandis Eccleſiæ Reformationem poſitam eſſe. Quo facto, ſi Communio diſſiliat, non eſſe eos crimini Schiſmatis affines, qui inſtaurandam Eccleſiam ſuſcipiant, ſed qui inſtauratæ Eccleſiæ nomine Communionem repudiant. Nemo me hic ſumere putet pro conceſſo, quod hoc loco probari non poteſt; Tantam invectam in Eccleſiam labem, ut ſine conſenſu totius inſtauranda fuerit: Nemo me gratis concedere, non ad ejus quæ fuit ab initio Eccleſiæ modum inſtauratum fuiſſe, ſed ad perverſam de Scripturarum ſenſu ſententiam innovatum, quod inſtaurandæ Eccleſiæ nomine mutatum eſt. Memini me Eccleſiæ *Anglicanæ* Communionem colere; in qua, reſponſum eſt ab initio quærentibus, ubi Eccleſia ante *Lutherum*; Ibi fuiſſe ubi inſtaurata eſt; Inſtaurata tantum quæ vitiata, abrogata quæ ſubintroducta fuerant: Ac proinde, eandem eſſe inſtauratam Eccleſiam, quæ vitiata prius & labefacta fuerat. Itaque, neque a R. Sede diſcidium factum eſse, ſed propterea contigiſſe, quod inſtaurandæ Eccleſiæ auctor eſse noluerit: neque Schiſmatis crimen penes inſtaurandæ Eccleſiæ auctores eſſe, ſed penes eos qui inſtauraram abjiciunt. Nimirum, Schiſmatis cauſam eſse nullam poſſe, inſtaurandæ Eccleſiæ juſtam fuiſſe. Sed hoc propterea, quod inſtaurandæ Eccleſiæ auctor ſit nondum labefacta Eccleſia, & quod inſtaurandæ modus inde petendus, unde inſtaurandi ratio conſtet. Quare neque

esse, quod veterum Schismatum nomina, *Donatisticæ*, *Novatianæ*, *Montanicæ* sibi objici reformident, (ac propterea, ad Unius quæ ab initio fuit Ecclesiæ modum exigi nolint) qui ad hunc modum reformandam Ecclesiam suscipiunt. Nam *Donatistas* manifestum est, quod ab Apostatis Fidei Ordinatum *Cæcilianum* pertenderent, (ac propterea totam Ecclesiam, quæ *Cæciliano* communicaret, à Fide desciviſſe, neque aliter recipiendos, qui ei communicassent, quam ut rebaptizarentur tanquam *Pagani*) propterea ab Unitate discessisse. Hujus criminis affines sunt, qui communionem eorum repudiant, qui addita communi Fidei, vel vitiata R. Sedis auctoritate non recipiant. Sicut e diverso, qui R. Sedi propter ea renuncient, quæ totam ab initio Ecclesiam auctorem habeant. *Novatianos* manifestum est inde extitisse, quod lapsos ad communionem per Pœnitentiam non reciperent; sed excidisse Fide totam Ecclesiam vellent, quod receptis per Pœnitentiam communicaret. Itaque redeuntes ad se, per iteratum Baptismum, tanquam factos *Paganos*, quamvis vetante diserte Apostolo, recepisse. Quo facto, manifestum est, & ab Ecclesia, & à Fide desciturn ab ipsis fuisse, neque amplius Catholicam ex omnibus *Gentibus* Ecclesiam existere potuisse. *Montanistas*, manifestum est ex *Montanismo Tertulliani*, *Montanum* & suos pro Prophetis amplexos, ex eorum dictatis instituta amplexos, quæ manifestum erat, Ecclesiam ex omnibus Gentibus constitutam ferre non posse; Nimirum, secundas nuptias exclusisse, redeuntes ab adulterio aut Idololatria per Pœnitentiam non recepisse, eos qui in persecutione fugerant repudiasse, Jejunia ultra modum Catholicum exegisse, alia quæ apud *Tertullianum* leguntur, auctoribus Prophetis suis indixisse. Ac propterea videntur *Pepuza* sua novam *Jerosolymam* appellasse, ut, quasi defeciset Catholica, novam a se institui Ecclesiam profiterentur. Sane si *Prophetarum Spiritus Prophetis subditi* esse debebant, quo tempore certum est ex S. *Paulo*, Prophetica charismata

charismata viguisse, certum est non fuisse Spiritus divini charismata, quæ *Montanum* ab Ecclesiæ communione averterent. Certum enim est, non fuisse Ecclesiæ præsentem Dei Spiritum, cujus repudiandam communionem Dei Spiritus in Prophetis *Montani* scisceret. Labem in Ecclesiam posse incumbere, cui tamen præsens sit Dei Spiritus, quid obstat? Ac propterea emendandum esse, propter quod, a communione discedendum non sit. Non est diffitendum, scisis ab Ecclesia *Montanistis*, majorem Fidei Labem contigisse, propter quam, repudiandus Ecclesiæ Baptismus eorum fuerit, ut ex S. *Basilio* dictum est. Sed de *Montani* Schismate loquimur, quale factum est a *Tertulliano Carthagine*; quo tempore, non videtur Hæresis proprium nomen meruisse. Quid autem ejus affine habebunt qui Ecclesiam, ad Ecclesiæ modum qui ab initio fuerit, instaurandam suscipiunt? Causa quidem discidij utrinque erit, tam apud eos, qui communione pellunt ad hunc modum reformatos, quam eos, qui reformatione ad hunc modum facta contenti non fuerint. Itaque merito ascribendum erit eis crimen Schismatis, qui instaurari ea postulant, quæ constare non possit, ab Ecclesiæ totius institutis non desciscere. Ac propterea hanc operam merito a me susceptam, (etsi nulla spe fore, ut proficiant nulla auctoritate hominis rationes, ad discidium Occidentalis Ecclesiæ componendum) quod constitutum habeam, neque discidia vernaculæ Ecclesiæ aliter ex Dei Lege ad unitatem redigi posse, quam, ut ad totius quæ fuit ab initio Ecclesiæ unitatem redigantur; neque aliter firmam futuram Reformationem, quam si ex Dei Lege facta sit.

CAP.

CAP. XXXIV.

De jure ſanciendarum pœnis ſeculi Legum Eccleſiaſticarum. Non cadere jure ſuo ſummas Poteſtates, quibus Eccleſiæ Communione interdictum ſit. Eadem ratione, tum paci publicæ, tum Unitati Eccleſiæ cautum eſſe.

Quo jure, ſæculi pœnis ſanciri Chriſtianiſmum, fas ſit.

NUNC illud agamus quod reſtat; Quibus hujus ſeculi pœnis, latas, *auctore Ordine Eccleſiaſtico*, de rebus Eccleſiaſticis leges ſanciri fas ſit. Quod ut eis rationibus agamus, quibus obſiſti non poſſit, repetendum eſt ex dictis, quo jure, latas a ſe leges de rebus Eccleſiaſticis, hujus ſeculi pœnis ſanciant Poteſtates Fideles. Nam cum omnis rei menſura & modus, a ratione cui inſiſtit, petenda ſit; quia infinitum eſt quicquid ratione caret; Ita demum tenebitur, quantis, ſi teneatur, quo jure, quaque ratione, omnino hujus ſeculi pœnis ſanciri eas fas ſit. Nimirum, recte omnino ratiocinari videntur, qui, cum Fidei obſequium, niſi animi ſponte oblatum, Deo gratum eſſe non poſſe videant, nullam autem humanam legem ad animum pertingere; quem Deus ſolus, ut inſpicit & judicat, ſic etiam punit; Propterea, neminem ad Fidem cogendum ſciſcunt. Neque enim hoc agitur, quod Gentilium perſecutionibus agebatur; ut veritatem Fidei, quam intimis animi ſenſibus teneri a Chriſtianis ſentiebant, ore negarent; Ita, ut veram Fidem eſſe profiteatur, qui veram eſſe non credit. Sed quia hujus ſæculi commodis abduci cives ſuos ſciunt ſæculi Poteſtates, ut futuri ſalutem negligant; Quam, ſolam Chriſti Fidem vere polliceri, ſciunt; Propterea, hujus ſeculi incommodis adigi eos volunt, ut attendant ad rationes amplectendi Chriſtianiſmi, quas perſpectas, a nemine repudiari poſſe ſciunt. Nemo enim hoc a me gratis

gratis hoc loco ſupponi dicat; de quo, quaſi inter Fideles, diſputari cœptum eſt, inter quos, de communi Fide dubitari nefas ſit. Jus igitur Fidelium Poteſtatum, ad ſanciendam pœnis ſæculi Fidem, a jure ferendarum de rebus Eccleſiaſticis legum, quod ipſis hactenus vindicavimus, arceſſendum eſt; Quatenus, inanes eſſe omnes ſummarum Poteſtatum leges neceſſe eſt, niſi gladio; id eſt, niſi pœnis quibus gladius vim præſtat, ſanciantur. Cum enim, eodem eſſe jure eos, adverſus ſuos Cives, dictum ſit, quo erant nondum Fideles; cum eiſdem rationibus ſalutis ſpem adipiſcantur, quibus cives ſui; Eccleſiæ autem miniſterio ſalutem adipiſci tum cives, tum Poteſtates ſupremas, divinitus inſtitutum ſit; omnino jus naſci ſummis Poteſtatibus neceſſe eſt, quod in Officium tranſeat; Eccleſiam, intra fines Eccleſiæ conſtitutos, tuendi, pœnis in eos irrogatis, qui, cum eandem cum ſupremis Poteſtatibus Fidem profiteantur, Eccleſiæ tamen obſequium defugiunt, quod deberi ſummæ Poteſtates ſciant. Nam cum ex Eccleſiæ Catholicæ ſtatu naſcatur jus proſcribendi Hæreticos & Schiſmaticos, qui ſeipſis interdicunt Eccleſiæ Communione, (neque enim eſſet *Eccleſia Catholica*, niſi eſſent Hæretici & Schiſmatici; ſed, *ſine additamento*, *Eccleſia*) cum, interdicendi Communione eis, qui ſuſceptam Fidei profeſſionem non implent; Quis neget jus eſſe ſæculi Poteſtatibus, interdictam Eccleſiæ Communionem pœnis in eos ſancire, qui, cum Fideles videri velint, obſequium, quod Eccleſiæ deberi demonſtratum eſt, non præſtant. Quod ſi de Civibus ſermo ſit, Fidem nondum Profeſſis, in eos, cum idem Fidelibus Poteſtatibus jus ſit, quod non Fidelibus, legibus omnes juſtis coercendi; Legum autem juſtitiam Fidei veritas aſſerat, quam hæc diſputatio ſupponit; Omnino ſecundum culpam, cujus ſingulos recuſata Fides reos agit, exigendæ neglectæ Fidei pœnæ de ſingulis, jus eſſe Fidelibus Poteſtatibus oportet. Itaque ab *Atheis*, (ſi tamen quen-

quam,

quam, vere se *Atheum* ferre, credi possit) graviores quam ab *Idololatris*, sive Gentilibus, ab his quam a *Muhammedanis*, ab illis quam a *Judæis*, ab *Apostatis a Fide*, secundum ejus erroris gravitatem ad quem desciscunt, ab *Hæreticis & Schismaticis*, secundum ejus erroris gravitatem, quo constat vel *Hæresis*, vel *Schisma*, exigi fas est; Quamdiu quidem, nihil aliud, quam neglectam Ecclesiæ unius Fidem spectamus; quod majoribus gravari posse mox dicemus, cum, quantæ exigi possint, dicendum erit. Hic illud animadvertendum est, cum aliud jus summis Potestatibus in Fideles, aliud in Infideles tribuo, utrumque tanquam Fidelibus; distingui a me juris usum, cujus rationem Deo debent, ab ipso jure; cujus aliam rationem Fidelibus reddunt, aliam Infidelibus. Ponamus enim, exempli causa, verum esse quod fertur de *Philippo Aug.*, Fidem Christi fuisse professum, cum necdum ita invaluisset Christi Fides, ut consultum esset Fidem præmiis vel pœnis sanciri; Nihilominus ipsi juris fuisse, adversus suos subditos ejus sanciendæ, dicendum videtur, quam postmodum, *Constantino*. Id tantum interesse, quod, cum rationem juris sui exercendi Deo deberet, id facere non deberet, quod facere consultum non esset. Præterea distinguendum hoc loco, aliam rationem esse, cum de eis sermo est, quæ naturæ lumine perspecta ad religionem tamen Christianismi pertinent; aliam cum de eis, quæ cum sola Fidei revelatione comperta sint, sola Christianismi Religione teneantur. Neque enim dubium est, cum omnes Respublicæ tuendam in se legem, quam humano generi naturæ lumen inserit, suscipiant; posse omnem Rempublicam atque debere, unius veri Dei Religionem a Civibus exigere, & in ejus neglectum, non solum pro neglectis patriæ legibus, sed pro conculcata naturæ Lege vindicare. Fuerint Idololatræ Gentes omnes, præter Judæos, cum prædicata est Fides; Propterea iram Dei eis incumbere, qui Evangelium repudiarent;

arent, prædicabat Fides quod in injuſtitia veritatem detinerent; merito, ejus nomine a recte ſentientibus puniendi, quod facerent, cum punire deberent. Ex Jure igitur naturæ Lege conſtituto, Lex *Moſaica* pœnam capitis Idololatris indicebat; Quo jure Athenienſes Atheos proſcribebant; Et Romanæ Poteſtates, cum Chriſtianos pro Atheis perſequebantur, jure hoc feciſſent, ſi jure eos pro Atheis Athei ipſi habuiſſent; Vere enim Apoſtolus Atheos appellat Gentiles ad *Epheſ.* II. 12. quod idem ſit nullum Deum ac plures habere. Sed cum de Fide divinitus revelata ſermo eſt, cujus ſuſcipiendæ nulla hujus ſeculi Poteſtas idoneus auctor eſt; ac proinde, neque neglectæ vindex; Merito ejus gravitatem peccati Deo puniendam relinquimus, cujus ratio conſtitutæ Reipublicæ ſupervenit. Sed tamen cum neglectæ Leges patriæ gravi crimine obſtringant, graviſſimum neglectarum Legum Eccleſiaſticarum crimen cenſeri neceſſe eſt; Propter rem maximi momenti, in qua libido eſt patriæ Legibus diſſentiendi. Tum, quia nulla religio eſſe poteſt, fide ſincera cum hominibus agendi, ſi Deo religionem non præſtes; Neceſſe eſt, de Pietate in Patriam dubitari, ejus, qui Deo Pietatem non præſtet. Atqui inter Chriſtianos nemo videri poteſt Deo pietatem præſtare, (Republica quidem Judice) qui ex Legibus Patriæ non præſtat. Quod ſi & judicandi Patriæ jus ſit, & proinde Legibus ſanciendi, de quo ratio extat ſtatuendi; oportet eo jure Religionem pœnis ſanciri, quo Prætor jus dicebat cum injuſte judicabat, apud Romanos. Jus enim in Cives habebit Reſpublica, quo perperam utitur quoad Deum, ſi, quod in Religione minus rectum eſt pœnis ſanciat. Itaque non poteſt ſumma Poteſtas alia lege tuendam Eccleſiam ſuſcipere, quam ut pœnæ rei ſint, qui, quam tuendam Eccleſiam ſuſcipit ſuprema Poteſtas, ab ejus Communione abhorreant. Quamvis enim, propter Fidem Chriſtianiſmi, nemo jure excidit, quod ſeculi legibus conſtat; Tamen propter negatum Patriæ Legibus ob-

sequium, quibus Ecclesiæ Communio constituta est, quia non jure excidit quod Patriæ legibus obtinet? Certe, non potest alia lege censeri Christiana Respublica, quam, ut in ejus famam & opinionem nota aliqua cadat, qui ex Legibus Patriæ Religionem Christianismi non colat. Notam igitur ad infamiam pertinentem, illam dico, susceptam a summis Potestatibus Fidem & Ecclesiam tuendam sequi, quæ nascitur, ex Ecclesiæ negata eis Communione, qui Fidem repudiant, quam tuendam Respublica suscipit. Nam si jubentur Cives, Ecclesiæ Communione vivere Legibus constitutæ, eo ipso, qui non censetur Ecclesiæ Communione notam subit; sive sponte eam repudiet, ut *Hæretici* faciunt & Schismatici, (quos propterea S. *Paulus a seipsis damnatos* appellat) sive Ecclesiæ judicio Communione ejus careat. Quis enim alia lege Fidem profiteatur, tuendam Ecclesiam suscipiat, quam Unam credit, nisi ut a Fide, a salute alienos credat, quia aliam ab ea colunt, cujus Communionem Legibus suis tueatur? Aliud est ferre Hæreses & Schismata; Quod, non est negandum, incidere posse tempora, cum fieri vel possit vel debeat. Sed hoc alia Lege fieri non potest, nisi ut abstineant Communione veræ Ecclesiæ, qui falsæ communicant; Quamvis sponte sua falsa veræ Communionem repudiet. Itaque non tuentur Ecclesiam seculi Potestatis, cujus Excommunicationem ratam non faciunt. Sane, tuendæ Ecclesiæ professio tuendi ejus juris universi professione constat, quod, divinitus Ecclesiæ constitutum, ab initio dictum est, procurandæ Fidelium salutis nomine. Sed ita, ut, quomodo Reipublicæ Majestas in jure Gladij definit, quo vitæ ac necis Potestas continetur; ita totum Ecclesiæ jus in jure tribuendæ vel negandæ Communionis. Ita igitur tueri Ecclesiam dicitur Summa seculi potestas, si Excommunicationes ejus Legibus suis ratas esse jubeat; Veram quidem, si ex legibus totius Ecclesiæ constituta sit quam tuetur, sin minus, tamen, quam ipsa veram agnosci jubeat.

jubeat. Quod si conflata Hæresis sponte se Communione abdicet, & tamen Hæresi communicare eis liceat, qui Ecclesiæ Legibus constitutæ Communione gaudere volunt, prodere hoc Ecclesiam fuerit, non tueri, quam tuendam Potestas summa suscipiat. Ecclesiam enim esse oportet, quæ veram se Ecclesiam ferat. Atqui Ecclesia non fuerit, quæ Communionis Legem nullam habeat.

Quæ extremas sententias sequantur absurda.

His positis, facile discutiuntur extremarum sententiarum consequentiæ. Qui juris Ecclesiastici nullos fines agnoscunt, ministrari Ecclesiæ a summis Potestatibus æquum putant, eis irrogandis pœnis, civibus suis, Apostasiæ, Hæresisve nomine, vel erroris a Fide cujuscunque, quas R. Sedes statuerit. Atqui, Hæreticum quenquam aut Schismaticum, nisi ad Ecclesiæ Catholicæ normam, a summis Potestatibus agnosci, quæ dicta sunt vetant. Cum enim, non solum Civibus suis, sed & Ecclesiæ tutelam debeant summæ Potestates Fideles, erit ipsorum, de eis quibus tutelam debent, judicium; Eis quidem rationibus, quibus, a Deo Ecclesiæ suæ consultum dixi, ut judicari possit. Itaque, & de instaurandæ Ecclesiæ causis; idque, non nisi supremo loco ac jure. Nemo enim mihi dicat, judicandum quidem ipsis, sed *ex arbitrio decernentis* hic & nunc, non *ex Traditione totius Ecclesiæ*. Nam cui Deus supremum arbitrium credidit, ei actus sui rationem alieno arbitrio reddere vetuit. Certe, nisi Ecclesiastico Ordini, quid secundum Fidem, quid secundum totius Ecclesiæ leges statuendum sit, de eis quæ statim in dubium veniunt, Potestates Fideles decernendum permittant, auctoritatem ejus violent, qua salva, salva est & Fides & Ecclesia. Si quid postulet, vel Fides vel leges Ecclesiæ, ipsis affirmantibus credant, quod oculis suis credere debent, frustra eos Deo allegabunt, exercendi sibi Officij divinitus mandati auctores. Quod autem ad eos attinet, qui summis Potestatibus jus esse volunt, decernendi de omnibus ad Fidem pertinentibus, ac si nulla esset Ecclesia; dictum est,

quibus finibus, gratum esse Deo civium obsequium summæ Potestatis auctoritas idonea ratio sit. Qui si fines non teneantur, videant, quo jure, neglectæ voluntatis suæ pœnas a civibus suis expetant, quos ejus auctoritas securos non reddant, Deo gratum fore; quod legibus suis obtemperet; cum diversa juberi videant a Fidelibus Potestatibus æque summis. Responsum est, cessurum in lucrum Christianis, quod pœnas legum subeant, potius quam a recto Christianismi cultu desciscant, quamvis jubentibus patriæ legibus. Sed qui hoc respondebat, non videbat se id respondere, quod cavillabatur Apostata olim *Julianus*, cum vexationes suas Christianis imputando, illuderet eis quos vexabat; Facere enim ad eorum salutem, quæ Christi nomine paterentur. Atqui, quod lucro cedit injuriam passis, injuriam inferrentes persecutores Christianismi relinquit. Jus autem non est civilium potestatum, cujus usus eos persecutores Christianismi facit. Haud scio an hujus responsi vitium ei suboluerit, a quo primo, ac ut spero solo, adhibitum est. Certe, cum, quæ latino sermone scripserat, vernaculo retractaret, eo descendit, ut affirmaret, civem omnibus teneri, quæ de Christianismo suprema potestas juberet. Hoc est plane dicere, supremæ potestatis jure, Christianis Potestatibus communis cum eis quæ non sunt Christianæ. Itaque cum sibi objecisset, ut Christo renuncient, posse a Turcis juberi Christianos; Plane respondit, ita faciendum Christianis, ut jubentibus legitimis dominis, non metus causa, sed conscientiæ, & quasi Deo jubente, Christo renuncient; Ore quidem; nam corde Christianismum retinendum, quo salvo, de salute ipsis non constare non posse. Hic est exitus perniciosæ sententiæ, quæ Ecclesiam divinitus constitutam negat; Neque enim obsisti potest, ne huc exeat. Discidium Ecclesiæ, quamcunque levibus de causis conflatum, litigatores in rem præsentem adducit. Nam cum necesse sit summis Potestatibus, pacis publicæ

intuitu

intuitu, de rebus in religione Christianismi controversis decernere; Tamen, aliud esse ostendit a summarum potestatum decreto, quod civium obsequium teneat; quod utramque partem summæ potestates amplectantur ipsi, & civibus suis amplectendam decernant. Hoc ut, in primo Occidentalis Ecclesiæ discidio, usu veniſſe dictum est: Ita nullis unquam temporibus, apertius quam nostris, experiri contigit. Itaque asserendum est prorsus, Apostatam esse Fidei communis qui hoc doceat. Nam etsi profiteatur idem credere velle quod credunt Fideles; Tamen cum eam solam professionem Fidelem facere dictum sit, quæ in Baptismo suscipiendo editur; (tolerandæ nimirum Christi Cruci, potius quam ab ea discedatur) qui sibi liberum profitetur Fidem negare, summa Potestate jubente, jampridem renuntiavit ei Legi qua Baptizatus est, ut Fidem, ne mortis quidem metu negaret. Idem exitus est aliorum fœdissimi dogmatis capitulorum; Cum Scripturas (quibus Fidem & contineri & sanciri constat) Legis vim habere negat, nisi summæ Potestatis Imperio sanciantur. Cum omne jus universim a summæ Potestatis Imperio, & ortum habere primo & in illud ultimo definere; Et tamen Jus ipsum summæ Potestatis in summæ Potestatis possessione atque usurpatione situm esse; neque minus Tyrannidi quam legitimo Imperio obligatos Cives teneri; Aliaque non minus horrenda quam paradoxa. Quod si id teneamus, quod ab initio hujus disputationis cautum est, non minus quæ opere implenda sunt, quam quæ Fide sola tenenda, ad Fidem pertinere; Tum vero hoc dogma ad *Atheismum* proprio nomine dictum viam munire constabit. Quis enim Christianus dubitat, luce naturæ hominibus insita teneri, & Naturæ Lege juberi ea, quibus ea intentione quam dirigit Fides faciendis, vitam æternam mercedem Fides ac dominus pollicetur? Qui igitur nulla hæc Lege præcipi affirmet, quæ summæ Potestatis Imperio antiquior sit, quid aliud quam Deum ne-

get

get, quem Legis naturæ auctorem ac vindicem neget? Sane cum apud *Platonem*, in libris de Republica, *Thrasymachus* justum esse definit, τὸ τῷ κρείττονι συμφέρον, quis te liud *Thrasymachum* quam Atheum credat, si sibi constet? Cicero autem, cum in libris de Republica, eandem personam Carneadi imponeret, quem, nihil esse verum potius quam falsum, ex *Academiæ* dogmate disputare faciebat; nunquam ab *Atheismo* Carneadem vindicaturus est, si Deum juris omnis auctorem & vindicem, certæ exploratæque veritatis fide, sicut disputabat, sic etiam ex animi sententia negaverit. Videtur quidem ultimo de hujus blasphemiæ rigore auctor ejus aliquantulum remisisse, in eis quæ ad nuperam editionem Latinam adjecta sunt; cum non contendit quidem, teneri Fideles negare Fidem (sit apud Dominum venia blasphemiam proferenti, ut blasphemiæ locus nullus sit) jubente summa Potestate, sed posse tamen hoc facere; Probatque ex responso *Elisæi* Prophetæ, cum veniam peteret *Naaman Syrus*, si adoranti Idolum suum *Damasci* Rege, dum in brachium suum incumberet, ministerium ipse Domino suo præbens videretur Idololatriam facere 2 *Regum* V. 18, 19. Neque enim veniam facere Prophetam negandæ Fidei negem, si Idololatriæ exercendæ veniam faciat. Sed si abesset tuendi horrendi dogmatis pertinacia, non posset videri faciendæ Idololatriæ veniam petere, qui palam ac sponte profitetur, nullum se deinceps Deum culturum præter verum Deum *Israelis*; Ac propterea, de humo terræ *Israeliticæ* secum asportare velle quantum altari struendo sufficiat, in quo, proselyti jure, soli vero Deo sacrificet apud se. Quis enim putet, cum qui hoc palam profiteatur, honoris Idolo, ac non potius ministerij Domino suo exhibendi causa incurvare se coram Idolo? Memini aliquando legisse apud *Maimonidem* scrupulum *Judæis* injectum, utrum liceat coram Idolo incurvare se, ut spinam e pede evellas. Non minus ridiculum, simul Proselytum *Naamanem*, simul Idololatram facere.

facere. Sed aliud voluisse Prophetam palam est, cum, colente *Israelis* Deum Regis *Syriaci* duce, propagari ejus cultum potuisse ejus exemplo videret; cujus fidem tanto sibi addictiorem polliceri Dominum suum posse sperabat, quanto majore religione colendum *Israelis* Deum quam Idola *Damascena*, etiam Idololatra ipse scire poterat. Idololatriæ certe auctorem Prophetam facere, blasphemiæ erit, etiamsi aliquantulo remissionis. Sed quid dicet, qui negandæ Fidei veniam facit, quam corde teneas; quid dicet, quare fidem sibi ab hominibus haberi postulet, qui sibi, cum de animi Religione agitur, maximi re momenti, ne jurato quidem credendum moneat? Merito omnem ex hominibus fidem tollere censendus fuerit, qui quam Deo professus sit Fidei Religionem, ejus vinculo se non teneri posse putet.

Quibus pœnis sanciri Christianismum fas sit.

His positis, structa est nobis via ad definiendum, quibus, quantisque hujus sæculi pœnis, latas de rebus Ecclesiasticis Fidelium Potestatum leges sanciri fas sit. Manifestum est enim, in hoc rerum statu, conditis & dotatis quoquomodo, jure publico Ecclesiis, magnam pœnam esse, prohiberi earum ministerio eos, qui legibus sæculi, de Christianismi cultu, obsequentes non sint. Nam eo ipso, non censentur ad jus Ordinis Ecclesiastici pertinere; judicio quidem ejus Reipub., cujus cives sunt. Si hoc ad infamiam eorum qui sic notantur non pertineat, non illud judicio Reip. suæ debent, sed sententiarum de Christianismi veritate dissidio, quod ad alias atque alias etiam Respublicas, pro suo quamque modo, propagatum sit. Huc si accedat colendi, ex suo instituto, diverso a legibus patriæ suæ, Christianismi, interdictum, præsertim expressum; (tacite enim interdictum censeri debet, quod legibus diversum, nulla lege conceditur) gravi omnino pœna sancitus censeri debet ejus instituti Christianismus. Sane non multo aliter ante Constantinum Christiani; Saltem nondum mota persecutione, cum pro instanti tantum

temporis

temporis momento ferretur eorum profeſſio, ad nutum Imperatoris capitali pœna afficienda, cum ipſi libuiſſet. Sane ubi arbitrium ſummæ poteſtatis capital facit, quod ipſi libuerit, eadem cauſa erit. Nos, qui Tyrannum experti ſumus, cui hoſtes haberentur, qui ullam Dei Eccleſiam *Catholicam* crederent, novimus, quam graviter perſequi Chriſtianiſmum poſſint, qui perſequendum quenquam Chriſtianiſmi nomine negent. Nam qui religionem juratæ Principi fidei interpretatur, in uſurpati Principatus inimicitias, faciſe Chriſtianiſmi cultum, uſurpatæ poteſtatis prætextu perſequatur. Quis autem ſibi quicquam hujus ſeculi ſalvum putat, hoc in loco poſitus? Sed hæc prodigia mittamus. Recentem à perſecutione Chriſtianiſmum cum tuendum *Conſtantinus* ſuſcepiſſet, falſis Diis ſacra facere Gentilia, capital fuiſſe aliquando reperiemus; Chriſtianos non eſſe, vix reperiemus fuiſſe pœnæ obnoxium. Nam cum capitalem, aut proſcriptionis pœnam indictam ſacrificantibus legimus, ut *Cod. Theod.* de *Paganis* I. 4. 6, 7. tanquam Majeſtatis crimini indictam conſtat; Propterea quod, per ſacrificia, inquiſitum in vitam Principum, (aut, per maleficium, aliorum) ſumebatur. Vide ibi *Gothofredum*. Interdictum quidem a *Conſtantino* conventiculis Hæreticorum; *Cod. Theod.* de *Hæret.* I. 1. Sed non expreſſa pœna, intra Chriſtianæ lenitatis limites ſtare debebat, etiam ſi ſolius Imperatoris arbitrio ſtaret. Sed graves poſtmodum pœnas Hæreticis poſitos ibi legitur; Ut in Jovinianum, qui Jovianus ibi dicitur, I. 53. quæ videntur comprimendæ ejus ſectæ efficaces fuiſſe. Nam quod *Gratianus* conſtitutas Hæreticis pœnas lege lata revocavit, tum latam reperies, cum occiſo Valente, & dubia fide *Illyrici*, ſaluti publicæ conſulendum erat. Vide l. 5. *Cod. Theod.* de *Hæret. Socr.* V. 2. 4. *Soz.* VII. 1. Suidam in χεαπαvὸς. Poſt ea tempora *Priſcillianus* gladio percuſſus, S. *Martinum Turonenſem Epiſcopum Maximi Imp.* communione abalienavit; Sive quod

Idacio

Idacio Ithacioque Epiſcopis Hiſpaniæ communicaret, qui *Priſcillianum* ſanguinis judicio perſecuti fuerant ; (quod, lenitatis Chriſtianæ nomine, juri Ordinis Eccleſiaſtici decretorium erat ; Quod etſi videor mihi SS. *Auguſtini* & Leonis teſtimonio verum deprehendiſſe, affirmari tamen hoc loco opus non eſt) ſive quod ipſe Chriſtianiſmi violati nomine, *Priſcillianum* capitis damnaſſet. *Donatiſtis* ab *Honorio* pecuniarias pœnas irrogatas, mirum mihi videtur, tam ſolicite ab *Auguſtino* excuſari ; quippe quorum furores, paci publicæ exitioſos, ipſe ſatis copioſe expoſuit. Nam, qui ſe hoc nomine obſtringunt, non eſt quod Chriſtianiſmi nomine pœnas dare cenſendi ſint ; cum nihil eſſe debeat de lege Chriſtianiſmi exploratius, quam hujus ſeculi ſtatum non perturbare eum, ſed ſtabilire. Itaque etſi in legem fidei, in leges Eccleſiæ (quas, extra vnam Schiſmatis cauſam, eaſdem omnes cum Eccleſia agnoviſſe *Donatiſtas*, compertum habemus) nulla ſecta mitius peccaverit, quam *Donatiſtarum* ; Tamen, quod in pacem publicam mirabili furore peccaverit, jus fuiſſet fortaſſe publicæ pacis vindici, in eam adhuc gravius animadvertiſſe ; quamvis ſatis graves in eam pœnæ legibus conſtitutæ leguntur. *Priſcillianus* autem, cujus Hæreſi permulta ex *Manichæi*, *Gnoſticorum*, *Genethliacorumque* deliriis maleficia hæſerunt, quæ naturæ lumen, & ſæculi humanitas ſæpe capite ſancit, ſi res nimirum poſtulet ; mihi quidem mirum videtur, irrogatam ipſi capitis pœnam, Imperatoris excommunicatione dignam, tantum in Eccleſia virum putaſſe. Nam communione *Maximi* nuntium remittere, quod fecit S. *Martinus*, excommunicare *Maximum* erat ; quantum quidem ad S. *Martinum* attinebat. Quo magis aſſerendum videtur, non convenire primævo Chriſtianiſmo poſteriorum temporum dogma ; Etſi Eccleſiæ juris nihil ſit in alienos ab Eccleſia, deſciſcentium tamen ad Hæreſim gladio feriendorum, ſeculi poteſtatibus auctorem Eccleſiam eſſe debere. Taceo *hæretici nominis ambiguum*

biguum. Nam & Schiſmaticos a veteribus eodem nomine cenſeri ſcitum eſt. Pono veri nominis Hæreſim, *Arianam*, *Eunomianam* vel *Pelagianam* videlicet. Quæro quid ad *Priſcillianum*; quem gladio percuſſum S. *Martinus* excommunicatione Imperatoris vindicandum putabat? Itaque ex profeſſione Chriſtianiſmi, cum nullum hujus ſeculi jus in Chriſtianum Eccleſiæ naſcatur, ut dictum eſt; multo minus, ut auctor ſit poteſtatibus ſeculi, ejus quod Chriſtianiſmi lenitati non congruit. Jus habet in defectores ad Hæreſim Eccleſia, tardius eos in Eccleſiam recipiendi, qui ſemel fidem fefellerint. Et huic tamen juri, ceſſiſſe, in *Marcione*, & ejus Magiſtro *Cerdone*, Eccleſiam Romanam legimus; lege reducendorum ab ipſis Sectariorum ſuorum ad Eccleſiam. Stringendi in *Priſcillianum* gladij Imperator jus habere poſſit, etſi ejus ſtringendi auctorem fieri Eccleſiam non deceat. Nam etſi ad lenitatem Chriſtianam pertineat, (quod, quatenus valeat, nondum diſputo) pœnis noxiorum moderandi, ſeculi poteſtatibus auctorem fieri; tamen non fuerit Fidelium Poteſtatum, auctorem in eis Eccleſiam ſequi, in quibus, vel paci publicæ, vel peccatorum impediendis incrementis ſe conſulere non putent. Sed cum Eccleſiam, Fides per gratiam Chriſti revelata conſtituat, Rempub., pacis publicæ, ex communis humanitatis lege cuſtodia; cur Repub., cur ſeculo excludendus ſit, (excluditur autem ſæculo, qui capite plectitur; Repub., qui exilio) cujus crimen humanitatis lege, qua Reſpublicæ conſtituuntur, non arguitur? Nam quod Blaſphemiam Hæreſis profeſſio contineat; ſi religionis loco ſit, in contemptum Chriſtianiſmi ſuæ Hæreſis cultus, habet omnino Reſpublica, quod contemptum Chriſtianiſmi ejus quem ipſa colat, in ejus hoſtem vindicet. Manifeſtum enim eſt, non pertinere ad religionem hominis Chriſtiani, Fidei ſuæ ſanctitatem pravarum religionum contemptu vindicare, vel S *Pauli* exemplo. De eo ſic ad *Epheſios* Scriba publicus *Act.* XIX. 37.

Adduxiſtis

Adduxiſtis enim hos homines, qui neque templa violaverunt, nec Deam veſtram blaſphemarunt. De ſeipſo autem ſic ipſe, *Act.* XXIV. 12. *Et neque in Templo me deprehenderunt, cum quoquam diſputantem, vel plebis ſeditionem cientem, neque in Synagogis, neque per Civitatem.* Hoc enim exemplo conſtat, non magis ad hominis Chriſtiani patientiam pertinere, Fidem his rationibus vindicare; quam ad Fidelium Poteſtatum officium, recuſatam Fidem gladio ulciſci. Itaque ſecure poterunt blaſphemiam, Sacrilegium, ſeditionem, & quicquid ad ſeditionem ſpectat ſupplicio afficere, qui ſciunt hæc omnia a religione hominis Chriſtiani aliena eſſe. Sed non erit ſupplicium uſque ad mortem, vel exilium expetendum; Quod, qui jus civitatis ſuo Chriſtianiſmo non debet, non videtur, ob neglectum Chriſtianiſmum, civitatis ſuæ jure privandus. Interea loci, quæcunque fidei vel honorum inſignia omnium Rerumpub. leges conſtituunt, quæcunque neglectarum legum patriarum pœnæ, vel famam vel facultates imminuunt, eas recte adhiberi, Chriſtianiſmi cultum, ex Eccleſiæ Catholicæ legibus conſtitutum civitatis legibus, negligentibus, manifeſtum eſt. Nam ſi non conſtitutus ſit ex eis legibus, nunquam religioni erga Deum ſuæ conſuluerint, qui ejus neglectæ pœnas a civibus expetant. Tantas autem, intra hunc modum, expetere poterunt, quantæ, adigendis ad legum obſequium civibus ſatis fuerint; quod, intra fines conſtitutos poſitæ, nullam religionem injiciant, vel in Fidem, vel in unitatem Eccleſiæ peccandi. Sane, qui inſtauratum Chriſtianiſmum profeſſi, ſeculi poteſtatibus auctores ſunt, hæreticos capite puniendi, primævum Chriſtianiſmum non ſatis attendere videntur, quem ſibi inſtaurandum proponere debuerant. Nam quod ad eos attinet, qui, a Papa excommunicatos, cadere jure ſuo Principes aut Reſpub. arbitrantur, qui fidei erga eos profeſſionem detrectant; hos, cum hoſtium publicorum loco ſint, ſi capital fuerint, non

puto in lenitatem Christianam peccari. Nam etsi finere jubentur crescere *Zizania* usque ad messem Christi Discipuli, ut sciant, nullo Christianismi jure evelli posse; tamen, cum societati civili non obsit Christianismus, non erit lenitati Christianismi adversum, omnium salutis, in pœna paucorum rationem haberi.

Communione Ecclesiæ privari an possint publicæ potestates.

Nunc illa attingenda est difficultas, ad quam reduci fere potest, quicquid pro temporali, sive seculari R. Sedis potestate disputari solet; cum tamen Ecclesiæ, sive universæ, sive quomodocunque definitæ, nemo illud jus asserat, quod, Ecclesiæ prius quam R. Sedi inesse, necesse sit. De vi nimirum,& effectu latæ Excommunicationis sententiæ, manet difficultas; utrum cives fide Reipub. data solvat, ut effectum habeat sententia, corrigendis summis Potestatibus lata; an prorsus irrita sit adversus Potestates summas, quæ rata esse non possit, nisi pariter adversus omnes Fideles valeat. Nimirum jus Communionis Ecclesiæ perinde summis Potestatibus constat, ac reliquis Fidelibus, Fidei per Baptismum professione; qua sincere edita, jus etiam regni cœlorum. Itaque quis neget, irritum esse, violata hac professione, quod edita constat? Quis salvam Fidem; sive quod idem est, communem Christianismum; esse posse dicat, nisi valeat jus, Ecclesiæ, conservandæ Fidei causa indultum? Quis valere posse, exemptis communi causæ summis Potestatibus? Est enim omnino juris divini, diserto Apostoli præcepto introducti, 1 *Cor.* VI. 9.— abstineri consortio Excommunicatorum, à reliquis Fidelibus. Quod si contingat, quis summis Potestatibus constare jus suum dicat, communione sibi ministrantium prohibitis? Et tamen communione prohibitarum seculi potestatum, sive summarum, sive inferiorum, (quorum eandem utrarumque rationem esse necesse est, quatenus mandatum summæ potestatis exercent, neque alio auctore quicquam suæ potestatis agunt) multa sunt purioris, ad quam provocamus, Ecclesiæ exempla.

Neque

Neque enim ſolus ab *Ambroſio Theodoſius* M. ſecundum *Theodoretum Hiſt.* V. 17. excommunicatus eſt, vel *Maximus*, ſi *Paulino* credimus apud *Baronium* 387. 11. Idem *Valenti* contingere potuerat, ſi S. *Baſilio* viſum fuiſſet; A cujus ſententia ſolicitum pependiſſe Imp. refert S. *Gregorius Nazianzenus Orat. de laudib. Baſilij*, num ejus recepturus eſſet oblationem; Hoc enim tum erat, Communione vel carere vel frui. Idem *Philippo* Imp. accidiſſe fama fuerat, quam refert *Euſ. Hiſt.* VI. 27. id eſt, idem fieri potuiſſe oſtendunt, qui hanc famam admittebant. Idem oſtendit S. *Martini Turonenſis* exemplum, *Maximo* Imp. communionem ſuam negantis; Hoc enim erat, Imperatorem, quantum in *Martino* erat, excommunicare. *Præfectum Libyæ* ab *Athanaſio* communione privatum, *Baſilius Epiſt.* XLVII. per ſuam *Diœceſim* vitandum monet. *Andronicum Cyrenaicæ*, ejuſdem, ut videtur, Provinciæ Præſidem communione movet *Epiſt.* LVIII. *Syneſius*; addita denunciatione, per *Synodicam* iſtam, ſi quis ſententiam ſuam, utpote minoris Eccleſiæ Epiſcopi, negligat, penes ipſum futuram ſolutæ communionis Eccleſiæ culpam. Hinc conſtat, qua fiducia fretus *Ambroſius*, *Baſilius*, *Athanaſius*, Imp., vel Provinciæ Præſidem communione prohibuerit; quibus facile erat, in aliam Provinciam delatis, frui eo quod ab ipſis negabatur. Nimirum, quod communi totius Eccleſiæ jure latam ſententiam, niſi ratam haberent totius Orbis Epiſcopi, ſolveretur communio, qua unitas Eccleſiæ conſtabat. Quare *Valentem*, etſi Hæreſis *Eunomianæ* apertum fautorem, *Baſilius*, tanquam Hæreſis compertum non repulit, ſed monitum ſecreto, offerre tanquam Chriſtianum paſſus eſt; Nimirum, quod ſuum ſolius non eſſet de Hæreſi Imperatoris *Valentis* judicare, vocato ſemel in dubium decreto *Niceno*, aliiſque de novo excitatis diſputationum capitulis. Hæc ſunt fere primigenij Chriſtianiſmi exempla, negatæ ſeculi poteſtatibus communionis; niſi *Babylam* huc accenſeamus, ſanctiſſimum Martyrem,

quem

quem *Antiochiæ* Episcopum, Imp. Ecclesia prohibuisse scribit S. *Chrysostomus*, *libro adv. Gentes*, *& in Bab. Orat.* II. propter interfectum R. *Persarum* filium, quem obsidem fide publica acceperat; Idque ita, ut pugno in pectus impacto, eum repelleret. Quibus quoniam non videtur derogari fides posse, probabile est, quod *Eusebius Philippo* Imperatori Romæ accidisse scribit, revera *Antiochiæ* factum esse. Quis enim alius a *Philippo* tum temporis Imperator Ecclesiam ingressus fuisset? Certe ex Apostolo constat, 1 ad *Cor* XIV. 23, 24, 25. Ecclesiam, etiam persecutionis dubiam, Gentiles in Ecclesiam admisisse, quos Fidei indociles non experiretur. Itaque cum eum, quem ut Ethnicum non repulisset, ut homicidam repulit Sanctus Martyr, videtur honori Fidei consuluisse; cum haberi non potuisse pro Christiano homicidam, ne Imp. quidem, ostendit. Quæ autem, de interdicta *Bonifacio Comiti ab Aug.* communione, de *Eudoxia Aug.* prohibita Ecclesia a S. *Chrysostomo*, deque *Arcadio Aug. ab Innocentio P.* I. ejusdem *Chrysostomi* causa excommunicato, referuntur, non necesse est huc afferri, obscurioris fidei causa, & quia nihil ab allatis diversum continent.

Eis, hoc facto, jus summæ potestatis integrum esse.

Hæc igitur ita vera sunt, ita manifesta ratione nixa, ut communionem Ecclesiæ; sive *corporis sanguinisque Domini*, quæ sola plena est Ecclesiæ Communio; profitendæ Fidei lege indultam, nisi violatæ Fidei nomine negari possit, frustra futura sunt omnia, quibus Unitatem Ecclesiæ, ejusque unitatis vim, in definiendis Ecclesiæ controversis, astruximus. Nec tamen ad illud pertinent, quod de Excommunicationis vi & effectu disputamus. Cautum enim est ab initio, nullam partem ejus juris, quod seculi status seculi potestatibus ante Fidem acceptam asserit, Excommunicatis, propter Excommunicationem perire. Quam veritatem vulgares Theologorum sententiæ adjuvant, quæ patribus, maritis, Dominis, & omnino hujus seculi ratione *majoribus*, integra esse jubent officia liberorum, conjugum,

jugum, ſervorum; omnino eorum, quos, cum Excommunicatis cibum ſumere, vetare videtur Apoſtolus. Nimirum propter naturæ jura, vel civitatis, Fidei præexiſtentia. Ut manifeſtum ſit, quam recte, perire Eccleſiæ dictum ſit jus cognoſcendi de omnibus Fidelium cauſis; quod Eccleſiæ fuerat, antequam Fidem profiterentur poteſtates ſeculi: Tum etiam, Apoſtolicis præceptis, propter mutatum rerum humanarum ſtatum, ab Eccleſia derogari poſſe. Nimirum, quia antiquiorem eſſe Fidei cauſam, communionis Eccleſiaſticæ lege, dictum eſt. Nam, recepta Fide, hujus ſeculi rationes non conturbari, ad ipſam Fidei ſubſtantiam pertinet. Igitur, cum, eum qui *Eccleſiam non audiat inſtar eſſe Ethnici & Publicani*, jubet Dominus; Cum vetat Apoſtolus, vel *cibum capere cum* Excommunicato; communis vitæ officia excipienda ſunt, quibus obnoxios Fides occupat. Atqui hæc omnium communia ſunt, adverſus ſummas Poteſtates. Tum, plus Fidei interſunt univerſim, quam ſingulorum erga ſuos Officia. Itaque excipiendæ ſunt ſummæ Poteſtates ei Excommunicationi, quæ communis vitæ Officiis interdicit. Equidem ab initio Eccleſiæ, nemini Communione Eccleſiæ univerſim interdictum fuiſſe video, niſi ei, qui per Hæreſin aut Schiſma, renuntiaret ipſe Eccleſiæ. Nam, cui per Pœnitentiam regreſſus patebat ad Eccleſiæ Communionem; quod quia nolebant *Montaniſtæ*, *Novatiani*, *Donatiſtæ*, propterea Eccleſiæ renunciabant; eum communione pulſum negandum eſt, niſi quatenus violatam Fidei profeſſionem, quæ ei Eccleſiam aperuerat, in integrum non reſtitueret. Itaque eatenus ad Eccleſiam pertinebat, quatenus violatæ Fidei reſarciendæ ſpem præbebat. Hæc illa eſt, originario Eccleſiæ jure, quam *minorem Excommunicationem* appellant, ut opinor, Pontificij Juris Doctores; nec quenquam excommunicationis ſententiam incurrere volunt, quod ita excommunicato communicaverit, ne in ſacris quidem, niſi in caſibus quibuſdam paucis, ac raro proveni-

provenientibus. *Majorem* autem, non omnem extra ſacra communionem excludere; Etſi rationem nullam habent, quæ permiſſam vetitæ ſecernat, auctoritate Eccleſiæ antiquiorem. Atqui & talem res poſtulat, propter jus clavium Eccleſiæ auctoritate antiquius; Et cum idonea ſit quam nos adhibemus, aliam eſſe nullam poſſe ſtatuendum erit. Videant itaque Advocati R. Sedis, qui communione ejus pulſos Principes & Reſpub. violari bello poſſe, ab omnibus quibus mandaturus ſit Papa, excindi etiam & occupari docent, quam infandi dogmatis rationem Deo reddituri ſint & Eccleſiæ; cujus neque ipſi decernendo auctores fieri audent, qui ſibi immenſæ molis jus aſſerunt. Certe, niſi innovatis eorum conſtitutis, qui illud jus factis uſurpare auſi ſunt, quod decretis ſuis univerſim aſſerere auſi non ſunt, nunquam Eccleſiæ ratio dogmatis conſtabit, non minus Fidei, quam paci publicæ pernicioſi. Quo manifeſtius eſſe debet, quam ab eo alienus fuerit vel S. *Ambroſius*, vel veteris Eccleſiæ *PP.*, quos publicis Poteſtatibus communione interdixiſſe dictum eſt. Neque enim aliud ſibi ſumpſit S. *Ambroſius*, quam ne celebraret Euchariſtiam eo præſente, quem Eccleſia prohibuerat; Niſi quod conſequens eſt, ne in *locum ſacrum* funus inferatur, inter monimenta Fidelium, in hujuſmodi ſtatu defuncti. Neque aliud ſibi quam mortem deſpondet, ſi gladio ulciſci voluiſſet libertatem, non contumeliæ ſed officij cauſa uſurpatam, *Theodoſius*. Extat *Symmachi P.* adverſus *Anaſtaſium Imp. Apologeticus*, quo amolitur a ſe invidiam excommunicati Imp., his verbis; *Nos non te excommunicavimus Imp., ſed Acacium; Tu recede ab Acacio, & ab illius excommunicatione recedis. Tu te noli miſcere excommunicationi ejus, & non es excommunicatus a nobis. Si te miſces, non a nobis, ſed a teipſo excommunicatus es.* *Acacio* excommunicato, communicantes *Acacio* omnes, neceſſitate conſequentiæ, excommunicatos oſtendit; Neque aliter Imp., quam eos omnes qui ab *Acacio* non recederent; Fidei commu-

communionis nomine scilicet, qui Fidelis esse vellet. Neque aliter excommunicatum puto *Leonem Isaurum Imp.*, quam à *Greg.* III. *P. in Conc. Romano*; in quo, scilicet, *anathema* dictum est *Iconomachis*, de quo *Anastasius* in *Greg.* III. hoc est, quomodo à *Symmacho Anastasius*; Is scilicet, qui *Acacij* memoriæ communicaret, à Felicis III. successore, qui *Acacio* anathema dixerat. Nam quod idem narrat *Anastasius*, *Eutychium Exarchum anathematizatum a militibus Romanis*, quibus, missum ab eo Romam compertum fuerat, qui *Gregorium* P. II. interficeret; non videtur mirum, natis turbis ob causam Fidei affinem, devoveri anathemate à militibus Exarchum, cujus auctoritatem defugerent, etiam nulla præeunte sententia Papæ, quem defendendum suscipiebant. Itaque ut se *Anastasium*, non expresso nomine, sed cum omnibus qui *Acacio* communicarent, excommunicare *Symmachus* excusabat, ita *Leonem Isaurum*, tantum ut *Iconomachum*, à *Gregorio* P. III. excommunicatum, credendum videtur; Ne scilicet, tum temporis, desciscendi a summis potestatibus, obtentu Excommunicationis, invectum in Ecclesiam exemplum putemus. Illud quidem constat, recusandi censum a *Leone* impositum, auctorem *Romanis Gregorium* fuisse. Tum, interfici jussum a *Leone Gregorium*, *Longobardorum* auxilio tutum fuisse. Proposito postmodum de dejiciendis Imaginibus edicto, ab exercitibus anathemate *Leoni* dicto, de quo agimus, sibi omnes ubique in *Italia* Duces elegisse, deque Pontificis & sua immunitate conjurasse. Sed tamen, cum sibi Imp. eligere vellent, monitos a Pontifice, ne desisterent ab amore & fide R. Imperij; Auctor *Anastasius in Greg.* II. Quare quod *Theophanes*, eumque secuti *Zonaras & Cedrenus Romam*, *Italiam*, Occidentem, auctore *Gregorio* II. a *Leone* & ab Imp. desciviisse narrat, hactenus verum est; nisi hinc secuta *Gregorio* tribuamus. Non est mirum, his, & anathemate *Greg.* III. motum *Leonem*, non solum *Apuliæ & Calabriæ patrimoniis* (id est, fundis, quos

R. Ecclesiæ donatos, regebat ipsa per suos Clericos, ut ex *Greg.* I. Epistolis palam est) manum injeciſſe; sed & Illyricum totum, Sedi *Constantinopolitanæ* attribuisse, patrimoniis fisco ascertis. Desiderabat nimirum Fidem Pontificis, quatenus sibi expediebat; Et interesse sua putabat, non agnosci a suis, non sustentari ex suis, quorum Fidem desiderabat. Interea loci, agnitum a Pontifice & *Romanis*, & *Italia* tota Imperium, sequentium temporum gesta, etiam apud Anastasium non pauca ostendunt. Sed ita, ut quo auctore Duces sibi elegerant *Itali*, ejus, in *Romani Ducis* electione, primas partes fuisse oporteat. Certe, *Ravenna* capta a *Longobardis*, auctoritatem suam, cum Legatis Imp., interposuit apud eos *Stephanus* III., ut restitueretur Imperio; Et ab Imperio, missa legatione contendit, ut misso exercitu ablata repeteret. Nec prius ad *Pipinum* confugit, quam non suscepturos hoc Græcos constitit. Huc pertinent, quæ de Patriciatu tum *RR. Francorum*, tum *R.* Pontificis, deque Urbis dominio, *Petrus* de *Marca*, de Concordia 1. XII. 3— 3. XI. 6— erudite, ut solet, disputavit. Nimirum, quæsito *Pipini* bello Exarchatu, lucrum *R.* Sedis esse par erat, *Pipino* honorem cedere; qui, confirmatis domi rebus suis, satis sibi factum putabat. Hæc cum vera sint, neque tam mature temporalem Pontificis potestatem in mentem cuiquam venisse putandum est, neque tamen Fidem Imperio debitam, quam, tanquam Deo, animitus præstandam docet Apostolus, in tanto rerum motu exhibitam, asserendum. Sed cum, hinc potissimum, initium habuisse discidium, quod adhuc durat, Orientis ab Occidente censendum sit, quod *Illyricum R.* Sedi avulsum, *Constantinopolitanæ* deinceps attributum fuerit; magnam *Leoni* causam fuisse dicendum est, cur eis, quorum fidem desiderabat, *Illyricum*, (quod non propagatæ Fidei ratione, sed Imperij Orientalis, R. Sedi subditum primo fuisse ostendimus) deinceps subjectum nollet: Neque tamen solvendi subditos fide Principibus jurata,

rata, quos ipsi Communione pellant, exemplum tam mature a Pontificibus proditum fuisse.

R. Sedem a Græcis ad Francos Imperium non transtuliſſe.

His positis, quo jure, quo auctore, a *Græcis* ad Romanos *translatum Imperium* sit, tribus verbis responderi potest; Hactenus saltem, nequis propterea R. Sedi, Summarum Potestatum, vel constituendarum vel destituendarum jus esse autumet. Nam cum Romanorum consensu, auctore Papa, qui prius Romanorum *Patricius* fuerat *Carolus* M., jure a Patre quæsito, ei *Imperatori semper Augusto* Romæ ab omnibus Ordinibus acclamatum est; non est putandum, aliud jus, populi R. acclamatione quæri, potuisse, quam quod Imp. suo populus R. amplius quam *Patricio* tribuere poterat. Demonstravit *Petrus* de *Marca*, eatenus cultam a Romanis, constituto *Pipini* Patriciatu, Imperij majestatem, quatenus sub Exarchis, a quibus in *Pipinum* translatus fuerat, colebatur. Quod si, invasum ab obitu *Pauli* P. 1. pontificatum a *Constantino* P., & inde secuta mala spectemus; tum, quæ Pontificatum *Stephani* III. exercuerunt, viribus eorum, qui fœdam vim ulti fuerant, per quam obtinuerat illam Sedem *Constantinus*, & secuta postmodum sub *Hadriano* I.; Denique conjurationem in *Leonem* III., cui medelam attulit *Caroli* M. ad Urbem adventus; Hæc inquam si ad animum revocemus, non erit dubium, experiendo agnitum, non potuisse populum R. in officio contineri, quamdiu, dicis causa summa potestas Imperio ascripta, administraretur quasi *procuratorio nomine*, ab eis qui sibi ejus arbitrium usurpabant. Cum igitur ultus injurias *Leonis Carolus, rependente vices Leone*, ut ait *Theophanes*, unctus esset in Imperatorem, acclamantibus universis; *Carolo Aug. a Deo coronato, magno & Pacifico Imp. Romanorum, vita & victoria*; recte *Anastasius*, constitutum Imperatorem ἀναρρεῖ. Neque enim dubium magis esse potest, summam potestatem ab universis Ordinibus, auctore P. in *Carolum* collatam, quam conferre ipsos potuisse, quod sibi retinuerant. Itaque, si

quando,conſervaſſe majeſtatem *Pontificis* erga ſuos, *Carolum M.*& poſteros legimus, idem ſibi ipſos adverſus *Pontifices*, quod Pontifices ſibi adverſus Imperatores Orientis uſurpaſſe dictum eſt,feciſſe dicamus; ut auctoritatem eis conſervarent,cujus vim & effectum arbitrij ſui futuram conſtabat,penes quos,tuendi armis *Pontificatus* jus eſſet.Neque aliter obtinuit priuſquam ſolidum jus *in Civitatem R.& Ducatum, Carolus Calvus,a Joanne* VIII. *Imp.* renunciatus, in S. Apoſtolicam tranſcripſit.Sed hoc jus ſola R. *Civitatis*, Romanique *Ducatus* finibus terminabatur. Neque enim ad Exarchatum ipſum pertinebat; quem bello quæſitum, (cujus gerendi jus nullum a R. Sede habere potuit *Pipinus*, quamvis ea auctore geſti) ex pactis cum ea initis, in ipſam tranſcripſerat *Carolus Calvus*. Neque enim ipſius intererat, qui Fidem Imperio nullam debebat, quatenus, ea non teneri Exarchatui ſubditos Imperij cives, Papa ipſis auctor eſſet. *Longobardis*,ſi, alienum palam invadentibus,palam eriperet *Pipinus*, non poterat minori invidia hoc facere, quam ſi in Sedem Apoſtolicam jus illud tranſcriberet, quod, non agnita amplius Imperij Orientalis majeſtate, ſummum exinde futurum erat. Sed utcunque ſe habeat, manifeſtum eſt, non prius, tanquam Imperatori *Carolo* acclamatum, quam bello quæſitum ipſi eſſet *Longobardorum* Regnum; quod legitimum agnoſcebant, qui tanquam Imperatori acclamabant. Itaque cum Regni *Longobardici* ſummum fuiſſe jus nemo neget; non poteſt videri *Imperatorij nominis Majeſtas* ad illud conferendum, ſtabiliendumve pertinere, quod ipſam tempore præceſſiſſe palam eſt. Itaque, videant quid ſit de quo diſputent, qui Imperium *R.*, a *Græcis* ad *Francos R.* Sedis jure tranſiiſſe contendunt. Regnum *Italiæ*, quod *Longobardorum* fuerat, non potuiſſe collati Imperij jure conferri, manifeſtum eſt; quod prius habuit *Carolus* quam Imp. eſſet. *Urbis dominium* cum a ſe abdicarunt *Franci*, quicquid aliud Imperatorij nominis, quantumvis *Auguſti*, majeſtas

majeſtas ſignificabat, jure ipſo, quod in Exarchatum reliquum ſibi fecerant, contineri neceſſe erat. Inſecutis temporibus, cum interpretandi juris Romani ſtudium, ab Imperatoribus *Germanis* revocatum, auctoritatem profeſſoribus ejus attuliſſet; nemo neſcit extitiſſe ſcriptores, his literis claros, qui tum Imperatores Orbis dominos aſſererent, ut in libris ſuis legebant. Et fortaſſe, apud Principes alicubi, & Reſpublicas, umbras rerum pro rebus ipſis valuiſſe, obſervari poterit. Sed umbris rerum veritate profligatis, neceſſe eſt, id tantum Juris, inauguratione Imperiali *Francis* tributum videri, quod tum, Senatus procereſque Romanæ Urbis, auctore Papa ſibi vendicare poterant. Dico autem *videri*, quia, quo jure ſe Imperio Orientis ſubduxerint, non eſt opus me auctore aſſeri. Quæ ſi vera ſunt, non poteſt, hoc exemplo, conſtituendarum deſtituendarumque ſummarum poteſtatum jus *R.* Sedi aſſeri.

Unitatis Eccleſiaſticæ, & Pacis Publicæ tuendæ, eandem rationem eſſe.

Nunc, quia ſummarum eſſe Poteſtatum diximus, inſtaurandæ Eccleſiæ auxilio eſſe, ſi in eam incidiſſe labem conſtare poſſit; Occurrendum eſt eorum iniquitati, qui, hoc initium videri volunt fuiſſe, & futurum, bellorum ſive inteſtinorum ſive exterorum, quæcunque inſtaurandæ Eccleſiæ cauſam præferunt. Nimirum, ſi ſemel Fideli Plebi receptum fuerit, conculcandis Eccleſiæ legibus Deum ſibi conciliari; quas, hoc rerum ſtatu, Reipub. etiam leges eſſe dictum eſt; non eſſe mirum, ſi, licentiæ dulcedine ineſcata, ad inſtaurandam legum ſuarum, & ſtatus publici labem, vi ſibi viam faciat; cujus nunquam defuturum prætextum, omnes ſciunt. Quare, argumento hæc eſſe, non aliter Eccleſiæ conſuli a Deo potuiſſe, quam ut certos omnes Fideles faceret, immunes illos ab errore præſtitum a ſe viri, quibus condenda decreta credidit, quæ Eccleſiam tenerent. Nam, quod, omnes Fideles Eccleſiæ communione privandi, jus Eccleſiæ credidit, id vero ſatis non eſſe, ad arcendas ſacrilegio Eccle-

ſiæ

siæ leges, quas inviolatas esse voluit, tanquam ad omnium salutem necessarias, satis constare; cum Legibus constituta Ecclesia, nulla rata Excommunicatio sit, nisi quam Leges ratam esse jubeant. Sane, justam hujus periculi causam videri, si, ex adversa sententia, Scripturam omnibus perspicuam in omnibus ad salutem necessariis, receptum sit, negari non potest. Nam, ut ab initio dictum est, adversus eos, qui rationem Fidei constare nolunt, si adfuisse Sp. Sanctum eis decernendis, quibus discidium constat, in dubium veniat; eodem jure, etsi minori ratione, singuli Fideles adfuturum sibi Dei Spiritum possint polliceri, si Scripturæ ducatum, neglecta Ecclesia sibi ad salutem sequendum proponant. Nam etsi major ratio est, adesse eis Deum in decernendo, quorum Officium totam Ecclesiam spectat; Tamen cum *Fidei Titulo* totum eorum Officium nitatur, quis vetet, communis Fidei titulo, non defuturum Fidelibus Deum videri, in necessariis ad salutem Fidelium? Tum, quoniam auxilio esse summas Potestates civibus suis debere putant, ad ea quæ saluti suæ necessaria Verbo Dei esse constet; si Officio suo deesse summas Potestates existiment, quid obstat, quo minus quærendum sibi armis arbitrentur, cujus sibi spem nullam, nisi in se, post Deum reliquam vident? Nam, cum nihil æque sua interesse sciant, ac spem salutis, quid mirum est ipsis videri, non constare sibi hanc spem, vitam ac res suas ipsi impendere defugientibus? Grave periculum ab utroque extremo; Cui ego occurri non posse contendo, nisi finibus Ecclesiasticæ potestati positis, intra Fidem quam a Domino promulgatam tradiderunt Apostoli, Legesque, auctoritate ab ipsis ad Ecclesiam Catholicam propagata vel constitutas vel probatas. Positis autem his finibus, securas esse posse tum Potestates Fideles, tum R. Sedem, Ordinemque universum Ecclesiasticum, Plebem denique Ecclesiæ, cum pace publica, unitateque Ecclesiæ, constitutam omnibus rationem salutis communis. Non quasi defungi possint Officio

suo

suo sine periculo, quibus salutis suæ ratio constare nulla potest, nisi Officio suo, etiam cum periculo, fungendum existiment. Sed quia satis sit, expedire ad communem salutem, quod pacis publicæ simul atque unitatis Ecclesiasticæ interest. Idem in hac Fidei parte obtinet, quod universim obtinere dictum est; Si vel R. Sedes, vel Generale Concilium tenendum Fide contendat, quod neque ab Apostolis Traditum demonstrare possit, neque sibi revelatum, nihil obstare, quo minus vel *Mahammedes*, vel *Manichæus*, vel quivis Christianus jus sibi asserat, id quod pro Fide venditet armis pro lege constituendi. Nam, quod hi aliunde sibi revelatum obtendunt, quod pro Fide obtendunt, quam Apostolis revelatum sit; quid interest illis, qui id Scripturis revelatum sibi pertendunt, quod eis rationibus revelatum non obtendunt, quibus revelatum constare debere probatum est? Equidem injuria facere eos puto, qui omnes *R.* Sedis Communione gaudentes hujus sententiæ invidia onerant, quasi excidere jure summæ Potestatis velint Ecclesiæ Communione pulsos, solvique Fide ipsis jurata cives; Qui nasci summum jus *R.* Sedi, vel omnino Ecclesiæ, in omnes Respublicas, quatenus Fidei interest. Nam cum hanc disputationem natam constat, ex eis bellis, quæ *Germanis* Impp. conflata legimus *R.* Sede auctore, ut vim haberet Excommunicatio, propter quam abdicari immorigeros contigit, civibus Fidei vinculo solutis; manifestum est, agnoscentibus utriusque bellantium partibus *R.* Sedem, alteram tantum hanc vim, hunc effectum ejus Excommunicationi tribuisse. Quo minus mirum sit, hinc ortum sententiarum divortium ad nostra tempora propagatum esse; (Atque adeo utramque ab eis propugnari posse, qui ejus auctoritatem agnoscunt) Quamvis gratiores ipsi futuros se sciant, quibus ejus augendi juris studium cordi sit. Sed cum hoc injuria fieri putem, non possum putare injuria fieri, quod per hanc sententiam, *Imperium in Imperio strui*,

&

& *biceps* ab eis conſtitui contenditur, qui naſci hoc jus volunt *R.* Sedi, nomine Eccleſiæ. Quid enim intereſt ad ſummæ poteſtatis jus, quod ſibi non poſſe vendicare profiteatur *R.* Sedes, quod jure adimere ſe credit inobſequentibus? Certe ei debiturus eſt ſummam Poteſtatem qui habet, qua invita, haberi non poſſe ſciat; debiturus qui adipiſcatur, quam, niſi ea auctore adipiſci ſe non poſſe. Itaque non poteſt eis ſupremum jus conſtare, quod alieno arbitrio adminiſtrandum ſibi ſciant. Quid enim eſt, quod Fidei intereſſe dici non poſſit? In quo non poſſit videri, peccati rationem verti? Quod propterea, ad arbitrium ſuum, *Innocentius* III. revocandum non putet? Aut quomodo tam manifeſtæ aggreſſioni obſiſtetur, ſi in eo verti poſſe peccati rationem dicamus, quod ad arbitrium Pontificis *R.* revocandum ſit? Sed hæc ſi vera ſint, ſumptis apud nos in Principem armis, inſtaurandæ Eccleſiæ nomine, qui fidem ei oppigneratam ſecuti, cum neque inſtaurari Eccleſiam contenderent, eis abdicatis Eccleſiæ inſtitutis, quæ tota agnoſcat, neque ſumptis in ſummam Poteſtatem armis; ſi quis *Imperium in Imperio* ſtrui, *biceps Imperium* ab eis conſtitui pertendat, qui Eccleſiæ jura Deo non hominibus accepta referunt, eum fronte carere potius quam injuriam facere oportet. Atqui hi ſunt, qui Excommunicationem, quaſi ex Ordinis Eccleſiaſtici ſententia ita definiunt, quaſi in ſtatum, quem in hoc ſæculo obtinet qui Communione privatur, redundare ejus effectum velint; qui hoſtes non cives eſſe volunt, quicunque, ſecundum communem *Symboli Fidem*, unam Catholicam Eccleſiam nullam eſſe poſſe, ut vident, ſic profitentur, niſi jure divinitus inſtituto fundatam. Sed horum iniquitas quo evadat, poſito Eccleſiæ diſcidio, vel omnino de Religione diſcidio, in quo, jubentibus pro arbitrio Seculi Poteſtatibus, parendum ſemper Fidelibus dicatur, jam dictum eſt. Verum, qui inſtaurandæ Eccleſiæ nomine ſumenda ſibi in Principem arma putabant,

poterant

poterant ſuo jure, non quidem *biceps Imperium* facere, ſed id jus ſibi tribuere, quod ſummæ Poteſtati adimebant, ſi ſuo jure arma ſumebant. Sane ſi ſemel *Fidei* nomine, vel *inſtaurandæ Eccleſiæ*, ſumi arma poſſe ab eis, qui ſummam Poteſtatem non habent, perſuaſum fuerit, quis eſt qui miretur, auctores eos ſequi plebem Fidelem, qui Reipub. cives, quatenus ad plebem Eccleſiæ pertinent, jure ſuo prohiberi prædicent; Neque conſtare eis rationem ſalutis, niſi ſe ſuaque emendandis ſummarum Poteſtatum legibus impendant, quibus hoc rerum ſtatu, Eccleſiam neceſſe eſſe conſtitui, dictum eſt? Hoc illud eſt, quod nos, tribus Regnis atrociſſimam inteſtini belli calamitatem conflare vidimus; *Reformationem Legum Eccleſiaſticarum* ferro quærente ea populi parte, quæ, prædicantibus, Fidei eas adverſari quibus vivebamus, obnoxiam ſe fecerat. Itaque conflato ſemel hac cauſæ tumultu, quicunque ejus impetu ſummum ſibi armorum imperium uſurparet, Chriſtianiſmi nomine ſummam Poteſtatem, re quidem, etſi non jure obtineret; Eodem cauſæ genere, ſi verum amamus, ac illi Pontifices *Romani*, qui excommunicandis Imperatoribus, ſolvendis fide populis, ſummæ ſibi, vel partibus ſaltem ſuis, poteſtatis jus, Fidei Chriſtianæ nomine uſurparunt. Itaque, hoc ſi Fidei adverſum non eſſet, quodcunque hujus ſeculi jus Fideli cuiquam, Fidei ſuæ nomine accreſceret, ſive ad Eccleſiæ plebem, ſive ad Ordinem Eccleſiaſticum pertinenti; exiſteret omnino publicæ paci a Fide periculum idem, quod ab initio, ſæculi poteſtatibus ad ſuſcipiendam Fidem obſtabat. Neque enim non fuiſſet Imperio *Romano* a Chriſtianis periculum, niſi vere Chriſtiani fuiſſent, qui hoc ab initio, ſalutis ſuæ nomine, cujus cauſa Chriſtiani erant, cavendum ſibi putabant. Nam hoc quidem, tanquam *Apologeticis pro Fide Chriſtianorum ſcriptis* ſatis teſtatum, pro conceſſo mihi ſumendum eſt. Quod ſi illatam Fidei labem a Pontificibus illis, qui, ſumptum ſibi hujus ſeculi jus, Eccleſiaſticæ poteſtatis nomine, ſolvendis fide

populis erga Principes excommunicatos usurpant, imitentur sive populi, sive proceres, quicunque *Reformandæ Ecclesiæ nomine* arma sumunt in summas Potestates; videndum est omnibus Reformandam Ecclesiam contendentibus, eodem hoc jure fieri, quo, ex auctoratas a Pontifice summas Potestates armis summovendas esse contenditur. Videndum autem, non solum pacis publicæ, sed communis Fidei nomine; Quæ si vel pacem publicam præstare debet, vel publicas potestates hostes experiri, nimirum adversum Fidei censeri debet, quicquid dogmatis, pacem publicam in discrimen vocare, experiendo compertum sit. Neque obstat quod dici potest; Alias fuisse nostris sumendorum in Principem armorum causas, fundatas in jure civium adversus Principes, a Fidei causa alienas. Nam & idem Pontificibus accidit, quibus auctoribus, arma sumpta legimus adversus Impp. *Germanos*. Nimirum, non solum *Regni Italiæ* nomine, sed etiam *Germanici*, perperam administrati, sumpserunt Principes ac Civitates arma adversus Impp., Communione Ecclesiæ Pontificis sententia privatos, propter negatum jus illud quod R. Sedi asserebant. Tanta est similitudo causarum, propter quas, jus esse, Fidei nomine, sumendi arma adversus summas Potestates contendunt, qui, quid *Fidei* nomine tenendum sit, ab extremo dissident. Sane etsi magnæ sunt peccandi illecebræ, cum Christo & Deo imputari videtur, quod sibi faciunt homines male Christiani; (cum supremam potestatem, civilis victoriæ mercedem, partibus suis quærendo, acquisitum sibi insuper cœlorum regnum putant) non est tamen obscurum, rationem, quæ errorem demonstrat, eandem in Ordinem etiam Ecclesiasticum, & totam *Hierarchiam* cadere. Nam, si Christianismi nomine, vel *Clericus Clericatum*, vel Papa Papatum obtinet; quod universim Christianismo negatum est, id Papatui negatum censeri debet. Cum igitur universim Christianismo negatum sit,

vel

vel minimum hujus ſeculi jus ſibi nomine Chriſtianiſmi aſſerere ; Si liber eſſe poſſet civis a Fidei vinculo, quo civitati ſuæ obligatus eſt, quod ſummis Poteſtatibus communione Eccleſiæ interdictum ſit ; quod Chriſtianiſmum, eis legibus, ſuis ſtatuere nolint, quas cives ſui & ſubditi velint ; Tum, Chriſtianiſmi ſui nomine, cives, vel ſibi ſupremam poteſtatem, quæ belli civilis victoriam ſequitur, vel illi quæſiverint, cui Papa, vel cui ipſi quæſitam velint. Fidei vinculum, quo civitatibus ſuis tenentur Chriſtiani, non conſtituit Chriſtianiſmus, ſed ſtringit. Quod civilis vitæ nomine pendendum eſt, ut ejus ratio conſtet hujus ſæculi hominibus, id Dei nomine, & communis Chriſtianiſmi, ex animo ita ſolvendum, ut ab eo, quaſi animorum conſcio, mercedem expectemus. Vinculi rationem ac modum leges hominum, ac communis, qua hujus ſeculi vita nititur, fides determinat ; propoſiti conſcientiam ad Deum Chriſtianiſmus dirigit. Itaque civitatibus ſuis ac Principibus Clerici fidem debent, quam cives ſui ; nec poſſunt ejus officio eximi, quemcunque Ordinis Eccleſiaſtici gradum obtineant. Supremæ poteſtates in eo jus ſuum obtinent, quod cives ſuos, etiam in Papatum provectos, non aliter fidei ſibi debitæ vinculo ſolvere teneantur, quam illos ſolvunt, quos peregrinos fieri patiuntur. Sane ſi Chriſtianis civibus negatum ſit, Chriſtianiſmi inſtaurandi nomine patriæ vim facere, multo magis, auctoritatis Eccleſiaſticæ nomine, negandum erit Papæ ſententiam, quæ ſubditos Fide ſolvat, Principibus debita extra Communionem poſitis, vim habere ; cum antiquiorem communis Chriſtianiſmi, quam auctoritatis Eccleſiaſticæ ducendum eſſe rationem, manifeſtum factum ſit. Nam, ut a veritate Chriſtianiſmi aberrare poteſt plebs Chriſtiana, ita Excommunicationis ſententiam errante clavi ferri poſſe, etiam a Papa, in confeſſo eſt. Atqui, oppreſſo ac ſuffocato communi Chriſtianiſmo ; cujus ad communem ſalutem antiquior eſt ratio,

quam auctoritatis Ecclesiæ ; ejus oppressi ac suffocati sensum, ad infimam Christianorum plebem pervenire posse, manifestum est ; ad quos, sperandæ salutis rationem pervenire convenit. Itaque de causis discidiorum, seculi potestatibus supremo loco judicandum est, si rationem reddere Deo velint, non solum publicæ pacis, quæ hospitium præstat Ecclesiæ, sed etiam salutis suæ, in communi cum civium suorum salute causa, non neglectæ. Quod enim cives sui recte putare possunt, salutis suæ assequendæ rationi deesse, id, cum etiam ad supremarum potestatum salutem, eodem jure pertineat, ipsis a Deo, omnibus procurandum, concreditum videri debet. Quod si nihil opis Dei populo in principibus, nihil in Ordine Ecclesiastico existere, omnia expertis constabit, quid supereſt, nisi ut armis, suam suorumque & posterorum salutem sibi procurandam existiment ? Quod si semel fines constituti sint, sensuque usurpari, & quasi manu teneri possint, si adhibeatur optimarum literarum, antiquitatisque Ecclesiasticæ sententia, ad Scripturarum sententiam, intra Fidei communis, Legumque Ecclesiæ totius fines continendum ; Quid est, cur instaurari Ecclesiam Fideles Potestates reformident ? Nam si R. Sedi, si Ordini Ecclesiastici a R. Sede pendenta, errore non posse tribuamus, quorum errores manibus se tenere Fidelis Plebs putet ; Quid obstet, quo minus errare se non posse putet, si satis in diversum ab eis abeat ? Si, in quo errare se non posse putet, id sibi armis quærendum existimet ? Præsertim, quæ exemplum habeat a R. Sede propagatum. Positis autem finibus simul cum Fide, simul cum Ecclesiæ natis, jus sibi natum Fideles Potestates videbunt, rogendi idoneis pœnis imperio immorigeros, ad id, quod his finibus, auctore Ordine Ecclesiastico definitum fuerit ; Tum, pro hostibus Patriæ puniendi, si qui, ad pacem publicam turbandam, dissidium de Religione Christianismi quodcunque tracturi videantur. Tantum autem esse

eſſe momenti ad hos fines obtinendos, in Eccleſiæ Communione, quam, Ordinis Eccleſiaſtici auctoritate & conſenſu valere neceſse eſt, ut nunquam poſſit putare, expedire ſibi, violando jure Ordinis Eccleſiaſtici jus ſuum augere; Quamdiu quidem, & ſalutis communis, & paci publicæ ratio conſtat.

Omiſſum

Pag. 590. *l.*21. poſt *ſcribit*, adde. Sed hæc,& alia, ex Titulo de *Votis* IV. 3. a *Capello* ita tractata ſunt, ut videatur conſtare, Puncta & accentus ad pronunciandam Legem, id eſt, ad *Legem Oralem*, non ad Scripturam ejus, id eſt, *Legem ſcriptam* pertinere; ex ſententia quidem *Talmudicorum*. Quod in *Nehemiæ* locum commentantur; Vulgari tum ſermone expoſita, quæ legebantur, ut intelligerentur, videtur neceſſariam veritatem habere; quia linguam *Hebraicam* deſitam *Judæis* in Captivitate *Babylonica*, (quod in *Ægypto* factum non fuerat) plerique omnes conſentiunt. Sed —

FINIS.

Soli Deo Patri, & Filio, & Spiritui Sancto Gloria.

Index locorum Scripturæ qui adducuntur & explicantur.

Cap.	Ver.	Pag.
Gen. II.	23	600
	— 23,24	53
IV	26	40
XIV	20	217
XXVIII	22	217
	— 30	25
XLIII	28	600
XLIX		60
Exod. IV	30, 31	15
XII	2, 25	329
XIV	30,31	15
XVI	27,28	42
XIX	6	160
	— 5,6	42
XXIII	25	42
XXIV	9,11,14	315
Levit. IV	13,14	329
	— 22	585
V	1 — 5	48
VI	13 — 21	518
X	8,11	160
XVII	2,9	161
	— 32	217
XIX	15	186
XXV		40
XXVII		216
	— 30	217
Num. V	15	160
XI		161
	— 16	315
XII	6,7,8	16
XV	21 — 26	518
	— 22,24	329
XVI	36,40	367
XVIII	12	216
	— 17,18	217
	— 27,30	216
XIX	3	160
	— 17	160
XXV	5,6	551
XXVII	21	160
XXX		203
XXXI	28 — 48	600
XXXV	35,36	330
Deut. IV	2	502
	— 2	504
		— 3,4

Cap.	Ver.	Pag.
	— 3, 4	503
	— 6, 7	544
VI	13	49
VIII	10	49
X	8	123
	— 20	49
XI	17	216
XII	30, 31	503
	— 32	502
XIII	2, 13, 14	616
XIV	21	217
VI	1, 8	616
	— 28	333
XVII	4	217
	— 8 — 12	162, 180, 503
	— 8 — 12	51, 615
	— 9 12	512
	— 12	201
	— 14, 15	159
	— 18.	161
XVIII	20, 21, 22	160
XXI	2, 3	168
	— 5	160
XXII	2, 3	315
XXIII	3, 6, 8	44
XXIV	8	160
XXV	1, 2, 3	186
	— 4	52
	— 17, 18, 19	44
XXVI	16	42
XXVII		43
XXVIII		43
	— 42, 43	73
XXIX		43
	— 1	616
XXX		43

Cap.	Ver.	Pag.
	— 10	160
XXXII	2	311
XXXIII	5	616
XXXIIII	5	159
Jos. IX	14	160
XXIV	2, 14	20
	— 4, 6	330
Jud. V	10	616
X	4	616
XII	14	616
XIV	15	600
XVII	6	159
XVIII	1	159
XIX	1	159
XXI	25	159
Ruth II	4	359
1 *Sam.* VI		552
VI	19	600
VII	16	616
VIII	7, 8	159
	— 10, 18	181
XV	22	67
XVII	12	600
XIX	3	600
	— 20	255
XX	14	600
XXII	5, 10	160
XXIII	6, 9, 12	160
XXVIII	6	160
XXIX	12, 14, 15, 16,	552
XXX	25	180
2 *Sam.* IV	6	601

Cap.	Ver.	Pag.
VII	14	545
XII	27	601
1 Reg. XII	1	600
XVIII	17,19	161
2 Reg. V	18,19	678
VI	33	161
XII	3	130
XVII	27,28	130
XVIII	27	600
1 Chron. XIII	2	616
XXIII	6	617
XXIV	3,6,7	617
XXVIII	1	616
2 Chron. XV	12,14	616
XVII	8,9	616
XIX	5,8	616
XXIX	10	616
XXX	2	617
XXXIV	31	616
Esdræ I	2	58
IV	2	591
V	3	168
VI	7	168
VII	11	616
	— 26	201
VIII	20	617
	— 36	168
IX	5	593
	— 6	545
X	8	201
XI	1	616
Nehem. V	12	616
	— 14, 15	616
VII	7,9	168
VIII	8	590
X	29	616
Estheræ III	2,3	44
VIII	9	168
IX	3	168
Jobi XIX	25	65
XLII	5	65
	— 7,8,9	68
Psal. II	7	545
VIII	2	104,105
XVI	8,9,10,11	61
	— 11	66
XVII	15	66
XIX	3	53
	— 8,9,11	507
	— 7,8,9	69
XXII		63
XXII	17	593
XXV	8,11,13	509
	— 12,14	69
XXXIII	5	545
XXXIX		28
	— 13	57
XL	7,12	67
XLI	9	104
L	8, 13	67
LXVIII	18	132

Cap.	Ver.	Pag.
LXIX	9,21	104
LXXII	2 -- 20	65
LXXIII		31
LXXIV	10	542
LXXXI	6	102
LXXXVI	2	69
LXXXIX	8	311,312
XC	4	281
CV	31	551
CVII	32	309
CIX	8	104
CX		62
CXVIII		32
CXIX		68
CXIX	13	507
CXXVI	5,6	66
CXXXVI.	5	545
CXLIX	1	311
	— 8	536
Prov. VII	22	507
VIII & IX		545
Eccl. XII	13,14	68
Es. I	11, 20	67
III		163
VI		310
VIII		566
XI	2	106
XXII	23	118
XXIV	24	312
XXVI	19	64
XXIX	13	51
XXXVII	10,21	66
XLV	2,3	189
LI	16	53
LIII		59
	—4	103
LIV	13	507
LVIII	3,10	67
LXI	1	103
LXV	17	53
Jer. VII	21,22,23	67
	—31	506
X	12	545
XII	1,2	65
XIX	10	283,
XXIV	10,11	617
XXIX	21	548
XXXI	15	104
	—15,16,17	106
	—33,34	507
	—35	506
LI	15	545
Ezek. I.		310
	—28	545
XVI		74
XX	7	20
XXVIII		566
XXXIII		64
XXXIV	24	585
XLV	7	585
XLVI	2,4	585
Dan. III.	2,3,27	168
VI	7,8,	203
		—8

Cap.	Ver.	Pag.
	— 8	168
	— 9	311
IX		60
XII	1,2	65
Hoſ. XI	1	104
XIV	2	67
Jonæ I		75
Michæ VI	6,7,8	67
Hab. II	3 -- 14	66
Hag. I	8	523
II	12	512
Zech. VII	3,10	67
VIII	16,19	67
IX	9	106
XI	12,13	106
XII	10	106
Mal. II	7	160,512
III	13 — 18	65
IV	4	541
1 *Eſd.* II. III.	34 — 41	545
Jud. VIII	6	553
	— 18	66,508
	— 18,19,20	546
Sap. VII	22 -- 27	545
IX	9, 10	545
XIX	2	210
Eccleſiaſt. I	1,4,9,10	545
XXIV	5 -- 9, 14	545
	— 14	548
XXXV	1 -- 14	547
XLVI	20	552
Bar. III	12 -- 38	544
1 *Maccab.* IV	46	542
IX	27	542
XIV	38	201
2 *Maccab.* VII	23--29	54
XIV	41--46	55
3 *Maccab.* III	25	201
Mat. II	11	102
	— 15	104
	— 23	106
III	16	340
IV	23	321
VIII	2	102
	— 17	103
IX	18	102
	— 35	321
X	1,4	322
	— 2	379
	— 14,15,40	511
	— 17	186
	— 27	102
	— 32,33	128
	— 32,33,38	102
	— 38	127

Cap.	Ver.	Pag.
XI	1	321
	— 11	39, 99
	— 14	523
	— 25	507
XII	12	69
	— 27	553
XIII	4	161
	— 17	39, 98
XIV	28	379
	— 33	102
XV	1, 9	181
	— 5--10	518
	— 8	51
	— 9	67
	— 25	102, 379
	— 28	102
XVI	16--19	380
	— 17	116
	— 18	115
	— 18, 19	511
	— 19	118, 164
	— 24	102, 127
XVII	12	542
XVIII	15--19	185
	— 17--18	118
	— 17--20	512
	— 17	115, 116
	— 18	164
	— 18, 19, 20	327
	— 28	382
XIX	25	311
	— 27	379
XX	25	165
	— 25, 26, 27	381
XXI		103
	— 5	106
	— 16	104
XXII	36	44
XXIII	2	162, 181, 512
	— 2, 6	310
	— 3, 4	186
	— 5	67
	— 11	381
	— 23	67
	— 25, 26	67
	— 34, 35	163
	— 35	523
XXIV	3	513
	— 14, 23, 29, 30	513
	— 33	379
XXVI		556
	— 15	106
	— 51--54	608
XXVII	9, 10	106
	— 56	293
	— 56--61	294
XXVIII	9, 17	102
	— 18	121
	— 18, 19, 20	133
	— 19, 20	103, 512
	— 19	321
	— 20	165, 246
Mar. I	10	340
II	23, 28	67
III	14	154, 322
	— 16	379
IV	4	212

Cap.	Ver.	Pag.
VI	13	293
VII	4, 8	67
	— 6	51
	— 7	67
	— 8 -- 12	518
VIII	29	379
	— 34	102, 127
X	21	102, 127
	— 28	379
XI	21	379
XIII	9	186
XIV	29	379
XV	40, 47	294
	— 43	293
XVI	1	294
Lucæ I	17	542
	— 74, 75	98
III	22	340
IV	20	323
	— 21	103
V	4, — 11	379
VI	4	379
	— 16	293
VII	1, 9	67
VIII	45	379
IX	5	511
	— 20	379
	— 23	102, 127
X	10, 11, 16	511
	— 19	45
	— 24	39, 98
XI	39	67
	— 42	67
XII	8, 9	102, 128
	— 13	608
	— 41	379
XIII	10, 16	67
	— 32	161
XIV	1, 5	67
	— 26, 27	102, 127
XV		103
XVIII	12	67
	— 28	379
XXII	30	311
	— 32	511
	— 34	379
XXIV	32, 45	111
	— 45	29, 510
Joan. I	14, 16	545
	— 16, 17	23
	— 42 — 46	379
II	17	104
III	5	131, 341
	— 22	131
	— 26	101
	— 34	131, 545
IV	1, 2	101
	— 2	131, 273
	— 25, 29	100
V	8, 9, 10	67
	— 39	111
VI	15	608
	— 53	285
	— 68	379
VII	17	509
	— 39	102, 131
IX	34	201
X	24	102
XI	48 — 52	518
XII	15	106

Cap.	Ver.	Pag.
XIII	6	379
	— 15	214
	— 18	104
XIV	16, 17, 26	102
XVI	2	207
	— 13	512
XVIII	10	608.
	— 33, — 37	608
XIX	25	293, 294
	— 34, 37	106
	— 38	204
XX	2	111
	— 21	167
	— 21, 22, 23	382
	— 22, 23	118
	— 30, 31	506
XXI	15, 16, 17,	380, 511
Act. I	13	204, 293
	— 13, 15	379
	— 17	321
	— 20	104
	— 21	164, 322
	— 23	327, 327
II	5 -- 35	61
	— 14, 37	379
	— 28	335
	— 32	131
	— 37, 38	129
	— 38	339
	— 41	125
	— 41, — 47	330
	— 42, 46,	204, 260, 320
	— 44	207
	— 47	115
III	22, 23	161
	— 23	204
	— 33	340
IV	1, 6	42
	— 4	330
	— 8	379
	— 13	164
	— 16	214
	— 31	207
	— 33, 37	207
V	4	207
	— 7	42
	— 11	115
	— 14	330
	— 42	204, 321
VI		169
	— 1	208, 268
	— 2	164
	— 3	327
	— 3, 6	327
	— 4	321
	— 9	117, 387
VII	37	161
	— 38	23
VIII	1, 3	115
	— 5	299
	— 5, 40	331
	— 12, 15, 16, 17	340
	— 14	382
	— 38	305
IX	31	114 331
X	48	305
XI	2	203
	— 4	164
	— 9	326
	— 22	316
	— 25	321
	— 29	

Index.

Cap.	Ver.	Pag.
	— 29	155
	— 30	316
XII	— 12	204
XIII	1,2,3	359,537
	— 2	515
	— 5, 13	299
		537
	— 14	323
	— 35,36,37	61
XIV		537
	— 23	169,316,331
	— 27	326
	— 28	156,163
XV		261,399
	— 4,27	327
	— 7,13	292
	— 13,20,29	294
	— 21,23	155
	— 22,23	164
	— 24	382
	— 28	246, 512
	— 36	297
	— 37	299
	— 41	331
XVI		413
	— 3	299
	— 4	331
	— 33	305
XVII	11	506
XVIII	25	305
XIX	4	101
	— 4,5,6	136
	— 10,26	400
	— 21	301
	— 37	682
XX	4	321
	— 7	260
	— 18	400
	— 19,28	303
	— 25	307
	— 28	516
XXI		399
	— 8	299
	— 18	155
	— 18,22	327
	— 19	321
	— 19, 26	292
	— 20 — 27	380
XXII	3	309
	— 16	130
	— 19	186
XXIII	6	42
XXIV	12	68
XXVI	2	386
	— 11	186
ad *Rom.* I.	4	131
	— 17	23
II	27,28,29	23
III	2	592
	— 21	35
IV	2	35
	— 4,17	133
VI	3,4,5	129
	— 4	130,131
	— 17	108
VII	14	23,510
VIII	2,3	47
	— 2,3,4	119
	— 10, 11	131
IX	31	120
X	9,10	128
		— 18

Cap.	Ver.	Pag.
	—18	53,593
XIII	1—6	608
	—14	152
XIV		261
	—11	189
XV	15,16	162
	—18,19	381
	—21	297
	—23	301
	—26	400
XVI	2	209
	—4	114
	—7	300
	—17,18	188
	—23	209
1ad *Cor.* I	2	382
	—17	121,334
	—24	545
II	12,13	23
	—15	507
III	1	321
V	2	190
	—4	297,327,329
	—5	187
	—11	188,203
	—12	170,328
VI	1	185
	—4	311,321,328
	—4,5	164
	—9	684
	—11	133
VII		213
	—12—24	607,260
VIII	9,12	261
IX	1	322
	—2	120
	—9	52
	—13,14	162
X	1,4	22
	—4	71,257
	—17	211
	—25—29	262
XI		298
	—2,3,16,20,24	172
	—3—15	253
	—8	336
	—16	254
	—19	114
	—20	208,320
	—20,21,22	211
	—23	321
XII		510
	—7	187,339
	—10	567
	—14	8
	—25	304
	—28	115,299,519, 321,359
	—28,29	155
XIII	24—31	305
XIV		337,510
	—16	310
	—16,23,24	190
	—23,24,25	339,686
	—24,25	187
	—24,25,30	515
	—26,40	163
	—28	309
	—32,33,36,37	224

Cap.	Ver.	Pag.
	—32,36,37	297
	—34,35	255
XV	7	156
	—9,10	382
	—51,52	513
XVI	1	331
	—1,9	114
	—11	400
	—22	188
2 ad *Cor.* I	1, 8	400
	—21,22	152
II	4	545
	—6	329
	—10	327
	—28	297
III	6	22
	—14	525
V	1—11	513
VII	5—11	189
VIII		400
	—1	115
	—2	331
	—19	327
	—23	300,300
X	12—16	381
XI	5	155,382
	—13	155,300
XII	11	155
	—11,12	382
ad *Gal.* I	1	359
	—8,9.	188,196,505
	—15	536
	—18	292,295
II	1—10	537
	—9	292,297,381
	—10	209
	—11,14	380
	—11,14	298
	—12	292
III	16	22
	—26,37	133
	—27	152,130
IV	9	294
	—11	27
	—22,24	152
	—24,25	72
V	11	128
VI	1,2	193
	—12,14	128
ad *Ephes.* I	13	152
II	10	53
	—12	673
	—20	381
III		566
	—7	321
IV		349
	—6	192
	—8,12	132
	—11	115,155,299, 304,305,319
	—12	323,359
	—30	152
V	25,26	130
	—31	53
VI	1—5	608

Cap.	Ver.	Pag.
	—3	299
	—5	608
	—21	321
	—30	
ad *Philip.* I	1	300
II	17	162
	—25	300,300
III	1	34
	—6	34
IV	18	300
ad *Col.* I	1	300,321,322
	—15	545
	—16	545
	—23,25	321
	—24,25	115
II	9,10	545
	—12	129
III	10	152
IV	—1	608
	—7	321,326
	11	608
	—12	300
	—17	164
1 ad *Thess.* II	13	511
	—14	331
III	2	321
IV	1,2,11	110
	—10	400
V	12,13	156,328
	—14,15	512
	—23	59,74,507
2 ad *Thess.* II	6,7	268
	—25	172
III	6	110
	—6—14	188
IV	15,17	513
1 ad *Tim.* I	20	189
	—9,10	258
II	11—15	255
	—13	323
III		306,349
	—1	307
	—2	300
	—6	314
	—25	115,512
IV	4	322
	—14	306,307,33, 515
V		260
	—2,8,16,17,18	208
	—9	558
	—17	316,333
	—19	328
	—19,20	316
	—22	401
VI	1,2	607
	—12,13,14	110
	—14	608
	—20	108,196
	—6	322
2 ad *Tim.* I	9,10	43
II	2	109
	—13,14	109
III	15,16,17	510
	—16,17	505

Cap.	Ver.	Pag.
IV	5	299
	— 10	322
ad *Titum* I	2	156,270
	— 5,7	317
III	1	608
	— 5,6	130
	— 10	188
	— 12	322
ad *Philem.* I	1	337
ad *Heb.* I	2,3	545
	— 4	545
III	1	321
IV	9	57
V	10,11	62
VI	1—6	189
	— 2	124
	— 2,4	133
	— 6	130
	— 20	62
VII	1 — 25	62
	— 6,7	359
	— 16	43
	— 19	43
VIII	6	43
IX	1	72
	— 9 — 14	43
	— 15	43
X	22,23	130
	— 23,32	135
	— 26,29	191
	— 32	130
XI	24,25,26	23
	— 35,36	546
XII	16,17	191
XIII	7,17	156,317, 328,512
	— 8	23
Jac. I	25	120
II	1	132
	— 2	186
	— 6	132
	— 12	120
IV	1	132
V	1,7	132
	— 14	132,156,316
	— 16	192
1 *Pet.* I	1	132
II	15	128
III	3	259
	— 20	109
	— 21	56,128
V	1	168,321,322
	— 1,5	156
	— 3	208,319
	— 13	400
2 *Pet.* II	21	108
	— 24	188
III	8	281
1 *Joh.* II	20,24,27	108
III	9	109
IV	1	507

Cap.	Ver.	Pag.
	— 2	196
V	16	192
2 Joh.	1	321
	6,7,9	109
	7	188
	10	209
	10, 11	188
3 Joh.	1	321
	5 — 10	210
	9	354
Judæ	3	108
	4,12,19	108
	11	128
	11, 12	188
	12	208
	14,15	188
	19, 23	188,188
Apoc. I	2	114
	— 7	106
	— 11	331
	— 20	156
II		156,400
	— 2	155
	— 7,11,17,24	331
	— 14,15,20	128
III		156,400
	— 6,13,22	331
	7	118
IV		310
V		310
	— 6	310
	— 8	311,311
VI	6	310
	— 9,10,11	311
	— 10	310
VII	6	310
	— 12,14	311
	— 19	310
VIII	3	311
	— 3,4,5	311
XX	4	311
XXI	1	53
	— 14	381.

ERRATA.

Pag. pag. 4. l. 8. pro sententiam lege sentientium p. 43. l. 33. S. a Auguſt. vereri l. S. Auguſt. à veteris. p. 49. l. 33. expiati l. expiari. p. 75. l. 7. Prophetam l. Prophetatum. p. 85. l. 33. intinguendas l. inſtinguendas p. 100. l. 10. Prophetis l. Prophetas. p. 106. l. 26. XXI. l. XI. p. 108 l. 14. cibi l. tibi. p. 112. l. 1. eruditæ l. erudite. p. 115. l. 30. 25. l. 15. p. 120. l. 13. 2. l. 21. p. 128. l. 4. 1 Petri l. 2 Petri. p. 170. l. 23. Seldinus l. Seldenus & l. 1. l. p. 181. l. 13. Δὶπρόσωπον l. Διυπρόσωπον p. 192. l. 7. 6. l. 5. p. 193. l. 19. Apoſtatas l. Apoſtaris p. 199 l. 26. finiendi l finiendæ. p. 209. l. 4. judicerentur l. indicerentur. p. 210. l. 8. Venæ l. Zeng p. 220. l. 12. ad irum l. aditum p. 248 l. 14. quo l. quos. p. 248 l. 24. nullo l. multo. p. 267. l. 8. debebant, l. debebant; p. 297. l. 24. II l. XI. p. 309. l. 2. poſterioris l. 4 poſterioris. p. 337. l. 4. l. ὃς vel ὧν. p. 362. l. 30. in 2 Concord. l. in 2 de Concord. p. 365. l. 14 quidem ſed. l. quidem, ſed. p. 375. l. 25. inochata l. inchoata p. 411. l. 10. ἡ δυνατῶν κοσμοκρατόρων l. ἡ δυνατῶν κοσμοκρατόρων p. 413. l. 7. Sedes l. Sedis p. 413. l. 8 auctoritas l. auctoritatis p. 441 l. 5. Provincalium l. Provincialium. p. 441. l. 29. proculis l. preculi. 4 p. 450. l. 11. Archiepatum l. Archiepiſcoparum. p. 464 l. 25. Commicatorias l. Communicatorias. p. 502. l. 28. XXI. l. XXII. p. 519. l. 6. Dele utramque. p. 536. l. 34. pronunciæ l. provinciæ. p. 537. l. 11. d. 1 p. 553. l. 16. in ſuper l. inſuper. p. 563. l. 34. Communinis l. Communis. p. 604. l. 8. vanitate l. varietate. p. 610. l. 18 Reipublica l. Republica. p. 632. l. 17. citatis l. citatas. p. 632. l. 19. ipſe l. ipſi p. 638. l. 25. Veluit l. veliut. p. 639. l. 27. Eccleſiaſtis l. Eccleſiaſticis. p. 640. l. 14. Eccleſiaſtis l. Eccleſiaſticis. p. 662. l. 27. cum l. cum. p. 677. l. 13. Cruci l. Crucis. p. 690. l. 31. Orientalis l. Occidentalis. p. 691. l. 32. viri l. iri p. 700. l. 23. Eccleſiaſtico l. Eccleſiaſtici, & pendenta l. pendentia & errore l. errans.

INDEX

INDEX
RERUM, & VERBORUM.

A.

Pag.

AAronem penes erat Sacerdotium, postquam in ipsum a Moyse erat collatum. 159.
Abel, Enoch, ante Legem Deo placuerunt, ut Christiani. 26.
Abel justi hostia Deo placuit; in significationem Christi ritum populi parricidalis Abolentis. 27.
Abrahami Peregrinatio Christianæ Professionis exemplar. 56.
Abrahami Ecchellensis Commentarius adversus Origenes Eutychianas. 357.
Abrenunciatio in Baptismo, innuit Clavium potestatem. 123.
Acacianum schisma 236,462,665.
Ἀδὰμ πρωτόπλας & Ἀκροσύστις τῇ σαρκὶ. 27
Adami duorum filiorum posteri distinguuntur in Filios Dei, & Hominum. 40.
Adamo quid præceptum tradant Judæi. 101.
Adulteris spem veniæ abstulit Montanus; Apostatis, Novatianus. 193.
Ex Ægypto vocatus Israel, Filius Dei. 104,106.
Æthiopis Baptismus, non recepta Eucharistia, ad salutem valuit. 285.
Africani Syli proprietas, *credorem*, pro credidisse. 82.
In Africa quam multi Episcopi. 331.
In Africa, Castella Ecclesias fuisse. 332.
Per Africam Fides ab Ecclesia Rom. orta. 416.
Per Africam Canones Sardicenses non valuerunt. 433.
Agapæ Corinthi ex Oblationibus. 207, 259,335.
Ἄγων κοσμικὸς. 72.
Alexander Severus favit Christianis. 212.
Alexandriæ Catecheseωn Schola. 320.

Pag.

Alexandrinis Judæis, Versio Lxx tribuenda. 57.
Allegoria perpetua veteris Test. 25.
Ἀλληγορέμενον. 25.
Allegoricus, Anagogicus, & Tropologicus Scripturæ sensus. 72.
ἐν Ἀλληγορίᾳ τῆς Σκηνῆς. ibid.
Altari offerri, quicquid Deo offertur. 211.
Amalekitas odio haberi præceptum. 44.
Ambrosianus Commentarius, laudatus. 211.
—— emendatus. 349.
de Ambrosio, excommunicnte Imp. 685,689.
Ἀναζωγῆς vocab. quomodo restringitur. 74.
Ἀνακαινιδῆναι εἰς μετάνοιαν. 190,191.
Ananias sacrilegus; ut Judas. 206.
de Anathemate, & de Tradendo Satanæ. 187.
de Ancyrano Canone. 360,371.
Angelorum Apostatarum in regibus Babylonis & Tyri significatio. 58.
Angelorum fœminarum amore lapsorum, fabula. 257.
Angelorum instar, Ecclesiarum præfecti. ibid. 301.
de Anglicanis Ordinationibus. 451.
Anglicana Ecclesia, ubi fuerit ante Luther. rum. 667.
Antiochus Epiphanes sacrorum Codicum memoriam abolere instituit. 213, 227.
Antiochenæ Ecclesiæ consensus contra Novatianum. 225.
Antiochenæ Ecclesiæ, & Romanæ auctores SS. Paulus, & Petrus. 387.
Apocrisiarius, nuncius Rom. Sedis. 474.
Apocalypsios XX cap. de Millennio. 282.
Apocalyptica Visio de Consessibus. 310.
Apocryphorum census Gelasianus. 491, 493.

INDEX.

Apocrypha Scriptura habet auctoritatem Ecclesiasticam. pag. 541.
Ἀποδοκίζοντες ἑαυτούς. 188.
pro Apostatis nullum Sacrificium, licet pro Ethnicis. 190.
Apostasia peccatum ad mortem. 192.
Apostolica argumentatio ex mystico sensu. 24,75,104,105,133.
Apostolica scriptura docet omnia necessaria. 107,132.
Apostolorum summa potestas. 103,154.
Apostolus tuus instar tui. 155.
Ἀπεστάλης τὴς ἁγίας λίας. 155.
Apostolorum authoritate omnia definita. 156,265.
Apostoli duodecim Tribuum Principes. 161, 162.
Apostolico Spiritui subditus propheticus. 163.
Apostolorum Canones quales. 176,555.
——— num sapiant Arianismum 178.
Apostolorum institutio fons auctoritatis Ecclesiæ. 219,660.
Apostolicæ Leges mutari possunt. 244,252, 457,513.
Apostolorum symbolum. 265,272.
Apostolis succedunt Episcopi. 297.
Apostoli, & Episcopi auctoritati quid interfit. 298.
sub Apostolis Ecclesiæ status alius, ac jam constitutæ. 304.
Apostoli trium in Ecclesia Ordinum cur non meminerint. 315.
Ab Apostolis Presbyterorum confessus 316.
Apostoli privilegium, Christum in carne vidisse. 322.
Apostolorum auctoritate quæ peracta sunt, ea Petri solius auctoritate acta non sunt. 388.
Apostolis aliter promissum, ac Ecclesiæ. 512.
Apostolatum Pauli, ab approbatione reliquorum Apostolorum peperdisse. 525, 536.
Apostolis auctoribus, Ecclesiam usurpasse Græcam versionem. 575.
Ἀποσυνάγωγον ποιεῖν. 201
Ἀποτίμως ἐν χρίσει esse vetat Presbyteros Polycarpus. 329.
Appellatio, proprij nominis, nulla ad R. Sedem. 427.
Appellationes Africanorum. 428.
Aquileiensis Synodus, damnavit Palladium Illyricianum. 422.
Arelatense Concilium, de Africanis. 229,422.
Arelatensis Synodus de Papæ judicio cognovit. 396.
Arianismum num sapiant, qui feruntur Canones Apostolorum. pag. 178.
ארוחות Caravanniæ. 113.
Ariana hæresis, quando sedata. 235.
Arianorum Ordinationes, Concilium Alexandrinum ratas habuit. 370.
Arij causa, generalis Concilij decreto terminata. 515.
Aristeæ, seu Aristæi libellus de LXX. 569.
Aristoteles ad Philosophiam moralem ætatem requirit. 90,91.
Arnobius, Catechumenus, in Hæreticorum libros incidit. 492.
Athanasij causa, de Calice sacro. 212, 227, 364.
Atheorum, Idololatrarum, Apostatarum pœnæ. 672.
Athenienses quo jure Atheos proscripserunt. 673.
Athei, Gentiles. ibid.
S. Augustinus teste Ecclesia Scripturis fidem habet. 81.
——— emendatus. 84.
Liber ejus de Catechizandis Rudibus. 124.
Ejus, de Eucharistia ad salutem necessaria, locus. 286.
Ejus opera conversi Tertullianistæ. 391.
Aurelianus, supplicantibus Christianis, Samosatenum pepulit. 212,223,397,402.
Ἀπονομία, quoad Religionem, Judæorum. 117,168.

B.

BAlaami Doctrina. 128.
Baptizati Patres in Moysen. 22,56,57.
Baptismus Joannis in nomen venturi Messiæ. 101,135.
Baptismus in fidem Trinitatis, post ascensionem. 101,107.
Baptismus Lex salutis, in suscipienda Cruce. 102,340,342.
Baptismo præmissa Catechesis sub Apostolis. 108.
Baptismi concessio ex potestate Clavium. 119,121, 138,167,260,341,389,661.
Baptismus Hæreticorum, ex potestate clavium valet. 122,218,263,368.
Baptismus ante Catechesim, quibus de causis. 125,146.
Baptismo celebratur fidei professio. 109, 128.
Baptismi ellogia in scripturis Apostolicis. 129,134.
Baptismum sequitur donum Spiritus Sancti. 130,131,227,339.
Baptismus Joannis, Legis, Discipulorum. 136, 138.

INDEX.

Baptiſmus non legitimus num ſit iterandus. pag. 140,167.
Baptiſmo ſignum crucis, Ceremoniæque annexæ. 152.
Baptiſmus quomodo Unus. 191,192.
Baptiſmus, Baptizati Conſecratio, ut Bonorum. 215,370.
Baptiſmi ritus, Mutabiles. 260.
Baptiſmo, etiam Euchariſtiam includi. 285.
Baptiſmus inefficax, extra unitatem Eccleſiæ. 340.
Barnabas, nulla cogente lege fundos vendidit. 207.
Barnabæ & Pauli Miſſio. 359.
Baruchi locus de Chriſto. 544.
St. Baſilius commendatus, in Eſaiæ cap. III. 163.
Baſilij Epiſtola ad Amphilochium pars Canonici juris Græcorum. 263.
Baſilius de R. Eccleſia. 411.
Baſio Sancto ſalutare. 209.
Bethlemiticum Infanticidium, Benjaminiticum. 104,106.
Benedictiones præviæ Ordinationi apud Alexandrinos. 356.
Blaſphemia in Spiritum Sanctum. 10.
Blondellus, de exemplari Ignatiano. 355.
Bonoſiacorum cauſa. 231.

C.

CÆſaries promiſſa, an culpetur a S. Paulo. 254.
Caiphas, quaſi per Urim & Thummim reſpondit. 118.
Cananæa terra, vitæ futuræ figura. 19.
Canonum Eccleſiæ Collectiones 176.
Canones, & Leges Eccleſiæ. 179.
Canonico jure R. Eccleſiæ Primatus. 390.
Canonica R. Sedis Poteſtas terminos admittit. 487.
Canon, Catalogus. 558.
Canonica R. Sedis poteſtas Concilio Sardicenſi aucta. 480.
Capite damnatis, nullum ſacrificium. 49.
Capitalis pœna Doctoris Rebellis. 181.
Capite tecto concionari non vetat Apoſtolus. 254,259.
Capſarij Eccleſiæ Judæi. 79.
Capuenſe Conſilium de Donatiſtis. 370.
Caput Captivitatis ἐθνάρχης, ναπάρχης. 566.
Caravannæ 113.
Cardinales Presbyteri duplici honore digni. 318.
de Carthaginienſis Synodicæ fide, anno 419. 428.
Caſa Candida Gallovidia. 375,448,451.
Caſtigatio Corporis voluntaria, Carnis interitus. pag 189.
de Catechiſmo loca Apoſtolorum. 107, 109,128,133.
Catechumenorum ſtatus a Clavium poteſtate. 123.
Catechiſmus duplex. 125,147,191.
Catechumenorum tempus. 144,151.
Catecheſeων Schola Alexandriæ. 320.
Catharos, i. Novatianos irritum Baptiſmum dare Cyprianus & Firmilianus, cenſuerunt. 232.
Catholicæ nomen oppoſitum Hæreticis 83. 146,240,115.
Catholica Fides quare. 240.
Catholicæ Eccleſiæ auctoritate, inſtauranda Eccleſia. 649.
Cerinthi & Simeonis Hæreſes ſub Apoſtolis. 188.
Catholicæ Eccleſiæ duplex definitio. 244.
Chalcedonenſe Conſilium, agnovit Leonem P. communem Patrem. 493.
Charitate, non Fide, creditu non neceſſaria teneri. 252.
Cauſæ effectricis, inſtinctus Spiritus Sancti locum habet 9.
Character ab Ordinatione. 367.
Chalcedonenſem Canonem valere adverſus R. Sedem. 454.
Chalcedonenſis Synodi tria Capitula. 473.
Chaldaicæ verſionis auctoritas. 589.
Cauſæ Eccleſiaſticæ publico quatenus obnoxiæ. 646.
Chiliaſtarum de ſententia, nulla traditio. 280.
Chorepiſcopi poſt Carolum Magnum. 362.
Chriſtianiſmi veritatem ſupponit Eccleſia. 11.
ut Chriſtiani, Patres ſub Lege ſalvati. 25.
Chriſtianiſmus, in ſenſu Vet. Teſt. myſtico. 36,104.
Chriſtum repudiantes Judæi cœcitate percuſſi. 37.
Chriſti & Eccleſiæ myſterium, in Conjugio primorum Parentum. 53.
Chriſtus, non ſemper palam ſe profeſſus eſt. 101,102.
Chriſtianiſmus, ob contractum in Baptiſmo, habet vim Legis. 119.
Chriſtianorum cauſæ judicio Eccleſiæ terminandæ. 185,197.
Chriſtianis Religio erat celare Epiſcopos veritatem. 199.
Chriſto, ſeu Chreſto ſeu Chreiſto impulſore tumultuantes Judæos. 205.
Chriſtianiſmus Communis Fidei Regula. 605.

Chriſtianiſmus,

INDEX.

Christianismus, num pœnis sæculi sanciendus. pag.670,679.
Χειροτονία 326,330.
de Chorepiscopis, in Canone Ancyrano. 360,371.
Chorepiscopi in Concilio Reiense. 361.
Confirmare tantum potuerunt. 365.
Circumciforum corpus Synagoga, Baptizatorum Ecclesia. 116.
Civilis vitæ officium, Amare proximum juxta seipsum. 44,120.
in Circulum quis Disputat. 92.
de Claritate Scripturarum. 507.
Claudius in Epist. ad Gal. Taurinensis. 34.
Claudianus Mamertus, Antistes ordine in secundo. 362.
Clavium potestas quæ sit. 118.
Cernitur in Baptismo conferendo. 121. 167,260,389,
quatenus Legem obtinuit. 200.
Claves Ecclesiæ errare possunt. 514.
Clemens, ordinatus a Sancto Petro. 157.
Clementis Epistola ad Corinthios. 223.
in persona Ecclesiæ Romanæ, ad Corinthiacam. 352.
Cleri impostura qui auctoritatis Ecclesiasticæ prætextum palam ferunt. 4,5.
Cleri sortes. 208,319.
Cleri ordo auctoritatem innuit. 494.
Clinici. 134,139,143,152.
Codex Canonum, Justelli. 177.
Codex sacer in medio. 309,311.
Codicum fides indubitata. 87.
Cœlestia typos aliorum Cœlestium faciebant Hæretici. 26,70.
ad Cœlestinum Synodicæ fides. 431.
Cœna Dominica, Agapa. 260.
Cœtuum absolutorum auctores. 4,5.
Cœtibus supervenichat Spiritus Sancti revelatio. 515.
Collectæ Ecclesiarum, pro reliquis sustentandis. 209.
S. Columbæ missio. 375.
Coluthus, Presbyteros sibi ordinavit. 371.
Communionem in cultu, postulat Ecclesiæ unitas. 112,125,173.
Communio Catholicæ Ecclesiæ, lex salutis. 142.
Communionis restituendæ lex, pœnitentia. 193.
Communionis nota, Literarum commercium. 222.
Communio in Schismate. 270.
Communione Ecclesiæ privari an possint Publicæ Potestates 684.
Commutatio post Oblationem non admissa inter Judæos. 216.
in Concilio, ex Episcopis solis constat Ordo. 351.
de Conciliorum jure, & Hierarchiæ ratione. 399,404.
Concilium Provinciale constituere Episcopos Provinciales. 400,406.
Concilia Diœcesium. 402.
Concilia quid possint. 406.
Concilia acta jure sæculi, non minus quam Ecclesiæ. 618.
Concilia Ordinaria, Extraordinaria. 620.
Concupiscentia, ad Rom. VII. 8.
Lex dicitur, per abusionem, quæ vinculum in se habeat, nullum jus. 47.
a Confirmatione pendet Spiritus Dei. 339.
Confirmatio utrum ad salutis Legem pertineat. 342.
Confirmatio per Chrisma. 345.
Confirmatio redeuntium ab Hæresi. 363.
Confirmatio num a Presbyteris. 376.
de Consecratione quid sensit Ecclesia, ab Athanasii causa ob comminutum Calicem Vitreum 212.
Consensui Generis humani infallibili fidem habemus de Scripturis. 76, 77, 241, 243.
Consensu fidelium constat de Fide Scripturæ. 80,83,84.
Consensu fidelium constat de instituta Ecclesia. 114,138,173.
Consensus Ecclesiæ de jure oblationum. 210.
Consensus Ecclesiæ de abdicandis Hæresibus. 221,239.
Confessus Feria 2. 197.
Confessus Episcopi cum Presbyteris in semicirculum. 308.
Confessus ad ritum Ecclesiæ in Visione Apocalyptica. 310.
Constantinus Catechumenus. 124.
—— ejus Constitutio de judicio Episcopali. 199.
—— oratoria Christianis reddidit, fisco vindicata. 212.
—— ab illo Hierarchiæ formam suscepit Ecclesia. 397.
Constantinus nondum Christianus, Concilium cogit. 621, 626.
Constantius capitale cur esse jusserit, Sacrificare. 680.
Corpus Ecclesiæ Ordine & Plebe constabat. 351.
Creationis opera sex dierum mystico sensu enarranda. 54.
Crucis signum in Baptismo, reliquæque ceremoniæ alludunt ad Scripturas Apostolicas. 152.

de

INDEX.

de Culdeis Presbyteris ordinantibus fabula. pag. 331,451.
Cultus Dei Spiritualis quatenus Lege præceptus. 66.
Cumbriæ Regnum Britannicum Christianum. 375.
St. Cyrillus in Legem, mysticum sensum enarrat. 36,163.
Cyprianus emendatus. 143.
Cypriani causa de rebaptizandis hæreticis. 228.
Cyprum αὐτοκέφαλον pronunciavit Synod. Ephesina. 447,453.
Cyrus Typus Christi. 58.

D.

Dæmonum fugandorum scientia Salomonis. 553.
Damasi Epistolis Ecclesiasticis, ministravit Hieronymus. 352,411,417.
Davidis Thronus in Episcopatu Jacobi. 294.
Decimarum jus sub Evangelio. 216.
Decimarum jus ante Legem. 217.
Decimarum jus sub nexu Sacrilegij. 218.
Decretales suppositiæ Isidori Mercatoris. 177.
Decreta Ecclesiæ errori obnoxia, non Traditio Ecclesiæ. 243.
Decretum Ordinis, suffragium Plebis. 338.
Decretorum Papalium auctoritas. 416.
quod Deus non præceperit, quatenus damnatur. 506.
Diaconi Ἀξιῶται. 308.
Diaconi Apostolorum non erant Presbyteri. 314.
Diaconorum Ordo in VII Viris. 320.
Diaconi, respectu Rectorum. 321.
Diaconi, Evangelistis respondent. 323.
de Difficultate dijudicandarum causarum Schismatis. 288.
Difficultatem istiusmodi quare Deus permiserit. 289.
Difficilis instaurandæ Ecclesiæ ratio. 656.
Dionysij Alexandrini opera, contra Novatianum. 225.
—— Errorem Millennij suppressit. 283.
Dioscorus sede dejectus a Concilio Chalcedonensi. 236.
Diotrephes. 354.
Disciplinæ vocabulum apud Tertul. 150.
Discipuli, in Christi nomine baptizarunt. 131,135.
Discipuli Apostolorum, Evangelistæ. 299, 307.
Disputare in circulum quid sit. 92.
Disputationi quid permissum. 250,12, 80. 114.
Docere non omnium Presbyterorum. p. 336.
Dominium non fundatur in gratia. 608.
Donatistæ non recepti in Ordinibus suis. 158,223,370.
Donatistarum defectio ob tradita sacra. 213,226.
Donatistæ Catholicos pro Gentilibus habuerunt. 226,369,270.
Donatistis irrogatæ pœnæ. 681.

E.

Ebredunensis Episcopi irrita Ordinatio. 365.
Ecclesiæ & Scripturæ auctoritas discidium continet. 1,2.
Ecclesiam esse, non supponi utrinque. 452. 80.
Ecclesiæ Unitas in communione. 14,112.
Ecclesia teste Ecclesia non asseritur; ut scriptura testibus ipsis scripturis. 79. ibid. 116,161,81—87.
Ecclesia quos Hæreticos Scripturis summovet. 85,240,93.
Ecclesiæ nomen, apud Apostolos. 114.
Ecclesiæ & Synagogæ vocabula. 80,116.
Ecclesiæ Communione antiquior Lex Fidei. 133,135.
Ecclesiæ constitutæ auctoritas conservanda ex Lege Fidei. 135.
Ecclesiæ sensu, non verbis Symboli, Traditionem contineri. 147.
Ecclesia jus habet leges ferendi. 171.
Ecclesia nullum habet jus in Regulam fidei. 247.
Ecclesia quid sit, ex instituto Apostolico. 291.
Ecclesiæ status nunc diversus ac sub Apostolis. 304.
Ecclesiæ Corpus distributum in Ordinem & Plebem. 351
Ecclesia tota stata Synodus. 404.
Ecclesiæ definita potestas. 511.
Ecclesiæ non idem promissum quod Apostolis. 512.
Ecclesiæ non promissum immunem esse erroris. 514.
Ecclesiam usurpasse Græcam Versionem, auctoribus Apostolis 575.
Ecclesia est in Respublica. 610.
Ecclesiæ ratio antiquior quam Reip. 613.
Ecclesiæ & Synagogæ discrimen, quod ad jus seculi attinet. 614.
Ecclesiæ nullum judicium de causis Ecclesiæ statum antevertentibus. 648,686.
Ecclesiastici scriptores asserunt Patres salutem Evangelio attigisse. 20,25,36,37.

INDEX.

Ecclesiastes vitam futuram innuit. p.62,68.
Ecclesiasticam auctoritatem habent Scripturæ Apocryphæ, non Propheticam. 541.
Ecclesiastici totius instrumenti fides certissima. 594.
Ecclesiasticæ res & personæ, quatenus publico obnoxiæ. 642.
Eliberitani Canones in morte Communionem negabant. 193,325.
Encratitarum Baptismus irritus. 232.
Ἔνδιάθετοι Ἐβραϊκαὶ Γραφαί. 542.
Enoch translatus; Paradiso restitutus. 56.
Enochi fabula, de Angelis. 257.
Enthusiastæ, instar Muhamedis. 84,85.
Epaphroditus; idem Epaphras. 300,321.
ab Ephesino Concilio Ecclesiæ fortuna. 235.
Ephesinæ Ecclesiæ auctores Paulus & Joannes. 387.
Epiphanius de Hæresibus ab initio. 27,28.
Episcopos Apostolis succedere. 297.
Episcopi & Apostoli auctoritati quid interfit. 298.
Episcopi num sub Apostolis iidem cum Presbyteris. 302.
Episcopatum Antichristianum putare quam stultam. 303.
Episcopos interdum Presbyterorum nomine appellari. 318.
Episcopi munus proprium docere. 336.
Episcopatus proprium jus dandæ Confirmationis. 339.
Episcopalis juris fines. 348.
Episcopi cur mentio sine Presbyteris. 354.
Episcopum fieri a duobus minimum Episcopis. 406.
de Episcopatibus seculi jure constituendis. 640.
Epistolæ Apostolorum supponunt Catechismum. 107,133.
—— habent suas causas obscuritatis. 110.
Epistolas invicem accipere esse communicare. 222.
Epistolæ Apostolicæ, sunt Ecclesiasticæ. 223.
Epistolæ Joannis Launoij. 245.
Ἐπαύσατο ἡ καθ' ἡμέραν. 297.
Errores eorum qui jus Ecclesiæ ab Apostolis non deducunt. 163.
Esajæ cap. LIII. 59.
Esdræ potestas eradicandi. 201.
Ἐθνοθρησκεία · Ἐθνοπρεπεθρησκεία · Ἐθνοδικαιοσύνη Judæorum. 51,272.
Ethnicismus Gnosticorum. 128.
Ethnicorum ad Tribunalia fratrem sistere reum facit Excommunicationis 189,197.
Ethnici instar & Publicani Excommunicatus. 202
Εὐπτιον pro Ἔνυπλον Alexandrinum, pag. 573.
Ethnicorum calumniæ diversæ in Episcopos & Presbyteros. 358.
Εὐαγγελίζεσθαι majus quam Baptizare. 334.
Eucharistia vinculum observandi Christianismum. 183.
Eucharistiæ communioni cedunt Oblationes. 211.
Eucharistia in tempore victûs. 260,284.
Evodium Petrus, Ignatium Paulus ordinasse dicitur. 387.
Eunomiani εἰς μίαν κατάδυσιν Βαπτίζουσι. 229.
Eusebius Cæsarienſis Evangl. Demonst. l. 8. adversus Judæos prosequitur scopum Apostoli ad Heb. 11. 25,493.
Eutychianum dogma profiteri feruntur Jacobitæ. 236.
Eutychius de Originibus Ecclesiæ Alexandrinæ. 356.
Εὐταξία magnam vim habet ad retinendum Christianismum. 218.
Eva in speciem Ecclesiæ. 29.
Evangelium utrum addat Legi. 31.
Evangelium revelata Lex, Lex velatum Evangelium. 24.
Evangelio non Lege, Patres sub Lege salvati. 20.
Evangelij sensus literalis, est Legis Spiritualis. 75,76.
Evangelia non continent necessaria omnia. 101.
Evangeliis quæ dicantur impleta. 104.
Evangelium, ex Vet. Test. eruendum. 509, 510.
in Evangelio prædicando non consistit clavium potestas. 125.
Evangelistæ erant Discipuli Apostolorum. 299,307,322.
—— iidem Ecclesiarum Episcopi. 301.
Ἐξαρχοι in Conciliis. 622.
Excommunicandi Potestas. 185,187.
Excommunicatis Venia difficilis. 187.
Excommunicatio Judæis pœna sæcularis. 202.
Excommunicatio major & minor Judæorum. 202.
Excommunicatorum Oblationes non recipiendæ. 212.
Excommunicatus in una Ecclesia, non admittendus in alia. 220.
Excommunicatio non est Decretoria. 262.
Excommunicatio non nisi de causis ab Ecclesiæ statu ortis ferenda. 647.
Excommunicatio major & minor Ecclesiæ. 687.

Ἐ-

INDEX.

Ἑξαήμερον Δημιουργία allegoriæ capax. p. 53, 54.
Exorciſmi apud Judæos. 553.
Ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχειν. 256.
Ezekiel Reſurrectionis Propheta. 64.

F.

FAcies fœminarum in ſacris cœtibus velandæ. 253.
Facundus de ſchiſmate Acaciano. 237.
Fanatici Baptiſmum aquæ Joannis Baptiſmum eſſe volunt. 139.
de Fide diſputatio, de lana caprina, Celſo.
Fidelium teſtimonio non auctoritate Eccleſiæ certa eſt de Scripturis fides. 76, &c.
Fidelium, aliud, quatenus fidelium, aliud quatenus communicant. Eccleſiæ. 265.
Fideles Poteſtates de fide decernendi jus non habent. 654.
Fidei aſſerendæ nulla idonea eſt ratio, niſi quæ omnibus refutandis erroribus ſufficiat. 5.
Fidei ratio antiquior auctoritate Eccleſiæ. 6, 265.
Fides vera eſt quæ habet Spiritus Sancti promiſſum. 10.
de Fidei, & Sctipturæ Veritate, eadem ratio 14.
— peccatum tollit, Lex tantum cohibuit. 26, 27, 28.
Fides aſſerenda ex Lege & Prophetis. 29, 30, 31.
Fidei Unitas inſtauranda, ex ejus Veritate. 36.
Fidem Divinam facit Spiritus Dei, ſenſu præeunte. 78.
Fide aſſerenda, idem naturâ, ac nobis notius. 89, 101.
Fides quæ ſit juſtifican. 127.
Fidei Lex, communione Eccleſiæ antiquior. 133, 135.
Fidei quæ ſit Regula. 144, 242, 244.
—— eadem eſt ac Diſciplinæ. 150.
Fides, cur Catholica. 240.
Fide quid tenendum ad ſalutem de unitate Eccleſiæ. 271.
de Fide conſtat, diſſentientientibus Patribus. 494.
de Fide ſine Scripturis nihil aſſirmandum. 532.
Fides certiſſima eſt totius Inſtrumenti Eccleſiaſtici. 594.
Fidei non eſt periculoſum, vitiatos alicubi Codices videri. 597.
de Fide, omnis quæſtio in Hiſtoriæ fidem deſinit. 658.
de Fide, ſolam facti quæſtionem reſtare videri. pag. 660.
Filij Dei & Hominum. 40.
Fines Poteſtatis Eccleſiæ in decernendo de fide. 247.
Fines juris Epiſcopalis. 348.
apud Francos vim Legis obtinuit Canon Sardicenſis ex Regis Imperio. 442.
Fulmen, Judæis, Dei baſium. 55.
Futuri ſæculi Legem, Deus Chriſto reſervavit. 63, 97.
Futurum ſeculum diſertius in Apocryphis quam Propheticis. 546.

G.

GAius Eccleſiæ Hoſpes. 209.
per Galliam quomodo receptus Canon Sardicenſis. 439, 205.
Gelaſij decretum de ſcriptis Apocryphis. 493.
Gemelli Judæ ex Thamar figura Judæorum & Chriſtianorum. 25, 26.
Gentilis Philoſophiæ ſtudium, fidei periculoſum. 91.
Gentibus converſis, Eccleſia opus habet ſæculi brachio. 166.
Gladij poteſtas. 153.
Gladij poteſtas in Synagoga, poteſtati clavium in Eccleſia reſpondet. 200.
Gnoſtici aliunde quam ex Scripturis docti. 10, 82, 82.
Gnoſtici Chriſtianiſmum ſimulabant. 108, 188.
Gnoſtici negabant fidem, ut vitarent perſecutionem. 127.
Gnoſticos Irenæus & Tertullianus ad Eccleſiarum ſucceſſiones provocant. 157.
Gnoſtici ſine timore convivabantur. 208.
Gnoſtici, & Samoſatenus, conſenſu Eccleſiæ damnati. 221.
Gothofredi Commentarius. 199.
Græcam Verſionem uſurpaſſe Eccleſiam Apoſtolis auctoribus. 575.
a Græcis ad Francos, Rom. Sedes non tranſtulit Imperium. 691.
Γραμματοσταγωγῶν. 319, 320.
Gratiam gratis datam & gratum facientem qui ſibi ſumunt. 7, 8.
de Gratia, niſi poſitis intelligendæ Scripturæ rationibus, non poteſt præſumi. 13.
in Gratia, non ſundatur Dominium. 608.

H.

HÆreſes Epiphanij ab ipſo rerum initio. 27, 28.

INDEX.

Hæreticorum est facere cœlestia typos aliorum cœlestium. pag.26,70.
Hæreticis, Catholicum nomen oppositum. 83.
Hæretici quibus agendi jus non est ex Scripturis. 85,240.
Hæreticorum Baptismus. 122,228,263, 368,393.
Hæreses quibus negatum Christum in carne venisse. 188.
Hæreticus a seipso damnatus. 195,674.
Hæretici rebaptizandi, Gentiles 226,229.
Hæresis & Schisma apud Deum & Ecclesiam. 237.
Hæretici & Schismatici ad Ecclesiam non pertinent. 262.
Hæretico qui communicat, Hæreticus Ecclesiæ. 461,464.
Hamanum Mardochæus honorare non debuit. 44.
ad Hebræos Epistola Romæ dubia. 192.
Hebraicum Codicem Judæorum studio corruptum non esse. 592.
Hegesippus de Ecclesia Hierosolymitana. 268,293.
Helleniſtarum Codicibus Apocrypha venerunt ad Christianos. 562.
Heraclas Alexandrinus. 109,320.
Hiberniæ Episcopi. 332.
de Hierarchiæ ratione, & de jure Conciliorum. 399.
Hierarchiam fundum habet Patrum auctoritas. 489.
Hieronymus & Cyrillus mysticum sensum enarrant. 36,58,163,272.
Hieronymus in Catal. emendatus. 411.
Hieronymus Patribus accensendus, non Origenes. 493.
Hierosolymitana Ecclesia virgo. 115,182, 292,316,320,398.
Hierosolymorum Casus & finis sæculi. 513.
Hispaniæ Concilia plebem admittebant. 329.
Hispania fidem ex Gallia accepit. 416.
de Hispanicarum Ecclesiarum usu. 444.
Historia de abdicatis Hæresibus ad Concilium Ephesinum. 221,239.
Historicæ Veritatis fides est infallibilis. 241, 658.
Hobbiana Blasphemia. 676.
Hormisdæ sententia de Apocryphis scriptis. 493.
Hostes populi Dei figura Dæmonum. 45.

I.

IDiotarum locus. 190,309.
Idololatriæ exemptus Abraham. 20.
Idololatria familiæ Lamechi, ut Ἀπηγαμία. pag.40.
Idololatriæ periculo Israelitæ Gentes odisse jussi. 44.
Idololatria vesci immolatis. 261.
Idololatria caput Superstitionis. 273.
Idololatria Judæorum desiit post Captivitatem. 66,67,508.
Ignatius emendatus. 308.
Ignatius de Ecclesia Rom. 352,353.
Ignatium Paulus, Evodium Petrus ordinavit. 387.
Imperatorum jussu acta Concilia extra ordinem. 629.
Imperij jus in octo Synodis Oecumenicis. 621.
Imperium a Græcis ad Francos Rom. Sedes non transtulit. 691.
Impleta quæ in Vet. Test. de Christo. 104.
Impositio manuum in Catechumenos. 123.
Impositio manuum in Ordinando, ab Apostolis. 169.
Impositio manuum in Confirmationem. 344.
Independentium secta unde. 325.
Infallibilitas quibus competit, & qua ratione. 246,247.
Infallibilitatem non esse præsentis Ecclesiæ, sed totius. 405.
Infantium communionis nulla Traditio. 284.
Instinctus Spiritus Sancti supponit Fidem. 9,10.
Instrumentum utriusque Scripturæ. 112.
Instrumenti totius Ecclesiastici certissima fides. 594.
Interpretatio Scripturæ quomodo gratia. 111.
Interpretatio Scripturæ intra fines Traditionis. 190.
Iræneus juris Romani peritus. 87.
Idem de Regula fidei. 149.
Irenæus Curiosissimus Doctrinarum Explorator. 109.
Irreconciliabile cur videatur Ecclesiæ discidium. 1.
Israeliticus status Christiano in toto respondit. 104.
Istrianorum Schisma in Patriarchatu Aquileiensi. 628.
per Italiam Canon Sardicensis receptus. 437.

J.

JAcobitæ Eutychiani. 236.
Jacobus, frater Domini. 156,292.

Jacobi Epiſtola, ad Fideles ex Judæis. p.132.
adverſus Gnoſticos. 293,294.
Jacobus Hieroſolymorum Epiſcopus ob cognationem. 292,294.
in Domini Jeſu nomen baptizare, idem ac in Trinitatis. 136.
Jezabelis doctrina. 128.
St. Joannes Evangelium ſcripſit contra Cerinthum. 301.
St. Joannes & Paulus Eccleſiæ Epheſinæ auctores. 388.
Joanne Major, minimus in regno cœlorum. 65,99.
Joannis Baptiſmus in nomine venturi. 101, 135.
St. Joannes adjurat notarios. 503.
de Jobi ſcriptis, & Salomonis. 61,65,68.
Jonas, typus Chriſti. 71.
Joſephus quid de Statione in Sinai. 16.
Judæi nullum habebant pro Apoſtatis ſacrificium; ſed pro Ethnicis. 190.
Judaiſmi Apoſtolus Tolerantiam præcepit. 261.
Judæorum traditio de ſeptem millenniis. 281.
Judæi binomines. 293,395.
Judæi cur Chriſti & Apoſtolorum Miraculis non credant. 15.
in Judæos & Judaizantes diſputant Apoſtoli. 24,75,104,105.
Judæi adhuc errant neſcientes Scripturas. 25.
Judæorum ſuperſtitio quæ. 51.
Judæorum in diſperſionibus αὐτονομία. 117.
Judaizantes vitandæ perſecutioni Judæorum. 128.
Judæi, fide receptâ, quatenus obnoxij Legi. 184.
Judæi excommunicabant adeuntes tribunal Gentile. 201,202.
Judæorum Excommunicatio ſæcularis pœna. ibid.
Judaicæ literaturæ hodiernæ fides. 581.
Judæis incurvare ſe coram Idolo ſcrupulo erat. 648.
Judas Sacrilegus; ut & Ananias. 206.
Judicium ſingulorum de Religione. 288.
Judices ſucceſſores Moyſi. 159.
Jura quæ conſtituunt ſocietatem Eccleſiæ. 153.
Jus in univerſum. 654.
Juſtificatio fide, non Lege; contra Judæos. 203.
Juſtiniani Leges aliorúmque Principum de rebus Eccleſiaſticis. 635.
Juſtinus in Diſp. cum Tryph. emendatus. 280.
Juſtinus Laicus; alicubi erravit. 492.
Juſtitia abſoluta, poſita eſt in æquitate pag. 253.

K.

Κανονίζειν τὰς Ἐκκλησίας ſine R. Sede non licuit. 413,427,629.
Karraim Judæi. 51,52,181,587.
Κατὰ κεφαλῆς ἔχειν. 258.
Kebius Britannicus. 276,448.
Κλεβανε· à Κλεβανίον diminutivum. 293.
Κλῆρος, ſtipendii & Miniſterii. 208,319.

L.

Lactantius de Trinitate. 49.
Laicis jus erat in periculo mortis baptizandi. 287.
Laicorum Presbyterorum nomen 333,338.
Lamech μονογαμίαν violavit, Idololatriam incœpit. 40.
Latro in cruce ſalutem adeptus eſt ex Lege Fidei. 134.
ſub Lege Patres, & ante Legem Evangelio ſalutem adepti. 20,101.
Legis teſtimonium ad Fidem Evangelij neceſſarium. 41.
Legis æquivocatio. 47.
de Lege, Levit. V. 1—5. 48.
Leges Eccleſiæ, vel quas accipit, vel quas dat. 171.
Legum ferendarum jus Eccleſiæ eſt, ut Synagogæ. 171,180,181.
Legum Eccleſiæ diſcrimen a Canonibus. 179.
Legis præcepta ſexcenta tredecim Judæis. 181.
Legum mutandarum Eccleſiæ jus eſt, etiam Apoſtolicarum. 243,252,304.
Legi addere vel detrahere. 502.
Legum Eccleſiæ cuſtodes Poteſtates Fideles. 653.
Leges Eccleſiæ in quantum retinendæ videantur. 662.
Λειτουργία καθημερινή. 298.
Leonem P. I., communem Patrem agnovit Chalcedonenſis Synodus, ob R. Sedis Primatum. 493.
Leproſi caſtris pulſi, figura Excommunicatorum. 201.
Lex carnalis & ſpiritualis. 19.
Lex duplex, vel Legis duplex ſenſus. 20,21, 46,120,24.
Lex peccatum cohibuit, fides tollit. 26.
Lex Naturæ erat Pietatis forma, quam nunc in Evangelio patefactam colit Eccleſia. 28.
Lex Moſaica ſub Evangelio, quatenus obtinere debet. 46,162.
Lex Moſaica in ceremonialem & civilem diſtinguenda. 50.
Lex Chriſtianiſmi; ex fœdere. 119,171.

INDEX.

Lex Fidei communione Ecclesiæ antiquior. pag. 133,135.
Lex Fidei ab Ascensione. 133.
Libertinorum Synagoga. 117,387.
Ligatum & solutum, ut distinguantur à Licito & illicito. 164,203.
Limites potestatis Ecclesiæ. 265.
Lincolnienſis Ecclesiæ fines. 331.
Literaturæ hodiernæ Judaicæ fides. 581.
Loca Idiotarum in Ecclesia. 190.
Λόγια ζῶντα. 23.
Luciferi schisma unde. 233.
Lutherus qua lege Concilium appellavit. 1,2,278.

M.

MAgistratus Christianus utriusque Tabulæ Custos. 653.
Majestatis jura. 153.
Major Joanne, minimus in regno cœlorum. 65,99.
Majoritatem Ecclesiarum ad Civitates suas referendam esse. 397.
Majores causas ad R. Sedem redire. 657.
Majores benedicunt Minoribus. 359.
Maimonides Judæorum fidem ad stationem in Monte Sinai refert. 15.
Malachias Prophetarum ultimus. 541.
Manifestatio Spiritûs. 187,339,510.
Manichæi & Gnostici aliunde docti quam ex Scripturis. 82.
Manichæi Hæretici in Fide Trinitatis. 231.
Manichæi & Marcionitæ alium Deum Vet. Test. alium Novi ferebant. 32.
Marcion Hæreticus semel atque iterum receptus. 196.
Marcioni Ecclesiæ pulso restitutæ Oblationes. 212.
Marcion pulsus, Romæ recipi non potuit. 390.
Martyrum privilegium in restituendis lapsis. 196.
Martyrium pro Unitate. 348.
Mediolanensis Ecclesiæ septem Provinciæ. 410.
Mediolanensis Sedes à Romano non Ordinabatur. 438.
Mediorum necessitas. 249.
Messiam qualem expectant Judæi. 18.
Metropolita Synodum Provinciæ convocat. 402.
Metropolitæ quomodo promoti. 412.
Metropoles à Coloniis, sc. Græcorum. 399.
Midrashin; multa habent ad Fidem facientia. 37,563.
de Millennio nulla Traditio. 280.
Ministri Verbi, & Nov. Test., & Evangelij. 321,322.
Ministeria Potestatum Publicarum non sunt excommunicationi obnoxia. p. 648.
Miraculis pendet Fidei veritas. 15.
Miracula asserendo Christo satis futura fuisse, si nulla obtinuisset Lex Mosaica. 41, 506.
Missio Pauli & Barnabæ. 359.
משבחין Prophetantium. 255.
Monachorum cellas Episcoporum Sedes fecit Patricius. 332.
Monarchia in Apostolos Petri. 380.
Montanus adulteris spem veniæ negavit. 193,391.
Montani historia. 223.
Montanismus Tertulliani. 258.
Moralium præceptorum duplex sensus. 44.
Mardochæus negavit Hamano honorem ex Lege. ibid.
Morini exercitationes Biblicæ. 582.
Morituri, baptismum in voto habentes salvantur. 134,139,143,151.
Mortem sine spe veniæ transgressio Legis Mosaicæ ostendit. 31,34.
Mortis sententia in Adamum pertinuit ad æternam. 98.
Mosaica Lex quatenus valeat Ecclesia auctore tenendum est. 653.
Moyses Rex Israelis. 139.
Mosis Lex omnia ad salutem necessaria non continet. 97.
Mosis Lex duplex. 19,20,21.
Munditiæ legalis judicium apud Judæos 69.
Mundus sex mille annorum Judæis. 280.
Mutatio Principatus Civitatum, Ecclesiarum Principatum quatenus mutet. 385, 409.
Mystici sensus ratio in Vet. Test. 36.
Mystica ante Legem. 52,53,71.
Mysticus sensus Creationis. 53,54,71.
Mysticus sensus valet ad argumentandum. 72,75.

N.

NAamani Syro num Idololatria permissa. 678.
Nationalis Ecclesiæ fundus quis. 605.
Naturæ Lex fidem astruit Evangelio. 16,26.
Naturæ Lex sub qua Patres. 50.
Nazarenus vocabitur. 106.
Necessaria non omnibus in Scripturis perspicua. 95,134,506.
Necessitas Mediorum sine quibus non est Salus. 249.
Non-necessaria definiri in quantum expediat. ibid.
Neochytum ordinari vetat Apostolus. 324.
Nestorii hæresis, quam primum audita turbavit Ecclesiæ cœtum. 148,236.
Nestorius Ephesi damnatus, apud Orientales Sanctus. 235.

Nicenum

INDEX.

Nicenum Concilium decrevit in ſententiam Victoris Papæ. pag. 228.
de Niceno Canone ſexto. 408.
Niniani Epiſcopatus. 375.
Ninius Britannus. 331,448,451.
Nyſſenus Orig. non affinis. 498
Noe juſtitiæ Præco. 56,101.
Nota in Scripturis nulla, quæ neceſſaria ad ſalutem, à non neceſſariis diſtinguat. 110,134,274.
Nota neceſſariorum. 269.
Notius naturâ, & nobis in Theologiâ. 89.
Novatianorum Secta, unde. 192,193.
—Apoſtatis ſpem veniæ faciebat. 224,392.
Novatiani reconciliationem negabant, ob peccatum ad mortem. 194,224.
Novatianorum Epiſcopi, Chorepiſcopi. 361.
Novi Teſt. ſenſus. 70,103.
Novi Teſt. fides conſenſu Eccleſiæ nititur, ut Vet. Teſt. Synagogæ, 80,116,159,161.
de Novi Teſt. Libris ab initio non receptis. 567.
Numero conſtare Eccleſiam Catholicam, quatenus verum. 240,539.

O.

OBlationum jus ex Judæ Sacrilegio, —ex Ananiæ. 206.
—ex Eccleſiæ conſenſu. 210,334.
—ex Conſecratione in Baptiſmo. 215.
Obſcuritatis Scripturæ Apoſtolicæ cauſa. 110.
de Obſcuritate Scripturarum quid Patres. 528.
in Occidente quomodo crevit Canonica R. Sedis poteſtas. 482.
in Occidente Epiſcopi munus docere; ut ipſo præſente nemini uſurparetur. 366.
in Octo Synodis Imperij jus. 621.
Officia Legis naturalis. 67.
Ὁμοουσία. 102.
Oralem Legem, etiam Sacerdotes Sadducæi negabant. 44.
Ordinum trium, quare non meminerint Apoſtoli. 305.
Ordines in Eccleſiâ minores. 324.
Ordo Epiſcopi & Presbyteri an idem. 349. 358.
Ordo Municipiorum Magiſtratu, & Senatu conſtabat. 351.
Ordinationem quid ratam faciat? Character inde. 363. ib.
Ordinatio ſola auctoritate. 368.
de Ordinationis jure Presbyteri. 371.
Ordo, poteſtas ad actum ſpecialem. 377.
Origenes de Myſtico Legis ſenſu. 44,519.
Origines de Regula Fidei, emendatus. 145, 183.
Origenis Hæreſis. 148.
Origine adhuc vivente de ſcriptis ejus lis. pag. 492.
Origenes Patribus quare non accenſendus, ut Hieronymus. 493.
in Oriente Sardicenſes Canones non obtinuerunt ab initio. 424.

P.

PAcis Publicæ, & Unitatis Eccleſiaſticæ tuendæ eadem ratio. 693.
Palladium, Epiſcopum Illyricianum damnavit Synodus Aquileienſis. 422.
Pallij jus ſibi ſumebant Archiepiſcopi, etiam apud Britannicas Eccleſias. 449.
Pallium Imperatores indulſerunt Patriarchis. 483.
Papa ob quæ non Antichriſtus. 267.
Papa primus quinque Patriarcharum. 412.
Papalium decretorum auctoritas. 416.
Papæ quomodo Synodis generalibus Præſidere. 458.
Papa à Synodo legitimè damnari poteſt. 469.
Parabolis regnum ſuum Chriſtus adumbrare voluit. 103.
Paradiſi inſtar, fuit terra promiſſa. 49.
Paradiſo pelli fuit Excommunicari. 200.
Paradiſus figura Chriſti, & Eccleſiæ. 49.
Παραπλῆξις. 188.
Paſchatis in Vigilia Baptizati, in Paſchate Euchariſtiam percipiebant. 347,344.
de Paſchate Diſſidium. 227.
Paſſionem Chriſti Typum affirmare, Hæreticorum erat. 26,70.
Patriarchis & Patribus antè, & ſub Lege, Fidei myſterium aliquo modo cognitum in eorum ſalutem. 20,37.
à Patrûm Traditione Meſſiæ expectatio. 100.
Patrûm Eccleſiæ auctoritas Hierarchiam fundum habet. 486.
Patrûm ſcriptis quænam auctoritas? 491.
Patribus diſſentientibus, de Fide, utcunque conſtat. 494.
Patrûm quænam auctoritas in controverſiis Eccleſiæ finiendis. 519.
Patres an Scripturam ſolam agnoſcant Judicem. 521,529.
Patres qui aſſerunt Eccleſiæ poteſtatem. 525.
Patres quid pro Traditione? 526.
Patres de Scripturarum Obſcuritate. 528.
à Patricio Ordinati Epiſcopi 365, Presbyteri 3000. 331,448.
St. Patricius Britannus. 375.
Paulus Romanis, qui Judæis Saulus. 293.
Paulus educatus ad pedes Gamalielis. 309.
Pauli & Barnabæ miſſio. 359.
Pauli reprehenſio de reprehenſo Petro, à Porphyrio. 379.
Paulus non ſecus ac Petrus Romanæ Eccleſiæ auctor; & Antiochenæ. 385.

Pauli

INDEX.

Pauli Apostolatum & reliquorum Apostolorum approbatione pependisse. p. 525,536.
Peccatum ad mortem. 192.
Pelagius Diospoli, nè damnaretur, errores ipse suos damnavit. 407.
Πενιχροὶ. 230,398,668.
Persarum Regis Præfectus Zorobabel. 168.
Perspicuum respectu ejus cui Perspicuum est. 95.
Πῆρας ἀκολουθίας Πνευματικῆς. 257.
Petrus Mongus Episcopus Alexand. 237,461.
S. Petri Vita. 328.
Petri Principatus. 379,457.
Petrus claves accepit in persona Ecclesiæ. 388.
Philemon S. Pauli συνεργὸς, Presbyter Colossensis. 337.
Philo Judæus Legem ἀλληγορῶν; qua curâ legendus? 36,37,72,73.
Philosophiæ Gentilis studium juventuti periculosum. 91.
Φοῖνιξ ἐν αἰγιαλοῖς. 548.
de Photinianis decretum in Synodo Capuensi. 231.
Φωτισμὸς, cur Baptismus. 130.
Πίστις τῷ νόμῳ Προσκυλέσ. 26,27,28.
Plebis ratio in rebus Ecclesiæ. 165,315,327.
Plinius de Christianis explicatus. 183.
Pœnitentia asserit jus excommunicandi. 187, 193.
Pœnitentia restituendæ communionis via. ib.
Pœnis sæcularibus quo jure sanciatur Christianismus. 670,675,
τοῖς Πολλαδομένοις inscriptæ Epistolæ Ecclesiasticæ. 355.
Polycarpus, à Joanne conlocatus. 157.
Polycarpi Epistola ad Philippenses. 329.
Polycarpus Presbyteris Ecclesiæ Philippensis scribit. 352,353.
Polygamia Patrum dispensatio. 217.
sub Populi assistentis conscientiâ tractata. 327.
Potestas sæculi in Ecclesiam. 605.
Potestates hodiernæ eodem cum Imperio Romano jure gaudent. 632.
Potestati sæculari obnoxiæ Ecclesiasticæ res & personæ. 642,646.
Potestatum publicarum ministeria Excommunicationi non obnoxia; eâdem ratione quâ nec ipsæ. 648,686.
à potestatibus fidelibus Ecclesia instauranda est: Ecclesiæ Catholicæ auctoritate. 649.
—non ex suo arbitrio. 653.
Potestas summa quomodo tuetur Ecclesiam. 647.
——an possit Communione privari? 680.
Præcepta Legis spiritualia; Promissa carnalia. pag. 31,32,44,100.
Prærogativa Tribus. 197.
Præsentem se Deus, quomodo ostenderit Christianorum cœtibus. 189,339.
Præsidisse Conciliis Gen. Imperatores, in Conciliis Gen. Papas.
Presbyterorum munus & honor ab Apostolis. 156.
Presbyteri sub Lege. 168.
Presbyteri, sub Apostolis non iidem cum Episcopis. 302.
de Presbyteris cur taceat S. Paulus, & S. Ignatius. 306,313,353.
Presbyteri Ecclesiarum, vel Partium totius Ecclesiæ. 315.
Presbyterorum consessus ab Apostolis instituti. 316.
Presbyteris non concessum prædicare, sed docere. 321.
Presbyterorum nomen Laicis non competit. 333.
Presbyterorum Consilio agenda graviora. 348.
Presbyteri jure irrita Ordinatio. 371,373.
Presbyteri jure an rata Confirmatio? 376.
Primatus inter Discipulos Christi. 165,379.
Primitias offerebant totum deberi agnoscentes. 211.
Primitùs ordinem Præsidentium penes erat jus impertiendæ Eucharistiæ, quâ exercebatur Clavium jus. 260.
Primores Plebis quinam in Ecclesiâ. 338.
Πρίζειν ἢ χίζειν. 548.
Professio Baptismum Præibat. 109.
Professio Fidei requiritur ad salutem. 127.
Professio celebratur in Baptismo. 128.
Promissa facta Patribus, quomodo suffecerunt saluti. 37,38,39.
Promissum à Prophetis futurũ sæculum. 64.
Promissio facta Petro id dedit, quod omnibus facta, omnibus dedit. 514.
Προπέμπειν viatico prosequi. 210.
Prophetarum sensus duplex; Priores & Pastoriores. 57,100.
Prophetiæ munus desitum ante Christi Adventum. ib.
Prophetarum quædam solum spiritualem sensum habent. 59,74.
Propheticum munus in revocando ad spiritualia. 67,98.
Prophetica Scriptura, non continet necessaria omnia ad salutem. 98.
Prophetarum Spiritus Apostolico Spiritui subditus. 163.
Προφητεύειν Deo canere. 255.
Proselytus Judæo superior; populus Christianus. 73.

Πρε-

INDEX.

Πρόγνωσις Scribarum & Phariſæorum. pag. 310.

Προϋπαρξιν animarum oppugnat Nyſſenus. 498.

Proverbiorum Liber quam ἀναγωγίαν habeat. 63,68.

Providentiæ Divinæ ratio de bonis & malis. 65.

Provinciarum conſuetudines Apoſtolicæ Traditiones. 219.

Provinciæ ejuſdem plures Eccleſiæ, non autem ejuſdem Civitatis. 399.

Provinciale Concilium conſtituere Provinciales Epiſcopos, Apoſtolicum. 400,406.

Pſalmorum Liber, Chriſtiani ſtatûs adumbratio. 61,68,106,255.

Publicani inſtar & Ethnici, de Excommunicandis. 202.

de Punctis, & Vocalium Hebræorum origine. 587.

——ad Legem Oralem, non ad ſcriptam pertinere. 701.

Q.

QUadrageſſimalis Catechumenorum Competentium Inſtitutio. 147,151, 344.

R.

רבנים quibus opponuntur Karraim. 51.

P. Ramus cœtuum abſolutorum Vindex. 325.

Ratio ſola præſcribit rebus modum. 3.

Ratio coæva Fidei auctoritate Eccleſiæ antiquior. 6,246.

Ratione credendi non præmiſsâ, Sp. S. inſtinctus diſcerni non poteſt. 9,10,79,80.

Rationis uſu, non lumine, decernendum de Fide. 13.

——ex Rationibus interpretandæ Divinæ voluntatis pronunciandum. 17.

Ratio Characteris in Ordinatione. 363.

Reformati agnoſcunt Apoſtolicum Eccleſiæ regimen. 158,179.

Reformationi non obſtat Traditio. 278.

Regale Sacerdotium cur Dei populus. 160.

Regenſe Concilium Galliæ. 365.

Reges cupiverunt videre, quæ vos videtis. 39,98.

Regimen Veteris populi quale. 159.

Regimen Eccleſiæ quatenus ei conveniat. 162.

Regimen idem in Eccleſia, à primo ad ſecundum Chriſti adventum. 243,406,409, 495.

Regimen Eccleſiæ Apoſtolis creditum à Domino. 114.

Regiminis totius Eccleſiaſtici forma. 291.

Regiminis Eccleſiaſtici ratio ad diſcrimen temporum accommodandum. 406.

Regis Meſſiæ Spiritus. 340.

Regium jus ſub Lege, auctore Synedrio, &. Pontifice valuiſſe. pag. 615.

Regnum Cœlorum, Lege Veteris Fœderis non fuiſſe promiſſum. 42.

Regula Fidei. 144,244,149.

Regula Fidei & Diſciplinæ idem. 150.

in Regulam Fidei jus nullum habet Eccleſia. 247.

Reienſe Concilium primam habet apud Latinos Chorepiſcoporum mentionem. 361.

Relapſi non poterant per pœnitentiam reſtitui. 195.

Remiſſio peccatorum non erat ex Lege. 166.

Reſpublica quædam Eccleſiæ. 113, 153. 220.

Reſpublicæ ab initio conſenſu conſtant. 153.

Reſurgendi promiſſum nullum ex Lege. 43.

Reſurrectionem ex Lege probat Dominus. 42.

Reſurrectionem carnis propheticis Scripturis adumbrari potius quam ſanciri. 64.

Reſurrectionis Chriſti commemoratio refertur ad Baptiſmum Chriſtianorum. 129.

Reſurrectioni ex Aqua Baptiſmi, aſcribitur carnis Reſurrectio. 131.

à Reſurrectione, Chriſti & ſecuta ejus in Cœlos Aſcenſione, Lex Fidei inſtituta. 133.

à Reſurrectione Chriſti Chariſma myſtici ſenſus. 516.

Reſurrectio clarius expreſſa eſt in Apochryphis, quam prius. 546.

Revelationis Divinæ pro diſcrimine, diverſi ſunt ſub Lege Officiorum Fines. 47.

R. Eccleſia ab initio prima. 292.

R. Sedis Principatus qualis. 379,390.

——ex Urbis ſuæ previlegio. 382.

R. Eccleſiæ S. Paulus auctor, ut S. Petrus, & Antiochenæ. 385.

R. Eccleſiæ in ſuburbicarias jus. 410,413.

ad Romanum Eccleſiam nulla proprii nominis Appellatio. 427.

R. Sedem præſediſſe in octo Synodis Generalibus. 458.

Roma alio jure erga Orientem, alio erga Occidentem. 411,413.

R. Sedis ſupparem fuiſſe Mediolanenſem. 437.

R. Sedis Canonica Majoritas à Canone Sardicenſi aucta eſt. 480.

R. Sedi imputandum Schiſma Acacianum. 465.

R. Sedis jus ex Canonica in Infinitum evecta. 485.

S.

SAbellij Hæreſis, Samoſateni, & Socini eadem de Spiritu Sancto. 222,241,660.

Sabellium adverſùs Dionyſius Alex. 393.

INDEX.

Sacerdotium penes Aaronem, poſtquam à Moyſe in ipſum collatum eſt. 159.
Sacerdotium Regale populus Dei. 160.
Sacramenta Vet. Teſt. Typi Sacramentorum Novi. 137.
Sacrilegium eſt in alios uſus Eccleſiæ facultates conferre. 206,215,334.
Sacrilegium gravius, munus ipſum Sacrum in Laicos transferre. 334.
Sacrilegium Judæ & Ananiæ. 206.
Sadducæorum ſecta apud Judæos unde. 42.
Salaminio Commune fuiſſe videtur trium Sedium Privilegium. 412.
Salomonis & Jobi ſcriptis quatenus Dei cultus Spiritualis præceptus. 66.
Salutis remedium ab ingreſſo in mundum peccato. 52.
Samaritæ à Philippo rite Baptizati, ab Apoſtolis confirmati 341.
Samaſateni & Gnoſtici ex ſolo Eccleſiæ conſenſu damnati ſunt. 221.
Samſonis αὐτοχειρία. 551.
de Samuele poſt mortem vaticinante. 552.
Sapientiæ librum St. Hieron. aſcribit Philoni Hebræo qui ſub Onia Sacerdote vixit. 544.
Sardicenſis Concilii cauſa. 419.
Sardicenſes Canones non obtinuerunt in Oriente ab initio. 424.
—— neque per Africam. 432.
Sardicenſem Canonem per Italiam receptum fuiſſe. 437.
à Sardicenſi Concilio Canonica R. Sedis Poteſtas aucta eſt. 480.
Satanæ Traditi ab Apoſtolis, obnoxij erant Malorum Spirituum incurſionibus. 189.
Schiſma inter Græcos & Latinos unde conflatum. 177.
Schiſma & Hæreſis apud Deum & Eccleſiam. 237.
Schiſmatici & Hæretici non pertinent ad Eccleſiam. 262.
Schiſma inter Græcos & Latinos de Proceſſione. 277.
Schiſmatis cauſæ difficile dijudicantur. 288.
Schiſmatis ſtatus non eſt crimen Schiſmatis. 664.
Schiſmatis crimen ad quam partem ſpectet. 658.669.
ſine Schiſmatis crimine decerni poſſe de iis quæ ad totam Eccleſiam pertinent. 664, 669.
Σχίζειν καὶ Πρίζειν. 548.
Scholaſtica Theologia de ſalute Patrum. 38.
Scotos ſub Victore Papa converſos, fabula. 374.
Scribarũ Traditioni quæ tribuunt Judæi. 49.
Scribæ Diſcipuli Prophetarum. 162.
Sacerdos ſummus adactus Sacramento ne quid immutaret ex ordine agendorum. 42.
Scribæ populi; & Scribæ tui. 169.
Scriptura à Dei gratuito conſilio. 97,529.
Scriptores Eccleſiaſtici contra Judæos aſſerunt ſalutem Patrum ex Fide. 20,25,36.
Scriptorum quos Patres appellamus auctoritas. 491.
Scripturæ & Eccleſiæ auctoritas vinculum Diſcidii. 1,2.
—— unde orta diſputatio. ibid.
Scripturæ utrinque receptæ. 3.
Scripturis ſolis non acquieſcebant Gnoſtici & Manichæi. 10,82.
à Scripturarum fide ad Eccleſiæ auctoritatem progrediendum. 91,601,
Scripturæ auctoritas à Patribus ſupponitur. 3.
Scripturæ ſenſus prior ac notior Eccleſiæ auctoritate. 12.
de Scripturæ & Fidei Veritate eadem eſt diſquiſitio. 14.
Scripturæ univerſa Fides à miraculis. 17.
Scripturæ Novi Teſtamenti Teſtimonium à Vetere. 18,31,70.
Scripturæ Vet. Teſt. ſenſus duplex. 31, 70,104,137.
Scripturæ unde ſit certa Fides. 76.
—— quomodo pendet ab auctoritate Eccleſiæ. 80,81,83,84.87,93.116,161.
Scripturæ, teſtibus ipſis Scripturis aſſeruntur, non item Eccleſia, teſte ipſâ Eccleſiâ. 79.
Scriptura Fidei rationibus & materie conſtat. 79,80,88.
Scripturarum fides quomodo ab Eccleſia. 80.
Scripturarum Vet. Teſt. quomodo à Synagoga. bid.
in Scripturarum Veritate idem natura & nobis notius. 90.
de Scripturæ ſenſu, & Traditione quærendum. 94,241.
Scripturam eſſe omnibus perſpicuam non conſtat. 44,506.
Scriptura Apoſtolica docet quæ ad omnium ſalutem tenenda ſunt. 107,132.
—— Obſcura, in nonnullis. 110.
Scripturæ Interpretatio chariſma. 111,510.
Scriptura Inſtrumentum. 112.
Scripturæ ſenſus non eſt, quod in Traditionem incurrit. 147.
Scripturas novas de Apoſtolorum, non de Synagogæ jure intelligendas. 168.
Scripturæ intelligendæ præſidia omnia poſtulant conſenſum Eccleſiæ. 239.
Scriptura quomodo Fidei Regula. 248.
Scripturæ adverſus Cœtus abſolutos. 326.

Scripturæ

INDEX.

Scripturæ, de Scripturis, & de Ecclesiæ testantes. 501,505.
Scripturis num sit insita claritas. 507.
Scripturæ quæ definitam Ecclesiæ Potestatem astruunt. 509,510.
Scripturam judicem agnoscunt Patres aliqui, non Ecclesiam. 521,529.
de Scripturarum Obscuritate Patres. 528.
sine Scripturis nihil de fide affirmandum, quatenus Scripturas facit judicem. 532.
Scriptura Apocrypha non habet auctoritatem Prophæticam, sed Ecclesiasticam. 541.
Scripturæ Canonicæ repositæ in Arca fœderis. 560.
Scripturæ intelligendæ & recipiendæ ratio Ecclesiæ auctoritate est antiquior. 601.
de Scripturæ sensu, singuli Fideles Judices non sunt. 653.
in Scythia, unus fuit Tomitanus Episcopus. 332.
Secretum Evangelij; ex Vet. Test. eruendum. 509,510.
Seculi quænam Potestas in Ecclesiasticis. 605.
Seculi jus in sacris distinguendum à jure Ecclesiæ. 611.
Seculi potestatibus Legum Ecclesiæ custodia credita. 653.
Seldenus ad Origenes Eutychianas. 358.
Septuaginta Discipulorum secundus Ordo. 155,162,315.
Septuaginta, Moysi adjutores. 161,315,333.
Severus Alexandrinus de vitis Patriarcharum Arabice. 357.
Siclum Hebræorum, tetradrachmo Attico æqualem, didrachmo Alexandrino. 573.
Sinai Montis statio. 15.
Sociniani de salute Patrum hæsitantes, rejecti. 37,38,39,661.
—— Baptismum non nisi tempori Apostolico provisum volunt. 139.
Socinus omnem disputationem, nisi ex solius Scripturæ verbis institutam, recusat. 278.
Socinus idem docet quod Hermogenes de materia Mundo præexistente. 531.
à Spiritu Sancto quid fuerit inspiratum, probandum. 5.
Spiritûs Sancti instinguentis præjudicium seponendum. 7,10,99.
Spiritûs Sancti instinctus, non nisi præmissâ ratione credendi, discernitur. 9,78,79.
Spiritualis sensus Scripturæ, aptandus Historico. 71.
Spiritus Dei, sensu præeunte, facit fidem Divinam. 78.
Spiritûs Sancti Donum, promissum, cum Christus de seculo discessurus. 102,131.
Spiritûs Sancti promissum debetur Baptizatis. 129.
—— à Confirmatione pendet. 339.
Spiritus Sanctus datus Samaritis Baptismo ratihabito confirmatione. 130,131.
Spiritus Prophetarum subditi Spiritui Apostolico. 163.
Spiritus deserta Synagoga Ecclesiæ presens. 169,339.
Spiritûs manifestatio. 187,339,510.
Spiritui Sancto visum est & nobis 28.246.515.
Spiritus Regis Messiæ. 340.
Status singularum Ecclesiarum quid postulet. 291.
Status Ecclesiæ sub Apostolis. 304,315.
Stipendii & Ministerii sortes. 208,319.
Στέφανος τῆς Ἐκκλησίας. 308.
Successio Apostolica contra Gnosticos. 157.
Suidas in voce Σειρὲχ. 40.
Suidas de exorcismis. 553.
Suidas in Γραμματεῖς. 680.
Σύμμαλοια Aristoteli. 113.
Superstitio Judæorum loco Idololatriæ. 67.
Superstitionem in se continet omne Ecclesiæ Discidium. 272.
Supremâ potestate jubente Fidem negandum docere, Apostasia. 675.
Susceptorum Mos in Baptismo. 152.
Sylvestri Papæ, Chrismatis institutum. 357.
Symbolica significatio præceptorum Mosis. 52.
Synagogarum præpositi, fœdo operi delegati. 69.
Synagogæ & Ecclesiæ discrimen non ex voce. 80,116,159,161,507.
Synagogæ potestas condendi juris. 180.
Συναγωγὴ S. Jacobi. 186.
Synagogæ jus gladii; Ecclesiæ clavium potestas competit. 200.
Synagogâ stante Fideles inter Judæos suis moribus usi. 204.
Synagogæ ordines. 508.
de Synagogæ potestate. 517.
Synagogæ & Ecclesiæ discrimen quoad jus seculi. 614.
Synodica de Paulo Samosateno. 394.
Syriaca lingua Judæis a Captivitate non vernacula; sed Chaldaica. 589.
à Syricio Rescripta Pontificum indubitatæ auctoritatis. T 415,662.

TAbernaculi ἀλληγορία. 73.
Talmud multa ponit ad fidem faciendia. 33.
Talmudicis institutis utuntur hodierni Judæi. 543.
Talmudicis narrationibus, neque Judæi, quemadmodum sonant, credunt. 563.
Templum ingressi apud Judæos Excommunicati, 202.

INDEX.

Terminanda est Ecclesiæ Romanæ Canonica Potestas pag. 487.
Tertullianus unde Montanista? 85,258,372,391.
Tertullianus de Regula Fidei. 149.
Tertullianus quantum valet. 492.
Θεοκρατία à Moyse ad Saulum. 159,615.
Thuribula Koræ sacrata. 367.
Timotheus & Titus cur Evangelistæ. 155,299.
Timotheus Ephesinæ Ecclesiæ Præfectus discedente Apostolo. 301.
Titus per civitates Presbyteros ordinare jussus. 331.
Tituli Ecclesiastici. 212.
Tobiæ & Judittæ historiæ. 547.
Tomitanus unus Episcopus in Scythia. 332.
Τόπος χωρὶς ῥωμαίων. 386.
de Tradendo Satanæ; & de Anathemate. 187.
Traditio contra Scripturam nulla. 3.
Traditione Patrum, Judæi & Samaritæ expectabant Messiam. 100.
Traditionis Catholicæ Regula. 144.
Traditionis vox quid significet? 145.
Traditioni non repugnat sensus Scripturæ. 147. 241,529.
Traditiones non scriptæ. 173,174.
Traditionis vis, tum ad Fidem, tum ad Unitatem. 242.
Traditio Ecclesiæ de Concilio Oecumenico Papa superiori. 245.
Traditio Catholica, non præsentis Ecclesiæ decretum, errore immunis. 243.
Traditio non obstat Reformationi. 278.
Traditio de origine Episcoporum. 352.
Traditio nulla de Libris Apochryphis, quod sint Divinæ auctoritatis. 554.
Traditione quænam definiri non possunt. 666.
pro Traditionibus Patres. 526.
de Traditionibus. 537.
Traditum quid fuerit, certatur inter credentes Traditioni. 274.
Transmarinæ Apellationes recusatæ ab Africanis. 430,432.
Tridentina Synodus armis se ratam futuram speravit. 2,3.
——si supponatur Spiritu dictata, disputationem non fert. 6,11.
in Trinitatis nomine ratus Baptism. 141,145,228.
Trinitatis in Unitate Traditio integra erat ab initio. 497.
Tropologiæ exemplum, Bovi Trituranti oris non obstringendi. 74.
Tropologiæ generalis significatio. ib.
in Typo omnia Vetus populus accepit. 26,137.
Typos facere Cœlestia, aliorum Cœlestium, Hæreticorum est. 26,70.
Typus Christi Jonas. 71.

U.

Unctio Spiritus. 507.
Unitas Fidei, ex Veritate. 36.
Unitas Ecclesiæ Communionem postulat 4,112, 125,171.
Unitatem spectat Potestas Ecclesiæ in ferendis Legibus. 172,219.
Unitas Ecclesiæ Traditionem efficit. 240.
Unitas Ecclesiæ violata ponit obicem promisso Sp. S. 340,342.
Unitatis Ecclesiasticæ, & Pacis publicæ tuendæ eadem est ratio. 693.
de Unitate Ecclesiæ quid fide tenendum. 271.
Universalis Concilij auctoritas Papâ superior. 245,277.
in Universum quid possint Concilia. 406.
Τὰ πρόσωπα δηλοῦσι. 183.
Urim & Thummim ad Θεοκρατίαν apud Israelitas spectabat. 159,160.
Urim & Thummim in responso Caiphæ. 518.
Usserius laudatus. 355.

V.

Valentinus quare Hæresin condidit. 357.
Valentinus Pherbonites. ib.
Vaticanum Sedes Judæorum, & tumuli S. Petri. 386.
Vaticinia impleta sub Evangelio. 60.
Velandarum fœminarum mos, Viris non Velatis. 253.
Venia & Pœnitentia Excommunicatis difficilis 189.
Verbo & Orationi vacabant Apostoli. 320.
Verbo & Doctrinâ laborare. 337.
Veritas perspecta solvit dubia. 5.
Veritas ut indagetur, seponendum Sp. S. præjudicium. 10.
Veritatis columna & sustentaculũ, Eccl. 115,116.
Verum sit oportet, quicquid necessarium ad salutem. 95.
Veteris Testamenti sensus duplex. 20.
Veteris Test. historia, nisi ex Mysterio Novi non intelligenda. 31.
Vetus Testamentum distinguendum à Vet. Test. Scripturis. 35,43.
Vet. Test. sensus mysticus extenditur ad prædicationem Christi. 41.
Veteris Test. fides non minus consensu Synagogæ nititur, quam Novi Ecclesiæ. 80,159,161.
Victor Papa, & Asiatici contenduut de Paschate. 227,391.
Viduæ stipendio quotidiano honorandæ, Presbyteri duplo. 208.
Viduarum ordo. 259.
Vigilia Paschatis dies Baptismo solennis. 147,344.
Vigilij consensus in quintam Synodum. 474.
Vincentius Lirinensi commendatus. 148,528.
Virgines in Eccl Carthaginensi nolebant velare facies, παῤῥησίαν professioni suæ vindicantes. 257.
Vitiator Scripturæ Codices alicubi videri, non est Fidei periculosum. 597,604.
de Vocalium & punctorum Hebr. Origine. 587.
Voluntatis erat Dei gratuitæ Script. dare. 97.
Vossius de Ignatio edito commendatus. 355.
——de Septuaginta. 570.
de Vulgatæ Versionis Latinæ auctoritate. 578.
Vultui Moseos velamen oppansum. 21,22

W.

Wilfridi Episcopi Eboracensis causa ad R. Sedem ex Canone Sardicensi relata. 662.
Winus Wincestrensis solus inter Anglorum Episcopos regularem habuit Ordinationem. 451, 452.

Z.

Zeno & Acacius Petrum Mongum agnoverunt. 236,462,628.
Zepherinus Papa auctoritate Praxeæ Hæretici nuncium Montano misit. 214.

FINIS.